

1. АПРИЛ

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ МАРИЈЕ ЕГИПЋАНКЕ

ТАЈНУ цареву добро је чувати, а дела Божја славно је објављивати, - тако рече анђео Рафаил Товиту, пошто му на чудесан начин следе очи прогледаше (Товит. 12, 7). Јер не чувати цареву тајну, опасно је и убитачно; а ћутке прелазити славна дела Божја, велика је штета за душу. Стога се и ја бојим, вели писац Житија преподобне Марије Египћанке, свети Софроније¹[\[1\]](#), патријарх јерусалимски, да оно што је божанско закопам у ћутање. А то ћу учинити, ако не објавим свету повест која је дошла до мене. Не објавим ли је, на мене ће се сручити претња, упућена у Еванђељу лењом слузи, који од Господа доби талант да ради са њим, а он га у земљу закопа. Али нека нико не сумња у ово што пишем, и нека нико не помисли да се усуђујем писати неистину. Сачувај ме Боже, да говорим лажи о светитељима. Но ако буде и таквих читалаца којима ће бити тешко да верују чудесном делу ове повести, нека Господ и према њима буде милостив. Јер они, имајући у виду немоћ људске природе, сматрају да су немогуће чудесне ствари које се говоре о људима. Али треба већ почети повест о овој чудесној ствари која се збила у нашем роду.

У једном палестинском манастиру бејаше неки старац украшен праведношћу и благоразумношћу, који још одмалена беше добро упућен у монашке подвиге. Звао се Зосима. Он све подвиге подвижничког живота прође, и одржа свако правило предато од савршених монаха. А све то чинећи, он никада не пренебреже поучавати се Божјим речима: или лежао, или стајао, или рукама посао обављао, или јео, он никада није престајао славити Бога и поучавати се Божјим речима. Од раног детинства у манастиру, он се до педесет треће године добро подвизавао у подвижничким

трудоима. Али тада га смутише неке помисли, као да је већ у свему савршен и да му не требају никакве поуке од других. И мишљу говораше у себи: Постоји ли на земљи монах који би ми могао користити и указати ми на неки подвиг који ја нисам извршио? Док је он тако помишљао, јави му се Анђео и рече му: О Зосимо! добро си се подвизавао, колико ти је било могуће као човеку; добро си течење подвижничко прошао, али међу људима нема ни једнога који би показао да је савршен. Има већи подвиг од тога што си ти прошао, али га ти не знаш. Стога, да би сазнао колико још има других путева ка спасењу, изађи из своје земље, као што то учини знаменити патријарх Авраам, и иди у манастир што се налази крај реке Јордана.

Старац одмах поступи по савету Анђела: изађе из манастира у коме је од детињства монаховао, дође на Јордан и обрете указани му од Бога манастир. Закуца на манастирску капију, монах вратар му је отвори, и он каза монаху ко је. Монах извести игумана. Игуман прими Зосиму, и видевши пред собом монаха који сатвори уобичајени монашки поклон и молитву, он га упита: Одакле си, брате? и ради чега си дошао к нама, убогим старцима? Зосима му одговори: Одакле долазим, није потребно рећи; а дошао сам по духовну корист, оче! Јер чух о вама велике и похвалне ствари, које могу душу спријатељити с Богом. Игуман му на то рече: Брате, Бог који једини исцељује немоћи душе, нека тебе и нас научи својој божанској вољи и упути да чинимо све што је корисно. Јер човек човеку не може користити, ако сваки не пази на себе и будна духа не чини оно што је корисно, имајући Бога за свог сарадника. Али, пошто те љубав Христова побуди да видиш нас убоге старце, онда остани код нас, ако си ради тога дошао. И све ће нас нахранити благодаћу Светога Духа Пастир Добри који је душу своју дао за наше искупљење.

Када игуман то рече Зосими, овај му се поклони, измоли у њега молитву и благослов, и рекавши: Амин* остаде у том манастиру. И виде тамо старце који делањем добрих дела и богоразмишљањем сијају, духом горе, Господу служе. У њих беше молитва непрестана, стајање посвуноћно, посао у рукама а псалми у устима. У њих не беше празне речи; а о стицању земаљских доходака и о бризи

житејској у њих не беше ни помена. У њих беше једина и непрекидна брига ово: како умрвити своје тело. Храна им беше хлеб и вода. Сваки их је употребљавао по мери љубави Божје у себи.

Видевши то, Зосима извуче веома много духовне користи за себе, предајући се подвигу. Пошто прође доста дана, приближи се свети Велики Пост. Капија манастирска беше стално затворена; отвара се само када би неко од њих манастирским послом ишао ван манастира. Место је било пусто; и не само не-посећивано од других, већ и непознато мирјанима. У манастиру беше обичај, ради кога Бог и доведе тамо Зосиму. Обичај овај: прве недеље Великог Поста презвитер је служио свету литургију, на којој су се сви причешћивали пречистим Телом и Крвљу Христа Бога нашег; потом су помало јели; онда су се опет сабирали у цркву, творили усрдну молитву и многе поклоне, целивали један другог, и сваки је пред игуманом чинио поклон просећи од њега благослов и молитву за претстојећи подвиг; после тога се капија манастирска отвара и сви излазили у пустињу певајући заједно цео двадесет и шести псалм: Господ је видело моје и спаситељ мој; кога да се бојим? Господ је заштитник живота мог; кога да се страшим? - У манастиру је остајао један или два брата, не да чувају унутрашњу имовину, јер лопови нису имали шта да украду, него да црква не остане без богослужења. И онда су прелазили реку Јордан. Сваки је са собом носио хране колико је могао и хтео, према својој телесној потреби: један је носио мало хлеба, други смокве, трећи урме, четврти расквашено сочиво, а пети ништа, само тело своје и на њему одећу. Ови што нису носили ништа од хране, ако би их потреба тела приморала, хранили су се зељем што расте у пустињи. Прешавши Јордан, они су се разилазили далеко један од другог, и нису знали како се ко пости или како се подвизава. Ако би ко случајно угледао другог, одмах се уклањао на супротну страну. И сваки провођаше време у непрестаној молитви, и врло мало узимаху хране у одређено време. Пошто би тако провели цео Часни Пост, они су се на Цвети враћали у манастир. Сваки се враћао, имајући савест своју за сведока свога труда; и нико није питао другог како се и на који начин подвизавао.

Такав дакле беше устав тога манастира. Тако тада и Зосима по обичају манастирском пређе Јордан, носећи нешто мало хране. Своје молитвено правило вршаше пугујући кроз пустињу; строго га је творио и за време једења, и за време нужде. Врло је мало спавао; обично би ноћу сео на земљу, мало отпочинуо, и онда устајао и настављао свој пут. Желео је да отиде до средине пустиње, надајући се да ће тамо наћи некога од отаца који се тамо подвизава и од њега добити духовне поуке. Пошто је путовао двадесет дана, он се мало заустави, и окренувши се Истоку стаде читати Шести час. Јер се он за време свога путовања, вршећи своје молитвено правило, често заустављао, те појао и чинио метанија, поклоне. Када овог пута стајаше појући, он с десне стране угледа као сенку тела људског. Испрва се уплаши, мислећи да је демонско привиђење, и уздрхта. Али, прекрстивши се, он одагна од себе страх. И када, завршавајући већ своју молитву, погледа на југ, он виде где иде неко нага и црна, од сунца опаљена тела, са белом као снег косом на глави, која је била кратка и досезала до врата. Видевши то, Зосима потрча на ту страну веома обрадован, јер у току тих дана не беше видео људско биће, нити ма какву животињу. А када она прилика издалека угледа Зосиму где иде, сама поче да трчи и бежи у дубину пустиње. Зосима онда као да заборави на своју старост и замореност од пута, трчаше брзо, желећи да стигне ону прилику. И Зосима се показа бржи од бегунца. И када се већ толико ириближи да се глас могао чути, Зосима стаде са сузама викати: Зашто бежиш од мене грешнога старца, слуго истинитога Бога, ради кога у овој пустињи живиш? Причекај мене недостојног и немоћног! причекај ради наде на награду за трудове твоје! Стани, и мени старцу дај молитву твоју и благослов ради Бога који се ни на кога није узгнушао.

Док је ово Зосима говорио са сузама, и већ био близу бегунца, тада се појави један сув поток, и бегунац претрча на другу страну његову. А Зосима уморан, није више могао да трчи, и стаде на овој страни потока, плачући и ридајући још јаче. Тада бегунац с оне стране проговори: Аво Зосимо, опрости ми Господа ради, не могу да изађем пред тебе, јер сам жена, а нага сам. Него ако хоћеш да мени грешној жени даш свој благослов и молитву, баци ми нешто од твоје одеће, да покријем наготу своју, и тако изађем преда те.

Тада Зосиму спопаде трепет и ужас, јер чу где га по имену зове жена, која га никад видела није, нити икада чула за њега, и рече у себи: Да ова жена није прозорљива, не би ми име знала. - И одмах скиде са себе своју горњу хаљину и добаци јој. Она се огрну, изађе преда њ, и рече му: Зашто ти се прохтело, аво Зосимо, да видиш грешну жену? Шта то хоћеш да чујеш од мене, или чему да се научиш, те си толики труд узео на себе? - А он се баци на земљу, просећи од ње благослов. Но и она се исто тако баци на земљу, и тако ничице распрострти мољаху један другог за благослов. И од обојих се чуло само једно: благослови! благослови! - Пошто прође доста времена, рече жена Зосими: Аво Зосимо, ти треба да благословиш и да молитву сатвориш, јер си ти презвитер и много година служиш светом олтару, приносећи Господу дарове Божанских Тајни.

Ове речи још више запрепастише и уплашише Зосиму, и он, гушећи се у сузама и јецајући, испрекидано говораше: О мати духовна! Ти си се Богу приближила, и потпуно си тело своје умртвила. То најбоље показује дар Божји који имаш, јер ме по имену зовеш и знаш да сам презвитер иако ме никада видела ниси. Зато Господа ради благослови ти мене, и твојом савршеном молитвом помоли се за мене јадног!

Она онда попусти на старчево усрдно преклињање, и рече: Благословен Бог који жели спасење душама људским! И пошто Зосима рече: Амин! устадоше обоје са земље. Она онда упита старца: Ради чега си, човече Божји, дошао к мени грешници? Ради чега ти се прохтело да видиш жену која нема никакве врлине? Али тебе је упутила благодат Светога Духа, да учиниш услугу телу моме када буде време. Но реци ми, оче, како сада живе у свету хришћани, како цареви, како свете цркве? Зосима јој одговори: Светим молитвама вашим Бог је подарио чврсти мир. Но услиши молбу недостојног старца, и Господа ради помоли се за сав свет и за мене грешног, да не би ово моје путовање по пустињи било без плода.

Она му на то одговори: Аво Зосимо, ти имаш свештенички чин и теби више доликује да се молиш за мене и за све, јер си за то и рукоположен. Али, пошто смо дужни да творимо послушање, ја ћу поступити по твојем наређењу. Рекавши то, она се окрете к Истоку, и

подигавши очи и руке к небу, она се стаде молити тихо, и не чујаху се њене речи. Зосима стајаше у трепету, - као што је касније сам казивао -, гледајући у земљу и ништа не говорећи. И Бога је за сведока призивао, казујући ово: Она се дуго мољаше, и кад ја мало подигох очи са земље и погледах у њу, угледах је где уздигнута један аршин изнад земље стоји на ваздуху и моли се.

Како виде ово, Зосиму спопаде неисказан страх, и он се баци на земљу и, купајући се у сузама, ништа не говораше осим: Господе помилуј! И док тако распротрт лежаше на земљи, старца узнемири мисао, да није ово неко привиђење и дух који се претвара да се моли.

А она се онда окрену старцу, подиже га, и рече му: Аво Зосимо, зашто те помисли смућују и говоре ти да сам ја привиђење и дух, и да се претворно молим? Молим те, оче блажени, буди сигуран у ово: ја сам жена грешница, но светим крштењем ограђена; и нисам привиђење ни дух, већ сам земља, прах и пепео, и заиста тело које никада ништа духовно није помислило. И рекавши то, она осени крсним знаком чело своје, очи, уста и груди говорећи овако: Аво Зосимо, нека нас Бог избави од лукавога, и од замки његових, јер је тежак рат његов против нас.

Чувши то и видевши, старац паде пред ноге њене, и говораше са сузама: Заклињем те именом Господа нашег Исуса Христа, истинитог Бога, рођеног од Дјеве, ради кога идеш нага, и ради кога си тело своје тако умртвила, немој сакрити од мене житије своје, него ми испричај све, да би обелоданила велика дела Божја. Реци ми Бога ради све, не ради похвале, већ да би мене грешног и недостојног обавестила о себи. А верујем Богу моме, коме живиш, да ме је зато упутио у ову пустињу, да обелодани дела твоја. Ми пак нисмо у стању да се противимо одлукама Божјим. Јер да није било угодно Христу Богу нашем да се дозна за тебе и твоје подвиге, Он те не би показао мени, нити би укрепио на толики пут мене који никада нисам хтео ни могао изаћи из своје келије.

Пошто Зосима изговори то и много других ствари, она га подиже и рече му: Стидим се, оче, да ти причам дела своја. Али, пошто си видео наго тело моје, ја ћу ти обнажити и дела своја, да би дознао коликим је стидом и срамотом испуњена душа моја. Ја ћу ти

испричати о себи, не ради неке похвале, као што ти сам рече. Јер чиме се имам похвалити ја која сам била избрани сасуд ђавола? Но ако станем причати о себи, ти ћеш побећи од мене као што човек бежи од змије, јер ушима нећеш моћи поднети гадости које сам Ја недостојна починила. Али ћу ипак рећи све и нећу ништа прећутати. Само те најпре молим, да не престанеш молити се за мене, да обрете милост на дан Суда. - А старац, жељан да сазна житије њено, непрестано плакаше, јер није могао да заустави сузе. И она стаде причати о себи овако:

Ја сам, оче, рођена у Египту. Када ми је било дванаест година, и родитељи још живи, ја се одрекох њихове љубави и одох у Александрију[2]. И пошто изгубих невиност, ја се одадох неуздржљивом и ненаситом блудничењу. Стид ме је и да мислим о томе, а камоли да говорим много. Ипак ћу ти испричати оно што је најнужније, да би сазнао неуздржљивост тела мог: седамнаест пуних година проведох у разврату, не ради неке зараде или поклона, јер нисам хтела да примам ни од оних који су настојавали. А то сам смислила, да бих само што већи број посетилаца привукла себи, и тако задовољила своју телесну пожуду. Но немој мислити да сам била богата, па зато нисам наплаћивала. Не, ја сам живела у беди, и много пута сам гладна прела кудељу. Неугасиви пожар блудни горео је у мени, и ја сам се стално ваљала у блату блуда. Живећи на такав начин, ја једном у време жетве видех силан мушки свет из Либије[3] и Египта како иде на морско пристаниште. Ја онда упитих некога: Куда ови људи тако журе? И добих одговор: У Јерусалим, да би се на празник Крстовдан, који ће бити кроз неки дан, поклонили часном и животворном Крсту. Ја га онда упитих: Да ли би и мене повели са собом? Он ми одговори: Ако имаш средстава и хране, нико ти неће бранити. Ја му на то рекох: Ја, брате, немам ни средстава ни хране, али ћу ипак поћи и ући с њима у исту лађу, па ће ме они хранити, јер ћу им тело своје дати у најам. А желела сам с њима да путујем, да бих имала што већи број љубитеља готових на моју пожуду. Рекох ти, оче Зосимо, не терај ме да ти причам срамоту своју, јер ме ужас хвата - Господ зна - што речима својим кужим и сам ваздух.

А Зосима, сузама квасећи земљу, одговори јој: Причај Господа ради, причај, о мати моја, и не прекидај тако корисну за мене повест! - И она продужи причати: Тај младић, чувши бестидност мојих гадних речи, насмеја се и оде. А ја бацих преслицу, коју сам тада при себи имала, и похитах к пристаништу морском. Тамо угледах једну групу од десетак младих људи, који ми се учинише погодни за моју похоту, а многи се већ беху укрцали у лађу. И ја, по обичају свом, бестидно банух међу њих и рекох им: Поведите и мене тамо куда идете! Нећу вам бити непријатна! - И додадох још неке ружне речи, на што се сви они стадоше смејати. И видевши моју бестидност, они ме узеше са собом у своју лађу. И лађа крену на пут. А шта се дешавало уз пут за време пловидбе, како да ти причам, човече Божји! који би језик исказао, и који слух поднео, зла дела моја која починих у лађи за то време? Ја сам тада проклетница приморавала на грех и оне који нису хтели. И била сам учитељица и изразивих и неизразивих нечистота, каквима нема примера. Веруј ми, оче, чудим се, како море поднесе оно моје блудничење. И како земља не отвори уста своја и не вргну ме у пакао, мене која сам толике душе увукла у мрежу смрти? Али сматрам да је Бог тражио моје покајање, не желећи смрти грешника већ стрпљиво чекајући обраћење.

Тако допутовах у Јерусалим. И оне дане пре празника проведох у још већим гадостима. Јер ми нису били доста они младићи с којима допутовах, него сам и врло многе друге грађане и странце наводила на грех. А кад дође празник Крстовдан, ја и тада ловљех младе душе. На сам Крстовдан рано изјутра видех како сви хитају у цркву- Пођох и ја. И са другима уђох у притвор црквени. А кад настаде тренутак воздвижења Часнога Крста Господња, постарих се и ја да с народом уђем у цркву, но беше много света и гурњаве, и ја се бедница с великом муком једва приближих к вратима цркве. Али када ступих на праг, задржа ме нека невидљива сила и не даваше ми ући, док сви други несметано уђоше. И тако ја сама остадох у притвору. Но мислећи да ми се то догодило од женске немоћи, ја се опет придружих другим долазницима, и приморавих себе да уђем, али све узалуд, јер чим бих ногу своју грешну ставила на праг, одмах ме је нека неочекивана невидљива сила спречавала, и ја сам се

враћала натраг у притвор. И тако сам три-четири пута покушавала, али све узаман, нисам могла да уђем. Уморна, ја од стида и изненађења повукох се и стадох у једном углу притвора црквеног. И када се једва унеколико прибрах, ја запитах себе: Шта је то што ми не да да видим животворно дрво Крста Господњег? Тада се очију срца мог косну светлост спасоносног сазнања: све-гла заповест Господња, која просветљује духовне очи, показа ми да ми тиња дела мојих не да да уђем у цркву. И ја стадох плакати, и ридати, и у груди се ударати, уздишући из дубине срца.

Плачући тако, ја подигох очи и угледах горе на зиду икону Пресвете Богородице у притвору, и стадох јој се молити свом духом, говорећи: О Дјево Владичице, која си Бога Логоса телом родила! знам, потпуно знам да ја, овако нечиста и гадна блудница, нисам достојна ни да погледам на чесну икону твоју, икону Пречисте Приснодјеве Марије, која имаш и тело и душу чисту и неоскврњену. И право је да твоја девствена чистота ненавиди и мрзи мене блудницу. Но пошто сам слушала да је Бог, кога си Ти родила, зато постао човек да зове грешнике на покајање, помози мени усамљеној која ни од кога немам помоћи. Учини, да и мени буде допуштен улаз у цркву, и не лиши ме тога да видим Часно Дрво на коме би телом распет Бог од Тебе рођени, који крв Своју даде за моје искупљење. Нареди, о Владарко! да се и мени отворе врата ради поклоњења божанском Крсту! И Ти ми буди најдостовернији сведок пред Сином Твојим, да никада више нећу тело своје оскврнити блудом, него чим будем видела Свето Дрво Крсно Сина Твог, ја ћу се одрећи света и свега на свету, и одмах ћу отићи онамо куда ме Ти сама, као Посредница мога спасења, будеш упутила.

Рекавши то, и добивши као неко обавештење, ја се, запаљена вером и учвршћена надом на милосрђе Богородице, кренух с места на коме сам стајала и молила се, и опет се придружих онима који су улазили у цркву. И сада ме већ нико није ни задржавао ни спречавао да се приближим вратима на која се улазило у цркву. Али ме беше захватио страх и ужас, те сам сва

дрхтала и тресла се. И кад дођох до врата која ми дотле беху затворена, ја без муке уђох у цркву, и удостојих се видети часно и животворно Дрво Крста, и видех Тајне Божје, и како је Господ готов

да прими оне који се кају. И павши на земљу, поклоних се Часноме Крсту, целивах га са страхом, па изађох журећи к мојој Заштитници. И кад дођох пред свету икону моје Посреднице, падох на колена пред Приснодјевом Богородицом, и изрекох ово:

О увек блажена Дјево Владарко Богородице, Ти показујеш на мени своје преблаго човекољубље! Ти се не гнушаш моје недостојне молитве, јер видех славу коју ја блудница заиста нисам била достојна да видим. Хвала Богу који Тебе ради прима покајање грешника! Шта бих још ја грешна имала размишљати или рећи? Већ је време, Владичице, да испуним обећање које Ти дадох као Посредници: ево, упути ме сада куда хоћеш! и буди ми од сада учитељица спасења, водећи ме путем покајања!

Када ово изговорих, чух глас где ми издалека довикује: Ако пређеш Јордан, наћи ћеш добар мир! - А ја чувши овај глас, и уверена да је мени упућен, са сузама завапих ка икони Богородице: Владичице, Владичице Богородице, не остави ме!

И пошто тако завапих, ја изиђох из притвора црквеног, и стадох ићи врло брзо. Док сам тако журила, неко ме виде и даде ми три новчића, рекавши ми: Прими ово, мати! - Ја узех и купих за њих три хлеба. И упитах хлебопродавца: Који пут води на Јордан? Он ми показа, и ја кренух хитајући и сузе ронећи. А када дан би на измаку и сунце на заходу, ја стигох до цркве светог Јована Крститеља, крај Јордана. Пошто се у цркви поклоних и помолих, сиђох одмах на Јордан, и његовом светом водом умих руке и лице. И опет се вратих у цркву, и причестих се пречистим и животворним Тајнама Христовим. После тога поједох половину од једнога хлеба, па се напих воде из Јордана, и онда легох на земљу, и преноћих одмарајући се. А кад зора заруди, нађох мали чамац, превезох се на ону страну Јордана, и опет се помолих Путовођи мом - Пресветој Богородици, да ме упути куда она хоће. И ја дођох у ову пустињу. И од тада до данас обитавам овде, чекајући Бога који ме спасава од малодушности и буре, јер се Њему обраћам.

Зосима је онда упита: Колико има година, госпођо моја, откако си се настанила у пустињи? Она одговори: четрдесет и седам година је, откако изиђох из Светога Града. Упита је Зосима: Чиме си се хранила, госпођо моја? Она одговори: Кад сам прешла Јордан имала

сам два и по хлеба. Они се постепено сасушише и скаменише. Ја сам их неколико година по мало јела, док их не поједох. Зосима је онда упита: Како си толико време провела, јеси ли била у опасности, је ли те смућивала нека непријатељска сила? Она одговори: Поставио си ми питање, аво Зосимо, на које се плашим да одговарам- Јер ако будем набрајала многобројне опасности које сам поднела, и љуте помисли које су ме смућивале, бојим се да ме оне опет не захвате. На то јој Зосима рече: Госпођо моја, немој изостављати ништа, јер сам те баш то молио да ми све потанко испричаш. Она му онда рече: Веруј ми, аво Зосимо, седамнаест година проведох у овој пустињи борећи се са мојим безумним жељама као са љутим зверовима. Јер када бих почела да једем, желела сам мяса и рибе, којима сам се у Египту хранила. А желела сам и своје омиљено пиће: вино, јер сам много вина пила док сам у свету била. Овде пак, ни воде нисам имала, те ме је силна жеђ сагоревала, и ја сам страшно патила. Понекад ме је морила жеља за развратним песмама, и приморавала ме да певам песме демонске, на које сам била навикла. Но у таквим случајевима, ја сам ударала у плач и била се у груди, сећајући се завета које дадох долазећи у ову пустињу, а мишљу сам се преносила пред икону Пресвете Богородице, моје Посреднице, и пред њом плакала молећи је да одагна од мене помисли које тако смућују бедну душу моју. И пошто бих дуго плакала и у груди се искрено ударала, светлост би ме са свих страна обасјала и спокојство завладало мојим бићем. А шта тек да ти причам о блудним помислима које су ме спопадале? Аво, опрости: огањ се запаљивао у страсном срцу мом, и сву ме захватао, и на жељено телесно сједињење приморавао. Но када ме је таква помисао нападала, ја сам се бацала на земљу и сузама се заливала, замишљајући себе како стојим пред мојом Посредницом, и она осуђује мој преступ и указује ми на грозне муке. И нисам се дизала са земље дан и ноћ, док ме она слатка светлост не би обасјала и смућујуће ме помисли одагнала- А очи сам своје упирала у моју Посредницу, молећи је непрестано да буде у помоћи мени бедној на пучини пустиње. И заиста, Она ми је била Помоћница, и у покајању Сатрудница. И тако проведох седамнаест година, подносећи безбројне муке. Од тада па све до данас Помоћница моја Богородица руководи ме у свему и за све.

Зосима је онда упита: Није ли ти више била потребна храна и одећа? Она одговори: Пошто поједох оне хлебове, ја сам се седамнаест година хранила зељем које се налази у овој пустињи. А одећа са којом сам прешла Јордан, од овешталости се распаде, те сам велике муке имала зими од мраза, лети од жеге. Зими сам се много пута премрла тресла и дрхтала од хладноће, и падала на земљу као мртва, и непомично лежала. Борила сам се са многим и различним невољама и неизмерним искушењима. А од тада до данас разноврсна сила Божја сачува грешну душу моју и ништавно тело моје. Јер размишљајући само од каквих ме зала избави Господ, ја стекох непотрошиву храну: наду спасења мог. И ја се храним и покривам речју Божјом, која држи све и сва: јер не живи човек о самом хлебу; него о свакој речи која излази из уста Божјих (Мт. 4, 4). И они који немаху заклона, у камење се обукоше, пошто свукоше са себе одећу греха (ср. Јова 24, 8).

А кад Зосима чу како се она позива на Мојсија и на пророке и на псалме, он је упита: Где си се, госпођо, учила псалмима и другим Књигама? А она, осмехујући се, одговори: Веруј, човече, од како пређох Јордан, ја не видех другог човека осим твога лица данас. А не видех ни зверу, нити коју другу животињу- Књигама се никад нисам учила, нити чула другог где чита или пева, него реч Божја жива и делатна учи човека знању. Ето, овим завршавам повест о себи. А сада те заклињем оваплоћењем Бога Логоса да се молиш за мене блудницу.

Када она то изговори, и заврши своје казивање, старац похита да јој се поклони, и са сузама повика: Благословен Бог који твори велике и страшне, славне и дивне и неисказане ствари, којима нема броја! Благословен Бог који ми показа шта дарује онима који Га се боје! Заиста, не остављаш оне који Тебе траже, Господе! - А она ухвати старца и не допусти му да јој направи велики поклон, метаније, и рече му: Заклињем те, оче, Исусом Христом Богом Спаситељем нашим, да ништа од овога што си чуо од мене не кажеш никоме, док ме Бог не узме са земље. А сада, поћи с миром, а догодине ћеш ме опет видети, благодарећи благодати Божјој која нас чува. Но Господа ради испуни ми ову молбу: идуће године у Пост не прелази Јордан, као што је то пропис нашег манастира.

Чувши то, Зосима се дивљаше како она зна и поредак у његовом манастиру. И ништа друго не говораше осим: Слава Богу који даје велике ствари онима који Га љубе! А она му рече: Остани дакле, аво, као што ти кажем, у манастиру, јер и када би хтео да изађеш нећеш моћи. А на свети Велики Четвртак, у време Тајне Вечере Христове, узми у свети сасуд животворно Тело и Крв Христа Бога нашег, па дођи на ону страну Јордана близу оног насеља, и причекај ме, ја ћу доћи да ме причестиш Животворним Дарима, јер се досада нисам причестила откако се причестих у цркви светога Претече пред прелазак преко Јордана. А сада свим срцем желим да се причестим, па те молим: не презри моју молбу, већ ми на сваки начин донеси животворне Божанске Тајне да се причестим у време када Господ своје ученике учини причасницима Божанствене Вечере. А Јовану, игуману манастира у коме живиш, реци: Пази на себе и на своје стадо, јер се тамо чине неке ствари које треба исправити. Али хоћу да му то кажеш не сада, него када ти Господ нареди.

Рекавши то, и испросивши од старца молитву за себе, она оде у унутрашњу пустињу. А Зосима, поклонивши се до земље, целива место где стајаху стопала ногу њених, славећи Бога. И врати се, величајући и благосиљајући Христа Бога нашег. Прешавши ону пустињу, он стиже у манастир у одређени дан, тојест на Цвети. И те године оћута оно што виде, и никоме не смеде рећи. А у себи мољаше Бога да му опет покаже оно жељено лице. И туговаше и сетоваше помишљајући како је дугачка година, и хтео је да то време прође брзо као један дан.

А кад се приближи прва недеља светог Великог Поста, сва се братија припремише, и по манастирском обичају сатворивши молитву, сви певајући изиђоше у пустињу. Али Зосима, пошто се разболе, би приморан да остане у манастиру. И опомену се како му она преподобна рече да, и ако буде хтео, неће моћи изаћи из манастира. Но после не много дана он оздрави, и борављаше у манастиру. А кад се братија вратише из пустиње, и приближи се Велики Четвртак, Зосима учини по завештању: метну у малу чашу Свето Причешће, пречисто Тело и Крв Христа Бога нашег, па то стави у корпу. Осим тога узео мало сувих смокава и урми, и мало

сочива расквашена у води, и касно увече оде на уговорено место, и седе на обали Јордана чекајући преподобну. Иако светитељке дуго немаше, Зосима не задрема већ неуморно гледаше ка пустињи, очекујући да угледа оно што је свесрдно желео. И седећи тако, старац говораше у себи: Да је моја недостојност не спречи да дође, или је већ долазила и вратила се пошто ме није нашла? Тако размишљајући старац уздахну и заплака, па подигавши очи к небу мољаше Бога говорећи: Господе, не лиши ме да поново видим оно лице које си ме удостојио видети, да не бих отишао празан, носећи грехе своје на осуду своју. - Пошто се тако са сузама помоли, он опет стаде размишљати у себи: Шта ће бити ако и дође, јер чамца нема? Како ће прећи Јордан и доћи к мени недостојном? Тешко мојој недостојности! Тешко мени, ако будем лишен таквог добра!

Док старац тако премишљаше, гле, појави се преподобна и застаде на оној страни реке откуда је долазила. Зосима устаде сав радостан и весео, хвалећи Бога. Али га опет стаде мучити мисао, како ће она прећи Јордан. Утом он виде, јер ноћ беше пуна месечине, како она осени крсним знаком Јордан, и пође по води, и ходећи поврх воде иђаше к њему. Он хтеде да јој се поклони, но светитељка му, још идући по води, забрани говорећи: Шта то чиниш, аво, ти - свештеник, па још носиш Божанске Тајне! - И он је послуша. А кад она сиђе с воде, рече старцу: Благослови, оче, благослови! А он одговарајући јој с трепетом, рече: Заиста је Бог истинит, обећавши да ће уподобити Себи оне који очишћују себе по моћи својој. Слава Теби, Христе Боже наш, што си ми преко ове слушкиње Своје показао ко-лико сам далеко од правога савршенства-

Кад он то изговори, она га замоли да прочита Символ свете вере: Вјерују во јединого Бога, и Молитву Господњу: Оче наш, иже јеси на небесјех. И кад он то учини, светитељка се причести пречистим и животворним Тајнама Христовим, и по обичају целива старца. Затим, подигавши руке к небу, она уз-дахну, заплака и завапи; Сада отпусти с миром слушкињу Своју, Господе, јер очи моје видеше спасење Твоје! - И онда се обрати старцу: Опрости, аво Зосимо, молим те испуни ми још једну жељу: Иди сада у свој манастир, чуван Божјим миром, а идуће године доћи опет на онај поток где први пут разговарасмо. Доћи, молим те, доћи ради

Господа, и опет ћеш ме видети, као што хоће Господ. - А он јој на то рече: Желео бих, ако је могуће, да идем за тобом и гледам твоје чесно лице. Но молим те, испуни мени старцу ову једину молбу: узми мало од хране што донесох овамо. И рекавши то, понуди јој оно што беше донео у корпи. Она прстима узе три зрна сочива, метну их у уста, и рече: Доста је ово благодати духовној која чува неоскрвњену природу душе. - И опет се обрати старцу: Моли Господа за мене, оче мој, моли, спомињући свагда мене бедницу! А он се поклони пред ногама њеним, и мољаше је да се моли Богу за Цркву и за царе и за њега. Ово измоливши од ње са сузама, остави је да иде, а сам јецаше и ридаше; јер не смејаше је дуго задржавати, иако је желео, пошто је она незадржљиво хтела да иде. И она, осенивши опет Јордан крсним знаком, пређе га идући поврх воде, као и први пут. Онда се старац врати, обузет радосћу и страхом великим. Усто кораше себе и жаљаше што не дознаде име преподобне. Али се утеши надом да ће га дознати идуће године.

Пошто прође година дана, Зосима крену опет у пустињу, испунивши претходно све по обичају, и хиташе оном чудесном створењу. После дугог путовања пустињом он примети неке знаке који су му показивали да је место које тражи ту негде, у близини. И он се осврташе час десно час лево, тражећи очима светитељку. Али кад виде да се она ни откуда не појављује, грунуше му сузе, и подигавши очи к небу он се мољаше Богу, говорећи: Покажи ми, Господе, своје неукрадљиво благо, које си сакрио у овој пустињи! покажи ми анђела у телу, са којим није достојан да се упореди сав свет. - Тако се молећи, он стиже до потока, и заставши крај њега он на источној страни виде преподобну где лежи мртва, са прекрштеним рукама на грудима и са лицем окренутим Истоку. Он јој притрча, и сузама својим стаде умивати ноге блаженој, јер се не усуђиваше коснути се неког другог дела њеног тела. И пошто је много плакао, и потребне псалме изговорио, он изврши и опело. И упита себе: Да ли да сахраним тело преподобне? Еда ли ће то бити пријатно блаженој? И док тако он у мислима питаше себе, он угледа више њене главе написано ово: Погреби, аво Зосимо, на овом месту тело смерне Марије, предај прах праху! Моли Господа за мене,

преставила сам се првог априла, у саму ноћ спасоносног страдања Христовог по причешћу Божанственим Тајнама.[4]

Прочитавши овај напис, старац се прво упита, ко је то написао. Јер, она, као што му беше казала, није знала писати. Али се веома обрадова што дознаде име преподобној. А дознаде и то, да је она прошле године оне исте ноћи кад се причестила стигла у тај поток, до кога је он морао путовати двадесет дана, и одмах отишла к Богу. Славећи Бога и сузама квасећи земљу и тело преподобне, старац рече себи: Време је, старче Зосимо, да извршиш што ти је наређено. Али како ћеш гроб ископати кад ништа немаш у рукама? - И рекавши то, он угледа недалеко једну малу мотку, узео је и стаде њоме копати. Али земља беше сува, и копајући старац се знојаше и презнојаваше, но ништа не могаде учинити. И уздахнувши јако из дубине срца, он угледа огромног лаву где стоји крај преподобне Марије и лиже јој ноге. То га силно уплаши, нарочито када се опомену како му блажена рече како никада није видела зверове. Но прекрстивши се, старац поверова да ће га покојница силом својом сачувати неповређена. Утом се лав стаде кротко приближавати старцу, умиљавајући се и као поздрављајући га. Зосима онда рече лаву: Лаве, пошто ми велика покојница нареди да сахраним тело њено, а ја сам стар и не могу да ископам гроб, нити имам потребну направу за копање; усто је и мој манастир врло далеко те не бих могао да се вратим брзо са алатом, онда ископај ти гроб својим шапама, да предамо земљи тело преподобне.

Чим лав то чу, одмах предњим ногама ископа рупу толику да у њу може стати тело блажене. А старац поново сузама зали ноге преподобној, и много јој се мољаше да се моли за све- И сахрани тело њено са оном подераном хаљином коју јој он добаци кад је први пут сретне. Затим отидоше оба: лав се као овца кротко удаљи у унутрашњу пустињу, а Зосима се врати манастиру свом, благосиљајући и славећи Христа Бога нашег.

Дошавши у манастир, Зосима исприча свима монасима све о преподобној Марији, не прећутавши ништа што виде, и што чу од ње. И сви се дивљаху слушајући велика дела Божја. И са страхом, вером и љубављу стадоше творити спомен и празновати дан престављења преподобне Марије. А игуман Јован, по речи

преподобне, нађе неке којима је била потребна поправка, и помоћу Божјом он их поправи.

Зосима проведе свој живот богоугодно, и кад му би близу сто година сконча у манастиру свој привремени живот, и оде у вечни ка Господу[5]. И монаси тога манастира чуваху ову повест о преподобној Марији, али је једни другима казиваху на општу корист свима слушаоцима. Само је нису стављали на хартију. А ја, вели свети Софроније, записах ту повест од њих. Ако су пак неки други боље записали житије преподобне Марије, ја још нисам о томе сазнао. Но и ја, како сам могао према својим моћима, записах ово житије држећи се само истините повести-А Бог који твори дивна чудеса и великим уздарјима узвраћа онима који Му прибегавају с вером, нека да награду онима који с коришћу читају ову повест, и онима који је слушају, и ономе који се потрудио да је запише; и нека их удостоји благог удела ове блажене Марије са свима који су Му од памтивека угодили богомислијем и трудовима. А одајмо и ми хвалу Богу, Цару Вечноме, да нас удостоји да и ми обретемо милост у дан Суда у Христу Исусу Господу нашем, коме приличи свака слава, част и моћ и поклоњење, са Оцем и пресветим и животворним Духом, сада и увек и кроза све векове, амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ МАКАРИЈА ИСПОВЕДНИКА, ИГУМАНА МАНАСТИРА ПЕЛЕКИТА

Овај свети отац наш Макарије родом је из Цариграда. Као дете он остаде сироче, и одгаји га његов рођени ујак. Он га даде на школу. Пошто је био даровит, а и врло вредан, он за кратко време изучи мудрост Светога Писма, и познаде ништавност и пролазност земаљских ствари и непролазност и вечност небеских. Стога напусти Цариград, оде у манастир Пелекит и замонаши се добивши име Макарије, а дотле се звао Христофор. Он тамо прође сва манастирска послушања и стече врлине. А нарочито стече велико смирење. Зато га братија изабраше за игумана. Он би и превелики

чудотворац: преко њега Бог исцељиваше неизлечиве болести; а једном у време суше на његову молитву Бог даде кишу.

Пошто постаде знаменит и чувен, к њему се стаде слегати мноштво хришћана. Једни су му долазили да се његовом поуком очисте од душевних страсти, други - да се исцеле од телесних болести, а трећи - да добију и телесно и душевно здравље. Када глас о великом чудотворцу дође до ондашњег патријарха цариградског, светог Тарасија, он позва преподобног Макарија да дође у Цариград и исцели Павла патриција, који је боловао од смртоносне болести и није имао наде да остане у животу. Преподобни дође и исцели га. Доцније пак разболе се од сличне болести и жена патриција Павла, и лекари јој не могоше ништа помоћи. Преподобни исцели и њу. Онда га патријарх Тарасије рукоположи за свештеника, нарочито зато што се преподобни показао послушан према патријарховом позиву. Преподобни је мрзео непослушност, а волео послушање које човека одводи у живот. Вративши се у манастир као свештеник, преподобни се стаде још више смиравати.

Потом саблазнитељ ђаво потстаче у Цариграду цара тиранина Лава Јерменина, те овај стаде 813 год. спаљивати свете иконе. Тада овај цар иконоборац прогна у заточење пресветог патријарха Никифора. Слично поступи он и са многим епископима и архимандритима: неке од њих немилосрдно би, неке посла у заточење, а неке врже у тамнице. Тада цар тиранин и овог чудесног Макарија стави на разне муке, па у тамницу баци. И блажени остаде у тамници све док свирепи Лав не би убијен. Када се 820 г. на место убијеног Лава зацари Михаило Травлос, тада светитељ би изведен из тамнице. Али пошто и овај цар беше иконоборац, он најпре ласкама покуша да придобије светитеља да се одрекне побожног поштовања светих икона, а затим то покуша и другим средствима. Најзад стаде претити. Али кад виде да све то нимало не утиче на светитеља, он га прогна на мало острво Афусију, и тамо баци у тамницу. Но светитељ јуначки претрпе све муке изгнанства, благодарећи Бога. И пошто у заточењу проведе дуго време, и многе борбе поднесе, и многа чудеса сатвори, он отиде ка Господу, око 830 године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ПРОКОПИЈА ЧЕХА

Рођен у Хотишу у Чешкој од знаменитих родитеља. Постао свештеник и удаљио се у планину, да живи по примеру источних пустињака. Херцег Улрих случајно га нађе и помогне му основати манастир Светог Јована Претече, при реци Сазави. Упокоји се овај свети муж 1053. године.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ МЕЛИТОНА, ЕПИСКОПА САРДИЈСКОГ

Знаменити пастир Цркве из II столећа. Био епископ у Сардама (у Малој Азији). Располажући великом ученошћу, он се трудио да сабере све књиге Св. Писма у један кодекс. А по кротости и благочешћу своје трудио се опет да унесе мир у Цркву лаодикијску, узбуркану спором о празновању Пасхе. Осим тога бранио је хришћанство пред незнабошцима и написао Апологију (Одбрану) хришћана цару Марку Аврелију (161-180 г.). Јер он је око 170. године путовао и у Рим и поднео тамо цару Марку Аврелију једну писмену одбрану вере и Цркве хришћанске. Овај учени, благочестиви и ревносни муж, св. Мелитон, упокоји се мирно у Господу око 180. године. Светог Мелитона су хвалили свети апостолски Оци Поликарп и Иполит Римски, а такође и црквени писци Тертулијан и Евсевије.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈЕВТИМИЈА СУЗДАЉСКОГ

Преподобни Јевтимије родио се од побожних родитеља у Нижњем Новгороду. Када поодрасте, родитељи га дадоше да учи Свето Писмо. Заједно са својим вршњацима блажени малишан изучаваше Божје Књиге са великом прилежношћу. Дечјих игара се потпуно туђио. Склон ћутању и послушан у свему својим

родитељима, он је често посећивао храмове Божје, где је волео стајати у неком повученом кутку, да га нико не би узнемиравао разговорима и да би могао са пуном пажњом слушати црквено појање и читање. Једном он дође у свети храм и чу еванђелске речи: Ко хоће да иде за мношвом, нека се одрече себе, и узме крст свој, и иде за мношвом. Јер ко хоће душу своју да сачува, изгубиће је; а ко изгуби

душу своју мене ради онај ће је сачувати. Јер како ће корист имати човек ако сав свет придобије а себе изгуби или себи науди? (Лк. 9, 23-25). Чувши ове речи, блажени Јевтимије реши да се одрекне блага овога света и оде у печерски манастир Вазнесења Господњег, близу Нижњег Новгорода. Ту он прими иночко пострижење од манастирског настојатеља Дионисија.

Ступивши у манастир, Јевтимије се стаде предавати великим подвизима. При сталном појању Давидових псалмова он обично провођаше дан у трудовима, усрдно обављајући разне манастирске послове, а ноћу се удаљаваше у пештеру и тамо са сузама узношаше Богу свеноћне молитве. Те подвиге блажени инок вршаше потчињавајући се у свему своме наставнику, преподобном Дионисију. Касније у животу свом он дође до таког степена подвижништва, да је понекад сву ноћ проводио без сна у молитви, и често подвргавао себе таквом подвигу. При томе, он беше толико уздржљив у храни, да је узимао само онолико колико је потребно да не изнемогне од глади; од пића пио је само воду, и то само онда када је осећао силну жеђ. После тога његов наставник га одреди на послушање при пекари. Ту он још више увећа своје подвиге, пошто је стално носио воду и секао дрва. Убрзо потом њему би наређено да служи у самој пекари. Радећи ту, преподобни свагда привођаше себи на ум вечне муке од неугасивог огња и незајажљивог црва. Често, посматрајући огањ, он говораше себи: "Трпи, Јевтимије, да би помоћу овог огња могао избећи вечни огањ". - Видећи такве подвиге и трпљење преподобног Јевтимија, сви гледаху на њега не као на човека, него као на анђела Божјег који живи међу њима.

У то време кнежевином Суздаљском и Нижегородском владаше велики кнез Борис Константинович. Он се обрати молбом настојатељу Печерске обитељи, преподобном Дионисију, да му

пошаље у Суздаљ блаженог Јевтимија за стројитеља манастира који је намислио био да устроји. Блажени Дионисије с радошћу обећа великоме кнезу да ће му испунити молбу. И после не много времена преподобни Јевтимије, добивши од свог наставника молитву и благослов за срећан пут, крену на пут. Када се приближи граду Гороховцу, он на десетак километара од њега подиже цркву у име светог Василија Великог, и устроји при њој општежитељну пустињу. После тога отпутова у Суздаљ код великог кнеза Бориса Константиновича. Кнез се веома обрадова његовом доласку, и после разговора са њим, упути се заједно с њим ка епископу суздаљском Јовану. Велики кнез изложи епископу своју намеру, исприча му о животу блаженог Дионисија, како га Господ удостоји пророчког дара, и како му он даде благослов на устројење манастира. Исто тако каза му и о преподобном Јевтимију. Затим кнез замоли епископа да пође с њим да потраже место за манастир. Епископ пође с великим кнезом, а са њима пође и преподобни Јевтимије. Они убрзо нађоше место близу града на гори, крај реке Каменице, на чијој обали лежи и град Суздаљ. Њима се допаде то место, и они сатворише молитву, узневши благодарност Богу.

После тога на то место се сабра много народа, бољари, кнезови, дворјани, духовенство, монаштво, а и људи и жене свакога узраста. У присуству тако огромног скупа епископ Јован благослови и освети место за манастир. И после нарочите молитве пободе крст на месту где је имао бити престо првога храма. Тада кнез нареди да се спреми камен и све што је потребно за зидање храма. И када кнежева наредба би извршена, сам кнез први узе ашов и стаде својим рукама копати ров. Његовом примеру следоваше великаши и бољари. Затим би одслужена служба за оснивање храма, и храм би намењен Преображењу Господа нашег Исуса Христа, па се поче са зидањем. Преподобни Јевтимије измоли од епископа благослов, те својом руком истеса три камена, и крај северних двери у близини жртвеника начини себи гроб, где касније и би положено чесно тело његово.

Храм би завршен и освећен 1352 године^[6] Епископ Јован произведе блаженог Јевтимија у чин архимандрита, и његовом руководству повери духовно стадо Христових оваца. А кнез му даде

много злата и сребра за устројство манастира. Од тога времена преподобни Јевтимије се стаде са сузама скрушености одавати великим подвизима. Дању се усрдно трућаше око устројства обитељи, а ноћу непрестано узношаше усрдне молитве Богу, и на тај начин устроји манастир и у њему келије за будућу братију. Поред већ постојећег храма он подиже други храм, у име преподобног оца Јована Лествичника, и уз њега призида трпезарију од камена, где би се монаси у зимње дане могли скупљати на молитву и ради узимања хране. Када се око преподобнога сабра обитељ око триста братије, и они се не могаху сместити у трапези, преподобни нареди да се подигне нови храм, у име светог Николаја Мирликиског Чудотворца, назван болничким, и да се уз њега начини велика трпезарија од дрвета, да би се у њу сабирала она братија који не могу да се сместе у каменој трпезарији. Потом бише изграђене и друге потребне зграде и просторије.

Тако, трудом и молитвама преподобног Јевтимија, уз сарадњу благодати Божје, би устројена обитељ, која је потпуно одговарала свима манастирским потребама. И преподобни стаде чврсто и богоугодно руководити поверено му стадо. Он заведе правило: да сви иноци без роптања пребивају у послушању, у искреној међусобној љубави, целомудрију и сиромаштву; и да нико од њих нема ништа своје, него да им све буде заједничко. А када би сазнао да неко од братије има неку сопственост, на таквога је налагао епитимију. Он није допуштао братији да разговарају у цркви; исто тако захтевао је од њих да ћуте у време трапезе-После трапезе он је наређивао свима да се разилазе по својим келијама ћутке, не ступајући ни у какве међусобне разговоре. Он није допуштао посећивање туђих келија, сем у случају крајње нужде. Осим тога он је установио као опште правило, да нико од монаха нипошто нема нека своја мудровања, него да сваки буде готов извршити свако послушање- А братија су се са своје стране у свему повињавали њему, као Божјем анђелу.

Ради духовних разговора преподобни Јевтимије је предузимао путовања до преподобног Сергија, Радонешког чудотворца, у његову обитељ, пошто су били савременици. После таквих разговора они су

с љубављу давали један другоме благослов, па се преподобни Јевтимије понова враћао у свој манастир.

У таквим подвизима блажени Јевтимије проживе сав свој живот. Он никада није изневеравао своје молитвено правило и, сједињујући пост са милостињом, примајући путнике и дајући им храну, он је пређашњим подвизима својим додавао нове подвиге. Он је био одећа нагима, утеха тужнима, пошто је помагао свима убогима, избављао од невоља оневољене, исцељивао молитвом болне, исплаћивао дугове за дужнике, опраштао сам дугове свима, и својим заузимањем избављао од насиља неправедних судија злосретнике. Бедноћу у одевању он је толико волео, да је изгледао као онај који ништа нема. Он је увек носио само једну одећу, сашивену од грубих овчијих кожа, те је зими патио од хладноће, а лети се у тешкој одећи злопатио од врућине.

Тако је преподобни Јевтимије своје животно хођење вршио на сваковрсним мучним и уским путевима, и телесну немоћ почео је осећати тек када је достигао дубоку старост. Осетивши да му се приближава крај, он сазва к себи све иноке обитељи. Када они видеше да је њихов игуман врло слаб и да је блиско време његовог одласка ка Господу, сви стадоше туговати због расанка с њим, и говораху: "Оче, ти нас остављаш сиротама; и када тебе не буде с нама, наша ће обитељ опустети". Но преподобни, тешећи их, одговори им на то: "Не тугујте због расанка са мном, и знајте да ако ја стекнем слободу молитве ка Господу и дело моје буде угодно Њему, онда обитељ наша не само неће опустети, него ће се после моје кончине број инока у њој још више умножити, ако и ви будете имали љубав међу собом".

Преподобни говораху и много друго на утеху братији. А потом, када већ настаде време његовог одласка ка Господу, сви иноци, долазећи к њему, са сузама га целиваху и прошаху од њега последњи благослов. И преподобни, као чедољубиви отац, свима даде свој благослов, свима опрости, и сам од свих испроси себи опроштај. Када најзад наступи час разлучења душе његове од тела, он се причести Светим Тајнама, па свету душу своју предаде у руке Господу првога априла 1405, пошто је педесет и две године

управљао манастиром. Када се преставио, било му је око деведесет година.

Свето тело његово иноци сахранише у гореспоменутом гробу, који сам преподобни начини себи у почетку при зидању првог манастирског храма. Блажени Јевтимије и до данашњег дана чини многа чудеса и даје исцељење онима који са вером приступају чесном гробу његовом.

Сто година после кончине преподобног Јевтимија, седмога јуна 1507 године, када се копао темељ за зидање новог храма уместо изгорелог 1491 године Преображенског храма, бише пронађене његове свете мошти целе и нетрулежне: "лице његово беше светло, и ризе као да су јуче обучене".

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА АВРАМИЈА БУГАРСКОГ

Родом из Камске Бугарске, около Казана. Био је мухамеданске вере. Бавио се трговином, од чега је сиротима раздавао милостињу. Бог му се због тога смиловао, и он се обрати у хришћанску веру. Његови саплеменици га због исповедања и проповедања Христа убију 1. априла 1229. године, после вишедневног настојања да га поврате у мухамеданство. Руски трговци су касније пренели његове свете мошти у град Владимир у Успенски манастир, где и данас почивају.

СПОМЕН СВЕТОГ ПРАВЕДНОГ АХАЗА

Упокојио се у миру.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ГЕРОНТИЈА и ВАСИЛИДЕ

За Христа пострадали мачем посечени.

НАПОМЕНЕ:

1. Свети Софроније, патријарх Јерусалимски (634-638. год.), чувен по светости и учености, празнује се 11. марта.
2. Александрија - знаменити град, основан Александром Македонским на обали Средоземног мора, крај ушћа реке Нила.
3. Либија - покрајина у Северној Африци.
4. Преподобна Марија упокојила се 522. године
5. Преподобни Зосим престао се у првој половини шестога века. Спомен његов слави се 4. априла.
6. Ова година се сматра и годином оснивања манастира, који је по том добио назив: Спасо-Јевтимијевски манастир.

2. АПРИЛ

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТИТА ЧУДОТВОРЦА

Свети и блажени отац наш Тит од младих година заволе Христа Господа и омрзе свет сујетни. Тога ради остави свет, оде у манастир и прими анђелски образ. Не жалећи себе, он Бога ради прохођаше тесни и претужни пут монашког живота. И толико се предаде смерности и по-слушности, да овим врлинама превазиђе не само брати-ју него и све људе. Затим по стаде игуман и пастир словесних оваца Христових. И имађаше према свима толику љубав и кротост и самилост, да му нико у оно време није био сличан у томе. Сачувавши од младости чистоту душе и тела, он изгледаше као анђео Господњи. Због тога доби од Бога дар чудотворства. У време иконоборске јереси показа се као живи и непоколебљиви стуб Цркве Христове. А када се пресели ка Господу, остави многобројне ученике и саподвижнике своје, тај живи образ своје вр-лине и подвижничког живота. Упокојио се мирно у деветом веку.

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА БРАБЕ АМФИЈАНА И ЕДЕСИЈА

Свети мученици Амфијан и Едесије беху рођена браћа, из града Патаре у Ликији[1], од родитеља знаменитих но незнабожних. Родитељи их послаше у Вирит[2] ради изучења светских наука. Они тамо провођаху дане своје младости чесно, кротко и целомудрено. И сви се дивљаху њиховом беспрекорном животу. Одбацујући нарави својствене младићима, они по мудрости и чистоти живота беху слични чесним старцима. Због тога и не бише лишени благодати Божје: у њиховим срцима засија светлост познања истине, и они стадоше увиђати лаж незнабоштва и назирати истину хришћанства; и жељаху да све сазнаду о истинитом Богу - Господу нашем Исусу Христу, и да постану слуге Његове. Кад се из Вирита вратише дома, они затекоше свога родитеља као старешину града Патаре, и оданог незнабоштву. Па не могући живети више са незнабожним родитељима и сродницима, они тајно одбегоше од својих, оставивши Христа ради родитеље и дом и имање и све сласти живота. И вођени Духом Божјим они дођоше у Кесарију Палестинску. Тамо нађоше богоугодног презвитера хришћанског светог Памфила, који потом пострада за Христа (види 16 фебруар). И њему се поверише да их научи духовној философији. И он их научи светој вери, и упознаде са свима хришћанским тајнама, па их просвети светим крштењем. И они живљаху са својим учитељем светим Памфилом поучавајући се закону Божјем дан и ноћ и упражњавајући се у подвизима хришћанским.

У то време цар Максимин[3], ватрени незнабожац и мрзитељ истинитог Бога, стаде љуто гонити Цркву Христову. И настаде велика смутња на Истоку: хришћане су убијали на све стране. Због тога су многи хришћани напуштали своје домове и градове и крили се, а многи су се добровољно предавали у руке незнабошцима и из љубави за Христа примали мученички подвиг. Међу овим другима беше свети Амфијан. Овај храбри јуноша телом беше двадесет година стар, а разумом и великодушношћу столетан. Када у Кесарији, као и по осталим градовима и покрајинама, по царском наређењу кнезови позиваху грађане да сваки поименце принесе жртву идолима у идолским храмовима, због чега хришћани беху у великој невољи, храбри Амфијан, не говорећи никоме ништа, тајно изађе из скривалишта где се хришћани беху сакрили, и оде у

идолски храм у коме кнез Урбан баш тог часа приношаше жртву идолима. Амфијан небојажљиво приђе Урбану, ухвати га за десну руку, којом овај држаше жртву, и викну му смело са неком божанском влашћу да одустане од служења и жртвоприношења мртвим идолима и да позна Бога истинога.

Овај смели подвиг Амфијанов многе верне утврди у вери, а неверне, нарочито самог кнеза, силно разгневи и разјари. Зато га војници зграбише као вуци овцу, и немилице тукоше по устима и по лицу и по целом телу, па га на земљу бацише и ногама газише. Затим га у тамницу вргоше и у окове ставише.

Сутрадан свети Амфијан би изведен на суд. Кнез га саветоваше да принесе жртву идолима, али војник Христов показа се несавладљив и непобедив. Обесише га о дрво, и оштрим гвозденим справама цело му тело све до самих костију састругоше, па га гвозденим штаповима тукоше по лицу и по врату и по грудима, и лице му беше све у ранама тако да га нико од познаника није могао познати, и ребра му беху сва поломљена. А он не престаде у мукама громко исповедати име Исуса Христа, као да у туђем телу страда. Затим му памуком, оквашеним у јелеју, ноге завише па запалише, и страдалник горећи топљаше се као восак. Али га ни ово мучење не могаше победити, него он са још више смелости и громкије слављаше Христа и изобличаваше и кораше незнабожачко безбожје. Потом га опет вргоше у тамницу.

Трећега дана, иако је свети страдалник једва био жив, мучитељи га опет ставише на муке. Али он остаде чврст и непоколебљив у исповедању вере. Онда кнез нареди да га баце у море. И мученика одвезоше на сред пучине, везаше му камен о врат, па га у море бацише. А море се тог часа узбурка, и земља се затресе, и град се усколеба, и све спопаде силан страх, а таласи морски изнесше тело мучениково на земљу пред капију градску.

Тако пострада и сконча свети мученик Амфијан у петак, 2 априла 306 године.

После тога бише похватани и остали хришћани, и Едесије брат светог Амфијана. Неки од њих бише одмах стављени на разне муке, и тако скончаше, а неке послаше у бакарне руднике у Палестину. Међу овима беше и свети Едесије. После пак неког времена би

Едесије одведен у Александрију у Египат. Једном он виде у Александрији кнеза Јероклеа где на тргу суди хришћанима свирепо и хришћанске монахиње, целомудрене девојке и чесне жене, раздаје најбестиднијим развратницима на поругање. И испуни се свести Едесије ревношћу, и пред свима полете на кнеза, удари га руком по лицу и обори на земљу, грдећи безбожног судију за неправедно суђење. Због тога га присутни одмах дохватише, и на љуте муке ставише, па у море утопише, као и његовог брата светог Амфијана.

И тако свети Едесије са светим Амфијаном доби венац победе од Христа Спаситеља нашег, коме слава са Оцем и Светим Духом вавек, амин.

Пострадаше око 306 године.

СПОМЕН СВЕТОГА МУЧЕНИКА ПОЛИКАРПА

Свети Поликарп изобличи и назва ненаситим псом кнеза у Александрији зато што пролива невину хришћанску крв. Због тога би стављен на љуте муке, па му најзад главу мачем отсекоше. Пострада у време цара Максимијана[4].

СПОМЕН СВЕТЕ ДЈЕВЕ-МУЧЕНИЦЕ ТЕОДОСИЈЕ (или ТЕОДОРЕ)[5]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ГРИГОРИЈА

Беше родом из крајева Витиније у Малој Азији, а одраставши подвизавао се поред Никомидијског залива. Најпре је живео у манастирском општежићу и научио се сваком монашком послушању и врлини. Прошао кроз многа ђаволска искушења и

многе клевете, и од Бога добио дар прозорљивости и чудотворства. Упокојио се мирно у Господу 1240. године[6].

НАПОМЕНЕ:

1. Ликија - покрајина у Малој Азији.
2. Вирит или Берит - финикијски град, чувен у старини као расадник просвете и образованости. Сада Вирит - Бејрут важан трговачки центар на истоку Средоземног мора (и престоница државе Либана).
3. Цар Максимин Дака, царовао од 305. до 313. године.
4. Цар Максимијан Галерије управљао Римском империјом од 305. до 311. год.
5. Изгледа да је ово иста она светитељка која се слави 29. маја (в. тамо опширније).
6. Његово опширније житије написао је монах Јосиф Калотет, а објавио га Св. Никодим Светогорац у "Неон Еклогион".

3. АПРИЛ

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ НИКИТЕ ИСПОВЕДНИКА игумана манастира Мидикијског

Преподобни Никита је рођен у Витинији[1], у граду Кесарији, од благочестивих родитеља. Отац му се звао Филарет. А мајка његова престави се ка Господу у осми дан после његовог рођења. Лишивши се своје супруге, Филарет се замонаши, те Никита остаде код своје бабе, очеве мајке. Пошто одрасте и заврши све науке, Никита предаде себе на службу Богу. Он најпре би црквењак, и провођаше време у читању божанских књига. Затим оде код једног врлинског мужа, Стефана отшелника. Пошто га овај довољно упути у духовне ствари, одасла га у манастир Мидикијски[2], који подиже преподобни Никифор, тадашњи игуман. Игуман Никифор с љубављу прими Никиту провидећи у њему благодат Божју, и постриже га за монаха. У манастиру се блажени Никита толико одаде подвижничким подвизима, смирењу, послушању и свима добрим делима, да убрзо превазиђе све тамошње иноке. И у седмој години његовог боравка у манастиру усаветова га игуман да прими јеромонашки чин, и патријарх Тарасије га рукоположи за јеромонаха.

Чим постаде јеромонах, преподобни Никифор, изнемогао од старости, предаде му са старешинством вођење свих манастирских послова, иако Никита то није хтео. И блажени Никита управљаше добро манастиром уместо оца свог Никифора, будно руководећи словесно стадо и умножавајући га примером свог врлинског живота. Јер многи, чувши за његов богоугодни живот, одрицаху се света и долажаху у манастир да их он води путем спасења. И за неколико година братство се благодаћу Христовом умножи на сто чланова. Међу њима беше и блажени Атанасије, муж уистини честан и диван; његову врлину немогуће је укратко испричати, и његову велику љубав к Богу изразити, коју он показа у почетку одречења од света, тако да су се и сами Анђели имали чему дивити. Јер када он ради

Бога презре свет и сласти света и тајно побеже из родитељског дома у манастир да се посвети монашким подвизима, отац његов разјарен дојури у тај манастир, и нашавши сина, кога је много волео, збади с њега послушничку ризу манастирску, обуче га у светлу скупоцену одећу и силом одведе дома. А он, дечак, говораше оцу. Оче, мислиш ли да ме овом скупоценом одећом одвратиш од моје намере? Сав ми је свет мрзак. Јер каква је корист човеку ако сав свет добије а души својој науди? (Мт. 16, 26). Отац га онда затвори у једну нарочиту одају; и труђаше се на све могуће начине да га склони на љубав к свету. Али он, љубављу к Богу савладавши љубав к родитељу и к сујетном свету, скину са себе световну одећу у коју га отац оденуо беше, и сву је искида на парампарче. А кад то виде отац, он га одену у још скупоценије хаљине, јер беше богат и знаменит и чувен. А он и са овом одећом учини што и са претходном. То силно разјари оца, и он га онако нага изби без милости, тако да му се тело покри ранама које почеше да гноје, због чега је отац морао звати лекаре, који неке ране излечише а неке оперисаше. А дечак говораше: Макар ме отац мој на комаде искидао, ипак ме неће раставити од љубави Божје, нити ме одвратити од моје намере. - Тиме би отац тронут и, проливши много суза, рече Атанасију: Чедо моје, иди путем добрим који се изабрао!- Нека ти Христос буде помоћник, и нека те избавља од сваке замке вражије! И он оде у манастир у коме раније беше, замонаши се, и толико се смири, да се у њему ништа световно не могаше видети: ни реч, ни навика, нити стицање ма каквих ствари. Нарав му беше кротка и смерна, говор тих и љубак, одећа сва подерана; према себи беше безмерно суров, иако је одрастао у удобностима светским као син богатих родитеља.

Таквог врлинског мужа, који много година проведе у монашким трудовима, привуче к себи у Мидикијски манастир љубав преподобног оца нашег Никите и слава равноангелног живота његовог. И постаде Атанасије мио сабеседник и сажитељ обојици преподобних: Никифору и Никити. После извесног времена они умолише Атанасија те се прими за манастирског економа.

И беху блажени Атанасије и преподобни Никита у управљању манастиром као једна душа и један разум у два тела, упућујући сву братију речју и примером на сваку врлину и савршено угађање Богу:

засађиваху у њима љубав, поучаваху их смирењу, беху будни стражари чистоте њихових душа и тела, крепљаху слабе и малодушне, утврђиваху оне што стоје, а разноврсним саветима и казнама подизаху оне који падају. Јер кад би се један од њих показивао тобож најсуровији наказатељ, други се тада јављао као најкроткији и најмилостивији саветодавац. А сва су их братија обојицу волели, и њихову реч примали као да из уста Божјих долази. Али ова два наставника врлине не поживеше до краја заједно, јер после неколико година престави се ка Господу преподобни Атанасије 26 октобра. Престављајући се, његова последња реч братији беше ово: По престављењу мом дознаћете о мени да ли сам нашао нешто милости у Бога.

Затим после многих трудова и телесне болешљивости отиде ка Господу 4 маја и преподобни Никифор, оснивач тог Мидикијског манастира и први игуман његов. И преподобни Никита, лишивши се свог духовног оца, светог Никифора, и милога друга - преподобног Атанасија, остаде као неко сироче и веома туговаше за обојицом из велике љубави према њима. А тугу своју разблаживаше несумњивим обавештењем о њима, да су добили благодат и блажени живот у Господа Христа, коме угодише по-служивши Му усрдно од младости.

По престављењу блаженог оца Никифора сва братија молише преподобног Никиту, да прими чин и назив игумана. Јер док је преподобни Никифор био жив, свети Никита није хтео да прими игумански чин и назив, ма да је потпуно управљао манастиром уместо оца свог, светог Никифора, који од старости много година беше слаб и немоћан. И тако, умољен од братије, а и приморан од других многих отаца, он прими игумански чин и доби благослов од свјатјејшег патријарха цариградског Никифора који дође после светог Тарасија[3]. И додаваше труд на труд, помоћу Божјом управљајући сам манастиром и бринући се о спасењу поверених му душа. А Бог, прослављајући угодника свог, даде му благодат да исцељује болести и изгони демоне. Тако једног дечака који беше нем од рођења он осени крсним знаком и дечак проговори. А једног брата који беше полудео он исцели помазавши га светим јелејем. Једним пак од новодошавших у манастир овлада демон, и он га

молитвом избави од демоније, а демона, претворивши у змију, прогна. Исто тако и другог демонијака ослободи од злог духа. И многе и разноврсне болести телесне он исцељиваше чудесно живећом у њему благодаћу Христовом.

Живећи тако богоугодно, свети Никита зађе у старост, и наступи време његовог храброг исповедања вере и страдања, које претрпе пред крај свога живота за поштовање светих икона. У та времена јерес иконоборачка још не престајаше, иако је била проклета Седмим Васељенским Сабором светих Отаца[4]. Подржавана од царева, она се обнављаше. А и сам почетак јој би од грчких царева. Најпре од цара Лава Исавријанца[5] она ојача и као нека опака болест узе маха. Јер он први издаде наредбу против светих икона, и својом влашћу царском многе привуче своје неправоверном умовању. Он прогна правоверног патријарха светог Германа, и на патријаршки престо доведе свога једномишљеника Анастасија јеретика. По смрти пак тог злочестивог цара зацари се његов син Константин Копроним[6], још гори гонитељ Цркве Божје. Он не само одбаћиваше свете иконе, него и забрани да се свети угодници Божји називају светима, и мошти светих ни у шта не сматраше. Укратко речено: он се само по спољашности показиваше као хришћанин, а изнутра сав беше неверни Јеврејин. Он се бедник чак дрзну хулити Пречисту и од сваког створења узвишенију Матер Божју, заштиту и уточиште целог света, и одбаћивати њено свето име и њену свету икону. Усто нареди да се не сме ни спомињати њено посредовање пред Богом, којим се свет држи. А да би је што више наружио, он чињаше и ово: показиваше кесу пуну златника и питаше присутне: Има ли велику вредност ова кеса? Присутни му одговараху: Има уколико се у њој налази злато. Тада би Копроним просуо злато из кесе, и опет питао: А сада има ли ова кеса вредности? А они су му одговарали: Нема, пошто је празна. Јер каква цара зацари се његов син Константин Копроним, још гори говорио: Тако и Марија, док је у утроби својој носила Христа, била је достојна поштовања, а чим га је родила, она је лишена тога и ни по чему се не разликује од осталих жена.

О да свепоганих уста и свебезбожног језика! какву хулу изговара на Матер Творчеву, која је пречаснија од свих Небеских Сила и

светија од свих Светих! Еда ли царица, пошто роди царског сина, није достојна царског поштовања? Еда ли се мати царева има само дотле поштовати докле у утроби својој носи цара? О да бедног хулитеља, који се ничим не разликује од богомрских хулитеља Јевреја! Па не само што он бејаше такав богохулник, него се стараше да заводљивим ласкама и грозним претњама наведе и све остале на такво безбожно богохулство. Оне који нису пристајали на то и противили се, он је стављао на разне муке. Верне и истините слуге Христове он је мачем секао, огњем сагоревао, у море бацао, и помоћу сваковрсних неподношљивих мука горкој смрти предавао. Зато и сам љутом смрћу изврже своју бедну душу, јер издишући горко вапијаше: Жив сам предат огњу неугасивом! - И он, који раније хуљаше Пречисту Матер Божју, сада наређиваше да је славословљима и песмама славе, али сасвим отуђен од Божјег милосрђа он не нађе олакшање.

Пошто овај мучитељ тако са шумом погибе, зацари се после њега син његов Лав IV[7], такође јеретик иконоборац, сличан оцу свом. Али он убрзо умре. После њега на престо дође његова жена Ирина[8] са малолетним сином Константином. Она поврати мир светој Цркви, и сазва Седми Васељенски Сабор ради анатемисања јереси иконоборачке (787 г.). И сва се Црква Христова обрадова васпоставивши своју првобитну красоту икона, и видевши на престолима православне царева и архијереје.

После Ирине цароваху један за другим правоверни цареви: Никифор и Михаил[9]. Затим се зацари Лав V, назван Јерменин[10]. Он пође трагом свога имењака злочестивог цара Лава Исавријанца, и стаде попут њега гонити православне и свете, обнављајући и васкрсавајући опет проклету јерес иконоборачку. Он тражаше себи помоћнике, једномислене учитеље зла, и мало их нађе међу велможама, од којих двојица беху веома зли: Јован Спекта и Евтихијан. Међу свештеницима нађе Јована Граматика, тог новог Тертула (ср. Д.А. 24, 1), који беше изабрани сасуд ђаволов, и неког Антонија Силеа; а међу монасима нађе Леонтија и Зосиму. Овај Зосима после извесног времена би ухваћен у срамном делу, и нос му би одрезан, и срамно умре, оставивши после себе рђав глас. Са њима цар рађаше на безбожју, и слушајући њихове савете

пооштраваше борбу коју поведе против Цркве. Затим сазва у своју палату све архијереје, и све духовништво цариградско, а позва и свјатјејшег патријарха Никифора, желећи да пред њим и пред целим сенатом они воде спор са горе споменутих јеретичима, његовим једномишљеницима. И прво се он сам обрати правовернима, правећи се и сам правоверан; и извукавши из недара икону распећа Христова, коју имађаше о врату, лицемерио се главом поклони икони и рече светим Оцима: И ја се ничим не разликујем од вас, јер поштујем свету икону, као што сами видите. Али усташе неки који другачије уче и говоре да је прави пут онај кога се они држе. Зато да их позовемо овамо пред вас, па водите спор како би се нашло правилно схватање о иконама. И ако вас они својим разлозима победе и јавно докажу своју истину, онда се ни ви немојте противити доброј ствари. Ако пак ви њих разлозима победите и обелоданите њихову заблуду, онда нека они престану ширити погубно учење и нека се као и раније држе правоверја. А ја ћу слушати ваш спор и пресудити, јер када сам позван да о мањим стварима решавам, онда утолико пре морам се бринути о управљању Црквом. Саслушаћу вас, саслушаћу и другу страну, па кад видим на чијој је страни истина, ја ћу прићи тој страни.

Но пресвети патријарх Никифор и сви архијереји с њим нипошто не пристајаху на то. Они нису хтели не само да воде спор него ни да виде оне злоумне јеретике, изјављујући: Та је јерес већ размотрена и анатемисана Седмим Васељенским Сабором светих Отаца, и није потребно више да се она поново претреса и да се у Цркви обнавља оно што је потпуно одбачено од стране Цркве. - А кад свети Оци видеше да је цар веома наклоњен зловерју и подржава јеретике, они му смело противстадоше. Свети Емилијан, епископ кизички, рече: Царе, ако је ово питање, ради кога си нас позвао, црквено питање, онда га по обичају треба претресати у светој цркви а не у царској палати. Цар одговори: Али и ја сам син Цркве, и као посредник и миритељ саслушаћу обе стране, да бих сазнао на чијој је страни истина. На то одговори цару свети Михаил, епископ синадски: Ако си посредник и миритељ, зашто онда не чиниш оно што треба да чини посредник и миритељ? Јер ти прикупљаш црквене противнике и држиш их у својој палати, храбрећи их да

небојажљиво уче све да држе злочестиве догмате. А правоверни, заплашени твојим грозним претњама, не смеју ни по ћошковима да проповедају о правоверју. То дакле није знак посредовања и смиривања већ гоњења и насиља. Цар рече: Али ја сам једне мисли с вама. Но пошто сам сазнао да то питање о поштовању икона изазива двоумљење, то је моја дужност да не пређем ћутке преко тога, већ да тачно испитам у чему је истина. И какав је разлог те не желите да разговарате са вашим противницима? Очигледно је да сте незналице, и немате доказе из Светога Писма којима бисте могли бранити своје гледиште. На то свети Теофилакт, епископ никомидијски, одговори: Царе, сведок је Христос, чију свету икону имаш пред очима, да имамо безбројна сведочанства православне вере наше, која потврђују побожно поштовање светих икона. Али нас нико не слуша, и не можемо да успемо борећи се са моћном руком која нам силно прети. Затим свети Петар, епископ никејски, рече цару: Како предлагеш да водимо спор са онима којима ти помажеш и са којима заједно ти сам војујеш против нас? Не знаш ли да би нас и манихејци[11], кад би их ти довео овде и подржавао их, надговорили, имајући твоју подршку?

Потом свети Јевтимије, епископ сардијски, стаде са највећом смелошћу говорити: Чуј, царе! откако Господ наш Христос сиђе на земљу пре осам стотина и нешто више година, свуда се Он по црквама изображава на иконама, и Његова се икона побожно поштује. И ко је толико охол да се дрзне оспорити или разорити предање које толико векова постоји у црквама од светих Апостола, Мученика и богонадахнутих Отаца, па је чак и до нас дошло? А апостол наређује: Браћо, стојте и држите предања којима се научисте или речју или из посланице наше (2 Сол. 2, 15). И опет: Ако вам и анђео с неба јави еванђеље друкчије него што вам јависмо, проклет да буде! (Гал. 1, 8). Зато противу оних који измислише иконоборску јерес би сазван Васељенски Сабор у време благочестивог царовања Ирине и Константина, и сам Син Божји прстом Својим потврди тај Сабор. Стога, ко се дрзне да ишта од тога Сабора разори или поништи, проклет да буде!

Слушајући ово цар, иако је гнев пламтео у срцу његовом, стрпљиво слушаше говорнике, притворно се показујући кротак.

Тада смело иступи велики ревношћу учитељ црквени, свети Теодор, игуман Студијског манастира, и рече: Царе, не разоравај мудро установљени поредак црквени! Јер свети апостол Павле каже: Бог даде Цркви једне апостоле, а једне пророке, а једне еванђелисте, а једне пастире и учитеље, на усавршавање светих (Еф. 4, 11.12). Апостол није рекао: и царе. Теби је, царе, поверено да управљаш световним пословима, градским делима и војном силом. О томе се ти старај, а црквене послове остави пастирима и учитељима, како то апостол учи. Ако не, онда знај, ми нећемо послушати учење супротно нашој православној вери, па макар га донео анђео с неба, а камоли да послушамо тебе земљаног, трошног човека!

Тада се цар силно разгневи, и из њега суну сав јед и бес и јарост, које је притворном кротошћу покривао док је слушао речи светих Отаца, и са бешчешћем и грдњама отера из палате све Оце. И неправедно збаци с престола праведног пастира, пресветог патријарха Никифора. Тако поступи и са осталим правоверним архијерејима. И све их посла на заточење у разне крајеве и места. То учини и са преподобним Теодором Студитом. А на патријаршки престо доведе једног свог саветника, мирјанина Теодота Каситера, по вери јеретика а по животу развратника-Исто тако и на друге архијерејске престоле, пошто прогна правоверне епископе, цар понамешта своје зловерне псевдоепископе, и избаци свете иконе из светих цркава. И настаде опет такво гоњење на православне због поштовања светих икона, какво беше под Лавом Исавријанцем и његовим сином Копронимом. И зловерни цар Лав Јерменин са својим једномишљеником псевдопатријархом Теодотом сазва у Цариграду безаконо збориште, на коме, сами проклети, проклеше правоверне божанствене и благословене свете Оце. И оне који не пристајаху уз то њихово неправедно збориште, они стављаху на разне муке и убијаху.

По завршетку тог злочестивог сабора, цар позва к себи игумане истакнутијих манастира, међу којима беше и божанствени отац наш Никита. Цар најпре покуша да их ласкама придобије за своје зловерје. Али кад увиде да су они непоколебљиве вере, врже их у разне тамнице, свакога посебно, и смишљаше шта да предузме даље против њих. И би преподобни Никита много дана у врло смрдљивој

тамници; и сама та смрдљава беше не мала мука за светитеља. Усто сваки дан долажаху к њему неки покварени и бестидни људи, који не беху достојни ни да се назову људима. Они гадним и ружним речима засипаху светитеља, и силно га вређаху. На то су их нарочито учили јеретици-Међу њима беше најгори неки Николај. Својим безумљем он је нарочито многе јаде задавао преподобном старцу, брбљајући против њега којекакве гадости. И то је тај Николај чинио све док му се његов покојни отац не јави у сну и не рече: Одступи од слуге Божјег! - И од тог часа Николај престаде са својим преклапањима. И не само више не досађиваше светитељу, већ и другима брањаше да му досађују.

Пошто преподобни проведе у тамници много мучних дана, цар нареди да га одведу на заточење у источне крајеве, у град Масалеон. И то би учињено у време врло љуте зиме. И старац претрпе многе муке од мраза, снега и ветрова, јер беше у подераној одећи. Усто и спроводник, који га је водио у прогонство, беше веома свиреп и немилосрдан, и мучаше старца гонећи га да брзо иде, јер се старао да онако дугачак пут превали за мало дана. То исто учини цар и са осталим чесним игуманима, пославши сваког посебно у прогонство. А затим, размисливши о томе, и увиђајући да ништа неће постићи држећи у заточењу њих који су изнад сваке туге, него ће само учинити да они буду још ревноснији у држању првих догмата, он промени своју одлуку. И тек што преподобни Никита проведе пет дана на заточењу у граду Масалеону, цар нареди да њега, и остале игумане, опет брзо врате у Цариград- И при повратку светитељ је морао да иде брже него при одласку у изгнанство, те једва жив остаде, једно од велике хладноће, а друго од брзог путовања.

Када сви ти игумани бише доведени у Цариград, цар нареди да их држе у једној огради док не смисли како ће их придобити за своје једномишљенике, једновернике. И пошто прође зима и Велики Пост и пресветли празник Ускрс, он их предаде гореспоменутоме Јовану Граматику, ретору ђавољих уста, да их мучи како хоће. Он их затвари по разним тамницама сваког одвојено, и мучаше их не мање но што паганци мучаху свете Мученике. Јер тамнице беху тескобне, мрачне, смрдљиве и пуне сваког јада; не беше у њима никакве постеље ни одмора. Кроз мало прозорче пружано им је као псима

помало буђавог и нечистог хлеба и помало мутне и смрдљиве воде, тек да не би умрли од глади и жеђи. Јер мучитељ Јован мишљаше да таквим мучењем или савлада свете Оце, или их принуди на своје зловерје, или их умори. Па још на велику жалост преподобног Никите, овај зловни Јован ухвати његовог младог ученика Теоктиста, баци га у једну грозну тамницу, и мучаше га глађу и жеђу.

Затим када злочестиви јеретици видеше да ови оци претпостављају умрети него од свог правоверја отступити, измислише овакву замку за њих, говорећи им: Ништа друго од вас не тражимо, само да се једном са патријархом Теодотом у цркви причестите Светињом, па ћемо вас одмах пустити да сваки слободно иде у свој манастир са својом вером и умовањем.

Овако јеретичко лукавство прелести оце, и они као да једно време пристадоше, али касније увидеше обману, веома се покајаше и мудро поправише. Пошто бише пуштени из својих посебних тамница, оци дођоше к преподобном оцу Никити саветујући му и молећи га да и он пристане на општење с Теодотом, и буде пуштен из тамнице. Али свети Никита не пристајаше никако да под таквим условом изађе из тамнице, у којој је био Христа ради . Но оци настојаваху, говорећи: Ми не можемо изаћи а да ти останеш овде. Од нас се тражи ситница: само да се причестимо са Теодотом, а веру ћемо своју задржати. Будимо разборити у време ове невоље: разрешимо себе у малој ствари, да не изгубимо све.

Тако они дуго настојаваху и наваљиваху на светог Никиту, и он најзад изађе из тамнице, не бегајући од страдања нити се бојећи мука, него због усрдне и неодступне молбе отаца. Гледајући њихове седе власи, он и преко воље послуша њих и пристаде на њихов предлог. Јер кад је имало да се бира између живота и смрти, он је више волео смрт за правоверје него живот, али се не оглуши у то време о чесну дружину, чију праву веру и врлинско живљење знађаше. И тако сви заједно отидоше к псевдопатријарху Теодоту. А он, да би их што лакше придобио за општење с њим, одведе их у једно молитвено место, нарочито украшено иконама. То учини, да би оци, видећи свете иконе, сматрали њега за правоверног патријарха. Тамо Теодот одслужи литургију, и они примише причешће из његових руку, јер чуше из његових уста и овакве речи:

Ко не поштује иконе Христове, анатема да буде! - А ово он рече, не што је стварно поштовао Христову икону већ претварајући се пред њима, да би их придобио за општење са њим.

Потом сваки оде у свој манастир. Но преподобни Никита душом туговаше што се придружи псевдопатријарху Теодоту, притворном варалици. Јер и мало скретање с правога пута светитељ сматраше као потпуну заблуду. Стога намисли да бежи у други крај, и тамо се каје за свој грех. И севши на лађу он отплови на острво Проконис[12]. Затим размишљајући о свом греху он дође до оваквог закључка: где је грех учињен, тамо га треба и откајати. Стога се опет врати у Цариград, и јавно ходећи по граду небојажљиво учаше људе да се држе правих догмата, одређених светим Оцима на Седмом Васељенском Сабору.

Кад цар сазнаде за то, он дозвољава к себи светитеља и рече му: Зашто ниси отишао у свој манастир, као што учинише остали игумани? Зашто ти једини идеш за својом вољом, а не покораваш се, како чујем, нашем наређењу? Зар ти ни за шта не сматраш власт нашу? Послушај дакле наше наређење и иди у свој манастир. Не учиниш ли то, наредићу да те ставе на муке.

На то светитељ одговори цару кротким гласом: Царе, ја нећу ни у манастир свој ићи ни веру своју оставити, него остајем и остаћу у вероисповедању свом, у коме и оци моји свети епископи православни стоје. Ти си их због тога у прогонство послао и њих невине у тамнице бацио. И они подносе велике муке бранећи Православну Цркву, у којој стојимо и хвалимо се надом на славу Божју. Што се пак мене тиче, знај ово: Учиних оно што није требало чинити, не што сам се смрти бојао или живот земаљски љубио, већ послушања ради покориох се, и преко своје воље, старцима, и испуњујући њихову вољу придружих се псевдопатријарху Теодоту, због чега сада жалим и кајем се. Знај дакле добро, од сада никакве општење с вама немам, него стојим у предању светих Отаца, које спочетка примих. А ти чини са мном што хоћеш, само се не надај да ћеш што друго чути од мене.

Када цар виде да је преподобни Никита непоколебљив у свом убеђењу предаде га Захарији Мангану, управнику царског двора, да га држи под стражом док не смисли шта ће чинити с њим. А

Захарија, добар и благочестив човек, не само ничим не ожалости старца него му и велико поштовање указиваше. Потом цар посла преподобног Никиту у заточење на неко мало острво, звано света мученица Гликерија^[13], јер тамо лежаху њене свете мошти, и беше велика црква подигнута у њено име, и манастир који јеретичке власти бежу предале неком евнуху Антиму. Овај Антим бејаше врло рђав човек, мађионичар, оскврнитељ светиња, мајстор у злу, зао, лукав, горд, немилосрдан; због свирепости и злоће тамошњи га житељи називаху Кајафом. Јер се тада таквима даваху на управу манастири, да би радили оно што хоће световне власти. Овоме Антиму цар посла светог Никиту. Имајући овлашћење од цара, он силно злостављаше светитеља. Он затвори Божјег угодника у најтескобнију самицу; стално га мучаше, не дајући му ни да погледа из тамнице; а кључ је држао код себе; хране му је давао врло мало. Од јеретичких првака овоме Антиму беше обећано велико одликовање, ако Никиту принуди на једноверје с њима. И то беше нарочити разлог што овај бедник злостављаше светитеља на изузетан начин, надајући се да ће га тиме принудити да пристане на јерес. Но преподобни такво злостављање подношаше с љубављу вере ради. А Бог својом чудесном благодаћу која је у преподобноме делала показиваше да је он праведан и свет и чудотворни помоћник људима који су у невољи. Тако, споменути Захарија би неким државним послом послат од цара у Тракију. Али у путу паде у руке варварима који га одведоше у ропство. То сазнаде епископ синадски, свети Михаил, који такође лежаху у тамници за правоверје. Он извести о томе преподобног Никиту и поручи му: Наш заједнички пријатељ Захарија одведен је окован у варварску земљу. Стога те молим, умоли Бога за њега, јер Га можеш умолити.

Примивши такву вест, свети Никита се веома ожалости, и целог тог дана ништа не окуси. Увече добивши свећу од брата Филипа који му је служио, он је упали и сву ноћ проведе у молитви за заробљеног Захарију, молећи благог Господа да га ослободи из руку варвара. И би му откривено од Бога да ће Захарија ускоро бити слободан. А кад изјутра дође Филип и затече оца Никиту весела и радосна, рече му: Синоћ те оставих веома тужна и невесела, оче, а сада те видим радосна. Молим те, кажи ми разлог те промене.

Светитељ му одговори: Радостан сам због нашег пријатеља Захарије, јер ћемо га ускоро видети овде. - И би тако. Јер после не много дана би закључен мир између грчког цара и варвара, и заробљенике су имали измењати. Али цар не посла замену за Захарију, пошто већ беше сазнао да се он држи догмата Седмог Васељенског Сабора и подржава православне. Зато га и остави у варварским рукама, да тамо погине. И кад многи грчки заробљеници бише пуштени, кнез варварски упита осталог Захарију: Хоћеш ли да идеш дома? Он одговори: Још како бих хтео, али цар наш није изволео послати замену за мене. Кнез му онда рече: Ја те ослобађам, иди! - А Захарија, видевши такву неочекивану милост варварског кнеза према њему, познаде да је то устројио сам Бог на молитве светих Отаца за њега, пошто им некада беше учинио неко добро. И осмеливши се рече кнезу: Када си изволео да ме пустиш на слободу, подари слободу и моме другу, имењаку и земљаку, који је такође пао самном у ропство. Кнез му одговори: Добро, узми га, и идите с миром дома! - Тако ослобођен, Захарија допутова са другом својим на острво свете Гликерије код преподобног оца Никите, и принесе му благодарност за свете молитве због којих га Бог избави из варварског ропства.

Свети отац Никита учини и друго преславно чудо: својом усрдном молитвом Богу он избави од сигурног дављења и изведе на копно здраве три рођена брата, који беху у чамцу на пучини морској и бура их изненада беше захватила у поноћи.

Тако свети Никита, будући сам у узама и невољама као неки заробљеник, чудесно избављаше друге од уза и опасности. И проведе преподобни у том тамничком злопаћењу шест година, све до погибије богопротивног цара Лава Јерменина, јер га његови војници изненада убише. После њега зацари се Михаил Валвос, који ослободи све православне страдалнике. Тада и преподобни отац наш Никита би пуштен, тај мученик без крви, исповедник Православља непоколебљиви, војник Христов непобедиви. Али не оде у свој манастир, него се повуче у једно усамљено место близу Цариграда. Тамо поживе мало времена, и целебном благодаћу многим учини чудесна добра, па се приближи својој кончини. Напађен, измучен и изнурен у тешком и дугом заточеништву, он се

разболе последњом болешћу. И пошто се у суботу причести Божанским Тајнама, он се у освитак недеље, трећег априла 824. године, пресели ка Господу.

И одмах пуче глас о његовом светом уснућу у Цариграду и околини. И убрзо се стече силан свет из престонице и са свих страна: и мушкиње и женскиње, и духовници и мирјани, и братија из Мидикијског манастира и из осталих манастира. Дођоше и два епископа: свети Теофил ефески и свети Јосиф солунски. И пошто по пропису опремише чесно тело светога оца, и у ковчег положише, однеше га на лађу и одвезоше у Мидикијски манастир. На пристаништу га дочека блажени Павле, еписком плусиадски, са мноштвом монаха и мирјана. И узевши га на рамена, ношаху га у манастир. И при том спроводу многа се чудеса догодише: болесници многи бише исцељени, и духови нечисти из људи прогнани. Жена нека која је дуго време боловала од течења крви, само се дотаче светих моштију преподобнога и одмах би исцељена. И уз певање од стране свију погребних песама положише преподобног у гроб његовог духовног оца, светог Никифора, на левој страни паперте. И по погребењу преподобнога догађаху се многа чудеса на гробу његовом, и исцељења даваху се онима који с вером долажаху у славу Христа Бога нашег, прослављеног у Светима Својим, коме заједно са Оцем и Светим Духом нека је од свију част и слава и поклоњење, сада и свагда и кроза све векове, амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ИЛИРИОСА

Овај преподобни отац подвизавао се на гори и у миру скончао.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ПАВЛА НЕВОЉНИКА

Рус по рођењу. У младости заробљен од Татара и продан Турцима у Цариград. Од Турака га откупи неки хришћанин, и затим потпуно ослободи. Павле се ожени једном Рускињом и живљаше побожан живот. Али једном, захваћен болешћу епилепсије, он, вођен од сродника у храм Мајке Божје, повика Турцима пролазницима да је Турчин. Доведен пред везира он, пошто већ беше дошао себи, не хтеде издати веру Христову и потурчити се, због чега би бачен у тамницу и мучен. Најзад буде погубљен мачем на хиподрому цариградском на Велики Петак, 3. марта 1683. године. (Његов живот и страдање описа Јован Кариофилис).

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ЕЛПИДИФОРА, ДИЈА, ВИТОНИЈА И ГАЛИКА

Ови свети на разне начине пострадаше за Христа: свети Елпидифор би мачем посечен; свети Диј сконча ударен циглом у главу; свети Витоније би у мору потопљен; свети Галик би бачен зверовима, и ови га растргоше. Тако, разним путевима страдања ка Христу стигоше и подједнаке венце од Њега добише.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА УЛПИЈАНА

Младић из града Тира. Мучен за Христа од началника Урбана, мучитеља светог Амфијана (2 април). Најзад завезан у врећу, заједно са једним псом и змијом, и бачен у море. Пострада и прослави се 306 године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ НЕКТАРИЈА БЈЕЖЕЦКОГ

Оснивач Ваведенског манастира; упокојио се 1492. године. Свете мошти његове почивају у храму његовог манастира.

НАПОМЕНЕ:

1. Витинија - северозападна област Мале Азије, лежи на обалама Црнога мора, Босфора и Цариградског мореуза.
2. Мидикијски манастир се налазио недалеко од града Ируса, близу горе Олимпа у М, Азији.
3. Св Тарасије био патријарх од 784 до 806 год., а св. Никифор од 806-815.
4. Седми Васељенски Сабор - сазван 787. год. у Никеји царицом Ирином, удовом Лава IV; на њему узело учешће 367 светих отаца, под председништвом Св. Тарасија; Сабор је осудио иконоборство и васпоставио иконопоштовање.
5. Лав III Исаврјанац царовао од 716 до 741 год.
6. Константин V Копроним царовао од 741 до 775 године.
7. Лав IV царовао од 775 до 780.
8. Царица Ирина царовала са својим сином од 780 до 802 год.
9. Никифор I - од 802 до 811 год.; Михаил I - од 811 до 813.
10. Лав V Јерменин - од 813 до 820 год.
11. Манихејци - јеретици учили су: у свету постоје два царства, царство добра и царство зла, која се налазе у сталној међусобној борби; у човеку постоје две душе, душа добра и душа зла; Христос није имао стварно тело, и страдао је привидно; постоји пресељење душа.
12. Острво у Мраморно.м Мору, сада Мармара.
13. Спомен св. мученице Гликерије празнује се 13. маја.

4. АПРИЛ

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ

ЈОСИФА ПЕСМОПИСЦА[1]

Свети Јосиф је рођен у Сицилији, од родитеља благочестивих и врлинских, Плотина и Агатије. Због богоугодног живота њиховог Бог им даде пород потребан целој светој Цркви, који кад одрасте постаде изврстан песмописац и украси Цркву саставивши каноне. Као дете Јосиф би добро отшколован и васпитан у врлини. И његово детињско понашање показиваше знаке да ће се он развити у човека савршеног врлинама, јер беше кротак, тих, смирен, избегавао је дечје игре, а волео пошћење и уздржање. Није тражио слаткише већ се хранио само хлебом и водом, и то је узимао увече. Усто велики успех показивао је у изучавању Светога Писма.

Док је дечак Јосиф тако растао телом и духом, догоди се најезда варвара на Сицилију и његови родитељи морадоше напустити своју домовину и бежати у друге земље. Тако они дођоше с Јосифом најпре у Пелопонез. После неког времена Јосиф остави родитеље ради Христа и отпутова у Солун. Тамо ступи у манастир и замонаши се. Као монах он се добро упражњаваше у испосничким трудовима, проходећи сваки вид подвижничког монашког живота, и ревносно практикујући сваку врлину. И постаде савршен човек и искусан инок. Постеља му беше земља покривена кожом, одећа подерана, пошћење велико, храна - мало хлеба и воде са мером, стајање свеноћно, метанисање посведневно, молитва свагда у устима а посао у рукама, читање Светог Писма усрдно. И испуни се мудрости и знања духовног. И беше међу братијом као анђео Божји, блистајући чистотом и светошћу свога живота. Добра дела његова и многе подвиге немогуће је подробно испричати .

Пошто је тако служио Богу усрдније од других, би приморан од игумана и братије да прими свештенички чин. И би рукоположен за јеромонаха од епископа солунског. Као јеромонах он се предаваше све већим подвизима и трудовима, служећи често свету литургију и са сузама се молећи за себе и за цео свет. Уто преподобни Григорије Декаполит[2] посети тај манастир и заволе душом и срцем преподобног Јосифа због светости његова живота, и постаде му пријатељ и сажитељ. После неког времена преподобни Григорије, полазећи за Цариград ради окрепљења православних у борби

против јеретика, замоли игумана и братију да му као помоћника даду Јосифа, јер није желео да се растаје од њега. Али ни братија са игуманом нису желели да се лише таквог сажитеља, истинског слуге Божјег. Но пошто нису могли да одоле молбама великога старца, и имајући у виду потребу Цркве потресане јеретичком олујом, они пустише блаженог Јосифа да са светим Григоријем Декаполитом отпутује у Цариград.

Допутовавши у Цариград, они борављаху у цркви светих мученика Сергије и Вакха. И суровим живљењем они изнураваху себе, угледајући се један на другога. То нарочито чињаше блажени Јосиф подражавајући старијег подвижника великог оца Григорија. Имајући њега као свој узор, он је сваким даном све више и више усавршавао врлине у срцу свом. А трудили су се обојица, ревносно поучавајући благочестиве хришћане да се чувају отрова јеретичког, да се не смућују нити сумњају у догмате православне вере, већ да буду чврсти у исповедању истине.

У то време злочестиви цар Лав Јерменин, обновивши већ проклету иконоборску јерес[3], устроји велико гоњење на Цркву. Он свете иконе из храмова Божјих избаћиваше и бестидно их ногама гажаше; православне пастире са престола њихових прогањаше и на њихова места јеретике постављаше, а неке од њих на муке стављаше и на разне начине убијаше. Тада свети Григорије и свети Јосиф, обукавши се у оклоп вере, обилажаху престоничке улице, тргове и домове верних, саветујући, поучавајући и молећи да се чувају од саблазни лукавих јеретика. И поуке њихове беху као јутарња роса која оживљује цвеће и траву, клонуле од дневне жеге, јер они оживљаваху малодушна и сумњалачка срца која као да беху свенула од жеге јеретичких учења.

Затим мноштво монаха моли преподобног Григорија да пошаље у Рим блаженог Јосифа, као речита и снажна те може издржати тако далек пут, са циљем: да тадашњег православног папу Лава Ш[4] и све тамошње православне хришћане обавести о гоњењу на свету Цркву у Цариграду, и да иште њихову помоћ против убитачних догмата јеретичких, еда би запушили богохулна уста њихова. Тада преподобни Григорије овако саветова блаженог Јосифа: Чедо, сада је време да покажеш усрђе своје, љубави к Богу и

ревност своје вере. Потребно је да идеш у Рим и обавестиш тамошњег поглавара Цркве и све који држе праву веру на Западу о томе, како звероимени злочестиви цар на Истоку устроји жестоко гоњење на свету Цркву, како поплува и згази икону Христову и Пресвете Матере Његове и лиши Цркву красоте, како прогна невинне добре пастире а убаци у стадо Христово лажне пастире и најамнике и грабљиве вукове, који разграбљују и распуђују овце. Обавести их како свирепи цар Лав Јерменин олујом јарости своје свакодневно волнује Цркву Христову и прождире многе душе својим јеретичким лукавством. Обавести их, упознај их, и умоли да потегну мач речи Божје и иступе против оних који нас гоне.

Када свети Григорије рече то, и друге ствари сличне томе, блажени Јосиф, од младости добро навикнут на послушност, ни најмање се не успротиви, већ смирено преклонивши главу испроси очински благослов и молитве за пут. Укрца се у лађу и отплови. Али недокучљивом промислу Божјем друкчије би по вољи. Јер Бог који све строји на корист, понекад употребљава средства, која нама изгледају жестока и непријатељска, и помоћу њих извршује дивна и славна дела на славу светог имена Свог. Тако и Јосифов одлазак у Рим би ометен на овај начин. Једномишљеници цара Лава Јерменина у јереси, слуге и сарадници његове тираније, сазнавши да многи напуштају престоницу и одлазе у друге крајеве бежећи од иконобораца, тајно прављаху по путевима разбојничке заседе, хватаху бегунце и предаваху их у руке иконоборцима. Од ових се не могаде сакрити и то, да преподобни Јосиф путује на Запад у Рим по налогу правоверних монаха. Стога они удесише, те пирати нападоше лађу на мору, ухватише преподобног Јосифа и све с њим, па их одведоше на Крит и предадоше иконоборцима. Они га оковаше у тешке ланце, па у тамницу вргоше. А у тамници он имаћаше не мало сасужања, који исто тако страдаху за доброверје. Он их дан и ноћ тешаше богонадахнутим речима. А сам се у Господу радоваше својим оковима, и другима говораше: Шта може бити слађе и радосније од ових окова којима смо оковани ради љубави Христове и ради свете иконе Његове? Ако нам ово краткотрајно тамновање и нанесе нешто муке, треба да благодаримо Богу за ово страдање, имајући светли пример светога Павла који

вериге и окове сматраше као златне ђердане и украсе, и неисказано им се радоваше. Штавише, и сам Христос пострада за нас, остављајући нам углед да идемо Његовим стопама: Он који греха не учини, и на ружење не одговори ружењем, и страдајући не прећаше, као што каже врховни апостол свети Петар (1 Петр. 2, 22. 23). Истина, има нешто бола од страдања тела, али нико се не може назвати носителем јарма Христова, ако не иде Његовим стопама, подносећи она страдања која претрпе за нас, Он, Бог свемоћни, који је могао и на неки други начин спасти човека. Али Он је благоволео да се од труда и страдања роди она сила врлине, којом би се отворила небеска врата, тако одавно затворена. И не показа нам други пут ка спасењу осим пута засутог трудовима и невољама. Зашто онда да се узнемиравамо ми који сматрамо да је здравље наше у страдањима за свету икону Спаситеља и његове Пречисте Богомајке? Јер противећи се злочестивом наређењу царевом, ми ћемо добити од Бога благодат и благовремену помоћ.

Овим и сличним речима преподобни Јосиф тешаше своје сасужње, затворене с њим у тамници због поштовања светих икона. Утом доведоше код њих у тамницу и једног православног епископа, кога такође ухапсише због поштовања светих икона. Али он, не могући да подноси тамничку муку, тешке мисли га смућиваху као човека, и он као лађа витлана буром великом бејаше близу бродолома, јер већ стаде пристајати уз иконоборачку јерес, да би се ослободио тамнице и мука. Када преподобни Јосиф сазнаде то, какве му све речи не изговори! Он силне сузе проли молећи га и саветујући му да се не колеба умрети за икону Христову као за самога Христа. И не бише узалуд његове богонадахнуте речи, јер оне толико учврстише оног епископа, да се он ни у најстрашнијим мукама не одрече своје вере, него великодушним јунаштвом претрпе све до краја. Јер када би изведен на истјазање, и виде мучитеље и справе за мучење, он се ни најмање не уплаши. Штавише, он сам скину са себе одећу, и предаде себе на ране, желећи и хиљаду смрти, ако би било могуће, поднети за Христа Бога оваплоћеног, на иконома изображаваног. И би наг на мучилишту обешен, и сав стрелама изрешетан, и најзад великим каменом у главу ударен - предаде дух свој Господу.

Сазнавши за мученичку кончину епископову, блажени Јосиф се веома обрадова због његовог непоколебљивог јунаштва, и благодараше Христа што изабраног војника свог одушеви за такав подвиг. Он иако мало поклизну, ипак се добро поправи, и победи противника. Но исто тако и многе друге ствари Јосиф избави од душевне погибије, и ка Христу одасла, непрестано поучавајући све путу спасења. А њега самог Бог чуваше од смрти, да би својим дугим животом био на корист многима.

Шест година проведе свети Јосиф у тамници, и тада снађе зла смрт злочестивог цара Лава Јерменина: Јер он би на Божић изјутра убијен од својих војника на јутрењу у цркви. И у тај сами час преподобни Јосиф би у критској тамници на чудесан начин обавештен о погибији мучитељевој и чудесно тамнице ослобођен јављањем светог Николаја. Наиме, целе те ноћи уочи Божића свети Јосиф беше на молитви, певајући неућутно божићне песме и молећи се; у зору светлост обасја тамницу, и пред њега стаде муж светолик, честан, одевен у архијерејско одјетање, седе косе, лицем светао, и рече му: Ја дођох к теби из Мира Ликијског; послан сам од Бога да ти брзо донесем радосну вест: непријатељ, који је узнемиравао Цркву и овце Христове распудио, лишен је царства и живота, и на суд Божји позван; сада треба да се вратиш у Цариград, да многе учврстиш благодаћу Духа Светога која у теби живи. Рекавши то, он му пружи једну хартију на којој беше написано: Пожури жалостиви, и похитај нам у помоћ као милостив, јер можеш ако хоћеш. И рече му: Узми ову хартију, и поједи је. И Јосиф узе хартију, прочита је, па је с радошћу прогута, и рече: Како су слатке грлу мом ове речи! - Онда му свети Николај нареди да те речи отпева. И свети Јосиф их појаше радосно, и одмах виде како се вериге и окви његови сами одрешише и спадоше са његовог врата и руку и ногу. И чу где му јавивши му се светитељ говори: Устани и следуј мени! - И уставши изиђе из тамнице на тамничка врата која му се сама отворише а стражари тамнички ништа не приметише. И он осети како га нека невидљива сила носи по ваздуху, и за кратко време обрете се пред Цариградом на великом друму који води у град. И слављаше Бога због оваквог чуда преславног.

Дошавши у град он не затече међу живима свога милог оца светог Григорија Декаполита, јер већ беше отишао ка Господу, а виде само ученика његовог блаженог Јована. И плака много за оцем Григоријем што се не удостоји да га опет види жива, и борављаше код гроба његовог заједно са оцем Јованом. Али не потраја дуго и преподобни Јован отиде ка Господу, и би сахрањен поред светог Григорија.

Затим се преподобни Јосиф пресели на друго место у близини Цариграда. То место беше забачено и безмолвно, недалеко од цркве светог Јована Златоуста. Настанивши се ту он подиже цркву у име светитеља Христовог Николаја, и пренесе тамо мошти обојих отаца, Григорија и Јована. Ту и манастир образова, и братију сабра. И стално долажаху к њему врло многи људи, духовници и мирјани, да слушају његове богонадахнуте поуке, јер благодат Духа Светога као река течаше из уста његових преко слаткоречивих проповеди. Док је оно преподобни Јосиф био у Солуну, он доби немалу честицу моштију светог апостола Вартоломеја[5]. Поклони му је један његов познаник, човек добродетељан. Доневши ову честицу светих моштију у своју обитељ, он подиже посебну цркву у име светог апостола Вартоломеја, и у њој чесно положи ту свету честицу. И често се удостојаваше виђати у сну светог апостола Вартоломеја, јер имађаше к њему велику љубав и веру. А жељаше много да за празник овог светог апостола састави похвалне песме, али се не усуђиваше, јер није знао да ли ће се тај његов рад допасти светом апостоли или не. И усрдно мољаше Бога и светог апостола да га обавесте о томе, и да му се подари небеска мудрост, да би могао добро написати песме. И проведе у молитви о томе са пошћењем и сузама четрдесет дана. И уочи празника светог апостола он виде светог апостола Вартоломеја, у беле ризе обучена, где се појави у олтару и позва га к себи. А када му блажени Јосиф приђе, свети апостол узне са светог престола свето Еванђеље, стави га Јосифу на прса и рече: Нека те десница свемоћног Бога благослови, и нека са језика твог потеку реке небеске мудрости! Нека срце твоје буде станиште Светога Духа, и песме твоје нека наслађују васељену!

Рекавши то, свети апостол Вартоломеј постаде невидљив, а преподобни Јосиф, испунивши се неисказане радости и осетивши у

себи благодат мудрости, свим срцем одаде благодарност Богу и светом апостоу. И од тога часа поче писати црквене песме и песме канона. И њима украси не само празник светог апостола Вартоломеја већ и многих других светаца: но нарочито многим канонима изрази молитвено поштовање према Пресветој Богомајци. Исто тако украси празник и светитеља Николаја. И испуни свету Цркву дивним песмама. Отуда и доби назив Песмописац.

Затим се зацари Теофил[6], и опет иконоборска бура удари на Цркву, и опет многи бише гоњени и мучени. Тада преподобни отац наш Јосиф Песмописац отворено и смело изобличаваше јерес. Због тога би прогоњен у Хероон, где у оковима и злопаћењу остаде све до Теофилове смрти. А по смрти овога ступи на престо царица Теодора са сином Михајлом, који преподобног Јосифа позваше у Цариград. И царица Теодора са свјатјејшим патријархом Методијем[7] воспостави славу Православља. Када по престављењу светог Методија патријархом постаде свети Игњатије[8], он постави преподобног Јосифа за сасудочувара велике цркве Божје у Цариграду. И беше веома омиљен пресветом патријарху, такође у духовенству и мирјанима, због свог врлинског живота и због мудрих и душекорисних поука његових, помоћу којих многе настављаше на пут спасења.

Но после неколико година он понова доживе прогонство од стране царичина брата Варде, првог доглавника царевог. И то зато што изобличи Варду који без икаквог разлога отера од себе своју закониту жену и узе рођаку своју за жену, и на тај начин наруши црквене законе Бога се не бојећи нити се људи стидећи. Као некада свети Јован Претеча Ирода, тако преподобни Јосиф изобличаваше јавно Варду. Зато га овај гоњаше и злостављаше, као и пресветог патријарха Игњатија. Јер и патријарх доживе од безаконог Варде прогонство и многе невоље. Но Варда са шумом погибе од царевих слугу. А за њим и цар Михаил би убијен од својих људи. И зацари се Василије Македонац[9]. Тада бише враћени у Цариград и свети Игњатије и преподобни Јосиф: Игњатије се врати на свој престо а Јосиф на своју дужност сасудочувара. И свети Јосиф беше мио и цењен не само од свјатјејшега Игњатија него и од патријарха

Фотија[10] који дође после њега. Јер свјатјејши Фотије повери преподобном Јосифу целокупно црквено стројење, и називаше га човеком Божјим, и анђелом у телу, и оцем оцева, и постави га за духовника свему свештенству, да свештенство открива њему своју савест и исповеда своје грехе. А преподобни Јосиф беше прозорљив и провиђао је у сакриване грехе, али није грдио грешника него га је благим саветима доводио до умилења, те је овај исповедао и тајне грехе своје. Преподобни беше силан у богонадахнутим речима, те је лако могао обраћати грешнике на покајање.

Пошто тако проведе много година, он зађе у дубоку старост. И изнеможе телом од многих трудова, у којима беше од младости: од испосничких подвига, од прогонства правде ради, од окова и тамновања, од вођења целокупног црквеног стројења, од писања песама и канона, од старања око спасења душа људских. И кад се приближи одласку он се разболе крајем Свете Четрдесетнице, и у сну би обавештен од Бога о своме скором престављењу. На свети Велики Петак он посла пресветом патријарху Фотију списак свих поверених му црквених ствари; и спремаше се за одлазак молећи се Богу и говорећи:

Благодарим Ти Господе Боже мој што си ме у све дане живота чувао у сенци крила Твојих! И сада сачувај до краја дух мој, и дај ми да неповређен прођем поред кнеза таме и ваздушних страшилишта, да се враг мој не би обрадовао због незнања мога и због сагрешења мојих која починих у животу. Чувај стадо Своје, Логосе Очев! и штити до краја света све што си саздао десницом Својом! Буди помоћник возљубљеним синовима Цркве Твоје! Даруј Невести твојој вечити мир и неузмутиву тишину!-Царско свештенство просвећуј дарима Својим! Гордог Велијара покори под ноге заштитника православне вере! Све душегубне јереси одбиј од Цркве! А души мојој дај да се мирно и кротко разлучи од овог тела, иако нисам из броја светих угодника Твојих, у којима поживе Дух Свети, јер знам да сам грешан пред Тобом. Но Ти, неизмерна Благости, немој гледати на моје грехе, већ ме удостоји удела синова Твојих!

Пошто се преподобни Јосиф помоли тако Богу, и причести Божанским Тајнама, и даде благослов свима присутнима, он подиже руке своје к небу, и светла и радосна лица предаде Богу свету душу

своју, на Велики Петак 883 године. И одмах се са свих страна слеже мноштво монаха и мирјана. Многи од њих плакаху називајући га једни оцем, други васпитачем, трећи добротвором, четврти утешитељем, пети учитељем, наставником и вођом спасења свог. И погребом га чесно. Спровод до гроба био је славан. Али још чесније и славније би спроведена бесмртним дусима света душа његова у небеске дворе. То се удостоји видети својим очима један драги пријатељ његов, муж праведан и богоугодан, који је живео у недалеком месту. Јер у оно време када се та богољубљена душа разлучи од тела и иђаше к небу, тај човек чу глас с неба који му говораше: Изађи из куће и погледај дивна тајанства Божја. Он изађе, и погледавши горе виде отворен небески свод по средини, и отуда наилажаху ликови Светих: најпре иђаше лик Апостола, па лик Мученика, па лик Пророка, па лик светих Архијереја. Гледајући то са запрепашћењем, онај човек беше у недоумици шта то има да значи, И опет чу глас: Гледај и пиши, јер све што видиш казаће ти се шта значи. И тог тренутка угледа четири младића, светлија од других, и између њих иђаше девојка неизрециве светости и славе: беше то пречиста и преблагословена Дјева Марија, Мати Христа Бога нашег. Идући она наређиваше хоровима Светаца да дочекају свету душу ону која у песмама опева њихова дела и празнике и животом их подражава. И сви они са неисказаном радошћу и љубављу очекиваху неко чесно лице вођено ка небу. Посматрајући све то, онај се човек питаше: Ко је то кога толике части удостојавају ликови небеских житеља? И чу глас Анђела који су свету душу водили и громко клицали: Ово је Јосиф Песмописац, дика целе Цркве, који, достојен благодати Светога Духа, подражаваше живот Апостола и мученика, и дела њихова описа! Зато од тих Светитеља сада прима част и похвалу. - Тако душа преподобног Јосифа Песмописца би свечано у небо уведена.

Човек који ово виде, испуни се неизмерне радости од таквог преславног виђења. Али он се уједно испуни и велике жалости, што се не удостоји да то славље и даље посматра, како та благословена душа узиђе у унутрашњост небеса, и како предстаде и поклони се пресветлој светлости Бога једнога у Тројици.

О таквом спровођењу преподобног Јосифа у небо би још једно откривење: у Цариграду бејаше црква светог мученика Теодора, прозваног Фанерот, тојест Објавитељ, јер је објављивао ствари украдене или утајене или уништене онима који су му с молитвом прибегавали. Тако од једног човека побеже роб који му је био врло потребан- Уцвељен његовим бекством, човек тај дође цркви светог Теодора Фанерота, и држаше молепствија, молећи мученика Христова да му покаже где је роб. Провевши три дана и три ноћи код цркве и ништа не сазнавши, он се ожалости и хтеде да иде. Служаше се тада јутрење, и у цркви се читаше душекорисна поука, а човек тај за време читања задрема и виде светог Теодора где му се јави и говори му: Што тугујеш, човече? Јосиф Песмописац разлучиваше се од тела, и ми бесмо поред њега. Он се ноћас престави, и сви ми којима он испева песме и каноне пратили смо душу његову ка небу и извели је пред лице Божје. То је разлог што сам закаснио да ти се јавим. А сада ме ево овде, одазивајући се твојој молби: Иди. на то и то место и тамо ћеш наћи роба свог кога тражиш.

Оба ова виђења потврђују нам то какву славу за своје трудове доби од Бога преподобни Јосиф и какве почести и похвале доживе од Светаца Божјих у насељима небеским, где сада стојећи пред престолом Божјим, пева анђелске песме славећи и хвалећи Оца и Сина и Светога Духа, једног у Тројици Бога, вавек, амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ

ФЕРВУТЕ

и њене сестре и њихове робиње

Пошто епископ персијски свети Симеон[11] пострада за Христа од цара Сапора[12], остадоше после њега две његове сестре: једна девојка, по имену Фервута, а друга удова, и једна робиња. Света Фервута беше млада и неописано лепа. Па кад за њену лепоту сазнаде персијска царица, жена Сапорова, она нареди да јој Фервуту доведу. Слуге одоше и доведоше царици свету девојку, и њену сестру, и робињу. То би на годину дана по погубљењу светог

Симеона епископа. Када царица виде лепоту Фервутину, она јој рече: Девојко, ти таква лепотица треба да будеш госпођа многима. На то јој света одговори: Ја имам женика Христа ради кога пострада мој брат, и ја не могу ни да помислим на другог женика.

Царица је не распитиваше даље већ јој нареди да са сестром и робињом остане и живи у њеном царском двору- Но сутрадан се царица изненада разболе. И дођоше персијски жреци и гатари да је посете и виде од чега болује. Том приликом приметише у царичиној палати лепотицу Фервуту, и један се жрец занесе њеног лепотом, и чим изађе из палате он јој посла овакву поруку: Ако желиш да будеш моја жена, ја ћу те измолити од царице, и бићеш господарица над многим имањима и богатствима. Светитељка му отпоручи: Не могу се ја хришћанка удати за незнабошца. Чувши то, жрец се постиде и разгневи, па оде к цару Сапору и рече: Царичина болест није обична, њој је дат неки отров. У њеној палати се налазе две сестре хришћанке, чији брат епископ хришћански Симеон би погубљен по твојем наређењу. Сигурно су оне, кивне на тебе због свог брата, направиле отров и дале царици.

Цар одмах нареди да их доведу на ислеђење. И бише доведене све три: света Фервута, њена сестра и њихова робиња. По царевом наређењу к њима изиђе кнез жречева Маиптис и друга два кнеза из сената, да их испитају и чују њихов одговор. А кад ови угледаше неисказану лепоту свете Фервуте, порази их њена лепота и рани срца њихова, и сваки од њих мишљаше у себи зло,

и скриваху један од другог своје прљаве помисли. И рекоше им: Пошто сте отровале царицу, господарицу света, ви сте заслужиле смрт. На то им света Фервута одговори: Зашто Сатана метну у срце ваше такву помисао против нас која је далеко од истине? И због чега хоћете да нас невинне осрамотите? Ако сте жедни наше крви, ко вам брани да је пијете? Ако желите да нас закољете, где, ви сваки дан тиме руке своје скрнавите. А ми ради Бога нашег као хришћанке умиремо, не одричући се Њега, јер је Он живот наш. И као што нам је наређено да се само Богу клањамо и Њему јединоме служимо, ми тако и радимо. У нашим Књигама је још и ово написано: Гатар и мађионичар да не живи, него да умре од руку својих људи (2. Мојс. 22. 18; 3. Мојс. 20, 6). Како онда можемо ми дати отров некеме, када

такво дело није мање зло него када бисмо се одрекле Бога нашег? Јер се оба та греха кажњавају смрћу.

Док је света ово говорила, они су је са највећим задовољством слушали, дивећи се и лепоти и мудрости њеној. И не могаху јој ништа на то одговорити, већ сваки мишљаше у себи: Ја ћу умолити цара да их све три ослободи смрти, па ћу ову девојку узети себи за жену. - Најзад Маиптис проговори: Иако вам није допуштено да се бавите враџбинама, да не бисте, као што си рекла, нарушиле ваш закон, ипак сте то учиниле огорчене због смрти вашег брата. Света Фервута му одговори: А какво то зло претрпе од вас наш брат, да бисмо због тога, желећи вам смрт изгубиле свој живот у Бога? Јер, ма да га ви, разјарени својим безбожним гневом, убисте, ипак је он жив и радује се са Христом у Његовом небеском царству, према коме царству ваше царство је ништавно. - После ових светитељкиних речи кнезови наредише да их све три одведу у тамницу.

Сутрадан врло рано кнез жречева и гатара Маиптис посла тајно у тамницу светој Фервути ову поруку: Ево готов сам да умолим цара да теби и онима с тобом поклони живот, само пристани да ми будеш жена. А света девојка када то чу, посла му овакав јуначки одговор: Умукни, свепогани псу, непријатељу Божји и сваке правде! И не усуђуј се више да ми шаљеш такве гадне поруке, јер их душа моја не може да подноси! Никада неће бити то што ти желиш, јер сам се заручила Господу мом Исусу Христу и Њему чувам своју девственост, а трудим се да и веру и истину његову одржим. Он је једини без греха, и моћан је да ме избави од безбожних руку ваших и гадних планова ваших, које против мене кујете. А смрти се не бојим, нити се погибије плашим, јер пут, којим хоћете да ме пошаљете, одвешће ме моме милом брату, светом епископу Симеону. И тамо ћу обрести утеху својој тузи и уздисању који ме море од његове смрти.

Тако света Фервута, невеста Христова, са бешчешћем отера од себе Маиптисовог изасланика, и веома посрами самог кнеза жречева и гатара, Маиптиса. Тако исто поступи са оном другом двојицом кнезова који такође беху рањени њеном лепотом.

Јер и они, и један и други, тајно послаше к њој у тамницу своје изасланике, предлажући јој брак, али их она све одасла посрамљене.

Потом, пошто сва тројица признаше један другом своју жудњу за Фарвutom и какву срамоту доживеше, договорише се да на сваки начин предаду на смрт Фервуту и оне с њом. И онда лажно оптужише пред царем три хришћанке да су мађионичарке и гатаре, и да као такве заслужују смрт. Цар онда нареди да се три хришћанке поклоне сунцу, па ће им поклонити живот.

И свете мученице опет бише изведене на суд пред три споменута кнеза. А кад чуше за царско наређење, оне одговорише: Ми се клањамо Богу, Творцу неба и земље, и то поштовање не указујемо сунцу које је саздање Бога кога ми поштујемо, а ваше претње нас никада не могу раставити од љубави Спаситеља и Господа нашег Исуса Христа. - Кад то рекоше светитељке, Маиптис и она друга два кнеза громко повикаше: Да се погубе са земље ове жене које царици дадоше отров и бацише је у тешку болест.

И цар одмах изрече смртну пресуду за свете мученице с тим да персијски жреци измисле смрт којом ће их погубити. И безбожни жреци као лек болесној царици препоручише ово: да се Фервута, сестра њена, и робиња њихова, као хришћанке, престружу тестером, да се три половине тела њихових ставе на једну страну а три на другу, а царица да се пронесе између њих.

И кад свете мученице вођаху на смрт, Маиптис опет посла светој девојци Фервuti поруку: Ако хоћеш да ме послушаш, онда нећеш бити погубљена ни ти ни оне што су с тобом. А света девојка довикну му громко љутитим гласом. Зашто, псу нечисти, говориш оно што ни слушати не могу! Јер ја одлучно желим да умрем за Христа Бога мог, да бих добила у Њега живот вечни. Никада нећу завоleti овај привремени живот, да не бих умрла вечном смрћу. - Безбожници изведоше свете мученице ван града, па за сваку забише у земљу по два коца, и свакој онда за један колац везаше главу а за други ноге, при чему их силно растегоше. И онда их тестером престругаше надвоје.

И тако свете мученице, невесте Христове, предадоше чесне душе своје у руке Бесмртном Женику свом. После тога мучитељи поставише поред пута шест великих дрвета, три с једне стране пута, три с друге, па о њих обесише престругана тела светих мученица, и она висијаху на дрвећу као плод крвљу обагрен. Страшан и тужан

призор! Затим пронесоше царицу тим путем између висећих тела, и за њом прође мноштво светине. Напоследку чесна тела светих мученица бацише у једну јаму.

Тако четвртог априла 343 године света мученица Фервута са сестром и робињом пострада за Христа Исуса Господа нашег, коме слава и царство, част и поклоњење кроза све векове, амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЗОСИМЕ[13]

Монах Јорданске обитељи у време цара Теодосија Млађег (408-450 г.) Од младости се подвизавао и достигао високи ступањ врлине. По указању Божјем он је пронашао, причестио и сахранио свету Марију Египћанку, која се слави 1. априла. Кад му је било близу сто година упокојио се у Господу 523. године. Видети о њему опширније у Житију преп. Марије Египћанке, (1. април).

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА НИКИТЕ

Преподобни Никита родио се у Албанији. Не зна се ништа о његовим родитељима и о његовом занимању док је био у свету. Зна се само то, да се подвизавао у Светој Гори, најпре у руском манастиру светог великомученика Пантелејмона, па се после неког времена удаљио на безмолвије, на испосничко молитвено тиховање, у скит свете Ане. Ту, проводећи безмолвни и испоснички живот, он се толико усаврши, да му срце беше препуно љубави према Искупитељу нашем Господу Исусу. И из љубави према Њему и ради скупоцене крви коју Он проли на крсту за грехе рода људског, Никита и сам жељаше пролити крв своју примањем мучеништва. Та жеља, која је дуго као искра тињала у срцу његовом, најзад се разгоре у пламен. И он, запаљен божанственим огњем који је буктао у његовом срцу, напусти Свету Гору и отпутова у град Серез. Ту се задржа у Сереском манастиру, где неко време припремаше себе за мученички подвиг. Затим оде к управитељу града, и неустрашиво

изјави пред њим да је Христос истинити Бог, а Мухамеда изружи и проклео као варалицу и лажова. Управитељ града, слушајући хулу на свога пророка, узавре гневом и одмах нареди да се позову неколико најугледнијих грађана ради суда над хулитељем вере њихове. Чим се сабра нечестиво веће, свети Никита би изведен и упитан, како се дрзнуо похулити њиховог великог прорка Мухамеда. Но свети неустрашиво понови своје вероисповедање проклињући њихову муслиманску веру. А непријатељ рода људског који увек војује против светих угодника Божјих, видећи да блажени Никита скоро већ стоји у предворју будућег живота, и да му се већ спрема мученички венац, употреби све своје лукавство да не допусти мученику добити сва блага. Наиме, он га стаде преко својих следбеника наговарати, најпре ласкама и обећањима разних блага и почести, да се одрекне Христа. Али светитељ сва њихова обећања и ласке не сматраше низашта, и остаде чврст, као дијамант, у своје вероисповедању. Тада муслимани, видећи његову чврстину, ставише га на муке: натакоше му на главу гвоздени обруч који шрафовима стезаху; забише му оштре игле под нокте на рукама и ногама; затим га обесише наглавачке, па запалише огањ испод њега који му све тело опаљиваше. Но војник Христов, уперивши сав ум у небо и очима гледајући на Христа који га је крепио, трпељиво подносише све муке, као да у туђем телу страда.

После овог љутог мучења вргоше преподобномученика у мрачну тамницу, и у току неколико дана подвргаваху га тако исто љутим мукама, док га најзад не удавише на Велику Суботу, четвртог априла 1808 године.

Три дана после тога, благочестиви хришћани откупише од стражара чесне мошти преподобномученика Никите, па их чесно погребеше крај цркве светога Николаја.

Господ, прослављен у светима Својим, као и друге угоднике Своје прослави чудесима и овог страдалца, који из љубави према Њему проли крв своју. Молитвама светог преподобномученика Никите, Христе Боже наш, управљај и нашим животом у славу светог имена Твог, сада и увек и кроза све векове, амин.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ТЕОНЕ,
митрополита Солунског**

Богоносни отац наш Теона живео је у шеснаестом веку. Најпре се подвизавао у светогорском манастиру Пантократора. Затим, заволевши безмолвије, молитвено испосничко тиховање, он се на подвижничком попришту придружи светом Јакову Иверском, који се у то време подвизавао у Иверском скиту светога Претече. Када божанствени Јаков крену у свет да проповеда реч Божју, пође са њим и Теона, и не одвајаше се од њега све до саме мученичке кончине његове. После многострадалне кончине свога старца, Теона постаде предстојатељ и пастир у манастиру свете Анастасије Узорешитељнице, близу Солуна. А потом, пошто беше већ познат као човек светог живота, би постављен и на митрополитски престо у Солуну. Богомудро управљаше стадом Божјим на спасење многим. Упокоји се мирно 1545. године. Свете мошти његове и данас почивају читаве и нетрулежне у споменутом манастиру Св. Анастасије.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ГЕОРГИЈА
МАЛЕИНА**

Овај преподобни Георгије, назван Ћутљивац (тј. молчалник) из младости заволе Христа и пође монашким и подвижничким путем. Прошавши многе духовне подвиге, он се најзад удаљи у гору звану Малеа. Тамо сабра мноштво монаха, које руковођаше богомудро и спасоносно. Свакоме даде правило и канон како да искоришћују време свог живота. Претсказа своју кончину и мирно се упокоји у Господу (вероватно у 4. веку).

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ЗОСИМЕ ВОРБОЗОМСКОГ**

Ученик светог Корнилија Комељског; основао Благовештенски манастир на острву Ворбозомског језера, у Новгородској губернији. Богомудро управљао својим манастиром; упокојио се 1550 године. Свете мошти његове почивају у храму његове обитељи.

НАПОМЕНЕ:

1. Житије препод. Јосифа Песмописца написао Теофан монах и Јован Ђакон (в. Migne, P. G. т. 105, 939-975).
2. Празнује се 20. новембра.
3. Ова јерес би осуђена и проклета на Седмом Васељенском Сабору 787. године у Никеји.
4. Папа Лав III упокојио се 816 године.
5. Спомен његов празнује се 11. јуна.
6. Царовао од 829 до 842 године.
7. Свети Методије упокојио се 846. год.; празнује се 14. јуна.
8. Свети Игњатије преставио се 877 год.; празнује се 23. октобра.
9. Царовао од 867. до 886. године.
10. Свети Фотије први пут патријарховао од 858 до 867; други пут - од 877 до 886 године.
11. Свети Симеон пострадао 341 или 344 године; спомен његов празнује се 17. априла.
12. Сапор II - персијски цар од 310 до 381 год.
13. Икону препод. Зосиме видети под 1. априлом заједно са преп. Маријом Егапћанком (стр. 11).

5. АПРИЛ

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА АГАТОПОДА ЋАКОНА и ТЕОДУЛА ЧТЕЦА

За царовања безбожних царева римских Диоклецијана и Максимијана^[1] беху у Солуну два богоугодна службеника црквена: Агатопод ѓакон и Теодул чтец. Агатопод беше стар, украшен целомудријем и старачком седином, а Теодул млад и леп, чедног и беспрекорног живота, син чесних хришћанских родитеља. Теодул имађаше рођену браћу: Капитона, Митродора и Филосторгија: сви беху врло побожни.

Пре свог мученичког подвига блажени Теодул доби од Бога залог свог будућег мученичког венца: једне ноћи у сну учини му се да му неко чесно лице меће у руку неку ствар; он се трже из сна и обрете у својој руци веома диван прстен, начињен од неког непознатог материјала, и на њему печат са изображењем светог Крста, што беше знак страдања за Господа Христа који је на крсту пострадао за нас. Тим прстеном свети јуноша исцељиваше сваковрсне болести по људима. Довољно је било да Теодул само метне прстен на болесника, и он је одмах оздрављао. Због тога се многи незнабошци обраћаху ка Христу.

Затим безбожни цареви устројише гоњење на хришћане, и на све стране разаслаше своја мрска наређења да се сви људи имају клањати идолима. Такво наређење стиже и у Солун. И на гледалишту бише изложене справе за мучење оних који се не буду покорили царском наређењу. Тада многи од верних побегоше и сакрише се где је ко могао, други иђаху смело на муке, а неки најслабодушнији, бојећи се смрти, поклонили се идолима и јеђаху идолска жртвоприношења, јер више заволеше овај живот него бесмртни, и бежећи од краткотрајних мука припремаху себи вечну смрт и погибао. Оваквима се радоваше ђаво, али биваше побеђен и поруган од великодушних и срчаних војника Христових, као и од ове двојице светих: Агатопода и Теодула. Јер у време тог љутог гоњења они не побегоше, нити се сакрише, него стално борављаху у дому Божјем, дан и ноћ молећи се Богу за свету Цркву Његову која се налазила у невољама. И очекиваху да их ухвате и воде на муке. И кад војници сазнадоше за њих, ухватише их и у тамницу вргоше.

Тада у Солуну беше царски намесник Фаустин. Он једног дана седе за судијски сто и нареди да пред њега изведу на суд исповеднике Христове, Агатопода и Теодула. А они, као на гозбу позвани, с радошћу иђаху држећи један другог за руку, и громко и смело викаху: Ми смо хришћани! И тако предстадоше суду мучитељевом. А судија желећи да прво младог Теодула ласкама придобије, нареди да се сви удаље, и да Агатопода одведу на друго место. Теодула пак призва к себи и рече му пријатељски: Уразуми се, младићу, молим те! Одбаци ту нову хришћанску обману и приступи древним законима, да не би лудо изгубио живот! А свети

Теодул са осмехом на лицу одговори: Ја сам већ давно одбацио све обмане и заблуде, али се неизмерно бојим за тебе да не допаднеш у вечну смрт пошто си заволео сујету.

Када то светитељ рече, намесник се не наљути, већ га на све могуће начине мамљаше, обећавајући му и поклоне и одликовања, да се поклони идолима. У близини стајаше Јупитеров жрец Ксенос, и он рече светоме: Ако те поклони и почести не уразуме да принесеш жртву, онда ће те муке научити да се покораваш царским наредбама. Њему мученик одговори: Претње мукама ме не могу ни на који начин уплашити нити нагнати да се преклоним вашој вољи. А Фаустин га опет стаде наговарати и говорити му: Није ли бољи честан живот него љута смрт? Свети Теодул одговори: Заиста сам баш то ја увидео да је живот бољи од смрти, и зато сам у уму мом одлучио да презрем ово краткотрајно живовање на земљи и постанем учесник бесмртног живота и вечних блага небеских. Хајде, умори ме огњем и ранама, и увидећеш да ће се од тела, мучењем умртвљеног и погубљеног, брзо разлучити разумна бесмртна душа и весело похитати у бесконачни живот.

Намесник га упита: Молим те, реци ми ко је посредник тог великог добра, из љубави према коме ти презиреш и мучење и смрт? Свети Теодул одговори: Бог који је све затворио у природне законе, и његов Син Исус Христос, Логос Очев, чијим сам крстом од повоја ознамењен. И ја се до краја живота свог нећу одрећи тог знамења. Пре ћу се у мукама, на које ме будеш ставио, разлучити од тела него ли од Христовог знамења, јер сам веран слуга Господу моме и неће ме победити ни огањ ни гвожђе. - Задивљен оваквом смелошћу и јунаштвом јуноше Теодула светог, намесник Фаустин нареди да га одатле удаље на издвојено место.

Онда намесник дозвољава к себи светог Агатопода и рече му: Поклони се нашим боговима, јер ето Теодул, који је раније био у заблуди, обећа да ће им се поклонити и принети им жртву с нама. А свети Агатопод, прозревши намесничково лукавство, одговори: И ја ћу, по речи Теудоловој, свесрдно и радосно принети жртву истинитом Богу и његовом Сину Исусу Христу, јер Теодул обећа да томе Богу принесе миомирисну жртву. Фаустин на то рече: Не знам ја те што их ти именујеш, већ је Теодул обећао да принесе жртву

дванаесторици богова који држе васељену[2]. А свети Агатопоод, одмахнувши главом мало, рече: Зар боговима називаш оне које мајстор начини од пролазне грађе по лику човечјем? Зар су богови они које људи начинише својим рукама, па донеше луде законе да им служе као нечем бољем и вишем од себе? Зар су богови они који не могу да се одупру, нити да заштите себе од оних који хоће да их оборе и разбију? Зар су богови они који нити очима виде, нити ногама ходе, нити имају у себи ма какво чувство? Зар су богови они за које јелини верују да су некада имали животињску душу, и причају о њиховим најодвратнијим блудочинствима, а сада мајстори продају њихове кипове за неколико новчића? И зар ћу ја жртву која доликује свемоћном Богу принети недостојним и поганим боговима вашим?

Када светитељ изговори ове речи, начелници који беху са намесником побојаше се да се оваквим речима Агатопоодовим не утврде у вери и остали хришћани који беху доведени на суд. Стога одмах наредише да Агатопода заједно с Теодулом одведу у тамницу. А кад свете вођаху у тамницу, много народа иђаше за њима и на разне начине им досађиваше. Јер једни од њих, дирнути младошћу Теодуловом, силно наваљиваху саветима на Теодула да одустане од своје намере; а други, гледајући чесне седе власи Агатоподове, једнодушно му довикиваху: Зар си и ти, Агатоподе, детиње памети, те не схваташ шта је корисно по твој живот? - Но свети иђаху путем ништа не одговарајући народу.

Дошавши у тамницу они се тихо помолише Богу, и придружише се осталим сужњима који за разне кривице беху у тамници. А у поноћи они бише укрепљени неким божанственим виђењима, и пренуше се радосни призивајући Исуса Христа Спаситеља свију. Затим чистом водом умише руке и лице, па клекосе и једнодушну молитву узнесоше Богу као једним устима говорећи: Боже, Творче свега и сведаваоче, Ти си створио овај видљиви свет; Ти си уредио небо те сунце сија дању а месец ноћу, и обоје са звездама служе растињу на земљи; Ти си дао земљи силе да производи животиње, а мору да рађа рибе, и птицама да насељују ваздух; да би море својим дарима служило човеку од Тебе сазданом, и ваздух брујао птичјим појањем пријатним Теби, а земља, изобилно

производећи различне плодове роду људском, уносила кроз уста људска благодарност Теби, Господару свих. Ти ниси хтео да род наш, који је безаконисао и од заповести Твојих одступио и у пијанство и разврат запао, потпуно пропадне, нити си допустио ђаволу да разумну твар сасвим ослепи и у тартар одвуче, него си грехе људске предао заборава и, обузет милосрђем, послао људима с небеског престола једнородног Сина твог да, примивши на себе људску природу, измеша Своје бесмртне са нашом мртвошћу, и да Логос Твој, који је свагда с Тобом и којим све постаде, врати опет на прави пут оне што су залутали у неправдама. Јер си Ти са Сином, и Син с Тобом, заједно и са Светим Духом, промишљајући о васељени Твојим преславним чудесима, привео светој вери безбожне. Ти си, Сине Божји, са Оцем и Духом Светим речју васкрсао четвородневног Лазара победивши законе природе и смрти. Ти си отворио очи човеку слепом од рођења помазавши му очи калом; Ти си тренутно исцелио крвоточиву жену која се дотаче хаљине Твоје; Ти си ослабљеног оздравио и наредио му да понесе одар свој! Стога и сада, о Боже, погледај милостиво на наше другарство, и укрепи нас вишњом силом, да бисмо могли помоћу Твојом јуначки претрпети мучење од стране безбожника и прећи у небеско царство!

Пошто се свети тако помолише Богу, њихови сасужњи, убице и прељубочинци, одбацивши страх од телесне смрти, брзо припадоше к ногама светих молећи опроштај гресима својим и избављење од душевне смрти- А народ који је био око тамнице, развали капије и уђе унутра, и са великом насладом и дивљењем слушаше речи које излажаху из уста слугу Божјих.

Када то виде главни судија солунски Евпсихије, ревносни слуга ђаволов, брзо отрча к царском намеснику извештавајући га да ће многи напустити служење боговима, ако се ускоро не погубе она два хришћанина што су у тамници. Намесник се помете од гнева, и одмах посла војнике да му доведу јуношу са старцем. И слуге Христове бише доведене пред неправедног судију. И погледавши у светог Теодула, намесник га упита: Не знаш ли да је праведно послушати наређење цара који владају васељеном? Свети Теодул одговори: Ваистину је праведно и побожно послушати и делом испунити оно што наређује Господар неба и земље, а наређења

привремених царева добро је послушати ако су праведна и непротивна небеском Творцу, ако су пак неправедна, онда их ни у ком случају не треба послушати. На то га упита Фаустин намесник: Реци ми, ко је створио небо?

Свети Теодул одговори: Бог Сведржитељ и Божји Син Исус Христос који је Логос Очев. Фаустин упита: Онај ли што га Јевреји љутим мукама мучише и распеше? Мученик одговори: Да, тај што Га Јевреји распеше. Јер Он добровољно благоволе пострадали за нас, затим васкрсе из мртвих силом Божанства Свог, и видеће Га где као победитељ смрти узлази на небо, откуда ће опет доћи да изобличи и осуди невернике. Фаустин га упита: Зашто нећеш да принесеш жртву нашим боговима? Свети одговори: Није ли боље приносити жртву Ономе од кога су створени градитељи идола него ли самим направљеним идолима? Заиста је Творац бољи од створења.

Тада намесник Фаустин нареди да јуношу светог Теодула скину голог за мучење, а биров викаше: Принеси жртву боговима, па ћеш бити ослобођен! А мученик говораше мучитељу: Одео ћеш скинути са тела мог, али веру моју у Бога мог никада ми нећеш моћи одузети! - Док је светитељ тако слободно говорио презирући муке и неколико пута називајући царева тиранима, намесник нареди да пред очима Теодуловим принесу жртве идолима они хришћани који се због мучења покљонише идолима. Гледајући то, светом Теодулу се срце кидаше од бола за отпалим хришћанима, и говораше намеснику: Победили сте слабе; али срчане војнике Христове не можете ни на који начин победити, па макар измишљали безбројне муке. Знај, намесниче, мале су ове муке што си спремио за мене и достојне потсмеха! Него хајде, измисли најљуће муке, да би познао колика је наша вера и љубав к Богу!

Потом намесник наређиваше светом Теодулу да му донесе књиге хришћанске. Светитељ му одговори: Када бих знао да ћеш увидети лаж идолодемоније, и одбацити је, и обратити се истинитој вери, ја бих ти донео књиге пророчке и апостолске. Али пошто знам да преварно мислиш, зато ти нећу дати у руке Божји дар. Фаустин му на то рече: Нећу те штедети, тело ћу твоје издробити и бацити зверовима да поједу, ако ме брзо не послушаш. Светитељ одговори: Ево, тело је моје готово за муке! бесни против њега до миле воље! И

стави га на љуће муке него што су те претње које изговараш! Но знај, ја нећу дати свете Књиге безбожницима да им се ругају!

Затим намесник, желећи да уплаши мученика, нареди да га воде на посечење, јер држаше да ће он, видећи смрт пред очима, уплашити се и покорити његовој вољи. И светитељ би изведен на место посечења. Када угледа го мач уперен на њега, он кликну к Богу: Хвала Ти Боже, Оче Господа мог који је благоволео пострадали за нас Ево, благодаћу његовом и ја к Теби идем, умирући свесрдно за Тебе! - Рекавши то, он преклони главу своју под мач, али не би посечен.

Кад намесник сазнаде да свети Теодул жели себи посечење мачем као неки слављенички венац, нареди да га одмах доведу здрава и читава. А у то међувреме он истјазаваше светог Агатопода, питајући га: Каквог си живота? Свети одговори: Истог као и Теодул. Намесник упита: Шта је то што те везује с Теодулом, да ли неко сродство? Свети Агатопод одговори: По пореклу нисмо рођаци, али смо сједињени вером и расположењем; и уколико се разликујемо пореклом, утолико се сједињујемо духом. На то намесник рече: Видим да на једну муку оба хитате, јер ми то речи твоје показују. Свети Агатопод одговори: Ако кроз једну муку отидемо из овог живота, једне ћемо се и награде удостојити у Бога нашег. Фаустин рече: Зар тебе старца није стид да се заносиш као младић и добровољно предајеш себе на очигледну муку? Свети Агатопод одговори: Ни најмање се не заносим, нити губим наду у Христа мог; и уколико сам старији по годинама, утолико се више старам да покажем ревност к Богу мом, и Теодулу одајем хвалу што у младости чврсто стоји за веру у једног истинитог Бога нашег.

Тада намесник Фаустин погледа у Теодула и рече му: Не допусти, младићу, да те речи овога старца заведу, нити лудо срљај у смрт! Он је већ стар и није чудновато што жели смрти, а ти си млад, и мало си живео, зашто желим да лакомислено лишиш себе овог слатког живота? Свети Теодул одговори: Немој мислити да сам слабији од старца и не могу да поднесем исте муке, јер иако сам млад по годинама ја подједнако са старцем знам једног истинитог Бога Творца свега и готов сам да подједнако за Њега пострадам.

Када свети ово изговорише и Христа призваше, мучитељ нареди војницима да их вежу и опет одведу у тамницу. А они слављаху Бога што Његовом помоћи савладаше ђавола. У тамницу им дођоше познаници и стадоше плакати. Свети Теодул их упита: Што сте се сабрали, и због чега плачете? Они одговорише: Плачемо због ваших невоља. А свети осмехујући се рече им: Зашто не плачете због својих невоља него плачете због нас који хитамо ка бољем?

Док то свети Теодул говораше, дође један суров војник, послат од намесника, који обојицу светих окова у жељезне вериге, одведе их у најмрачнију тамничку ћелију, и тамо их чврсто затвори и закључа, да им нико не би долазио. Пошто већ беше пала ноћ, светитељи се помолише Богу да их до краја укрепи у подвигу, и отпочинуше. А Господ наш Исус Христос који промишља о преподобнима својим, посла њима обојици, једнодушнима и једномисленима једно исто виђење у сну о кончини која их очекује. То виђење беше овакво: обојица су се налазили на једној лађи, пуној људи; лађа је била на пучини морској у великој опасности од валова, јер страшна бура бацаше лађу тамо-амо; и видеше људе који с њима беху на лађи како се неки даве, неки пливају, а неки се к стенама приближавају и пропадају, а себе видеше спасене крманошем, и у светле хаљине обучене, и како пристадоше уз једну високу гору, којом до неба узиђоше.

Тргнувши се из сна они један другоме испричаше виђење. И чуђаху се како обојица имађаху једно исто виђење. И у томе познаше да се обојици даје Христом једна иста благодат, да море мучеништва, у коме многи потонуше, пређу спасени и узиђу на гору небеску и добију вечну награду. Окрепљени надом, они падоше ничице на земљу и узнеше благодарност добром свом крманошу Богу, говорећи: Ко је икада очекивао такво добротинство, какво си нам Ти, о Боже, даровао ради очовечења Сина Твог Господа нашег Исуса Христа? Ко је толико нечовечан по срцу да, обдарен толиким Твојим добрима, не претпостави веру ништавним сластима? Ко је толико брз на добротинство као Син Твој, који нас о својој благодати извести раније преко откривења у сновиђењу, показавши нам венце пре но што свршисмо своје течење, и тако нас окрепи за предстојећи подвиг?

Тако они сву ноћ све до сванућа узносише благодарност Богу и молише се. А кад свану уђоше к њима тамнички стражари и јавише им да су дошли војници да их воде код царског намесника. Они се прекрстише и изађоше из тамнице онако оковани у вериге, и војници их одведоше. Тамо се сабра мноштво њихових познаника, који стадоше плакати, јер су знали да ће ову дивну двојицу предати на смрт. А свети Теодул им се обрати весела лица: Ако из љубави према нама плачете, онда треба да се радујете за нас, јер се боримо за веру истинитог Бога. Ако пак плачете из ђаволске зависти, онда плачите за собом а не за нама, пошто сте залутали с правога пута и идете у погибао.

Изведени пред намесника Фаустина по трећи пут на суд, они на сва питања његова одговараху само ово: Хришћани смо, и ради имена Христова желимо да поднесемо све муке! - Тада намесник тужна лица изрече им смртну пресуду: Да се у мору потопе Теодул и Агатопол што нису хтели да принесу жртву боговима.

Онда их војници одведоше на море, везаше им руке наопако и обесише им по један тежак камен о врат. Уто се стече много њихових другова, суседа и познаника: једни их оплакиваху што на такав начин гину, а други их величаху као храбре војнике Христове који размрскаше главу змији и радосно умиру за веру. А намесник, жалећи их, посла к њима угледног мужа Фулвија предлажући им да само кад принесу боговима па ће их ослободити смрти. Они пак не престајаху призивати Исуса Христа а одбацивати одвратне богове. Када после дугог саветовања и наговарања безбожници видеше да слуге Христове остају непоколебљиви, они приступише да прво светог Агатопода баце у море, а он, погледавши у небо, громко узвикну: Ево другим крштењем перемо се од свих грехова наших и одлазимо чисти Христу Исусу! - Пошто светитељ то рече, бацише га у море, а за њим и светог Теодула.

Тако завршише свој мученички подвиг свети мученици, и добише венац победе из деснице Вишњег. Потопљена тела светих море одмах избаци на обалу. И њихова тела, која бејашу веома светла, познаници узеше, од уза и каменова разрешише, па чесно сахранише. И ускоро им се свети Теодул јави, као анђеол светао, у белом оделу, и нареди им да све његово имање разделе сиромасима.

Ови свети мученици пострадаше петог априла, 303. године, у славу Оца и Сина и Светога Духа, једног у Тројици Бога, слављеног вавек, амин.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ МАРКА ТРАЧЕСКОГ

Ава Серапион казиваше: Боравећи у Египатској пустињи ја одох к великоме старцу оцу Јовану. Пошто добих од њега благослов ја седох да се одморим, и задремах. И видех у сну нека два отшелника који беху дошли и добили благослов од старца. И они рекоше: Ево ве Серапиона, узмимо благослов од њега! А ава Јован им на то рече: Он малочас стиже из пустиње и врло је уморан; оставите га нек се мало одмори. Тада они рекоше за мене старцу: Ето, он се толико време труди у овој пустињи, а не отиде до оца Марка који живи у гори Траческој, у Етиопији, јер међу свима пустињским подвижницима нема равна ономе Марку: њему је сада сто тридесет година, и већ је деведесет и пет година откако се подвизава у пустињи, и за то време не виде човека од људи што живе на земљи, но неки светитељи који се налазе у светлости вечнога живота беху код њега пре кратког времена и обећаше му да ће га узети к себи.

Када они то изговорише оцу Јовану, ја се тргох од дремежа, и никога не видех поред старца, и испричах му шта видех. Он ми на то рече: То је виђење од Бога, али где се налази гора Траческа? А ја му рекох: Моли се за мене, оче! И пошто он сатвори молитву, ја се поздравих с њим и кренух у Александрију. Пут до Александрије износи двадесет дана, а ја га пређох за пет дана путујући дан и ноћ по оној суровој пустињи; дању ме је пекла жега, која је просто земљу палила. Кад стигох у Александрију ја упитах једног трговца, да ли је далеко гора Траческа која се налази у Етиопији. Он ми одговори: Веома је далеко, оче, јер до границе Етиопије путује се двадесет дана, а гора за коју питаш још је даље. Ја га упитах још и ово: Колико треба понети хране и пића за тај пут, пошто хоћу да идем тамо? Он

ми одговори: Ако будеш путовао морем, стићи ћеш брзо, али ако будеш ишао сувим, требаће ти тридесет дана.

Чувши то од њега, ја напуних чутурицу водом, узех мало урми, и уздајући се у Бога кренух. Путовао сам пустињом двадесет дана, и за то време не видех ни зверу ни птицу, јер та пустиња нема никаквог растиња нити ишта за јело, пошто тамо не пада ни киша ни роса. После двадесет дана нестале ми воде у чутурици, а несталоше ми и урме, и од страшне изнемоглости ја нисам могао да продужим пут нити да се вратим натраг, јер просто бејаш мртав. И где, јавише ми се она два отшелника, које у сну видех код великог старца Јована, и рекоше ми: Устани и хајде с нама! Ја устадох, а један од њих, загледајући у земљу, упита ме: Хоћеш ли да се расхладиш? Одговорих му: Како ти хоћеш, оче! Он ми онда показа неке коренчиће у земљи и рече ми: Узми и једи од ових коренчића, и путуј у сили Господњој! - Ја поједох мало, и одмах се расхладох, и душа ми се разведри, и не осећах више ни трукне изнемоглости. И они ми показаше стазу којом ми је ваљало ићи к светоме Марку, и одоше од мене. Путујући том стазом ја се приближих једној веома високој гори, која изгледаше да допире до неба. И на њој не беше ништа осим голог крша и камена. И кад дођох до горе, ја угледах крај ње море. И стадох се пети уз њу. Пео сам се седам дана.

Кад настаде седма ноћ, видех Ангела Божја где силази с неба к светоме Марку и говори му: Благо теби, аво Марко! биће ти добро. Ево доведосмо ти оца Серапиона, кога зајеле душа твоја да види, пошто ниси хтео никог другог од рода људског да видиш. - Кад ово чух, нестале у мени страха, и идох према том виђењу док не стигох до пештере у којој живљаше свети Марко. А кад се приближих к вратима пештере, чух светитеља како поје осамдесет девети псалом Давидов: Хиљада година пред очима твојим је као дан јучерашњи ... Затим, од преизобилне духовне радости у себи, он стаде говорити себи: Блажена је душа твоја, Марко, јер се не управља нечистотама овога света, нити ум твој би поробљен нечистим помислима. Блажено тело твоје, јер се не заплете у жеље и страсти греховне. Блажене очи твоје, које ђаво не могаде саблазнити гледањем туђе лепоте. Блажене уши твоје, јер не чуше глас и вапај женски у сујетном свету. Блажене ноздрве твоје, јер не омирисаше зли смрад

греха- Блажене руке твоје, јер се не полакомише нити дотакоше икоје од људских ствари. Блажене ноге твоје, јер не крочише путем што у смрт води, нити стопала твоја кренуше на грех. Јер и душа твоја и тело твоје испунише се духовног живота и осветише се сладошћу светих Анђела. - И опет стаде говорити души својој: Благосиљај, душо моја, Господа, и све што је у мени свето име његово! Благосиљај, душо моја, Господа, и не заборавај ни једнога добра што ти је учинио (Пс. 102, 1-2). Зашто тугујеш, душо? Не бој се, нећеш бити задржана у тамницама ада; демони те ни на који начин неће моћи оклеветати, јер у теби нема порока греховног; Анђели Господњи станом стоје око оних који се боје Господа, и избавиће их Господ. Блажен слуга који је извршио вољу Господа свог.

Пошто преподобни Марко изговори то и много других ствари из Светог Писма на утеху души својој и на утврђење несумњиве наде у Бога, изађе на врата пештере, и плачући од радости рече ми умилно: Колики труд даде себи духовни син мој Серапион дошавши да види моје обиталиште! И благословивши ме, загрли ме обема рукама, целива ме, и рече: Деведест и пет година проведох у овој пустињи и не видех човека, а сада гледам твоје лице које толико година желех да видим. Ти ниси презао да узмеш на себе толики труд, да би дошао к мени; зато нека те Господ мој Исус Христос награди у дан када буде судио тајне људске!

Рекавши то, преподобни Марко ми нареди да седнем. И ја га стадох распитивати о његовом животу славном. И он ми причаше, говорећи: Двадесет и пет година, као што рекох, боравим у овој пештери, и не видех не само човека, него ни зверу, ни птицу, нити једох хлеба људског, нити се у хаљине обукох. За првих тридесет година много сам се мучио и злопатио од глади, жеђи и голотиње, а нарочито од ђаволских напада. Тих година ја сам, принуђен глађу, јео земљу, и морен жеђу, пио морску воду. А демони су се до хиљаду пута заклињали између себе, да ће ме потопити у море. И они су ме хватали, и бијући ме свлачили ме до подножја ове горе, али сам ја устајао и опет се пео на врх горе. Но они су ме опет свлачили доле све док не постадох сама кожа и кости. А бијући ме и вукући ме, они су викали: Одлази из наше земље, јер од постанка света нико од људи није дошао овде, а како си се ти усудио доћи? После тридесет

година најжешћег страдања, после толиког гладовања, жеђовања, наготовања, и после толике борбе са демонима, на мене се изли благодат Божја и милосрђе Божје. И по промислу Божјем измени се природа мога тела, те израстоше длаке на телу мом. И храна ми се доноси доста. И Анђели Господњи долазе ми. И видех царство небеско, и обитељи светих душа, и обећано блаженство које је уготовљено онима који чине добро. Видех рај Божји и дрво познања од кога једоше наши прародитељи. А видех и Еноха и Илију у рају. И нема ничега што молих у Господа а да ми Господ не покаже.

Онда упитих блаженог Марка, вели Серапион: Реци ми, оче, на који си начин дошао овде? и светитељ ми стаде казивати: Рођен сам у Атини, и тамо сам изучавао философију. Али кад ми умреше родитељи ја рекох у себи: И ја морам умрети као што моји родитељи умреше, зато ћу се добровољно одвојити од света пре но што будем отргнут од њега. И одмах скидох са себе одело, седох на једну даску у мору, и ношен таласима ја, по Божјем промислу, пристадох уз ову гору.

Док смо тако разговарали, вели Серапион, свану, и ја угледах како је цело његово тело обрасло у длаке као у неког звера, препадох се и стадох дрхтати од страха: на њему се није могла приметити красота људског бића, и ни по чему се није могло познати да је то човек осим по гласу и речима што су излазили из уста његових. А он, видевши да сам се уплашио, рече ми: Не плаши се од изгледа мога тела, јер је тело трулежно, и од трулежне земље узето. - И упита ме: Држи ли се свет закона Христовога као раније? Ја му одговорих: Благодаћу Христовом сада се држи боље него у ранија времена. Он ме опет упита: Постоји ли још идолослужење и гоњење на хришћане? Одговорих му: Помоћу светих молитава ваших престаде гоњење и нема идолослужења. Чувши то, старац се веома обрадова.

Затим ме упита: Да ли сада има у свету хришћана, који кад би рекли гори овој: "дигни се одавде и баци се у море", - да се тамо и збуде? У том часу покрете се планина, на којој беху, попут мора. А свети Марко махну јој руком, говорећи јој: Шта ти би, горо? Ја не рекох теби да се покренеш, него разговарам с братом, а ти стани! - Чим он то рече, гора се заустави. А ја, кад то видех, падох ничице од

страха. Но он ме ухвати за руку и подиже, па ме упита: Зар ниси видео таква чудеса за свога живота? Ја му одговорих: Нисам, оче. А он уздахнувши заплака горко, и рече: Тешко земљи, јер су хришћани на њој само по имену хришћани а не по делима. И опет рече: Благословен Бог који ме доведе на ово свето место, да не умрем у отаџбини својој и не будем сахрањен у земљи оскврњеној многим гресима.

Пошто проведосмо тај дан у псалмопјенију и духовном разговору, он ме увече упита: Брате Серапионе, није ли време да ми после молитве учиниш ту љубав да с благодарношћу Бога седнемо за трпезу и прихватимо се? Ја му ништа не одговорих. А он, подигавши руке к небу стаде говорити двадесет и други псалам: Господ ме спасе, и ништа ми неће недостајати. И кад заврши псалам, окрену се пештери и викну: Брате, постави трпезу! - Онда, обраћајући се мени, рече: Хајмо да се прихватимо што нам Бог посла. А ја се зачудих у себи, и ужас ме спопаде, јер целог дана никога и ништа не видех у пештери осим светог Марка. Он пак говори неком невидљивом, и наређује му да постави трпезу. И кад уђосмо у пештеру, угледах трпезу и две столице, а на трпези два мека и као снег бела хлеба, две рибе печене, чисто зеље, маслине, урме, дивно воће, со и крчаг пун воде слађе од меда- Кад стадосмо за трпезу, свети Марко ми рече: Благослови, чедо Серапионе! А ја рекох: Опрости ми, оче! И светитељ рече: Господе, благослови! И видех над трпезом руку пружену с неба где крсним знаком благосиља трпезу.

Пошто једосмо, свети Марко рече: Брате, узми ово одавде. И одмах невидљива рука узе трпезу. А ја се дивљах прво - невидљивом слузи, јер бестелесни Анђео Господњи по наређењу Божјем служаше анђелу у телу, преподобном Марку, и друго - што никад у животу нисам јео слађи хлебац и рибе и остало, нити пио тако слатку воду, као за овом трпезом. Тада ми светитељ рече: Јеси ли видео, брате Серапионе, колика добра шаље Бог слугама Својим? Досад ми је Бог сваког дана слао по један хлеб и по једну рибу, а данас због тебе Он удвостручи трпезу, посла нам два хлеба и две рибе. Ето таквом ме трпезом сваког дана Господ храни за моје прво злопаћење. Јер првих тридесет година мога живљења на овом месту,

као што ти већ рекох, ја не нађох ни једну травчицу којом би се хранио. Трпећи глад и жеђ, ја сам у великој невољи јео земљу и пио горку воду морску. Ишао сам го и бос, и отпадоше ми прсти с ногу од силног мраза зими и од силне жеге лети; и тело ми просто изгоре од сунца, и ја сам ничице лежао на земљи као мртав. И демони су војевали против мене као да сам напуштен од Бога. А ја помоћу Божјом све то трпех ради љубави његове божанске. И кад се наврши тридесет година мога страдања, по Божјој наредби порастоше ми коса и длаке, те ми као одећа покрише цело тело. И од тада па све до сада: демони ми се не могоше приближити, глад и жеђ немају власти нада мнош, мраз и жега ме не муче. Сврх свега тога никада нисам боловао. А данас се завршава живот мој, и Бог те је послао овамо да својим светим рукама погребеш моје ништавно тело.

И после неког времена светитељ ми опет рече: Брате Серапионе, ове ноћи немој спавати због мог одласка. И стадосмо обојица на молитву појући псалме Давидове. Потом ми рече свети: Брате Серапионе, по одласку мом положи с миром Христовим тело моје у овој пештери, улаз од пештере зазидај камењем, па се онда врати у своје место, а овде немој остајати. - Ја се на то поклоних преподобном и са сузама стадох молити опроштај од њега. И молећи га говорах: Оче, умоли Бога да ме узме с тобом, да идем куда ти идеш. А свети ми одговори: У дан весеља мог не плачи него се весели! Ти треба да се вратиш на своје место. А Господ који те је довео овамо нека ти подари спасење ради труда и богоугодништва твог! Али знај да се нећеш вратити оним путем којим си дошао овамо. Ти ћеш се одавде вратити у своје место на један необичан начин.

Пошто поћута мало, преподобни Марко стаде опет говорити: Брате Серапионе, ово је највећи дан у моме животу, јер се данас душа моја разрешава телесних страдања и одлази да се упокоји у небеској обитељи. Данас ће тело моје отпочинути од многих трудова и патњи. Данас ће примити светлост одмора.

Када то свети рече, пештера се испуни светлошћу јачем од сунчане, и сва гора она замириса дивним мирисом, и узевши ме за руку, вели Серапион, преподобни Марко стаде говорити овако: Остани, пештеро, у којој обитавах телом мојим служећи Богу у

привременом животу мом; и опет ће до свеопштег васкрсења обитовати у теби мртво тело моје, које беше дом патњи и трудова и мука. А Ти, Господе, разлучи душу моју од тела, јер Тебе ради претрпех глад и жеђ и голотињу и мраз и жегу и сваку невољу. Ти ме сам, Господе, одени одећом славе у страшни дан Твога доласка. Одморите се, очи моје, које нисте задремале у ноћним молитвама! Одморите се, ноге моје, преморене сте од свеноћних стајања!- Одлазим из привременог живота, и желим спасење свима који остају на земљи: Спасевајте се испосници што се Бога ради потуцате по пештарама и горама! Спасевајте се себепринуђивачи што царства ради небеског приморавате себе на сваку муку! Спасевајте се Христови сужњи, заточеници правде ради, који немате утехе осим једнога Бога! Спасевајте се лавре које дан и ноћ служите Богу! Спасевајте се свете цркве, очишћење сте грешницима! Спасевајте се свештеници Господњи, посредници људи пред Богом! Спасевајте се децо царства Христова, усињени Христу светим крштењем! Спасевајте се христољубци који примате странце као самога Христа! Спасевајте се милостиви, достојни помиловања! Спасевајте се богати који се у Господу богатите богоугодним добрим делима и дарожљиви сте! Спасевајте се ви који сте Господа ради осиромашили! Спасевајте се благоверни цареви и кнежеви који судите по правди и милосрђу! Спасевајте се смиреноумни постници и трудољубиви подвижници! Спасевајте се сви који се у Христу волите! Спасена буди сва земља, и сви који на теби живе у миру и љубави Христовој.

Пошто ово изговори, преподобни Марко се окрете к мени, вели Серапион, загрли ме говорећи: Спасевај се и ти, брате Серапионе! Христос, ради кога си са надом поднео овај труд, нека те по труду твојој награди у дан доласка Свог! - И опет ми рече: Брате Серапионе, заклињем те Господом нашим Исусом Христом, Сином Божјим, немој узети ништа од смиреног тела мог, чак ни влас једну; и нека му се не приближи никаква риза, него нека коса и власи којима ме обуче Бог буду телу мом за погреб. И ти немој овде остати!

Када светитељ ово изговори, а ја јецах, би глас с неба који говораше: Донесите ми из пустиње сасуд изабрани! Донесите ми делатеља правде, савршеног хришћанина и верног слугу! Ходи, Марко, ходи да се одмориш у светлости радости и духовног живота!

- И рече ми светитељ: Преклонимо колена, брате! И преклонисмо. И чух глас анђелски који говораше преподобном: Пружи руке своје!

Чим чух овај глас, вели Серапион, ја одмах устадох, и видех светитељеву душу већ разрешену од тела, и како је Анђели покривају белим и светлим ризама, и носе на небо. А видех и пут кроз ваздух ка небу, и како се небески свод отвори. И видех војске демона где стоје на путу спремне, и чух глас анђелски који говораше демонима: Бежите, синови таме, од лица светлости правде! И задржана би та света душа у ваздуху око једнога сата, и дође глас с неба к светим Анђелима који говораше: Узмите и донесите овамо посрамитеља демона¹- И пошто душа преподобнога без икакве повреде прође демонске војске и приближи се к отвореном небу, видех руку пружену с неба како прихвати душу непорочну.

А беше већ поноћ, и ја опремих и положих чесно тело светитељево, и проведох сву ноћ на молитви. Кад се раздани, ја са сузама радосницама изврших над телом прописано опело, целивах га и положих у пештери. Онда камењем зазидах улаз у пештеру. И после подуже молитве сиђох с горе, молећи се Богу, и призивајући светитеља да ми буде у помоћи при одлажењу из те страшне и непроходне пустиње. А по заласку сунца ја седох да се одморим. И гле, она два отшелника који ми се раније јављаху, стадоше преда ме и рекоше ми: Брате Серапионе, ти си данас погребео тело блаженог оца, који заиста више вреди него сав свет. Но хајде устани, боље да путујеш ноћу док је хладовина, јер је дању тешко путовати по страховитој врућини. - И ја устадох и пођох за њима. И путовах с њима све до зоре. А кад зора заруди, они ми рекоше: Брате Серапионе, иди с миром у своје место, и моли се Господу Богу! - Не одмакох далеко од њих, и ја угледах пред собом манастир великог старца оца Јована. Задивљен, ја громко прославих Бога, и опоменух се речи коју ми преподобни Марко рече, да се нећу вратити путем којим сам к њему дошао. И тада ми би јасно, да сам молитвама светог био ношен на невидљив начин. И прославих милост преблагот Бога нашег, коју показа према мени недостојном на молитве и молбе преподобног оца нашег Марка, верног слуге Свог.

Чувши мој глас, ава Јован ми брзо изиђе у сусрет и рече ми: Вратио си нам се, аво Серапионе, у миру с Богом! И одосмо у цркву,

и ја испричах све старцу и ученицима његовим, и сви прославише Бога. И рече ми старац: Брате, он беше ваистину савршени хришћанин, а ми смо само по имену хришћани, и делима смо далеко од истинског хришћанства. Но човекољубиви и милостиви Бог наш, који је угодника свог светог Марка примио у вечне дворе небеског царства, нека Он крилима своје доброте закрили нас и сву своју свету саборну апостолску Цркву од свих замки ђаволских, и нека свагда буде с нама, смиреним слугама Својим, и нека нас упути на испуњење Његове свете и божанске воље, да бисмо следовали Његовим светим великим угодницима, преподобним оцима нашим и тако на дан Сташнога суда добили милост са Оцем великим авом Марком, молитвама Пресвете Владичице наше Богородице и свих светих који су угодили Господу нашем Исусу Христу, коме слава са оцем и с пресветим, благим и животворним Духом, сада и увек и кроз бесконачне векове, амин.

Свети Марко се упокојио око 400 године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ПУПЛИЈА

Преподобни Пуплије монах подвизавао се у Египту за царовања Јулија Отступника[3]. Када овај безбожни цар крену на Персију, посла у правцу истока ђавола, као неког извидника, да му брзо донесе отуда вести. Кренувши на исток, ђаво дође до места где монах Пуплије живљаше. Но ту се заустави и остаде десет дана непомично, пошто не беше у стању да се макне с места. Јер преподобни Пуплије, осетивши да ђаво пролази његовим крајем, стаде на молитву, и са рукама подигнутим к небу мољаше се дан и ноћ дотле док се ђаво не врати Јулијану не урадивши ништа. Јулијан га упита: "Зашто се задржа тако дуго на путу"? Ђаво му одговори: "Мада се дуго задржах на путу, ипак се вратих к теби не извидевши и не дознавши ништа. Јер десет дана чеках да монах Пуплије престане са својим молитвама, да бих несметано прошао то место где он борави, али то беше узалуд, и ево ја ре вратих натраг".

Тада нечестиви Јулијан с јарошћу рече ђаволу: "Када се вратим из рата, осветићу се томе монаху". Али Јулијан не успе да своју злу намеру оствари, пошто ускоро после тога би убијен невидљивом силом Божјом. А један од Јулијанових војсковођа одмах продаде све имање своје, па раздавши новац сиромасима, одрече се света, дође к преподобном Пуплију, прими монаштво и подвизаваше се с њим као изврстан монах. Преподобни пак Пуплије подвизаваше се после тога још дуго времена и, потпуно угодивши Богу својим врлинским животом, престава се и отиде у вечне обитељи небеске.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ПЛАТОНА ИСПОВЕДНИКА, игумана манастира Сакудионас

Преподобни Платон бејаше син знаменитих и побожних родитеља, Сергија и Ефимије. Још измалена родитељи га васпитаваху у побожности и учашу хришћанским врлинама. Али не успеше да до краја доведу васпитање свога синчића, пошто се упокојише и пређоше из пролазног живота у вечни живот.

Оставши сироче, Платона узеше у свој дом његови рођаци. Учећи школу, он показиваше велики успех у наукама, а уједно с тим и у хришћанским врлинама. Када постаде пунолетан, Платон остави дом својих рођака и стаде својим трудом зарађивати себи средства за живот. Он беше толико трудољубив и уздржљив, да убрзо трудом руку својих стече велико имање. Но срце његово беше туђе привезаности ка благу овога света. Сто-га он све своје имање раздаде сиромасима и робове своје пусти на слободу, па се удаљи на гору Олимп[4], где и монаштво прими у једном од тамошњих манастира.

У манастиру преподобни Платон провођаше врло строг подвижнички живот. При томе, он слободно од молитве време употребљаваше на преписивање књига и састављање корисних зборника из списка црквених отаца. А после смрти настојатеља манастира Теоктиста, преподобни Платон би једногласно изабран за игумана, године 770, када њему беше тридесет и пет година. У чину

игумана преподобни се стаде још са већом ревношћу подвизавати, свој манастирској братији дајући пример истинског хришћанског живота.

У то време патријархом цариградским беше свети Тарасије[5]. Чувши за подвиге преподобног Платона, он му предложи митрополитски престо Никомидијски[6]. Но преподобни, жељан усамљеничког живота подвижничког, одби то по смирености својој, и повуче се у једно усамљено место, звано Сакудион[7]. где он доцније основа манастир.

У то време, поводом иконоборачке јереси царица Ирина[8] заједно са свјатјешим патријархом Тарасијем сазва у Никеји[9] Седми Васељенски Сабор 787 године, на коме би осуђено безбожно учење јеретика иконобораца и воспостављено и потврђено побожно поштовање светих икона. На Сабору беху преко три стотине отаца, међу којима и преподобни Платон. Као човек начитан, и зналац Светога Писма, преподобни Платон беше од велике користи Сабору, јер јуначки брањаше учење Православља и смело изобличаваше учење јеретика.

По завршетку Сабора преподобни Платон се повуче у место својих подвига - Сакудион. То место бејаше не само дивно, него и веома подесно за усамљеничке подвиге. Налазећи се на гори, Сакудион је са свих страна био окружен дивним високим дрвећем; једини прилаз к њему била је мала, једва видна стаза кроз густу шуму. Ту се заједно са преподобним Платоном подвизаваше његов нећак Теодор[10]. Ускоро они ту подигоше цркву у име светог Јована Богослова.

Међутим, глас о подвизима светог Платона ширио се све више и више, и к њему стадоше долазити многи људи, тражећи од њега поуке и руководства у хришћанском животу. Када се ученици преподобнога умножише, он подиже на том месту манастир 782 године, и у њему сам обављаше дужност настојатеља. Својим подвижничким животом преподобни Платон пружаше свој братији добар пример за подражавање. Нарочито се усрдно угледао на преподобног његов нећак, блажени Теодор, који дане и ноћи провођаше у непрекидним подвизима молитве и богомислија.

Посматрајући толико врлински живот Теодоров, преподобни Платон се веома радоваше за њега. Решивши да блаженог Теодора одликује свештеничким чином, преподобни отпутова са њим у Византију к свјатјејшем патријарху Тарасију. Свјатјејши рукоположи Теодора за презвитера, иако је овај пристао на то не толико по доброј вољи колико по послушању. Јер блажени Теодор, сматрајући себе недостојним такога чина, не хоћаше да га прими и говораше да је тај чин изнад његових моћи. Али, не будући у стању да се супроти вољи свога духовног оца, а и вољи патријарховој, он се покори и прими свештенство. Када се преподобни Теодор врну у свој манастир као свештеник, он продужи да се подвизава још са већим усрђем и ревношћу.

По истеку неколико година, преподобни Платон, пошто беше онемоћао од многих трудова и старости, одлучи да скине са себе бреме манастирског старешинства, желећи да власт игуманску после њега прими блажени Теодор. Он је често говорио о томе преподобном Теодору, молећи га да га ослободи тешког бремена управљања манастиром. Али овај је сваки пут одбијао да се прими старешинства у манастиру, јер је сматрао да је боље живети под старешинством других него сам старешинovati, пошто је за сапсење душе лакше и корисније добијати поуке од других него ли сам руководити кога другог.

Видећи да је тешко савладати смирење блаженог Теодора, преподобни Платон се реши на ово: леже у постељу, тобож болестан, - а уствари је био слабуњав, - сазва сву братију, каза им да осећа приближавање своје смрти, па их онда упита: "Кога желите да имате после мене за настојатеља? Ко је, по вашем мишљењу, најспособнији за то?" - Преподобни је знао да ће братија пожелети да за свог настојатеља имају управо Теодора, пошто су га сви волели и уважавали због његових великих врлина. Тако се и догоди. На упућено питање сви једнодушно одговорише: "После тебе нека нам Теодор буде игуман!"

Тада преподобни Платон предаде своју власт блаженом Теодору, пошто се овај није могао противити жељи свеколике братије. Примивши старешинство, блажени Теодор удвостручи

своје подвиге, служећи свима за узор и поучавајући све врлинском животу не само речју него и делом.

У то време син благочестиве царице Ирине цар Константин, поставши пунолетан, отстрани од царског престола своју матер, и узе у соје руке управљање државом. То би 790 године, када Константину беше двадесет година. Млад и покварен, Константин се одаде разноврсним гресима. Тако он отера од себе своју супругу Марију, силом је замонашивши; па онда узе другу жену, по имену Теодотију, рођаку његовог оца. Свјатјејши патријарх Тарасије не одобри такав безакони поступак царев, и не хтеде да благослови његов брак. Али презвитер Јосиф, економ цркве цариградске, наруши божанствене законе и, не послушавши патријарха, пристаде да изврши тајну брака над царем.

Чувши за то, блажени Теодор, а са њим и преподобни Платон, веома се ожалостише душом. Горећи ревношћу за закон Божји, Теодор заједно са светим Платоном упути свима монасима посланицу, у којој их обавештаваше о царевом безакоњу и свима препоручиваше да цара сматрају одлученим од Цркве Христове, као разоритеља закона Божјег.

Глас о тој ревности и смелости блажених Теодора и Платона пронесе се на све стране, па дође и до ушију самога цара. Бесан од гнева на свете мужеве, цар нареди да се, после жестоких мучења, преподобни Теодор пошаље на заточење у Солун, а Платон вргне у тамницу. После пак смрти нечестивог цара преподобни Платон би ослобођен тамнице, а свети Теодор враћен из заточења.

Међутим, свети Теодор, због сталних упада агарјана, који су пустошили и узимали у своје руке разне области Византиске царевине, напусти Сакудион заједно са братијом, не желећи излагати опасности живот манастирске братије, и дође у Цариград, где прими управу знаменитог Студијског манастира^[11] А преподобни Платон, некадашњи игуман, сада дође к блаженом Теодору као смирени инок и стаде се подвизавати у његовом манастиру. При томе, преподобни Платон је толико смиравао себе, да добровољно метну ланце на своје ноге, предавајући се непрестано подвизима поста и молитве.

Ускоро потом на византиски престо незаконито ступи цар Никифор[12], који својом влашћу врати у Цркву гореспоменутог презвитера Јосифа, кога патријарх Тарасије беше одлучио од Цркве за његов безакони поступак. Када после тога свети Теодор заједно са братијом изобличи цара што је поступио противно црквеним правилима, цар се веома разљути на њега и на сву братију обитељи Студијске и посла их све заједно са блаженим старцем Платоном у заточење на једно острво у близини Цариграда. То је било 807 године.

Провевши четири године у заточењу, преподобни Платон већ у дубокој старости врати се у Цариград, и опет настани у обитељи Студијској. Подвизавајући се много и усрдно још три године у овој обитељи, он најзад отиде ка Господу на Лазареву суботу 814 године, у седамдесет деветој години живота, да би заједно са осталим светитељима предстао престоу Господњем и вечито прослављао Господа на небесима. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ ТЕОДОРЕ СОЛУНСКЕ

Преподобна Теодора роди се на острву Егини од побожних хришћанских родитеља, Антонија и Хрисанте. Ови благочестиви супрузи живљаху у време цара Михаила Рангаве[13], када свету Цркву узнемираваше јерес иконоборска. Но благочестиви супрузи не дадоше се саблазнити иконоборским учењем, већ као светилници сијаху својим правоверјем.

Када Теодора одрасте, ступи у брак. У браку она ускоро доби кћер. Но због најезде непријатељске млади супрузи се преселише у Солун. Када Теодорина кћи постаде пунолетна, преподобна Теодора је посвети на службу Богу у једном манастиру солунском. А по смрти мужа, она и сама ступи у исти манастир и прими монашки чин.

Живећи у манастиру, преподобна Теодора провођаше строг подвижнички живот. Крепљена благодаћу Божјом, она трудовима послушања и смирења свога, постом и молитвом толико угоди Богу,

да чињаше чудеса не само за живота, него и после смрти своје, 879 године. Тако, када се, по престављењу преподобне Теодоре, упокоји игуманија њене обитељи, и када тело њено полагаху близу гроба преподобне Теодоре, догоди се велико чудо: преподобна Теодора, као жива, покрену се заједно са сандуком својим, као уступајући место својој старешици и показујући своје смирење чак и после смрти. Видевши ово чудо, сви присутни се запрепастише и громко викаху: Господе, помилуј!

Од светих моштију преподобне Теодоре, које до данас почивају у њеном манастиру у Солуну, истицаше миомирисно миро, којим се твораху многа чудеса: беси се изгоњаху, слепи вид добијаху и многи се болесници исцељиваху од својих недуга у славу Христа Бога нашег.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ТЕРМОСА

За своју веру у Христа пострадао сагорен у огњу.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИЦА КИРИЈЕ и ДУЛЕ

Госпођа (грчки кириа) и робиња пострададе за Христа мачем посечене.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ПОМПИЈА

Мачем посечен за Христа.

СПОМЕН СВЕТИХ ПЕТ ДЕВОЈАКА МУЧЕНИЦА

Са острва Лезвоса; пострадаше за Христа мачем посечене.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА МАКСИМА и ТЕРЕНТИЈА

Пострадали за Господа мачем посечени.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЗИНОНА

Овај свети мученик пострада за своју веру у Христа -премазан смолом, па у огањ бачен, и у огњу копљем прободен.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА НАШИХ ТЕОНА, СИМЕОНА и ФЕРВИНА

Подвизавали се у четвртом столећу, и мирно скончали.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА

Рођен је у Новом Ефесу. Беше ожењен и родитељ више деце. Године 1798 у пијаном стању одрече се хришћанске вере и постаде муслиман. Постиђен због тога, он се одрекне мухамеданства и побегне тајно из Ефеса на острво Самос. Турци оклеветају ефеске хришћане да су га убили због одрицања вере, али касније Георгије би пронађен и насилно доведен од Турака у Ефес. Не хотећи себе признати да је муслиман, и не одричући се своје хришћанске вере, он буде мучен и затворен. Најпосле буде погубљен мачем као хришћанин 5. априла 1801. године у Ефесу. Тело му погребеше хришћани у гробу св. новомученика Полидора.

НАПОМЕНЕ:

1. Диоклецијан царовао од 284 до 305 године. Увиђајући да је тешко да сам управља огромном царвином Римском, ок 285 године изабра себи за сауправитеља једног од својих војсковођа, храброг Максимијана (Херкулеса), и са титулом Августа повери му западну половину царевине. Године 292 он изабра још два помоћника са титулом Ћесара: Констанција Хлора за Британију, Галију и Шпанију, и Галерија за Илирију. Диоклецијан пренесе свој двор из Рима у Никомидију (град на азијској обали Мраморног Мора) због чега стари Рим постепено губљаше свој значај. Поглавито под утицајем ћесара Галерија Диоклецијан је издао четири едикта или указа против хришћана, и био један од најсвирепијих гонитеља хришћана.
2. По замишљању старих Грка, дванаест највећих или најглавнијих богова обитавали су у ваздушном пространству, између земље и неба, а обиталишта су им била у велелепним палатама на врху планине Олимпа. Стога су ти богови називани и Олимписким боговима. То су били ови богови: Зевс, Хера, Посејдон, Деметра, Аполон, Артемида, Хефест, Палада - Атина, Ареј, Афродита, Хермес и Хестија.
3. Римски цар Јулијан Отступник царовао од 361 до 363 године.
4. Гора Олимп - у малоазијској области Мизији, на граници између Фригије и Витиније. Ту се налазио, чувен по својим подвижницима, манастир звани "У Символима". У њему се преподобни Платон и подвизавао.
5. Патријарховао од 784 до 806. год. Његов спомен празнује се 25 фебр.
6. Никомидија - град у малоазијској области Витинији. Основао га 264 год. пре Христа витинијски цар Никомид I, од кога је и добио свој назив. Био омиљено боравиште римских царева и

војсковођа при њиховим походима на Исток. У садашње време на месту древне Никомидије налази се мало насеље Исмид.

7. То место налазило се недалеко од горе Олимпа.
8. Света Ирина, супруга цара Лава Хозара, после његове смрти управљала од 780 до 790 год. за малолетства свога сина Константина Порфирогенита, и затим самостално од 797 до 802 год. Њен спомен празнује се 7 августа.
9. Никеја - у старини богат и врло напредан град малоазијске области Витиније. У садашње време на том месту налази се бедно селашце Исник.
10. То је знаменити Теодор Студит, који се прослави као храбри заштитник иконопоштовања и неустрашиви изобличитељ јереси иконоборачке. Празнује се 11 новембра.
11. Преподобни Теодор Студит би постављен за игумана Студнјског манастира године 798. - Студијски манастир добио је свој назив од имена свога оснивача Студија, римског патриција. Студије подиже у Цариграду велику и дивну цркву у име светог Јована Претече и устроји при њој манастир, у који позва монахе из цариградског манастира "Неусипајушчих". Тако постаде Студијски манастир.
12. Никифор I царовао од 802 до 811 године.
13. Царовао у Византији од 811 до 813 год.

6. АПРИЛ

**ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
ЕВТИХИЈА,
патријарха Цариградског**

Свети Евтихије родио се у Фригији^[1] у селу званом Божанствено. Доцније он своје село огради каменим зидовима, подиже у њему велику цркву у име светих Четрдесет Мученика, и сагради конаке у које смести врлинске људе који у монашком чину провођаху анђелски живот. Трудом светитељевим ово се село постепено претвори у град. Отац светог Евтихија Александар беше официр, а мајка Синесија кћи чесног и врлинског свештеника Исихија који је службовао у цркви града Августопоља. Када Синесија ношаше у утроби овај благословени плод, једне ноћи у сну виде себе обасјану неком неисказаном светлошћу. Уплашена, она се питаше шта то треба да значи. Уствари, то беше указање да ће она родити духовно светило који ће бити просветитељ многих што су у тами заблуде. Јер Господ освети слугу Свога, као некада пророка Јеремију, пре но што изађе из утробе мајке своје. И означи га да буде велики архијереј и светлост свету. И Евтихија крсти његов дед, презвитер Исихије, а у њега се Евтихије и књизи учаше. И на Евтихију као на детету примећиваху се знаци његовог будућег чина. У његовог деда, свештеника Исихија, бејаше много деце, његових вршњака који су се такође учили књизи. Једном се дечко Евтихије забављаше са вршњацима својим, а забава им беше у томе, што свак писаше име своје на зиду и поред имена онај чин , који ће, по

слутњи, у животу добити. Када дође ред на Евтихија, он написа: Евтихије патријарх! - То беше као неко пророчко претсказање о ономе чиме га је Бог имао почаствовати.

Када Евтихију би дванаест година, родитељи и дед послаше га у Цариград на веће школе. Тамо он показиваше одличан успех у наукама и многе превазилажаше. Притом јасно увиде да световна мудрост не силази одозго, по речи светог апостола Јакова, него је земаљска, чулна, ђаволска (Јак. 3, 15), и својим љубитељима не доноси никакав духовни плод. А мудрост која је одозго, она је најпре чиста, потом мирна, кротка, блага, пуна милости и добрих плодова (Јак. 3, 17), којима се насићују њени љубитељи. И овај благоразумни јуноша ревносно тражаше ту мудрост која силази одозго и, нашавши је, он донесе добру одлуку: да не служи свету, него да служи Богу као монах.

Кад постаде пунолетан и зрео човек, и носећи у души чврсту одлуку о монашењу, Евтихију се, по Божјем промислу, догоди једна мала сметња која га за неко време задржа од монашења. Сметња беше у овоме: митрополит амасијски и неки други угледни људи великим молбама салетеше блаженог Евтихија, да се и без монашења прими за лазихијског епископа. Покоривши се вољи митрополита и осталих као вољи самога Бога, блажени Евтихије као јагње предаде себе том амасијском архијереју, који се у то време бавио у Цариграду неким црквеним пословима. Овај га одведе у цркву Пресвете Богородице, звану Урбикyjeва, пошто је војвода Урбикyje беше подигао, и тамо га на нарочитом месту, у крстионици, постриже за црквеног клирика. При постригу деси се да његове одрезане власи падоше у свету воду која беше у крстионици, те присутни с дивљењем говораху да му мајка, света купељ, која га породила духовним рођењем, тојест крштењем, постаде кума при пострижењу за клирика примивши у себе његове власи. Затим би произведен за ђакона, а у тридесетој својој години рукоположен за презвитера. И кад је био пред хиротонију за епископа, промисао Божји, спремајући слуги својој оно што је боље, измени ту одлуку, те за епископа лазихијског би посвећено једно друго лице, а свети Евтихије оствари своју ранију намеру о монашењу: оде у један од амасијских манастира и замонаши се.

Тај манастир су раније подигли свети , људи: Мелетије, Ураније и Селевкије[2]. Двојица од њих, Мелетије и Селевкије били су епископи амасијске цркве, сваки у своје време. И у светаштву свом упокојише се у Господу, и из гробова својих дају болесницима чудесна исцељења. Прича се за овог великог Селевкија да је и за живота свог био чудотворац. Тако једном задеси ту покрајину велика глад, те безбројно мноштво убогих и ништих долажаху к светом Селевкију за храну, и његова се житница потпуно испразни. Тада човек који је делио жито однесе кључеве и предаде их светитељу. Он узе кључеве, и сву ту ноћ мољаше се Богу да људе своје не умори глађу него да им својом свемоћном руком пошаље храну како сам зна. И ујутру нађоше житницу тако препуну пшенице, да су једва отворили врата. И сви несметано узимаху пшеницу колико је ко хтео и могао понети, а житница опет остајаше пуна. Тако Бог умножи пшеницу на молитве старог Селевкија. - Свети пак Ураније био је епископ у Грузији, и тамо сахрањен. И на његовом гробу се исцељују од сваковрсних болести.

Ето од тако великих људи би основан тај амасијски манастир у коме се преподобни Евтихије замонаши. Примивши на себе са црном ризом анђелски образ, он опаса бедра своја истином и обуче се у свеоружје Божје. И би постављен за архимандрита свих манастира у амасијској митрополији. И беше изврстан вођ монасима.

У то време цароваше Јустинијан Велики[3], и позиваху се архијереји на Пети Васељенски Сабор[4]. Но пошто митрополит амасијски беше тада болестан, он моли преподобног архимандрита Евтихија да место њега иде у Цариград на Сабор. И кад се блажени припремаше за пут, имаде у сну овакво виђење: Прст руке Божје беше са небеског свода пружен на врло високу гору што је над манастиром и на којој се налази храм светог мученика Талалеја, показујући на врх горе, и би глас с неба који говораше Евтихију: Тамо ћеш бити епископ! - И пренувши се из сна, он се чуђаше виђењу, и беше у недоумици шта треба да значи. А виђење означаваше високу част патријаршијског престола цариградског на који је он по Божјем благовољењу имао ускоро да ступи.

Када преподобни Евтихије допутова у Цариград, затече старог пресветог патријарха Мину[5] на измаку живота. Видевши блаженог Евтихија, свјатјејши Мина пророчки рече за њега своме клиру да ће он бити патријарх после њега. И нареди му патријарх да одседне у патријаршији. И мило разговараше с њим, наслађујући се његовим богонадахнутим речима. Па га и цару посла, известивши претходно цара о Евтихијевој благоразумности и доброти. Када блажени Евтихије дође к цару, затече код њега неке јеретике. И ови се стадоше препирати са светим о догматима вере, и не могоше противстати мудрости његовој и духу којим говораше. А препирка се водила о томе, да ли могу јеретици после своје смрти бити предани анатеми. Неки су говорили да не треба предавати анатеми оне који су после своје смрти и обелодањени као јеретици, а свети Евтихије заступаше мишљење да на сваки начин треба јеретике и после њихове смрти предавати анатеми, позивајући се на Свето Писмо како цар јерусалимски Јосија извади из гробова кости пре много година умрлих идолопоклоника и огњем их сажеже (3 Цар, 13, 1-8; 4. Цар. 23, 16). И рече: Тако треба и јеретике после њихове смрти предавати казни- И од тога часа цар заволе преподобног Евтихија, и сви га стадоше почитовати и хвалити.

Пред почетак Сабора разболе се престарели патријарх свјатјејши Мина и отиде ка Господу. Тада многи људи духовнога звања стадоше помоћу поклона и посредника тражити од цара патријаршијски престо. Али цар, чије је срце у руци Божјој, мишљаше на блаженог Евтихија. И нареди своме доглавнику Петру, човеку знаменитом, да чесно чува амасијског архимандрита, да не би, избегавајући људску славу, тајно побегао из Цариграда. Тада светитељ имаде друго виђење у сну: Видех, причао је он, један велики и врло осветљен дом, и унутра скупоцену постељу, и неку чесну жену која је седела у соби и звала се Софија; она ме позва унутра и показа ми своје наките; у том угледах снег на крову тог дома, и једног дечака где стоји на снегу а звао се Сотерик; дечак је био у опасности да падне с крова на земљу, а ја му притрчах и скидох га с крова, и тако га избавих од пада.

Ово виђење он имаде у ноћи пред свој избор за патријарха. И оно се зби одмах. Чесна жена Софија коју блажени виде означавала

је не друго него саборну цркву у Цариграду, свету Софију, а накит њен - црквене послове. Дечак пак Сотерик који је био у опасности да падне с крова означавао је догматско вероисповедање, које је било близу оклизнућа и пада у јерес, и требало је брзу помоћ од доброг помоћника.

Осим тога и цару би откривење од Бога о преподобном Евтихију. О томе сам цар са заклетвом казиваше своме Сенату и свому клиру велике цркве: Бејаш на молитви у цркви светог Петра што је у Атири, и задремах; и видех врховног апостола где руком указује на Евтихија и говори ми: Овај да буде постављен за епископа! - Чувши то, сви једногласно викаху: Достојан! достојан! - И тако по Божјем благовољењу и откривењу свети Евтихије би у својој четрдесетој години узведен на патријаршијски престо цариградски.

У почетку његовог патријарховања стекоше се свети Оци у Цариград, и би Пети Васељенски Сабор. На Сабору беху: папа римски Вигилије, патријарх александријски Аполинарије, патријарх антиохијски Домн, који заједно са патријархом Новог Рима Евтихијем и са осталим светим Оцима утврдише благочешће, предавши анатеми јеретике и њихова злочестива умовања. Док је свети Евтихије мудро управљао Црквом Христовом, ђаво преко својих слугу јеретика подиже хајку на њега. Јер после неколико година цар Јустинијан, потајно заведен од јеретика, придружи им се, и стаде под видом благочешћа сејати јерес афтартодокета, која учаше да је Господ Исус и пре смрти и васкрсења свог имао тело нетрулежно, без осећања глади и жеђи и умора и бола. Ширећи ово јеретичко учење, цар смућиваше Цркву, приморавајући све да тако верују и исповедају. Свјатјејши патријарх Евтихије одлучно устаде против те јереси, и говораше да такво учење није православно већ јеретичко. Притом се позиваше на Свето Писмо и свете Оце доказујући да је Господ Исус имао тело по свему као наше трулежно тело осим греха, и подложно страдањима. Јер родивши се од Пресвете Дјеве, Господ Исус би у пелене повијен и млекоу храњен, и би обрзан, и за све време живота свог на земљи требаше хране и пића. И како је могло бити нетрулежно и страдањима неподложно тело које претрпе распеће и пробадање копљем? Да, оно је било

нетрулежно само у том смислу, што је било слободно од греховне трулежи и не иструле у гробу.

Али цар, не само не хоћаше да послуша православно учење патријархово, већ га на све могуће начине салеташе да потпише његово јеретичко учење. Но пошто патријарх не пристајаше да потпише такво царско зловерје, цар беше страховито љут на њега. Затим, много потстицан од јеретика, а нарочито од епарха Етерија и Адеја, цар Јустинијан сазва незаконито збориште својих једномишљеника епископа. То би у дванаестој години Евтихијева патријарховања. И на том зборишту изнесоше помоћу лажних сведока неке клевете против невиног светитеља, сатворише суд над њим, и отераше с престола њега, доброг пастира, светог човека, правоверног архијереја Евтихија, а на његово место изабраше лажног пастира, неког Јована Схоластика, неваљалца и човекоугодника. И двадесет другог јануара, на дан светог апостола Тимотеја, војници дивљачки изведоше из цркве светог Евтихија. Јер епарх Етерије дође са наоружаном војском, и ричући као љута звер нареди да силом извуку светитеља, и сам му скиде архијерејско одјејање, и посла га у прогонство у амасијску покрајину. Али доцније снађе Етерија казна Божија. Јер по смрти цара Јустинијана он и његов пријатељ и једномишљеник епарх Адеј бише лишени сана, богатства и живота. И у један исти дан, трећег октобра, обојици бише секиром главе одсечене, пошто праведним судом беху осуђени на смрт због зала својих.

А светитељ Христов Евтихије, прогнан у амасијски крај у свој првобитни манастир, провођаше време у пошћењу и молитви, и чињаше многа чудеса, благодаћу Христовом исцељујући болести људске. Од тих чудеса споменућемо нека- У граду Амасији човек неки Андрогин беше са супругом својом у великој жалости, јер им се деца рађаху мртва. Стога они са сузама и молбама дођоше к овом светитељу Божјем, као некада Суманићанка к светом пророку Јелисеју, да се помоли Богу за њих, да виде живи плод супружанства свог. А он их помаза светим јелејем из кандила пред животворним Крстом и из кандила пред иконом Пресвете Богородице, и рече жени која беше у другом стању: Детету које носиш у утроби својој да наденете име Петар, и биће живо.

А презвитер Евстатије, писац овог житија, који је био присутан, рече: Ако се роди женско дете, како онда име да му даду? На то светитељ пророчки одговори да ће се родити мушко дете, и да му треба дати име Петар. И кад се навршише дани, роди жена мушко дете, и наденуше му име Петар. И остаде живо, и одрасте. А после им се роди и други син. И они га на рукама донеше к Божјем архијереју, и питаху га какво име да даду детету. А он им рече: Дајте му име Јован, пошто у цркви светог Јована услиши Господ молитву вашу. - И оба ова детета порасташе у зреле људе, и бише наследници родитеља својих.

Један сеоски свештеник доведе к угоднику Божјем Евтихију четрнаестогодишњег сина свог Нунехија који беше глувонем. Помазавши га светим јелејем, светитељ му отвори слух и одвеза језик, и учини те овај стаде чути и говорити. - Опет неки црквени клирик Кирило имађаше петогодишњег синчића, који такође беше нем и полумртав, јер не могаше ни умрети ни живети. И њега светитељ Божји молитвом сатвори здрава и разреши му језик те стаде говорити. - Једном донеше светитељу из града Зела четворогодишње детенце. Оно беше веома мршава, телашце му беше врло мало, саме кости и кожа, оно није могло да једе, само је помало сисало материно млеко. И њега светитељ помаза светим јелејем и исцели. - Исто тако друго детенце, синчић неког занатлије амасијског, разболе се изненада, и беше на самрти, али га угодник Христов Евтихије оте из чељусту смрти својом молитвом и помазањем светог јелеја. - Сељанка нека са својим седмогодишњим синчићем иђаше послом у град; са њима беху и неки сељаци. Али се успут детету одједном одузеше ноге, по дејству лукавога, и оно се стаде ваљати по земљи, јер не беше у стању да стоји. Онда га мајка и сапутници узеше и на рукама однеше у манастир к блаженом патријарху, молећи га са сузама да се смилује на њу и да јој исцели сина. И светитељ га уобичајеним својим леком, молитвом и светим јелејем, сатвори здрава, и он стаде ходити као и раније.

У близини града Амасије бејаше женски манастир, звани Флавија. Из тог манастира доведоше к светом Евтихију једну младу девојку која се није могла причестити Божанским Тајнама, јер је у време причешћивања спопадале страх и трепет, и она викаше

уклањајући се и бежећи од Светих Тајни. А кад би јој некад силом метнули у уста Пресвете Тајне, она би их одмах повратила као неподношљиву горчину, јер зли дух беше у њој. Архијереј Божји се усрдно помоли Богу за њу, и изагна из ње духа злог. Тако исцељена, девојка прими мирно Свето Причешће из архијерејевних руку. - Један младић, уметник за мозаик, украшаваше храмове мозаиком. Тако у кући амасијског грађанина Хрисафија, коју Хрисафије претвори у цркву, он скиде са зидова стари мозаик и стаде правити нови мозаик од светих икона. Када са једног зида стаде растављати и уклањати стари мозаик који изображаваше бестидну Венеру[6], демон који бејаше при тој слици удари га у руку страшном болешћу, црним приштом, те му рука сва отече и загноји. Рана беше неизлечива, и сви говораху да руку треба одсећи да не би цело тело сатрудело. У тим боловима и великој невољи јуноша притече с дирљивим јецањем к угоднику Божјем Евтихију, молећи помоћ себи кукавном. А светитељ, творећи за њега молитву Богу и руку му светим јелејем помазујући, исцели га потпуно у трећи дан и отпусти здрава. Тада јуноша својом исцељеном руком изгладивши потпуно мозаичку слику бестидне Венере, на том истом месту изобрази мозаиком лик бесплатног лекара свог - свјатјешег патријарха Евтихија- - Исто тако светитељ исцели руку и једног другог младића, на којој је била неизлечива болест, због чега су лекари предлагали да му одсеку руку.

Једном приликом доведоше к светом Евтихију младића лудог, бесомучног, који се сваког дана страховито мучио. Када га блажени с молнтвом осени крсним знаком и помаза му чело светим јелејом, стаде сила демонска, као огњеним копљем пробуражена, страшно викати, бацајући пене и шкргућући зубима. То беше знак да је младић мучен не од једног већ од многих демона. Затим укочивши се, младих лежаше на земљи као мртав, и много дана проведе силно се и љуто мучећи. А свети Евтихије се чуђаше зашто овог младића тако дуго не оставља бесомучно мучење. И нареди презвитеру Евстатију, писцу овог житија, да распита младића, ко је, и откуда је, и где је живео, и шта је радио, и како га снађе бесомучност. Овај распита младића, и он му све подробно исприча о себи. И рече: Ја бејах инок у манастиру светог Јована што је у Акропољу. Затим

збацих са себе монашки чин, и одох у свет. У свету познах жену, и многе грехе починих. И зато кажњен од Бога патим сада ове муке које видите. А ви, ако што можете, помозите ми. Чувши то, свети Евтихије по обичају свом сатвори за њега усрдну молитву Богу, па му онда саветова да се опет врати у манастир своје монашењу. И када младић обећа свим срцем да ће то учинити, одмах се избави од бесомучности молитвама архијереја Божјег Евтихија.

Један губав човек прибеже к прпеодобном Евтихију молећи га за исцељење. Он га исцели под условом да никада не пије вина. - Други човек, парничећи се на суду са својим ближњим, закле се криво, и одмах га постиже Божја казна: изгуби очњи вид. И целу годину не виде бела видела. Онда, вођен од других дође с покајањем овом чудотворцу, исповедајући свој грех и молећи уједно за исцељење душевног и телесног недуга. И по милости Божјој доби и једно и друго од архијерејске власти и богопријатних молитава овог светитеља Христовог, и оде своје дому гледајући као и раније. - Но и безброј других људи, жена и деце, болесних од најразноврснијих болести, који су прибегавали овом добром лекару, сви су се брзо исцељивали молитвама његовим.

У време пак персијске најезде, из многих опљачканих и опустошених крајева и градова слеглоше се људи у Амасију. И настаде не мала глад. Тада овај угодник Божји учини да у његовом манастиру не буде оскудица у храни. Сваки дан безброј људи долажаше у манастир по храну. Када манастирски економи известише светитеља да је нестало и жита и брашна, те не само да немају да дају долазницима него и сами немају шта да једу, он обиђе житницу и складиште, виде их празне, и помоли се Богу. Затим тешећи братију рече им: Уздајте се у Бога, и верујте да што дајете невољнима Бог ће вам двоструко узвратити. А ја се поуздано надам у милосрђе Божје да, као што у дане Илијине није нестало брашна у жене удовице у Сарепти Сидонској, тако и ми сада нећемо оскудевати у намирницама, него ћемо сви јести, и бити сити, и славити Господа Бога нашег. И би по вери и речи светитељевој: јер се хлебови иако непрестано раздавани не само не смањиваху, него се штавише умножавашу. И уколико се више брашно долазницима даваше, утолико се више све у житници и складишту умножаваше.

И тако се у дане глади добро прехранише сви: и странци, и дошљаци, и домаћи.

Овај угодник Божји не беше лишен ни пророчког дара. На три године пре смрти цара Јустинијана сврати у Амасију нећак царев Јустин, који је тада имао придворни чин, и путовао некуда царским послом. Блажени Евтихије позва га насамо и рече му: Чуј, господине управниче двора, иако сам грешан, али сам слуга и свештеник Бога мог, који ме обавести да ћеш по смрти свога стрица постати цар. Пази дакле да се не замајеш обављајући многобројне послове, и гледај да будеш достојан за извршење воље Господње ускоро. Чувши то, Јустин заблагодари Богу, а од светог пророка прошаше молитвену помоћ. - Исто тако касније он унапред извести писмом војводу Тиберија који је био у Сирији да ће после Јустина бити цар. У писму му је писао: Сада ти је Бог дао да делимично управљаш над народом, али неће много проћи а теби ће бити потпуно поверена крма царства. - То се потом и зби.

Када цар Јустинијан умре, а зацари се његов нећак Јустин, уто умре и гореспоменути патријарх Јован Схоластик. Тада би свјатјејши патријарх Евтихије враћен из прогонства на свој престо. Народ га дочека са неописивом радошћу; огромне масе света чекале су га и на мору и на копну, и сви су клицали: Благословен који иде у име Господње! - И прими свој престо у недељу, трећег октобра, дан у који споменути непријатељи његови, епарси Етерије и Адеј, по пресуди новог цара, бише кажњени смрћу. И проживе свети Евтихије остале дане свога живота у миру, украшујући Цркву православним учењем и творењем чудеса. Помор који изненада наиђе он молитвом одстрани. И болеснике исцељиваше. Затим, одајући дуг природи, разболе се на Ускрс. Благочестиви цар Тиберије дође и посети га. Том приликом светитељ прорече цару да ће и он убрзо после њега скончати, што и би. Пошто свјатјејши Евтихије болова Светле седмице, он у Томину недељу дозва код себе сав свој клир, даде им благослов и последњи целив, и идуће ноћи заспа сном привремене смрти у Господу, а света душа његова оде у вечни незалазни дан међу свете јерархе. То би 582 године, пошто проведе на свом престолу по повратку из прогонства четири ипо године. Упокоји се у својој седамдесетој години. И би свечано

сахрањен у цркви светих Апостола: под олтарским степеницама где бежу мошти светих Апостола Андреја, Тимотеја и Луке[7].

По престављењу свјатјејшег патријарха Евтихија благочестиви цар Тиберије поживе само четири месеца и осам дана, и сконча мирно, као што светитељ прорече. А ми за све то славимо Оца и Сина и Светога Духа, једног у Тројици Бога, амин.

Историчар Никифор пише да је цар Јустинијан пред смрт, угледајући се на цара Константина Великог који је оставио завештање да свети Атанасије Велики буде враћен на свој престо, тако исто поступио: своме нећаку и наследнику Јустину остави завештање, да свјатјејшег патријарха Евтихија врати из заточења на патријаршијски престо цариградски.

Исто тако цар Јустинијан се пред смрт одрече афтартодокетске јереси, и сконча у вери. Зато га Црква спомиње с благочестивим царевима, и празнује његов спомен четрнаестог новембра због многих добрих дела његових, и његове ревности к Богу, и његовог покајања.

СПОМЕН СВЕТИХ СТО ДВАДЕСЕТ МУЧЕНИКА, пострадалих у Персији

Када цар персијски Сапор опљачка Византијске земље, одведе у ропство сто двадесет хришћана. Пошто их узалуд присиљаваше да се одрекну Христа и поклоне огњу, баци их у огањ и живе сажеже. Међу овим мученицима било је и девет девица, Богу посвећених. Чесно сви пострадаше, између 344 и 347 године, и преселише се у дворе цара Христа.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ ПЛАТОНИДЕ

Света Платонида најпре беше ђакониса[8]. Затим, чезнући за подвизима усамљеничког живота, она остави свет и повуче се у

пустињу Низибидску[9], где и основа обитељ за девојке. Својим побожним и строгим подвижничким животом она служаше манастирским сестрама као одличан пример за угледање. "Ношена широм неба, Платонида засија широм земље".

Устав у манастиру свете Платониде одликовао се нарочитом строгошћу: сестре су јеле само једанпут дневно; све слободно од молитве време проводиле су у разним пословима, нарочито у рукодељу; у петак, као у дан посвећен страдањима Господњим и Његовој крсној смрти за род људски, у манастиру су обустављани сви послови, и сестре су цео дан посвећивале само молитви и богومислију; тај дан сестре су од јутра до мрака проводиле у храму, где су у међувремену између молитава слушале читање и тумачење Светога Писма.

Учећи све не само речју него и делом, и угодивши Богу својим врлинским животом, преподобна Платонида сконча, око 308 године, и отиде ка Господу из овог привременог живота, да се вечно радује у небеским обитељима.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ И БОГОНОСНОГ ОЦА НАШЕГ ГРИГОРИЈА СИНАИТА[10]

Божанствени Григорије родио се у Асији (1255 г), у месташцу Кукули, у близини Смирне, од родитеља богатих, а што је најважније добродетељних. Када одрасте, Григорије доби дивно образовање како у световним наукама тако и у истинама Светога Писма. То је било за царовања старијег Андроника Палеолога[11]. У то време Турци већ надираху у Асију, пљачкаху насеља, међу којима опљачкаше и родно место Григоријево. Том приликом са другим хришћанима одведоше и Григорија и родитеље његове у ропство у Лаодикију. Тамо им варвари допустише да посећују цркву лаодикијских хришћана. Дирнути несрећним положајем своје браће, Лаодикијци, да би им олакшали тешки јарам ропства, замолише Турке да робљу даду слободу предложивши им за то новчани откуп. Турци примише откуп, и хришћанско робље доби слободу и право да располаже собом по својој вољи. Тада Григорије

отпутова на Кипар. Тамо он за кратко време скрену на себе пажњу Кипрана, и својим дивним особинама учини те га скоро сви стадоше уважавати и волети, јер он по природи беше благолик, а притом лепота његове душе превазилажаше спољашњу лепоту његову.

Господ, који зна Своје (2 Тм. 2, 19) и помаже им у свему добром, удеси те се Григорије на острву Кипру сретe са једним добродетељним иноком који живљаше у безмолвију, спријатељи се с њим, придружи му се у усамљеништву, и убрзо с великом радошћу прими од овог инока иначки анђелски образ. Побожно самујући и тихујући са овим иноком и хранећи се духовним поукама његовим, он ускоро постаде искусан у монашком животу. Жудећи за већим подвизима, он се одатле удаљи на гору Синај, и тамо прими велики анђелски образ. За кратко време он удиви и запрепасти тамошње подвижнике својим скоро бестелесним анђелским животом: његов пост, бдење, свуноћна стајања, непрестана псалмопјенија и молитве превазилажаху сваки опис. Изгледало је да он води спор са природом, желећи да своје вештаствено тело претвори у невештаствено. Због тога тамошњи подвижници, дивећи се његовим подвизима, обично га називаху бестелесним. А о корену свих врлина: његовој послушности и дубокој смирености, ја се колебам и писати, - вели св. патријарх цариградски Калист, саставитељ животописа божанственог Григорија. Али, пошто прећутати истину значи огрешити се о њу, то сам дужан да испричам оно што сам чуо од оданог ученика светог Григорија, Герасима. По речима блаженог Герасима, божанствени Григорије је свако послушање, одређено му од настојатеља, извршивао без икаквог одлагања н свим срцем, увек замишљајући да на посао његов гледа сам Бог. Међутим, поред свих послушања својих он никада није пропуштао и обична молитвословља своја. Обично је он радио овако: увече: пошто добије благослов од настојатеља, улазио је у своју келију и закључавао за собом врата; онда су се његова коленопреклоњења, псалмонјенија, подизања руку к Богу, са устремљеношћу васцелог ума к Богу, продужавала до клепала за јутарње богослужење; при првом клепану за јутарње богослужење он је већ први стајао код црквених врата; ушавши у цркву, никада није излазио из ње пре завршетка службе; при томе, у храм је долазио први, а излазио из њега увек

последњи. Храна се његова састојала из мале количине хлеба и воде, тек да се одржи у животу. Најпре му би одређено послушање у кујни. Више од три године он се трудио у овом тешком послушању. Ко је у стању достојно похвалити ово његово необично смирење? Он је свагда сматрао да служи не људима него анђелима, и место свога послушања сматрао је за Божје светилиште и олтар. Треба споменути да је преподобни био веома вичан и као краснописац. Но поред свих телесних послова својих он није напуштао и умни рад. Читањем Светога Писма и других побожних књига он се бавио скоро више него сви тамошњи оци, а знањима је превазилазио готово све њих. При свему томе он је имао побожни обичај да се пење на свети врх горе Синаја и тамо обављао побожно поклоњење, на месту древних славних и великих чудеса.

Да ли је мрзитељ добра могао равнодушно гледати на светог Григорија, видећи такве подвиге његове? Да би омео светитеља на његовом путу ка савршенству, он је успео да посеје кукољ смутње међу саподвижницима његовим и да изазове у њима страст зависти. Блажени Григорије, као ученик кроткога и смиренога Исуса, приметивши код њих ту пагубну страст, тајно се уклони из манастира и узе са собом овог, достојног сваке части, Герасима. Герасим пак беше родом са острва Еврипа и беше рођак тамошњег кнеза. Но презревши славу и сјај ; света, он се повуче на гору Синај. Ту он упознаде божанственог Григорија, и дивећи се његовим необичним подвизима, прилепи се уз њега и постаде један од његових ученика. Уз помоћ Божју и он узиђе на највиши степен делања и созерцања, те после великог Григорија постаде многим образац подвижничког живота.

Они дакле, уклонивши се са Синаја, дођоше у Јерусалим на поклоњење животворном Гробу. Затим обиђоше сва тамошња света места и побожно им се поклонилише, па онда бродом кренуше за Крит, и тамо се искрцаше у пристаништу званом "Добра Лука" Не желећи да му време пролази напразно, преподобни стаде одмах врло марљиво тражити неко потпуно усамљено место, подесно за пустињачки живот. После много напора они најзад нађоше по својој жељи пештеру, и у њој се с радостју настанише. Ту свети Григорије удвостручи своје пређашње подвиге. И на њега се у правом смислу

могу применити речи цара - пророка: Нестаје ме као сенке која одмиче; колена моја изнемогоше од поста, и тело се моје измени због уља (Пс. 108, 23. 24). Стварно, лице му због безмерног уздржања постаде жуто, удови му омршаше и једва беху способни да се крећу. Међутим овај блажени о Богу трудбеник имађаше пламену жељу да нађе неког духовног старца који би га могао наставати у ономе што он још не беше достигао на путу ка духовном савршенству. И Господ брзо погледа на свету жељу верног слуге Свог, и устроји то на Свој премудри начин. Преко нарочитог откривења божанствени Григорије би извештен о једном отшелнику који се подвизавао у тој земљи, старцу Арсенију, опитном у делању и созерцању. Покренут Духом Божјим, сам Арсеније дође келији светог Григорија. Свети Григорије га с радошћу прими. После уобичајене молитве и поздрава, прозорљиви старац Арсеније поведе разговор, као из неке божанствене књиге, о чувању ума, о трежњењу и пажњи, о умној молитви, о очишћењу ума вршењем заповести Господњих, о томе како се ум може начинити светозарним, и о многим другим стварима.

После таког разговора старац упита светог Григорија: А ти, чедо, какве врсте делање употребљујеш? - Блажени Григорије му исприча о себи све од најраније младости. На то му божанствени Арсеније, који је већ врло добро знао пут који води на висину врлине, рече: Чедо, све то што си ми испричао, богоносни оци називају делањем, а не созерцањем (виђење). - Чувши то, блажени Григорије паде к ногама његовим, усрдно га молећи, па чак и именом Божјим заклињући, да га научи умноме делању и да му објасни созерцање. Божанствени Арсеније, не желећи да скрива талант дани му од Бога, веома радо пристаде да испуни молбу преподобноме, и за кратко време научи га свему што сам беше обилно добио од божанске благодати. При томе он откри Григорију и то, како су разноврсне и неизбројне замке врага нашег спасења, тојест исприча му шта се дешава онима што упражњавају подвиге врлина од човекомрзаца демона и од завидљивих људи, које Лукави употребљава као оруђа своје злобе.

Пошто доби ове драгоцене поуке од божанственог Арсенија, свети Григорије отпутова у Свету Гору Атонску. Желећи да се види

са свима светогорским оцима, да им изрази дужно поштовање и да се удостоји њихових светих молитава и благослова, он обиђе све тамошње манастире, скитове, келије, пустиње и непроходна места. При томе он виде међу светогорским оцима подвижнике, веома украшене само делатним врлинама; а када их распитиваше, да ли упражњавају умну молитву, трежњење и чување ума, они му одговараху да и не знају шта је то умна молитва, или чување ума и трежњење. Пошто разгледа сву Свету Гору он дође у скит Магула, близу Филотејевског манастира, и тамо нађе три монаха: Исаију, Корнилија и Макарија, који упражњаваху не само делање него и созерцање. Ту он подиже келије за себе и за своје ученике; но своју келију постави на извесном растојању од келија својих ученика, да би се помоћу умне молитве могао потпуно удубљивати у Богу и бити стално заузет Њиме, тојест да би се према упутствима свога божанственог наставника, несметано предавао созерцању. И тако, сабирајући унутар себе сва чувства, сјединивши ум са духом и приковавши га на крст Христов, он је често понављао: "Господе Исусе Христе, Сине Божји, помилуј ме грешнога!" - молио се са умилењем и скрушеним срцем, са уздисањем из дубине душе, и орошавао земљу топлим сузама, које су потоцима текле из његових очију. И Господ није презрео такво мољење његово: срце скрушено и смирено Бог неће одбацити (Пс. 50, 19), и услишио га врло брзо, јер: завапише праведници, и Господ их услиши (Пс. 33, 18). Стога разгоревши се душом и срцем, и по дејству Светога Духа изменивши се благом и преславном променом, он, обасјаван божанском благодаћу, угледа да је дом његов пун светлости. Препун неисказане радости и весеља, и лијући потоке суза, њега је прождирала божанска љубав. На њему се заиста стварно испуни светоотачка реч: "дело је узлажење (усход, пут) ка созерцању (...)". И пошто преподобни беше изнад тела и света, он се сав проже божанском љубављу. И од тога времена та светлост није престајала да га обасјава: светлост праведника је свагда (Прич. 13, 9). На питање моје и мојих саучесника о созерцању, вели животописац светог Григорија, овај славни отац одговори: Онај који се уздиже ка Богу, благодаћу Светога Духа види, као у огледалу, сву твар лучезарном "или у телу, или осим тела, не знам" (2 Кор. 12, 2); види све дотле док

не наиђе на неку сметњу у току созерцања, која га примора да дође у себе самог.

Једном, видећи блаженог оца Григорија где радосна лица излази из своје келије, ја га у простодушности својој запитам шта је узрок томе. Он ми, као чедољубив отац, одговори овако: Душа која се прилепила Богу и прождире је љубав к Њему, узлази изнад творевине, живи изнад видљивих ствари и, испунивши се сва богочежњивошћу, никако не може да се сакрије. А и Господ јој је обећао говорећи: Отац твој који види тајно, платиће теби јавно (Мт. 6, 6); и опет: Нека се светли ваше видело пред људима, да виде ваша добра дела, и славе Оца вашег који је на небесима (Мт. 5, 16); јер тада срце скаче и весели се, ум је сав у пријатном узбуђењу, лице је весело и радосно, по речима мудрога: Када је срце весело, лице цвета (Прич. 15, 13).

Потом га поново запитам: Божанствени оче! објасни ми, ради љубави према истини, шта је душа, и како је созерцавају светитељи. - Саслушавши моје питање, он ми умиљато и, по обичају свом, спуштеним гласом одговори овако: Мило моје духовно чедо! не ишти оно што је изнад тебе, и не испитуј оно што је јаче од тебе (Сирах. 3, 21), јер ти, пошто си још млад, то јест несавршен, ниси у стању сварити тврду храну, тојест схватити предмете који превазилазе твоје силе, као што и храна одраслих људи није корисна нежној деци којој је потребно млеко. - А ја, припавши к ногама његовим и чврсто се ухвативши за њих, мољак га још упорније да ми објасни тако важну ствар. Пошто на крају крајева пристаде на моју упорну молбу, он ми кратко рече: Ко не угледа васкрсење своје душе, не може сазнати тачно шта је умна душа. - Међутим, ја, обраћајући му се са дужним страхопоштовањем, поново поставих питање: Откриј ми, оче, да ли си ти достигао висину овог узлажења, тојест, јеси ли сазнао шта је то умна душа? - Да, одговори он са великом смиреношћу. - Ради љубави Господње, научи и мене томе, стадох га ја после тога смирено молити, јер то може донети велику корист мојој души.

Тада овај божанствени муж, похваливши моје усрђе, изложи ми следеће: "Када душа употребљава све своје усрђе и подвизава се помоћу делатних врлина са дужним расуђивањем, тада она свргава

све страсти и потчињује их себи. А када се страсти искорене, њу окружавају природне врлине и прате је као сенка тело; и не само прате је, него је и уче, и поучавају ономе што је изнад природе, уче је као неком пењању уз духовну лествицу. А када ум благодаћу Христовом узиђе ка ономе што је изнад природе, тада се он, просвећиван сијањем Светога Духа, пружа ка јасном виђењу; тада, подигавши се изнад себе самога, по мери дате му од Бога благодати, веома јасно и чисто види суштине ствари, и то ни у ком случају не онако како о томе умују световни мудраци који јуре само за сенком ствари, а не старају се, како треба, да следе суштаственом делању природе. Ето, и Свето Писмо каже: потамне неразумно срце њихово, и кад се грађаху мудри, полудеше (Рм. 1, 21-22). Потом душа, примивши обручење и благодат Светога Духа, услед мноштва виђења која она види, мало по мало оставља пређашње и прелази ка вишем и божанственијем, као што говори апостол Павле: заборављајући што је остраг, а сежући се за оним што је напред (Флб. 3, 13). И на тај начин она стварно одбацује сваку зебњу и страх и, прилепивши се љубављу ка Женику Христу, види да њене природне помисли потпуно ућуткују и, како свети оци веле, остају позади. Постигавши безобличну и неисказану красоту, душа сада, обасјавана светлим сијањем и благодаћу Светога Духа, разговара само са Богом. А просветивши се том безграничном светлошћу, и стремећи једино к Богу, она, услед своје чудесне и нове промене, уопште више не осећа своје скрушено, земно и вештаствено тело, јер се јавља чиста и светла, без икакве примесе вештаственог пристрашћа, - јавља се као биће потпуно умно, какав је и био до грехопада наш родоначелник Адам. Он је испрва био покривен благодаћу безграничне светлости, па је потом због горког преступа лишен те лучезарне славе". - Свему томе ова божанствена глава додаде и ово: "Човек којн је трудољубивим упражњавањем у умној молитви достигао тако дивну висину и угледао јасно своје властито устројство, до кога је дошао благодаћу Христовом, већ је видео и васкрсење душе своје, пре очекиваног општег васкрсења, те душа, очишћена на такав начин, може говорити са божанственим Павлом: или у телу, или осим тела, не знам (2 Кор. 12, 2). Но уједно с тим она је и у недоумици, и запрепашћена је свим тим, и дивећи се узвикује: О дубино богатства и премудрости и знања Божјега! како су

неиспитљиви судови његови и неистражљиви путеви његови! (Рим. 11, 33)."

Шта сад да кажем о ученицима овог преподобног оца? Да достојно објавим све подвиге њихове и ангелски живот њихов, ја не налазим довољно силе у себи. Само ћу кратко рећи: по наставнику се може делимично судити и о ученицима његовим.

Први ученик његов беше свети Герасим. Он је, као што је горе речено, био из Еврипа, и после се користио поукама свјатјејшег патријарха Исидора. Овај нови Герасим беше, може се рећи, одблесак оног старог, Јорданског светог Герасима. Као што је Јордански ишао путем апостолским, и дивљу пустињу Јорданску претворио у многољудну земљу, населивши је земним анђелима; тако и овај, испунивши се божанске благодати и бивши просвећен од Бога, одлази у Еладу, и на Балкан, и сва та места апостолски проходи, насићујући преслатким учењем о врлини све тамо гладне и жедне речи Божје. Слично Герасиму Јорданском, и он не пропусти овде, у многољудној пустињи овој, да оснује (у 13. и 14. веку) многа уточишта побожности и чистоте и да обитаваоцима њиховим преда потребна правила високе моралности, ради достижења првобитне чистоте човекове. Подвизавајући се на такав начин, и удостојивши се да још овде на земљи гледа славу, унапред припремљену угодницима Божјим, он отиде ка Господу да се наслађује том славом занавек.

Други ученик преподобнога бејаше Јосиф, земљак Герасимов. Јосиф није имао високо световно образовање, али богат унутрашњом, истинском мудрошћу, коју дарује Свети Дух, слично рибарима Галилејским који победише царе и царства и посрамише мудраце овога света, он сатираше латинске мудријаше. Праведничка ревност његова за Православље послужи као чврст бедем православним хришћанима против латинских клевета, и многе од њих утврди на путу свете истине. Али о свима његовим трудовима и подвизима у корист Цркве, о његовом јуначком ношењу свога крста, и о његовим тајним и јавним врлинама, састављач овог животописа није био у стању да нам исприча подробно- Стога и нама остаје само да се са страхопоштовањем

дивимо чудесноме у светитељима Богу и да величамо Његове угоднике.

Даље блажени животописац светог Григорија моли нас да саслушамо о трећем ученику овога светитеља, о неком чудесном ави Николају. Николај је био родом из Атине, и већ беше стар када се ондашњи цар грчки Михаил Палеолог (1258-1282 г.) занесе лажним умовањем Римске цркве. Отступивши сам од чистоте Православља, цар се старао да све своје поданике повуче за собом у тај бездан погибли. Но када божанствени Николај стаде у завичају свом неустрашиво проповедати реч Божју и учити народ да чува Православље и не прима труле догмате латинске, Палеолог посла к њему латинске мудријаше да га убеди да прими западно зловерје; а посла их са убичајеним латинским доказима: обманом, бичем и мачем.

Када ови сурови нечовечни изасланици наиђоше на отпор код блаженог Николаја, они га везаше, у ланце оковаше, браду му чесну обријаше, без милости моткама тукоше, ногама газише и немилосрдно по улицама вукоше. Но страдалац Христов не само то него и друге муке: прогонства, одузимање имовине, тамновања подношаше славећи и благодарећи Бога. Међутим, та олуја убрзо прође. Када после смрти цара Палеолога Црква Христова, Божјом милошћу, поново стаде уживати дубоки мир, тадашњи патријарх Јосиф стараше се на све могуће начине да божанственог Николаја рукоположи за архијереја; али он, по својој скромности и дубокој смирености, уклони се од те високе јерархијске части, и волећи безмолвије повуче се у Свету Гору Атонску. Тадашњи прот Свете Горе, видећи да је блажени Николај украшен свима врстама добродетељи, постави га и против његове воље за еклесиарха у чесном храму Карејском. Међутим, након не много времена Николај се сrete са чудесним Григоријем, и само што чу слатку беседу његову, одмах свим усрђем душе своје постаде његов ученик: јер као што магнет неисказаном од природе силом вуче к себи гвожђе, тако божанствени учитељ наш Григорије душекорисним речима својим привлачаше к себи оне који су га видали и разговарали с њим. И као што је било у време земаљског живота нашег Искупителеа: чим Га је Андреј угледао, одмах је оставио Јована Претечу и отишао за

сладчајшим Исусом, тако се често догађало и у време божанственог Григорија. Они који су стремили ка висини врлина, видећи да је блажени Григорије достигао крајњу побожност, непомутиво спокојство и мир, и потпуно просветлење душе, сместа су остављали своје дотадање старце и прибегавали к њему потчињавајући му се потпуно. Тако је поступио и овај уважени Николај, иако је већ био зашао у године. Под мудрим и божанственим руководством светог Григорија, он убрзо постаде опитан у свакој врлини, а смирењем чак и превазиђе сву своју сабраћу и саученике.

Затим животописац светог Григорија казује још о неком његовом достојном дивљења ученику Марку. Постојбина Марку беше Клазомена; када одрасте он прими монаштво у манастиру Исака, у Солуну, па кроз неко време дође у Свету Гору Атонску, и ту потчини себе светом Григорију. Стекавши умну молитву и трежњење, он постаде ризница и чувалиште свих врлина; нарочито се одликовао смирењем и послушношћу, не само према настојатељу него и према целој братству, па је као роб служио и гостима. Стога су му се сви дивили, хвалили га и имали љубави за њега. Светолики изглед његов одисао је неким духовним миомиром и чудесно утицао на друге, те који год би га видео једанпут, осећао је у својој души неко освећење и наклоност према смиреноумљу Марковом и овога чудесног Марка узима себи за образац врлина. Чак и када зађе у дубоку старост, божанствени Марко са великом радошћу и усрђем испуњаваше сва налагана му послушања. Вршећи, на пример, дужност куvara он никада не показиваше да му је то тешко. Зато га и Бог, који надгледа кротке и смирене срцем, награди дубоким миром душевним, непомутивим спокојством срца, и испуни неизрецивом радошћу и весељем; или, другим речима, Марко постаде пресветли орган Светога Духа, обитељ Троједнога. Пример овог божанственог Марка служио је многим за назидање. Многи, видећи његове подвиге и слушајући благодатну реч његову, добијаху обилну душевну корист. У броју оних који су се назидавали анђелским животом његовим био сам и ја, и то више него други: јер, будући сажитељ његов скоро до саме смрти његове. ја сам се користио његовим најприснијим пријатељством. У нас је била као једна душа у два тела, и ми нисмо знали шта је моје а шта његово. Отуда се

догађало да ко би споменуо Калиста, одмах је додавао и Марка; и опет: ко би говорио о Марку, видео би у њему и Калиста. Сви оци који су обитавали тамо у скиту, гледали су на наше једномислије, које смо благодаћу Христовом имали међу собом, као на похвални пример; и ако би се некад, по зависти ђаволској, десило неким од њих да избије нека несугласица међу њима, они су одмах потсећали себе на нас, и несугласица је нестајала.

Божанствени отац наш Григорије благослови да такво једномислије буде међу нама до краја живота нашег и, покретан благодаћу Светога Духа, додаде да ћемо се удостојити царства небеског, ако се будемо находили у том јединству духа. Такво наше пријатељство продужавало се читавих двадесет осам година. Пред своју смрт Марка примора његова телесна болест да пређе из скита у лавру и тамо остане до своје кончине; али просторна одвојеност наша никада није нарушила наше духовно јединство. Блажени Марко, свакодневно узлазећи из силе у силу, достиже највиши степен савршенства, те је стога и немогуће испричати како ваља о свима његовим врлинама. И то што сам испричао, испричао сам против његове воље, јер ми је он, по смирености својој, наредио да не говорим о његовим врлинама. Али пошто се похвала о светитељима односи на Бога, то сам ја, због душевне користи и назидања других, и сматрао за правично да не прећутим његове подвиге.

Поменућу, вели блажени патријарх, још једног достојног похвале ученика светог Григорија - Јакова. Под руководством божанственог Григорија он достиже такву висину врлине, да се удостоји и архијерејског достојанства, и би постављен за епископа у епархији Сервион.

Нећу обићи ћутањем и чудесног Арона. Он изгуби очњи вид; зато га свети Григорије врло много сажаљеваше. Божанствени Григорије објашњаваше Арону, да слепило телесних очију не само очишћава душевне очи него и дарује вечну светлост онима који га с благодарношћу подносе, у свему се чврсто надајући у Бога; и да када ми помоћу и благодаћу Божјом очистимо срца своја путем пламене и сталне молитве, тада се просвећује наш ум и разум, који су у души као два ока. А када се просвете и отворе очи душе наше, онда човек, поставши у Богу духован, види природно - као што је и Адам гледао

пре свога престапа. Објашњаваше Арону свети Григорије и пад нашег прародитеља, и његово воспостављање у првобитно савршенство. Слушајући ове и сличне поуке, и слажући их у срцу свом, Арон се веома скрушена срца мољаше Богу овако: "Господе Боже мој! Ти си палог подигао, једном речју ослабљеног оздравио, и очи слепоме отворио, - неисказаним милосрђем Својим подигни и мене, и не презри бедну душу моју огрезлу у муљу греха, и не дај јој да се заглиби у провалији очајања, него као милостив отвори очи срца мога. усели у њега страх Твој! дај ми да разумем заповести Твоје и да творим вољу Твоју!" - И не би узалуд овако смирена и вапајна молитва слепога: он би услишен Богом, и очи се душе његове тако просветише, да му телесни вид не беше више потребан. Не беше му више потребан ни вођа путем. Но осим тога он је видео делање других чак и на далеком растојању од њега. Једном он беше са гореспоменим Јаковом на путу ка једном монаху. Док се још налажаху далеко од келије тога монаха, Арон, просвећен одозго, рече Јакову: "Монах коме идемо држи у својим рукама Свето Четвороеванђеље и чита то и то зачало". Када дођоше у монахову келију, они проверише и нађоше да је тачно оно што Арон рече путем. Но то је само мало из многога.

Немогуће је не споменути и друге ученике преподобнога: Мојсија, Лонгина, Корнилија, Исаију, и Климента. Под мудрим отачким руководством светог Григорија сви се они украсише делањем и созерцањем; потом сами стекоше много ученика; и мирно се упокојише, предавши душе своје у руке Божије.

Пошто већ поменух чудесног Климента, биће корисно да испричам нешто од онога што му беше даровао Бог. Климент бејаше родом из Бугарске, и у отаџбини својој беше пастир. Једне ноћи стражећи крај стада он се, као некада они древни пастири, удостоји нарочите посете с неба: угледа необичну светлост која обасјаваше његово стадо и сав пашњак. Климента то испуни великом радошћу, али и неодумицом о значењу виђења. Он најпре помисли да је та светлост од праскозорја, пошто мало пре тога он беше задремао ослоњен на свој штап. Али док он тако размишљаше, она светлост постепено узиће на небо и остави иза себе таму и ноћ. Убрзо после тога Климент се удаљи у Свету Гору Атонску, и у скиту

Морфину потчини себе једном простом, али побожном и врлинском монаху. Ова обука Климентова код тога монаха састојала се само у молитви: "Господе, помилуј!" Након мало времена Климент би поново удостојен божанске светлости; и испривавши своје старцу о том виђењу, замоли га за објашњење. Но његов старац, немајући сам искуства у духовним стварима, пође с њим да о томе пита божанственог Григорија. Климент исприва светом Григорију о себи све подробно, па га после тога пламено моли да га приброји благој дружини његовој. Преподобни, као подражатељ Христа, жудећи за спасењем свих, прими Климента с радошћу, и научи га свему што може служити вечном спасењу. За Климентову душу, која у току времена постаде богоподобна, духовна виђења већ не беху несхватљива. Казиваше он о себи да кад год га је божанствени Григорије слао у свештену Лавру, он је увек у време кад су оци певали "Честњејшују..." виђао светли облак где силази с неба на Лавру и покрива је. А када се свршавало певање "Честњејшују" тај је облак, на његове очи, поново узлазио са светлошћу на небо.

Душекорисним поукама божанственог Григорија користили су се не само његови ученици него и сваки ко је долазио к њему. Стога је скоро сваки сматрао за своју велику несрећу не бити код светог Григорија и не чути његове поуке. И пошто реч његова беше благодатна, она је свагда урађала благотворним плодом у срцима слушалаца. Као што у време поучења великога Петра у Корнилијевом дому сиђе на његове слушаоце Дух Свети, тако је бивало и са онима које је учио божанствени Григорије. То су ми причали сами они који су искусили силу његовог учења. "Баш у време, говораху они, када је свети Григорије излагао своја расуђивања о чистоти душе и о томе на који начин човек постаје бог по благодати, у нашим се душама будило неко божанствено, незадржљиво стремљење ка врлини и необјашњива љубав к Богу". - Свети Григорије је потстицао да се упражњавају у умној молитви и чувању ума како пустињаке тако и општежићнике, и то све.

Међутим доброненавидник ђаво није могао бити равнодушан према таквим подвизима светог Григорија. Он потстаче против преподобнога надриучене монахе, те они из зависти предузеше одлучне мере да га протерају из Свете Горе. С њима се, из незнања,

сложише и неки простаци и неопитни у духовним тајнама. Завидљивци и духовне незналице викали су божанственом Григорију: "Не учи нас путу који ми не знамо!" - подразумевајући под тим умну молитву и чување ума.

Видећи распламтелост зависти, преподобни даде места злу и заћута за извесно време. Затим, узевши са собом једног свог ученика и неког подвижника Исаију, који беше много пострадао од цара Михаила Палеолога због неслагања свог са лажним учењем псевдопатријарха Јована Века, јави се у протат ради претресања свог учења. Прот га с љубављу прими, и стаде му пријатељски и посредно приговарати не што учи о трежњењу и умној молитви, - јер прот није спадао међу завидљивце и духовне незналице -, него што то учи без његове дозволе. Но знајући необичне подвиге светог Григорија и истинску узвишеност његовог учења, он пређе преко свега и искрено се спријатељи с њим. Разговарајући са Григоријем и Исаијом, он говораше: "Данас разговарам са главарима апостолским, Петром и Павлом".

Оци који беху ненаклоњени светом Григорију, видевши како он с љубављу би примљен од прота Свете Горе, и чувши похвале прота о свом божанственом учитељу, уверише се у истинитост његовог учења, и од тога времена сви уопште, и пустињаци и непустинјаци, сматраху светог Григорија за општег учитеља. Али пошто број оних који долажаху к светом Григорију ради душевне користи веома порасте, и то га лишаваше омиљеног му безмолвија, то он, да би се избавио од посетилаца, прибеже лукавству: стаде мењати места свога боравка, и мењајући их често он се понекад удаљавао у најзабаченије и непроходне пустиње. Но пламтећи светилник се нигде није могао сакрити: град који стоји на гори врлина није се могао сакрити од погледа који га траже. Њега су свуда проналазили они који су били жељни да из медоточивих уста његових чују његово божанствено учење. Стога је он, ценећи труд и усрђе долазника, у најпустијим местима у којима је боравио градио келије, недалеко од своје, да би их сместио.

Агарјани, који су у то време већ задавали велике муке Грчкој, прећуху и Светој Гори опустошењем и поробљењем. Свети Григорије, имајући већ искуство из тешког робовања под овим

варварима, а и не желећи да се лиши прескупоценог безмолвија, реши се да понове иде на Синај, да на светом врху његовом безмолствује, побожно тихује и самује. Али дознавши да ни тамо не може наћи жељени мир, пошто незнабожни Сарацени као нека огњена лава већ беху поплавили цео Исток, он одложи прелазак на Синај и крену да другде тражи неко згодно место за созерцатељни живот. Пошто проведе неко време у Солуну, он отпутова у Митилину, па оданде преко Цариграда стиже у Созопољ. У околини Созопоља он пронађе у једној пустињи згодно месташце и тамо се настани. Али га и ту завист тамошњих пустињака поче гонити, и чак му животу претити. Пошто ову злу страст не могаде победити ни својом великодушношћу ни кротошћу, он се преко Созопоља поново врати у Цариград. Како у то време беше настало извесно затишје и Турци не узнемираваху Свету Гору, то свети Григорије из Цариграда отпутовао опет на Атон. У том странствовању светог Григорија. ја сам, са још једним учеником његовим, био неотступни пратилац његов. За време боравка у созопољској пустињи блажени учитељ наш написа 150 глава о трежњењу, пуних делања и созерцања[12].

Са искреном и великом радошћу примише светог оца у Лаври, где он сада дође, и његов долазак сматраху за своје духовно славље. С благословом најстарије братије Лавре светитељ сагради у близини неколико келија, у разним местима, за себе и своје ученике, и тамо разговараше с јединим Богом. А када, по попуштењу Божјем, Агарјани стадоше понова притешњавати Свету Гору, преподобни, не могући безмолствовати ван Лавре, уђе унутар ње. Али многољудни, заједнички живот не беше за њега. Због свог созерцања он је жудео за усамљеношћу, стога, узевши са собом једног ученика, он тајно напусти Лавру и отпутова у Адрианопољ, а одатле се удаљи у једну гору, звану "Неповерљива". Ту он нађе заиста подесно место за свој живот; али гора скоро сва беше пуна разбојника. Потстрекавани завидљивим ђаволом, који се бојао да светитељ не претвори пустињу у обиталиште земних ангела, они га много узнемираваху. Но свети Григорије се није плашио, јер је знао да отимачи земаљских ствари нису опасни за наог. Ту он чу о побожности бугарског цара Александра. И положивши наду на

Бога, који увек помаже добрим намерама Својих служитеља, он посла к цару своје ученике, обавештавајући га о себи и својим невољама и молећи га у име Божије за помоћ и заштиту од разбојника. Поштујући добродетељне, цар изађе у сусрет светитељу, и учини више него што је преподобни молио. Овај царствени љубитељ побожности подиже на тој гори читаву обитељ, са свима припадностима домаћинства, и све уреди у њој по царски. Исто тако цар посла светитељу и довољну количину новаца за издржавање његове дружине; поклони манастиру и доста имања, и једно језеро за риболов; посла много волова, оваца и марве. Ту светитељ мирно довршаваше остатак свог земног странствовања, продужавајући бринути се о благу душе свих и свакога. Он је сагоревао од жеље да сву васељену обогати знањем о узлажењу на висину делања и созерцања, и тежио да запали у свима пламену љубав ка том узлажењу. Заиста се и на њега, у извесном смислу, могу применити ове божанствене речи: По свој земљи изиђе проповед њихова и на крај васељене сила речи њихове (Пс. 18, 5). Јер је он сејао своје божанствено учење не само код Грка и Бугара него и код Срба и даље, ако не сам лично, онда преко својих ученика. И пред силом речи његове ретко да није уступала свака суровост. Чак је и оне словесне вукове, - те дивље разбојнике и убице, претварао у кротке и разумне овце, и уводио их као безазлену јагњад у тор Превечног Пастира и Просветитеља душа наших.

Такви су, између осталих, неки подвизи светог Григорија. Такав је живот те чудесне и блажене душе. Но напоследку настаде и за њега време да плати општи дуг смрти. Пошто мало и кратко занеможе, овај трудбеник о Богу предаде блажену душу своју у руке Божије (1346. г.), и узиђе на небеса, да се тамо увек наслађује многожељеним Господом Христом, коме са Оцем и Светим Духом, слава, част и поклоњење кроза све векове, Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ГРИГОРИЈА ВИЗАНТИСКОГ

Преподобни Григорије беше родом из Византа (Цариграда) и подвизавао се у Светој Гори крај Велике Лавре (у 13. веку). Био учитељ божанственом Григорију Палами, великом подвижнику Атонском, борцу за исихазам, и потоњем митрополиту Солунском (1296 - 1359 г.). Због равноанђелског живота анђео му доносио храну. Упокојио се у миру, у првој половини четрнаестог века.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ЈЕРЕМИЈЕ И АРХИЛИЈА

Ови свети мученици пострадаше за Христа у трећем веку.

СПОМЕН СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА ГЕНАДИЈА

Генадије, преподобномученик Христов, подвизаваше се у манастиру Дионисијату у Светој Гори. По савету свога игумана, сапутствоваше у Цариград новомученицима Бонифацију и Евдокиму, који тамо иђаху на страдање. Тамо буде ухваћен од Турака и затворен у тамницу. Пошто на разне начине би мучен и узалудно примораван да се одрекне Христа, прими на крају венац мучеништва отсецањем главе у Цариграду 6. априла 1818. године. Део његових моштију чува се у његовом гореспоменутом манастиру.

СПОМЕН СВЕТИХ ДВОЈИЦЕ МУЧЕНИКА у Аскалону

Ови свети мученици бише у Аскалону закопани до груди у земљу и скончаше за Христа.

СПОМЕН СВЕТИХ ПЕТ НОВОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА, МАНУИЛА, ТЕОДОРА, ГЕОРГИЈА и МИХАИЛА

Прва четири од ових новомученика беху са острва Самотрака, а Михаил беше са острва Кипра. Будући насиљем и преваром преведени у младости у ислам, они дошавши себи покајаше се и за исповедање вере своје у Христа Бога беше погубљени од Турака на други дан Томине недеље, 6. априла 1835 г., у приморском селу Макри у Тракији (наспрам острва Самотрака). Михаил би исечен на комаде, Георгије и Теодор обешени, а Мануил и други Георгије (млађи) кукама и метцима убијени.

НАПОМЕНЕ:

1. Фригија - малоазијска област између Галатије на северу, Писидије и Памфилије на југу.
2. Мученик Селевкије би бачен зверовима у Галатији, малоазијској области. Спомен његов празнује се 13 сеитембра
3. Царовао од 527 до 565 године.
4. Пети Васељенски Сабор би сазван у мају 553 године у Цариграду. На њему учествовало 165 епископа; председавао Евтихије, патријарх Цариградски.
5. Свети патријарх Мина управљао Цариградским престолом од 536 до 552 године. Спомен његов празнује се 25 августа.
6. Венера код Римљана, код Грка Афродита, - богиња љубави и лепоте; жена Хефестова, рођена из морске пене; изображавана нага.
7. Свети Евтихије је управљао Цариградском патријаршијом два пута; први пут - од 552 до 565, а други пут - од 567 до 582 године.

8. Ђакониса је грчка реч, долази од речи- служим, прислужујем. У старој Цркви ђаконисама су се називале оне женске, које су пазиле на поредак у храму за време богослужења и прислуживале епископима при крштавању лица женскога пола. Дужности ђакониса биле су ове: припремале су жене за крштење, учећи их како и шта треба да одговарају на питања при светој тајни крштења, и како треба да се понашају после крштења; помагале су епископу при крштавању жена; пазиле на ред у женском делу храма, пошто су у старини храмови махом били преграђени. на два дела, од којих је један био за мушкарце а други за женскиње; мотриле су на врата, кроз која су жене улазиле у храм, да не би ушла која недостојна; присуствовале разговорима епископа или презвитера са женама, итд. Ђаконисе су се причисљавале клиру, па су стога постављане за ђаконисе кроз нарочито рукоположење. За ђаконисе су обично биране жене честитог, светог живота, и то обично девојке или удовице преко четрдесет година.
9. Низибџа се налазила у Месопотамији дуж реке Мигдоније.
- 10.Прозван Синаит због тога што се замонашио и подвизавао једно време на гори Синају. Његово житије написа св. патријарх Цариградски Калист I (1350-63 г.). То житије издао је И. Помјаловски: Житие иже во свјатих отца нашего Григорија Синаита, Петроград 1894. - Преподобни Григорије Синаит се у неким Синаксарима спомиње или 8. августа или 27. новембра).
- 11.Андроник II Палеолог - од 1282 до 1332.
- 12.Овај се спис налази у "Добротољубљу". Преп. Григорије Синаит написа и многа друга духовна -подвижничка дела.

7. АПРИЛ

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ГЕОРГИЈА ИСПОВЕДНИКА, митрополита Митиленског^[1]

Преподобни отац наш Георгије измлада заволевши Христа замонаши се, и упражњавајући сваку врлину стече смиреноумље као нико други. И би исповедник Христов за царовања Лава Исаврјанца^[2], трпећи гоњење и злостављање од иконобораца. Потом за царовања правоверних Константина и Ирине би изабран и постављен за митрополита митиленског. И беше веома милостив и врло дарожљив. Због превеликог уздржања постаде друг Анђелима, и показа се чудотворац, исцељујући неизлечиве болести и изгонећи нечисте духове. Доживе зацарење и Лава Јерменина који обнови иконоборство, и у дубокој старости опет претрпе гоњење за свете иконе.

Пре зацарења Лава Јерменина и обновљења иконоборства и прогонства светог Георгија беху у граду Митилени нека знамења која су претсказивала узнемирење и невољу Христове Цркве. Тако једном у храму свете великомученице Теодоре поред пристаништа, за време вечерња, док је народ певао: Господе, помилуј! нека невидљива сила изненада са великом хуком диже свети Крст са светог престола, уздиже га до под кров цркве, за тим се крст изврну и паде на земљу. А кад то виде народ, спопаде их страх и ужас, и подигавши к небу и очи и руке сви дуго време громко вапијаху: Господе, помилуј! и не хтедоше да изађу из цркве, очекујући да брзо наиђе нека несрећа на њихово острво. Но у то време тамо беше преподобни Симеон са својим братом Георгијем. Будући прозорљив, преподобни Симеон с плачем говораше људима: Браћо, неће бити тако као што ви очекујете, нити ће Бог потпуно уништити наш крај, него ће ових дана настати богоморски и богопротивни цар, који ће одузети Цркви њену лепоту: згазиће чесне иконе.

После неколико дана један огроман и страшан вепар са одрезаним ушима и репом улете у ту исту цркву кроз врата, уђе у олтар и леже на горњем месту. Слуге црквене покушаваху да га истерају, али не могаху, пошто беше свиреп и кидисаше на њих изгонећи их из олтара. Тада слуге узеше велике мотке, дуго га бише док га не заморише и на једвите јаде истераше. Сазнавши за то, блажени Симеон рече: Верујте ми, децо, тај вепар означава да ће овде по попуштењу Божјем бити епископ који ће имати свињску нарав и живот. - То се ускоро и догоди. Јер кад се Лав Јерменин зацари, диже гоњење на Цркву Божју и сазва у Цариград многе епископе, наводећи их на своју иконоборну јерес. Тада би позван у Цариград и преподобни отац наш Георгије, митиленски митрополит, и показа се храбар војник Христов. Док многи пристадоше на зловерје цареве, он ванредном мудрошћу посрами цара, и лажног патријарха Теодота Каситера, и остале јеретике, и учини те многи увидеше своју заблуду. Али цар лажни и патријарх не отрпеше ово изобличење, већ га послаше у прогонство у Херсон^[3], а место њега поставише у Митилени за митрополита неког јеретика, који слично дивљем вепру, истрчавши из шуме,

погази и смрадом загади виноград Христов, потирући свете иконе и зверски смућујући разумне овце.

А свети Георгије проведе остале дане свога живота у прогонству, творећи многа чудеса благодаћу Христовом. Затим када дође време да се престави, заблиста на небу сјајна звезда која претсказа блажену кончину његову. Ову звезду видеше и из града Митилене и са целог острва, и словесне овце митиленске митрополије познаше по томе одлазак ка Господу њиховог пастира, светог Георгија. Живот његов беше светлост свету добрим делима, зато Бог сјајном звездом прослави блажену смрт његову, и по смрти начини мошти његове чудесним извором исцелења ради прослављења угодника свог.

Свети Георгије сконча и пресели се у бесмртни живот око 816 године.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА КАЛИОПИЈА

Нека жена Теоклија у Перги Памфилијској^[4], благочестива и богобојажљива са целим домом својим, твораше многе милостиње и чесно провођаше живот. Удата за чесног човека, сенатора и патриција, она много година не имађаше деце, јер беше нероткиња. Али она усрдним молитвама својим умоли Бога те заче. Но док беше у другом стању умре јој муж, оставивши јој огромно богатство. И родивши сина она му даде име Калиопије. И труђаше се много око његовог васпитања: нарочито страху Божјем, учаше га и књизи, и особито му пуњаше душу мудрошћу Светога Писма. У та времена преовлађиваше идолослужење, истина беше потискивана лажју, и врло многи људи клањаху се гадним боговима и приношаху им жртве. А свети Калиопије сав се беше одао молитвама и пошћењу. Но када судију известише о светом младићу да је хришћанин, мајка његова блажена Теоклија, да би сина спасла смрти, даде слуге, укрца га у лађу, и испрати у килкијски град Помпеопољ. Искрцавши се у Помпеопољу Калиопије западе у неке бурне многобожачке светковине, које незнабожни игемон Максим приређиваше у част поганим идолима. Видећи то, свети јуноша се чуђаше и упита неке: Због чега су ове светковине? Они му одговорише: Данас је празник

богова наших; хајде и ти, придружи се нашем пиру. А он им на то рече: Хришћанин сам, и пошћењем празнујем Христа мог, и није лепо да у уста, која славе Христа, уђе ишта од поганих жртава нечестивих богова.

Дође то до ушију игемону Максиму, и он, испунивши се гнева, нареди да ухвате светог јуношу и доведу преда њ на суд. Када светог Калиопија доведоше, игемон га упита: Како се зовеш? Свети одговори: Хришћанин сам, а зовем се Калиопије. Игемон рече: Данас сва васељена светкује због божанског празника, како ти једини у обмани живиш, не хотећи да празнујеш с нама? Одговори му свети Калиопије: Ви сте у обмани и у тами ходите, јер остависте Бога живог, Творца неба и земље, који је све речју створио, и клањате се мртвом дрвету и углачаном камењу, делима руку безбожничких. Игемон рече: Младост твоја чини те си дрзак, и гура те у не мале муке. Но реци нам, одакле си и каквог си рода? Одговори свети: Ја сам из Перге Памфилијске, рода сенаторског и патрицијског, али изнад свега ценим то што сам хришћанин. Упита га игемон: Имаш ли родитеље? Одговори свети: Имам мајку, а отац ми је давно умро. Игемон му онда рече: Тако ми великог сунца и свих богова, ако се поклониш боговима, даћу ти своју кћер јединицу за жену. Одговори му свети: Кад бих се хтео женити, могао бих узети за жену кћер твоју и одвести на имање матере моје. Но знај, ја обећах Христу Богу мом, који ме је створио по лику Свом, да ово земљано тело сачувам у чистој девствености и да га беспрекорним изведем на праведни Суд Његов. Ти пак чини шта хоћеш, а ја сам хришћанин. Игемон повика: Зли гаде, мислиш ли да ме таквим речима својим разјариш да бих те што пре убио? Знај ово: мучићу те дуго, дробећи на комаде тело твоје, а што остане предаћу огњу да се сажеже. Светитељ одговори: Уколико ме дуже будеш мучио, утолико ће ми се светлији исплести венац од Христа мог за страдање моје. Јер Свето Писмо каже: Нико не Добија венца ако по правилу не војује (2. Тим. 2, 5).

Тада игемон рече слугама: Повалите га, па му оловним штаповима све кости поломите! Бијен, свети Калиопије говораше: Благодарим ти, Христе, што си ме удостојио да подносим муке ради славе светог имена Твог. Рече му игемон: Принеси жртву боговима,

да би видео отачаство своје, и да ти имање не буде одузето, јер видиш на какве си горке муке стављен. Свети одговори: Видим сладост будућег одмора који ми је од Христа обећан и муке не осећам. Иако сам сада у туђини, ипак знам да је Господња земља и што је на њој (Пс. 23, 1). Ја и овде видим матер моју и отачаство моје: мати моја је Православна Црква Христова, а отачаство - небески Јерусалим. Јер по речима светог апостола: Живљење наше је на небесима (Флб. 3, 20). А ако ме потсећаш на мајку по телу, онда чуј божански глас који говори: Који љуби оца или матер већма него мене, није мене достојан (Мт. 10, 37). Изобиље богатства не сматрам ни за шта, јер више волим да са распетим Христом страдам него ли да се кратковремено наслађујем грехом овог лудог света.

Онда игемон рече слугама: Окрените га тако поваљеног, и бијте га сировим жилама по стомаку, говорећи му: Безбожнице, одговарај на питања, а немој причати о другим стварима!- А свети мученик рече игемону: Безумнице, крвопијо гори од сваког звера, туђинче небеских блага! ја ти речи истине казујем, а ти, имајући ослепљене очи душе и запушене уши, да не би чуо речи Господње, неправедно ме мучиш, убијајући ме као разбојника.

Тада рече игемон слугама: Спремите точак мучења са оштрим клинцима, растегните Калиопија на точку што јаче да му зглобови пуцају, и тако привезите; испод точка велики огањ наложите, и онда точак окрећите, да би клинцима кидан и огњем паљен издахнуо. Када тако стадоше мучити светог Калиопија, он осети силне болове, и завапи ка Господу говорећи: Дођи, Христе мој, помози слуги Твом, да би се у мени недостојном до краја прославило свето име Твоје, и да сви увиде да се никада посрамити неће они што се у Тебе уздају! И одмах предстаде Анђео Господњи, и угаси огањ, и заустави точак, и учини га непокретним, те га слуге не могаху ни најмање покренути. И крв обли младо мученичко тело на точку, и кроз дубоке ране виђаху се кости јер точак имађаше тестеролике ножеве оштре с обе стране.

Онда игемон нареди да одреше мученика с точка и скину. И призор беше дирљив за све, и стаде народ викати: О да неправедног суда! О каквог младића тако страшно мрцваре! И рече игемон светитељу: Не рекох ли ти да те младост твоја чини дрским и

потстиче на најтеже муке? Свети одговори: Псу најбестиднији, мислиш ли да сам се уплашио твојих мучења? Игемон на то рече: Бедниче, ти ме вређаш да бих те што пре погубио, али неће бити тако. Боље приступи и принеси боговима жртву, да би се избавио највећих и најљућих мука. Свети мученик одговори: Уздам се у Христа мог, да нећеш оскрнавити у мени чисту веру Божју. Тело је моје пред тобом, мучи га како хо-ћеш, али ћеш добити одмазду од Бога на дан Страшнога суда: јер каквом мером мериш онаквом ће ти се одмерити. Тада игемон рече слугама: Оковите га у железне вериге и баците у најдубљу ћелију тамничку, и немојте се о њему уопште бринути, нити допуштајте хришћанима да га посећују, да га не би величали због његовог трпљења, И слуге одмах оковаше страдалника и вргоше у најстрашнију ћелију тамничку.

Сазнавши за такво страдање сина свог светог Калиопија ради Христа, мајка његова блажена Теоклија учини распоред са целокупном имовином својом: подари слободу својим робовима и робињама којих је било двеста педесет, све злато и сребро и скупocene ствари раздаде беднима и невољнима, а сва непокретна имања: села, њиве, винограде поклони Цркви. И оставивши отачаство своје отпутова у Киликију к сину своме који је за Христа страдао. И давши стражарима тамничким нешто злата, уђе у тамницу, и угледавши сина свог у оковима поклони му се, и зави му ране. А свети Калиопије, окован и телом сав отекао од многих рана, не могаде устати пред мајком својом, само рече: Добро дошла, мајко моја! сведоче Христових страдања. А она, гледајући синовљево тело смрвљено ранама, говораше: Блажена сам и благословен је плод утробе моје, јер те, као Ана Самуила, свети сасуд поднесох Богу и као Сара Исака приведох Христу на жртву пријатну.

И проведе мајка сву ту ноћ у тамници крај ногу сина, певајући заједно с њим и славећи Бога. А у поноћи велика светлост сину у тамници, и би глас који говораше: Ви сте свети Божји исповедници Христови и уништитељи идола, оставили сте отачаство и имање и изволели страдати са Христом!

Сутрадан игемон Максим изведе из тамнице светог Калиопија на суд преда се, и упита га: Јеси ли се тргао од свога безумља? и хоћеш ли испунити царско наређење и поклонити се боговима, да

би остао жив? или желиш да зло погинеш као и учитељ твој Христос? Свети одговори: Чудим се бестидности твојој, јер си већ толико пута чуо мој одговор: Хришћанин сам, за Христа умрећу, - па ме опет исто питаши и не стидиш се да ратујеш против истине. Ја свим срцем желим да пострадам као учитељ мој, и трудим се на све могуће начине да умрем за Њега.

Чувши то, и увидевши мученикову непоколебљиву решеност, игемон нареди да га као Христа распну на крст. А беше то на сам Велики Четвртак. Када света Теоклија виде да јој сина поведоше на распеће, она даде војницима пет златника молећи их да сина њеног распну не као Господа него наопако. То учини из смерности сматрајући да је недостојно да син њен буде распет на исти начин као Господ Христос. И на Велики Четвртак свети Калиопије би распет за Господа Христа, а на Велики Петак у девет сати пре подне предаде дух свој у руке Божје. И би глас Божји с неба који говораше светом Калиопију: Узићи, суграђанине Христов и сунаследниче Светих! - А када га мртва спустише с крста, блажена мајка паде на њега, загрли га, и одмах издахну. Онда дођоше браћа хришћани, узеше оба тела, и заједно их сахранише на чесном месту, величајући Оца и Сина и Светога Духа, једног у Тројици Бога, коме слава кроза све векове, амин.

Чесно пострадаше седмог априла 304 године.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА

РУФИНА ђакона и АКИЛИНЕ Млађе

и с њима двеста војника

Свети Руфин би мачем посечен; светој Акилини руке наопако везаше, па је тако огњем сажегоше; а двеста војника светих бише у Синопи мачем посечени за Христа, око 310 године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ НИЛА СОРСКОГ

Велики отац Руске Цркве по своје подвижништву и богомудрости, учитељ скитске простоте и созерцатељног живота, преподобни Нил, родио се 1433 године. О пореклу и месту рођења преподобног Нила ништа се не зна. Ипак, судећи по његовим многобројним везама са важним личностима његовог времена и по његовом високом образовању, треба претпоставити да је и сам он био бојарског порекла. Истина, свети Нил назива себе невјежом и сељаком, али он је могао себе називати невјежом по дубоком смирењу, а сељаком - зато што се родио и живео на очевини својих предака међу сеоским житељима.

Свети Нил се постригао у монаштво и отпочео свој монашки живот у обитељи преподобног Кирила Бјелоозерског. Ту се он користио саветима умног и строгог старца Паисија Јарославова, који је потом био игуман Сергијеве Свето-Тројичне Лавре. Из кратких података о животу преподобног Нила познато је само да је он, пошто је провео неко време у Кириловом - Бјелоозерском манастиру, заједно са својим учеником и сатрудником Инокентијем, из рода бојара Охљебињиних, путовао по светим местима Истока и дуго боравио у Светој Гори. Као рајска пчела, он се у Светој Гори вио по надоблачним висинама међу атонским оцима, и сво руско монаштво обдарио својим дивним списом, који садржи у себи не само ишчитане истине о скитском безмолвију, о скитском молитвеном испосничком тиховању, него и његовим личним опитом сазнане, личним искуством проживљене, и доживљајима његовог личног ангелско-бестрасног живота запечаћене. Плод његовог странствовања у Светој Гори било је изучавање правила пустињске усамљености, безмолвне молитве и духовног трежњења. Стога, као што преподобног Антонија Печерског називамо оснивачем монаштва у Русији, тако и преподобног Нила можемо с пуним правом назвати првенцем скитског подвижништва.

Омиљено занимање преподобног Нила беше, по његовом сопственом казивању, изучавање Светога Писма, житија и учења светих Отаца. На тај начин преподобни Нил не само умом и срцем изучи, него и у живот и у непрекидно занимање претвори душеспасоносну науку богомудрих отаца: Антонија Великог, Василија Великог, Јефрема Сирина, Исака Сирина, Макарија

Великог, Варсануфија, Јована Лествичника, Аве Доротеја, Максима Исповедника, Исихија, Симеона Новог Богослова, Петра Дамаскина, Григорија, Нила и Филотеја Синајских. У Светој Гори преподобни Нил заволе нарочито скитски начин живота; у његову душу дубоко продре љубав према усамљености. И када се врну у Бјелоозерски манастир, он не хте да живи у њему, него се удаљи дваестину километара од њега на реку Сорку. Ту он поби крст, начини најпре капелицу и усамљеничку келију и ископа поред ње студенац. А када се око њега сабраше нека братија да се подвизавају с њим, онда он сагради и цркву. Свој манастир он уреди на нарочитим отшелничким правилима, по угледу на скитове који и до сада постоје на Светој Гори Атонској. На тај начин он основа први Руски скит. У свом новом скиту преподобни продужи изучавати Свето Писмо и дела светих Отаца, према њима уређујући живот свој и својих ученика.

Историју свог унутрашњег живота преподобни отац наш Нил делимично откри у посланици једноме од својих блиских саподвижника, који га је упорно молио о томе. "Пишем ти, вели преподобни, показујући себе; на то ме приморава твоја љубав по Богу и чини ме безумним, да бих ти писао о себи. Ми треба да поступамо не просто и не према приликама, него по Светом Писму и по предању светих Отаца. Моје удаљење из манастира (Бјелоозерског) није ли било ради душевне користи? Несумњиво ради ње. Ја сам видео да тамо живе не по закону Божјем и предању отачком, већ по својој вољи и људском расуђивању. Још има и много таквих који, поступајући тако неправилно, уображавају да воде врлински живот... Када оно ја и ти заједно живљасмо у манастиру, ти знаш како сам се ја клонио веза са светом и старао се да живим по Светом Писму, ма да, због лености своје, нисам имао успеха у томе. После мог странствовања ја дођох у манастир, и близу изван манастира начиних себи келију, и живљах у њој колико сам могао. Сада сам се преселио далеко од манастира, благодаћу Божјом нашао сам место према мојој замисли; оно је мало приступачно за световне људе, као што си и сам видео. Живећи усамљенички, ја се бавим изучавањем духовних књига: пре свега изучавам заповести Господње и њихово тумачење - предања светих Апостола; затим,

житија и поуке светих Отаца. О свему томе размишљам, и што нађем да је корисно за моју душу, ја то преписујем за себе. У томе је мој живот и дисање. Због немоћи моје и лењости, ја сам сву наду положио на Бога и Пречисту Богородицу. Када треба што да предузнем, а не налазим то у Светом Писму, ја то одлажем на неко време док не пронађем. Ја не смем да предузимам ништа по својој вољи и по своме расуђивању. Живео ти усамљенички или у општежићу: држи се Светог Писма и иди по трагу светих Отаца, или се потчини ономе ко је познат као духован човек у речи, животу и расуђивању... Свето Писмо је сурово само за онога који не жели да себе смири страхом Божјим и да отступи од земаљских помисли, већ жели да живи по својој страсној вољи. Понеки неће смирено да изучавају Свето Писмо, чак неће ни да чују о томе како треба живети, као да Свето Писмо није писано за нас и не треба га испуњавати у наше време. Али, правим подвижницима, и у старо време, и у садашње, и у све векове, речи Господње ће свагда бити речи чисте, као очишћено сребро: заповести Господње њима су драгоценије од злата и драгог камења, слађе од меда и саћа".

Нови пут живота, изабран преподобним Нилом, зачуђивао је његове савременике. И стварно, имали су се чему чудити, нарочито они слабији. Место које преподобни Нил изабра за свој скит, по сведочанству очевидаца, бејаше дивље, мрачно, пустињско. Сва околина скита - ниска и мочварна. Сама река Сорка, по којој је угодник Божји и назван Сорски, једва се вуче низ своје корито, и више личи на бару него на текућу реку. И ето, ту се подвизаваше руски отшелник.

Нов, дотле невиђен у Русији, скитски живот, често исказивана туга душе због искварености црквених књига и старање да их, по могућности исправи, изазивали су незадовољство према преподобноме. Али, он је стрпљиво ишао својим путем, и био уважаван од добрих архијереја и великих кнезова. Године 1491 преподобни Нил је био на сабору, одржаном против јеврејствујућих јеретика. Ревнитељ Православља, архиепископ новгородски Генадије желео је да лично види преподобног оца Нила, и да чује његово мишљење о спорним стварима, о којима се расправљало на Сабору.

На Сабору 1508 године, на коме се расправљало о манастирским имањима, преподобни Нил показа до какве је мере одбацио сва световна пристрашћа, и како му душа хрли једино ка небеском. Сагласан са духом убоштва Максима Грка и других светогароца, преподобни Нил пре свих предложи на Сабору да манастири буду без имања, и да монаси живе по пустињама издржавајући се својим рукодељем. Сви пустињаци бјелоозерски следујући у томе заповести свога оца светог Кирила, подржаваху мишљење великог скитоначелника, а Максим Грк касније чак и пострада за то од митрополита Данила, мада је повод за гоњење била јерес подметнута светом Максиму. Преподобни пак Јосиф Волоколамски, иако сам строги подвижник, бејаше супротног мишљења и позиваше се на светог Теодосија Великог, оснивача општежићних манастира, на Атанасија Атонског, и на друге настојатеље манастира који су имали имања; и његово мишљење преовлада. После преподобног Нила, његов ученик кнез Васијан Коси исто се тако, попут свог блаженог учитеља, силно залагаше, и с њим сви светогорци, да манастири буду без имања, али њихово мишљење не би усвојено.

У свом претсмртном завештању преподобни Нил, заповедајући својим ученицима да тело његово баце у пустињи за храну зверињу или да га с презрењем закопају у јаму, писаше ово: "оно је тешко сагрешило пред Богом и недостојно је погреб". А затим беше додао и ове речи: "Колико је било у мојој моћи, старао сам се да се не користим никаквом чешћу на земљи у овом животу; нека тако буде и после смрти".

Преподобни Нил престави се ка Господу седмог априла 1508 године. Свете мошти његове почивају у кивоту, у његовој пустињи.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЛЕВКИЈА

Подвизавао се у петнаестом столећу; основао Успенски манастир на реци Рузи, у Московској губернији. Свете мошти његове покоје се у цркви његовог манастира.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ДАНИЛА ПЕРЕЈАСЛАВСКОГ

Преподобни Данило имао је као нарочити подвиг старање о мртвима. Кад год би чуо, да се нашао неко замрзнут или другим начином умртвљен, он би журио, да га пристојно сахрани и за њега се Богу помоли. Мирно скончао 1540 године. Мошти његове целе почивају.

НАПОМЕНЕ:

1. Митилена - град на острву Лезбосу, највећем острву у Јегејском мору.
2. Лав Исаврјанац царовао од 717 до 741 год.; жесток иконоборац
3. Херсон - грчка колонија, најважнији град, близу данашњег Севастопоља.
4. Памфилија - у старини део малоазијског приморја, између Ликије и Киликије.

8. АПРИЛ

СПОМЕН СВЕТИХ АПОСТОЛА ОД СЕДАМДЕСЕТОРИЦЕ ИРОДИОНА, АГАВА, РУФА, АСИНКРИТА, ФЛЕГОНТА и ЕРМИЈА

Свети апостол Иродион беше родом из Тарса Киликијског^[1], сродник светог апостола Павла. Служио је светим апостолима у свему, и од њих би постављен за епископа Неопатарског. Као епископ он многе незнабошце обрати светим учењем вери Христовој. То испуни Јевреје завишћу, и они га заједно са идолослужитељима ухватише и силно мучише: штаповима га бише по глави, камењем га удараше по устима, ножевима га бодоше. И када га оставише као мртва, свети апостол благодаћу Божјом би сачуван жив, и после тога проповеда реч Божју у Риму са светим врховним апостолом Петром. А свети апостол Павле, пишући из Коринта Посланицу Римљанима, спомиње светог Иродиона који је

тада био у Риму поред светог Петра: Поздравите Иродиона рођака мог (Рм. 16, 11). И свети Иродион би мачем посечен заједно са светим Олимпом и многим другим хришћанима онога истога дана када и свети Петар распет.

Свети апостол Агав имађаше пророчки дар. У Делима Апостолским помињу се два његова пророчанства. Прво, прорекао је велику глад по целом свету, која се и зби у време ћесара Клаудија[2] (Д. А. 11, 28). И друго, када се сретете у Кесарији са светим апостолом Павлом, који иђаше за Јерусалим, свети Агав узме појас Павлов и веза себи и руке и ноге говорећи: Тако вели Дух Свети: човека којег је овај појас, овако ће га свезати у Јерусалиму Јевреји, и предаће га у руке незнабожаца (Д. А.21, 11). Свети Агав је путовао и проповедао Христа, и многе обратио Христу Богу.

Свети апостол Руф беше епископ у Тиви Јеладској. И њега спомиње свети Павле у Посланици Римљанима: Поздравите Руфа избранога у Господу (Рм. 16, 13).

Свети апостол Асинкрит беше епископ у Ирканији Азијској. И њега спомиње свети апостол Павле у истој Посланици (Рм. 14, 16.)

Свети апостол Флегонт, који се на истом месту спомиње (Рм. 16, 14), беше епископ у Тракијском граду Маратону.

Свети апостол Ермије, споменут на истом месту у Посланици, беше епископ у Далмацији.

Сви ови свети апостоли проповедаху по свету Еванђеље Христово, приводећи неверне истинитој вери. И сви они, на разне начине мучени од Јевреја и многобожаца. скончаше.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ЦЕЛЕСТИНА, папе Римског

Због своје побожности и врлинског живота узведен на катедру Римског епископа (423-432 г.). Велики ревнитељ вере православне. Борио се за апостолска и отачка предања. У време Трећег Васељенског Сабора 431. године, заједно са Св. Кирилом Александријским борио се против јеретика Несторија. Учинивши и

многа друга незаборавна дела, он у миру остави овај привремени живот и пресели с у бесконачни блажени живот, 432. године.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ПАВСИЛИПА

Свети мученик Павсилип пострада у време цара Адријана[3]. Најпре би изведен пред цара, и он изјави да је хришћанин. Због тога би бијен гвозденим шипкама. После тога би предат префекту Прецију на суд. Префект га дуго наговараше да принесе жртву идолима. Али пошто не успе у томе, он нареди да мученика баце у окове и посеку мачем. Када светог мученика вођаху на погубљење, он покида окове и побеже од стражара. Гоњен од ових, он се мољаше да Господ прими дух његов. И би по молитви светог: он сконча за време бежања. Тада хришћани дођоше и, појући псалме и свештене песме, чесно сахранише свето тело његово.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ НИФОНТА, епископа Новгородског

Блажени Нифонт постаде инок светог Печерског манастира у време игумана Тимотеја[4], и веома ревносно подражаваше живот великих преподобних отаца, трудећи се богоугодно у молитви, бдењу, посту и свима осталим врлинама. А када блажени Јован; епископ новгородски, после двадесетпетогодишњег управљања епархијом онемоћа, и добровољно остави епископски престо, и повуче се у манастир на молитвено испосничко тиховање[5], тада блажени Нифонт, који зрацима многих врлина својих сијаше надалеко, би по вољи Божјој изабран од свих на епископски престо новгородски и посвећен за епископа у Кијеву од стране митрополита Михаила II.

Ступивши на престо, као свећа на свећњак, свети Нифонт још јаче засија својом великом ревношћу око благоустројства Цркве

Православне. Он се веома стараше о умножењу славе Божје, и силно ревноваше око временског и вечног живота својих духовних оваца. Радећи на умножењу славе Божје, он поче усред Новгорода зидати камену цркву у част Пресвете Богородице, и Божјом помоћу убрзо је доврши. Новгородску саборну цркву свете Софије он сву украси иконописом, и кров њен покри оловом. Чувајући верно временски живот својих словесних оваца, он је нарочито упражњавао ову врлину. Кад год би се међу православнима појавила каква међусобица, он се на све могуће начине трудио да их измири. Тако, када једном сазнаде да Кијевљани и Черњиговци иду на Новгород да зарате са њим, он одмах узне са собом новгородске велможе и изиђе пред њих, и уз помоћ Божју умири их[6]. Исто тако и у другим сличним случајевима преподобни се старао да осигура пастви својој мир, ревнујући за временски живот њен. Но још више преподобни се старао да својим духовним овцама осигура вечни живот. Тога ради он свом силом налагаше православнима, да се не удаљавају од заповести Господњих и црквеног предања, да се не би удаљили од вечног живота. Оне пак који су се удаљавали од заповести Господњих и црквеног предања, и нарушавали их, он је оштро изобличавао, јавно им претсказујући да ће пропасти због својих грехова, настојећи благовремено и у невреме, карајући, претећи и молећи са сваким трпљењем, као што Апостол наређује (2 Тм. 4, 2).

Ову ревност доброга пастира нарочито обелодани следећи случај. Пошто Новгородци протераше свога кнеза Всеволода Мстиславича, они позваше на кнежевски престо Свјатослава Олговича, који се ожени противно црквеним канонима. Тада блажени архијереј Нифонт не само не хте да га венча, него и целокупном клиру свом забрани да ма ко присуствује том безаконном венчању, које обавише свештеници што беху дошли с новим кнезом. И преподобни Нифонт смело изобличаваше кнеза због нарушења закона, угледајући се на псалмопевца који је рекао: Говорах о сведочанствима твојим пред царевима, и не стиђах се (Псал. 118, 46).

Велику ревност показа овај јуначни ревнитељ залажући се да Руску цркву одврати од преступа- То се десило при следећим околностима. Када се упокоји кијевски митрополит Михаило II, од

кога свети Нифонт би посвећен за епископа, велики кнез кијевски Изјаслав Мстиславич[7] изабра на његово место Климента Философа, који тада беше црноризац и примио схиму. Не желећи да због удаљености шаље Климента у Цариград ради рукоположења за епископа, кнез поводом тога сазва сабор руских епископа. На сабор дођоше ови епископи: Онуфрије черњиговски, Теодор бјелгородски, Јевтимије перејаславски, Дамјан јурјевски, Теодор владимирски, свети Нифонт новгородски, Мануил смоленски, Јоаким туровски, Козма полоцки. На том сабору овај свети Нифонт, епископ новгородски, никако не пристајаше да сами руски епископи посвећују себи митрополита, без благослова васељенског патријарха цариградског. Он неустрашиво и чврсто изјављиваше да је то противно предању свете Православне Цркве, која синове руске просвети светим крштењем од цариградског престола, те нас на тај начин начини синовима Божјим, синовима Истока који нас је посетио одозго. А и први митрополит кијевски, Михаило, би постављен отуда, из Цариграда, и од тада постаде чврсто правило: да се митрополит кијевски поставља са благословом васељенског патријарха цариградског.

Говорећи то, овај храбри исповедник мушки караше синове руске да својим противљењем не отпадно од усиновљења Истоку, и уједно с тим Богу, јер, тврђаше он, иде гнев Божји на синове непокорне (Еф. 5, 6). овог мишљења преподобног Нифонта држаху се још пет епископа: Козма полоцки, Јоаким тутзовски, Мануил смоленски, Јевтимије перејаславски, Теодор бјелгородски. Међутим, кнез, не желећи из гордости да се одрекне своје намере, не послуша блаженог Нифонта, већ учини што беше намислио, подржаван од осталих епископа. И тако, по наређењу кнеза, Климент би од епископа који угађаху кнезу посвећен за епископа главом моштију светога Климента, папе римског[8], уместо благослова потребног од живог патријарха цариградског. То би учињено по савету епископа черњиговског Онуфрија. И седе Климент незаконито на архијерејски престо митрополије кијевске. И стаде Климент захтевати од блаженог Нифонта да заједно са њим служи божанствену литургију. Но свети ревнитељ православља говораше му: "Пошто ниси добио благослов од васељенског патријарха цариградског, то ја, како раније

тако и сада, не одобравам твоје постављење, и са тог разлога није ми допуштено да служим с тобом".

Љут због тога на блаженог Нифонта, Климент подговараше кнеза Изјаслава и своје присталице, да преподобног пошљу у заточење. Са тог разлога кнез Изјаслав не пусти блаженог Нифонта у Новгород на епископски престо његов, него га задржа у Печерском манастиру, као у месту заточења. Међутим, блажени наставаше тамо са великом радошћу, хвалећи и благодарећи Бога што га удостоји да се врати своме безмолвном житију са светима.

Када пак христољубиви кнез Георгије Мономахович[9] победи Изјаслава Мстиславича и постаде кнезом у Кијеву, тада он са великом чешћу поврати блаженог Нифонта у Новгород на епископски престо. А Новгородци, који дотле беху пометени и одбачени као овце које немају пастира, примише блаженог Нифонта са неисказаном радошћу. У то време васељенски патријарх цариградски, чувши о блаженом Нифонту како велико јунаштво показа борећи се за предања отачка, посла му посланицу, у којој га хваљаше због величине његова ума и јунаштва и убрајаше међу древне свете оце, који се јуначки борише за Православље. А блажени, прочитавши патријархов благослов, још се већом ревношћу разгореваше за Православље. Зато преподобни не би лишен достојне награде за своје трудове и од Начелника пастира - Господа Исуса, као што то показује његова блажена кончина. О томе ево повести.

Неко време по повратку свом на епископски престо у Новгороду, блажени Нифонт чу да од васељенског патријарха из Цариграда долази у Русију митрополит Константин[10], да свргне неправилно посвећеног митрополита Климента и заузме његов престо. Сазнавши о овоме, преподобни се испуни велике духовне радости са два разлога: прво, примиће благослов од митрополита; друго, у светој обитељи Печерској поклониће се Пресветој Богородици и преподобним оцима. У том циљу он отпутова у Кијев, и ту очекиваше долазак митрополита Константина који већ беше кренуо из Цариграда. Живљаше он у светом манастиру Печерском, имајући велику љубав према Пресветој Богородици и према преподобним оцима. Но ускоро тамо га снађе тешка болест, која

убрза чесну кончину његову. Тада он исприча братији дивно виђење, које је имао на три дана пре но што се разболео.

"Када се, казиваше он братији, после јутарњег богослужења вратих у своју келију, осетих неопходност да мало отпочинем. Убрзо ме ухвати лак сан; и где, ја се обретох у овој светој цркви печерској, на месту Николе Свјатоше, и молих се много са сузама к Пресветој Богородици просећи Је да ми покаже дивног стројитеља преподобног Теодосија, који се и после смрти стара о умножењу врлина у обитељи својој. Међутим, у цркву се сабираху братија; један од њих приступи ми, и упита ме: "Хоћеш ли да видиш преподобног оца нашег Теодосија?" Ја, одговорих: , Да, хоћу; ако можеш, покажи ми га!. Он ме онда ухвати за руку, уведе у олтар, и тамо ми показа светог Теодосија. А ја, угледавши светитеља, од радости потрчех к њему, падох пред ноге његове и поклоних му се до земље. Он ме подиже, благослови ме, и рече ми: , Добро си дошао, брате и сине Нифонте; одсада ћеш неразлучно бити с нама!. - Свети Теодосије држаше у својој руци свитак, који ја заисках од њега, и он ми га даде. Развивши свитак, ја га прочитих. Свитак се почињао речима: Ево мене и деце коју ми даде Бог (Ис. 8, 18). Пошто се ово виђење заврши, - казиваше блажени Нифонт, - ја одмах дођох к себи, и сада знам да је ова болест мени посета од Бога".

И тако, пошто одболова тринаест дана, преподобни усну с миром у Господу, двадесетог априла, у суботу Светле седмице. Тело његово би с чешћу положено у пештери преподобног Теодосија, а духом он предстоји са славним преподобним оцем Теодосијем престолу Владике Христа, где се неразлучно наслађују неисказаних дивота небеских. Нека се они помоле и за нас, чеда своја. Богу пак, слављеном у нераздељивој Тројици, Оцу, уједно и Сину и Светоме Духу, приличи свака слава, част и поклоњење, сада и свагда и у бескрајне векове, амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ЈОВАНА ЛАЂАРА

Страдање овог благословеног мученика догоди се на острву Ко (у Јегејском мору) на следећи начин. Не знам због чега, вели

описивач овог страдања, неки агарјани мађијама залудеше Јована, па га таквог потурчише. Но после неколико дана Јован дође к себи; и кад сазнаде разлог свога обрезања и виде на својој глави бели турбан турски, он се силно ожалости, па збаци с главе бели турбан, и поново се одену по хришћански. И стаде се Јован од свег срца са сузама и уздасима кајати пред Богом због свог невољног пада. А агарјани, видевши како се Јован покаја и опет постаде хришћанин, бесомучно навалише на њега, и пошто га немилосрдно избише, они га у тамницу вргоше. Након неколико дана агарјани изведоше Јована из тамнице, и на разне начине покушаваху да га врате у своју муслиманску веру. Они му час благо саветоваху час љуто пређаху, али мученик све то ни у шта не сматраше, и говораше им: Ја верујем у Господа мог Исуса Христа; од све душе и срца Њега исповедам за истинитог Бога. Он ће доћи да суди целоме свету, и живима и мртвима. Вашу пак веру презирем; и ево готов сам да за Христа мог поднесем сва мучења која ми будете приредили.

Чувши то, и видећи Јованову непоколебљивост у хришћанској вери, агарјани бесно Јована зграбише, па га бише игазише, и онда судији одведоше. И тужаху га судији како је био Турчин, па се покајао. Судија нареди да Јована немилосрдно бију. И кад виде да ни то ништа не помаже, он изрече смртну пресуду: да Јован буде у огњу сажежен. И наложише велики огањ, и спалише Јована. И постаде храбри Јован жртва чиста и беспрекорна Христу. И тако сконча блажени Јован; и радујући се прими венац мучеништва, и би удостојен царства небеског. Његовим светим молитвама нека се и ми избавимо садашњих непријатеља спасења нашег и нека се удостојимо стајања с десне стране Христу у нестаривом блаженству. Амин[11].

НАПОМЕНЕ:

1. Тарс - велики у старини град, у малоазијској области Киликији. Остаци овога града сачували се и до данас.
2. Клаудије царовао од 41 до 52 године.
3. Цар Адријан царовао од 117 до 138 године.
4. Био игуман Печерског манастира од 1124 године; скончао 1131 год.
5. Управљао Новгородском епархијом од 1110-1130 г.
6. Ово се догодило у 1135. год.
7. Био кнезом кијевским од 1146 до 1154 године.
8. Ову главу донео је из Херсона св. кнез Владимир, пошто је после свог крштења беше добио на дар од херсонског епископа.
9. Тојест: Јурит Владимирович Долгоруки, син Владимира Мономаха. То је било 1150 године.
10. Грк, поживео у Русији не дуго; управљао митрополијом од 1156 до 1158 године; скончао 1159 године у Черњигову.
11. Свети Јован пострада на острву Ко 1669. године.

9. АПРИЛ

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЕВПСИХИЈА

Свети мученик Евпсихије беше из Кесарије Кападокијске^[1], благородног порекла и васпитан добро у вери благочестивој. Младост своју провођаше у беспрекорној целомудрености

хришћанској, притом беше врло уман. У време цара Јулијана Одступника[2], када у Кесарији управљаше црквом Божјом свети Василије Велики, овај Евпсихије ступи у брак са девојком угледном. Но не беше му дано ни једнога дана да поживи у браку. Јер у време његове свадбе деси се незнабожачки празник са жртвоприношењем идолу Фортуни. У том идолишту Фортуне цар Јулијан је увек приносио погане жртве кад год је боравио у Кесарији. И када свети Евпсихије, чије је срце горело великом ревношћу и љубављу за Господа Христа, на дан своје свадбе угледа поворку незнабожаца како са жртвама греду у идолиште, распали се ревношћу по Господу, оде са друговима и полупа све идоле у храму, па и сам храм разори. О томе би одмах послат извештај цару Јулијану. А свети Евпсихије, знајући шта му предстоји, раздаде своја имања ништима и невољнима, и припремаше се за мученички подвиг, проводећи време у пошћењу и молитвама.

Чувши за ово, цар Јулијан се веома разгневи не само на Евпсихија већ и на цео град Кесарију, и одмах нареди да се похапсе сви угледни грађани. И једне од њих посла у смрт, друге на заточење, а трећима одузе имовину. Поред тога одузе свима кесаријаским црквама имовину, а клирике силом отера у војску. Самом граду одузе почасно име Кесарија[3] и нареди да се назива пређашњим именом Маза, и избриса га из списка угледних градова, и прогласи га за село. На тамошње пак хришћане удари огроман данак, и нареди да хришћани о свом трошку поново сазидају храм Фортуни. И клетвом се закле да ће град све дотле кињити док галилејци - тако је он називао хришћане - не подигну разорени храм. А за светог Евпсихија, као главног виновника разорења храма, нареди да га муче и приморају да принесе жртву идолима. И држаху светог Евпсихија у тамници у оковима, и често га извођаху на истјазане и мучење приморавајући га да се поклати идолима. И обећаваху му да ће му све опростити ако се само поклати идолима. Али Христов војник није хтео ни да чује, већ је мушки стајао у исповедању имена Христова. Онда га обесише о дрво за мучење, и стругоше га гвозденим гребенима све до костију, али му се јави Анђео који га крепилаше у мукама. Затим га још много и дуго мучаше, па му најзад главу мачем одсекоше, и где чуда! место крви из ране потече млеко

и вода. А хришћани узеше свето тело његово и чесно погребеше. То би 362 године.

Град се много патио од гнева тиранинова, нарочито када беше кренуо у рат на Персијанце кроз Кападокију, јер је приближавајући се Кесарији претио да ће град потпуно разорити. У сусрет му изиђе свети Василије Велики указујући му почаст као цару и подносећи му у знак гостопримства три јечмена хлеба, каквим се хлебом сам хранио. Цар нареди својим копљаницима да приме хлебове, а да светом Василију с поругом даду шаку сена говорећи: Ти си нам дао јечам - скотску храну, стога прими од нас сено. На то свети Василије одговори: Ми ти, царе, поднесосмо оно чиме се сами хранимо, а ти нам дајеш скотску храну, коју ти не можеш својом влашћу претворити у хлеб и храну људску. Разгневи се цар и рече светитељу. Знај, да ћу те тим сеном хранити кад се вратим из Персије. А овај ћу град до темеља разорити, па плутом ово место поорати, да жито рађа а не људе. Јер није тајна да је народ твој савет послушао и дрзнуо се да кип и храм Фортуне разори.

Рекавши то с гневом, цар оде својим путем, и убрзо погибе тамо, убијен светим великомучеником Меркуријем, као што о томе пише у житију светог Василија Великог. А по Јулијановој погибији житељи Кесарије подигоше прекрасну цркву над гробом светог мученика Евпсихија, чије свете мошти даваху исцељење, у славу Христа Бога нашег, са Оцем и Светим Духом, слављеног вавек, амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА ВАДИМА и седам ученика његових

За време страдања светих Четрдесет Мученика Персијских, по наређењу цара Сапора^[4] би ухваћен свети Вадим архимандрит са седам ученика својих и бачен у тамницу. Овај светитељ беше из града Витлапата, од врло богатих родитеља. И кад донесе одлуку да се замонаши, он све богатство своје раздаде сиротињи. И подигавши манастир изван града, он живљаше у њему врлински, трудећи се у свему да угоди Богу и испуни свету вољу његову. А беше он човек

пун благодати и истине, и изабрани сасуд Божји. Вођен божанском и савршеном мудрошћу, он узиђе на Гору Господњу, и обитаваше на светом месту Његовом, и доби благослов од Бога Спаситеља свог и виде лице Бога Јаковљева. У она времена свети Вадим беше у Персији као квасац у тесту. И то квасац од оног квасца мучеништва и исповедања Христа, којим се слаби у вери учврстише. Ваистину он беше камен вере, одсечен од горе оних који од почетка беху верни: изврстан свештеник Божји, који је многе упутио на пут спасења, који је донео храбру и неизменљиву одлуку да пострада мученички за Христа, и који је показао своју велику ревност по Богу. Он се показа толико чист од сваке мрље, да у њему не беше места ни за какво рђаво дело; лакомост беше далеко од њега; жеље уташене у њему, те му нису могле нашкодити. Увидевши његову врлину, Мамон се удиви: злато му се није смело ни на очи показати, јер он беше презрео богатство. Гордост се смири пред њим. Високоумље он изгази као прашину; сиромаштво и кротост овладаше њиме. Правда приниче на њега, и истина заблиста у њему; љубав га загрли, и мир га пољуби и обрадова му се. Слога и једнодушност владаше у његовом духовном тору. И беше он испуњен сваковрсним плодовима правде, јер многе врлине живљаху у њему. И од његових духовних плодова сви с насладом јеђаху досита.

Преподобни Вадим са својим ученицима проведе окован у тамници четири месеца. Сваки дан је био жестоко бијен, али све то он трпљаше радо имајући наду у истинску веру у Бога. Беше у то време с њима у тамници неки кнез Нирсан из града Ариа, такође хришћанин. Цар га је приморавао да се поклони сунцу, али се он не хте одрећи свете вере у Господа Христа, због чега би окован и у тамницу бачен. Но затим га спопаде малодушност, уплаши се од мука на које је имао бити стављен, и не остаде до краја у Христовој вери. Заволевши овај краткотрајни живот и ништавне почести од смртнога цара, он лиши себе божанског живота и вечних почести. Али се не могаде наслађивати сластима овога света, већ избегавајући мучеништво он западе у муке, и иштући земаљску славу - получи бешчешће, јер краткотрајног трулежног цара претпостави вечном Небеском Цару. И кнез Нирсан извести цара Сапора да је готов чинити све што му он нареди. Сапор се томе

веома обрадова и нареди да га одмах ослободе окова и из тамнице доведу у двор. И рече Сапор присутним кнезовима: Ако Нирсан својом руком посече Вадима, онда ћу га пустити из тамнице и дати му све имање манастира Вадимовог.

Ова царева порука би одмах достављена Нирсану, и он обећа да потпуно испуни цареву вољу. Стога одмах одведоше светог Вадима код Нирсана. Несрећни Нирсан узео мач, приђе мученику Христовом, али га толика дрхтавица обузе да није могао потегнути мач већ стајаше непокретан као камен. Погледавши на њега, слуга Христов му рече: Дотле ли дође твоја поквареност, Нирсане, да си се не само одрекао Бога свог него почињеш и слуге његове убијати? Тешко теби, несрећниче, шта ћеш радити у онај дан када будеш предстао Страшном суду и давао одговор вечном Богу? Ја, несрећниче, радо примам мучеништво за Христа, али не бих желео да погинем од твоје руке већ од ма ког другог.

Нирсан се не постиде ни од ових речи, али не могаше ни наређење извршити пошто сав дрхташе. Затим напреже све своје силе и, камена срца, удари мачем по врату мученика. Али пошто му руке силио дрхтаху, он је морао много пута ударити док једва посече светитеља. Тако мучен, свети Вадим предаде свету душу своју у руке Божје. А присутни незнабошци дивљаху се трпљењу мучениковом, јер је непомично стајао као камени стуб док га је Нирсан многократно ударао мачем. Нирсану пак потсмеваху се и ругаху што је слаботиња. Али убицу Нирсана ускоро постиже достојна казна: паде у очајање, те и сам себе прободео мачем, и сам од себе прими казну за убиство праведника.

Пострада свети Вадим за Господа Христа 376 године. А тело светог мученика, које беше бачено изван града, хришћани тајно узеше и чесно сахранише. Седморица пак ученика светог Вадима по смрти овога бише такође посечени за Христа, и тако наследише царство небеско, благодаћу Господа нашег Исуса Христа, коме слава вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА

епископа ДИСАНА, презвитера МАРИАВА, АВДИЕСА и осталих с њима пострадалих у Персији

Када персијски цар Сапор (325-379 г.) удари на грчко царство, заузео место Визатин, и војнике које нађе тамо победи, а старце, жене и децу, као и епископа Илиодора, презвитера Дисана и Мариава и остале клирике остави у животу. Пред своју смрт епископ Илиодор посвети за епископа презвитера Дисана.

Када једном приликом епископ Дисан служио је у цркви пуној народа, врховни маг Адефар оде цару Сапору и оптужи епископа Дисана и хришћане како хуле против цара и његове вере. Цар нареди те доведоше епископа и четири стотине хришћана. Цар их примораваше да се поклоне сунцу, али они одбише. Због тога сви бише мачем посечени. Само петоро од њих уплашише се, примише цареву одвратну веру, и на тај начин несрећници погубише душе своје ради овог привременог живота. Међу мачем посеченима један, по имену Авдиес, остаде жив, јер не беше смртоносно ударен. И стаде потом храбро проповедати Еванђеље Божје. Док је тако проповедао за време једне проповеди незнабожац неки јурну с мачем на њега и уби га. Тако и он с радошћу пострада и придружи се осталим раније посеченим мученицима, јер је туговао и жалио што није пострадао кад и они.

СПОМЕН СВЕТИХ НОВОМУЧЕНИКА

РАФАИЛА архимандрита и НИКОЛЕ ђакона

Свети свештеномученик Рафаило архимандрит беше родом са острва Итаке (у Јонском мору), а свети Никола беше родом из Солуна и беше ђакон. Обојица заједнички пострадаше за веру Христову у месту Терми на острву Лезвосу (Митилини) 9. априла 1463. године. Много касније бише откривене њихове свете мошти, и на месту њиховог мучеништва би подигнут диван храм, где положише њихове свете мошти.

НАПОМЕНЕ:

1. Кесарија Кападокијска - главни град римске покрајине Кападокије у Малој Азији.
2. Царовао од 361 до 363 године.
3. Назив Кесарија долази од речи кесар (ћесар, титула римских царева).
4. Персијски цар Сапор II царовао од 310 до 381 године, назван Велики

+

10. АПРИЛ

**СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ТЕРЕНТИЈА, АФРИКАНА, МАКСИМА, ПОМПИЈА,
ЗИНОНА, АЛЕКСАНДРА, ТЕОДОРА
и осталих 33 с њима**

Римски безбожни цар Декије[1], желећи да својим идолопоклоничким зловерјем све низрине у провалију погибли,

посла наредбу у све крајеве царства, да сви хришћани морају приносити жртве идолима, у противном да их изводе на суд и кажњавају. Добивши овакву наредбу, намесник Африке је објави свему народу, пропративши то оваквом претњом: Приносите жртве боговима, иначе ћете бити љуто мучени и зло изгинути. Учинивши то, он изложи справе за мучење. Многи се од тога уплашише, отпадоше од вере Христове и поклонише се идолима. Но ови мученици, њих четрдесет на броју, решише да јуначки умру за Христа. И с поуздањем говораху међу собом: Чувајмо се, браћо, да се не одрекнемо Христа Бога нашега, те да се и Он нас не одрекне пред Оцем својим небесним и светим Анђелима. Сећајмо се речи коју Господ рече: Не бојте се оних који убијају тело а душе не могу убити; него се бојте онога који може и душу и тело погубити у паклу (Мт. 10, 28).

И кад се слуге Христове тако храбраху, намесник Фортунијан им рече: Видим да сте зрели и паметни људи, само се чудим вашем безумљу, јер исповедате да је једини Бог и цар онај кога Јевреји распеше као злочинца. Одговори му свети мученик Теренције у име свих: Када би ти, намесниче, напустио идолопоклоничку заблуду, познао би силу распетога Христа, и поклонио би Му се, и служио би Му. Јер је Он Син Божји, добар, милосрдан и милостив: Он по вољи Бога Оца свог на земљу сиђе, и своје Божанство сједини са човечанском природом, и добровољно претрпе крст ради нашег спасења. На то намесник рече: Принесите жртву боговима! Не учините ли то, ја ћу вам тела сажећи и погубити вас. Свети Теренције му одговори: Мислиш ли да нас заплашиш? Но ми нисмо такве слабостиње да напустимо живот бесмртни и његовог Даваоца, а да се поклонимо туђим боговима. Зато чини брзо што желиш, измишљај муке против нас, ми смо чврсте и постојане слуге Христове.

Разгневи се намесник и нареди да им свима свуку одећу. и да их одвуку у храм идолски. Идоли пак беху уркашени златом и сребром и скупоценим одећама. И ушавши у храм, намесник рече светима: Принесите жртву великом богу Херкулу, јер видите његов сјај и силу. На то свети Теренције рече: Вараш се, не знајући шта је корисно по тебе, јер твоји богови су камење и дрвље и бакар и гвожђе, а

украшени су златом да би обмањивали људе и одвлачили их од вечног живота. Та они сами не виде, нити говоре, нити чују, нити ходе, јер су их руке људске правиле и лиле и дале им обличје људско; стога какви су они, онаки су и они који их граде, и сви који се уздају у њих (Пс. 134, 18). Молим те, реци, могу ли они које ви називате боговима, помоћи себи или одмаздити онима који им се ругају? А кад себи не могу помоћи, како ће онда помагати нама?

Чувши то, намесник нареди да Теренција, Африкана, Максима и Помпија вргну у најдоњу ћелију тамничку и будно их чувају, па ће их сутра извести на суд. А блаженог Зинова, Александра, Теодора и остале, њих тридесет и шест, изведе на суд у близини идолског храма, и рече им: Пошто од прве ваше препирке не би никакве користи ни успеха, то ме сад послушајте, па принесите жртву великом богу Херкулу. Свети одговорише: Много пута изјависмо да смо хришћани. То си ти дознао приликом првих испитивања. И никада нас нећеш моћи савладати, да се поклонимо поганим идолима. То је наш одговор на сва твоја питања. Намесник на то рече: Ако нећете да послушате моје савете, мораћете послушати наређења непобедивих царева.

И нареди намесник да их немилосрдно бију гвозденим полугама и сувим жилама. А свети мученици подигоше руке своје к небу и једногласно узвикнуше: Погледај на нас, Господе Боже наш, и помози слугама твојим, и избави нас од противника! Слушајући то, намесник наређиваше да их свирепије бију. И многе се слуге измењаше бијући их, жиле се покидаше, полуге поломише, а он опет нареди да их штаповима бију. Иако им се сва унутрашњост виђаше, мученици ипак беху тако светла и весела лица, да се сви дивљаху њиховом трпљењу и непобедивом јунаштву.

Пошто их намучише, намесник им рече: Принесите боговима жртву, па ћу вас пустити. Но свети ћутаху. То наљути намесника и он нареди да се ужегу железне плоче и жегу мученицима леђа, па отворене ране посипају сољу и сирћетом и онда трљају сурим крпама. Тада Христови мученици подигоше очи к небу и рекоше: Господе Боже наш, Ти си спасао из огњене пећи три младића: Ананију, Азарију и Мисаила, не допустивши да их пламен ни најмање повреди; Ти си избавио Данила из уста лавових; Ти си

сачувао Мојсија од руку Фараонових; Ти си заштитио свету Теклу[2]1) од огња и зверова; Ти љубљенима својим дајеш савршени тријумф над непријатељима; Ти си подигао из мртвих Великог Пастира овцама, Сина Твог, Господа нашег Исуса Христа; Ти си нам показао многа и различна добротинства; Ти си створио светлост и распростро небо као кожу; Ти знаш број звездама и свима им имена дајеш, Ти си послао истину у све крајеве земље, Ти услиши и нас који ти се молимо, и избави нас од наших невоља, јер је твоја слава вавек, амин.

Пошто свети завршише молитву, намесник се опет разбесне и нареди да их обесе о мучилишне справе и стружу железним ноктима. И течаше крв потоцима из рана светих мученика. Али их ни те свирепе муке ни најмање не поколебаше, нити они изнемогоше, јер их Бог утврђиваше, и крепост им и силу даваше. И упита их намесник: Опаметише ли вас муке, и тргоше ли вас од вашег безумља, или ћете и даље остати у безбожју свом? А свети му ништа не одговорише. На то намесник бесно повика: Вама ово говорим, безбожници! А свети, погледавши у небо, рекоше: Свемоћни Боже! Ти си некада огањ одаждао на Содом због безакоња, и сада истине Твоје ради сруши и разори овај безбожни храм поганих богова! Рекавши то, они се прекрстише и дунуше према идолишту, и тог часа сви идоли у њему попадаше с великим треском и у прах се расуше.

Тада свети мученици рекоше намеснику: Видиш ли богове твоје! Где је сада њихова крепост и сила? Да ли могоше да помогну себи? - А после мало времена сруши се и храм до темеља. Силно разјарен због уништења идола и храма, намесник нареди да мученике мачем посеку. А они се смртној пресуди веома обрадоваше, и слављаху Бога. И с радошћу иђаху на губилиште. Дошавши тамо, они преклонише колена, и врло радо подметнуше вратове своје под мач Христа ради. И тако бише мачем посечени. А хришћани узеше света тела њихова и сахранише их на светом месту.

После погубљења ових светих мученика, намесник нареди да изведу преда њ свете мученике: Теренција, Африкана, Максима и Помпија. И рече им: Принесите боговима жртву; ако не, зло ћете изгинути, и нико вас неће моћи отети из мојих руку. Одговорише

свети: Хришћани смо, као што много пута изјависмо, и на Христа сву наду положисмо, а демонима се нећемо поклонити, нити боговима твојим жртве принети, и мука се твојих не бојимо. Хајде, стави нас на какве хоћеш муке, а ми верујемо Богу нашем да ћеш бити побеђен од нас као што је и ђаво побеђен од Христа који нас укрепљује да победимо твоју злу намеру.

Онда намесник нареди да свете мученике поново одведу у тамницу: да им метну тешке окове око врата, на руке и на ноге, да по поду начичкају гвоздене трозубце и преко њих положи мученике, и да никог од хришћана не пуштају к њима, да им не би давали храну. Налазећи се у таквим мукама и молећи се Богу, светитељима у поноћи засија светлост у тамници, и Анђео Господњи стаде пред њих и рече им: Теренције, Африкане, Максиме и Помпије, слуге Бога вишњег, устаните и поткрепите тела своја. Рекавши то, Анђео додирну окове скованих, и окови се одмах распадоше и спадоше. И где, пред њима се појави трпеза, обилно постављена, пуна разних ђаконија- И рече им Анђео: Седите за трпезу и једите што вам Христос посла. Тада свети захвалише Христу Богу, па се поткрепише јелом и пићем. А стражари, видевши светлост у тамници, уђоше унутра и угледаше свете мученике радосне и веселе. И одмах известише о томе намесника.

Намесник сутрадан изведе свете мученике преда се на суд. И рече им: Не опаметише ли вас муке од свога безумља? Хајде, приступите боговима и поклоните им се. Свети Теренције му одговори: Да, безумље је наше с нама и са свима који љубе Бога, "јер је лудост Божја мудрија од људи", а мудрост људска је лудост пред Богом (1 Кор. 1, 25. 20). Ми бисмо били луди и безумни, када бисмо оставили Бога и приклонили се демонима, као што ти радиш.

Ове речи наљутише намесника и он нареди да их обесе на мучилишту и стружу им тела железним ноктима. Стругани тако, свети се мољаху Богу говорећи: Исусе Христе, Сине вечно живог Бога, светлости хришћанска, надо наша свепоуздана, буди с нама, и помози нам, и не посрами нас који страдамо ради светог имена Твог. Молећи се тако, они не осећаху муке, јер им Христос олакшаваше патње.

Потом намесник опет нареди да их вргну у тамницу. И онда сазва врачаре и чаробњаке који су умели опчињавати зверове и змије, и нареди им да покупе најсвирепије животиње и најотровније аспиде, гује и змије, па да их затворе са мученицима у тамници. И то би учињено. Али све те животиње само пужаху крај ногу светих мученика не додирујући их нити им шкодећи. А свети мученици појући слављаху Бога. Тако они проведоше са тим животињама три дана и три ноћи. А четврте ноћи намесник посла људе да виде да ли су мученици уморени од животиња и поједени. Када ови дођоше пред тамничка врата, чуше како свети сужњи поју и славе Бога. И да би се боље осведочили шта се збива у тамници, они се попеше на кров, открише га и угледаше свете мученике где седе а Анђео Божји стоји и не допушта да им се животиње приближе. Видевши то они се препадоше, и отрчаше те известише намесника. Намесник устаде врло рано и нареди чаробњацима да иду и узму из тамнице све оне животиње, и да мученике доведу на суд. Кад чаробњаци стигоше до тамнице, стадоше по своме обичају бајати. Али их животиње не послушаше, већ кроз отворена врата љуто навалише на њих, изуједаше их све и у смрт отераше, па се онда разбегоше.

После тога свети страдалници бише доведени на суд пред намесника. Кад намесник виде да ни најмање нису повређени, он се разјари и изрече пресуду да се мачем посеку. Тада се свети мученици испунише неисказаном радошћу, и идући у смрт весело појаху: Господе, Ти си нас спасао од оних што нас злостављају и посрамио си оне што нас ненавиде. - И кад стигоше на губилиште, слуге извршише намесниково наређење. И тако исповедници Христови добише венац мучеништва. А побожни људи опремише света тела њихова, и чесно их погребеше на два попришта далеко од града, у славу Спаситеља нашег Исуса Христа који живи и царује кроза све векове, амин.

Ови свети мученици пострадаше за Господа Христа 250 године.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ЈАКОВА презвитера и АЗАСА ђакона

Ови светитељи пострадаше за Христа 332 године у време персијског цара Сапора II (325-379 г.). Презвитер Јаков беше из места Фарната а ђакон Азас из Витниора. Изведени пред врховног мага Ахосхаргана, они смело исповедише веру у Христа. Зато им у уста леваше оцат измешан са слачицом; потом их бише, па голе на отвореном месту обесише и тако их сву ноћ на мразу оставише. А када их скинуше, примораваху их да се поклоне сунцу и огњу. Они одбише. Тада кнез нареди да им се одсеку главе. И тако ови блажени венцоносни узиђоше на небо.

СПОМЕН СВЕТИХ ШЕСТ ХИЉАДА МУЧЕНИКА у Грузији

У Давидо-Гареџијској пустињи у Грузији било је 12 манастира, у којима су се вековима подвизавали многи иноци. Године 1615 нападне на Грузију шах Абас I и сву је опустоши, и безброј хришћана посече. Једном идући у лов, у само свитање Ускрса, виде он у планини многобројне светиљке. То беху иноци из свих 12 обитељи, у литији око цркве Васкрсења Христова, са свећама у руци. Када шах сазна да су то монаси, он запита с чуђењем: "зар још није сва Грузија предана мачу?" и нареди војницима, да одмах иду и све монахе посеку. Ангел Божји јави се утом игуману Арсенију и објави му блиску смрт. Арсеније саопшти то свој братији. Тада се сви причестише пречистих Тајни и приготовише за смрт. Утом нападачи дођу, и исеку на комаде најпре игумана, који први пред њих изађе, а потом и све остале. Чесно пострадаше сви, и неувелим венцима се увенчаше 1615 године. Тако се завршила историја ових знаменитих манастира, који су кроз више од хиљаду година служили као огњиште духовне просвете за Грузијанце. Данас постоје само још два: св. Давида и св. Јована Претече. Цар Грузински Арчил сабрао је све мошти мученичке и чесно сахранио. Те мошти и до дана данашњега испуштају целебно миро и исцељују болне.

**СПОМЕН СВЕТОГ НОВОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА
ГРИГОРИЈА V,
патријарха Цариградског**

Свештеномученик Христов и васељенски патријарх Григорије рођен би 1745. године у Димициани на Пелопонезу, од побожних родитеља Јована (Ангелопулоса) и Асимине. На крштењу он доби име Георгије. Када заврши основну школу у свом родном месту, млади Георгије отиде најпре у Атину, а затим у Смирну. Беше му тада око двадесет година. Пошто проведе мало времена код својих сродника у Смирни, похађајући тамо и школу, одлучи да се замонаши, и зато ступи у један манастир на острву Строфадон, где ускоро би замонашен са именом Григорије. Из овог манастира он отиде на острво Патмос ради изучавања богословске науке у тамошњој богословској школи званој Патмијада.

Још док Григорије борављаше у Смирни њега упозна митрополит Смирнски Прокопије. Када пак заврши школу на Патмосу, овај митрополит га позва у Смирну и рукоположи најпре за ђакона, а затим и за презвитера. А када ускоро митрополит Смирнски би изабран за патријарха Цариградског, блажени Григорије би уместо њега хиротонисан за митрополита Смирнског 1785. године. Као митрополит града Смирне он се пуних дванаест година очински стараше о богоповереној му пастви и њеном спасењу. У то време он би биран и за члана Светог Синода у Цариграду. Године 1797., после оставке патријарха Герасима III (1794-1797 г.), Григорије би једногласно изабран од свих за Цариградског патријарха, наследивши на тај начин епископски престо великих отаца и пастира свете Цркве Христове у Константиновом граду. Као патријарх и глава поробљеног хришћанског народа, свети Григорије се стараше пре свега да проповеда и сведочи Еванђеље Спасово, и да очува поштовање и држање заповести Божјих и канона црквених. А сам он живљаше веома скромно и подвижнички строго.

У то време стање у Турској држави беше тешко. Хришћански народ још увек страдаше под тешким агарјанским јармом. Особито је тешка била тиранија злих јаничара. Због њих су се многи

хришћански народи у разним крајевима дизали на устанак против Турака, Један такав устанак беше избио, по наговору Француза, 1798. године на острвима у Јонском мору. О томе устанку Алипаша извести султана, а султан припреми велику војску да њома казни побуњенике. Тада свети патријарх Григорије посредоваше код султана, и успе да од њега добије одобрење да сама Црква среди тамошње немире. Послани за то од патријарха протосинђел Јоаникије успе да у Арти смири хришћане, и на тај начин би отклоњена опасност од страшног покоља невиних хришћана. Али тада неки од архијереја у Цариграду, који не беху задовољни Григоријем као патријархом, јер их је он нагонио да иду у своје епархије а не да седе у Цариграду далеко од своје пастве, оклеветаше патријарха пред Турцима да није способан да држи хришћане у послушности султану. Због тога велики везир принуди Григорија на оставку, и прогна из Цариграда у Халкидон, а одатле у Свету Гору (1798. године).

Дошавши у Свету Гору, свети патријарх се настани у манастиру Ивируну, одакле посећиваше и друге манастире и скитове. На Атону он проведе око пет година, проповедајући реч Божју и свима дајући пример монашког врлинског живота. А када прилике захтеваху, он решаваше и разне спорове који биваху међу монасима, или манастирима.

Уместо Григорија, за патријарха у Цариграду би доведен по други пут Неофит VII, који раније беше патријарх, али беше збачен. Међутим и он остаде само кратко време, па уместо њега дође за патријарха Калиник IV (1801-6 г.). Не прође много година а патријарх Калиник поднесе оставку. Тада Свети Синод поново позва блаженог Григорија на патријарашки престо, и он се врати у Цариград 18. октобра 1806. године. Народ дочека свог пастира са великом љубављу, а свети патријарх настави свој раније започети пастирски и народољубиви рад. Он настојаваше да ред и поредак црквени одржи на висини, и у ту сврху сазиваше често Свети Синод и упућиваше окружне посланице. Он не дозвољаваше да се хиротонишу титуларни архијереји, то јест епископи који немају своје пастве. Стараше се и за штампарију коју беше основао, и настојаше да се у њој штампају дела Светих Отаца.

Ускоро затим изби рат између Турске и Русије (1807 г.), и по наговору Руса би подигнут устанак Грка у Тесалији и око Олимпа. Тада султан затражи од патријарха да приволи устанике да се разиђу својим кућама, да не би били тешко кажњени. Патријарх написа писмо вођи устанка, свештенику Јефтимију Влахавасу, и усаветова га да престане са устанком, што овај и учини. Следеће године међутим (1808), када изби буна самих Турака у Цариграду и би збачен султан Селим Мустафа а доведен султан Махмут, патријарх Григорије би поново принуђен да потпише своју оставку, јер времена беху тешка. Он се тада повуче у манастир Преображења Господњег на острву Прингу. За патријарха би постављен онај претходни Калиник IV, али после десет месеци уместо њега дође Јеремија IV (1809-1813 г.), који протера светог Григорија са острва Принга у Свету Гору. Светитељ са задовољством пође опет у манастир Ивирон, где проведе пуних девет година живећи својим већ познатим свима подвижничким животом, У то време њему долажаху на Свету Гору грчки национални вођи, који се беху почели припремати за подизање великог устанка против Турака. Они беху основали и једно тајно друштво звано "Хетерија", с којим беше упознат и српски вођа Карађорђе, Милош Обреновић и друге истакнуте личности у Србији, Грчкој, Русији и Румунији. Али свети Григорије одби да приступи једној таквој организацији, а саветоваше вођама да пазе да се хришћанима не нанесе неко веће зло због тога. Он жељаше слободу хришћанима, али знађаше добро како Турци страшно кажњаваху неуспеле устанке хришћанске покољима невиног народа.

Крајем 1818. године тадашњи патријарх Кирило VI, који дође после патријарха Јеремије, поднесе оставку, те за патријарха би по трећи пут изабран свети Григорије. Дошавши из Свете Горе и примивши трон, са кога ће овога пута поћи на голготско страдање за Господа свог и за веру хришћанску, свети Григорије се стараше да своју паству води јеванђелским путем. Он основа такозвани "Кивот милости", то јест сакупљање новца од богатијих и раздавање сиромашнима и потребитима. Ово он чињаше редовно о Божићу и Ускрсу, а и у друго време када се указиваше за то потреба. Тако дође

и Ускрс 1821. године, када свети патријарх мученички пострада. А то би овако:

У фебруару изби устанак у Молдавији, на челу кога стајаше грчки вођа Александар Ипсилантис. А припремаше се и устанак грчки на Пелопонезу, који у марту заиста и изби. Патријарх и његов тумач (драгоман) Константин Мурузис бише одмах позвани пред великог везира и упитани да ли ишта знају о томе, на што они одговорише да ништа не знају. Ускоро затим, почетком марта би ухваћен и затворен митрополит Ефески Дионисије, а треће недеље Великог Поста бише затворени и синодални архијереји Никомидијски Атанасије и Деркон Григорије. Патријарх тада протестоваше код Високе Порте^[3], али уместо одговора доби вест да је затворен и митрополит Анхијалски Евгеније Каравиас. Том приликом велики везир затражи од патријарха да прими на себе одговорност за чување седам Срба, које српски кнез Милош Обреновић беше послао као преставнике у Цариград. Патријарх пристаде на то и затражи да Срби дођу да живе код њега у патријаршији- Затим турска Porta принуди патријарха да одлучи од Цркве устаничког вођу у Молдавији Ипсилантиса, и то би прочитано и са амвона у цркви. Од патријарха се још тражаше да прокаже виђеније вође и да да списак свих хришћанских породица у Цариграду, али он то одлучно одби да изврши. Са многих страна саветоваху патријарху да бежи из Цариграда. Особито то чињаше руски посланик у Цариграду, који му нуђаше и сигуран пут за бекство. Патријарх то одбијаше говорећи: "Немојте ме потстицати да бежим. Где ћу да оставим своје стадо, кроз које ће да прође нож јаничарски? Хоћете ли да побегнем неком лађом, или да се сакријем код неког страног посланика, па да тамо чујем где целати касапе мој народ? Не, ја сам зато патријарх да спасавам мој народ, а не да га гурнем у руке јаничарима. Моја ће смрт донети више користи него мој живот... Нећу да људи на мене после указују прстом и говоре: Ево патријарха убице! Идем тамо где ме зове судбина мога народа и Своблаги Бог, који је сведок свих људских дела".

Тако свети патријарх мирно иђаше на страдање. На Велики Понедељник Турци убише његовог тумача Мурузиса и још друге хришћане. Свети патријарх се у те дане јавно и без страха мољаше за

њихове душе на светим Литургијама- На Велику Суботу увече, после дводневног строгог поста, он са архијерејима узме да једе мало компота од шљива, и том приликом постави им овакво питање: "Која је смрт боља: отсецање главе, или вешање?" - Архијереји на то ћутаху. На то он рече: "Ни ја неznam; нисам још пробао ни једну ни другу". - А то говораше светитељ зато што тога дана Турци беху обесили два клирика протосинђела, и што мноштво наоружаних јаничара беше већ испунило патријаршијску авлију. Ноћ уочи Ускрса свјатјејши проведе на молитви за себе и своје стадо. А у одређено време сиђе у патријаршијски храм и отслужи своју последњу пасхалну Литургију на земљи, поменувши на њој све оне од Турака побијене и поклане хришћане. За време Литургије јаничари беху опколили и патријаршију и саму цркву. По завршетку свете Литургије патријарх се повуче у патријаршију. Тада му неко тајно рече да су Грци на Пелопонезу заиста подигли устанак. И онда га запита: "А шта ће сад бити?" - Светитељ на то одговори: "И сада, и увек, нека буде воља Господња!"

Истога дана на Ускрс, око десет сати, ујутру, јавише патријарху да је стигао велики тумач Ставрикис Аристархис и турски секретар министарства спољних послова, и да га траже. Са њима беху дошли и јаничарске старешине на коњима. Тумач дозва патријарха и синодалне епископе у синодску дворану и прочита пред њима султанов ферман којим се патријарх Григорије свргава са престола као тобож недостојан и као незахвалан и неверан према Високој Порти. Тако свргнутог патријарха одмах ухапсише јаничари и одведоше га у тамницу Бостанцибаше. За то време у патријаршији би спровођен избор новог патријарха. У тамници пак зли јаничари мучаху свештеномученика Григорија, настојећи на сваки начин да га натерају да прими муслиманску веру. Светитељ непоколебљиво одбијаше овим речима: "Узалуд се трудите. Патријарх хришћански умире као хришћанин!" После неколико часова мучења у тамници, патријарха поведоше везаног на пристаниште Фанарско, где га очекиваше велика маса Турака и Јевреја, који ликовашу и урлаху на њега. Мислећи да ће му ту отсећи главу, патријарх подиже очи к небу, прекрсти се и клече на земљу пружајући врат целатима. Али га целати зграбише одатле и повукоше ка улазу патријаршије, која

имађаше троја врата, да га тамо обесе. Док вешала бише начињена прође скоро читав сат, а за то време турска и јеврејска руља ругаше се свештенумченику. Он пак ћуташе и мољаше се. Најзад, Турци му ставише омчу на врат и обесише га на средња врата патријаршије, која од тада па до данас увек стоје затворена. Бесна руља агарјанска и јеврејска ругаше му се и пљуваше га, и свето тело свештенумченика Христовог извржаваше свакоме руглу. Ово би не само тога дана, него у току три цела дана. Јер Турци не услишише молбу новог патријарха Евгенија (1821-22 г.), који беше тражио дозволу да тело патријархово скине и погребне. Истога дана на Пасху, Турци убише и још неке хришћанске епископе.

После три дана, Јевреји и Отомани, откупивши будзашто тело патријархово, вуцијаху га по улицама и нечистим местима, док га на крају целати не узеше и не потопише у Кератијев залив (Златни Рог) недалеко од Фанара. Али Бог даде те 16. марта увече вода избаци тело светитељево, и то у близини једне руске лађе. Ту се нађе и капетан грчке лађе Склавос, родом са острва Кефалоније, који исте ноћи тајно одвезе бродом тело патријархово у град Одесу, где оно буде свечано погребено. По жељи руског цара, тело светитељево би погребено са највећим царским почастима, а на погребу служажу четири руска архијереја и један српски.

Свете мошти св. свештенумченика Григорија остадоше у Одеси до 1871. године, када бише свечано пренесене у слободну Грчку и положене у митрополитском храму у Атини. Сто година после његове мученичке смрти, свети Синод Грчке Цркве, у присуству и патријарха Александријског Фотија, унесе светог свешетномученика Григорија у календар црквени и одреди десети април као дан његовог светог спомена. Његовим молитвама нека Господ помилује и спасе све нас и све православне. Амин[4].

СПОМЕН СВЕТЕ ПРОРОЧИЦЕ ОЛДЕ

Живела у време јудејског цара Јосије у Јерусалиму. Прорекла цару Јосији који беше пронашао књигу Закона Божјег, да ће Господ показати на њему милост Своју због његове побожности, те неће дочекати да види казну Божију над Израиљем, проречену Мојсијем (4 22, 1-20). Скончала у миру.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ДИМЕ

Блажени Дима беше из области Једренске, рибар по занимању, запослен у Смирни. Радио је на једном риболовишту у близини Смирне, и његов газда Турчин оклевета га како је Дима тобож обећао са заклетвом да се потурчи. За своју клевету Турчин нађе и лажне сведоке. Они одведоше Диму пред судију. Судија и сам стаде приморавати Диму да се одрекне Христа, као што се заклео да ће учинити. Дима на то одговори: Они лаж говоре; ја нити сам се заклео, нити ћу се потурчити; хришћанин сам, верујем у Христа, и исповедам да је Он истинит Бог, и готов сам да крв своју пролијем из љубави према Њему. - Судија онда нареди те блаженог Диму душмански тукоше моткама, па га и на друге страшне муке ставише, и потом у тамницу вргоше. Тамо му ноге у тешке кладе метнуше, и целог у дебеле синцире оковаше, и љуто мучише. Али храбри војник Христов све то поднесе као да други место њега страда.

Судија још три пута изведе блаженог Диму из тамнице на суд. И пашташе се судија да разним ласкама и обећањима и даровима и претњама и застрашивањима приволи мученика да се одрекне вере Христове. А пошто у томе не успе, он изрече смртну пресуду: да се Дими отсече глава. И тако блажени би погубљен, и увршћен у ред светих мученика. Његово свето тело хришћани откупише и чесно погребоше у цркви светог великомученика Георгија.

Многа чудеса биваху на гробу светог новомученика Диме. Тако, једног сиромашног терзију страховито заболело кажипрст на десној руци. И он се петнаест дана превијаше од болова, а и од бриге што није могао да ради и породицу исхрањује. Онда отиде на гроб светог мученика Диме, помоли му се, и болесним кажипрстом додирну

гроб, и одмах оздрави, и настави радити свој занат. А жена његова, већ три године слепа на оба ока, побуђена исцељењем свога мужа, оде са неким женама на гроб светог Диме, искрено му се помоли, и прогледа.

Неки Јован паћаше годинама од тешке главобоље. Он молитвом призва у помоћ светог новомученика Диму, и главобоља му престаде. И после тога он поживе тридесет пет година, а да га глава никад више заболела није. И многи други болесници исцељиваху се од разних болести на гробу светог Диме, призивајући га са вером.

Када након годину дана откопаше гроб светог мученика Диме, обретоше његове мошти читаве, и неисказано диван мирис ширио се из њих. Јеромонах Матеј са Хиоса беше присутан томе свештеном чину. Када се он истог дана увече врати својим земљацима пријатељима, ови осетише како се од њега шири неки необичан и диван мирис. На њихово питање, откуда то, он им одговори да је тај мирис остао на њему од светих моштију светог мученика Диме, при откопавању којих је и он учествовао у цркви светог великомученика Георгија у Смирни. И заврши отац Матеј казивање овим речима: Од силног миомира оног остаде мало и на мени, и ви то осећате. - Тако Господ прославља оне који њега прослављају. Нека се и ми милошћу Божјом на молитве светог новомученика Диме удостојимо Царства небеског[5].

НАПОМЕНЕ:

1. Цар Декије, познати гонитељ хришћана, царовао од 249 до 251 г.
2. Света Првомученица Текла празнује се 24 септембра.
3. Висока Порта (или Висока Врата) беше назив за место где обитаваше велики везир, тј. први човек турске државе после султана (председник владе). Порта дакле означаваше турску владу.

4. Житије и службу св. свештеномученику Григорију V написа 1822. године митрополит Закинтски Николај Кокинис. Она би допуњена и издана у Атини и Патрасу 1871., и затим поново у Атини 1921. г. Недавно му је и нову службу саставио светогорски монах-песник Герасим Микрајананитис (изд. у Атини 1968. г.).
5. Свети Димаа пострада у Смирни 1763. године.

11. АПРИЛ

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА АНТИПЕ, епископа Пергамског

У време светих Апостола, за царовања Домицијанова[1], настаде велико гоњење на хришћане. По целом царству цар разасла наређење свима кнезовима и велможама, да хришћани без поговора морају примити многобожачко безумно зловерје и клањати се идолима. Тада се јавише врло многи хришћани који смело исповедаше реч Божју, и велики број мученика пострада на све стране за Христа Спаситеља. Тада би послат у заточење на острво Патмос[2] и црквени стуб вере, и темељ хришћанске истине, и проповедник превечног Божанства јединородног Сина Божјег, и најизврснији апостол - свети Јован Богослов. Тамо му се у откривењу јави Господ "усред седам светњака" (Откр. 1, 13) и нареди му да пише седморици анђела, тојест епископа седам цркава азијских, соколећи их на саборно мучеништво. Том приликом уста Господња споменуше овог светитеља Антипу овако: Антипа, верни сведок мој, би убијен код вас, где живи Сатана (Откр. 2, 13). Јер свети Антипа беше епископ цркве Пергамске[3].

Из ових речи у Откривењу Јовановом види се јасно да је Антипа био верни сведок Христов, и да је међу житељима пергамским

боравио Сатана. И ту посред њих свети Антипа беше као светлост посред таме, као ружа посред трња, као злато посред блата. Или боље рећи, као злато усред огња, по речи Светога Писма: Као злато у топионици прекаљено (Прем. Сол. 3, 6). Тамо се ни природних закона не држаху, нити правилно ствари схватаху, сваки се осиноно понашао, и према својој снази чинио насиље над другима. Сваки је сматрао себе за храбра и добра и праведна, ако је неког хришћанина злостављао или му живот одузео. Ови неверници много узнемираваху и злостављаху хришћане, а блажени Антипа, непоколебљив у вери и постојан у врлинском живљењу, не смућиваше се ни најмање, него као да своју човечанску природу претвори у анђелску, тако јуначки противстајаше непријатељима, ничега се не бојећи. Иако му је претила опасност, он је често излазио међу народ, и усред њих сијао као зора, и светлошћу чисте и праве вере прогонио таму идолопоклоничке заблуде. Због тога су демони које су многобошци сматрали за богове, бежали из Пергама у коме је живео свети Антипа. И јављаху се демони у сну својим жрецима и говораху им: Нити жртве ваше једемо, нити уживамо у мирису и каду жртвеном, јер нас прогони хришћански кнез Антипа.

Многи се многобошци разгневише на светог Антипу, ухватише га и одвукоше на место где су обично приносили своје погане жртве. И војвода упита светитеља: Јеси ли ти Антипа који сам не слуша царске наредбе, и друге учи да им се не покоравају, и омета жртвоприношења боговима, а не допушта ниједноме од богова да се наслађује претилином или мирисом? Зато сви богови напустише наш град и отидоше, и бојати се да нека велика несрећа не снађе град, пошто богови неће хтети више да га чувају. Е доста си нам све до данас наносио зла својим хришћанским магијама! Покај се, дакле, и покори се законима нашим да богови, који владају овим прекрасним градом, не би престали да се старају о нама и чувају нас. Ако пак нећеш да то учиниш, и да се одрекнеш своје вере, и да боговима нашим одаш поштовање, онда ћеш по римском закону бити стављен на заслужене муке.

Свети Антипа одговори: Војводо, знај ово: хришћанин сам, и зато се безумном и безбожном наређењу царевом нећу покорити. А ево и мога одговора на твоја питања: Богови ваши којима се ви

клањате, и за које кажете да су господари васељене, сами тврде да их прогони смртни човек, и траже вашу помоћ они које ви сматрате за своје заштитнике и одмаздитеље. Из тога лако можете увидети своју заблуду. Јер кад нису у стању да одмазде за своје злопаћење, и признају да су побеђени од једног човека, како онда могу избавити од неке беде сав род људски или који град? Размишљајући о томе, дужни сте да макар сада одступите од своје пагубне заблуде и поверујете у Христа који је сишао с неба да спасе род људски. И тај исти Христос заиста ће при крају света доћи да суди свима, и свакоме ће дати по делима његовим, или славу или муку.

Пошто свети Антипа одговори тако благоразумно, војвода му поново стаде говорити овако: Ви се покоравате новим законима и правилима које сте ви измислили, пренебрегавши старо богопоштовање, које ми спочетка примисмо од наших предака, и од њих нам дође као наслеђе да поштујемо богове. Стога, следећи обичајима наших прадедова, није добро одступити од њих. Јер оно што је старо боље је од новог. И поузданије и достојније похвале оно што је потврђено старином времена. Зато и ти треба да промениш своје веровање, те да не следујеш човеку који се недавно појавио и својим неким магијама живот људски смутио, и распет био за време Понтијског Пилата. Покори се дакле царевим наређењима, да би с нама поживео безбедно, јер ћемо ти увек бити у помоћи и волећемо те као синови. Ти си стар, и заслужујеш да те као оца волимо и поштујемо.

На то свети Антипа одговори: Можеш безбројним речима и заглаштити моје уши, али ја нећу бити толико безуман и неразуман да под старост и на ивици гроба променим веру своју и да ради овог бедног и тричавог живота одступим од свог чврстог вероисповедања. Не прелашћуј дакле ум мој, који се стално упражњава у читању Светога Писма. Јер спочетка не беше ни једног вашег бога, него се појавише касније, и никакво добро не учинише, нити нам икаква корист дође од њих. Та они сами беху гадни и покварени људи, и посташе виновници рђавог живота других страстољубивих људи. А ако треба чувати древне рђаве обичаје и прописе, онда треба и братоубицу Кајина подражавати. Зашто не следујете онима који су хтели да на небо узиђу и који се не постидеше са својим сестрама

грешити, због чега и потоп би, истребљујући род њихов? Зато што занемарише ходити путем правим и благочестивим. Ако пак ви узажелите да ради древности њихове подражавате безакоња њихова, онда ћете бити кажњети не водом већ огњем вечним, и јешће вас црв који не умире. То ће вас снаћи, ако се не покајете.

Пошто свети муж изговори то и много других ствари, дохватише га безбожни људи и одвукоше пред храм Артемидин, где стајаше изливен во од бронзе. Усијаше вола огњем, и бацише унутра слугу Божјег. А свети Антипа прекрстивши се, мољаше се Богу унутра у огњеном волу, говорећи: Боже, Ти си нам објавио од векова сакривену тајну Господа нашег Исуса Христа, и Њиме си нам открио недокучива тајанства Твога превечног савета. Благодарим Ти за сва добра Твоја, јер спасаваш нас који се у Тебе уздамо! Ти си и мене удостојио у овај час да будем увршћен међу свете мученике који пострадаше за свето име Твоје. Прими дух мој који сада одлази из овог живота и дај ми да обретем благодат у Тебе и у јединородног Сина Твог! И не само мене, него и оне после мене милошћу Својом обаспи, да би сви славили свето име Твоје вавек, амин.

Тако се свети Антипа дуго мољаше, мучен у усијаном волу. Затим, сатворивши молитву за сав свет, предаде дух у руке Божје, као да заспа слатким сном, и узиђе на небо, украшен славним венцем мученштва, 92 године. А благочестиви људи узеше свете мошти његове, и чесно их сахранише у истом граду Пергаму. И потече из њих миро, исцељујући сваку болест људску, у славу Христа Бога нашег, са Оцем и Светим Духом слављеног вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ПРОКЕСА и МАРТИНИЈАНА

Ови свети мученици најпре беху незнабошци и надзорници Мамертинске тамнице у Риму. У ту тамницу беху због проповедања хришћанства затворени свети апостоли Петар и Павле. Видећи чудеса која апостоли чињаху у тамници, Прокес и Мартинијан повероваше у Христа. А када апостол Петар после молитве нацрта

крст на Тарпејској стени и изведе воду из ње, онда се крстише и сви остали сужњи у тамници, њих 47 на броју.

Пошто повероваше у Христа и примише крштење, Прокес и Мартинијан пустише свете апостоле из тамнице. Апостоли изиђоше из Рима, но Петру се јави Господ на путу ходећи ка Риму. "Куда идеш, Господе?" упита Га Петар. А Господ одговори да иде у Рим да поново буде распет. Постиђени апостоли вратише се у Рим, где буду ухваћени и убијени.

Међутим, начелнику Прокесовом и Мартинијановом Павлину би достављено, да су они постали хришћани. Павлин их позва к себи, и стаде им саветовати да напусте хришћанство. Но када они то одбише и похулише идоле, Павлин нареди да их бију по устима. После тога свете мученике много и упорно наговараху да се одрекну Христа, али они остадоше чврсти у својој вери. Зато их обесише о мучилишно дрво, па жестоко стругаше железним справама и огњем им слабине палише. Но свети мученици јуначки подношаху сва та страдања, при чему их сокољаше и тешаше једна Римљанка, по имену Луцина.

Међутим, казна Божија ускоро постиже безбожног мучитеља Павлина. Када Павлин издаде наређење да муче ова два света хришћанина, он тог часа би наказан Богом: изгуби лево око и, мучен злим духом, умре кроз три дана.

Павлинов син настаде код градоначелника Рима, да Прокес и Мартинијан одмах буду посечени, што би и учињено. Чесна тела њихова чесно погребене споменута Луцина.^[4]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ ТРИФЕНЕ

Из Кизика. У миру се упокојила.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ФАРМУТИЈА

Преподобни Фармутије је по наређењу Анђела Божјег хранио светог Јована Бунарца за време десетогодишњег подвизавања овога у бунару (види 29 март). Упокојио се мирно у Господу. Живео у четвртном веку.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈАКОВА ГАЛИЧКОГ

Племић, ученик светог Сергија Радонежског; недалеко од Галича, у Костромској губернији, основао манастир, и био игуман. Добио од Бога дар прозорљивости. Упокојио се 1442 године. Од светих моштију његових бивају многа чудеса.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНИХ ОТАЦА НАШИХ ЈЕВТИМИЈА и ХАРИТОНА СЈАНЖЕМСКИХ

Основали манастир на реци Сјанжеми, недалеко од Вологде. Живели истинским подвижничким животом, служећи за пример осталој братији. После многих богоугодних трудова свети Јевтимије, игуман обитељи, престави се ко 1465 године, поставивши за свога наследника преподобног Харитона. Преподобни Харитон управљао манастиром преко четрдесет година и упокојио се 1509 године.

Свете мошти њихове почивају у њиховом манастиру, у Вазнесенској цркви.

НАПОМЕНЕ:

1. Римски цар Домицијан царовао од 81 до 96 године.

2. Патмос - неродно, кршевито острво у Јејејском Мору, на југозападу од Ефеса, између Самоса и Наксоса.
3. Пергам - град у Великој Мизији (у северозападном делу Мале Азије), био је престоница Пергамског царства. У старини славио се богатством, раскошју и великом библиотеком. Касније он би прикључен Римској империји.
4. Ови свети мученици пострадаше у другој половини првога столећа. Свете мошти њихове почивају и сада у цркви св. апостола Петра у Риму.

12. АПРИЛ

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ИСААКА СИРИНА II

Свети Григорије Двојеслов, папа римски, у своме Диалогу^[1] са ђаконом Петром овако говори о овом преподобном Исааку: У древно Готско време беше у близини града Сполето један човека света живота, по имену Исаак. Њега су многи наши познавали, нарочито света девица Грегорија, која је у Риму живела близу чесног храма Пресвете Богородице. А када је у младости обручише, и дан свадбе дође, она побеже у цркву желећи свети живот монашки. Тада је овај свештени човек Исаак избави од оних што су хтели да је силом врате, уз помоћ Божју испуни јој жељу: замонаши је. Тако она, презревши земаљског женика, удостоји се да буде обручена Небеском Женику.

О овом светом мужу Исааку многе сам ствари сазнао од чесног оца Елевтерија, јер су били пријатељи. И што Елевтерије говораше о Исааку, то житије Исааково потврђиваше. Преподобни Исаак није био родом из Италије, али ми ћемо казивати она чудеса његова која он учини у Италији. Када он дође из Сирије у град Сполето, уђе у цркву на молитву, и замоли црквењака да га остави у цркви закључана и преко ноћи. И тако проведе целу ноћ на молитви не мичући се с места. Сутрадан исто тако, па и другу ноћ. Црквењак, човек надмена духа, стаде грдити блаженога, називајући га лицемером који се три дана и ноћи притворно моли да би га људи видели. И удари шамар Божјем човеку гонећи га из цркве. Али у том часу полуде, јер по Божјем попуштењу нападе га нечисти дух, баци га пред ноге Божјег човека, и стаде га мучити љуто. И викаше нечисти дух кроз уста мученога: Исаак ме изгони! Тако дух нечисти

објави име овога странца кога нико није познавао. А Божји човек, видећи црквењака како се љуто мучи, наднесе се над њега, и зли дух побеже од њега, и црквењак оздрави. Чуше људи за тај случај и цео град стече се око овога чуднога старца, и сваки је желео да угодника Божјег прими у свој дом. Нуђаху му новаца и имања, но он све одби, и ништа не прими, него се повуче из града у оближњу шуму, где направи себи келију.

Тамо му почеше долазити многи, привучени примером његовог врлинског живљења. И стадоше се распаљивати жељом за вечним животом, и под његовим руководством предаваху себе на службу Богу. И тако се образова велики манастир. И када ученици мољаху преподобног Исаака, да ради манастирских потреба прима донешене му дарове, он, поуздан чувар свога сиромаштва, одговараше ученицима: Монах који тече имовину на земљи - није монах. Тако се он бојао да изгуби своје сиромаштво, као што се тврдица боји да изгуби своје богатство.

Знаменит беше свети Исаак због свог чудотворства, нарочито због пророчког дара, видовитости. Његов живот је сијао као светлост. Једном увече нареди он братији, да изнесу све мотике у манастирску градину и тамо их оставе. И кад те ноћи устадоше ради јутарњег богослужења, светитељ рече братији: Кад сване, спремите ручак за наше раднике. - А кад свану, пође светитељ. с братијом и понесе ручак у градину. Чудила се братија, коме ће тај ручак, кад немају радника. Кад тамо, а оно онолико људи копа колико је било мотика. Десило се то, да су ти људи као лопови дошли да украду мотике, но силом Божјом буду приморани да сву ноћ копају. И тако до доласка преподобног Исаака окопаше сву градину. А кад Божји човек дође к њима, рече им: Радујте се, браћо! престаните са радом, јер сте се сву ноћ трудили. - Онда им поставише ручак. И кад бише готови са ручком, преподобни им рече: Немојте одсада чинити зло, него кад вам што затреба из градине, дођите и потражите, па ћете с благословом добити. Крађу напустите, јер је грех. - И нареди да им се да од свега из градине колико ко жели. И тако ови људи дођоше са грехом у градину, а одоше без греха с благословом, носећи награду за свој труд.

Другом приликом дођоше два човека безмало нага и затражише одећу од преподобног Исаака. Он им рече да мало причекају, па тајно дозвола једног свог ученика и рече му: Иди ван манастира у ту и ту дубраву, и тамо ћеш у шупљем дрвету наћи неку одећу, узми је и донеси. Брат оде, пронађе то шупље дрво и у њему одећу, узме је и предаде је насамо учитељу своме. Божји човек узме та одећа и даде их просјацима, рекавши им: Пошто сте наги, узмите ово и обуците се. - Они узеше, и силно се застидеше, када познадоше своје одећа, које они беху у оном дрвету сакрили.

Једном приликом неки благочестив човек посла по своме слуги две корпе хране преподобноме Исааку са молбом да се моли Богу за њега. Уз пут слуга сакри једну корпу, а другу донесе Божјем човеку и испоручи му молбу поштиљачеву. Светитељ прими поштиљку, и кротко поучивши слугу рече му: "Примићу овај дар, него пази при повратку, у ону корпу што си сакрио крај пута увукла се отровна змија- Чувај се да те не уједе". - Ове речи Божјега човека веома постидеше слугу, али га уједно и обрадоваше, јер сазнаде за опасност која му прети од змије.

Својим богоугодним животом преподобни Исаак се удостојио славе и блаженства у царству Христа Бога, коме са Оцем и Светим Духом слава вавек, амин[2].

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ВАСИЛИЈА ИСПОВЕДНИКА, епископа Паријског

Парија, древни град у Малој Азији, чим је примио веру Христову добио је епископију која је подлежала митрополиту кизичком. Због своје превасходне врлине и богоуодног живота преподобни Василије би изабран и постављен за епископа у овом граду. А кад се за царовања Лава Исавријанца (717-741 г.) појави иконоборска јерес, он се показа исповедником Христовим. Он одби да потпише царску наредбу против иконопоштовања, иако су га приморавали. Због тога би много гоњен и мучен. Живот му је пролазио у невољама, у бедама, у тескобама (2 Кор. 6, 4), али он

остаде тврд у Православљу као дијамант. Пошто угоди Богу у свему, он сконча у првој половини осмога века, и пресели се ка Господу .

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ АТАНАСИЈЕ, игуманије

Празновати спомен Светих, апостолска је заповест; а описивати њихове животе и подвиге ради свеопште користи, заиста је похвално и спасоносно. Због тога нам се прохте да макар укратко опишемо и живот блажене Атанасије, да се у току времена не би заборавиле добре ствари, и тако људи били лишени онога што је корисно за душу. Ова славна жена, чије име значи бесмртност[3], рођена је на острву Егини[4], од родитеља богатих и благородних: од оца Никите и мајке Ирине. Одгајена од побожних родитеља, она постаде благопријатан сасуд Светога Духа. У седмој години својој она за кратко време изучи Псалтир. Много је волела књигу, и усрдно је изучавала Свето Писмо. Једнога дана кад је платно ткала она виде сјајну звезду где силази с неба к њој, дође до њених прсију и сву је обасја; и чим се приближи њеним прсима, одмах постаде невидљива. Од тога часа блажена девојчица се просвети душом, и поче мрзети сујету овога света, и жељаше да иде у манастир. Али се родитељи њени силно успротивише томе, и силом је удадоше преко њене воље. Но она поживе са мужем само шеснаест дана, и изненада обудове. Јер Маври ударише на њихову земљу, и муж Атанасијин мораде у рат, у коме погибе од мача варвара.

После погибије свога мужа Атанасија опет пригрли своју пређашњу намеру, да иде у манастир. Али пре но што она то оствари, изненада стиже царева наредба да се девојке и младе удовице удају за његове копљанике. И родитељи опет примораше Атанасију да се по други пут уда. Но и после тога она се труђаше око свога спасења. упражњавајући ревносно псалмопјеније и приљежно читање светих књига. Њу никакве сласти овога света нису могле привући, нити брига о привременом благу захватити. Украшена кротошћу и смерношћу, она је свештено сијала, и сви су је домаћи веома волели а суседи хвалили, знајући њену врлину. У

давању милостиње била је толико усрдна да, иако је њен дом био пун препун сваковрсних блага, ипак јој све то није било довољно за раздавање. Све иноке и странце који су њеном дому долазили, она је чесно примала и гостољубиво дочекивала. Удовицама, сиротама и свима невољнима она је обилно давала што им је било потребно за живот. Једном за време глади она је прехранила не само једноверне него и неверне. Јер испуњаваше реч Господњу која каже: Будите милостиви као што је и Отац ваш небески милостив, јер Он заповеда своме сунцу те обасјава и зле и добре, и даје дажд и праведнима и неправеднима (Лк. 6, 36; Мт. 5, 45). И она даваше невољнима не само храну него и одећу и друге потребне ствари. А у недељне и празничне дане она је с љубављу призивала к себи своје сусетке и читала им Свето Писмо. И отвараше им ум за Господњи страх и љубав, и побуђиваше их на врлину. Тако напредујући у божанским стварима, и украшавајући себе добрим делима као цвећем, она после неколико година усаветова свога мужа да се одрекне света и приступи светом монашком животу. Упућиван својом блаженом супругом, он би добар монах, и поживе свето, и упокоји се у Господу.

Блажена Атанасија, поставши слободна, сва се посвети Богу. Тада се окупише око ње и друге побожне жене, које су имале исту намеру и духом гореле. И Атанасија, раздавши све своје имање ништима, убрзо са свима тим женама напусти живот у свету и оде у једно повучено и забачено место. Тамо стадоше водити безмолвно житије, житије молитвеног испосничког тиховања и бише пострижене од једног светог старца. А после три-четири године блажена Атанасија, иако се много одупирала, би приморана да прими старешинство над тим женама. Оне су је називале игуманијом, а она је себе сматрала за најпоследњу, држећи заповест Господњу: Који хоће да буде међу вама највећи, нека вам буде слуга (Мт. 20, 26.27). Али која реч и који језик може изразити висину њеног смирења? Иако је била игуманија, она никада није допустила да је иједна сестра послужи, или воду јој на руке излије, говорећи за себе да је недостојна и да борави с њима, акамоли да је нека служи. Уздржање њено беше велико: узимала је храну само једном на дан, и то мало јечменог хлеба и воде увече; а само на Божић и Ускрс

кушала је уље и рибу. Уз Часни Пост, и уз остале постове, узимала је храну једном у два дана, и то не хлеб већ мало дивљег зеља, а воду у дане поста уопште није пила. Постеља њена беше камење на земљи поређано, и једном суром одрпаном пољавом покривено. Одмарајући се на њој, она је сваке ноћи давидски постељу своју сузама квасила. Горећи у срцу божанском љубављу, из њених очију су се сузе потоцима лиле за време псалмопјенија и молитве. На телу је носила врло сурову власеницу, а преко ње одећу од овчије коже. Спавала је мало, а већи део ноћи проводила свагда у усрдним молитвама Богу и у богоразмишљању; у току пак дана појала је псалме Давидове понекад сама, понекад заједно са осталима. Трудила се да јој ни један тренутак не прође без молитве, или да јој уста буду без славословљења Бога. По речи Давида: Благосиљам Господа у свако доба, хвала је његова свагда у устима мојим (Пс. 33, 2). Откако ступи у манастир, она уздржања ради не окуси воће до саме кончине своје. Многе је јаде видеела старешинујући над сестрама и старајући се о њима. Смерна и кротка, она никада не изговори оштру или прекорну реч, нити из уста њених изиђе погрдна реч ни према коме: ни према маломе, ни према великоме, ни према робу, ни према слободњаку, иако много пута њена наређења нису била испуњена. Све је то она подносила кротке душе и блага срца, свагда имајући у виду будућу награду.

После четири године свога старешинства блажена Атанасија се договори са сестрама да се преселе на друго, усамљеније и безмолвније место, где би могле боље служити Богу у ћутању. По Божјем упутству оне нађоше једног старог инока Матеја, јеромонаха и игумана, човека ваистину божанственог и светог. Схвативши добро њихову намеру, он им показа такво место на истом острву Егини, на једној гори, где се налазила црква светог првомученика Стефана. Када преподобна Атанасија дође и виде то место, она рече: Ја сам ово место давно видеела очима ума свог, и држим да ћемо остало време живота свога овде провести и умрети. А преподобни Матеј, са благословом епископа те области, устроји поред цркве светог Стефана обиталиште за блажену Атанасију и њене сестре.

Треба сада нешто рећи и о блаженом житију Матејевом. Овај преподобни отац упражњаваше велики подвиг: сваке ноћи

прочитавао је цео Псалтир с молитвама. А кад је морао да се одмори спавањем, он не би легао, већ би седећи мало одспавао. И у њега беше тако велико умилење, да су се из његових очију непрестано лиле сузе кад је појао псалме и молио се или служио свету литургију. И који год би га видео, велику је корист духовну добијао. Стално је носио од одеће једну сурку власеницу. Он тело своје изможди неизмерним уздржањем и умртвљењем. Но нарочиту је љубав и усрђе имао према љубљеном ученику Христовом, светом еванђелисту Јовану Богослову. Једне године о празнику овог светог Еванђелиста пред сам почетак свете литургије он рече једноме од саслужитеља: О каква би то била срећа, сада у Ефесу бити и светог апостола Јована видети.[5] Рекавши то, грунуше му сузе из очију, и он од срца уздахну. И догоди се чудесна ствар: он угледа светог Јована Богослова у олтару где крај светог престола стоји. И то виде не само он, него и друга два саслужитеља. И стајаше свети Јован од почетка божанствене литургије па све до отпуста. А то испуни срце блаженог Матеја толиком сладошћу и радосним умилењем, да он три дана не могаде ништа окусити. - Једном приликом доведоше преподобном Матеју човека потпуно узета; он се сажали на њега, скиде са себе мантију, метну је болеснику на раме, и овај тог часа оздрави. Други један човек имађаше лице искривљено, и кад преподобни додирну својом руком то лице творећи крсни знак на њему, лице се одмах исправи и доби свој првобитни облик. Опет, старица нека, коју је мучио нечисти дух, дође к светоме, и он је молитвама својим ослободи од нечистог духа. Исто тако и једна монахиња, која је такође патила од нечистог духа, би исцељена молитвама светитељевим. Но овај угодник Божји и чудотворац, по неиспитаном промислу Божјем, утопи се у мору при једном бродолому. Јер кад је једном путовао лађом у Цариград, лађа потону у мору и сви се подавише који беху на њој. Тако острво Егина би лишено чесних моштију преподобног оца, од којих би болесници добијали исцељење. После њега настаде други јеромонах и игуман Игњатије. По богоугодном животу и даровима од Бога он беше сличан преподобном Матеју; и поживевши свето, он сконча у миру, а гроб његов изгоњаше демоне и исцељиваше болеснике. - Но време је да се вратимо на повест о преподобној Атанасији.

Веома смирена и кротка, блажена Атанасија се стално мољаше Богу, и често гледајући к небу, она се ужасом и дивљењем испуњаваше, јер је виђала облак који је сијао као сунце, и усред облака неког дивног човека који се блистао великом красотом. Она је то често виђала, и питала се: Ко оном човеку даде толику красоту? која ли га врлина учини тако светлим и дивним? Док је она тако размишљала у себи, причу јој се глас који јој говораше: Човеку, коме се дивиш, онаку красоту даде смирење с кротошћу. Буди сигурна, да ћеш и ти тако просијати за смирење и кротост.

Имајући то виђење сваки дан, блажена Атанасија украшаваше себе као нико други тим двома врлинама: смирењем и кротошћу. У њој не беше ни трага од гнева и величања. А да је узишла и на врх осталих врлина, очигледно је из тога што је чистим оком срца могла гледати небеска виђења. Усто је Бог обдари и чудотворством. Тако, једном приликом док је била погружена у богоразмишљање дође к њој неки човек са тешко болесним очима и замоли је да се помоли за њега Богу. А она, смиравајући себе и као тешећи болесника, рече му: И ја исто тако патим од очију; трпи дакле, и Бог ће ти помоћи. Али болесник не хте да иде, већ са вером мољаше за исцељење. Тада блажена, метнувши руку своју на његове очи, рече: Господ наш Исус Христос, који је исцелио слепог од рођења, нека ти, брате, да потпуно исцељење. И тог часа човеку потпуно оздравише очи.

Слава преподобне Атанасије пронесе се у целом том крају, и многи се болесници стицаху у њен манастир и добијаху исцељење њеним богопријатним молитвама. Покрај цркве светог Стефана преподобна подиже још три цркве: једну у име Пресвете Богородице, другу у име светог Јована Претече, и трећу у име светог Николаја Чудотворца. Но највише украси цркву Пресвете Богородице. Средства за подизање и украшавање цркава добијала је од својих христољубивих поштовалаца. Али пошто су је људи славили и поштовали, и посетиоци јој досађивали, она због тога стаде много туговати, и размишљаше где би се сакрила. Затим узе са собом две сестре, Марину и Евпраксију, и тајно побеже у Цариград. И тамо у једном женском манастиру проведе седам година. Али много туговаше за својом љубљеном црквом Пресвете Богородице, што у своме манастиру подиже, и много пута са сузама говораше:

Због људског досађивања и указивања таштег поштовања ја прогнах себе из цркве Владарке моје Пресвете Дјеве Богородице; избегавајући сујетну славу, ја напустих дивни дом Пресвете Богородице, и седим овде као туђинка.

Али се преподобна ни тамо не могаде сакрити. Бог који прославља слуге Своје учини те она стаде изгонити демоне и исцељивати болести. И дознаше за њу сестре њене из манастира на острву Егини, дођоше к њој молећи је да се врати с њима у свој манастир. Осим тога и неко божанско виђење определи је да се врати у свој манастир. И рече својим љубљеним сестрама, Марини и Евпраксији: Време је да се вратимо у своје место, јер у виђењу видех цркву Пресвете Богомајке отворену, и нама се наређиваше да уђемо у њу.

И тако оде са сестрама из Цариграда, и дође на острво Егину у свој манастир. Но после неколико дана она се тешко разболе, и на дванаест дана раније сазнаде за своју смрт. Јер виде где јој дођоше два човека у бело обучена, пружише јој неку исписану хартију, и рекоше: Ето слобода твоја; узми је и радуј се! - Дошавши к себи после тог виђења, њој би јасно да јој је исход близу. И проведе дванаест дана у непрекидном богоразмишљању и молитви, и за то време не окуси ни хране ни пића. А присутним сестрама ништа друго не говораше до ово: Појте, сестре моје, појте, и славите Бога свагда, да би се смиловао гресима нашим! - А кад настаде дванаести дан, преподобна рече сестрама: Помозите ми изнемоглој, идите у цркву и довршите Псалтир, јер ја већ нисам у стању да га довршим, пошто ме сасвим издаде снага моја. А оне је плачући упиташе: До ког си псалма дошла, да бисмо знале одакле да почнемо? Она им тихо одговори: Деведесети псалом ми је у устима, и већ више не могу. Сестре онда одоше у цркву и довршише остале псалме. Затим изишавши, падоше на лица своја пред одром њеним, и плач велики учинише молећи од ње последње молитве. А она, пошто се помоли за све, загрли својим чесним рукама Марину и Евпраксију, говорећи: Сестре моје миле, ето данас се растајемо, али ће нас Бог опет саставити у оном свету. Нека вам Господ да мир љубави и један ум, и нека вас обаспе сваким благом Својим!

Када то изрече, лице њено засија као сунце, те се сви присутни запрепастише и удивише. А уочи Успенија Пресвете Богородице, блажена рече сестрама: Пазите да што не пропустите о празнику. Нека и богослужење буде како ваља, и угостите ниште и убоге. А после свете литургије предајте земљи моје убого тело- Рекавши то, и загрливши две споменуте сестре, она се упокоји у Господу, као да је заспала. Јер као жива, она сама и очи заклопи и уста затвори. А сестре, припадајући светом телу њеном, плакаху што остадоше сирочад, и нарицаху: Куда одлазиш сада, о света мати наша? Зар нас сирочиће остављаш, одлазећи са очију наших? Где ћемо одсад видети англолико лице твоје? Где ћемо чути глас твој који је радовао срца наша и упућивао нас на добра дела? Угаси се свећа наше добре наде. Ти сада спаваш, а ми од туге за тобом умиремо. Нећеш одсада с нама појати, читати, молити се, разговарати и радити, јер те Господ изабра и узе у своје бесмртне вечне обитељи. - Тако су сестре дуго плакале и нарицале за њом. Онда опремише свето тело њено.

Упокоји се у Господу преподобна Атанасија четрнаестог августа, уочи Успенија Пресвете Богородице, а на сам празник после свете литургије би чесно погребена уз неутешно ридање сестара, године 860. А нова игуманија дан и ноћ не одлажаше од њеног гроба плачући. И јави јој се у сну у виђењу света Атанасија, говорећи јој: Насигурно знај, да ћу по истеку четрдесет дана од мог престављења примити од Бога оно што ми је уготовио. - Игуманија се прену од сна, и беше у недоумици шта значи ово виђење и речи преподобне. А кад прође четрдесети дан, сестре заборавише, као што то често бива, да учине прописани помен, мислећи да ће се тек кроз два дана навршити четрдесет дана. И то вече опет се светитељка јави игуманији, говорећи јој: Зашто пренебрегосте мој четрдесети дан, те не спремисте оно што је потребно за помен, ни за милостињу сиротињи, ни за угошћење гостију? - Тргнувши се из сна, игуманија тачно изброја дане, и виде да је то вече - вече четрдесет дана у који је требало одржати парастос.

Сутрадан за време Божје службе и парастоса, две инокиње, хоровође двају црквених хора, којима Бог отвори душевне очи, видеше дивно виђење у цркви: нека два човека врло чесна изгледа,

обучени у пресветле ризе, уђоше у цркву водећи између себе преподобну Атанасију, коју поставише пред светим олтарем. Ту је обукоше у царску порфиру, украшену драгим камењем и скупоценим бисерима, ставише јој на главу царску круну, на којој беше крст спреда и позади, дадоше јој у десну руку златан жезал, такође украшен драгим камењем, па је онда узеше под руку и кроз царске двери уведоше у свети олтар.

У Прологу пише за њу још и то, да је она, одлазећи ка Господу, заповедила сестрама да до четрдесетог дана сваки дан постављају трпезу за сиромахе. Оне тако чињаху до седмице, али отада престадоше. И јави им се светитељка са два Анђела, говорећи: Зашто преступисте заповест моју? Знајте ово: милостиње које се чине за душу до четрдесетог дана, и храњење гладних, и свештеничке молитве, умилиствиљују Бога, те душе преминулих, ако су грешне, добијају од Господа отпуштење грехова својих, а ако су праведне, онда они који чине помен обогатиће се чињењем тих добара. - Рекавши то, светитељка забодје жезал свој у земљу, и постаде невидљива. А кад сестре ујутру устадоше, видеше где је жезал њен процветао. И прославише Бога Творца.

А кад се наврши година по престављењу преподобне Атанасије и наста дан светог спомена њеног, дођоше, пише о томе Метафраст, два свештена мужа и доведоше на гроб светитељкин једну жену која је патила од многих злих духова. Они дигоше плочу са гроба, откопаше земљу, извадише ковчег са моштима преподобне Атанасије, и зли дуси одмах побегоше од бесомучне жене, и она постаде здрава. А диван и јак мирис разли се од ковчега, и они угледаше где из ковчега капље миро. И када отворише ковчег, видеше преподобну као да је тог тренутка заспала: лепотом је блистало њено лице, усне и обрве, тело је било меко, руке гипке, и свето тело њено потпуно цело, трулеж га се ни коснула није, и точило је из себе миро.

Видевши то, сви присутни плакаху од радости. Онда она два свештена мужа затворише ковчег, и решише да свете мошти преподобне Атанасије не ставе у земљу него да их отворено положе у цркви. Тако и урадише. Затим направише нов ковчег, и у њега пренеше чесне мошти. Потом инокиње скидоше са моштију

светитељкиних стару власеницу и хтедоше их обући у свилену, али им се не даде да то учине, пошто света Атанасија није то желела: држала је чврсто руке на грудима, бранећи се као да је жива и не хотећи свилене хаљине. Тако и по смрти показа да воли сиромаштво. А једна од тих инокиња, врлинска и сасуд Светога Духа, преклони колена своја и стаде се као живој молити светитељки, говорећи јој: Као што си, госпођо наша, живећи с нама показивала у свему савршено послушање, пристани да те обучемо у ову скромну одећу што смо донеле. - Пошто се девица тако помоли, преподобна је Атанасија као жива послуша. И, о чуда! она се подиже и седе, и пружи руке своје да је обуку. А кад је обукоше, она опет леже у ковчегу.

Од светих моштију њених биваху многа чудеса, јер се њеним молитвама исцељиваху од најразноврснијих болести и демони се изгоњаху из људи. Да се подробно опишу сва њена чудеса, требало би много времена. За духовну корист доста је и оволико. А ти, о блажена госпођо! почаствована именом бесмртности, сажитељко божанствених Анђела, Атанасијо, ти си Христа ради осиротела, али се и божанским дарима обогатила; ти си свагда плакала, али си бесконачну утеху добила; ти си се кротошћу украсила, и земљу си кротких наследила; ти си у глади и жеђи привремени живот провела, али си се вечном сладошћу наситила; ти си била милостива према ништима, и Бог је излио на тебе богату милост Своју; ради чистоте срца свога ти си при-мила у себе светлост Духа Светога, и имајући мир у души својој ти си начинила себе храмом Светога Духа, и била си на земљи ризница свих добрих дела, због чега си и удостојена на небу неисказане светлости; ти си се настанила међу Светима и веселиш се са Праведницима, помени и нас који славимо твоје врлинско житије и с духовном радошћу прослављамо твој спомен. Погледај на наш живот, потресан житејским валима, да бисмо, проживевши добро твојим молитвама, избегли замке ђаволске, и удостојили се с тобом вечних блага, благодаћу и човекољубљем Господа нашег Исуса Христа, коме са Оцем и Светим Духом нека је слава, част и поклоњење, сада и увек и кроза све векове, амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ АНТУСЕ

Света Антуса беше кћи цара Константина Копронима.[6] Иако ју је отац гонио да се уда, она није хтела. А кад јој отац умре, она раздаде своје имање сиромасима, црквама, добротворним установама и манастирима. Тако ова блажена девица постаде мајка сирочади и заштитница удовица. Неколико пута ју је молила царица Ирина[7] да буде заједно с њом и да сацарује, али она није хтела. Док је живела у царској палати носила је царске хаљине а испод њих власеницу; храна јој је била испосничка, пиће - вода; очи су јој увек биле пуне суза; молитва и псалмопјеније били су јој стално у устима. Доцније постаде монахиња, постриже је свети патријарх Тарасије. Од пострига она никада више не изађе из манастира. Никада није изостајала од богослужења; никада се није ленила нити занемаривала молитву; а сврх свега, њена смиреност бејаше неизмерна; служила је све сестре, спремала цркву, вукла воду, стајала у трпези и служила.[8] Пошто проведе живот у таквим богоугодним делима, блажена Антуса оде ка Господу са својим врлинама, у својој педесет другој години. Упокојила се дванаестог априла 811 године.

СПОМЕН СВЕТИХ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА МИНЕ, ДАВИДА и ЈОВАНА

Били монаси; мученички пострадали устрељени стрелама. Три аве, слуге Свете Тројице, умртвитељи страсти, устрељени убише душеубице.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ЗИНОНА, епископа Веронског

Свети Зион бeјаше пореклом Грк из Сирије. Путујући по разним земљама са намером да добије што шире хришћанско образовање, он дође у Италију и настани се у граду Верони. Житељи овога града, видећи врлински живот светог Зиона, изабраше га за свог епископа. Иако гоњење хришћана у то време беше престало, ипак је још свуда било много незнабожаца, и свети Зион их је просвећивао светлошћу еванђелске науке. Сем тога њему је пало у део да води борбу с аријанцима. У тој борби он се показа тврдим исповедником православних истина, и не отступи од Православља, иако су аријанствујући цареви Констанције[9] и Валент[10] гонили православне.

Пошто се свети Зион много потруди у Цркви Божјој и мудро руководи своју паству, он у миру отиде ка Господу, око 380 године.

За своје велике подвиге, свети Зион би удостојен од Бога дара чудотворства. Свети Григорије Двојеслов казује о следећем чуду које се догодило 558 године на сам дан светог Зиона. Те године Италију снађоше велике поплаве. Главна река Италије Тибар изли се и поплави сву околину Рима. Река Атесис, која протиче близу града Вероне, такође се изли; њене воде опколише храм, подигнут у част светог Зиона, и нарастајући све више и више, дођоше чак до прозора цркве. Црквена врата беху отворена, али вода не уђе у храм већ стаде као зид пред вратима, те многи од оних што беху у храму прилажаху к вратима и утољаваху жеђ, захватајући воду својим рукама.

Многа и друга чудеса чињаху се молитвама угодника Божјег Зиона.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АКАКИЈА НОВОГ

Преподобни Акакије родио се у Епиру у селу Голици од простих али побожних родитеља, и на светом крштењу добио име Анастасије. Још као дечаку њему умре отац, и он остаде сироче са млађим братом и мајком. Зато је морао да се посвети домаћинству, те није имао времена да учи књигу, иако је то много желео. Тако он

остаде неписмен. Но у накнаду за то Небески Творац га умудри вишњом мудрошћу и огради Својим страхом.

Анастасије са нарочитом ревношћу и љубављу похађаше цркву Божју, и тамо пажљиво слушаше читање светог Еванђеља и поучне беседе о савршеном еванђелском животу и о светим подвижницима који тај живот остварише испосништвом. Све то загреваше његово младо срце, те се он стараше да подражава узвишени живот, указан Господом Христом у Његовом светом Еванђељу.

Када Анастасије постаде пунолетан, мати му предложи да се ожени. Но целомудрени јуноша не хте ни да чује за женидбу; срце му је горело љубављу према Господу Христу, и вукло га ка усамљеничком животу. Зато се он, у слободно време од домаћих послова, повлачио у самоћу и у тишини узносио молитве к Богу.

Почетак таквог живота веома се допаде младом подвижнику, и он са необичном ревношћу стаде усрдно проводити врлински живот. Са временом такав живот постаде му неопходна потреба, те је понекад, занесен сладошћу молитве и божанствене радости, заборављао да се из усамљености врати кући. Овакав његов живот узнемиравао је његову мајку, која је имала једну жељу: да јој Анастасије буде потпора у старости. Зато му је често говорила да се жени. Али њега не могаху поколебати ни њене молбе, ни њене претње, јер он беше чврсто одлучио да остане девственик. Његова је душа чезнула за монашким животом, и да служи Господу у повучености од света. И он у двадесет трећој години живота отиде у крајеве Загоре и ступи у манастир Свете Тројице, основан светим Дионисијем Олимписким. Ту он, пошто проведе прописано искушеништво у манастирским послушањима, би пострижен у монаштво и доби име Акакије.

Прве ноћи после пострига Акакије се удостоји божанственог виђења. Тако, он виде себе као да држи запаљену буктињу, која разливаше светлост на огромно пространство. - Ово виђење означавало је његов потоњи врлински живот, који ће бити светлошћу и примером за оне који с ревношћу траже пут спасења.

Пошто проживе неко време у манастирским послушањима и у потчињавању себе вољи настојатеља и братије, монах Акакије, вучен срцем ка усамљеничком животу, стаде се често повлачити у пусте

шуме и горе, где провођаше време у посту и молитви хранећи се само травом, коју је узимао сваког другог или трећег дана. Овакав начин живота смућивао је братију, па су неки чак мислили да се Акакије налази у прелести, и саветоваху му да се окане удаљавања од братства и иде упоредо с братијом, јер ће Бог, по великој милости Својој, и мале подвиге примити за велике. Међутим, неблаговремено усамљивање и отшелнички живот, говораху братија, многе су упропастили и занавек погубили.

Иако је Акакије увиђао умесност савета ових паметних мужева и оправданост њиховог мишљења, ипак га је љубав ка отшелничком, пустињачком животу вукла у безмолвије, у усамљеничко молитвено тиховање. И не желећи више да смућује братију, он се занавек уклони из манастира и оде у Свету Гору. Пошто проведе неколико дана у пештери близу скита Свете Ане, он зажеље да види друге скитове и старце, који провођаху узвишен подвижнички живот, да би се од њих напојио духовном философијом. И тако, проходећи Свету Гору, и посећујући скитове и велике старце, он као пчела свуда сабираше слатки мед од њихових медоточивих поука и врлинског живота. У близини Григоријатске обитељи он обреће у једној келији два велика старца, и остаде код њих да научи правити кашике, и још више, да се научи од њих духовној уметности.

По истеку године преподобни Акакије остави старце и дуго тражаше место које би одговарало свима условима безмолвија и пустињске тишине. Али тражење би узалуд, и он поче падати духом и пометати се. У то време, помисли као густ облак наднеше се у његовом срцу и стадоше га узрујавати: једне му саветоваху да се врати у Загору, а друге - да се удаљи на неко пусто острво и тамо преда потпуном безмолвију. Немајући више снаге да се бори са помислима, изнемогао он седе на камен и утону у лак сан. У том сну он угледа где пред њим стоји црн и одвратан џин, који злобно гледаше у њега и шкргуташе зубима. Међутим, неки тих и умиљат глас говораше му: Пази, чувај се! овај џин је ђаво, који хоће да омете твоју добру намеру и да те упропасти.

Од страха Акакије се пробуди, и сместа оде к духовнику Галактиону који живљаше у усамљености у Катунакјима[11], и откри му помисли које га смућиваху, тражећи савет шта да ради.

Саслушавши Акакија, духовник му саветова да се настани у крају Капсокаливи[12]. Акакије га послуша и настани се тамо у келији, која имађаше цркву у част Преображења Господњег. Ту он стаде проводити живот у бдењу и молитви, изнуравајући тело постом. Јер је као храну употребљавао само хлеб и воду, и то сваког другог, а понекад сваког трећег дана- Штавише, већином се хранио дивљом травом и кестењем, да би тело потчинио духу. И тако, у непрестаној борби са страстима, ђаволским нападима и привидима, он проведе у тој келији двадесет година. При томе, себе је издржавао правећи дрвене кашике.

Желећи пак да потпуно умртви у себи старог човека, он се настани у пештери, у којој се некада подвизавао преподобни Максим Капсокалива. Ту Акакије удвостручи трудове подвижничког живота свог: поред сталних трудова у бдењу и молитви, мразу и голотињи, он престаде уопште употребљавати хлеб за храну: сушио је дивље траве, мешао их са туцаним мермером, и то употребљавао као храну. Доцније, како он сам казиваше ради користи других, он од такве исхране доби крволиптење. Видећи подвижника Христовог како се сјајно подвизава, демони се силно окомише на њега, наводећи на њега разне страхоте. Понекад удараху тело његово слабошћу и изнемоглошћу. Али храбри војник Христов све демонске нападе одбијаше молитвом. Понекад су се демони, да би уплашили преподобног Акакија, претварали у разне зверове и гадове и прилазили му са риком и шиштањем. Једном, пак, враћајући се у пештеру из које беше изашао ради неке потребе, преподобни угледа пред њом читав логор цигана са женама и децом, који се по обичају свом бављаху домаћим пословима и силно галамљаху. Видећи лукавство препредених демона, преподобни се осмехну, па погледавши у небо рече: "Господе Исусе Христе, молим Те, отерај од мене све вражје нападе, да бих убудуће могао у тишини и спокојно служити Теби, Господу моме". Онда огради себе крсним знаком и привиђења нестане. Видећи подвиге и труде угодника Свог, Господ га најзад удостоји дара умне молитве и божанских откровења; срце његово постаде боравиштем Светога Духа; и радост Светога Духа одражаваше се на његовом лицу, те је изгледао као

анђео, и сви који би га видели наслађивали су се његовим медоточивим разговорима и анђелским изгледом.

У то време к преподобном Акакију дође и Роман Карпенисиот, који потом пострада за Христа, и остаде поред њега за дуго време, делећи са њим трудове подвижништва. Али пошто Роман живљаше као да нема никакве везе са овим светом и непрестано жуђаше за мученичким венцем, то се обојица договорише, те удвостручише свој пост и молитву и стадоше просити од Господа откровење: да ли је угодно светој вољи Његовој да Роман преда себе на мученички подвиг. Господ услиша молитву слугу Својих, и брзо им откри да је Богу угодна Романова жеља, и да ће Роман јуначки извршити страдалнички подвиг на посрамљење непријатеља хришћанске вере[13]. После овог откровења Роман прими постриг у анђелски лик, опрости се са преподобним Акакијем, па отпутова у Цариград који беше изабрао за место свога страдања. А Акакије се, ради веће усамљености и ради већих подвига, пресели у пештеру преподобног Атанасија.

Једном, стојећи на молитви, преподобни Акакије дође у усхићење и угледа преподобномученика Романа где у белој одећи стоји поред њега са лицем које је сијало као сунце. Старац се обрадова што страдалца Христовог види у такој слави, али се Роман стаде окретати од њега као да је нечим незадовољан. Старац се досети да свети мученик негодује на њега зато што је напустио пређашњу пештеру, у којој су они дуго време заједно провели у испосничким трудовима, и где се он припремао за мученички подвиг. Свестан своје кривице, преподобни Акакије паде пред ноге светом преподобномученику Роману и стаде га молити за опроштај. А када старац устаде на ноге, преподобномученик постаде невидљив.

Због овог виђења преподобни Акакије се врну натраг у своју пређашњу пештеру, где се удостоји да још неколико пута види преподобномученика Романа, који се, очигледно је, и после мученичке кончине своје није одвајао духом од старца. Касније преподобни Акакије својим трудом подиже крај ове пештере малу келију, у којој је безизлазно пребивао све до своје кончине. Излазио је само ради посетилаца који су му били блиски по духовном

животу. Међутим, глас о његовом созерцатељном животу пронесе се надалеко, те су многи из далека долазили к њему за савет. Неки се, добивши поуке од њега, нису враћали натраг, већ су остајали код њега, градили за себе келије крај његове пештере, и као њени ученици препуштали себе његовом руководству.

Једном, вршећи своје молитвено правило, преподобни Акакије постаде изван себе: угледа светлозрачног мужа који га узе за руку и одведе на пространо поље, на коме је било врло много дивних грађевина, али без житеља у њима. Зачуђен тиме, преподобни упита лучезарног мужа: Зашто су све те тако дивне зграде празне, и за кога су спремљене? - Ове чудесне зграде, одговори светлозарни муж, спремљене су за оне хришћане који Турцима плаћају данак и дају друге дажбине, подносећи своје робовање са захвалношћу Христу Богу који све устројава на добро.

По завршетку овог виђења, преподобни дозвоља своје ученике и рече им: Ако имате новаца, онда идите и платите Турцима данак, да бисмо и ми имали удела са оним слугама Божјим који им дају дажбине. - При томе преподобни исприча ученицима својим своје виђење.

Преподобни Акакије имађаше молитвено страхопоштовање према свима светима, а нарочито према преподобном Максиму Капсокаливи, који га је, како сам говораше, много пута удостојавао свога јављања. Тако, када је враг наводио на њега униције, потиштеност, мрзовољу, он је призивао у помоћ овог светитеља, и осећао његово благодатно покровитељство. Преподобни Максим јављао му се обично у свештеничком одејању, обасјан небеском славом и праћен безбројним мноштвом монаха, озарених рајском светлошћу.

Поред ових божанствених радости, које је Господ слао Своме угоднику кроз откровење, преподобни Акакије би удостојен од сладчајшега Господа Христа дара прозорљивости: многим претсказиваше шта ће им се догодити и откриваше тајне срца њихових. Сама појава преподобнога имала је чудесан утицај на оне што страдају од помисли. Требало је само погледати на његово лице, да би се срце и чувства умирили. Име Исусово он је стално носио у свом срцу. А када је изговарао то Име, из његових је уста увек

излазио пламен, што се удостојио видети много пута један побожни духовник, јеромонах Силвестар.

Блистајући тако светим животом, преподобни Акакије се удостоји спремити на мученички подвиг за исповедање имена Христова, сем преподобномученика Романа, и другог мученика Никодима. Благосиљајући га на страдалнички подвиг, он му уручи свој жезал, са речима: "Иди с Богом, чедо, на пут који си изабрао; ево ти мога жезла у помоћ".[14]

Са временом се у преподобног Акакија увећавао број ученика, који су правили себи келије, те се на тај начин образова Капсокаливски скит, који, молитвама и посредништвом преподобнога цвета до данашњег дана. Пошто на том месту не бејаше воде, да братија не би оскудевали у томе, преподобни једном изиђе насред скита, усрдно се помоли Богу и нареди једноме брату, по имену Тимотеју, да копа на указаном месту. Када Тимотеј стаде копати, одједном се, на удивљење свих, показа вода веома пријатна и здрава, и то тако обилна да су и воденицу подигли.

Желећи да Богом сабрано братство у своме скиту привикне на еванђелско сиромаштво, он заведе правило: да братија у својим келијама не могу имату постељу него се ограничити само на одећу. А да би искоренили страсти у себи, он је поучавао братију да се клоне сувишног сна. И говорио је: Ништа тако не умножава страсти као сувишно спавање. Осим тога, да би победио страсти, монаху је неопходно да упражњава пост и бдење. - Упитан једном приликом, колико монах треба да спава, пре подобни Акакије одговори: За право монаха, који љуби Господа свом душом својом и свом мишљу својом, доста је пола сата спавања . Он је то говорио из сопственог искуства, пошто је сам спавао само пола сата, иако је био болестан и већ у годинама.

Преподобни Акакије беше неписмен, али имајући ум чист и просвећен Духом Светим, он је темељно знао Свето Писмо, и понекад је решавао врло тешка питања и дубоке тајне. При својој посети Светој Гори, јерусалимски патријарх Хрисант чу за узвишени живот преподобног Акакија, и како он, иако неписмен, изврсно тумачи Свето Писмо. Патријарх изјави жељу да види овог великог и Духом Светим просвећеног мужа. И чувши из уста преподобнога

оно што му други казиваху о њему, патријарх прослави Бога који лудам Својим даје премудрост да посраме мудраце овога света. После разговора са преподобним Акакијем, патријарх свуда и свима говораше како се удостојио видети светило вере и чути дубоке тајне Светога Писма од новог Илије и Јована Претече.

О созерцатељном животу преподобног Акакија ученик његов, јеромонах Јона, казује ово: Једном читајући Слова светог Симеона Новог Богослова, наиђох на ове речи: "Ако хришћанин не угледа Христа овде, у овом животу, онда Га неће угледати ни у будућем" (Слово треће). У недоумици поводом ових речи, Јона упита старца Акакија о каквом то виђењу Христа пише свети Симеон. - Чедо, не сумњај у то, одговори старац; свети Симеон говори истину, јер сваки хришћанин дужан је још овде гледати Христа очима срца и уобличити Га у срцу свом, као што о томе вели свети апостол Павле (Гал. 4, 19). А ти оче, јеси видео Христа? пристојно га упита Јона. Видео сам, одговори старац анђеоски кротко. А шта ти је Он говорио и говори? упита Јона опет. Он ми стално говори једно исто: "Хајде за мном" (Мт. 4, 19), тојест испуњавај заповести моје. Међутим ја, по лености својој, не следујем Његовом божанственом позиву. Рекавши то, Акакије заплака горко. Бога ради, свети оче, допусти ми још једно питање: Ти кажеш да је могуће видети у срцу Христа. Молим те, објасни ми, како је то могуће видети Га? - Знај, чедо, тог се дара мало њих удостојавају. За то је неопходно очистити себе од страсти. И тек када Господ Бог увиди да је тело потчињено духу и срце очишћено од свих страсних жеља, тада се у њега усељује Исус Христос са Оцем и Светим Духом, и онда такав избраник Божји у срцу свом види Христа умним очима као телесним.

Неки ученици преподобног Акакија, саблажњавајући се погледањем на лепа лица, упиташе га како да сачувају себе од такве саблазни. - Ја не знам, одговори он, шта да на то кажем, јер никада при погледу на лепа лица ја не осећам у себи никакав страсни покрет. Напротив, када ми се деси да видим прекрасне црте лица, тада се ја нехотично окренем мишљу ка Творцу небеском и славим Створитеља мог за Његова велика и дивна дела, што је Он из ништавне прашине створио тако дивно створење. И верујте ми, децо

моја мила, да ја после тога у срцу осећам такву радост да чак и на храну заборавим.

Најзад, на заходу дана својих преподобни Акакије посла испред себе к Богу још и мученика светог Пахомија Руса, који молитвама великог наставника свог јуначки изврши свој страдалнички подвиг. И потом одмах за њим и чиста и блажена душа преподобног Акакија отиде из земљаног тела ка Господу Богу, дванаестог априла 1730 године, када преподобноме беше 98 година. О блаженој кончини својој преподобни Акакије би обавештен од Бога на неколико дана раније. То преподобни откри једноме иноку Атанасију, који му из скита Свете Ане дође у посету. Атанасије, рече свети Акакије, опрости! ја идем на далек пут, и ми се више нећемо видети овде.

Молитвама преподобног Акакија нека се и ми удостојимо предстојања у слави светих, славећи Оца и Сина и Светога Духа кроза све векове, амин.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ДИМЕ и ПРОТИЈА

Пострадали за Господа Христа мачем посечени.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ВАСИЛИЈА, епископа Рјазанског

Најпре био епископ у граду Мурому. Управљао црквом ревносно и мудро. Но буде оклеветан да води нечист живот. Муромци реше да протерају владика. Владика се није правдао. Провевши сву ноћ у молитви пред Муромском иконом Божје Матере, владика одслужи ујутру свету литургију. Затим у присуству огромне масе народа, он дође на реку Ок, распростре мантију на води, прекрсти се, стаде на мантију и отплови низ реку ослањајући

се на жезал и држећи на прсима Муромску икону Божје Матере. То порази Муромце, и они дошавши к себи стадоше дозивати светитеља да се врати, али већ беше касно. Свети Василије доплови у Рјазањ, и стаде тамо епископовати, доневши новој пастви своје састрадално срце, своју мудру делатност и своју светлу проповед. Богомудро руководећи своју нову паству, свети Василије се упокоји 1295 године. А 1609 године бише обретене свете мошти његове, и почивају у Рјазанској Рождественској цркви, где се налази и икона која представља путовање светог Василија по реци Ок.

НАПОМЕНЕ:

1. Овај дијалог или разговор налази се у познатом делу светог Григорија Великог (540-604): "Разговори о животу и чудесима италијанских отаца", због чега је он и добио назив Двојеслав. Ово се дело састоји из четири књиге и садржи у себи казивања о подвизима побожних људи. Податке о томе свети Григорије је добијао или сам лично од италијанских отаца, или му их је достављао епископ сиракуски Максимилијан.
2. Преподобни Исаак живео у шестом столећу.
3. Атанасија је грчка реч и значи бесмртност.
4. Острво Егина налази се у близини полуострва Атике у Грчкој.
5. Преподобни Матеј зато спомиње Ефес што је свети апостол Јован Богослов последње године свога живота провео у том малоазијском граду, управљајући малоазијским црквама (ср. Откр. 1, 11; 2, 1-7).
6. Цар Константин Копроним ступио на престо 741 год., а умро 775 г.
7. Царица Ирина, супруга Лава Хозара, управљала државом за малолетства свога сина Константина Порфирородног од 780 до 802 год. Ревносна поштоватељка светих икона, она је сарађивала на сазиву Седмог Васељенског Сабора, који је утврдио у Цркви догмат о иконопоштовању.

8. Преп. Антуса примила монашки постриг у цариградском манастиру св. Јевтимија, а потом прешла у Омонијски манастир где је била игуманијом.
9. Римски цар Констанције царовао од 337 (353) до 361 год.
10. Валент управљао римском царевином од 364 до 378 год.
11. Атонска пустиња, недалеко од скита Свете Ане.
12. Види о томе у житију преп. Максима Капсокаливe, под 13 јануаром.
13. Страдање ов- преподобномученика Романа види под 16 фебруаром.
14. Видети под 11 јулом страдање преподобномученика Никодима.

13. АПРИЛ

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА АРТЕМОНА, презвитера Лаодикијског^[1]

За царовања Диоклецијанова бејаше велико гоњење на хришћане^[2]: у све градове и крајеве римске царевине бише упућени мучитељи, да приносе жртве идолима и да хришћане приморавају на поклоњење идолима, а непокорне да муче и убијају. За Лаодикијску^[3] област би одређен војвода Патрикије. Чувши да се војвода приближава Лаодикији, епископ лаодикијски блажени Сисиније узе са собом свештеника Артемона светог и неке хришћане, оде ноћу у идолиште Артемидино^[4] и све идоле полупа и огњем сажеже. Онда оде у своју хришћанску цркву, која беше удаљена од града пет стадија, тамо вршаше богослужење и утврђиваше верне у вери, говорећи им: Децо моја, чујемо да у град долази антихрист који ће убијати хришћане. Нека вас дакле ништа не растави од љубави Христове: ни огањ, ни мач, ни звери, нити ма која најљућа смрт!

Када стиже у град, војвода Патрикије прво принесе жртву у идолишту Аполоновом. И тог дана приреди позориште, и саопшти царску наредбу. Пошто пет дана проведе у позориштима и лову, он уђе у Артемидино идолиште са жељом да принесе погану жртву, али не нађе идоле. И упита за њих: Где су? Одговорише му, да је епископ Сисиније са попом својим Артемоном и осталим хришћанима разбио кип Артемидин и кипове осталих богова. На питање војводино, где се налази епископ и хришћани, одговорише му да су они у својој цркви Војвода одмах уседе на коња, и са наоружаном војском оде хришћанској цркви. А кад се приближи цркви на једну стадију, војводу ухвати силна грозница, те паде с коња, и војници га на носилима однеше у најближу кућу. Кад се спусти ноћ, и војници сеђаху око болесног војводе очекујући његову смрт, рече војвода војницима и домаћима: Хришћани ме проклеше, и њихов Бог ме мучи. На то му домаћи рекоше: Моћни богови и светла богиња Артемида даће ти здравље. Али пошто се болест погорша и живот војводи беше у опасности, војвода рече војницима: Идите у хришћанску цркву, и реците епископу Сисинију: овако каже војвода Патрикије: Велики је Бог хришћански, помоли Му се за мене, епископе, да оздравим од ове тешке болести, па ћу од злата начинити твој лик и поставити га усред града.

Војници одоше и саопштише епископу војводину поруку. Епископ му одговори: Злато твоје нека буде с тобом, а ако верујеш у Господа нашег Исуса Христа, избавићеш се од болести своје. На то војвода посла епископу овакву поруку: Верујем у Бога твога, само да оздравим. Онда епископ сатвори молитву за војводу, и војвода одмах устаде здрав.

После неколико дана војвода Патрикије крену у Кесарију Палестинску. И када беше на три стадија од Лаодикије, срете светог Артемона свештеника где се враћа из лова, јер он речју Христовом ловљаше дивље звери. И за њим иђаху два јелена и шест дивљих магараца, које вођаше епископу, јер епископ Сисиније имађаше диван врт, и желео је да у њему држи дивље звери. Војвода нареди да стану кочије, па упита Божјег слугу Артемона: Како си уловио ове звери? Он одговори: Уловио сам их речју Христа мог. И рече војвода:

Старче, чини ми се да си хришћанин. Светитељ му одговори: Хришћанин сам од младости.

Тада војвода нареди двојици војника да окују у двоје вериге Артемона и да га воде за њим до Кесарије Палестинске. А кад светитеља оковаше, он се окрену зверињу које је ишло за њим и рече им: Идите к Сисинију епископу. И одоше, и зауставише се код врата црквене ограде. А епископ упита вратара: Откуда дође ово звериње? Тада по наређењу Божјем један јелен проговори човечјим гласом и рече: К теби нас посла слуга Божји Артемон, кога злочестиви војвода ухвати и окована одведе у Кесарију.

Епископ се запрепасти кад чу јелена да говори, и дубоко уздахнувши за Артемоном, призва ђакона Филеја, и рече му: Ново чудо се догоди! Јер један од ових зверова које видиш, јелен проговори човечанским гласом и каза ми да је неваљали војвода ухватио слугу Божјег Артемона, оковао га и у Кесарију одвео. И ја сам ево запрепашћен тиме што је јелен проговорио, и опхрван великом тугом што је Артемон ухапшен. Стога те молим узми просфоре и са једним служитељем отиди до Кесарије и распитај се да ли је истина што каже јелен.

Ђакон узе просфоре и служитеља и, пошто се помоли Богу, оде. И дошавши у Кесарију он нађе светог Артемона у тамници. И пошто се поздравише, он га упита: Слуго Бога Вишњег и пастиру словесних оваца, како си нас оставио и пао у руке мучитељу? Ми то нисмо знали, али једна дивља животиња проговори људским гласом и обавести о томе епископа. Зато ме епископ посла овамо да видим да ли је истина што јелен каза, јер епископ много тугује за тобом. Свети Артемон на то рече: Слуго Господњи Филеје, извести владика мог светог епископа, да сам на путу ухваћен Христа ради и посађен у тамницу, те нека се помоли за мене, да бих могао победити злу намеру христорбног мучитеља и удостојио се постати заједничар Христу Господу.

Пошто дадоше један другоме целив, они се расташе: ђакон се врати к епископу, а Артемон оста у тамници. Дошавши к епископу, ђакон му достави Артемонову поруку. И епископ се са сузама помоли Богу, говорећи: Господе Исусе Христе, Ти си избавио Данила из уста лавових, и спасао Три младића из Навуходносорове

ужарене пећи, Ти и слугу твог Артемона избави од непријатељског Патрикија, и дај му да победи све муке на које га овај буде ставио, и уврсти га у лик светих Мученика.

Једнога дана војвода Патрикије, приређујући позоришта у граду Кесарији, нареди да изведу преда њ светог Артемона, свештеника лаодикијског, и упита га: Реци нам, старче, како ти је име? Он одговори: Зовем се Артемон, роб Христа Бога мог. Војвода га упита: Јеси ли ти разбио кип велике богиње? Светитељ одговори: Ја. Војвода га упита: Кажи ми, старче, како савлада силу њену, и не поштеде лик њен, нити се побоја одмазде њене, него ти она, кротка будући, допусти да живиш? Свети Артемон одговори: Ја ћу, молећи се Богу моме, и тебе савладати и насиље твоје победити, а немоли мртвог и немог идола! Војвода му рече: Чувши да се зовеш Артемон, ја се понада да си слуга богиње Артемиде. А држим да те она остави у животу зато што носиш њено име. Светитељ одговори: Неваљалче, безбожнице, помрачени умом сине ђавољи, ако хоћеш да знаш откуда ми то име, онда знај да ми га Бог дарова док бејох још у утроби матере своје. Војвода рече: Поштуј своју старост, поштеди своје седе власи, те принеси жртву великом богу Ескулапу[5] који је у овом граду. Светитељ одговори: Шеснаест година бејох чтец и читах књиге у цркви Бога мог; двадесет и осам година бејох ђакон и читах свештено Еванђеље; тридесет и три године напуних као презвитер учећи људе и настављајући их на пут спасења с помоћу Христовом; и ти сада тражиш од мене да будем сличан теби и да принесем жртву ђаволу који се налази у мртвом идолу. Ипак хтео бих да видим бога твог и познам силу његову. Војвода рече на то: Велику славу и силу има велики бог Ескулап, и који год пред вратима храма његова не принесе кадове с молитвом, не може ући унутра. - У храму пак Ескулаповом жречеви нарочито неговаху велике змије, и једном у години приношаху им слаткише. Светитељ рече: Хајдмо у храм Ескулапов, и ако ми не допусти да уђем унутра, ја ћу му онда принети кад.

А када се војвода и народ са светитељем приближише томе храму, змије, или боље нечисти дуси у њима, не подnoseћи долазак мучеников и силу Христову што је у њему, стадоше страшно шиштати и метеж правити, да се и сам храм као дрво од ветра

колебаше. Видевши то, војвода и народ побегоше од страха. Потом војвода рече светитељу: Видиш ли како је сила Ескулапова велика, па никоме не допушта да уђе к њему без када? Светител. му рече: Нареди твоје жрецу да ми отвори храм, и ја ћу ући. Војвода нареди жрецу да отвори храм. А жрец по имену Виталије рече војводи: Молим твоју пресветлу власт, ја не могу отворити храм без када и мољења, јер је велика претња бога Ескулапа. И жрец узе кад, принесе га по свом идолопоклоничком обичају, скиде катанац са врата, и одмах побеже одатле. А војвода, стојећи далеко од врата храма, довикну светитељу: Старче, ако можеш ући, ући Светитељ приђе вратима, прекрсти се, смело уђе, и све змије прикова за земљу тако да се не могаху маћи. Онда се светитељ помоли истинитоме Богу свом, говорећи: Господе Боже мој, Ти си слугом Својим Данилом уништио вавилонског Вила, и змију убио, - Ти и сада преко мене грешног побиј божанском силом својом ове змије, да се прослави свето име Твоје!

Затим, запретивши змијама да никоме никакво зло не учине, свети Артемон им нареди да му следују. И изиђе с њима напоље. А народ и војвода, када угледаше змије где излазе из Ескалупова храма, препадоше се и дадоше се у бекство. А светитељ повика за њима: Што бежите? Не бојте се, станите, и видећете сада да ће ове змије силом Бога мог истинитог бити умртвљене на очи ваше! - И духну на змије и све их намах умртви, и оне се распадоше пред ногама његовим као громом поражене. Онда свети Артемон рече војводи: Видиш ли, Патрикије, како силом Бога и Оца Господа нашег Исуса Христа бише умртвљени богови које ви обожавате? А војвода и сав народ беху се препали видевши змије побијене међу којима беше и једна огромна змија, пет лаката широка а двадесет и пет лаката дугачка. Жрец пак Виталије, видевши све то, громко изјави: Велики је Бог хришћански, и велика је сила овога човека који дахом уста својих умртви ове змије! И припавши к ногама светитељевим, говораше: Слуго Бога вишњега, нећу се одмаћи од тебе! Осени ме силом Бога твог, да бих постао овца твога стада. Досада сам био у заблуди, јер сам се уздао у идоле и у ове змије, а сада сам познао Бога истиннога.

А безбожни војвода, слеп очима душе, иако виде овакво чудо, ипак се не хте обратити истини. И погибију змија приписиваше не сили Божјој већ мађиоништву Артемоновом. И он, постиђен и разјарен због погибије змија, нареди да светог мученика опет изведе пред њега на суд. И јаросно викну к светитељу: Тако ми велике богиње Артемиде и лучезарног Аполона[6], на комаде ћу те исећи ако ми не кажеш којом си силом побио оне огромне змије! Мученик му одговори: Силом Христовом и с помоћу светог Архангела Рафаила, за то послатог од Бога, побих змије ваше. Војвода га упита: Може ли имати такву силу онај кога је јеврејски народ распео? Светитељ одговори: О злбом помрачена змијо стара, наследнице тартара чуо си и опет чуј: ваше змије погибоше од силе Бога мог!

То до беса доведе војводу, и он силно ужеже један огроман тигањ, положи на њега нагог мученика, па још ужеже и гвоздене остане, и нареди да га боду. Усто нареди да му железним оруђем одсецају делове тела. И говораше мученику светом: Видиш ли, непокорни старче, како тело твоје у мукама гине? А страдалник подиже очи к небу и рече: Господе Исусе Христе, не допусти поганом војводи да исмеје мене слугу Твога, јер знаш да Тебе ради страдам. Дај ми трпљење до краја, да враг мој буде потпуно посрамљен. Услиши, Боже, молитву слуге Твога, и чуј мољење моје, Господе Саваоте! Ти си створио небо и земљу и све дивоте под небом, и Ти си Господ свију, и нема онога који би Ти се могао одупрети, у милости Твојој спаси ме, Господе! Ти си осветио незлобивог слугу Твог Авеља, невино закланог; Ти си оправдао и на висину узнео угодника Твог Еноха; Ти си сачувао Ноја у ковчегу; Ти си благослова ради уздигао светитеља Мелхиседека; Ти си жртве ради прославио Авраама; Ти си умножио децу Јакова; Ти си ишчупао Лота из содомског огња; Ти си трпљења ради узвеличао Јова; Твојом помоћу Јосиф је победио телесне страсти; Тобом се слуга Твој Мојсије уздигао над непријатељима; и сви Тобом спасени величају Тебе, Бога прослављеног. И ја, Господе, слуга Твој, молим Те: помилуј ме милошћу Твојом и помози ми силом Твојом!

Док се светитељ тако молио, гле, онај јелен у Лаодикији, што проговори епископу човечанским гласом, дотрча у Кесарију, проби се кроз народ на гледалишту, паде на колена пред светог мученика и

лизаше чесне ноге његове. Затим ставши према војводи он опет, по наређењу Божјем на изобличење и посрамљење безбожника, проговори човечанским гласом и рече: О најзлочестивији војводо! увиди да нема ничега што је немогуће Богу. Он је моћан да и животињама подари људски говор, да би показао божанску силу своју. Знај дакле да ће се слуга Божји Артемон ускоро ослободити, а тебе ће две птице небеске зграбити и у врелу смолу вргнути, зато што си исповедио Бога и веровао у Њега, па си Га се затим одрекао, и сада бездушно мучиш праведног човека.

А покварени војвода, изобличен од дивље животиње, и сматрајући то за мађиоништво, разгневи се веома и нареди војницима да јелена убију. И један војник узео копље и баци га на јелена, али јелен отскочи у страну, и копље удари у груди војводиног трпезара, прободу га и овај одмах издахну. То веома ожалости војводу, и он прекину суђење и оде дому свом, наредивши да мучеиика опет вргну у тамницу.

Сутрадан војвода нареди да се велики казан напуни смолом, да смола проври, па да се у њу главачке баци мученик. Када слуге спремише све, дођоше и известише војводу да смола већ ври у казану. А он, желећи да својим очима то види, седе на коња и одјаха ка казану. Кад се приближи том месту, слетеше с неба два Анђела у облику орлова, зграбише га с коња и вргоше у врелу смолу, и сав изгоре у њој да му ни кости не остадоше. Кад то видеше војници и народ, препадоше се и разбегоше, само светитељ остаде крај казана, славећи Бога. И преклонивши колена помоли се Богу, и изведе на том месту извор воде.

Онда дође идолски жрец Виталије и многи други, те их свети мученик огласи и крсти.

Те ноћи дође мученику глас с неба који говораше: Изиђи из овог града и иди у Азију у приморско место Вули, и тамо ћеш обрести Александра и његову мајку Пиронију. И с њима ћеш многе ослобађати од демона и од разних болести. И многи ће, просвећени Тобом, прославити Бога. - А кад свану, скупише се код светог Артемона сви новопросвећени. И он узео хлеб Божанске Тајне, разломи га на честице, и благословиши свету Чашу, даде им говорећи: Овај хлеб је Тело Христово, и ова Чаша је Крв Христова,

проливена за душе ваше. Стога се чувајте, децо, да ниједан између вас не отпадне од љубави Христове! Стојте непоколебљиво у вери! А мени је наређено да идем у Азију.

Епископ пак кесаријски, чувши све о светом мученику Артемону, како је многе крстио и како учи народ речју истине, дође к њему са вернима, целива га и, сатворивши молитву, обележи оно место на коме је страдао свети мученик Артемон. И ту касније подиже цркву. А неке од оних које је крстио свети мученик епископ рукоположи за свештенике, неке пак за ђаконе, док Виталија постави за епископа и уручи му палестинске крајеве. Свети пак мученик Артемон, опростивши се с епископом и народом, крену у означено место у Азији. На путу га Анђео узне и однесе у то место Вили. Тамо он силом Божјом учини велика чудеса, и многе просвети и приведе к Богу. Затим би поново ухваћен од незнабожаца и мачем посечен 304. године. И оде у вечне обитељи да прими венац славе од Христа Бога нашег, коме са Оцем и Светим Духом слава и поклоњење кроза све векове, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА КРИСКЕНТА

Свети Крискент беше из Мире Ликијске[7], рода славног и чувеног. Одмакао у годинама и стар, гледајући многе идолопоклонике како приносе жртве неразумним животињама, понесен ревношћу он оде међу идолопоклонике и саветоваше их да одбаце своју заблуду и обратe се Богу у кога верују хришћани, који је Творац сваке душе и промислитељ сваког живота.

Игемон назва светитеља злодухом и несрећником, зато што жели да добровољно иде на муке. Светитељ му одговори да је страдање за Христа извор среће и блаженства. Упитан од игемона, како му је име и одакле је, светитељ даде на сва питања један одговор: Хришћанин сам. Игемон му саветова да принесе жртву идолима говорећи му: "Поклони се само телом, а душом клањај се твоме Богу!" Али он то најодлучније одби, и исповеди пред свима Христа Бога. И још рече: "Тело не може чинити ништа друго него што душа хоће, јер душа креће тело и влада телом".

Због тога светитељ би најпре везан и бијен. Затим наложише ватру и бацише га у њу. Али му ватра ни длачицу на глави не опали. Потом он благодарећи Бога предаде душу своју у руке Божје, и доби од Бога венац мученички.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ТОМАИДЕ

Света мученица Томаида рођена је у Александрији од благочестивих родитеља, који је лепо школоваше и добро васпиташе. У петнаестој години родитељи је удадоше за једног младића хришћанина. И живљаше Томаида чесно у дому свога мужа, украшена целомудреношћу, кротошћу, незлобивошћу и осталим врлинама. Живљаше у дому и отац њенога мужа, њен свекар. Он по дејству Сатане, рањен лепотом своје снахе и распаљен похотом, смишљаше јој зло, и тражаше згодно време да је обешчисти. Али не налазећи погодну прилику за то, он је сваки дан као мазећи је, грљаше и љубљаше. А невеста, будући целомудрена, није разумевала лукаву намеру његовог мажења, него је држала да он то чини из родитељске љубави, и стиђаше га се као оца.

Муж Томаидин беше рибар. Једне ноћи дођоше други рибари и одведоше га да лове рибу. Пошто он оде, отац његов нападе на снаху своју приморавајући је на грех. А она, запрепашћена од таквог неочекиваног зла, стаде се отимати од бестидног старца, и говораше му: Шта то радиш, оче? Прекрсти лице своје и удаљи се, јер је то ђаволско дело. Али старац не попушташе, приморавајући је и прељубним речима и бесрамним насртањем. Но она, целомудрена и пуна страха Божја, јуначки се брањаше, и мољаше и саветоваше свога свекра да се мане такве безаконе и нечисте жеље. Али, уколико се она јаче брањаше, утолико он луђе нападаше на њу, горећи сладострасном похотом као огњем. Изнад постеље пак висижаше један мач. Старац га скину, извуче га из корица, и стаде плашити снаху говорећи јој: Не послушаш ли ме, ја ћу ти овим мачем одсећи главу. А снаха му одговори: Макар ме на парчад исекао, ја нипошто не пристајем на безаконно дело. Тада старац, бесан од јарости, удари мачем снаху своју блажену Томаиду, и закла је, па је расече на две

половине. И она предаде душу своју у руке Божје, и доби славни венац мучеништва за такву чистоту своју и целомудреност. Јер се до крви бо-рила против греха, и душу своју положила за Божји закон, волећи више смрт него да оскврни тело своје и постељу мужа свог, и таквим безакоњем разгневи Бога.

Убицу пак одмах постиже казна Божја: намах ослепи он који је био слеп душом, и бацивши мач тражаше врата да би побегао из куће, али их не могаше наћи. И док се он тако мучио пипајући зидове и тражећи врата, наиђе друга група рибара, закуца на врата и позва сина његовог у риболов. А отац његов одговори им: Син мој оде да лови рибу, него ми ви покажите врата пошто не могу да их нађем. Они онда отворивши врата уђоше унутра и угледаше старца крвавих руку и одела, и на земљи мртву жену, расечену на две половине, где лежи сва у крви. Видевши то, они се запрепастише, и питаху: Шта је ово? Ко и ради чега изврши ово убиство? Старац им онда исповеди свој грех, и мољаше их да га одведу у суд и предаду властима, да би по заслуги својој био кажњен. Уто се и муж врати из риболова. И видевши шта се догодило, неисказано се ожалости и постиде. И плакаше за супругом својом толико целомудреном, а стиђаше се оца свог толико безаконог да се ни Бога не побоја ни седих власи својих не постиде, те учини такву ствар. И старац би предат суду. И суд га осуди на смрт: он би посечен мачем.

Код тела пак убијене Томаиде стече се много људи из Александрије. Сви се они чуђаху таквом необичном и страшном делу, а величаху целомудрије убијене. Деси се тада у Александрији преподобни отац Данило из Скита. Он предложи своме ученику: Чедо, хајдмо да видимо мошти свете невесте. Пошто одоше и видеше мошти, они отпутоваше у манастир, звани Октодекат, тојест Осамдесети. И монаси сретоше оца чесно и с љубављу. И он им исприча о мучеништву свете Томаиде, и рече: Идите и донесите овамо чесне мошти њене, јер не треба тело њено да буде сахрањено са световњацима него са светим оцима. А неки од братије стадоше роптати што наређује да се тело женско сахрани са светим оцима. Преподобни им на то одговори: Та девица, коју не желите да овамо донесу, мајка је и мени и вама, јер умре ради целомудрија.

Тада монаси, не смејући се противити светом оцу Данилу, одоше те донесоше тело свете Томаиде, и чесно га сахранише у манастирској гробници са светим оцима. После тога преподобни Данило, пошто целива све оце, оде са учеником у свој Скит. Потом се догоди да једног брата силно нападаше демон блуда. Он оде к преподобном Данилу и исповеди му се како га страшно мучи похота. Преподобни му онда рече: Иди у манастир Октодекат, уђи у гробницу светих отаца и помоли се говорећи: Боже, молитвама мученице Томаиде помози ми, и избави ме од блудне напасти! А уздај се у Бога, и ослободићеш се од искушења ђаволског. - Брат учини тако, и престаде блудна напаст. И вративши се у Скит, он паде пред ноге преподобном Данилу, говорећи: Молитвама свете мученице Томаиде, и твојима, оче, Бог ме ослободи од блудне напасти. - А старац га упита: Како то би? Брат одговори: Само дванаест молитава сатворих, и усто помазах се јелејем из кандила што је на гробу свете мученице Томаиде, па спустих главу своју на њен гроб, и заспах. И гле, јави ми се светла девица, света мученица Томаида, и рече ми: Оче, оче, прими овај благослов и иди с миром у своју калију! И ја, узевши благослов, пренух се из сна, и осетих се потпуно ослобођен од телесних страсти. Но ја не знам какав би тај благослов што ми га у сну даде светитељка, само се осетих ослобођен од страсти. На то му преподобни Данило рече: Такву слободу имају пред Богом они који се боре за целомудрије. - И отада никаква више телесна страст није узнемиравала тога брата, и он слављаше Бога, а прослављаше и свету мученицу Томаиду, лекарку својих страсти.

Потом исто тако и други, узнемиравани таквим страстима, прибегавали су гробу свете мученице Томаиде, и светим молитвама њеним добијали олакшање и ослобођење од телесне похоте, и славили прослављеног у овој светитељки Христа Бога, коме са Оцем и Светим Духом част и поклоњење вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЕЛЕВТЕРИЈА ПЕРСИЈАНЦА

Овај свети мученик, заједно са Св. мучеником Зоилом Римљанином (који се такође данас слави) отиде сам пред

управитеља свога града и изобличи га за његову нечестиву веру. Овај га ухвати и стаде га мучити на точку и са разним мачевима и другим справама. Мучен страшно и навраћан да прими незнабожачку веру, Свети Елевтерије не попусти, него храбро поднесе све муке. Најзад би посечен мачем за Господа свог. За њим би посечен и свети мученик Зоило Римљанин[8].

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЗОИЛА РИМЉАНИНА

Свети Зоило пострада за Христа заједно са Светим мучеником Елевтеријем Персијанцом, чијем се страдању трпљењу дивио, а затим га и сам са њим делио.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ТЕОДОСИЈА

Овај свети мученик мачем посечен за Христа.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ДИМИТРИЈА ПЕЛОПОНЕСКОГ[9]

Свети новомученик Димитрије беше родом из села Лигудиста у покрајини Аркадији на Пелопонезу. Отац му се зваше Илија, а мајка му умре још док он беше дете. Маћеха, коју отац доведе у кућу, не поступаше добро са децом, па Димитрије са својим старијим братом напусте кућу и дођу у Триполис. Димитрије ступи у службу код неких зидара, па мучен од њих отиде да служи у једну турску кућу. Ту га постепено мухамеданци обрете у своју веру, обрежу га и назову Мехмед. За њим пође и његов старији брат и учини то исто и он. Чувши за ту пропаст своје деце, јадни отац њихов Илија пође да тражи синове, али их не нађе и врати се натраг кући.

Димитрије чу за то да га је отац тражио и поче га савест гристи. Размишљајући много, он најзад напусти свога агу и крете у Аргос, а одатле лађом у Смирну. Одатле отиде по савету и других у манастир Светог Претече у Кидонијама, где се исповеди код тамошњег игумана, а овај га пошаље на острво Хијос код св. Макарија Коринтског, који тада тамо живљаше. У младом Димитрију већ тада беше почела да се развија и расте жеља да пострада за Христа, и то тамо на оном месту где Га се раније беше одрекао. Зато под руководством духовника (Никифора Хијоског) удари себе на најстрожије подвиге и духовне трудове, особито на пост и молитву и покајање. После дугих одлагања и припремања, он најзад доби од духовника благослов за пут, и отпутова за Аргос и за Триполис. У Аргосу се исповеди код свештеника Антонија Сакеларија, па се онда појави код свога аге у Триполису и јавно исповеди да је хришћанин и да жели да пострада за Христа. Његов бивши газда га предаде турском намеснику, а овај стаде убеђивати мученика да се врати у исламску веру. Затим, када то ништа не поможе, он му стаде претити и отпоче га љуто мучити. На сва улагивања и на сва мучења, блажени Димитрије само одговараше: Хришћанин се родих, Хришћанин јесам, и Хришћанин хоћу да умрем. Распети Господ је истинити Бог. Поклањам се Оцу и Сину и Светоме Ауху, Тројици јединосушној и нераздељивој!

Не могући га придобити за себе, Турци га одашиљаху од намесника до судије, и од судије до управитеља града, и свуда пред свима мученик само понављаше: Хришћанин сам, и као Хришћанин хоћу и да умрем. Клањам се Распетоме Исус Христу, истинитоме Богу! Никаква мучења, која зловни Агарјани употребише не могоше изменити веру његову. Најзад, турски игемон наред да му главу отсеку мачем. И тако Свети новомученик прими венац мучеништва од Христа. Пострада у уторак по Томиној недељи, 13. априла 1803. године. Његове свете мошти спасоше побожни хришћани и пренесоше у храм Св. Николаја звани Варсон, а свету му главу узе и сачува споменути свештеник Сакеларије у Аргосу. Од моштију Светог новомученика Димитрија биваху многа чудесна исцељења, на славу Христа Бога нашега и на спасење многима. Амин.

НАПОМЕНЕ:

1. У неким Синаксарима овај Свети се спомиње још и 8. октобра, или 24. марта, заједно са ов. Артемоном, еп. Селевкијским.
2. За царовања Диоклецијанова, од 284 до 305, било је издато четири указа против хришћана. Први је објављен у фебруару 303. године. Овим указом наређивало се: рушење цркава и спаљивање светих књига, лишавање хришћана грађанских права, части, заштите закона и свих служби; робови хришћани губе право на слободу, ако су, пошто су добили слободу, остали и надаље у хришћанској вери. Ускоро затим би издат други указ; у њему се наређивало: све преставнике Цркве и друга духовна лица затварати у тамнице. Ови су пред царем били окривљени као коловође устанка у Сирији и Јерменији, који је, на несрећу хришћана, букнуо после обнародовања првог указа. У тој 303. години објављен је и трећи указ; у њему се наређивало: све оне који су похапшени на основу другог указа приморавати на приношење жртава; оне који не буду хтели да то учине стављати на муке. Најзад, у 304. години би обнародован последњи, четврти указ: њиме је објављено опште гоњење на све хришћане свуда. "Велико гоњење", о коме се говори у Житију светог Артемона, очигледно се односи на гоњење које је настало после обнародовања четвртог указа. Тада се пролило највише крви хришћанске. Овај указ је био на снази читавих осам година, све до 311. године, када је цар Галерије нарочитим указом објавио да је хришћанство дозвољена вера. Диоклецијаново гоњење било је последње; у њему је Хришћанство скоро после тровековне борбе однело коначну победу над незнабоштвом.
3. Ова се област налази у Малој Азији.
4. Артемида - богиња шума и лова код Грка.
5. Ескулап - бог лекарства код старих Грка.

6. Аполон - бог сунца, покровитељ уметности, вештина.
7. Мира је био главни град древне области Ликије; налазио се близу мора на реци Андрак (Турци га назвали Дембре). То је био град где је еписковао Св. Николај Мирликијски (6. децембра).
8. О овим св. мученицима у Синаксарима, осим спомена, нема других података. Ови податци су из рукописа I 70 из Велике Лавре на Атосу (в. С. Евстратиадис, Агиологаон тис Артодоксу Екклисиас, Атина 1960, с. 127).
9. Страдање св. новомученика Димитрија записа у почетку св. Макарије Нотарас, еп. Коринтски (слави се 17. априла), кога се св. Димитрије лично исповедао. Затим га допуни Никифор Хијоски (који такође исповедаше овог новомученика) и издаде га у "Неон Лимонарион", у Венецији 1819. године. Он написа и службу светом Новомученику, коју такође тамо објави.

14. АПРИЛ

**СТРАДАЊЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
МАРТИНА ИСПОВЕДНИКА, папе Римског**

После смрти папе римског Теодора (642-649 г) једногласно би изабран за папу блажени Мартин, 5. јула 649. године. У то време на Истоку цароваше Констанс III^[1], унук цара Ираклија. Тада су грчки цареви владали и Римом, и држали своје намеснике у западним крајевима. У то доба на Истоку јачаше јерес монотелита, тојест једновољника, који уче да у Христу Господу нашем постоји само једна воља, једно хтење. Ова јерес произађе из раније Евтихијеве јереси, која је булазнила да у Христу постоји само једна природа, насупротив православном вероисповедању, по коме у Господу нашем оваплоћеном Богу постоје две природе, две воље, два хтења и два дејства, својствени Божанској и човечанској природи, али у једном лицу Христовом, јер се Христос Бог не дели у два лица већ се распознаје у двама природама, непомешано сједињенима. Ова јерес поче од патријарха александријског Кира и патријарха цариградског Сергија (610-639 г.); уз њу пристаде и цар Ираклије, дед цара Констанса II. После Сергија у Цариграду би патријарх Пир, такође јеретик монотелит; за овим патријарх Павле, присталица исте јереси. По наговору патријарха Павла цар Констанс II написа књижицу, названу Типос, тојест Образац, пуну монотелитске јереси, и разасла је на све стране са наређењем да сви имају тако веровати.

Многи од правоверних, који се не покорише царевом неблагочестивом наређењу, поднеше прогонства, ране и смрт. Међу њима беше и преподобни Максим Исповедник (види 21. јануар), и овај свјатјјши папа Римски Мартин. Чим он постаде папа, цар му посла своју јеретичку и зловерну књижицу Типос, са жељом да папа Мартин усвоји његову веру и саборски је утврди. Блажени Мартин одбаци то зловерје, говорећи: Када би и цео свет усвојио ово учење које је супротно правоверју, ја га нећу усвојити, нити ћу отступити од еванђелског и апостолског учења и од предања светих Отаца, па макар ме и на смрт предали. - И свети Мартин посла цариградском патријарху Павлу (641-654 г.) изасланике, неке чесне клирике своје, са својим писмом, молећи га и саветујући да не прави раздор у Цркви, да не сеје кукољ јереси по пшеници вере благочестиве, и да усаветује цара да престане са умовањем противним Цркви. Но патријарх Павле не само не послуша блаженог Мартина, него и

изасланике његове изружи, изби и посла на заточење у далеке покрајине.

Тада свјатјејши папа, по савету светог и преподобног Максима, аве хрисопољског (код Цариграда), који је у то време био у Риму, сазва помесни сабор у Риму 649. године, састављен од сто пет епископа. На сабору би осуђена и предата анатеми заблуда Кирова, Сергијева, Пирова и Павлова, и царева књижица Типос. И свети Мартин посланицом извести о томе све верне у васељени, утврђујући их у правоверју а разголићујући пагубност јереси и наређујући им да се будно чувају од ње.

Када за то чу цар Констанс II, веома се разјари и посла свог намесника, војводу Олимпија, у Рим, да ухвати папу Мартина. Олимпије стиже у Рим док је помесни сабор заседавао. Али видећи мноштво епископа и град пун света, духовног звања и мирјана, он се не усуди да папу ухвати јавно, већ нареди једноме војнику да папу убије у цркви изненада. Но када војник уђе у цркву са мачем сакривеним и приближи се папи да га прободе, наједанпут ослепе: јер Господ који не оставља жезал безбожника над уделом праведника (Пс. 124, 3), не допусти убици да подигне крвничку руку на верног слугу Његовог. А када Олимпије виде да сам Господ чува служитеља Свог, остави папу и оде у Сицилију на Сарацене и тамо умре.

Цар пак, наговорен од патријарха Павла, посла у Рим другог намесника, војводу Теодора Калиопу, да Мартина веже, оптуживши га лажно: како је у дослуху са Сараценима, како неправилно држи веру предану од Отаца, и како хули на Пречисту Богоматер. - Допутовавши у Рим, царев намесник јавно изнесе ове оптужбе против папе. А блажени Мартин, невин у свему томе, брањаше себе од безочне клевете, изјављујући: Никада никакав дослух нисам имао са Сараценима, сем што сам слао милостињу православној браћи који под Сараценима живе у беди и сиротињи; а Пречисту Богоматер ако ко не штује и не исповеда и њој се не клања, да буде проклет и овога и онога века; веру пак свету, предану од светих Апостола и богоносних Отаца, не држимо неправилно ми, него је неправилно држе они који супротно нама умују.

Намесник царев, не узимајући у обзир папине оправдане разлоге, кривљаше папу за све, па га најзад оптужи и за то да је тобож неправилно дошао на папски престо. И једне ноћи војна сила тајно ухвати папу (653. године), веза га, одведе на пристаниште, укрца у лађу, и посла на далека острва, звана Цикладе[2]. И тамо на острву Накосу би светитељ у заточењу читаву годину дана, мучен глађу и свеопштом оскудицом. А када су неки богољубиви житељи тога острва, сажаљевајући заточеног папу, доносили њему понуде, стражари су им то силом отимали и злостављали их, говорећи: Ко од вас воли овога, и има сажаљења према њему, непријатељ је отаџбине, јер овај заточеник је јеретик, противник Божји и разоритељ грчкоримског царства. И многе пакости чињаху стражари светитељу, ругајући му се и злостављајући га бестидно. И изнемогаваше светитељ телесно, како од свакодневног злостављања и оскудице, тако и од болести, али не изнемогаваше великодушношћу, трпећи све с благодарношћу Бога ради. Затим би одведен у Цариград.

У јесен лађа стиже у Цариград у пристаниште Јевтимијево, близу Архандије. И то стиже једнога дана рано ујутру. Светитељ беше тешко болестан. И разни бездушни људи, слати из царске палате и из патријаршије, долажаху и наношаху увреде и погрде чесном архијереју Божјем. И то светитељ подношаше од јутра до вечера. А на заласку сунца дође неки нотарије[3] Саголива са великом војском, положи болесног светитеља на носила, и однесоше у дворац, звани Пандиарија. Тамо га затворише у мрачну и тесну ћелију, и поставише јаку стражу, да нико из града не би сазнао за њега. И проведе светитељ у тој тамници деведесет и три дана, немајући с ким да проговори ни речи.

Затим однесе болесног светитеља у дом сакеларијев[4], где се беху скупили сенатори. И кад га на носилима унесе у салу, најстарији сенатор викну на њега наређујући му да устане. Слуге које су га носиле рекоше да не може да стоји пошто је тешко болестан. Али сенатори љутито наређиваху светитељу да стоји пред њима, макар га слуге придржавале. И светитељ, придржаван слугама, стаде пред сенаторе. Тада доведоше лажне и потплаћене сведоке који изношаху на њега лажне, гореспоменуте кривице, и друге

измишљотине; и сведочаху заклињући се светим Еванђељем. А када блажени Мартин, који није знао грчки, хтеде да се преко тумача брани, они му не дадоше ни да проговори, а тумача бестидно изгрдише. Онда им свјатјјши папа рече: Господ зна, учинићете ми велико добро, ако ме што пре ма каком смрћу уморите.

Потом светитељ би посађен на једно високо и истакнуто место у позоришту, где га је сав народ посматрао. А цар га из једне оближње високе куће посматраше. Онда дође царев сакеларије и презриво рече светитељу: Ето, пошто си оставио Бога и Бог је тебе оставио. И рекавши то, он нареди народу да прокуне блаженог Мартина- И народ викаше громко: Анатема Мартину папи! А они који су знали да је папа невин, тужна лица и сузних очију одлажаху из позоришта. Затим сакеларије рече старешини суда: Узми овога па га на комаде исеци, јер не заслужује да живи.

И целати одмах зграбише светитеља, свукоше му горњу хаљину, а доњу му исцепаше од врха до дна, па му око врата ставише тешке вериге и цело му тело оковаше, и тако га вуцијаху кроз град у судиште. Испред њега је ношен мач којим је имао бити посечен. А од светине неки му се ругаху, вређаху га и злостављаху, и викаху: Где је Бог његов? где је учење вере његове? Други пак плакаху и ридаху гледајући какво се бешчашће чини и на какве се муке ставља тако велики светитељ Божји. А преподобни Мартин подношаше двоструке патње: једне од болести и тешких окова и немилосрдних руку целата, а друге - душевне зато што је наг и што му се срце кида од стида. Кад га довукоше у судиште, вргоше га у тамницу међу злочинце и разбојнике, вукући га окована наниже по многим степеницама, од чега светитељ задоби многе ране и силна крв истече из њега. И после нешто времена пренесоше га у другу тамницу, која се звала Диомидова. Тамо од болести и великог јануарског мраза он беше на самрти. Но жена тамничког стражара, сажаливши се на светитеља, тајом дође у тамницу к светоме сужњу, однесе га одатле, опра му и преви ране, положи га у своју постељу, добро покри, и тако светитељ лежаше без гласа као мртав све до вечера. А касно увече, старешина царских евнуха Григорије посла к светитељу економа свога дома са нешто понуда, и овом поруком: Не малаксавај у тузи! надамо се у Бога да нећеш умрети. Чувши то, преподобни

Мартин дубоко уздахну, јер му та реч не беше пријатна, пошто је желео да умре у своме страдању за правоверје.

Сутрадан цар посети болесног патријарха Павла, који беше на самрти, и све му исприча о папи Мартину. А Павле, уздахнувши тешко окрете главу дувару: Тешко мени, и то на моју осуду! Цар га упита, зашто говори тако. А патријарх одговори: Зар је то мала мука, господару, да папа страда толико? И преклињаше цара да више не мучи папу.

На осам дана после смрти патријарха Павла цар посла свога нотарија Демостена и друге угледне људе к светоме Мартину у Диомидову тамницу. Ушавши код светитеља, они му рекоше: Господар наш цар говори ти: Ето, у каквој си слави био, и у какво си бешчешће пао! Али, за то си ти једини крив, и нико друга. - Свјатјејши папа им ништа не одговори, већ подиже очи к Богу и рече: Хвала и благодарност за све јединоме Цару Бесмртноме! - и распитиваху светитеља за Пира, ранијег патријарха, да ли је добровољно био у Риму и одрекао се своје монотелитске вере, и како га је примио ранији папа Теодор. Свети Мартин им исприча подробно све о Пиру, како је добровољно дошао у Рим и писмено се одрекао неправде вере, ма да се потом опет вратио свом првом зловерју, и како га је папа Теодор примио чесно као епископа и снабдео свим потребним. Напоследку светитељ им ово рече: Ево, у вашим сам рукама, чините са мном шта хоћете, пошто вам Бог допусти. Али знајте насигурно, макар ме на парчад исекли, ја нећу имати никакво општење са цариградском црквом све док остаје у зловерју. Пробајте на делу, и увидећете каква је благодат Божја у слугама Божјим. - Чувши то, изасланици се вратише к цару, дивећи се светитељевој великодушности и неустрашивости, јер се ни мука ни смрти не боји.

Пошто светитељ проведе у Диомидовој тамници осамдесет и пет дана, дође к њему нотарије Саголива и рече: Наређено ми је да те одавде одведем дому твоме, а потом ћеш бити послан некуда. Светитељ га упита: Куда ћу то бити послан, и у које место? Али му овај не хте казати. И рече му. преподобни: Оставите ме овде у тамници све до онога часа када ћете ме одавде послати некуда. - И нотарије оде. А на заласку сунца блажени Мартин рече својим

сасужњима: Ходите, браћо, да један другоме дамо последњи целив, јер ће сада доћи онај који ће ме одвести одавде. - И пошто се с плачем целиваше, светитељ им весела лица рече: Не плачите, него се заједно радујте са мношвом, јер за правоверје идем на заточење.

Утом опет дође нотарије Саголива и одведе светитеља. А сви затвореници неутешно ридаху у тамници због расанка с њим. Светитељ пак би одведен на лађу, и лађом послат на заточење у Херсон[5], где мучен глађу, тескобом и оскудицом у свачему, после две године отиде ка Господу, 665. године[6]. А свето тело његово би погребено изван града Херсона у цркви Пресвете Богородице Влахернске. И гроб његов беше славан, јер даваше исцељења многим и разним болесницима светим молитвама његовим, а благодаћу Господа нашег Исуса Христа, коме са Оцем и Светим Духом слава вавек, амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА АНТОНИЈА, ЈОВАНА и ЕВСТАТИЈА

Ови свети мученици беху из литванског града Вилне. Беху најпре незнабошци и поклоници огња, као и остали житељи те земље. Антоније и Јован беху рођена браћа. Када у Литву дође неки свештеник Нестор, Антоније и Јован свом душом завољеше хришћанску веру, и Нестор их крсти божанским крштењем, наденувши старијем име Јован а млађем Антоније. И по крштењу браћа вођаху живот који доликује хришћанима. А беху на служби у двору кнеза литванског Олгерда[7] у Вилни. И кријаху пред њим своју хришћанску веру, али је не моглоше сакрити, јер се својим животом и обичајима разликоваху од других. Тако, они нису хтели да стрижу косу и браду као што су то чинили незнабошци, нити су јели меса у посне дане, ни чинили ишта што је противно хришћанству. И када их једном упита кнез, зашто не држе древне обичаје литванске, они смело изјавише да су хришћани. Кнез их онда стаде приморавати да се одрекну хришћанства и да једу од меса предложеног на трпезу. Али они чврсти у хришћанској вери, не хтеше да окусе месо, пошто тај дан беше постан. Кнез онда

нареди да их затворе у тамницу. О они весело иђаху у тамницу као да иду на царски престо, радујући се и благодарећи Бога што се удостојише страдати за свето име Његово.

Пошто мученици проведоше у тамници годину дана, Јован, притешњен тамничком тегобом и бојећи се мука, клону духом, и посла молбу кнезу да га ослободи, обећавајући да ће учинити све што му кнез буде наредио. Кнез се томе обрадова, нареди да обојицу пусте, и врати их на њихову ранију службу. Јован се наизглед прилагођаваше незнабошцима: држао је њихове обичаје и испуњавао вољу кнежеву, али се у срцу свом држао хришћанства, тајно се молећи Христу Богу, кога из страха од мучења није смео јавно да исповеда. Антоније пак ни најмање не измени своје хришћанско држање, већ јавно чињаше оно што прави хришћанин треба да чини, а Јована кораше што је малодушан и плашљив, и саветоваше га озбиљно да се покаје и да, не плашећи се мука, опет исповеди Христа јавно. А незнабошци, видећи како се старији брат Јован у свему покорава кнезу, на Антонија и не обраћаху пажњу.

Једнога дана када оба брата беху са кнезом за трпезом, Јован јеђаше месо, иако је био постан дан, а блажени Антоније не хте да окуси, објављујући да је хришћанин. Кнез онда опет нареди да Антонија затворе у тамницу. А Јована ружаху сви: хришћани га нису волели као отпадника, а незнабошци су га корели као непостојаног, јер нити остаде у древној праотачкој вери, нити одржа хришћанску веру у коју пређе. Но Јован онда дође к себи и стаде се са сузама кајати због свог пада. И оде споменутом свештенику Нестору, и моли га да посредује за њега код брата да му опрости грех и да га прими у своју заједницу. Када свештеник извести о томе Антонија, он одговори: Никакве везе не могу имати с њим, док он најпре јавно не исповеди Христа и хришћанску веру. А кад то буде учинио, онда ће нам све бити заједничко.

Кајући се истински, Јован с љубављу прими братовље речи, и тражаше погодно време да јавно исповеди своју хришћанску веру. И једнога дана када се кнез купаше у купатилу а Јован му служаше, Јован нађе да је погодан тренутак и смело изјави пред кнезом да је хришћанин. Кнез пак, пошто беше сам у купатилу, не усуди се да му ишта учини, нити испољи свој гнев. Потом опет, када кнезу

предстојаху многи, Јован громко објави да је хришћанин. И одмах, по наређењу кнежевом, Јован би везан, и од свих присутних немилосрдно шамаран и дуго штаповима бијен, па у тамницу вргнут.

Када то виде свети Антоније, испуни се неисказане радости. И оба брата борављаху у тамници славећи Бога. Тамо их гореспоменути свештеник причести пречистим и животворним Тајнама Христовим. А после неколико година свети мученик Антоније би као злочинац осуђен на срамну смрт: да буде обешен на дрвету. Када му пресуду саопштише увече, он сву ноћ проведе без спавања, хвалећи Бога, и молећи се, и соколећи брата на неустрашиво за Христа страдање, и саветујући га да се чува поновног пада, и пророчки му претскажујући рече: И ти ћеш, брате, не дуго после моје кончине, на исти начин скончати и ка Христу прећи. - А кад свану, обојица се причестише божанског и животворног Тела и Крви Христове. У подне пак свети мученик Христов би изведен из тамнице и по наређењу кнежевом обешен на дубу четрнаестог јануара. И тако, непобедив војник Христов предаде своју свету и непорочну душу у руке Христа Бога свог, кога возљуби, заволе.

А свети мученик Јован би остављен у тамници, јер се незнабошци надаху да ће га преластити и од хришћанске вере одвратити. Али када видеше да је он непоколебљив у светој вери и храбар, и да у тамници проповеда Христа, осудише га на исту смрт као и његовог брата. И обесише га на истом дубу исте, 1374 године, двадесет четвртог априла. Тако и овај страдалник, завршивши мученички подвиг, оде к подвигоположнику Христу, за кога се јуначки борио. А света тела њихова хришћани чесно сахранише на истом месту.

После ових светих мученика пострада блажени Евстатије. Он беше млад по годинама, али многе превазилажаше храброшћу; беше леп лицем, али још лепши душом и разумом. Јер познавши истинитог Бога и заволевши Христа, он се одрече незнабожачког безбожја, и оде к споменутом свештенику Нестору. Овај га поучи светој вери и крсти божанским крштењем. И отада он провођаше богоугодни живот хришћански, као што и доликује добром хришћанину: провођаше чист живот у посту и молитвама,

упражњавајући сваку врлину. А беше и он на служби код кнеза Олгерда. Једнога дана када се кнез бављаше пословима своје кнежевине, и Евстатије беше поред њега вршећи своју дужност, кнез угледа како је на Евстатијевој глави порасла коса. А у незнабожаца огњепоклоника био је обичај да на свој начин стрижу косу и браду. Блажени пак јуноша Евстатије, откако одбаци њихову безбожну и глупу веру и прими свето крштење, не остриже косу на глави. Видевши то, кнез га упита: Јеси ли хришћанин? И кад овај отворено изјави да је хришћанин, кнез побесне од гнева. И желећи да светог младића одврати од хришћанске вере, он га најпре примораваше да једе месо. Али он не само што не хте јести, него ни очима погледати на месо, јер беше Божићни пост, и петак.

Кнез онда, разјарен до лудила, нареди да прво гвозденим штаповима немилосрдно бију светог јуношу. А он, бездушно бијен, тако јуначки трпљаше, да не само не јакну, него и не уздахну, нити пусти сузу, већ благодараше Бога што га је удостојио да страда за свето име Његово. Овакво јуначко трпљење мучениково још више разјари кнеза, и он нареди да му у уста сипају студену воду, а беше цича зима. И од силне хладноће помодре мученику тело. Али ни то не натера светитеља да се потчини кнезу и једе месо у посне дане. Тада га кнез стави на најсвирепије муке: нареди те му поломише и размрскаше кости у ногама, све од колена до стопала; скидоше му с главе косу заједно с кожом; одрезаше му нос и уши. У таквим мукама проведе светитељ три дана, али као да није осећао болове: не беше узбуђен, нити икакав знак патње показа на лицу, штавише љубазно разговараше са неким хришћанима, који су плакали због његовог страдања, и говараше им: Не плачите, браћо, због мене, што се ова земљана кућа тела мог у ранама распада; ја се надам да ћу од Христа Бога нашег добити кућу нерукотворену, вечну на небесима.

Када кнез виде да ништа не помаже, он осуди мученика на смрт и нареди: да га обесе на оном истом дубу, на коме те године беху обешени свети мученици, Антоније и Јован. Слуге дохватише светог младића који једва беше жив, и поведоше на смрт. А свети мученик Евстатије, ма да размрсканих ногу и поломљених бедара, ипак, укрепљен помоћу Божјом, хиташе добро и брзо као потпуно здрав телом, и као да уопште није био мучен. Па не само хиташе, него и

иђаше испред оних што су га водили. И кад стигоше до дуба, мучитељеве слуге ставише мученику омчу око врата, и обесише.

И тако страдалник Христов предаде своју свету душу у руке Божје тринаестог децембра. А чесно тело његово би тако остављено да ниско виси, да би га разнеле звери и птице грабљивице. Али му се не приближи никаква звер нити икаква птица, јер га Бог чуваше. И после три дана узеше хришћани мучениково тело читаво и цело, и сахранише чесно крај тела светих мученика Антонија и Јована.

Необично је то, што после кончине светих мученика, нико од осуђеника не би обешен на том дубу, иако је то био дуб на коме су дотада сви кажњеници били вешани. А после извесног времена, пошто се хришћани умножише и света вера напредоваше, сабраше се хришћани и одоше код кнеза, и замолише га да им да место где свети мученици пострадаше за Христа. Кнез им, по промислу Божјем, изађе у сусрет, и даде им то место. Хришћани онда посекоше онај дуб, и подигоше цркву у име Пресвете Тројице: Оца и Сина и Светога Духа. А на месту где беше дуб наместише свети престо. И у цркву унесе мошти светих мученика Христових: Антонија, Јована и Евстатија, у славу Бога у Светој Тројици слављеног, коме приличи свака слава, част и поклоњење, сада и увек и кроза све векове, амин.

Незнабожачка имена ових светих мученика: Антонија, Јована и Евстатија, беху: Круглец, Кумец и Нежило.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА АРДАЛИОНА ГЛУМЦА

Био је најпре глумац - комедијант. Ради увесељења народа он је најрадије играо улогу мученика за веру исмејавајући хришћане на све могуће начине. Но када наста гоњење хришћана у време Максимијана (286- 305 г.), његов дух се потпуно промени. На једној комедијашкој престаји, где је требао да изиграва противљење хришћанских мученика царевим наредбама да принесу жртве идолима, он пред народом викну велегласно, да је он хришћанин, и да се не шали. Због тога би Ардалион суђен, и мучен, и наговаран и одвраћан. Али он остаде непоколебљив и пострада за Христа, и

умре привезан за усијану гвоздену лесу, одигравши тако праву и чесну улогу мученика хришћанског. Такви су, ето, чудесни путеви промисла Божјег у спасењу човека.

НАПОМЕНЕ:

1. Констанс II царовао од 641. до 668. године.
2. Ова острва, по броју шездесет, налазе се у Јегејском Мору.
3. Секретар патријаршије.
4. Сакеларије - највиши црквени чиновник, који је стајао на челу нарочитог савета, који је управљао цариградским манастирима и манастирском имовином, и мотрио над животом монаха.
5. Херсон - гребен на западној обали Крима; ту у петом веку пре Христа основан град Херсон; на неколико километара од Севастопоља виде се развалине тога града.
6.) Св. папа Мартин се упокојио највероватније 15. септембра, због чега се негде и спомиње тога дана (или 20. септ.).
7. Кнез литвански Олгерд владао од 1341 до 1377 године.

15. АПРИЛ

СПОМЕН СВЕТИХ АПОСТОЛА АРИСТАРХА, ПУДА и ТРОФИМА из свете Седамдесеторице

Свети Аристарх, кога помињу Дела Апостолска (19, 29) и свети апостол Павле (Кол. 4, 10; Филим. 23), би епископ у Апамији Сириској. Он се слави још и 4. јануара, заједно са свих светих Седамдесет Апостола и 27. септембра са апостолима Марком и

Зиноном. Свети Пуд, кога спомиње свети апостол Павле (2 Тм. 4, 21), био је угледан грађанин римски. Дом Пудов у Риму био је најпре уточиште врховним апостолима, Петру и Павлу, а после се обратио у цркву, названу Пастирска. Прича се да је у њој сам свети Петар чинодејствовао.

Свети Трофим, кога спомињу Дела Апостолска (20, 4) и свети апостол Павле (2 Тм. 4, 20), био је из Азије, из Ефеса (Д. Ап.21, 29), и пратио је апостола Павла на његовом јеванђелском путу.

За време Неронова[1] гоњења, када апостол Павле би посечен, посечени беху и сва три ова славна апостола[2].

Њихов заједнички спомен празнује се још и 4. јануара, заједно са светом Седамдесеторицом.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ ЛЕОНИДА.

епископа Атинског

Свети Леонид беше епископ града Атине у првим вековима. Упокојио се у миру[3].

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА САВЕ ГОТСКОГ

Божја Црква која је у Готској страни[4], цркви Божјој која је у Кападокији и свима хришћанима васељенске Цркве који обитавају међу свима народима у свету: милост, мир и љубав Бога Оца и Господа нашег Исуса Христа да вам се умножи! - Тако се почиње посланица Готске Цркве Кападокијској цркви[5], у којој се описује ово што следује. - Речи светог апостола Петра: У сваком народу који се боји Бога и твори правду мио је Њему (Д. А. 10, 35), сада се тачно остварише на светом Сави, који је мученик Бога и Спаса нашег Исуса Христа. Јер Гот по рођењу, и живећи у Готској страни усред рода неваљалог и развраћеног, он толико подражаваше свете људе и с њима се потпуно држаше Христових врлина да заблиста у свету као

звезда. Још од младости он заволе закон Господњи, и осети да је свецела врлина ово:познањем Сина Божјег достићи у човека савршена. Знајући да онима који љубе Бога све иде на добро (Рим. 8, 28), он је јуначки војевао противу врага, и уздигао се изнад овог сујетног света, и имао мир љубави са свима, и тако се удостојио вишњег звања и стекао вечну награду. Пошто свети мученик сконча у Господу, ми одлучисмо да ради успомене на њега и ради користи благочестивих људи опишемо његова преславна дела.

Беше Сава правоверан, побожан, у сваком праведном делу послушан, кротак, прост у говору али не у разуму, са свима у миру, истинољубив, ућуткивач идолопоклоника, смирен без имало гордости, покоран свима, ћутљив, не дрзак на речи, готов на свако добро дело. Појао је у цркви, и веома се старао о њој. Презирао је имање и богаћење; био задовољан најнужнијим; трезвен, у свему уздржљив, са женама се није дружио. Сваки дан је био ревносан у молитвама и пошћењу, туђ таштини. Све је потстицао на богоугодни живот; сам је испуњавао оно што припада дужности и врлини, а избегавао све што је супротно добрим делима; био је пун вере која љубављу дела, и никада није престајао слободно говорити у Господу. И пре но што се овенча мучеништвом за веру, он се много пута показа као силан заточник правог благочешћа. Јер када готски кнезови и судије стадоше гонити хришћане и приморавати их да једу од идолских жртава, па им и нежртвено месо подметаху као жртвено, свети Сава не хте да окуси ни једно ни друго, опомињући се речи светог апостола: Ако ли вам ко рече: ово је идолска жртва, не једите (1 Кор. 10, 28). Штавише, он зађе међу народ, и сведочаше свима говорећи: Ко једе од таквога меса, не може бити хришћанин. Саветујући тако људе, он их чуваше да не падну у замку ђавољу. Због тога незнабошци решише, те светог Саву из дела његовог прогнаше, али га касније опет позваше.

Потом, када опет наста гоњење на хришћане, неки кнез готски дође у село, где живљаше благочестиви Сава, и упита сељаке, да ли у њиховом селу има хришћана. Они га са заклетвом увераваху, да нема ниједнога. Тада Сава стаде пред кнеза и народ, и рече: Нека се нико не заклиње за мене, ја сам хришћанин. Кнез упита сељаке: Шта има овај хришћанин од имања? Они му одговорише: Ништа друго

нема осим тог одеда на себи. - Видећи га кнез бедна и сиромашна, пусти га с миром говорећи: Тај нити може што користити нити нашкодити.

После немог времена незнабошци опет стадоше гонити хришћане. Пошто се приближаваше Ускрс, блажени Сава реши да иде у друго село код хришћанског свештеника Гутика, да заједно с њим празнује свето Васкрсење Христово. И када беше на путу, јави му се висок човек, светла изгледа, и рече му: Врати се у своје село к свештенику Сансалу. Сава одговори: Њега нема код куће, побегао је од гоњења у Грчку. - Свети Сава није знао да се свештеник Сансал већ био вратио кући због Ускрса. - И продужи блажени Сава свој пут ка свештенику Гутику. Дан беше ведар, али се изненада наоблачи, и паде тако велики снег, да Сава није могао продужити свој пут. Видећи у томе Божји прст, он се врати благодарећи Бога. У селу затече свештеника Сансала, чему се веома обрадова, и исприча му шта му се догоди на путу. И заједно отпразноваше светли празник Христово Васкрсења.

Чуше то незнабошци, па треће ноћи, предвођени сином кнеза Ротеста Атаридом, нападоше изненада на дом свештеника Сансала, ухватише га, исто тако и Саву нага из постеље дигоше, и обојицу везаше. Сансала на кола бацише, а Саву голога по трњу вукоше, па бијући га немилосрдно бичевима и штаповима у град их свој дотераше. Али та бездушност њихова обелодани трпљење и веру праведног човека. А кад свану, хваљаше се блажени Сава Господом својим говорећи гонитељима овако: Не гонисте ли ме и не вукосте ли ме гола и боса по трњу? Погледајте ме сада: нигде ране на ногама мојим, нити трага од бијења вашег на телу мом! А кад они то видеше, зачудише се. Онда узеше једну греду, распрострише му руке по њој и везаше, па другу греду за коју му везаше ноге, затим га потрбушке на земљу бацише и растегоше, и целог дана до дубоко у ноћ тукоше и исмеваше. А кад мучитељи поспаше, дође нека жена и одреша светитеља од греда. И кад свану, Атарид нареди да му вежу руке и привежу за дрво. Исто то урадише и са свештеником Сансалом. И после кратког времена Атарид посла неке незнабошце са идоложртвеним месом к свештенику и Сави, и рекоше им: Овако вам поручује велики Атарид: једите од овога меса, па ћете тако

избавити душе своје од смрти. Свештеник Сансал им одговори: Нећемо окусити, јер нама не приличи да једемо од ове демонске погани, него молимо Атарида да нас распне, или да нас којом другом смрћу умори. А блажени Сава их упита: Ко посла ово? Они одговрише: Господар Атарид. Светитељ на то рече: Један је Господар - Бог који је на небесима. Ово месо је погано и погубно као и сам Атарид који нам га посла.

Када то светитељ рече, један Атаридов слуга се разгневи, па баци копље на светитеља, и тако га силно удари у груди да су сви присутни мислили да ће одмах умрети. Али, чуван Божјим промислом, мученик не задоби рану нити осеати бол, и рече ономе који га удари: Ти сматраш да си ме својим копљем ранио, а ја тај ударац осетих не друкче него као да си ме ударио кудељком вуне.

Када то дознаде Атарид, он нареди да погубе светог мученика Саву. Нечестиви војници онда оставише свештеника Сансала везана, па дохватише Саву и поведоше на реку Мусију, да га тамо утопе. Свети мученик, љубећи ближњег свог као себе самог, упита војнике који су га водили: Шта сагреши свештеник, те га не поведосте са мношћом на смрт? Они му одговорише: Није твоје да то знаш. А он, испунивши се радошћу Светога Духа, узвикну: Благословен си, Боже, и прослављено је име Сина Твог вавек, амин. Атарид сам себе предаде смрти и вечној погибли, а мене посла у живот вечни. Јер тако би воља Твоја, Господе Боже наш!

И тако светитељ, вођен на смрт, не престајаше хвалити и благодарити Бога, сматрајући да страдања садашњега времена нису ништа према слави која ће нам се јавити (ср. Рм. 8, 18). А војници говорху између себе: Зашто не пустимо овог невиног човека? Али свети Сава им рече: Зашто глупости говорите, и не извршујете оно што вам је наређено? Ја видим оно што ви не можете да видите: ево стоје свети Анђели који су дошли да са славом узму душу моју. - Утом дођоше до реке; војници везаше светом мученику камен о врат, бацише га у воду и утопише. Тако свети Сава заврши подвиг свој, сачувавши до краја чисту свету веру. Поживе свети Сава тридесет и осам година, а овенча се мучеништвом дванаестог априла 372. године.

Затим убице извукоше из воде тело мучениково, и оставише га на обали непогребено. Али се ни звери ни птице не дотакоше светог тела његовог, него га побожна браћа сакрише.

НАПОМЕНЕ:

1. Цар римски Нерон царовао од 54 до 68 год.; био један од најсвирепијих гонитеља хришћана.
2. По неким пак, св. Апостол Аристарх се упокојио у миру (в. С. Евстрадијадис, Агаологаон тис Ортодоксу Еклисиас, Атина 1960, с. 54).
3. Многи историчари, међу њима и еп. Атински Михаил III Акоминат - Хонијат (1182-1222 г.), сматрају Св. Леонида за свештеномученика, и зато га поистовећују са св. мучеником Леонидом, који се спомиње 16. априла. Међутим, древни Синаксари казују да се св. Леонид, еп. Атински, упокојио у миру.
4. Готи - народ германског племена, најпре живели поред реке Висле, па се затим населили поред Дунава. Међу Готима се почетком четвртога века стало ширити хришћанство. Први проповедник и насадитељ хришћанства био је епископ готски Улфила или Вулфила.
5. Ту посланицу написао је Асхолије, епископ Солунски, и Саран, војсковођа Скита на Дунаву, родом Кападокијанин. Посланица је написана око 374. године поводом упућивања моштију светог мученика Саве из Готије у Кападокију. Поглаварем Цркве кападокијске у то време био је Свети Василије Велики. Добивши свете мошти и посланицу, Свети Василије је упутио пошљаоцима захвална писма, која су сачувана у његовим делима (то су Писма Св. Василија Великог 165 и 155). - Грчки оригинал ове посланице Готске Цркве издали су Боланлисти, у

Acta Sanctorum за април (1675 г.) и у Analecta Bollandiana 31 (1912 г.).

16. АПРИЛ

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИЦА АГАПИЈЕ, ХИОНИЈЕ и ИРИНЕ

Кад се цар Диоклецијан[1] бављаше у италијанском граду Аквилеји, јавише му из Рима да су све тамнице римске препуне хришћана, који се не одричу Христа, иако их стављају на најразноврсније муке; учитељ им је Хрисогон, и они слушају њега, држећи се чврсто његовог учења. Диоклецијан онда нареди да се сви хришћани побију, а да Хрисогона доведу к њему на истјазане. Када исповедника Христовог светог Хрисогона вођаху везана из Рима у Аквилеју к цару Диоклецијану, пратила га је издалека његова ученица света Анастасија Узорешителница[2]. Доведен пред цара, мученик Христов би истјазаван од цара. И пошто се не хте покорити

царевој наредби, би осуђен на смрт, и глава му отсечена изван града далеко у једном пустом месту[3]. И чесно тело његово ваљаше се на морској обали, бачено тамо да га звери и птице разнесу. А недалеко од тог места живљаше један стари и свети свештеник Зоил. У близини пак овог светог свештеника живљаху три рођене сестре: Агапија, Хионија и Ирина. Свештеник Зоил имаде виђење од Бога којим му се откри, где се налази тело Хрисогоново несахрањено. Пожури старац, нађе тело и главу мученикову, положи их у сандук и држаше тајно у своме дому.

Тридесети дан после тога јави се свештенику Зоилу свети Хрисогон и рече: Знај, да ће у току девет дана оне три девојке Христове што живе близу тебе мученички пострадали. Ти пак реци слушкињи Божјој Анастасији, нека се нађе око њих, соколећи их на јуначки подвиг док се не овенчају мучеништвом. А и ти буди добре наде, јер ћеш примити слатке плодове трудова својих: ускоро ћеш се ослободити овог света, и са радошћу прећи ка Христу, и упокојити се са светима.

Исто то извешће прими у виђењу и света Анастасија Узорешителница и, покренута Духом Божјим, дође к свештенику Зоилу кога дотле није познавала, и упита га где су те девојке, о којима му је у виђењу јављено да ће мученички пострадали. Он јој показа њихову кућу. Она оде к њима, љубазно се поздрави с њима, и проведе с њима сву ноћ говорећи им спасоносне речи, пуне божанствене љубави, и на тај начин соколећи их да јуначки стоје за Христа женика свог и крв своју пролију за Њега. Потом опет оде дому свештеника Зоила и виде мошти учитеља свог Хрисогона, и дуго плака над њим препоручујући себе молитвама његовим. Онда се опет врати у град Аквилеју на свој уобичајени посао: да својим имањем служи сужњима Христовим по тамницама.

И би као што свети Хрисогон каза свештенику Зоилу у виђењу: овај свети свештеник се у току девет дана пресели ка Господу, а свете девојке: Агапија, Хионија и Ирина, бише ухваћене од незнабожаца и одведене цару Диоклецијану на истјазане. Видевши их, цар им рече: Какво вас безумље натутка да следујете ништавној и излишној заблуди, и да газите прави закон, и да богове презирете? Али пошто видим да сте доброг рода, и младе, и лепе, поштедећу вас из

милосрђа. Стога вам саветујем: одреците се вашег Христа, и принесите жртве боговима, па ћу вам ја дати из моје палате високородне младиће, достојне ваше лепоте, да имате славне мужеве, и због њих будете уважаване. Најстарија сестра Агапија одговори цару: Царе, ти треба да се бринеш о државним пословима, о народима, о војсци, а ти говориш неправду унижавајући Бога живота и хулећи на Њега, чија ти је помоћ потребна и чија је доброта тако дуготрпељива према теби.

На то и Диоклецијан рече: Ова је полудела; дајте другу! Тада приступи света Хионија и рече: Моја сестра није полудела, него је сасвим правилно изобличила твој неправедни предлог. - Цар и њу одгурну, па нареди да му приведу свету Ирину, и рече јој: Пошто твоје сестре полудеше, онда ти као најмлађа сагни главу пред боговима, да би твоје сестре, гледајући на тебе, учиниле то исто. Света Ирина му одговори: Нека сагну главе своје пред идолима сви гневитељи истинитог Бога који у безумљу свом полудеше. Шта је бедније и безумније него - клањати се направи мајсторових руку, која је за паре начињена? Јер ти се најпре погађаш с мајстором за колико пара ће ти направити идола који или стоји или седи, или лежи, или скаче, или се смеје, или плаче, и од каквог материјала: да ли од дрвета, или од камена, или од бакра, или од чега другог. Па ако га рђаво изради, ти га одбациш, ако ли пак добро, ти мајстору исплаћујеш уговорену цену. Затим преклањаш главу своју пред купљеном направом, називајући богом својим идола, кога би пре требало називати купљеним робом. На то Диоклецијан рече: На овакве речи треба одговорити мучењем. - И нареди, те свете девојке вргоше у тамницу. А света Анастасија одмах, по обичају свом, посети свете девојке, и тешаше их уздањем у неотступну помоћ Христову и надом на славну победу и тријумф над врагом.

После неког времена крену цар у Македонију ради неких државних послова. И поведоше за њим све хришћане сужње из аквилејских тамница, међу којима беху и ове три свете девојке: Агапија, Хионија и Ирина. А света Анастасија иђаше за њима издалека. И кад стигоше у Македонију, цар предаде хришћане војводи Дулкицију на истјазане, да их примора на жртвоприношење, а да непокорне умори разним мукама. Но пошто

је немогуће описати страдања многобројних светих мученика који тада на разне начине пострадаше, то ће се овде изложити само мученички подвизи ових трију светих девојака.

Када ове невесте Христове бише изведене пред војводу Дулкиција на истјазање, он се распали мрачном страшћу видевши њихову изванредну лепоту, па их предаде стражару који им обећаваше слободу и поклоне ако пристају на војводину нечисту похоту. Али свете девојке више вољаху да хиљадама пута умру него да једанпут буду оскврњене. И на војводину пожуду не могаху их склонити ни ласке, ни претње, ни поклони, ни муке. А војвода, не подносећи огањ распаљене похоте своје, одлучи да сам ноћу отиде к њима у кућу, у којој су биле држане, и да их напаствује. И тако једне ноћи, када свете девојке стајаху на молитви, узносећи Богу свеноћна славословља и појући псалме, војвода хтеде да уђе к њима. Али чим стаде на праг, полуде. Па како то предсобље беше кујна, пуна кухињског посуђа: лонаца, грнаца, тигања, котлова, он навали на њих и стаде их грлити и љубити. И грљаше их и љубљаше дуго, сматрајући да су то девојке, и тако се сав огарави: огарави му се и лице, и руке, и одело. И кад најзад изиђе напоље к слугама који су га чекали с фењером, ови се препадоше видевши га гарава и црна као ђавола, бацише фењер и побегоше. А он, не знајући зашто слуге побегоше од њега, беснијаше на њих. Утом поче свитати. Но он ма куда пошао, од њега су као од неког плашила бежали и слуге, и стражари, и војници. Тада он крену царској палати са намером да се жали цару на своје војнике што га не слушају и ругају му се. А кад дође до палате, настаде грохотан смех и урнебес: једни од њега бежаху, други га песницама удараху, не дајући му да уђе на капију, јер нико не позна да је то војвода Дулкиције, већ да је то неки лудак. А ни он сам не могаше знати да је сав гарав, јер тако је деловао на њега бес који беше овладао њиме. Штавише, он сматраше да су му и руке чисте, и лице, и одело. И једва на крају слуге схватише да је њихов господин полудео, па потрчаше за њим, ухватише га и одведоше његовом дому, говорећи му: погледај какав си! А када се појави у своме дому, жена његова и сви домаћи робови и робиње стадоше кукати над њим као над бесомучним и полуделим. Он пак беше у недоумици и чуђаше се, што неки плачу због њега, а други

опет беже од њега. И једва му се најзад отворише погане очи, и он угледа себе гарава, и виде у огледалу да му је лице црно као у црнца, и познаде да је исмејан од демона- Али се одмах разјари на свете девојке, држећи да су му то оне приредиле неким мађијама, и размишљаше како да им се освети.

Пошто се окупа и промени одело, војвода Дулкиције изиђе у позориште и седе пред народом на судијску столицу. По његовом наређењу бише донесене справе за мучење и доведене свете девојке. Тада нареди да их свуку до коже, да би видео њихова нага тела. Али кад слуге почеше да им свлаче хаљине, никако их не могаху свући, јер по Божјем дејству хаљине њихове се прилепише уз света тела њихова као кожа уз тело, тако да се сви дивљаху овоме чуду. Дуго се и много мучише слуге да им свуку хаљине, али узалуд. Војвода пак, седећи на судијској столици, изненада задрема, и заспа дубоким сном тако да га не могаху пробудити. Дрмаху га и громко викаху, али он спаваше као мртав. Онда га узеше и дому његовом однесоше. Чим га унесоше у кућу, он се одмах пробуди.

Чувши цар шта се догодило војводи Дулкицију исмеја га, и нареди да војвода Сисиније предузме суђење овим сестрама. Сисиније изведе преда се на суд прво свету Ирину, и упита је: Хоћеш ли се покорити царском наређењу? Света одговори: Нећу, јер сам хришћанка, слушкиња свемоћнога Бога. - И војвода нареди, те је у тамницу одведоше. Затим дозвоља преда се Агапију и Хионију, и рече им: Ваша најмлађа сестра, заведена и научена од вас да презире божанске законе, посматраће ваше мучење, да би се уплашила и послушала нас. А и ви, ако хоћете да вас не стављам на муке, принесите боговима жртве, као што и ми приносимо, потчињујући се царским наређењима. Одговори му света Агапија: Вера наша је непобедива. Војвода онда упита свету Хионију: А ти шта велиш? Хионија одговори: Вера наша је непроменљива. Војвода их упита: Има ли код вас каквих књига хришћанских? Свете одговорише: Има књига, али су оне у уму нашем сакривене; одатле их ни на који начин не могу узети непријатељи Христови. Војвода их упита: Ко вам саветова да себе добровољно гурате у такву муку? Девојке одговорише:

Ова привремена мука корисна је, јер ће се од ње родити вечна слава. Војвода рече: Извршите цареву наређење - принесите боговима жртву. А свете девојке одговорише: Ми приносимо Богу жртву хвале, а ђаволу никада нећемо принети жртве. Стога се не надај да ћеш нас одвратити од Господа нашег Исуса Христа, него чини што ти је наређено од твог земаљског Цара, као што и ми чинимо што нам је наређено од нашег Небеског Цара.

Тада војвода Сисиније изрече овакву смртну пресуду: Наредујем да се живе спале Агапија и Хионија, зато што нису послушале суд да изврше цареву наређење. - Чувши то, свете девојке се радости испунише и велегласно кликнуше: Благодаримо Ти, Господе Исусе Христе, што си нас удостојио да будемо исповеднице пресветог имена Твог. У руке Своје, Господе, прими душе наше! - И бише бачене у огањ, у коме молећи се предадоше душе своје у руке Господа свог. А силан огањ, не само се не дотаче њихових светих тела, него се ни најмање не дотаче ни њихових хаљина, тако да на хаљинама не беше ни трага од опаљености, - за доказ неверницима да оне не умреше од силе огњене него молитвом измолише себи од Бога блажену кончину. А тела њихова неповређена од огња украдоше ноћу слуге свете Анастасије Узорешителнице, и донесоше их госпођи својој у њен дом. Света Анастасија мирисима помаза тела светих мученица, и чесно их положи у нов гроб, радујући се духом и молећи Господа да удостоји и њу те благодати.

Идућег дана војвода Сисиније изведе на суд свету Ирину, и рече јој: Принеси боговима жртву, да не нађеш смрт у огњу као што је нађоше твоје сестре. Света одговори: Нећу принети жртве, него хитам да се придружим својим сестрама, да заједно са њима изађем пред лице Божје. Војвода јој рече: Уразуми се, да не би пала у страшније муке од твојих сестара. Света одговори: Готова сам на све муке, јер желим да умрем за истину и да смрћу задобијем живот, и да, прошавши кроз огањ, достигнем у покој. Рече јој војвода: Наредићу да те голу одведу у блудилиште и да те тамо срамоте до умртвљења. Света одговори: На тај начин ће тело моје страдати од блудника као од пса који уједа, или од вука, или од медведа, или од змије. И више волим да ми тело пострада од оскврњења него да душу оскврним идолопоклонством, јер невољна нечистота, на коју

душа не пристаје, не поставља се у грех пред Богом. Еда ли се оскврнише свети, којима мучитељи силом сипаху у уста од идоложртвене крви? Војвода на то рече: Зар се не, оскврнише окусивши од наших жртава? Света одговори: Не само се не оскврнише него и венце добише за то, пошто им руке беху везане, уста силом отворена и крв жртвена у њих сипана. Добровољно наслађивање тим било би грех и заслуживало казну, а кад се то насилу чини, доноси венац ономе над ким се врши насиље. Тако и ви ако ма шта насилно учините телу мом које сам ја предала Христу мом, надам се да нећу бити постиђена пред бесмртним Жеником мојим него ћу још одликовање добити од Њега што сам Њега ради поднела муку и насиље. Стога не марим па ма шта чинили с мојим телом: макар га предали оскврњењу, или ранама, или огњу, све сам готова поднети ради имена Бога мог. А Бог мој моћан је да вам не допусти да ми учините то што сте намислили.

Тада је војвода предаде војницима да је воде у блудилиште, и да јој се ругају сви који год желе док не умре. А кад војници вођаху светитељку у блудилиште, сустигоше их нека два војника, светла и необична изгледа, као послани од војводе, и рекоше војницима: Војвода нас посла, да ову девојку водите тамо куда вам ми будемо казали. И одведоше их иза града, и попевши се на један врло високи брег они рекоше војницима: Идите, кажите војводи Сисинију да сте девојку извели на брег, као што је наредио. - Војници одоше к војводи, а она два светла војника постадоше невидљиви, јер то беху Анђели Божји. И стајаше света Ирина на брегу, хвалећи и благодарећи Христа Бога, који је избави из руку блудника.

Сазнавши за то, војвода се разгневи што његово наређење није извршено, па седе на коња и одјури ка оном брду, али се не могаше успети на њега, јер му се брег показа као ограђен неким великим зидом и неприступачан. И јахаше око зида од јутра до вечера, једући се од беса, јер гледаше свету Ирину али јој никако не могаше приступити. А неки војници што беху с њим одапеше стреле и устрелише светитељку. Она тада велегласно довикну војводи: Смејем се теби, бедниче, што си на мене немоћну кренуо са војском као у рат. Али ето, чиста и неоскврњена од вас ја одлазим ка Господу моме Исусу Христу, који ће ме сада придружити мојим сестрама. -

Рекавши то и узневши благодарност Богу, она леже на земљу и предаде дух свој Господу. То би на Велики Петак 304 године. А када паде ноћ, света Анастасија посла слуге своје који скинуше са брега чесно тело свете мученице Ирине, и она га помаза мирисима и положи поред тела њених сестара.

Тако завршише подвиг страдања свете мученице рођене сестре три девојке: Агапија, Хионија и Ирина, и у лику светих девојака мученица предстадоше престолу Пресвете Тројице, Оца и Сина и Светога Духа, једнога Бога, коме слава вевек, амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА МИХАИЛА ВУРЛИОТА

Михаило беше из села Вурле у Малој Азији, ткач по занимању у граду Смирни, млад и веома леп. У својој осамнаестој години обманут од једног Турчина кафеџије, он се одрече хришћанске вере у прву суботу светог Великог Поста, и ступи код тог кафеџије да ради под плату. А када настаде светли празник Васкрсења Спасова, Михаило видећи како сви хришћани радосно и весело празнују Васкрс и певају тропар "Христос воскрес", дође к себи и увиде какав је страشان грех учинио, покаја се, остави посао у кафани, придружи се хришћанима, па стаде и сам певати с њима "Христос воскрес". Видевши то, Турци га стадоше грдити, говорећи му да не доликује једном муслиману да пева и говори оно што је само хришћанима својствено. А он им одговори: Сутра ћете видети ко сам био и шта ћу постати.

Сутрадан изјутра Михаило оде к судији, и рече му: Један човек би обманут: даде злато а доби бакарушу у замену. Је ли законски да врати натраг бакарушу и узме своје злато, пошто трампу учини преварен и у незнању? - Судија му одговори: Да, законски је. - На то Михаило рече судији: Онда узми бакарушу коју си ми дао за злато, тојест твоју веру, а ја узимам натраг злато које сам ти дао, тојест веру хришћанску, веру мојих родитеља.

И тако пред судијом и муселимом, и свима који сеђаху с њима, блажени Михаило неустрасиво исповеди да је Христос свемогући

Бог и Судија свима. Зачуђени оваквом смелошћу, сви ре присутни заузеше да Михаила ласкама и обећавањем великих дарова приволе да остане у муслиманској вери, осуђујући Христа и хришћанство а хвалећи Мухамеда као великог пророка. Но пошто блажени исповедник остаде чврст и непоколебљив у својој вери у Христа, они га вргоше у тамницу, до другог ислеђења. Након два дана мученик би поново изведен пред судију. Али он, поново исповеди да је Христос истинити Бог. Зато би осуђен на смрт. Вођен на губилиште, мученик беше веома весео и радостан, и од свих хришћана које је сретао путем тражаше опроштај. Дошавши на губилиште, он радосно саже главу, и би посечен мачем. И тако доби од Христа Господа венац мучеништва. Чесно тело његово лежаше на губилишту три дана, и бејаше бело као снег. Онда би бачено у море; али га море избаци на обалу. Неки га хришћани пронађоше, па га заједно са чесном главом његовом побожно однесоше у храм свете Фотине, и тамо чесно сахранише. Молитвама светог мученика Михаила нека се и ми удостојимо Царства небеског. Амин[4].

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА

ЛЕОНИДА[5]

и с њим светих мученица:

**ХАРИЕСЕ, НИКИЈЕ, ГАЛИНЕ, КАЛИДЕ, НУНЕХИЈЕ,
ВАСИЛИСЕ и ТЕОДОРЕ**

Свети Леонид и ове свете мученице беху са Пелопонеза у Грчкој. У предускршње дане би ухваћен у Тризинији (код Коринта) и изведен на суд пред судију Венуста у Коринту, најпре свети Леонид, хоровађа духовног хора, а за њим и ове свете жене. Судија примораваше светог Леонида да се одрекне Христа, али он нипошто не хтеде. Судија нареди да га вежу и бију. Затим осуди на смрт и њега и свих седам светих жена: да буду потопљени у мору. Кад свете мученике бацише у море, море их не прими, и оне хођаху по мору као по суху и појаху Богу. Хариеса појаше, а остали је праћаху. А појаху ово: Једно поприте трчах, Господе, и војска гоњаше за мном, Господе, и не одрекох се тебе, Господе, спаси дух мој![6] - Тако

појући пређоше тридесет попришта идући по води. Када то видеше незнабошци, седоше у лађу и појурише за њима. Пошто их сустигоше, везаше им тешко камење о вратове, и поново их бацише у море, и тако их потопише.

Пострадаше ови свети мученици на Велику Суботу 251. године, и добише од Господа победничке венце.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ИРИНЕ

Родом из Грчке. Пострадала у ускршње дане, кад и свети Леонид са седам светих мученица. Са осталим хришћанима у сеоској цркви појала и славила Бога. Пред судијом смело исповеди своју веру у Христа. Зато би бачена у тамницу. А кад је изведоше из тамнице, најпре јој језик отсекоше, затим јој зубе избише, па јој најпосле главу одрубисше. И тако блажена мученица узиђе на небо са венцем победе.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ КЊЕГИЊЕ ТЕОДОРЕ

У свету Анастасија, супруга Нижегородског кнеза Андреја Константиновича. Када остаде удовица, она ступи у Зачатијевски Нижегородски манастир и замонаши се. Преподобна Теодора се строго пошћаше, ношаше власеницу, дане провођаше у манастирским послушањима а ноћи у сузним молитвама. Бејаше преподобна веома састрадална и милосрдна. Примером свог светог живота она привуче у манастир врло много побожних девојака и удовица. Упокоји се преподобна у својих 47 година, 1378 године. Свете мошти њене почивају у саборној цркви њенога манастира.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ХРИСТОФОРА

Беше родом из Адријанупоља и зваше се најпре Христодул. По занимању беше абација (кројач). У младости би преварен од неког потурченог отпадника Јерменина те прими муслиманску веру, и би насилно обрезан. Дошавши затим себи покаја се, и отиде у Свету Гору, где се у својој деветнаестој години замонаши у манастиру Дионисијату. У манастиру се припремаше четири пуне године у крајњем послушању, смирењу и умиљењу. И тада доби благослов од игумана Стефана да иде у Адријанупољ и пострада за Христа на истом месту где Га се и одрекао. Дошавши тамо, он се са смелошћу појави пред судијама и исповеди име Христово, а мухамеданство јавно попуља. Зато би осуђен од Турака и погубљен мачем, певајући са радошћу: Христос васкрсе! Јер би погубљен око Ускрса, у Светли Уторак, 16. априла 1818. године[7]

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ЈОСИФА

Овај свети преподобномученик беше родом из Сирије и подвизаваше се у манастиру Дионисијату у Светој Гори. Бављаше се и иконописом. По савету игумана свог Стефана он пође да прати Евдокима, који иђаше међу Турке с намером да сопственом крвљу спере своје раније одрицање од Христа. Али пред мукама овај Евдоким поново се одрече Христа, а Јосифа оптужи пред Турцима. Ухваћен од Турака и примораван разним мукама да се одрекне Христа а прими ислам, свети Јосиф остаде непоколебљив у вери. Зато би погубљен у Адријанупољу (или Цариграду) 1819. године, и прими венац мучеништва.[8]

НАПОМЕНЕ:

1. Диоклецијан, римски цар, царовао од 284 до 305 године.
2. Света Анастасија признаје се 22. децембра.
3. Свети мученик Хрисогон пострадао око 304 године; празнује се 22. децембра.
4. Свети Михаило пострада у Смирни 16. априла 1772. године.
5. Овај св. мученик Леонид није исто лице са светим Леонидом, епископом Атинским (15. април), иако многи историчари њих поистовећују. Јер, Св. Леонид Атински, према свим древним Синаксарима, почину у миру, а овај пострада мученички.
6. Ср. 2. Мојс. 15, 20-21.
7. Опис његовог житија и страдања налази се у рукопису бр. 619 манастира Дионисијата, као што о томе сведочи игуман тога манастира Гаврило (у својој књизи: И ен Агио Ори Јера Мони ту Агиу Дионисиу, Атина 1959, с. 154-5).
8. И о њему пише гореспоменути игуман Гаврило.

17. АПРИЛ

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА СИМЕОНА, ЕПИСКОПА ПЕРСИЈСКОГ, и осталих 1150 мученика с њим

Када се у Персији умножише хришћани, и имађаху своје цркве, епископе, свештенике и ђаконе[1], устадоше против њих маги, који издавна беху учитељи, вође и заштитници незнабожне вере персијске. Устадоше с њима заједно из зависти и Јевреји, свагдашњи непријатељи хришћански, и договорише се са магима, те наговорише цара Сапора[2] да дигне гоњење на хришћане. И најпре оклеветаше код цара светог Симеона, епископа града Селевкије - Ктезифона, да је тобож непријатељ персијског царства а пријатељ грчког цара, кога обавештава о свему што се у Персији догађа. Цар Сапор најпре разреза велики и огроман данак на хришћане, и за скупљаче данка одреди најсвирепије људе, да би што бездушније злостављали хришћане. Затим отворено поче свештенике и служитеље Божје убијати, црквене ризнице пљачкати, и саме цркве рушити и са земљом срањивати. Онда издаде наређење да се лиши слободе и доведе к њему свети Симеон као непријатељ персијског царства и њиховог нечестивог зловерја.

И би доведен пред цара свети Симеон са два свештеника, Авделајем и Ананијем; сви троје оковани у вериге. Они се не само не уплашише од цареве јарости, него му се чак и не поклонише. То још

више разјари цара, и он упита светитеља: Зашто ми се не поклони сада као што си то раније чинио? Светитељ одговори: Раније нисам био привођен теби на овакав начин, зато сам ти се поклањао, одајући дужно поштовање твојој царствености. А сада, пошто сам приведен да бих се одрекао Бога мог и отступио од вере моје, не треба да се клањам теби, непријатељу Бога мог.

Цар га онда стаде наговарати да се поклони сунцу, обећавајући му за то многе поклоне и одликовања. А не буде ли се поклонио сунцу, он се хваљаше да ће потпуно истребити хришћанство у своме царству. Но када виде да се светитељ држи јуначки, и не попушта ни пред ласкама ни пред претњама, он нареди да га вргну у тамницу. Кад светитеља извођаху из царске палате он угледа старца евнуха Устазана, који беше васпитач цару Сапору као детету, и уживаше велики углед, и заузимаше прво место у царевом двору. Угледавши светог епископа Симеона, Устазан устаде и ниско се поклони Божјем архијереју. А Свети Симеон окрену од њега главу своју, и са подигнутим гласом љутито га укори као преступника, јер најпре беше хришћанин, па се потом из страха од цара поклони сунцу. Устазана то силно потресе, и он стаде плакати и ридати; и свукавши са себе скупоцену одећу обуче се у црну и подерану, и седећи поред капије царске палате он кукаше говорећи себи: Тешко мени кукавном! како ћу изаћи пред Бога мог кога се одрекох? Ето, Симеон окрену главу од мене због мог отпадништва. Како онда да погледа на мене Творац мој! - Говорећи тако, Устазан ридаше неутешно.

Сазнавши за то, цар Сапор одмах призва к себи васпитача свог Устазана, и видећи га уплакана, упита га, шта је разлог његовом плачу и шта га толико ожалости у царској палати. Устазан одговори: Никада ми се ништа непријатно ни жалосно не догоди у твоме царском дому. Но волео бих да узмем на себе све непријатности, жалости и невоље овога света, само не ово због чега сад патим и плачем. О, ја толико стар, требало је да одавно умрем! А ето, још сам у животу, још гледам сунце коме се поклоних као богу. Ох, што не умрех пре но што отступих од Бога Творца свеколике твари и успоштовах твар више него Творца. Али то учиних не искрена срца. Да бих теби лицемерно угодил, ја учиних две ствари због којих заслужујем смрт: отступих од Христа Бога мог, и изневерих тебе у

старости својој. Нећу више да гневим Господа и Бога мог Исуса Христа, Цара Бесмртног - ради цара смртног; нити ћу више преклонити колена своја пред сунцем, творевином Божјом, него ћу се одсада вечито клањати једино Богу Творцу.

Чувши то, цар Сапор се веома зачуди тако неочекиваној промени код Устазана, и стаде још више беснети на хришћане, сматрајући да су га они неким мађијама преластили и изменили. А жалећи старца, цар га мољаше као оца, да не наноси боговима такву увреду, себи срамоту, и царском дому жалост.

И наговараше га час ласкама час претњама. А Устазан говораше: Доста је моја старост починила безумља; више то чинити нећу: нећу поштовати више твар него Творца.

Цар дуго и на разне начине наговараше Устазана. Али кад виде да је Устазан одлучан и непоколебљив, он донесе одлуку да се Устазан посече мачем. Вођен на смрт, блажени Устазан призва к себи свог верног пријатеља евнуха, царевог пристава, и замоли га да отиде к цару и достави му ову његову молбу: Царе, овако каже Устазан: опомени се моје службе, којом послужих од младости своје, најпре оцу твоме, затим теби са сваким усрђем. За ово нису потребни сведоци, ти сам то добро знаш. А за све то ја молим од тебе само једну услугу: Обавести све зашто умирем; нареди бирову да громогласно објави свима: кнезовима, велможама и свему народу, да Устазан умире не због неког зла и нерасположења према цару, него само зато што је хришћанин и не жели да се одрекне Бога свог.

Када ова молба би достављена Сапору, он одмах изађе у сусрет Устазану. Јер надаше се цар, да ће велики страх ухватити све хришћане када чују да није поштедео ни васпитача свог, старог, угледног и вољеног Устазана, него га због његове вере у Христа без милости предао на смрт. А свети Устазан друкчије расуђиваше о томе: Хришћани, које је он својим оступништвом уплашио и ожалостио када чују да се он поново обратио и мученичку смрт за Христа поднео, обрадоваће се и јуначки окрепити за слично мучеништво. - И тако светом мученику би глава мачем отсечена, док биров велегласно објављиваше да Устазан даде главу своју под мач за Христа, не за нешто друго.

Сазнавши за такву кончину Устазанову, свети епископ Симеон у тамници са свештеницима и осталим хришћанима, испуни се са свима неисказане радости, и слављаше Бога који обрати Устазана од заблуде и увенча га венцем мученичким.

После тога свети Симеон би по други пут изведен пред цара, и са великом смелошћу говори много пред царем о вери хришћанској, и не хте се поклонити сунцу ни цару. Гневан, цар нареди да сви хришћани што су по тамницама и у оковима, буду изведени на смрт, и то на Велики Петак, дан спасоносног страдања Господа нашег Исуса Христа. И бише изведени њих сто: међу њима беху многи свештеници, ђакони и други клирици. И цар донесе пресуду: да сви буду мачем посечени пред очима Симеоновим, и да Симеон буде последњи посечен.

И кад их све везане вођаху на смрт, врховни маг велегласно говораше: Ко од вас жели да се с царем поклони сунцу, остаће у животу и биће одмах пуштен на слободу. - И ниједан му се не одазва, нити одговори, јер нико од њих не пристајаше да изабере времени живот, већ сваки жељаше свим срцем да умре за Христа животодавца. А свети епископ крепљаше их да неустрашиво иду у смрт, говорећи им многе божанске речи из Светога Писма и тешећи их надом на вечни живот у царству небеском. И бише сви посечени; напоследку и пастир словесног стада, свети Симеон, пошто посла испред себе своје стадо ка Пастирначалнику Христу, преклони под мач главу своју и пређе ка Господу. Бише посечени са њим и оба свештеника што заједно са њим беху ухваћени, Авделај и Ананија, обојица већ стари. Када свештеник Ананија стави главу на пањ, уздрхта од страха целим телом. А царев пристав, Фусик, који беше потајни хришћанин, поче храбрити Ананију говорећи: Не бој се, старче, затвори очи, и буди храбар, да би одмах сагледао светлост божанску! - Чим то изрече, би одмах познан као хришћанин и цару оптужен. А он неустрашиво изјави пред царем да је хришћанин, одричући се безбожја персијског. Бесан од гнева, цар нареди не да га мачем посеку, него да га уморе најљућом смрћу. Наиме: пробушише му одпозади врат, па му језик извукоше на потиљак и одрезаше, затим му са целог тела кожу одраше, и тако свеца

уморише. - Тог истог дана ухватише и кћер његову Аскитреју, и по дугом мучењу за Христа убише.

Идуће године, опет на Велики Петак, би убијен за Христа и царев омиљени евнух Азат и са њим хиљаду других верних. Тако скупа пострадаше за Христа хиљаду сто педесет светих мученика, 341 или 344 године. А историчари Созомен[3] и Никифор[4]2) пишу да је у то време, на Велики Петак и на Ускрс, било побијено безброј хришћана. Јер кад изиђе наређење незнабожног цара Сапора да се сви хришћани истребе у његовом царству, тада хришћани оба пола, стари и млади, сами ревносно одлажаху из својих кућа, свим срцем се предаваху властима, и с радошћу умираху за Господа свог.

Када би убијен свети Азат евнух, цар зажали за њим, јер га веома вољаше, и обустави даље убијање хришћана. Само поручи својим магима да на муке стављају учитеље и вође хришћанске, епископе и свештенике, а нареди да штеде остали народ хришћански. А ми поштујући спомен побројаних и неизбројаних светих мученика, слаavimo подвигоположника и венцедавца Христа Спаса нашег, са Оцем и Светим Духом слављеног вавек, амин.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АКАКИЈА II, епископа Мелитинског

Овај угодник Божји роди се у јерменском граду Мелитини од благочестивих и богобојажљивих родитеља, који га молитвом и постом измолише од Бога пошто не имађаху деце. Родитељи га прво отшколоваше, па онда одведоше епископу мелитинском и предадоше на службу Богу, јер су тако били обећали када су га од Бога измолили. У Мелитини беше тада епископ блажени Отрије. Он је учествовао на Другом Васељенском Сабору, и са светим Григоријем Богословом[5] и осталим ревнитељима и заштитницима правоверја мудро се борио за веру против јереси духоборца Македонија. Таквом богонадахнутом мужу, светом Отрију, би предат блажени дечко Акакије. Провидећи благодат Божју у дечаку, свети Отрије га учини клириком. И иђаше Акакије из силе у силу,

напредујући у врлинама усрдно обављајући све већи и већи број црквених послова, и богоугодним животом одмичући у усавршавању и светости. Тако беше другима за пример и поуку. Код преподобног Акакија се преподобни Јевтимије Велики[6], док је био дете, учио књизи. Но не само деци него и старцима блажени Акакије беше учитељ речју и врлинским животом својим, када би произведен за епископа и поверена му брига око спасавања душа људских. Будући избрани сасуд Светога Духа, он у своје време као достојан би удостојен архијерејског достојанства. Јер када епископ мелитински свети Отрије из овог живота пређе ка Господу, на његово место би једногласно изабран од свих блажени Акакије, и по прописима узведен на архијерејски престо, да би, као упаљена свећа на златном свећњаку, обасјавао сав свет.

Као архијереј блажени Акакије толико угоди Богу, и тако беше велики светошћу да би удостојен дара чудотворства. Од многих чудеса његових ми ћемо овде само нека споменути. Тако, једне године беше велика суша која је претила глађу. Са забринутим народом светитељ Божји оде код цркве светог великомученика Евстатија, која се налазила изван града, да умоле страдалца Христовог да се придружи њиховој молитви и заједнички измоле кишу од Бога. И свети Акакије нареди да се на отвореном пољу крај цркве постави свети престо, и он стаде на њему служити свету литургију, подижући к небу уплакане очи. И он не раствори у светој чаши вино водом, као што је пропис, већ упери ум к Богу и прилежно се мољаше да сам Бог одозго кишном водом раствори чашу и напоји суву земљу. И његова молитва беше тако силна и моћна пред Господом, да одмах паде велика киша, која не само чашу раствори него и земљу потпуно напоји. И тако се туга свег присутног народа претвори у радост, и они весело благодарашу Богу. И та година, молитвама угодника Божјег Акакија, би веома родна.

У мелитинској области беше једна река која је често плавила насеља људска. Једном толико надође да стаде рушити у околини не само мале него и велике куће. А пошто све више и више надолажаше и угрожаваше многа насеља, светитељ Христов Акакије оде на реку и, сатворивши молитву Богу, метну камен недалеко од обале, и запрети реци да се не разлива преко границе коју јој он

одреди. И одмах се вода повуче у своје корито, и тецијаше високо од земље, али се не разливаше даље од камена, којим светитељ као неким зидом затвори реку у њене границе.

На осамнаест стадија од Мелитине налажаше се незнабожачко насеље Миасина. Беше то дивно место: пространа равница између два брежуљка, коју је пресекала бистра и чиста река Азур, а наоколо језера. А тамо, на једном прекрасном и изврсном месту бејаше идолиште, ограђено вртом, и до врта језеро, чијом се водом врт наводњавао. Тамо су се скупљали незнабошци и приносили своје нечестиве жртве. Желећи да то место очисти и освети за слављење истинитог Бога, ревнитељ Христов свети Акакије уложи много труда, пошто се идолопоклоници силно опираху томе. А када светитељ поче тамо зидати цркву у име Пресвете Тројице, зли идолослужитељи стадоше ноћу правити пакости, јер што би хришћани дању сазидали, то су безбожни идолопоклоници ноћу рушили. Но наоружавши се против њих молитвом, светитељ Христов Акакије надвлада непријатељску силу, јер помоћу Божјом разруши идолиште и доврши храм Богоматере. И осветивши храм, он начини насељем светих Анђела то место које раније беше обиталиште демона. И поред храма Пресвете Богородице сагради обитељ за врлинске иноке. И где се раније приношаху кржаве погане жртве ђаволу, тамо се сада приношаше бескрвна чиста жртва Богу, и свакодневна славословља и молитве. И благодаћу Пречисте Богомајке, а молитвама чудотворца Акакија, збиваху се чудеса, због којих незнабошци напуштаху своје безбожје и обраћаху се Христу Богу.

Споменућемо једно преславно чудо које се тамо догоди. Свод у цркви није био начињен како ваља. И када једном светитељ Божји служаше свету литургију, свод поче да пада и народ сав полете из цркве, а светитељ викну: Господ је заштитник живота мога, кога да се бојим? И тог тренутка свод се заустави у свом паду, и остаде у ваздуху висећи, молитвом светитељевом као стубом подржаван све док светитељ не заврши свету службу и не изађе из цркве са клиром. А чим он изађе, свод паде са великим треском на земљу, и никога не повреди.

У једном другом храму, у месту Самурији, добри пастир Акакије држаше проповед своје стаду. Али пошто беше много ластавица које силно цвркутаху, народ није могао да чује добро речи из богоглагољивих уста архијерејевих. Светитељ онда прекиде беседу, и обрати се ластама наређујући им у име Творца да умукну. И ласте тог часа умукоше, и одмах одлетеше одатле, оставивши своја гнезда. И отада не грађаху тамо више своја гнезда. И ако би која долетела, није цвркулала, као да је нема, и одмах је одатле одлетала.

Кућа овога чудотворца, у којој је он пре епископства живео, беше на крају града. Кад постаде епископ, он је претвори у болницу и у сиротиште. И често је посеђивао болеснике и убоге, доносио им понуде, и сам дворио болеснике. А кад једном за време летње жеге дође код болесника, упита их да ли им што треба. Они му одговорише да имају свега у изобиљу, само им муве много досађују и силно их пецкају. Светитељ се помоли Богу, и молитвом отера одатле све муве, и нареди да тамо више никада не буде мува. И би тако све до кончине Божјег угодника, јер се отада па у току свих година не појави ниједна мува у тој кући. - Таква је чудеса овај дивни муж чинио благодаћу Божјом.

Једном нареди он жабама, које су силно крекетале у језеру и многим сметале, да умукну, и наложи им ћутање. Али се после извесног времена сажали на њих, разреши их од ћутања под условом да тихо крекећу, а не громко као раније. - У једном пак безводном месту он из сувог камена изведе извор воде живе и напоји жедне. И многим другим чудесима удиви свет овај изврсни чудотворац.

Учествовао је на Трећем Васељенском Сабору^[7] и заједно са осталим светим Оцима осудио и предао анатели безбожног патријарха цариградског Несторија, који је хулио пречисту Дјеву Богородицу. Био је вољен и слављен од свију светих Отаца, и веома уважаван од благочестивог цара. Пошто је много година пасео Цркву Христову и учинио врло многа чудеса, пресели се ка Господу 435. године, и би сахрањен поред светог мученика Полијевкта^[8], са којим сада у хору Светих слави Оца и Сина и Светога Духа, једнога Бога, од целокупне твари слављеног вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА АДРИЈАНА

Светог Адријана незнабошци бацише у тамницу, и дуго га у њој држаше. А када једном приношаху жртве лажним боговима својим, изведоше светог Адријана из тамнице, приведоше жртвенику, и примораваху га да тамјан принесе као жртву демонима. Но храбри мученик Христов не само не учини то, него притрча жртвенику, побаца жртве са њега, угаси ватру и жртвеник обори. То разгневи кнеза и разјари присутне идолопоклонике, који немилосрдно навалише на њега: једни га штаповима тучоше, други му камењем вилице поломише, а трећи главу разбише. Напоследку ужегоше једну велику пећ, и у њу бацише светог мученика. И тако блажени Адријан заврши свој мученички подвиг, и овенчан оде на небо. Пострадао свети Адријан 281. године.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ АГАПИТА, папе Римског

Свети отац наш Агапит, обрадивши себе сваком врлином и подвигом, би узведен у архијерејско достојанство, и постаде папом римским[9]. Краљ Готски Тевдат[10], који је тада владао Италијом, посла га у Цариград цару Јустинијану[11], да одврати овога од похода против Гота. Уз пут, дошавши у Еладу, он нађе човека који је патио од двоструке болести: био је нем од рођења и хром, и једва се вукао по земљи.

Ухвативши га за руку, светитељ му исправи и оздрави ноге, а метнувши му у уста частицу Светог Причешћа, учини да говори. Дошавши у Цариград, он учини тамо друго чудо код Златних Врата: слепцу, који је седео крај тих Врата, он стави руку на очи, и овај одмах прогледа. Док се светитељ бавио у Цариграду, по царевом наређењу састаде се Помесни Сабор, на коме би свргнут патријарх Антим[12] који неканонски беше дошао на престо, и изабран

благочестив и свети човек, презвитер Мина; тада би предата анатеми јерес монофизита Евтихија и Севера. На овом Сабору је учествовао Свети Агапит[13]. Поживевши после тога још неко време, свети Агапит се престава у Господу 536 године, и би сахрањен у Цариграду.

**СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
АВДЕЛАЈА, АНАНИЈЕ, УСТАЗАНА, ФУСИКА, АЗАТА,
АСКИТРЕЈЕ
и осталих с њима[14]**

**ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ САВАТИЈА
СОЛОВЕЦКОГ**

У време благочестивог великог кнеза Владимирског, Московског и целе Русије Василија Васиљевича, и великог кнеза Тверског Бориса Александровича, и великог кнеза Рјазанског Теодора Ољеговича, када на престолу Митрополије руске бејаше Фотије[15] Грк, подвизаваше се у Бјелојезерском кириловском манастиру[16] старац, по имену Саватије, са другим монасима, служећи Господу дан и ноћ. Преподобни Саватије умртвљаваше тело своје глађу и жеђу, бденијем и молитвама, и сваковрсним трудовима тугоносног живота монашког, послушан игуману и братији, и сва манастирска послушања проходећи ревносно. Због тога га сви вољаху и поштоваху; и осталој братији он постаде пример врлинског и трудољубивог живота; и име његово беше славно међу монасима. Не подносећи славу од људи, он се онерасположи, свестан да не треба искати славу од људи већ од Бога. И стаде размишљати како да се уклони одатле и потражи место где га не знају. Утом чу да у Новгородском крају постоји језеро Ладога, на коме се налази острво Валаам и на острву манастир Преображења Господњег, и у манастиру монаси који живе узвишеним подвижничким животом, труде се дан и ноћ у богоугађању, и издржавају се трудом руку својих. Стога преподобни моли игумана и братију да га с

благословом пусте у тај манастир. И они га пустише. Он оде на острво Валаам, и би с љубављу примљен у манастир. Подражавајући тамошње монахе у тешким подвизима, и удвостручујући своје трудове, преподобни Саватије превазиђе све подвизима својим, и рашчу се његово врлинско живљење. И сва га братија тамо, као и у Кириловском манастиру, стадоше поштовати и хвалити. То тешко падаше преподобном Саватију, и силна га туга обузе. И он намисли да тражи безмолвије, усамљеничко молитвено тиховање.

Чувши да у Северном Мору постоји пусто и ненасељено острво Соловецко, удаљено од обале два дана пловидбе, преподобни се обрадова духом и силна га жеља обузе да отпутује тамо и преда се безмолвију. И он мољаше настојатеља да га отпусти. Но настојатељ и братија, љубећи преподобнога због његових добродетељи и поштујући га као слугу Божјег посланог им од Бога, не жељаху се лишити таквог сажитеља, јер им свима беше од користи пример врлинског живота његовог, и мољаху га веома усрдно да их не напусти. Преподобни онда поживе с њима још неко мало време. Затим се помоли Богу и, уздајући се у Његову помоћ, он једне ноћи изиђе кришом из манастира и, вођен Богом, гређаше ка Соловецком Острву. Дошавши до мора, он стаде распитивати тамошње становнике о Соловецком Острву. Они му казаше да је оно далеко, да је пут морем тежак и страшан, и да им треба два дана, и то кад је море мирно, да једва стигну до њега. Преподобни их онда потанко испитиваше о том острву. И из њихових казивања сазнаде да је оно добро за монашки пустињачки и безмолвни живот. Притом дознаде и то: да је острво големо, да има око сто километара унаоколо, да има пијаће воде, језера са рибом, планине и дубраве, шуме и борје, и остале потребе за живот људски; људи га нису населили, јер је путовање до њега тешко; много пута су многи покушавали да се настане на њему, али су, уплашени од мора, то напустили; понекад, кад је време лепо, рибари на чамцима одлазе тамо ради риболова, па се затим враћају.

Добивши ова обавештења од приморских житеља, преподобни Саватије гораше духом да на том острву живи. Кад они разазнаше намеру блаженога, да хоће да се настани тамо, они га питаху: О

старче, чиме ћеш се тамо хранити и одевати, када си ништ и стар? И како ћеш тамо живети сам на толикој удаљености од људи, пошто ниси у стању да сам себе збринеш? Одговори им преподобни: Децо, ја имам таквог Господа који природу старости чини младом, као што и одојче одгаја до уважене старости. Зна Он и убоге обогаћивати, и ништима давати потребно, и гладне насићивати са мало хране, као што некада насити у пустињи пет хиљада људи са пет хлебова.

Чујући старца како књижевно говори, неки се од примораца чуђаху његовој памети, а неки неразумни потсмеваху му се. Међутим преподобни, бацивши на Господа сву бригу своју, упути се одатле ка реци Виги. Када стиже до ње, он обрете тамо инока Германа[17] који живљаше крај капеле. Пошто проведе код њега неколико дана, и од њега чу о Соловецком Острву исто што и од примораца, они се договорише да, ослонивши се на Бога, иду и живе тамо. Онда они спремише чамац и нешто хране и алата, и помолише се доста Богу, па, положивши чврсту наду у Њега, седоше у чамац и кренуше. Море беше тихо, и они, уз помоћ Божју, безопасно препловише пучину и стигоше на жељено острво, радујући се и веселећи се духом, и благодарећи Бога који их привеле на тако пустињско место[18]. Онда зађоше једно поприште од обале у дубину острва, и угледаше дивно место крај језера. То место они изабраше за своје обиталиште, побише крст и начинише келије. И стадоше живети у Господу, трудећи се и радећи рукама, и од зноја лица свога набављајући себи испосничку храну. Они дакле непрестано рукама рађаху а устима Бога слављаху, свагда се молећи и Давидове псалме појући, умом се Богу приближавајући.

После неког времена гореспоменути приморски житељи почеше завидети преподобним старцима што се населише на Острву, и говораху међу собом: "Ми смо најближи Острву, и зато смо његови наследници; природно је да нарочито ми имамо удела тамо, ми и наши потомци". И ускоро после тога, по савету својих другова један рибар са женом својом и са целим домом дође на Острво и настани се не много далеко од келија богоугодних старца. И поче живети, ловећи са својима рибе по језерима. А блажени оци

провођаху у безмолвију, у молитвеном тиховању, пазећи на своје спасење и упражњавајући се у својим уобичајеним делима.

Једне недеље рано, по свршеном јутарњем правилу свом, преподобни Саватије узео кадионицу и изиђе да покади свети крст који у почетку пободоше. И допре му до ушију глас неког бијења, и силно јаукање неког бијеног лица. Преподобни се уплаши од тог запомагања и, мислећи да је некакав привид, прекрсти се и врати у келију. И исприча о томе блаженом Герману. Герман изиђе напоље, па и он чу јаукање. И пошавши по гласу, нађе жену где плаче, и упита је, шта јој је и због чега плаче. Она му кроз сузе исприча шта јој се догодило. "Идући на језеро код свога мужа, казиваше она, среташе ме нека два светла младића, ухватише ме и силно бише прутевима; и бијући ме говораху: Одлазите из овог места, јер није допуштено да ви будете овде, пошто је Бог ово место одредио за боравак монасима. Пошто ме избише, они постадоше невидљиви". Блажени Герман се врати к преподобном старцу Саватију и исприча му што чу од жене. И обојица прославише Бога. А онај рибар, не часећи ни часа, узео жену и све своје, и отплови у своје село, у коме раније живљаше. И од тога времена нико се не усуди да се са домом досели на Острво; једино рибари долажаху понекад ради риболова.

После неколико година блажени Герман отиде на реку Онегу, а преподобни Саватије остаде на острву сам живећи у Богу. Какво пак бејаше његово боравање, какво пошћење, какви духовни подвизи, зна једино свезнајући Господ гледајући с неба на угодника Свог, и свети Анђели Његови који посећиваху слугу Божјег, који у телу подржаваше Бестелесно. А ми можемо према месту на коме преподобни живљаше изводити закључке о његовом житију: јер усред мара на острву удаљеном од људи, и које ретко ко посећиваше, шта је друго преподобни имао радити него само у једином се Богу упражњавати, о Њему непрестано мислећи, са Њим молитвом разговарајући, у Њему сав ум свој удубљујући, к Њему плачне очи подижући, дан и ноћ из дубине срца уздишући, желећи се од тела разрешити и ка Господу отићи.

А када блажени старац Саватије, пун дана и богоугодних трудова, унапред сазнаде за свој одлазак к Богу, он стаде размишљати како да се удостоји причешћа Божанским Тајнама. И

пошто се о томе помоли Богу, он седе у мали чамац, утиша море молитвама својим, и отплови ка обали морској. После дводневне пловидбе стиже до обале, искрца се на копно и крену ка капели на реци Виги, код које се тада бавио игуман Натанаил који беше дошао у посету правоверним хришћанима. И када иђаше путем преподобни, по промислу Божјем, срете тог игумана Натанаила који са Божанским Тајнама путоваше у неко удаљено село да причести болесника. И после уобичајеног метанија они се питаху међу собом, и кад дознадоше ко су, обрадоваше се један другоме. Преподобни Саватије се обрадова, јер обрете што је тражио; а игуман Натанаил би рад што се удостоји видети чесну седину и свето лице преподобног Саватија, о чијем врлинском животу беше слушао. Блажени Саватије рече Натанаилу: Молим твоју светињу, оче, да грехе моје које ти имам исповедити, узмеш од мене влашћу даном ти од Бога да разрешаваш, и да ме удостојиш причешћа Светим Тајнама пречистог Тела и Крви Христа Господа мог, јер много година већ желим да душу своју нахраним том Божанственом храном. Нахрани ме дакле сада ти, свети оче, јер Христос Бог мој објави ми твоје богољубље, да ме очистиш од сагрешења која речју, делом и мишљу починих од младости своје па кроз цео живот све до данашњег дана. Натанаил одговори: Бог нека ти опрости, брате! - Па поћутавши, подиже руке увис, и веома задивљен са сузама рече: О преподобни, нека би ја имао грехе твоје на очишћење немарности моје! - Свети Саватије рече Натанаилу: Пошто се приб-лижи крај животу моме, молим светост твоју да ме без одлагања удостојиш Божанског Причешћа. Игуман му одговори: Господине мој оче Саватије, иди сада у капелу, па ме причекај тамо, а ја идем болеснику, и брзо ћу се вратити к твојој преподобију, јер ћу сутра рано доћи к теби. На то му свети Саватије рече: Не одлажи, оче, до сутра, јер не знамо да ли ћемо овога тренутка удахнути ваздух; а како ћемо знати оно што ће се после тога десити?

Ово светитељ говораше, претсказујући свој скори одлазак к Богу. И Натанаил не смеђаше више да противуречи преподобноме, видећи да је Божји угодник. И испуњујући му жељу, причести га Божанским Тајнама Христовим. И давши му љубазни у Христу целив, рече: Молим те, слуго Божји, да ме причекаш код капеле на

Виги. - Светитељ му обећа да ће га тамо чекати. Игуман онда оде к болеснику, а преподобни к поменутој капели. У капели он узнесе благодарност Богу за свето Причешће и за све Његове милости. После дуге молитве он уђе у келију која се налажаше поред капеле и, затворивши се у њој, припремаше душу своју како да је преда у руке Божје.

У то време трговац неки из Великог Новгорода, по имену Јован, наиђе воденим путем са својом робом, пристаде са лађом уз обалу крај капеле, уђе у капелу и поклони се светим иконама. Затим уђе и у келију; у њој нађе преподобног Саватија и узне благослов од њега. После благослова светитељ га довољно поучи из Светога Писма, упућујући га на добра дела. Поучен многим корисним стварима, трговац нуђаше светоме од имовине своје све што треба, јер беше веома богат. Али он не хте ништа примити, и говораше: Ако хоћеш да чиниш милостињу, имаш потребите људе, а мени не треба ништа. И учаше Јована о љубави према сиротињи, о милосрђу и осталим врлинама. А Јован се веома ожалости што старац не узне ништа од понуђенога. Желећи да га утеши, преподобни му рече: Чедо Јоване, одмори се овде до сутра, и видећеш благодат Божју, па ћеш лако отпутовати својим путем. - Али Јован хођаше да отплови одатле- Утом изненада настаде олуја и диже се бура и на реци и на мору. Видевши изненадну промену времена, Јован се препаде, и преноћи ту. А кад свану, Јован дође ка келији, желећи да од преподобног Саватија узне благослов и крене на пут, пошто се време беше стишало; куцну са молитвом на врата, но одговора не доби. А када куцну по други пут, и по трећи пут, врата се отворише, и он уђе унутра и виде светог старца где седи у мандији и у кукуљачи, и близу њега кадионица. И рече му Јован: Слуго Божји, опрости ми што се усудих ући код тебе, јер имам љубав и веру према твојој светости. Молим твоје преподобије, дај ми благослов на пут, да бих твојим светим молитвама срећно путовао.

Но на ове Јованове речи не би одговора, јер чесна и света душа преподобног Саватија већ беше отишла ка Господу, и диван се мирис осећаше у келији. Видевши да му преподобни ништа не одговара и мислећи да је заспао, Јован му приђе и додирну га

руком. Тада тек примети да је преподобни скончао, па се уједно и уплаши и разнежи, и топле сузе залише му образе.

Уто наиђе игуман" Натанаил враћајући се од болесника, па видевши да се свети преставио, проли сузе и целива чесно тело његово. Онда игуман и трговац испричаше један другоме што имађаху о преподобном: игуман, како се јуче удостојио причестити Божанским Тајнама угодника Божјег; а трговац, како се удостојио насладити се душекорисним поукама његовим. И уз погребне молитве и песме они чесно погребеше свето тело његово, предавши прах праху.

Преподобни Саватије упокоји се двадесет седмог септембра 1435 године. Тог дана се слави спомен његов, у славу Бога у Тројици слављеног, Оца и Сина и Светога Духа, коме част и поколење кроза све векове, амин.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЗОСИМЕ, игумана Соловецког

На годину дана по престављењу преподобног Саватија Богу би угодно да прослави место на Соловецком Острву где се подвизавао овај свети човек, подизањем славне и велике обитељи. За то дело Господ изабра мужа, сличног пустињољубивом подвижнику Саватију, - преподобног оца нашег Зосиму, о коме ће и бити наша реч. Преподобни Зосима беше из села Толвуја, крај језера Онеге. Његови родитељи, Гаврило и Варвара, живљаху побожно, и васпитаваху своје чедо у хришћанским врлинама и учаху га књизи. Дечак Зосима беше тих, смиран, кротак и срамежљив, и туђаше се младићких обичаја. Растући телом и духом, он се труђаше да из светих књига извуче бисер знања. И постигавши то, он је распознавао оно што је богоугодно, и познавао богатство доброте Божје.

Целомудрени дечак заволе душевну и телесну чистоту, и одлучи да не ступа у брак- Он ту одлуку донесе, не зато што се гнушао брака већ што је као љубитељ разборитости хтео да избегне

ту сметњу за богоугађање. У томе он се држао апостола који каже: Ко је неожењен брине се за Господње, како ће угодити Господу; а ко је ожењен брине се за светско, како ће угодити жени (1 Кор. 7, 32-33). Тако дакле, да би угађао једино Богу, он се одрече угађања своме телу и наложи уздржање своме природном нагону као сластољубљу. А када га родитељи стадоше приморавати на брак, он се веома ожалости, напусти родитељски дом, одрече се света, замонаши се, и настани се као пустињак у једном усамљеном месту, недалеко од родитељског дома. Ту се стаде подвизавати у молитвама и постовима, и у другим монашким трудовима, почињући служити Господу. А жељаше да има наставника себи, јер му за врлински живот и монашке подвиге не беше довољно читати књиге, већ му бејаше потребан такав искусан учитељ, који би самим делом показао ревносном младићу оно добро на које треба да навикне. Сем тога он сматраше да му и борављење близу својих преставља извесну сметњу за монашке подвиге, па смишљаше да се потпуно удаљи од суседства са свим што је световно и отиде у пуста места. Јер се у срцу његовом разгореваше огањ љубави божанске и потстицаше га на савршенство врлинско. Притом он имађаше жељу да и манастир негде подигне, не само ради себе него и ради других који буду хтели да монахују. И усрдно мољаше о томе Бога, да му покаже место за манастир и пружи сва средства за остварење његове намере.

Тада, по промислу Божјем, преподобни Зосима обреће врлинског доброг монаха, оног Германа што је раније са преподобним Саватијем живео неко време на Соловецком Острву. Монах Герман подробно исприча блаженом Зосими све о преподобном Саватију, а обавести га о Соловецком Острву, како је удаљено од људских насеља и подесно за обитавање монаха, јер има много шума и дубрава, и језера богатих рибом. Чувши то, преподобни Зосима се обрадова духом и зажеле да буде житељ тог острва и наследник блаженог Саватија, па усрдно мољаше Германа да га одведе на то острво и упути у пустињачки живот.

У то време преминуше родитељи преподобног Зосиме, и бише прибрани к претцима својим. Сахранивши тела њихова и раздавши сиромасима имање њихово, блажени Зосима заједно са Германом одмах крену на пут за Соловецко Острво. Божјом помоћу срећно

стигоше до Острва, и пристадоше уз обалу на оном месту где су обично пристајали морепловци, близу језера са слатком водом. И недалеко од обале разапеше себи шатор, и у њему обавише свеноћно бденије, певајући псалме Давидове и молећи се Христу Богу и Пресветој Богородици да им пошаљу с неба помоћ и благослов за њихово настањење на овом острву.

А када свану, преподобни Зосима изиђе из шатора, и угледа зрак светлости који обасјаваше њега и цело оно место. Преподобни се ужасну гледајући блистање необичне светлости. А када скрену поглед на исток, угледа у ваздуху велику и дивну цркву. Ненавикнут на таква откровења, он не смејаше гледати дуго на ту појављену цркву, и убрзо утрча у шатор. Видевши га измењеног у лицу, Герман разумеде да је преподобни имао неко необично виђење, па га упита: Зашто си се, љубазни, тако изменио у лицу? Чеге си се то уплашио? Да ниси видео нешто ново и необично?

Преподобни Зосима му онда исприча како виде неисказано блистање небеске светлости, осветљеност места, и необичну цркву у ваздуху. Размишљајући о овом виђењу, Герман се сети удаљења световњака са овог острва при ави Саватију и његовог пророштва о монашкој обитељи на острву, па рече Зосими: "Не плаши се, возљубљени, него пази на себе, јер, како ми изгледа, Господ хоће да се преко тебе сабере овде мноштво монаха". И Герман му исприча догађај са рибаревом женом, како је, наиме, избише нека два светла младића, и рекоше јој: Нема вам места на овом острву; одлазите одавде, јер је ово место Бог спремио за наставање монаха.

Чувши ове Германове речи, слуга Божји Зосима се испуни велике духовне радости, и још се више учврсти у намери да сагради манастир на овом месту. Онда се обојица помолише Богу да им сарађује у њиховом делу, и да им помогне да га доврше. Затим се дадоше на посао: стадоше сећи дрва потребна за грађу, саградише келије, и оградише двориште оградом, једновремено се подвизавајући двоструким трудом, телесним и духовним: телом се трудећи на зидању манастира, а духом ратујући против демона, наоружани молитвом и постом. Храну себи преподобни добијаху у зноју лица свога, обрађујући земљу и засевајући је усевима. А Бог

укрепљаваше слуге Своје, милостиво погледајући с неба на њих и помажући их у свима делима њиховим.

После извесног времена указа се потреба да блажени Герман отпутује на ону страну мора[19]. Тамо се он задржа неколико дана. И кад се хтеде вратити на Острво, не могаде, јер наступи јесен, време захладне, удари снег, настадоше мећаве, почеше страшне буре на мору, санте пловљаху, те се зато никаквом лађом не могаше препловити море до Соловецког Острва. Стога блажени Герман сву зиму остаде на оној обали, а преподобни Зосима проведе сам на острву. Испрва преподобни много туговаше због старца Германа, но потом сву наду положи на Бога, говорећи с Давидом: Теби сам привржен од рођења, од утробе матере моје ти си Бог мој. Немој отступити од мене!- Тебе се држим од рођења, од утробе матере моје ти си бранич мој (Псал. 21, 11-12; 70, 6). И преподобни се стаде још усрдније подвизавати, додајући труд на труд, и пребивајући у непрестаној молитви и пошћењу. А бесови, не могући гледати тако врлински живот и подносити срамоту од њега, окомише се на њега многим нападима: некад навођаху на њега униције, некад разна страшилишта и привиде, некад ствараху силну дреку, да би застрашили неустрашивог војника Христовог и поколебали непоколебљивог; некад се претвараху у дивље звери и змије, и јаросно кидисаху на њега силовито, као да хоће да га растргну и прождеру. А слуга Божји супроћаше им се крсним знаком и молитвом, и ругаше им се говорећи: О немоћна сило вражија! ако сте добили од Бога власт нада мног, онда радите са мног што хоћете; ако пак нисте, што се онда узалуд трудите?" И појаше из Давидових псалмова стихове: Оптекавши, опколише ме, а ја им се именом Господњим противљах. Нека устане Бог, и распрштаће се непријатељи његови (Псал. 117, 11; 67, 2). И свети додаваше усрдну молитву Богу, са умилењем зборећи:

"Боже вечни, Царе беспочетни, Творче и Господару сваког саздања! Ти си Цар над царевима и Господар над господарима; Ти си Спаситељ душа и Избавитељ верујућих у Тебе; Ти си нада оних што се труде и узданица оних што су на пучини морској; Ти си Наставник слугу Твојих; Ти си Љубитељ свакога добра; Ти си Утешитељ оних што плачу; Ти си радост светих; Ти си живот вечни,

и светлост незалазна, и извор светиње; Ти си слава Бога Оца, пуноћа Светога Духа; Ти седиш с десне стране Оца и владаш вечно, - стога Те ја, слуга Твој, молим, смирено припадајући к Теби: услиши мољење моје, Пресвети Царе, Преблагословљени Господе, и не окрени лице Твоје од молитве моје, него ме избави од уста пагубне змије која је разјапила вилице своје на мене и иште да ме прогута; сачувај ме од заседа ђаволових, да бих се, ограђиван и чуван војском светих Анђела Твојих, избавио чељустима његових, и добио спасење у Тебе, Господа мог, у кога верујем, и у кога се надам, и кога вавек славим са Оцем и Светим Духом".

Тако се молећи, преподобни Зосима одгоњаше од себе вражије нападе; и од његове молитве и крсног знака бегаху демони као прах од ветра; а он, хвалећи и славећи Бога, пребиваше без штете од њих. У то време догоди му се и следеће искушење. Пошто зима беше опака и дуга, преподобни стаде сумњати да ће му храна коју имаше трајати до лета. А то невидљиви непријатељи убациваху му у душу смутњу, да би га уплашили глађу и превременом смрћу. Размишљајући о томе, преподобни се опомену речи, самим Господом речених у светом Еванђељу: Не брините се шта ћете јести; не брините се за сутра. Него иштите најпре царства Божијег, и правде Његове, и ово ће вам се све додати; јер Отац ваш небески зна шта вама треба (Мт. 6, 25.34.33.32). И стога сву бригу своју препустивши Богу који промишља о свему, преподобни тешаше себе Псалмопевачевим речима: Баци на Господа бригу своју, и Он ће те прехранити (Псал. 54, 23). Тако тешећи себе, преподобни одгоњаше од себе смутњу коју му у срце стављаше враг нашег спасења.

И стварно, Бог не остави свога угодника који се уздаше у Њега: посла к њему два непозната човека са котарицом пуном хлеба, брашна и зејтина. Дајући преподобном ту котарицу са храном, они му рекоше: "Оче, узми и једи; а ми ћемо доћи к теби када нам Бог нареди". Рекавши то, они одмах отидоше, тако да преподобни не стиже да их упита ни откуда дођоше. И дуго време очекиваше блажени Зосима ова два човека. И када виде да их нема, њему би јасно да је то била Божја посета њему. И он од свег срца заблагодари

Господу за Његово милостивно промишљање о њему и за неисказани дар.

Када зима прође, старац Герман дође, водећи са собом неког мирјанина Марка, по занимању рибара. Заједно с њим Герман привезе доста хране, а усто и мреже за ловљење рибе. После неког времена Марко прими монашки чин. Ускоро затим многи мирјани, жељни спасења стадоше долазити к подвижницима, зидаху себи келије и храњаху се трудом руку својих.

Убрзо после тога преподобни Зосима подиже малу цркву у име Господа нашег Исуса Христа, у спомен богодоличног Преображења Његовог; и то на оном месту где преподобни виде у ваздуху цркву, обасјану неисказаном светлошћу. Затим подиже уз цркву и малу трапезу, и на тај начин основа на острву општежиће монашко.

После тога преподобни Зосима посла једног од братије у Новгород к архиепископу Јони.[20] да иште од њега благослов за освећење храма и игумана за новоосновани манастир. Архиепископ им убрзо посла благослов и јеромонаха Павла за игумана. Добивши архипастирски благослов и игумана, преподобни Зосима, блажени Герман и сва братија обрадоваше се веома. И освећена би црква и манастир у славу Божију. И тако отпоче чесна и славна обитељ Соловецка.

Међутим, после не много времена игуман Павле, не могући подносити пустињске трудове, врати се у Новгород. После њега би игуманом Теодосије, али и он исто тако напусти пустињу. Тада се братија договорише с преподобним Зосимом да не узимају себи игумана из других манастира, него да изаберу игумана из своје средине. Затим на другом већу братија решише да самог преподобног Зосиму приморају на старешинство, што и учинише. Онда неки од братије отпутоваше у Новгород и молише архиепископа да позове к себи њиховог оца и да га рукоположи за свештеника и за игумана, иако он неће. Архиепископ испуни молбу братије: посла писмо преподобноме, позва га к себи, и убеди га да прими свештенички и игумански чин. Затим га довољно поучи, па са чешћу отпусти. Многи пак грађани новгородски, при одласку преподобнога из Новгорода, дадоше преподобноме на манастирску потребу: сасуде, одежде, новац и жито; и то у изобилној мери. И

допутова преподобни у своју обитељ као игуман, и би дочекан од братије са чешћу и великом радошћу.

Када преподобни Зосима служаше у манастиру прву свету литургију, на њему се деси божанствено чудо које сви видеше: лице његово засија благодаћу Светога Духа као лице анђела, и црква се испуни дивним миомиром. То би очигледно сведочанство да је преподобни као достојан примио свештенички и игумански чин. И сва се братија обрадоваше великом радошћу због таквог пастира свог, испуњеног благодаћу Божјом, и прославише Бога. Десише се том приликом у цркви и неки трговци. Преподобни им даде нафору, али је они непажњом изгубише. Брат Макарије, пролазећи путем, угледа нафору на земљи и поред ње пса, који је хтео да је устима дохвати али га је огањ опаљивао. Узевши нафору, брат је однесе преподобном и исприча шта је видео, и сви који чуше то, удивише се.

Пошто се из дана у дан број братије увећаваше, тако да се нису могли смештати сви у цркву на молитву, преподобни сагради велику цркву, и многе нове келије подиже, и манастир прошири.

Након неколико година преподобни се опомену блаженог Саватија, који се на том острву много подвизавао, и би му жао што чесне мошти његове почивају на другом месту, крај реке Виге, где се он престави, а не на острву, на коме је он провео много година свог пустињачког житија. Стога се преподобни отац наш Зосима стаде саветовати са братијом о преношењу моштију блаженог Саватија са Виге на Острво. Док се преподобни саветоваше са братијом о томе, стиже му писмо из обитељи Пресвете Богородице, на Белом Језеру, које донесе један монах из манастира преподобног Кирила^[21], писмо писано преподобном Зосими од стране игумана Кирила и братије. Писмо је гласило овако:

"Благодат и милост од Бога Оца и Господа нашег Исуса Христа, возљубљеном у Христу настојатељу духовном, богољубивом игуману Зосими са свом у Христу братијом желимо радовати се свагда. Слушали смо од долазника из вашег краја о Соловецком Острву, да оно, због морских путних тешкоћа никада насељено људима откако је сунца на небу, сада је по промислу Божјем и посредовањем Пречисте Богородице насељено монасима; слушали смо да је

старањем вашег у Богу трудољубља устројен на Острву манастир у част Преображења Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, и да се у њему већ подвизава много братије; слушали смо да је у вас, молитвама Пречисте Богоматере, све добро уређено; само вам једно благо недостаје: мошти преподобног Саватија, који се пре вашег трудољубља на том острву ради Бога подвизавао, време у пошћењу и трудовима проводио и у животу врлинском савршен био као древни оци подвижници. Заволевши Христа свом душом, он се удаљи од света, и доби блажену кончину радујући се. Некима од братије нашег манастира, који су били у Новгороду, казивао је један богољубиви човек, по имену Јован, да се он, када је ради трговине пловио по мору и био на реци Виги, удостојио видети жива преподобног Саватија, и чути од њега духовну поуку; и када се преподобни Саватије душом престабио к Богу, онда су чесно тело његово чесно погребли игуман Натанаил и он. Исто тако Јован је испричао нашој братији о чуду које се десило на мору, када Бог, молитвама преподобног Саватија, спасе од дављења њега и његовог брата Теодора. И друга многа знамења и чудеса, као што слушамо, збиваху се на гробу преподобног Саватија. Јер преподобни Саватије угоди Богу, и ми сами смо сведоци врлинског живота његовог, пошто овај блажени отац доста година проживе с нама у обитељи Пречисте Богородице у Кириловом манастиру. Тога ради пишемо сада вашој светости, дајући вам духовни савет: не лишавајте себе таквога дара, већ са молитвеним страхопоштовањем пренесите код вас чесне мошти преподобног и блаженог Саватија, да оне буду положене тамо где се он подвизавао много година. Будите здрави у Христу Исусу на вечни живот, и као богољубиви молите се за нас, да нас Господ, молитвама преподобног Саватија, избави од свих зала која наилазе на нас".

Када блажени Зосима, игуман соловецки, прочита наглас ово писмо свој братији, обрадоваше се духом он и сва братија, и као једним устима рекоше: "Ово није од људи, већ од самога Бога!" И одмах, спремивши лађу, преподобни Зосима са мноштвом братије кренуше лађом на супротну обалу. Ветар бејаше повољан и они брзо стигоше тамо. Дошавши до капеле на обали реке Виге, откопаше гроб преподобног Саватија, и ваздух се тог часа испуни миомиром.

А када отворише ковчег, угледаше угодника Божјег потпуно целог, јер се труљење не беше коснуло ни тела ни одеда светитељевог. Задивљени, братија прославише Бога, и са појањем свештених песама пренесоше чесне мошти на лађу. И како беше ветар повољан они добро пловљаху, и брзо стигоше до своје обитељи, радујући се и благодарјећи Христа Бога што им подари такво духовно сакровиште - мошти Светог Саватија преподобног. Затим их положише иза олтара цркве Успенија Пресвете Богородице, у капели нарочито за то подигнутој.^[22] И сви болесници, који са вером притицаху ка гробу преподобног Саватија, добијаху исцељење светим молитвама његовим. Блажени пак Зосима сваке ноћи долажаше на гроб преподобног Саватија и мољаше се, чинећи многобројне поклоне све до самог јутарњег богослужења.

Горе споменути трговац Јован, који је учествовао у сахрани светог Саватија, имађаше са својим братом Теодором велику веру и љубав према светитељу што их је спасао од погабије на мору. Израдивши икону преподобног Саватија, они је донеше у Соловецки манастир и предадоше игуману Зосими, са многим другим даровима потребним за манастир. Примивши чесну икону преподобног Саватија, игуман Зосима је целива и постави изнам моштију преподобнога, па обрађајући се икони као самом преподобном, рече: "Слуго Божји, иако си завршио овај временски живот телом, но духом својим не отступај од нас! Руководи нас ка Христу Богу, учећи нас да идемо путем заповести Господњих, и да носимо крст свој, и да последујемо Господу нашем. Ти преподобни, имајући слободу према Господу Христу и Пречистој Матери Његовој, буди молитвеник и посредник за нас недостојне житеље ове свете обитељи, којој си ти старешина. Буди помоћник и заступник овој Богом сабраној дружини, да бисмо, живећи на овом месту, молитвама твојим чувани пребивали неповређени од демона и злих људи, славећи Свету Тројицу, Оца и Сина и Светога Духа".

Видећи како благодаћу Божјом обитељ Соловецка цвета, и из дана у дан увећава се и украшава врлинским иноцима и изванредним подвизима преподобног Зосиме, ђаво ненавидник свакога добра, распаљиваше се завишћу. Али, немоћан да сам непосредно науди манастиру, пошто га увек прогоњаше и

посрамљиваше блажени Зосима и остали врли подвижници, ђаво потстаче зле људе да пакости чине светој обитељи и да наносе зло старешини и братији. Стога, нахушкани од ђавола, стадоше долазити на Соловецко Острво многе бољарске слуге и житељи земље Корељске, и ловити рибу по језерима. При томе забрањиваху иноцима да лове рибу за манастирске потребе, говорећи да су они господари острва. И још разним погрдним и ружним речима грђаху преподобног Зосиму и све монахе, и многе непријатности им приређиваху, и хваљаху се да ће манастир разорити и монахе одатле протерати. То принуди преподобног Зосиму да путује у Новгород ка архиепископу Теофилу, да га моли за помоћ и заштиту. Узевши неке од ученика својих, он отпутова с њима у Новгород. Када стиже тамо, он оде к архиепископу, поклони му се и положи своју молбу о манастиру који пати од рђавих људи. Архиепископ му на то рече: Чесни оче, ја сам, уз помоћ Божју, увек готов да помогнем твоме манастиру; али је најпре потребно да затражиш помоћ од бојара и велможа који управљају нашим градом.

Преподобни Зосима пође к бојарима, и обилазећи њихове домове мољаше их да заштите манастир и не допусте рђавим људима да га разоре. Сви бојари, који управљаху градом, обећаше преподобноме своју помоћ. Том приликом преподобни дође к једној бојарки - удови, којој беше име Марта, пошто њене слуге и сељаци, који живљаху на њеним поседима, чињаху многе неправде манастиру. Када јој слуге јавише да је преподобни дошао, она нареди да га са поругом отерају од њеног дома. Смерни слуга Божји стрпљиво поднесе ту увреду, а својим ученицима рече: "Ево иду дани, када житељи овога дома неће више ходити по двору овом; и затвориће се врата овога дома, и више се неће отворити, и овај ће двор опустети". Рекавши то, преподобни ућута. И зби се у своје време све што преподобни прорече.

Међутим архиепископ сазва к себи бојаре и обавести их о свима неправдама и непријатностима, које њихове слуге и сељаци причињаваху манастиру преподобнога Зосиме. Бојари, решивши једногласно да преподобноме укажу своју помоћ и подршку, цело Острво поклонише његовом манастиру. Ту своју одлуку бојари

потврдише повељом, на коју ставише осам печата: први архиепископов, други градоначелников, трећи тисућников, и осталих пет са пет крајева града. Поред тога бојари обдарише преподобнога многим стварима потребним за манастир: црквеним сасудима, свештеничким одеждама, златом, сребром и великом количином жита. И још обећаше да ће убудуће манастир помагати у свему.

Када за све то чу споменута бојарка Марта, па још од многих веродостојних људи сазнаде и о врлинском животу блаженог Зосиме, она увиде да је то истински слуга Божји, покаја се што увреди преподобнога, и посла свога човека к преподобноме са молбом да дође код ње на обед. Незлобив, и дајући осталима пример незлобивости, преподобни оде на обед. Чим уђе у бојаркин дом, она заједно са синовима и кћерима својим узе благослов од преподобног, и посадише га на почасно место. Док све званице јеђаху и пијаху веселећи се, преподобни по обичају свом сеђаше смерно и кротко и јеђаше мало. Погледавши пак на присутне за трпезом бојаре, он се зачуди, јер виде страشان приказ, па обори главу доле и никоме ништа не рече. Затим погледавши опет, он виде то исто, и опет обори главу. А кад и трећи пут погледа на званице, он и тада угледа исти страشان приказ, наиме: виде без глава шесторицу најглавнијих бојара који сеђаху заједно с њим за трпезом. И чуђаше се слуга Божји приказу, како ти људи седе и гозбују а главе немају. Али одмах разумедо шта значи то виђење, па оборивши главу уздахну и заплака, и више не окуси ништа са трпезе, иако га много нуђаху и мољаху. После обеда бољарка Марта моли преподобнога да јој опрости увреду коју му је нанела, и подари његовом манастиру имање крај реке Суме, па га отпусти с миром.

Када преподобни изиђе из њеног дома, омиљени ученик његов Данило питаше га са упорном молећивошћу, зашто је за време обеда три пута погледао на бољаре за трпезом, обарао главу и, уздахнувши, заплакао, па после тога ништа више није окусио. Преподобни му одговори: Чедо, ти сувише упорно молиш, као што је пророк Јелисеј молио пророка Илију; стога нећу сакрити од тебе неисказане судове Божје, који ће се збити у своје време, но ти чувај

тајну ову док се Божје одлуке не испуне. Ја видех шесторицу најглавнијих бољара где за трпезом седе без глава; ужаснух се од тог виђења, и више не могах ништа да метнем у уста. Држим да ће ти људи ускоро бити обезглављени. Но ти, чедо, пази да никоме не кажеш ово што од мене чујеш.

Затим преподобни отпутова натраг у свој манастир са тапијском повељом и са многим даровима од богољубивих житеља новгородских.

После неког времена преподобни чу да је велики кнез Московски Јован Васиљевич[23] са великом војском дошао на Новгород, и казнио смрћу неке бојаре, да би остале заплашио. Тада бише посечени и оних шест бојара које преподобни виде на обеду код бојарке Марте где седе без главе. Сама пак бојарка Марта, по наређењу великог кнеза, би са својом децом послата на заточење у Нижњи Новгород, а имање њено разграбљено. И тако дом њен заиста остаде пуст, као што прорече преподобни Зосима када с поругом би прогнан из њенога дома.

Пошто преподобни поживе већ доста година на земљи, и сваку врлину усаврши, приближи се време његове блажене кончине. Пун дана и богоугодних трудова, он благовремено припреми себи гроб и погледајући на њега, плакаше, свагда помишљајући на смрт и спремајући се за њу. Предосећајући свој блиски одлазак к Богу, изнемогао и болешљив телом од старости и многих подвига, он сазва к себи братију и рече им: "Ево, чеда и братије, ја одлазим из овог временског живота, а вас поверавам свемилостивом Богу и Пречистој Богородици. Реците ми, кога желите да имате за игумана у Богу после мене?" А сва братија громко заридаше, и као једним устима рекоше: "Оче и пастиру наш, сви бисмо ми хтели да заједно с тобом умремо. Али то није у нашој власти, јер је једно суд човечији а друго суд Божји. Христос Бог наш, који те обавести о твом одласку у вечне обитељи, може нам преко тебе дати наставника, способног да нас руководи ка спасењу. Но нека нас молитве твоје чувају, и нека благослов твој буде на нама, јер си ти отац наш у Господу. И као што си се у овом животу бринуо за нас ништавне, тако нас, молимо те, и по твом одласку к Богу, не остави сироте".

Рекавши то, братија умукоше, али не престадоше силно плакати и ридати. А преподобни им опет рече: "Чеда, рекох вам да вас предајем у руке Господу и Пречистој Богородици; а односно игумана, пошто препустисте Господу, Пречистој Богородици и мојој убогости, онда нека вам игуманом буде Арсеније, јер је најдостојнији и најспособнији да управља манастиром и братијом".

Рекавши то, преподобни предаде игуманство Арсенију, мужу врлинском и опитном; и рече му: "Ето, брате, постављам те у Богу за стројитеља и руководиоца ове свете обитељи и све братије, сабране овде из љубави према Богу. Будно дакле пази да се ништа не изостави од манастирских прописа, састављених на основу апостолског учења и предања светих Отаца, као што су прописи: о црквеном богослужењу, о једењу и пијењу у трапези, и о целом уопште поретку манастирском, заведеном мојим смирењем. Све то држите у потпуности и непроменљиво. А Господ нека управи стопе ваше ка држању заповести Његових, молитвама Пречисте Госпође Владичице наше Богородице Дјеве и свих Светих, као и молитвама угодника Свог преподобног Саватија. Господ наш Исус Христос нека вас закрили од свих замки ђавољих, и нека вас утврди у божанској љубави Својој. Ја пак, иако се растајем од вас телом, исплаћујући природни дуг смрти, ипак ћу духом остати с вама неотступно. И ово нека вам је знано: ако обретећу благодат пред Богом, онда ће се по одласку мом од вас ова обитељ увеличати још више, и сабраће се мноштво братије из љубави према Христу, и напуниће се ово место духовним изобиљем, и неће бити оскудице у стварима потребним за одржање тела".

Рекавши то, преподобни још дуго поучи братију врлинском животу. Затим свакога целива духовним целивом и благослови, па подиже руке к небу и помоли се за обитељ, и за сво своје духовно стадо, и за себе. Онда, прекрсивши се светим крстом рече братији: "Мир вам!" Затим, подигавши опет очи своје к небу, рече: "Човекољубиви Господе, удостоји ме да станем с десне стране Тебе, када будеш дошао у слави да судиш живима и мртвима и да свакоме даш по делима његовим." Изговоривши ове речи, преподобни леже на одар и предаде своју свету душу у руке Господу свом, кога љубљаше и коме од младости своје служаше у светости и правди.

Представи се преподобни отац наш Зосима седамнаестог априла 1478 године. И плакаху братија за њим много и ридаху горко. Затим га опојаше, и чесно тело његово положише у гроб, који он још за живота својим рукама ископа позади олтара цркве Преображења Господња. Ту потом братија подигоше капелу над моштима преподобнога, поставише свете иконе и свећњаке, и братија долажаху и мољаху се тамо. А биваху и чудеса на гробу преподобнога, и сада бивају на онима који са вером прибегавају. Јер као што сам преподобни, одлазећи душом ка Господу, обећа да неће оставити место на коме се подвизавао него ће духом неотступно боравити с ученицима својим, стварно и испуни своје обећање, посећујући из небеских обитељи земаљску обитељ своју и присуствујући невидљиво у њој. Понекад пак. преподобни се јављао у видљивом облику и на копну и на мору, помажући онима који су у невољи. Много пута преподобни се јављао на мору, за време буре: бродове од бродолома спасавао, морепловце од дављења избављао, буру у тишину претварао. Понекад је виђан у цркви где стоји усред братије и моли се. Убрзо по престављењу свом, у девети дан, преподобни се јави иноку Данилу и исприча му како је милошћу Божјом избегао ваздушне духове и заседе њихове, и прибројан к лику светих.

Затим се преподобни на јасан начин јави старцу Тарасију на гробу свом, а и ученику свом Герасиму. Овоме се јави једне недеље после јутрења, идући од гробнице преподобног Саватија ка својој гробници, при чему се обазре на Герасима и рече му: "Подвизавај се, чедо, да би примио награду за труде своје". Том истом Герасиму преподобни се по други пут јави у време божанствене литургије на Велики Четвртак, стојећи у саборној цркви. А када се братија стадоше причешћивати, преподобни Зосима рече Герасиму: "Иди и ти, и причести се". И стајаше преподобни крај Светих Тајни док се сви причестише, па онда постаде невидљив.

Једном, када свештеноинок Доситеј у време повечерње молитве стајаше у притвору црквеном и мољаше се за једног бесомучног брата, преподобни му се јави и рече му: "Исцељење неће бити од користи брату за кога се молиш; њему је потребно да још неко време остане у том страдању".

Старац Теодул, оклизнувши се једном приликом, паде на земљи и силно се угрува, и болестан лежаше на одру, и не могаше ићи на своје уобичајено молитвено правило. Једном касно увече преподобни Зосима с молитвом куцну на врата његове келије, уђе у келију и исцели га.

Од ових и многих сличних јављања преподобнога очигледно је да преподобни не отступа од свога места, и као чедољубив отац не оставља чеда своја која се подвизавају на том месту; и пружа брзу помоћ свакоме који му се са вером обраћа.

Соловецки монах Митрофан казиваше о себи братији ово: Док бејаш у свету, ја сам као трговац често пловио морем. Једном настаде страховита бура, и тридесет дана таласи витлаху лађу по мору. Када бура достиже врхунац и таласи пребациваху лађу, сви се на лађи преплашени и очајни мољаху Богу и Пресветој Богородици. Затим се путници сетише преподобног Зосиме, Соловецког чудотворца, и призваше га у помоћ. И ускоро угледаше преподобног оца где седи на крми лађе и својом мантијом удара таласе и одвраћа их од лађе, те лађа безбедно савлађиваше таласе. Тако преподобни, гледан од свију путника, управљаше лађом дан и ноћ, штитећи је од таласа и потопљења, док лађа не пристаде уз обалу. После тога необични крманош постаде невидљив.

Инок Јелисеј разболе се за време пловидбе по мору, и веома жељаше да прими схиму, али на домаку саме обале умре. Преподобни Зосима, кога покојни Јелисеј у време своје болести беше видео и замолио га да се помоли за њега, поврати Јелисеја, и инок Јелисеј би жив док не прими схиму и не причести се Светим Тајнама. После тога инок леже и усну у Господу.

Једног мирјанина Никона силно мучаху беси. Њега доведоше на гроб преподобног Зосиме. Преподобни му се јави, ослободи га ђавољег насиља и посла кући здрава.

Један земљоделац, по имену Гораин, ослепе сасвим. Дошавши на гроб преподобног Зосиме, доби исцељење и прогледа. Али због маловерја свог тај земљоделац ослепе по други пут. И када са покајањем притече гробу преподобнога и са сузама се помоли, преподобни му опет подари исцељење очима. - И многе друге

болеснике исцели преподобни, пошто никада није отказивао помоћ своју онима који са вером призивају свето име његово.

Преподобни Зосима се јављао не само сам, него много пута и заједно са преподобним Саватијем, и оба чудотворца виђана су заједно од многих. Тако, када се једном брат Јосиф налажаше на острву Кузову, удаљеном од Соловецког Острва око тридесет километара, и ноћу се попе на гору ради молитве, он, погледавши ка Соловецком манастиру, угледа усред манастира два огњена стуба, који се дизаху од земље до неба и веома сијаху. Када он то исприча другој братији, они рекоше: То оснивачи и старешине манастира Соловецког, преподобни оци Зосима и Саватије сијају из гробова својих, јер су они заиста духовни стубови, који су се светлошћу благодати Божје просветили.

Два брата, Саватије и Терапонт, по свршетку Великог Поста бише због неких манастирских послова послани у Вирму, где се у пристаништу налазио манастирски дом са намирницама. Пловећи, они се приближише острву Шужмуј, удаљеном око шездесет километара од Соловецког Острва, и један од њих, Саватије, угледа на крају тог острва два црвена стуба, не много велика. И када тамо пристадоше, обретоше једну малу колибицу и у њој два нага и гладна човека, са иструлелим ногама, једва живе. Почетком зиме та два човека беху на мору, али се њихова лађа разби и они се искрцаше на острво, и ту зазимише, пошто не беше никога да их одатле узме. Када ови јадници угледаше иноке, упиташе их: Господо, ко сте ви? Да ли вас соловецки старци послаше к нама? Саватије и Терапонт их упиташе: О каквим соловецким старцима говорите? Болесници одговорише: К нама долажаху и посећиваху нас два чесна старца, од којих се један зове Зосима а други Саватије. Кад год они долажаху к нама, болови се наши стишаваху, и ми не осећасмо ни глад ни хладноћу. Малочас, пред ваш долазак, они беху код нас, и говораху нам: "Не тугујте, скоро ћемо послати по вас". Чувши то, иноци се удивише, па поткрепивши болеснике храном, узеше их са собом и одвезоше у манастир.

Жену неку бесомучну, по имену Марију, њен муж Онисим довезе у Соловецки манастир. Преподобни оци Зосима и Саватије заједно се јавише, и исцелише је појавом својом одагнавши из ње

беса. - Исто тако, свети оци васкрсоше из мртвих једну младу жену, кћер Јеремије, који је некада био слуга преподобног Зосиме. Ова жена, по наговору бесова, закла себе, и лежаше као мртва. Њени родитељи горко плакаху и призиваху у помоћ преподобне оце, Зосиму и Саватија. Идуће ноћи преподобни се јавише њој у сну и, дајући јој суд пун неке масти, рекоше јој: "Намажи своје ране, јер због суза твога оца и матере који вапију к нама, ми дођосмо да те исцелимо". Она, чињаше јој се у сну, намаза том машћу ране своје, и трже се из сна, и после три дана потпуно јој зарасташе велике и смртоносне ране, и она савршено оздрави.

Неки разбојник Василије, покајавши се, дође у Соловецки манастир и прими монашки чин, Али, после неког времена, вучен ђаволом у првобитни начин живота, он намисли да побегне из манастира. Спремивши чамац, он украде неке манастирске књиге, одежде и сасуде, однесе их у чамац, и ноћу побеже са чамцем. Пловећи тако, он пристаде чамцем уз острво Анзерско, удаљено петнаестак километара од Соловецког Острва. Ту га спопаде неки неодољиви сан, и он, привезавши добро чамац за обалу, изађе из чамца, па леже на земљу и заспа. И у сну му се јавише обојица преподобних; један од њих, преподобни Зосима, погледа с гневом на њега, рече: "Бедниче, ти мене поткрадаш! Ја зидам, а ти рушиш!" А Василије у сновиђењу том мољаше преподобног за опроштај. Преподобни му онда рече: "Опроштај ћеш добити, али ћеш остати на том месту три дана".

Тргнувши се иза сна, Василије не виде никога, нити нађе чамац, па седе и плакаше, док три дана не минуше. Онда неки трговци, пловећи мимо тог острва, узеше одатле инока и превезоше у манастир. Ту се он кајаше са сузама; и исповедајући свој грех пред братијом, он им казиваше о јављењу преподобних. У то време манастирски рибари ловљаху рибу за морем, на реци Умби, на даљини од Соловецког Острва око пет стотина километара. Старешина им беше старац Фотије. Њему се јавише у сну обојица преподобних, и свети Зосима му рече: "Ево, довезосмо вам чамац за риболов, јер сазнадосмо да вам је потребан чамац; само пазите да ништа не изгубите од ствари што су у њему, него их све доставите манастиру!. Пробудивши се, Фотије исприча другим рибарима своје

виђење. Отишавши на обалу, рибари стварно нађоше тамо чамац, и у њему много манастирских ствари. Ове ствари рибари потом привезоше у манастир и испричаше о јављењу преподобних.

Један човек, по имену Теодор, који живљаше на обали мора око реке Суме, казиваше ово: "Догоди ми се да пловљех по мору са робом. Изненада се диже силна бура на мору; ми спустисмо лентере и стадосмо; и бесмо у великој опасности, и мољасмо се Богу, и призивасмо у помоћ преподобне оце, Зосиму и Саватија. Ја пак, ушавши унутра у лађу, задремах, и видех два светолика старца где стоје на лађи и говоре крманошу: "Окрени лађу кљуном према ветру". И одмах се пренух, и похитах к људима који избациваху воду из лађе. Један од њих, веома уморан, задрема, али брзо скочи, и исприча ми ово: "Ја овог тренутка видех на лађи два старца који разговараху међу собом" при чему један од њих рече другоме: "Припази, брате, ову лађу, а ја журим у Соловецки манастир на службу Божју". Чувши то, ми се удивисмо и веома обрадовасмо, јер се испунисмо надом да ћемо се спасти погибије. И заиста, бура брзо престаде и настаде тишина, те ми продужисмо свој пут добро, благодарећи Бога и Његове свете угоднике.

Старац Филимон казиваше ово: Када живљех у пустињи у усамљеништву, на мене понекад, по дејству ђавола, наилажаше силно унијје, потиштеност. А разлог томе беше овај: један од братије остави код мене на чување новац, дванаест новчаница; после неког времена тај новац пропаде незнано како. Брат онај се веома ожалости, а и мене спопаде силна туга због тога и држаше ме неколико дана. Једном, пошто заврших своје молитвено правило, ја седох, и када мало задремах, у моју келију уђоше два старца. Ја их упитах: Зашто уђосте без молитве? О они ми одговорише: "Ми сатворисмо молитву; зар ти ниси чуо?" Ја им онда рекох: Седите, господо моја. Затим их упитах: Ко сте ви; нисте ли нашег манастира старци? ја вас не знам. Један ми од њих одговори: "Ја се зovem Зосима, а овај други - Саватије. Не тугуј, брате, због изгубљеног новца, јер ће се наћи"- Ови преподобни говораху ми још много душекорисних ствари, па онда постадоше невидљиви. А ја, пробудивши се, никога не видех, али туга прође и ја осетих радост у души. После тога новац би пронађен на истом месту на коме беше и

остављен. Томе се обрадовасмо и ја и брат мој, и ми заједно узнесосмо хвалу и благодарност Богу и преподобним оцима нашим, Зосими и Саватију.

Ова и многа друга чудеса починише ови преподобни оци, старешине Соловецке обитељи. Ова споменута овде нека послуже на корист нашим душама и на прослављење угодника Божјих, а на славу и хвалу Господа нашег Исуса Христа, са Оцем и Светим Духом слављеног вавек, амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ МАКАРИЈА НОТАРАСА, епископа Коринтског[24]

Коринт је град на самом почетку Пелопонеза, близу морског канала кога прокопа персиски цар Ксеркс. У њему Јеванђеље проповеда свети првоврховни Апостол Христов Павле, учитељ народа, и хришћанима коринтским он написа две божанствене Посланице своје. У Коринту се роди и овај блажени Макарије, нови подвижник и светитељ Божји. Његово је порекло из чувене византиске породице Нотараса, из које потиче и преподобни отац наш Герасим Нови, чудотворац Кефалониски.[25]

Родитељи светог Макарија зваху се Георгије и Анастасија и беху угледни грађани Коринта. После више мушке и женске деце, роди им се 1731. године и овај благословени Михаил. Јер тако га назва на светом крштењу тадашњи епископ Коринтски Партеније. Родитељи га дадоше да изучи школу и он показа у томе не мали успех. Али душа младог Михаила још од детињства нагињаше ка црквеном богослужењу и подвижничком монашком животу. Зато и против воље свога оца, који га хтеде да постави за управитеља неких пелопонеских села, он се удаљи тај-но у манастир Мега Спилеон (Велика Пећина) у дубини Пелопонеза. Настојањем пак његовог оца он би одатле враћен у Коринт, где ускоро постаде народни учитељ. Због доброте његове и врлинског му живљења, заволе га сав коринтски народ и клир и монаси. Када се 1764. године упокоји архиепископ Коринтски Партеније, онда сви скупа, и народ и клир

и монаштво, затражише за свог пастира и стварног учитеља преподобног Михаила. Снабдевши га свим потребним писмима и потписима, они га пошаљу у Цариград тадашњем патријарху васељенском Самуилу и Светом Синоду, са молбом да га рукоположе за архипастира њиховог града. Патријарх и Синод на то пристану, и, пошто Макарије прође по реду све свештене чиновне, би хиротонисан за епископа Коринтског.

Дошавши из Цариграда натраг у своју епархију, архијереј Христов се даде на посао да обрађује запуштену њиву Господњу. Најпре он поче да доводи у ред свештенство. Забрани свако мешање свештеника у политичке ствари, јер и то се зло беше почело да шири међу тамошњим свештеницима. Стараше се такође да свете каноне светих Апостола, Отаца и Сабора сваки остварује тачно и беспрекорно. Зато, рукополажући нове свештенике, он им даваше свакоме по катихизис да из њега уче народ вери православној. И још им даваше по једну колимитру (купељ, крстионицу), да би свештеници правилно и по православном предању крштавали[26] децу, а не само обливали их водом.

Године 1768. изби рускотурски рат, и руски бродови стигоше и до Коринта. Због невоља и несрећа у овом рату, које насташе и на Пелопонезу, свети Макарије би принуђен да се удаљи из Коринта на острво Закинтос (у Јонском мору), одакле отиде и на Кефалонију да се тамо поклони светим моштима свога сродника преподобног Герасима. Затим пређе на острво Идру и задржа се у манастиру Пресвете Богородице. Када се рат између Русије и Турске заврши, турске власти преко Синода у Цариграду забранише повратак на своје епархије свим архијерејима који беху пришли руској војсци. Против сваке правде ова одлука би примењена и на светог Макарија, иако он не беше умешан у рат, него сво време рата живљаше по местима где беше турска владавина. Због те одлуке он напусти Идру и свој Коринт, и пође у Свету Гору. Уз пут сврати на неко време на острво Хиос (у Јејејском мору), где остаде кратко време, па продужи пут за Свету Гору.

Дошавши на Атонску Гору, преподобни је нађе узбуњену споровима око кољива и око спомињања умрлих. Наиме, код многих беше ушло у обичај да кољива и парастосе за умрле држе

недељом, док други опитни монаси и подвижници, позивајући се на свете каноне и древну праксу Цркве, не одобраваху то. Овог мишљења беше и свети Макарије и зато одбијаше да учествује на парастосима вршеним у недељни васкрсни дан, него саветоваше да се кољива за умрле свршавају у дан суботни. Због овога се и на њега подиже велика бура и претња прогонством од оних који и раније, пре њега, протераше са Атона друге преподобне оце који беху таквог мишљења. А ови се оци зваху Кољиваде[27].

Удаљивши се из Свете Горе, преподобни дође најпре на острво Хиос, а одатле отиде на Патмос. Тамо нађе неке од оних преподобних отаца који пре њега бише протерани са Атоса, и остаде са њима једну годину. На Патмосу он учаше ђаке у школи званој Патмијада. А одатле отиде у свој родни крај, па онда у Смирну, где се упозна са побожним хришћанином Јованом Маврогордатом. Пошто већ дуже времена сакупљаше дела Светих Отаца и Подвижника, Макарије предложи богатом Јовану Маврогордату да заједно издају светоотачка подвижничка дела у једној штампаној књизи под именом Филокалија - Добротољубље, што ускоро заиста и би.[28]

Провевши неко време у Смирни, преподобни се врати на Хиос. Тамо нађе једно усамљено место близу цркве Светог Петра, откупи га и настани се ту заједно са својим учеником са Хиоса Јаковом. На том усамљеном и спокојном месту свети Макарије се даде на велике духовне подвиге, подвиге поста и молитвеног бдења, што у истини би само једином Богу познато. Својим подвижничким трудовима преподобни придодаде и трудове на састављању и писању душекорисних књига на поуку хришћанима, као што су књиге: Нови Луг ("Неон Лимонарион"), О честом причешћивању Светим Тајнама, и друге корисне књиге. Уз то, он повремено силажаше у парохиске цркве онога краја и поучаваше народ проповедајући му Еванђеље Христово. А чињаше он и велике милостиње потребитима. Но највеће дело и подвиг преподобног Макарија беше то што он припремаше за мучеништво за Христа многе хришћанске младиће, који раније из разних разлога беху се одрекли хришћанске вере и примили ислам. Они се код њега исповедаху и од њега добиваху духовне потстреке и поуке како да се спремају за страдања

за Христа.[29] У тим и таквим подвизима приближи се и кончина овоземаљског живота блаженог Макарија. Пред саму смрт, удари на њега нека тешка болест, која му одузе једну страну тела, и он се не могаше више кретати нити писати. Он прими ту болест са благодарношћу Богу и са великом кротошћу. У свом смирењу он говораше да је кажњен тако зато што се још није покајао. И проливаше обилне и топле сузе. Уз њега тада беху и преподобни оци Нил и Никифор, његови дотадашњи саподвижници. И тако у миру он предаде свој дух у руке Господа свог 17. априла 1805. године. И би прибројан јерарх јерарсима, подвижник подвижницима и мученик мученицима. Његово свето тело би погребено крај цркве у њиховој испосници. А по смрти светог Макарија Бог даде да се на његовом гробу по његовим светим молитвама догоди неколико чудесних исцељења, као што стоји опширно написано у његовом опширнијем житију. Његовим молитвама нека Господ и нас помилује и спасе Амин.

НАПОМЕНЕ:

1. То је било у четвртом веку.
2. Сапор II, цар персијски, царовао од 310 до 381 године.
3. Црквени историчар Созомен живео у V веку и био адвокат у Цариграду. Он је наставио Историју хришћанске Цркве (започету историчарем Евсевијем) од 323. до 439. год.
4. Никифор Калист, црквени историчар XIV века, монах Софијског манастира у Цариграду. Његова "Црквена историја",

- у 18 књига, обухвата време до смрти византијског цара Фоке (око 611. године).
5. Свети Григорије Богослов - знаменити отац и васељенски учитељ Цркве, живео од 328 до 390 године. Празнује се 25 и 30 јануара.
 6. Преподобни Јевтимије Велики - живео од 376 до 477 год.; празнује се 20 јануара.
 7. Трећи Васељенски Сабор одржан у Ефесу 431. године.
 8. Свети мученик Полијевкт пострадао 259. год.; празнује се 9. јануара.
 9. Свети Агапит управљао Римском црквом од 535 до 536 године.
 10. Краљ Острогота, владао од 485 до 536 год. Остроготи оу живели између река: Дњепра и Дона, и сачињавали источну грану готског народа, који се у четвртном столећу разделио на Остроготе и Визиготе.
 11. Цар Јустинијан I царовао од 527 до 565 године.
 12. Антим I патријарховао од 535 до 536 године.
 13. Тај сабор помесни одржан 536 године.
 14. О овим Св. Мученицима видети под данашњим датумом:
Страдање Св. свештеномученика Симеона Персијског.
 15. Митрополит Фотије, Грк родом из Мореје, митрополитовао од 1408 до 1431 године.
 16. Овај манастир основан у 1397 год. преподобним Кирилом (+9. јуна 1427. године).
 17. Преподобни Герман Соловецки преминуо 1479 год.; спомен његов празнује се 30 јула.
 18. Преп. оци, Саватије и Герман, дошли на Соловецко острво 1429 г.
 19. То је било 1429 године.
 20. Био новгородским архиепископом од 1459 до 1470 год. Спомен његов Црква празнује 5 новембра.
 21. Његов спомен 4. фебруара.
 22. Чесне мошти преп. Саватија пренете су 1465 године.
 23. Јован Васиљевич IV - Грозни - кнезовао од 1533 до 1584 г.
 24. Његово житије написа ученик његов мудри Атанасије Париос, а службу Никифор Хијоски, који и издаде обоје заједно у "Неон Лимонарион" 1819. године у Венецији.

25. Преподобни Герасим живео у 16. веку на острву Кефалонији (у Јонском мору). Празнује се 16. августа.
26. Крштење, грчки буквално значи: погњуравање у воду. У православној Цркви одувек се крштавало погњуравањем у воду целог човека или детета, а не обливањем или кропљењем, јер то свети канони и свето Предање не дозвољавају (осим у неким изузетно нужним случајевима).
27. Покрет тако званих Кољивада, т. ј. оних који су бранили древна црквена предања по којима се кољива и помени умрлих врше у суботу, проширио се са њиховим прогоном са Атона по целој Грчкој и острвима, и донео велики духовни препород. Кољивадама је припадао и св. Никодим Светогорац, сарадник св. Макарија на Филокалији (Добротољубљу).
28. Добротолуубље је збирка изабраних светоотачких подвижничких и богословских дела (или одломака), коју је сабрао и средио св. Макарије Коринтски са св. Никодимом Светогорцем. Издана је трошком овог Јована Маврогордата, у Венецији 1782. године. То је књига од огромне духовне користи за све православне хришћане, а посебно за монахе. Постоји и на словенском и руском језику. - Свети Макарије и св. Никодим издали су 1783. г. у Венецији и другу значајну духовну књигу звану "Евергетинос", која садржи поуке из Житија и дела Св. Отаца и Подвижника. Свети Макарије је такође издао на грчком и Катихизис руског митрополита Платона Московског (1787-1805 г.).
29. Такви беху свети новомученици: Полидор Кипарски (3. септембра), Теодор Византијски (17. фебруара), Димитрије Пелопонески (13. априла) и други. Страдања неких од њих записа сам Св. Макарије.

18. АПРИЛ

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈОВАНА, ученика светог Григорија Декаполита

Постојала су два Декапоља: један близу Галилеје у Палестини који спомиње свети еванђелист Матеј (Мт. 4, 25), и други у Исавријској покрајини.[1] Из овог Исавријског Декапоља бејаше свети Григорије Декаполит[2], учитељ овог преподобног Јована о коме је реч. Омрзнувши свет и заволевши Христа од младости, овај свети Јован оде к светом Григорију Декаполиту. Свети Григорије га замонаши, и он остаде поред њега подвизавајући се и у свему служећи Богу. И он беше толико смирен и послушан, и за свако добро дело ревносан, да се духовни отац његов свети Григорије радоваше због њега и слављаше Бога.

Када злочестиви цар Лав Јврменин[3] обнови јерес иконоборску и подиже гоњење на Цркву Христову, преподобни Јован дође у Цариград са својим учитељем светим Григоријем, и заједно са свитом Јосифом Песмописцем[4] иђаху по граду утврђујући православне у благочестивом и непоколебљивом исповедању вере. Затим свети Јосиф би послат у Рим, који не достиже пошто га јеретици ухватише и у оковима на Криту задржаше. А ускоро се и свети Григорије престави у Господу. Преподобни пак Јован, оставши у Цариграду, подвизаваше се у уобичајеним трудовима, старајући се не само о свом спасењу него и о спасењу других. А кад се после извесног времена блажени Јосиф ослободи тамнице и окова и врати у Цариград, преподобни Јован оде ка Господу да прими награду за трудове своје.[5] Свети Јосиф га сахрани чесно близу гроба светог Григорија. А кад се потом свети Јосиф пресели из града у усамљено

безмолвно место, недалеко од цркве светог Јована Златоуста, он подиже тамо цркву у име светитеља Христовог Николаја Чудотворца, и пренесе у њу свете мошти обојих отаца, Григорија и Јована.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
КОЗМЕ,
епископа Халкидонског**

Архијереј и исповедник Христов свети Козма беше из Цариграда. Заволевши Христа још у младости, он остави овај сујетни свет и замонаши се. Отхранивши себе млеком подвижништва, и очистивши себе пошћењем и осталим добрим делима, он постаде обиталиште Светога Духа, и би постављен за епископа у Халкидону.^[6] У време злочестивих иконобораца показа велико јунаштво борећи се за православну веру. Јеретички цареви су га приморавали да се одрекне поштовања светих икона, али он никако не пристаде. Због тога би послат у прогонство, и многе муке претрпе. И поново би позван и примораван да се придружи иконоборској јереси, али он не хте ни да чује. Зато би стављен на безбројне муке заједно са преподобним Авксентијем. И тако мучен и злостављан од зловериих и бедних иконобораца предаде душу своју у руке Божје и пређе у небески мир, око 816 године.

**СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ВИКТОРА, ЗОТИКА, ЗИНОНА, АКИНДИНА и СЕВЕРИЈАНА**

Сви намучени у време цара Диоклецијана. Беху незнабошци док не видеше муке и преславна чудеса великомученика Георгија. Но видећи те муке, и храброст овога славног мученика, и чудеса

многа која се пројавише тада, они вероваше у Господа нашег Исуса Христа, и ускоро пострадаше. Главе им мачем бише отсечене, 303 године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АВКСЕНТИЈА

Саподвижник преподобног Козме.[7]

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ЈОВАНА НОВОГ, ЈАЊИНСКОГ

Рођен у Епиру у граду Јањини[8], негдашњој престоници цара Пира. Родитељи његови беху благочестиви хришћани. А када они помреше, и Јован као дечак остаде сироче, оде у Цариград да се запосли и живи од труда руку својих. И ступи на занат, и зарађиваше све што му беше потребно за живот, јер му Бог помагаше у раду због његовог врлинског живота: беше то целомудрен младић који се Бога бојао и заповести Његове држао. Цариграђани га прозваше Епирцем, пошто бејаше родом из Епира. Не много пре тога Турци беху освојили Цариград, и многи од хришћана из страха беху се одрекли Христа и примили Мухамедову веру. Свети Јован имаше своју радњу баш међу оваквим потурицама. И често се препираше с њима јавно, укоревајући их због издаје Христа, јер он беше паметан младић, смео на речи, и неустрашиво говораше истину. И ове потурице га почеше мрзети силно што их је изобличавао и срамотио, и што му је радња ишла добро. И смишљаху како би га погубили.

Приметивши њихову злу намеру, блажени Јован се не уплаши него напротив зајеле свом душом да пострада за Христову истину. И на Велики Петак 1526 године он оде к своме духовном оцу, протопрезвитеру цариградске цркве, и исповеди се. И исприча му о непријатељској злоћи својих суседа који му раде о глави: и откри му своју жељу да хоће да пострада за Христа, и затражи савет од њега.

А протопрезвитер, видећи га онако млада, не препоручи му да иде на мучеништво, и рече му: Пази, чедо, да ти ту помисао не убацује у душу ђаво, јер он многим убацује у душу такве помисли, потстичући их на мучеништво, да их потом, када не истрају у мукама и падну, извргне руглу и потсмеу. На то младић рече: Надам се у Христа мог, да ме неће дати на поругу непријатељима мојим, него ће ме укрепити да победим вражију силу. Протопрезвитер му рече: Чедо, писано је: дух је срчан, али је тело слабо (Мт. 26, 41). То што ти желиш, захтева велику припрему, захтева непрекидно пошћење и молитве, па кад се помоћу њих очистиш од сваког греха, сам ће ти Бог указати шта треба да чиниш, јер се у чистим душама настањује Бог. Пази дакле на себе, мили, и иди с миром, а ја молим Бога да те сачува од свих твојих видљивих и невидљивих непријатеља, тојест од људи и од демона, и да те учини славним победником над њима. Рекавши му то, он отпусти јуношу с миром.

Сутрадан блажени Јован озарена лица и радосне душе дође опет к своме духовном оцу, и рече му: Чесни оче, ове ноћи имадох виђење у сну: усред огња видех себе неопалива, весела и ликујућа, као што некада беху Три Младића у вавилонској пећи. Стога се надам да ћу с помоћу Вишњег своју замисао успешно привести крају. А тебе молим, чесни оче, да ме наоружаш твојим молитвама. На то му духовни отац одговори: Нека те Бог укрепи, чедо, да победиш пакленог вука, невидљиву змију, и да се овенчаш мучеништвом за Христа. И учврстивши јуношу милим и корисним речима, и обећавши му да ће се за њега молити Богу помоћнику, он га отпусти.

Када блажени Јован дође у своју радњу, видеше га његови ненавидници и душмани, и говораху један другоме: Није ли ово онај што се у граду Трикали у Тесалији јавно одрекао Христа, а сада се овде прави да је хришћанин? Чувши то и љутито погледавши на њих, јуноша их упита: Да ли то о мени говорите или о неком другом? Они му одговорише: О теби, не о другом; и зар не говоримо истину? Блажени одговори: Никада се ја нисам одрекао Христа ни у Трикали ни у ком другом месту; нити ћу Га се икада одрећи. Јер за Христа живим, и увек ћу живети, и готов сам умрети за Њега.

Увређени тиме, они се силно разјарише, па скочише на њега, зграбише га и на суд повукоше. А свети младић радосна лица хиташе на суд као на гозбу. И предадоше га неправедном суду, јер сами беху и тужиоци и сведоци и судије. И изношаху на њега једну једину, и то лажну, оптужбу, као да се тобож у тесалијском граду Трикали јавно одрекао Христа и примио мухамеданску веру, али дошавши у Цариград, поново се вратио у хришћанство. У почетку суђења, правећи се лицемерно жалостиви, они га стадоше ласкама приволевати да се одрекне Христа. Затим, видевши да је чврст у хришћанској вери, стадоше му претити. Па кад им и то би узалуд, они га душмански бише, и силно намучена у тамницу вргоше, док смисле шта ће с њим да раде.

Сутрадан га поново изведоше на суд, и упиташе, да ли се решио да се одрекне Христа и буде једно с њима. И видећи да је непоколебљив, они га бездушно тучоше гвозденим шипкама. А он тврд као дијамант, све то ћутке подношаше, као да су тукли неког другог а не њега. Затим се тихо мољаше Богу говорећи: Укрепи ме, једини свемоћни Боже! дај ми силу и крепост, и пружи ми из светог обиталишта Твог руку помоћницу! - Потом говораше непријатељима својим: Никада ме никакво благо овога света нити икакво зло не може одвратити од моје намере! Увек ћу бити и остати хришћанин! Нити ће ме ласке саблазнити, нити претње савладати! Чините што хоћете, да би ме што пре послали из овог кратковременог живота у живот вечни: роб сам Христов, Христу следујем, за Христа умирем, да бих с Њим вечито живео! - Онда неправедне судије наредише да га поново воде у тамницу. И мученик не би вођен него вучен ка тамници: за косе су га вукли, по образима ударали, ногама газили, и тако у тамницу довукли и закључали.

Сутрадан би опет изведен на суд. И пошто се опет показа, као и раније, храбар, чврст и непоколебљив у хришћанској вери, они опет наредише да га немилосрдно бију. Тако бијен, мученик радосно појаше: "Христос воскрес из мртвих!", јер беше дан Васкрса Христова. И цело му тело би покривено ранама, и земља се обagri краљу, а свети мученик трпљаше као у туђем телу, и час појаше, час мучитељима својим говораше: Бијте, бијте, свом снагом бијте, и што

више рана ми нанесите, али ме никада нећете моћи отуђити од Христа мог и за вашу веру придобити!

Постиђени, мучитељи поново вргоше мученика у тамницу, и неколико дана га мучише глађу и жеђу и осталим мукама тамничким. Потом га опет изведоше и мучише. И кад видеше да га никакве муке не могу одвратити од Христа, они га осудише да буде спаљен. А када га окована у синцире вођаху на спалиште, једни га шамараху, други у потиљак удараху, трећи псоваху, а четврти му самилосно предлагаху да поштеди своју младост. Али мученик Христов ликујући иђаше не као на смрт већ као на велико одликовање. И кад дођоше на спалиште Јован, видећи колики је огањ спремљен за њега, сам потрча и скочи у пламен. А мучитељи његови, држећи крај од синцира којима је мученик био везан, извукоше га из огња. То ожалости мученика, и он упита мучитеље: Зашто ми не дате да у огњу изгорим? Зашто не допуштате да постанем благопријатна жртва Христу моме? - А судије, иако су знали да је смрт у огњу горка, пошто видеше да он воли смрт у огњу, осудише га на посечење мачем. Целат отсече главу непобедивом младићу, па му затим и тело и главу бацише у огањ. Тако сконча смрћу мученичком и прими мученички венац свети нови мученик Христов Јован Јањински, 18. априла 1526. године. Доцније хришћани разгрнуше пепео и сабраше неке остатке његових чесних и чудотворних моштију, и сахранише их у Великој Цркви у Цариграду, славећи Христа Бога нашег, са Оцем и Светим Духом слављеног вавек, амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈЕВТИМИЈА

Просветитељ дивљег племена Корела, на обали Белога мора. Одгајивши код новообраћених љубав према подвижништву, преподобни основа на Корелској обали Николајевски манастир. Но тај манастир убрзо порушише Норвежани. Преподобни Јевтимије подиже тада нови манастир. И престави се преподобни 1435. године. Свете мошти његове, прослављене чудесима, бише откривене 1647. године, и почивају у његовој обитељи.

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ЈОВАНА КУЛИКА

Блажени Јован бејаше веома mudar и ревностан хришћанин. Једнога дана он се с агарјанима препираще о вери. Мудар и речит, он изазва завист код агарјана, и они га дохватише и одведоше пред судију, и лажно га оптужише и сведочише како је тобож ружио веру њихову. Судија стаде захтевати од блаженог Јована да се одрекне Христа, па ће га пустити на слободу. На то мученик одговори веома слободно: Не дао Бог да се икада одречем Господа мог Исуса Христа, макар ми хиљаде смрти приредили!

Тада судија нареди те мученика обесише о ченгеле. И тако блажени Јован сконча, и доби венац мучеништва.[9]

НАПОМЕНЕ:

1. Исаврија - југоисточни планински део Мале Азије, до области Ликаоније.
2. Празнује се 20. новембра.
3. Царавао од 813. до 820. године.
4. Празнује се 4. априла.
5. Преп. Јаван упокојио се око 820. године.
6. Халкидон - један од главних градова малоазијске области Витиније, на обали Мраморног Мора при улазу у мореуз Босфор
7. Видети о њему под данашњим даном: Спомен преподобног оца нашег Козме, епископа Халкидонског.

8. Епир - западни део северне Грчке.
9. Св. Јован пострада 1564. године.

19. АПРИЛ

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈОВАНА ВЕТХОПЕШТЕРНИКА

Обитељ преподобног Харитона у Палестинској пустињи близу Јерусалима називала се Ветхом Лавром^[1], јер би подигнута пре других лавра. У тој Ветхој Лаври подвизавао се овај преподобни Јован. Од младости рањен божанском љубављу, он се приљуби уз Бога, по речи псалмопевца: Мени је добро приљубљивање уз Бога (Пс. 72, 28). Презревши ништавне сласти овога света и гордост, он се уклони из своје домовине, узео крст монашког живота и оде у туђу земљу Господа ради, Који је од рођења Свог био туђинац на земљи и све до смрти није имао где главе склонити. А кад дође у Јерусалим он се поклати светим местима, па онда оде у Ветху Лавру блаженог Харитона. И ту се удостоји свештеничког чина због свога врлинског живота. Јер он беше подражатељ древних подвижника: обуздавши телесне страсти великим уздржањем, и посвуноћним стајањима на молитви, и сећањем на смрт, и разноврсним умртвљивањем, он веома испосни своје тело, и постаде земаљски анђеол у телу. Пошто дуго поживе и потпуно угоди Богу, он се пресели ка Господу, а свети Анђели му на рукама својим однеше душу у нестариву обитељ небеску.

Преподобни Јован се назива Ветхопештерник уместо Ветхотавриот, зато што је Ветха Лавра светог Харитона спочетка била разбојничка пештера, у коју разбојници дотераше везана светог

Харитона. Али он на чудесан начин би одрешен, и разбојници изненадно помреше од вина отрованог змијиним отровом. Одрешен, он нађе у пештери много злата, и прво у тој пештери устроји цркву, и сабра братију. Потом изнад пештере сагради обитељ. А пошто преподобни Јован проведе живот у тој старој пештери, служећи у пештерској цркви, он због тога и би про-зван Ветхопештерник (или Старопећиник).

Преподобни Јован поживе и упокоји се у осмом столећу.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ГЕОРГИЈА ИСПОВЕДНИКА, епископа Писидијског

Преподобни отац наш Георгије, Христов исповедник, живљаше у доба иконоборства. Заволевши Христа још у младости својој, он се замонаши. И због великог труда свог и црквених подвига он постаде обиталиште и дом Светога Духа. Зато би постављен за епископа Антиохије Писидијске.[2] И поверено му стадо он је добро пасао. А када се по дејству ђавола рашири иконоборска јерес, и на царски писмени позив слеглоше се у Цариград сви епископи, дође тада и овај светитељ, и јуначки стајаше за правоверје. И говораше цару, да он треба да се покорава саборним црквеним предањима светих Отаца, тих наставника Православља, и да подражава веру њихову, а не да пристаје у науке туђе и различне (Јевр. 13, 9). А када га приморавашу да се одрекне поштовања светих икона, он одлучно одби. Зато би збачен са епископског престола и послат на заточење. Остатак живота свог проведе у заточењу, злостављан и мучен. И тако отиде ка Господу, да од Њега прими венац исповедништва.[3]

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ХРИСТОФОРА, ТЕОНА и АНТОНИНА

Ова тројица беху млади официри у цара Диоклецијана.[4] Када свети великомученик Христов Георгије[5] беше мучен, они гледаху муке његове, као и чудеса која се том приликом догодише. Видевши све то, они изађоше пред цара, одбацише оружје, скидоше са себе појасеве војничке, и храбро исповедише име Господа Исуса. Зато бише по мучитељевом наређењу оковани у ланце, и у тамницу бачени. А сутрадан бише изведени на нечестив суд пред цара. Приморавани да се одрекну Христа, они не хтеше, већ погружени умом у истинитом Богу, они Њега јавно прослављаху. Тада их на мучилишту обесише, па им железним ноктима тела стругоше и свећама им ребра палише. Али кад најзад увидеше да су мученици непоколебљиви у својој вери, они их у огањ бацише. И тако се свети мученици Христови страдањем за Христа усавршише.

Чесно пострадаше у Никомидији 303 године.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТРИФУНА, патријарха Цариградског

У цара Романа[6], који владаше Византијам дочетком десетог века, беше син Теофилакт од шеснаест година када умре патријарх Стефан.[7] Цар хтеде тога свога сина узвести за патријарха, јер га беше заветовао духовном звању још од малена, али због малолетства не могаше то учинити пошто црквени канони то забрањиваху. Престо патријаршијски заузео монах Трифун[8], човек заиста достојан таквог положаја: био је савршен у врлинама и беспрекорног живота. И оста Трифун на престоу три године. Када син царев уђе у двадесету годину, намисли цар пошто-пото уклонити Трифуна и свога сина довести за патријарха. Светитељ Божји Трифун не хтеде се добровољно уклонити с престола не због чега другог него једино

због тога што сматраше за велику саблазан, да се тако млад човек уздиже на тако одговоран и тежак положај као што је патријаршки, који захтева човека зрела по годинама и по памети, доброга зналца Светога Писма и способна да управља Црквом како треба.

Цар Роман беше на муци не знајући шта да ради, јер није било ниједног разлога, због кога би могао уклонити с престола патријарха Трифуна. Јер преподобни Трифун беше свет по животу, и не беше у њему никаквог порока. Тада притече цару у помоћ епископ кесаријски Теофан. Пријатељ царев, а лукав, он рече цару: Царе, ослони се на мене за ову ствар, и ја ћу све уредити по твојој царској жељи. Цар се веома обрадова овоме предлогу, и замоли га да то сврши што пре.

Теофан оде до свјатјејшег патријарха Трифуна, поразговара с њим благо, показујући му се тобож веран пријатељ. И лукаво му говораше овако: Владико, цар је силно огорчен на тебе, и са својим једномишљеницима кује планове против тебе, и сви траже кривицу због које би те збацили с престола. Иако се много паште око тога, све им је узалуд, јер траже кривицу против невинога. Само ти једну ману налазе: кажу да ниси писмен и не умеш да пишеш. И због тога сматрају да си недостојан патријаршијског престола. Зато је неопходно потребно да их посрамиш и уста им запушиш, да би умукнули. Ако хоћеш да ме по слушаш, ти уради ово: пред целим сабором напиши на чистој хартији своје име и патријаршко звање, и то пошљи цару, да се посраме они који те клеветају како тобож не умеш да пишеш, и тако умукну њихова лажљива уста.

Блажени Трифун, будући незлобив, не прозре лукавство Теофаново, и његов му се предлог учини добар. А кад се састаде сабор, патријарх рече свима: Божански саслужитељи, они који хоће да ме неправедно збаце с престола, узалуд се труде да нађу разлог за то. Ја се уздам у Бога мог, да они, ма колико се трудили, не могу наћи кривицу на мени, због које би ме могли лишити Богом ми повереног престола. Сад су измислили клевету, како сам тобож неписмен, па не умем ни да пишем. Ево, ја ћу пред свима вама написати нешто, и кад клеветници то виде, постидеће се и престаће да ме клеветају.

Рекавши то , блажени узе чисту хартију и пред очима свију написа ово: Трифун, Божјом милошћу, архиепископ Цариграда - Новог Рима, патријарх васељенски. Написавши то, он ту хартију посла цару. Добивши ту хартију, цар, по савету епископа Теофана, нареди да се изнад патријарховог потписа на тој хартији напише ово: Ја Трифун уступам патријаршки престо не због чега другог већ само због тога што сматрам да сам недостојан таквог положаја.

Када то би урађено, цар нареди да се та хартија прочита пред кнезовима и велможама, и пред свима достојанственицима-И посла своје једномишљенике, те свјатјешег патријарха Трифуна силом уклонише из патријаршије, и онда доведе сина свог Теофилакта за патријарха. И настаде велики раздор у Цркви, јер се многи од духовенства држаху патријарха Трифуна, и не пристајаху на Теофилакта. А блажени Трифун, трпељиво подносећи невин то прогонство, оде у свој ранији манастир, и поживевши две године и пет месеци престава се Господу, 933 године. Чесно пак тело његово би пренесено у престоничку Велику Цркву, и као тело правога патријарха положено са телима патријарха. Тада настаде у Цркви мир, јер по престављењу светога Трифуна, сви признадоше патријарха Теофилакта, и на општење с њим пристадоше.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ СИМЕОНА БОСОГ

Преподобни Симеон се родио у свештеничком дому. Његов отац свештеник звао се Андрија. Када Симеон порасте у дечака, поче учити књигу, и показиваше брзе успехе у томе, те се сви дивљаху бистрини ума и дивним способностима малог дечака. Када му би петнаест година, димитриадски епископ Пахомије узе га код себе у епископију, и касније га постриже у монаштво и рукоположи у чин јерођакон. Но Симеон не остаде дуго код епископа Пахомија, пошто га је мисао вукла у самоћу. Откривши епископу своју мисао и жељу , он га замоли за очински савет. Епископ, видевши да он то свим срцем жели, не омете добру намеру његову, већ му даде благослов и отпусти с миром-

Млади подвижник се најпре настани на Олимпиској Гори у манастиру Икономион. Ту он стаде проводити врло строг и суров живот, подвизавајући се у посту, бдењу и молитви. А да би смирио своје тело и лишио себе слатког сна, он на постељу своју стављаше камење. И на тај начин, он се брзо уздиже на висину врлина.

Пошто проведе извесно време у овој обитељи, преподобни Симеон зажеље да види велике подвижнике. Зато остави Олимписку Гору и отпутова на Атон, где ступи у братство лавре преподобног Атанасија. Узорни живот Симеонов убрзо скрену на себе пажњу лаврине управе, те га произведе у чин јеромонаха. Ту, у лаври, још као јерођакон, преподобни Симеон испољи нарочиту црту смирења, којим блажена душа његова беше препуна. Тако једном, неки од братије, желећи да провери да ли се он заиста смирива Бога ради, рече му: "Оче Симеоне! ах, како лепу косу имаш, и како ти она дивно стоји!" Преподобни Симеон, не рекавши му ни речи, оде у своју келију, остриже косу, и при сусрету са оним братом предаде му је говорећи: "Брате, узми моју косу, пошто ти се много допала".

Из Лавре преподобни Симеон пређе у Филотејевски манастир. Ту он стаде још строже проводити подвижнички живот. Братија, видећи у својој обитељи такво светило, стадоше гајити према њему дубоко поштовање. Доцније, пак почеше га усрдно молити да им буде руководилац у духовном животу и настојатељ. Дубоко смирен, преподобни Симеон одбијаше то одговорно звање. Али, видећи њихову упорну молбу и љубав, он пристаде да им буде пастир и наставник. Но ненавидник добра, злбни ђаво, не желећи да у братству влада једнодушност и спокојно душевно расположење, узбуни оне слабије међу братијом против преподобног, посејавши у њима мржњу према њему. И од тог времена они стадоше ширити клевете и рђаве гласе о преподобном. Видећи откуда све то зло произлази, свети поче саветовати роптаче да се не подају помислима које им лукави враг убацује у душу, него да се угледају на оне благоразумније међу братијом. Међутим, они се не само не уразумише, него стадоше још јаче корити преподобног.

Онда преподобни, видећи осуровљеност срца њихових и дајући места гневу, напусти Свету Гору и оде на гору Фламурију која граничи са Загорјем. Ту он стаде водити живот, сличан бестелесним

анђелима, не бринуће се низашта: за боравиште изабра себи јабуково дрво, под којим живљаше и зими и лети без покривача, одеће и бос. Након три године, њега нађоше ту неки богољупци. Задивљени његовим пустињачким животом и добровољним оскудевањем у свему, они се разгореше духом и сами пожелеше да му подражавају у духовном животу, па га стадоше молити да их прими на сажитељство. Дуго преподобни Симеон није пристајао на то, плашећи их оним трудовима и лишавањима, који су везани са пустињачким животом. Али се они не плашаху тога, и са сузама га мољаху да им да благослов да се настане крај њега. Молбе усрдних богомољаца умекшаше преподобног, и он пристаде. И тог истог дана ови богомољци почеше правити себи колибе од сламе. А кроз неко време дођоше још два љубитеља и тражитеља усамљеничког живота, па се и они настанише поред преподобног. И тако се у том маленом скиту сабра братије седам душа. И они се ради прехране стадоше бавити земљорадњом и обрађивати мале усеве.

Са окупљањем братије око преподобног Симеона, глас о његовом богоугодном животу стаде се ширити по целој околини, те к њему почеше долазити благочестиви хришћани: неки за савете, а неки опет да га виде и добију од њега благослов. Након седам година преподобни Симеон подиже у своме скиту омању цркву у име Свете Животворне Тројице. У њој он свакодневно служаше сам свету литургију. Убрзо после подизања цркве почеше к преподобноме долазити свештеници и ђакони. И видећи његов равноангелски живот, остајаху да живе поред њега. И тако се мало по мало образова општежиће.

Пошто у своме општежићу заведе устав и поредак и место себе постави братији другог старешину и руководиоца, преподобни Симеон отпутова у Епир и потом у Тесалију. Тамо проповедаше он реч Божју: колебљиве утврђиваше у вери, сумња-лице убеђиваше, тврде у вери сокољаше: све поучаваше да љубе један другог, да држе недељу и празнике, и да ради молитве похађају цркву Божју. Одатле се преподобни упути у Атину. Ту, по даној му од Бога благодати, он исцељиваше разне болести и изгоњаше нечисте духове. Ту он, са благословом атинског епископа Лаврентија, сваке недеље и празника поучаваше људе побожном и целомудреном животу. Из

Атине он оде у Еврип. И ту, као и у Атини, проповед светитељева потврђиваше се чудесима. Због тога сви еврипски хришћани стадоше гајити према њему дубоко поштовање и уважавати га као великог угодника Божјег. Турци, који су живели у Еврипу, видећи какво страхопоштовање имају хришћани према преподобном Симеону, не остадоше на миру. Потстакнути ђаволом, они оклеветаше преподобнога пред градоначелником Еврипа као да он куди све муслимане, назива њихову веру лажном, проклиње пророка Мухамеда, па чак прети опасност да он еврипске Турке обрати у хришћанску веру.

Саслушавши доставу, градоначелник одмах посла војнике да ухвате преподобног Симеона, окују га у ланце, и онда одведу на трг и јавно спале. Када војници одведоше преподобног Симеона на трг и стадоше спремати ломачу, преподобни им и сам онако у ланцима помагаше у спремању ломаче. Видећи то, војник који га је држао за ланац, рече му: "Оче, та ова се ломача спрема за тебе, пошто је градоначелник наредио да те спалимо". "Па шта, одговори светитељ, ако је то воља Божја, ја од душе желим да пострадам за исповедање светог имена Његовог".

Овај разговор чу један хришћанин - Арабљанин. Он позва неколико побожних жена, па са њима одмах оде код градоначелникове мајке и свесрдно је моли, да она умоли сина да преподобног не предаје на смрт. Градоначелникова мајка, покренута сажаљењем за невиног светитеља, тог часа оде к своме сину и стаде га молити да никакво зло не чини невино оклеветаном иноку и да не узима на своју душу грех за његову смрт. - Какав грех, одговори градоначелник, што сам наредио да се спали кудитељ наше вере и заводитељ наших правоверних у хришћанску веру! - Све је то лаж, сине мој! одговори му мати. Но, будеш ли ти, поред свега тога, учинио њему ма какво зло, онда знај, да ћу ја сама себи одузети живот. Боље је, позиви тог јадног човека и подробно га распитај о свему, и ја те уверавам да ћеш ти сам увидети да си невина човека осудио на смрт.

По одласку матере, градоначелник са другим достојанственицима размотри ствар и увиде да је стварно поступио неправедно, па решише да позову преподобног Симеона и упитају

њега самог поводом доставе. Онда би преподобни Симеон у оковима доведен са места погубљења градоначелник. А кад градоначелник угледа његово благо лице, притом босог и скоро наог, само у једној ветој мантији, он нехотично осети према њему наклоност, па га умиљато и тихо упита: Мени је достављено да ти одвраћаш Турке од веровања у Мухамеда, и предлажеш им да приме хришћанску веру; је ли то истина? - Ја сам дошао овамо, одговори преподобни Симеон, не да Турке обраћам у хришћанство, већ напротив, да хришћане утврђујем у вери Христовој, и ја их учим ономе што наређује Еванђеље. - А чему учи Еванђеље? опет упита градоначелник. - Оно наређује: не красти, живети у чистоти, не желети ништа туђе, љубити један другог, плаћати царске порезе, чврсто чувати своју веру, држати недељу и празнике.

Градоначелник га саслуша са радозналошћу. И не нашавши у њему кривицу због које је оклеветан, он нареди да га пусте на слободу.

После тога преподобни Симеон стаде са још већом слободом проповедати реч Божју. И пошто на такав начин обиђе многе градове и села, он се врати у њиме основано у Фламурији општежиће. Међутим, на жалост својих ученика, он кратко би с њима: из велике љубави према ближњима душа је његова желела да речју Божјом храни оне којима је то било потребно. А ученици његови беху већ толико одмакли у врлинском животу, да су могли речју Божјом утврђивати не само себе него и друге. Стога преподобни, опростивши се са њима, отпутова у Цариград. Тамо би љупко примљен од цариградског патријарха, који му с љубављу допусти да проповеда народу и да га убеђује да непоколебљиво и чврсто чува веру у Господа нашег Исуса Христа. После тога ревнитељ заповести Господњих стаде неуморно проповедати народу не само у цркви него и на трговима. Народ је са страхопоштовањем слушао поуке преподобнога, и многи хитаху да му исповеде своје грехе и добију од њега разрешење; други пак свуда иђаху за њим, слушајући његове душеспасоносне поуке, и, поставши његови ученици, они примише из његових руку пострижење у анђеоски образ.

Најзад, после многогодишње и неуморне проповеди, он мирно оде у небеске обитељи. Свето тело његово патријарх чесно сахрани на Халки, у храму Пресвете Богородице.

Две године после блажене кончине преподобног Симеона, монаси Фламуриског општежића, бавећи се једном у Цариграду манастирским послом, изјавише жељу да мошти свог оца и наставника пренесу са Халке у општежиће које је он образовао. За дозволу да то учине они се обратише патријарху. Видећи љубав ученика према своме учитељу, патријарх се обрадова и даде им благослов да слободно узму мошти и пренесу у своју обитељ. Начинивши нови ковчег, општежићници одоше на Халку, и када отворише гроб, из моштију се његових разли диван мирис. И сви болесници који се дотицаху светих моштију, добијаху исцељење. Од великог броја овде ћемо навести следећи случај. При отварању светитељевог гроба беше присутан један занатлија, који је одавна patio од сушице и био већ при крају живота. Но само што целива главу преподобнога, њему тог часа престаде кашаљ и нестаде шлајм, и он потпуно оздрави. Касније, он из благодарности за исцељење начини кивот за свете мошти свога исцелитеља.

Пошто мошти преподобнога Симеона бише пренете у његов манастир тамо их са чешћу положише, и указиваху им побожно поштовање не само иноци његове обитељи него и они благочестиви хришћани којима он беше проповедао реч Божју.

Немогуће је прећутати још једно чудо које се догодило од моштију преподобнога. Једном иноци његове обитељи, по обичају тамошњих манастира, кренуше ради скупљања милостиње и са собом понеше у малом кивотићу прст преподобног Симеона. Када дођоше до Орејске тврђаве, они наиђоше на једног болесника, коме цело тело беше отекло. Овај болесник, дознавши да монаси имају код себе део моштију преподобног Симеона, замоли их да сврате његовој кући и одслуже молепствије. Иноци свратише, осветише воду и наложише болеснику да целива свете мошти и пије од освећене воде. Чим то болник учини, тог тренутка истече из целог тела његова смрдљива течност, и он ускоро сасвим оздрави. Видећи себе исцељеним, бивши болесник, из благодарности према своме исцелитељу, завешта све своје имање манастиру преподобнога, па се

и сам замонаши, и остало време живота свог проведе у врлинском живљењу.

Молитвама преподобног Симеона, Христе Боже, исцели и наше душевне и телесне недуге, и удостоји нас удела Преподобних Твојих, амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА АГАТАНГЕЛА ЕСФИГМЕНСКОГ

Свети Агатангел роди се у граду Еносу, у Тракији, од православних родитеља, Константина и Кристалије. На светом крштењу Агатангел доби име Атанасије. Сем њега родитељи његови имађаху још троје деце. Оставши после очеве смрти сироче, Атанасије ступи у службу код неког морнара Анастасија, да би исхранио своју породицу и себе. У том службовању Атанасије се веома спријатељи са Анастасијем, те заједно пловљаху свуда. Једном они служаху под најам на турском броду. Када им истече рок, Анастасије доби своју плату и напусти брод, а Атанасија капетан брода Турчин Мехмет принуди разним претњама да остане на броду. Заstraшен, и бојећи се да од обесног Турчина не доживи нешто горе, Атанасије остаде код овог Турчина. Пошто се током времена Атанасије показа поштен и добар радник, његов газда стаде смерати да га преведе у муслиманску веру, па затим усини и учини својим наследником. Али остварење ове своје намере газда одлагаше из године у годину, те тако прође неколико година. Једном приликом они пловљаху бродом из Цариграда у Смирну. Међу путницима на броду бејаше један смирнски судија који, видећи Атанасијеву окретност и услужност, саветова Мехмету да га приволи примити муслиманску веру. Овај вражји савет још више појача Мехметову давнашњу жељу, да Атанасија обрати у муслиманство, па макар насилно. Кад допловише у Смирну Атанасије, вероватно предосећајући срцем да му Мехмет спрема неко зло, затражи од њега да га исплати. Злобни Турчин, не желећи да испусти из својих канци жртву, одлучи једне вечери да своју намеру приведе у дело у саму поноћ. Он упали фењер, узе са собом Атанасија и одведе га

изван града. Ту Мехмет одједном истрже ханџар иза појаса и њиме лако рани Атанасија; затим принесе ханџар под грло несретном младићу, претећи му да ће га заклати. Запрепашћени Атанасије, не знајући чему да припише овакав испад свога газде, стаде га молити и преклињати да га поштеди. Али му варварин с претњом одговори: "Нећу те оставити међу живима, ако не пристанеш да примиш муслиманску веру".

Уплашивши се смрти, Атанасије реши да прими муслиманску веру. При томе, ради умирења своје савести, он говораше себи: "Да ме овај злочинац не би убио, ја ћу речима дати пристанак, али ћу се сутра одрећи својих речи и побећи од њега". Међутим ђаво, који тражи погибао душе људске, развеја Атанасијево маштање, јер Мехмет тог часа пође у судницу и замоли да пробуде судију, и то оног који је путовао са њим на броду и посаветовао му да Атанасија обрати у муслиманску веру. Судија убрзо изађе и, дознавши о чему се ради, обрадова се, и затражи од Атанасија да се одрекне хришћанске вере. Атанасије и тада, мислећи да обмане самог себе, рече своје помисли: "Ну, шта? Сада ћу се на речи одрећи Исуса Христа, а затим ћу још ове ноћи побећи и сакрити се где било". И тако се он свесно одрече праве вере, заменивши је лажном.

Међутим, Атанасије се превари у својим рачунима, јер, изговоривши исповедање муслиманске вере, њему слобода би стешњена и никуда га не пуштаху све док га не обрезаше.

После неког времена несрећни отступник се разболе. Тада он дође у покајање, и стаде туговати што изгуби хришћанску веру, и бојаше се да га смрт не затекне као одречењака. Но свемогући Бог не хте смрти грешника, и као чедољубиви Отац, који дуго трпи и чека обраћење грешника, пружи му руку помоћи и подиже га са болесничког одра. Атанасије онда, са дозволом свога газде, отпутова у свој завичај. При сусрету са родбином, он им подели новац што беше стекао. Међутим, то његово добро дело не прође без свађе, пошто се ту умеша противник мира и слоге - ђаво. Бојећи се да му се плен не измакне из канџи, ђаво узруја Атанасијеве рођаке и посвађа их око подељеног им новца. Та свађа разјари одречењака толико, да он оде у суд и направи написмено, да се заувек одриче

својих рођака и да они, у случају његове смрти, немају права ни на његову покретну ни непокретну имовину.

Помоћу ове свађе ђаво постиже то, да одречењак, разјарен срцем, не беше у стању размислити о погибији своје душе. Гнев који је киптио у његовом срцу, угуши све добро и не даваше му да дође к себи, После тога он се врати у Смирну к своме газди. Али се због нечега посвађа са газдом и, увређен њиме, побеже од њега. И од тог времена он стаде мало по мало долазити к себи и постајати свестан свога дубоког пада. Лутајући по разним градовима и селима, он трпљаше разноврсне оскудице. Усто он се бојаше свога газде који га беше оклеветао да му је украо знатну суму новаца, и због тога добио од власти дозволу да га тражи свуда. Да га не би распознали, Атанасије престаде називати себе муслиманским именом, преобуче се у просјачко одело, и срећно стиже у Свету Гору Атонску, са надом да тамо нађе мир измученој и искиданој души својој. Обишавши обитељи у Светој Гори, и исповедавши многим духовницима свој пад, он се напослетку настани у Есфигменском манастиру. Ту га игуман Јевтимије присаједини Православној Цркви; даде га под руководство опитном старцу јеромонаху Герману; и наложи му да прислужује братији у трапези, што Атанасије испуњаваше са великим усрђем.

У току времена, Атанасијево срце, до тада хладно, загреја се, и код њега се појави покајање. И он стаде своје одречење од Христа заглађивати покајањем, проводећи време у бдењу, молитви и поклонима. Тако он спасоносним покајањем залечиваше своје душевне ране, нанесене му од ђавола- При томе код њега се појави жеља да пред муслиманима исповеди хришћанску веру и да мучеништвом очисти себе од пада. Видећи душевно стремљење Христовог подвижника и желећи да га поколеба, ђаво га стаде смућивати разним помислима и сањаријама. Тако, једном Атанасије виде у сну као да се налази у некој познатој му кафани. Кафеџија, његов добар познаник, поче се с презрењем окретати од њега. Међу кафанским гостима беху такође познаници Атанасијеви, који, видећи кафеџијину хладноћу према староме пријатељу, рекоше му: "Шта то значи? Зашто нећеш да погледаш свога пријатеља и да се поздравиш са њим?" Кафеџија се онда обрати Атанасију и рече му:

"Пријатељу мој, шта је то с тобом! твоје држање ми је несхватљиво. Молим те, шта те је нагнало да бежиш од твог доброг газде и да се настаниш са злим монасима, где те очекују разне оскудице и патње? Поред тога, ти си нас силно ожалостио, јер смо се свом снагом трудили да те оградимо сваким добром, а ти си нас ето, уместо благодарности, с презрењем оставио и придружио се нашим смртним непријатељима". Говарећи то, бивши пријатељ Атанасијев, а тако исто и сви другови бризнуше у плач. Видећи пријатељеве сузе, Атанасије се и сам онерасположи и заплака. У то време звук поноћног звона објави вршење келејног правила, и демонска сањарија ишчезе.

Пробудивши се, Атанасије стварно виде да су му очи уплакване, чему се не мало чуђаше. А кад изиђе из келије, он угледа човека где седи на обали морској и баца камење у воду. Атанасија зачуди да тако касно човек седи на обали, па, као питајући, рече за себе: "Шта је овом човеку потребно, те ноћу седи ван манастира?" Но у то време, тај човек се приближи Атанасију и са претњом му рече: "А ти си ми баш и потребан! Ти мислиш да си се већ сасвим ослободио мене и да сам те ја оставио? Не, ја те нећу оставити све дотле док те потпуно не срушим". Говорећи то, он потеже на Атанасија каменом, који пролете покрај његове главе и удари у зид. Сада тек Атанасију би јасно шта значи сан који он виде, и какав је човек који се баци каменом на њега. Зато се он одмах врати у своју келију, паде на колена пред иконом Спаситеља и Богоматере, и стаде се усрдно молити и са сузама просити Бога и Пречисту Матер Његову да га сачува од ђаволских замки. После дуге и усрдне молитве Атанасије осети у свом срцу тишину и спокојство.

Једном, патећи од очију, Атанасије не би у стању да од силног бола одстоји у цркви до краја на вечерњем богослужењу, него изађе раније и оде у своју келију. Ту он стаде корити себе за нестрпљење, говорећи: Тешко мени несрећном! када ја не могу да трпељиво поднесем овај ништавни бол, како ћу онда трпети муке када тело моје буду секли или огњем палили? - Размишљајући тако, он паде на колена пред иконом Пресвете Богородице и мољаше се два сата Преблагословеној, да укрепи његове слабе силе и да га удостоји примити за своје одречење од Сина Њеног Господа нашег Исуса

Христа мученичку смрт. Убрзо после молитве он задрема мало, и у лакому сну види како му приступи Жена, сијајући сва необичном светлошћу, и љупко му рече: "Чедо, због чега тугујеш и јадикујеш?" Атанасије одговори: "Како да не тугујем, Госпођо моја, када боли срце моје због одречења мог од Господа мог? И мада желим да то одречење загладим проливањем крви своје за свето име Његово, ипак се страшим да како не западнем у малодушност". "Не бој се, чедо, рече му Небеска Покровитељка, ти ћеш добити мучеништво које желиш. Иди у Смирну ради потврђења онога што се догодило у Једрену, јер многи од оних који су чули не верују страдањима каква тамо недавно претрпеше свети мученици. Иди дакле без одлагања, пошто је сад и најзгодније време".

Пробудивши се, Атанасије осети у свом срцу радост, и са побожним страхопоштовањем целива оно место где стајаху пречисте ноге Богоматере. Ујутру Атанасије исприча своме старцу Герману све што виде у сну. Саслушавши га, старац му нареди да буде опрезан и да не верује виђењима одједанпут, пошто ђаво располаже многим замкама. То виђење Герман саопшти и игуману. А игуман нађе за потребно да се исприча патријарху Григорију V, који у то време живљаше као изгнаник у Иверском манастиру. Тек што Герман дође к патријарху, патријарх му стаде казивати како су у Једрену пострадали неки хришћани са таквим јунаштвом и чврстином, да су зачудили саме мучитеље - Турке. Саслушавши патријархово казивање, Герман му рече: "Владико мој, све то што ми ти сад исприча, саопштено је много раније Светој Гори". Патријарх се зачуди томе, и између осталог рече Герману: "То је немогуће, пошто ја овог часа добих писмо о томе догађају". Тада Герман стаде казивати патријарху о виђењу које се удостоји видети његов послушник Атанасије. Саслушавши казивање, патријарх прослави Бога и Преблагословену Владичицу Богородицу, и рече Герману: "То је виђење истинито и јесте од Бога, а не од ђавољег сплеткарења; виђена пак Жена јесте Пречиста Богородица. Иди дакле с миром и благоразумно поучавај јуношу, али му кажи да наступајућу Свету Четрдесетницу проведе у манастиру, и да се за то време припреми на мученички подвиг, па потом нека иде да пред непријатељима Цркве исповеди име Исуса Христа".

Чим наступи Света Четрдесетница, Герман узе са собом Атанасија, оде у Претечин скит к духовнику Никифору и замоли га да Атанасија прими у своју келију и припреми га на мученички подвиг. Никифор с радосћу прими Атанасија и даде га под руководство опитном старцу Григорију, који је већ имао срећу да спреми на страдање четири мученика: Јевтимија, Игњатија, Акакија и Онуфрија[9]; па им је био сапутник и утешитељ, и потом је донео свете мошти њихове у своју келију, сем моштију Онуфрија које Турци потопише у мору.

Дошавши у келију духовника Никифора, Атанасије са побожним страхопоштовањем целива свете мошти преподобномученика. При томе се срце његово разгоре још већом жељом да пострада за исповедање имена Христово. Али враг, не желећи допустити да подвижник Христов добије од старца душевну корист и окрепљење у подвизима, изазва завист у његовом суседу по келији, те се овај разним лукавствима стараше да Атанасија истисне из Претечиног скита. Видећи суседово лукавство, Герман стаде осуђивати завидљивца због његове непријатељске делатности, али Атанасије мољаше старца да остави брату његово сагрешење и смирено му рече: "Ако су нам непријатна укоравања овога човека, онда судећи по томе, какви треба да изгледају пред Богом моји велики греси?" Старац, чујући од свога ученика смирени начин мишљења, омекша и, уступајући место зависти, вратише се натраг у своју обитељ. Сместивши ту Атанасија у засебну и безмолвну келију, старац му одреди келејно правило и умерени пост. Но да подвижник не би пао у унијије, у потиштеност, старац Герман га често похађаше и сокољаше на подвиге. Желећи пак да стави на пробу његову намеру, он му предочаваше све оне страхоте и муке, које ће он имати поднети од мучитеља. Али Атанасије беше непоколебљив у својој намери, и мољаше да га благослови на мучење за име Христово. Међутим старац, још не уверен у чврстину свога ученика, одби да му да благослов. То веома ожалости Атанасија, и он сву ноћ преплака. Затим, не желећи више да старца Германа узнемирава усменим молбама, он му написа писамце овакве садржине: "Свети оче, тело моје стављам потпуно на твоје расположење, али само до идуће недеље. Ради са њим шта хоћеш, и

мећи га на какву год хоћеш пробу Али, ако ме ти оне друге недеље не пустиш на мучеништво, онда ћу ја напустити Свету Гору и отићи у град Енос Тамо ћу измолити молитве и благослов од моје мајке, и потом кренути на мучеништво.

Прочитавши писамце, старац се посаветова о томе са игуманом, па заједнички решише да Атанасија опробају наложивши му строжији живот: закључаше га у кулу и одредише му најстрожије правило, а за храну ништа му друго не даваху осим хлеба и воде. Овом пробању Атанасија придружише се и замке свезлобног ђавола, јер у прву ноћ његова заточења до његових ушију допираху разни гласови, граја и запомагање, и не престајаху сву ноћ. А друге ноћи он угледа мноштво ђавола, који ужурбано јураху на све стране, трудећи се да уплаше Христовог подвижника. Али он молитвом и знаком Животворног Крста растера све демонске привиде. Треће ноћи вражји привиди се умањише, а четврте и сасвим престадоше. Али уместо тога њега спопаде нека туга и чамотиња, које му силно притискиваху душу. Када свану, он обавести о томе старца. Старац, видећи да ђаво тим лукавством хоће да Атанасија баци у очајање, саветова Атанасију да изађе из затвореништва и живи заједно са братијом, где нема места досади и тузи. Али Атанасије не беше вољан да изађе из затвора и рече старцу: "Нећу изаћи из куле све дотле, док помоћу Божјом не однесем победу над врагом. Но исто тако не желим да и ти живиш поред мене, пошто сам решио да се сам борим са врагом. Надам се да ће ми свемоћни Бог помоћи да га победим".

Идуће ноћи, и оне за њом, Атанасије више не осећаше тугу. И тако му прођоше три недеље Великог Поста. У четврту, средопосну недељу, игуман га позва у манастир и постриже у анђелски образ, са именом Агатангел. А после божанствене литургије он се понова врати у кулу, обучен у свеоружје и укрепљен Божанским Тајнама Тела и Крви Христове. Од тога времена лице његово сијаше неком божанственом светлошћу, а у срцу му цароваше мир, радост и љубав ка Господу Христу. Живећи у кули, он нађе тамо неке старе ланце и метну их на своје тело. А струну врећу, која се такође нађе тамо, он ношаше место кошуље. При томе он увећа број поклона, одређених му од стране старца: у току двадесет и четири часа он

прављаше по три хиљаде метанија, читаше Свето Еванђеље, Акатист Пресветој Богородици, и прохођаше умну Исусову молигву. У време пак слободно од молитве он је волео да чита књиге о подвизима светих мученика, чиме се још више утврди у намери да пролије своју крв за исповедање хришћанске вере, и моли старца да га што пре отпрати на мучеништво.

Но старац и игуман не решаваху се да отпусте Агатангела на мученички подвиг дотле док им сам Бог не открије, да ли је за то света воља Његова. Тога ради игуман заповеди свој братији да одређене ноћи сваки у својој келији сатвори дугу молитву, и са смирењем моли Бога да Он укаже: да ли је свесвета воља Његова за то, да Агатангел буде отпуштен на мученички подвиг. И те ноћи Господ откри игуману своју благу вољу на овај начин: после дуге молитве игуман прилеже да се одмори и када заспа, њему се учини, као да је са Германом и Агатангелом кренуо некуда на пут; путем се сретеше са једним боголиким старцем, који лицем личаше на Светог Николу, како се он обично изображава на светим иконама; овај боголики старац приступи игуману и упита га: ко од њих хоће да иде на мучеништво; "ево овај младић" одговори игуман, показавши руком на Агатангела; у то време Агатангел приђе светоме старцу, поклони му се до земље и целива му руку; свети старац му рече: "Добро дело си пожелео, чедо! Похитај, дакле, да испуниш своју жељу; Бог ће те помоћи и укрепити да течење своје окончаш са славом".

Изјутра игуман исприча братији своје виђење, по коме он сазнаде вољу Божију. И од тог дана стаде припремати све што је потребно за пут. Мисао пак о мучеништву, запавши у младо срце Агатангелово, све се више и више разгореваше, те он беше дан и ноћ заузет њоме, и жуђаше да што пре преда себе на подвиг мучеништва. Као ради испуњења његове жеље, Агатангелу се, по Божјем промислу, причини као да он излете на врата куле, и потом крену пут Смирне. Из тога он закључи, да је Божјем промислу угодно да он изабере Смирну за поприште мученичких подвига. Стога одмах оде к старцу, исприча му све што му се догодило, и стаде га преклињати да га отпреми у Смирну, да би узео на себе мученичке подвиге.

У то време, по савету игумана, старац већ престаде одвраћати Агатангела од мисли да пострада за Христа, него му нареди да се спрема за пут и сачека лађу која путује у Смирну. По промислу Божјем и пристаништу Есфигменског манастира ускоро пристаде једна велика лађа која је ишла са острва Хиоса за Смирну. Дознавши од лађара да лађа сутрадан креће за Смирну, игуман и старац Герман замолише старешину лађе, пошто је био први дан Ускрса, да се због Празника задрже у пристаништу један дан више. Старешина пристаде. И на други дан Ускрса Агатангел би пострижен у схиму, па испраћен молитвом и благословом, укрца се на лађу заједно са старцем Германом.

Када се лађа приближи Смирни, Агатангел, који беше прилегао, пробуди се из лакога сна тужан и стаде тихо плакати. Приметивши тако наглу промену код свога ученика Герман се узнемири, и не знађаше чему то да припише. На сва старчева питања Агатангел као да не обрађаше пажњу, одговараше му кратко и мољаше га да га остави на миру. Уплашен од такве промене, старац са нежном очинском упорношћу настојаваше да му ученик објасни шта је то с њим. Најзад му Агатангел рече: "Оче, разлог који ме узнемири и поколеба ми срце јесте то што ми се јави свети преподобномученик Јевтимије^[10], загрли ме и, целивајући ме, рече: дође време!. Ово јављење преподобномученика означава да ће ме најзад Господ удостојити да примим мученичку смрт; али при томе мене смућује помисао: да ли ће душа моја, имајући безбројне грехе, безопасно проћи ваздушна митарства?"

"Брате, рече му на то старац, твоје виђење је истинито, али помисао твој дошао ти је од ненавидника спасења људског - ђавола. Изазвавши у теби смућеност, ђаво жели да посеје у твом срцу страх, па да те затим баци у очајање; и онда ће већ бити тешко ишчупати се из његових канци. Али, знај, кнезови ваздушних митарстава не само не могу задржати ону душу која се разлучила од тела мученичком смрћу, него јој се чак не смеју ни приближити".

Ове утешне речи умирише Агатангела и, уместо мрачног облака који по дејству ђавола беше наишао на њега, сину радосна светлост благодатне утехе која се упадљиво одражаваше на његовом

лицу. Утом они срећно стигоше у пристаниште Смирне, искрцаше се, и одседоше у дому познатог хришћанина Константина.

Када наступи дан у који је добровољни мученик имао предати себе на мучење, скинуше с њега монашко одело и обукоше га у турско. И после путне молитве Агатангел озарена лица оде у судницу. Тамо неустрашиво ступи пред судије, и кад га они упиташе шта жели, он одговори: "Парничим се са капетаном Мехметом (пређашњим својим газдом), па стога желим да га позовете у суд и ту ствар решите". Када Мехмет би приведен и стаде пред судије, Агатангел се обрати судијама и рече: "Судије, у време када ступих у службу код овог господина ја бејох хришћанин. Али он претњама и кидисањем на мој живот насилно ме примора да се одрекнем хришћанске вере и примим муслиманску. Сада пак, по великој милости Спаситеља мог Исуса Христа, ја опет свим срцем својим верујем у Њега и исповедам да је Он истинити Бог". Говорећи то, Агатангел извади испод мишке крст, подиже га увис и рече: "А ово је непобедиво оружје свих хришћана, јер на њему би распет Господ наш Исус Христос, Који верују у Њега наслеђују царство небеско, а који не верују биће осуђени на вечне муке".

Истргнувши крст из мученикових руку, судије га стадоше корити, и саветоваху му да увиди своју заблуду и опет пређе у муслиманску веру. Али свети мученик, извукавши испод пазуха малу иконицу Христова Васкрсења, громко кликну: "На таквом крсту, који ми узесте, би распет телом Господ наш Исус Христос; а ево, на овакав начин Он васкрсе из мртвих; па ће исто тако и у дан свеопштег васкрсења Он васкрснути оне који верују, да би добили царство небеско које је приправљено од постања света онима који верују у Њега".

Као и животворни Крст, тако и ову иконицу Васкресења Христова присутне слуге одузеше Агатангелу. И судије, сматрајући да је Агатангел полудео, послаше га у другу собу, где ревносни Мухамедови служитељн покушаваху да га разним ласкама и обећањима положија и богатства одврате од вере Христове. А Христов страдалник, као тврди дијамант, беше непоколебљив у своме вероисповедању и с презрењем одби све њихове почести и богатство. Међутим и Мухамедови ревнитељи, не желећи да испусте

жртву из својих канџи, донеше гомиле злата и разних скупоцених хаљина, и увераваху мученика да ће му све то дати ако буде опет поверовао у Мухамеда. Но свети Агатангел, сматрајући све за трице, само да Христа добије, одговори кротко: "Ничим ме ви нећете преластити. Све ваше богатство, почести и слава, које ми нудите, нека вам буду на погибао! Ја исповедам истинитог Бога Исуса Христа, горим љубављу к Њему, и готов сам да душу своју положим за свето име Његово".

Видећи да ласка и сва обећавана блага не делују на светог мученика, судије наредише да га понова доведу к њима. Онда му стадоше претити разним мукама и срамном смрћу, и саветоваху му да изабере једно од овога: или почести и богатство, или разне горке муке. "Тиме ме ви ни најмање нећете уплашити, одговори свети исповедник. Напротив, с радошћу желим да пострадам за Господа мог Исуса Христа, и да, очистивши се својом крвљу, јавим се чист пред лицем Бога мог, кога се из страха одрекох. Знајте још и то, судије, да ћете ми велику љубав учинити, ако одмах наредите да ме муче".

Видећи мученикову чврстину и изгубивши сваку наду да ће га ласкавим речима придобити, судије наредише да га свуку и вежу. У то време један од слугу удари силно мученика по образу. Но верни слуга Законодавчев, испуњујући божанску заповест Његову, окрену му и други образ. После тога мученик би одведен к управнику града Муселиму. Но пошто тог дана Муселим није радио, мученика предадоше његовом помоћнику- Овај стаде исповедника Христовог најпре мамити ласкавим речима и разним обећањима. Али, видећи како он чврсто и непоколебљиво стоји у своме вероисповедању, помоћник нареди својим слугама да мученикове ноге ставе у кладе, окују га у тешке синџире и вргну у тамницу. У тамници се налажаху још два невина хришћанина.

Сазнавши сутрадан за мученика, Муселим беше незадовољан тиме што су га свукли у судници и послали га к њему само у кошуљи. Стога нареди да га одведу у судницу, обуку у његово одело, па онда изведу пред њега. Слуге Муселимове путем на све могуће начине исмеваху светитеља, неколико пута стављаху га на колена и, да би га уплашили, замахиваху над његовом главом мачем као да

хоће да му је отсеку. Но исповедник Христов неустрашиво и радосним лицем очекиваше посечење. После свега тога подвижник Христов би уведен у судницу; ту му обукоше његово одело, па га онда упутише натраг к Муселиму. Међутим, и Муселим не могаде поколебати светитеља, и сва његова обећања мученик одби с презрењем.

Идућег дана, до исповедника Христова који сеђаше у тамници, допре глас да се неки хиоски хришћанин Атанасије заузима код Муселима за његово ослобођење. Светитеља то увреди, и он одмах написа писмо том Атанасију молећи га да се не заузима за њега, већ да сатворе општу молитву за њега, да га Бог укрепи у мученичком подвигу. Побуђени тим писмом, сви смирнски хришћани идуће ноћи сатворише по храмовима Божјим усрдна молепствија за светог мученика.

У то исто време, када благочестиви хришћани узношаху Богу усрдне молитве за мученика Агатангела, у тамници где је он лежао догађало се нешто друго. У дубоку ноћ уђоше у тамницу неколико чаробника, скинуше са светитеља кошуљу, и сву ноћ чињаху над њом неке чини, па ујутру наредише мученику да је обуче. Паћеник огради себе крсним знаком и без икакве узнемирености обуче је. Прође неколико мучних часова, за време којих чаробници очекиваху дејство својих чини. Али пошто не приметише никакву промену на мученику, они се са стидом удаљише из тамнице. Када свети мученик остаде сам са својим друговима - сужњима, прилеже на земљу и ухвати га лаки сан. Али убрзо наједаред устаде и рече својим друговима: "Браћо моја, радујте се са мном, јер данас у подне мени ће отсећи главу".

Пророчанство се светитељево стварно испуни, јер око десет сати у тамницу дођоше војници, везаше мученика и одведоше у судницу. Када свети исповедник Христов предстаде судијама, они га опет стадоше примамљивати разним обећањима, положајима и богатством. Но видећи његову непоколебљивост и јачину, они наредише да му се одрубви глава. Тада га целати узеше и одведоше преко пута цамије Асар, где се имала извршити смртна казна. Ту свети мученик Христов Агатангел, преклонивши колена и оборивши очи доле, душом се помоли Оцу Небеском, очекујући

посечење мачем. Затим се обрати целату и рече: "Што оклеваш и не извршујеш наређење?" Тада целат замахну мачем и чесна глава Христовог страдалца одвоји се од тела. Тако свети преподобномученик Агатангел у деветнаестој години својој мученички сконча у суботу у подне деветнаестог априла 1819 године, и као благопријатна жртва, очишћена својом крвљу, предстаде престолу Божјем чист, свет и беспрекоран.

Знајући да хришћани с побожним поштовањем и вером не само поштују мошти светих мученика него и крв њихову сабирају у мараме и марамнице, следбеници Мухамеда доведоше нарочите људе којима ставише у дужност да одмах водом сперу крв чим се буде излила из мученикове отсечене главе. Међу тим људима бејаше и један хришћанин. Када мученику отсецаху главу, овај се хришћанин намерно сагну, те му с главе паде марама у крв мученикову. Он успе да својом марамом сабере крв исповедника Христова. А присутни хришћани му отргоше из руку мараму, скидаше је и поделише међу собом, па се с радосним поклицима враћаху кућама својим, славећи Христа Бога који укрепљује свете Своје.

После кончине преподобномученика Агатангела свете мошти његове стајаху три дана на отвореном месту под војничком стражом. Стражари не спречаваху хришћане да прилазе моштима и одају им дужно поштовање. Што су стражари били тако попустљиви разлог беше овај: прве ноћи по посечењу чесне главе светог мученика, војници-стражари видеше где се мошти преподобномученика нахођаху у седећем положају, затим устадоше на ноге, и тако у току три сата свете мошти три пута саме устајаху и падаху. То чудо учини те војници не сметаху хришћанима да прилазе телу светог мученика и целивају га. Из тела пак излажаше рајски миомир, и оно лежаше као живо, што зачуди и узнемири непријатеље Христове цркве, те они, плашећи се још неког већег чуда, решише да тело светог преподобномученика Агатангела баце у море.

Вест о одлуци да свете мошти мученика Христова буду потопљене, брзо се разнесе по целој граду. Власници лађа, које стајаху у пристаништу Смирне, чувши за ту одлуку, распоредише лађе дуж целе обале, да би на тај начин омели потапање драгоценог

сакровишта. А муслимани, видећи необичну љубав и веру хришћана према светом мученику, и бојећи се побуне, решише да им продаду свете мошти. Хришћани, купивши ово неоцењиво благо - тело светог преподобномученика Агатангела, пренесоше га чесно и свечано у цркву светог великомученика Георгија и положише у гроб светог мученика Дима, који пострада на 408 година пре тога.

Окрвављено одело светог мученика, исто тако и прст отсечен служитељем управника града, откупи гореспоменути Атанасије. Одело свечево Атанасије даде Герману, а прст задржа као светињу. И са тако скупоценим благом Атанасије отпутова својој кући на острво Хиос. Но код куће, на своју велику жалост, Атанасије затече свога сина тешко болесним; лекари су били изгубили сваку наду да ће оздравити. Али чим Атанасије метну на свог болесног сина прст светог мученика Агатангела и парче окрвављеног одела његовог, овај одмах устаде потпуно здрав.

Старац Герман са оделом светог преподобномученика отплови за Свету Гору. И када се брод приближаваше Светој Гори, на мору се подиже силна бура. Герману, који је у то време од силног љуљања брода лежао без свести у кабини, јави се свети мученик Агатангел, коме лице сијаше небеском светлошћу. Герман га упита: Брате, Агатангеле, куда идеш? - У наш манастир, с анђеоским осмехом одговори Агатангел. - Зар ти ниси умро? опет га упита Герман. - Не, нисам умро, него сам, као што видиш жив. - Када Герман дође к свести, одмах исприча присутнима на броду о своме виђењу светог преподобномученика Агатангела. То виђење одушеви све путнике и они узнесоше благодарност Богу и Његовом угоднику, чијим се молитвама море брзо утиша, и за три сата брод срећно пристаде уз Свету Гору Атонску.

Пошто се искрца са брода, Герман одмах извести Есфигменску обитељ да је допутовао са оделом светог мученика. Игуман са свом братијом чесно сrete окрвављену одећу, као самог мученика, и положи је у цркви поред честица светих моштију разних светаца, славећи и благодарећи Бога што је младог јуношу укрепио у мученичком подвигу и удостојио га неувенљивог венца. Молитвама светог преподобномученика Агатангела, Христe Боже наш, подај и

нама помоћ да победимо свелукавог врага који војује против нас, и удостоји нас Царства небеског. Амин.

Мошти светог преподобномученика Агатангела не остадоше дуго у гробу светог мученика Дима. Након пет месеци после мученичке кончине његове би отворен гроб светога, извађене из њега мошти, положене у засебан ковчег, и потом стављене у ризницу при цркви светог великомученика Георгија.

Године 1844, игуман Есфигменске обитељи Агатангел, заједно са братијом, побуђен љубављу к светом Агатангелу и желећи да његове свете мошти има у својој обитељи, која се удостојила васпитавати мученика Христова, посла по јеромонаху Макарију молбу епископу Смирне Атанасију и тамошњим грађанима да Есфигменској обитељи доделе један део светитељевих моштију. Епископ и грађани с љубављу пристадоше да поделе светињу, и јеромонаху Макарију дадоше главу преподобномученика Агатангела са десном руком и ногом. Ови делови светих моштију бише чесно пренети у Свету Гору Атонску у Есфигменски манастир, а остали делови чесних моштију остадоше у цркви светог великомученика Георгија на освећење града.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ НИКИФОРА

Велики отац наш, блажени Никифор, би рођен у Цариграду. Његови родитељи, Андрија и Теодора, беху људи угледни и веома богати. Они научише сина свога страху Божјем. После смрти њихове Никифор, свестан таштине света, осети у себи жељу да посвети себе на службу Богу. Стога све своје наслеђе раздаде сиромасима, па се из Цариграда удаљи у Халкидон. Ту он сврати у манастир светога Андреја и, видевши савршени живот подвижника, донесе одлуку да остане с њима. Ускоро после тога игуман манастира посла га на Финикиско Острво, где бејаше манастир Пресвете Богородице, да тамо буде игуман и пасе стадо Христово. Стигавши на острво, мноштвом чудеса преподобни обрати вери у Христа тамошње незнабошце, поруши њихова идолишта и уместо њих подиже цркве. Својим испосничким животом он превазиђе све.

Пошто проживе у манастиру тридесет и три године, преподобни Никифор осети свој блиски одлазак ка Господу. О томе обавести братију, и постави им место себе за игумана побожног инока Јосифа, а сам похита у Халкидон. Севши на лађу, он занеможе и рече лађарима: "Будите храбри и спокојни, јер ја одлазим ка Господу. Одвезите тело моје у Халкидон". Са тим речима светитељ сконча. При повољном ветру лађа брзо доплови у Халкидон, и лађари чесно положише у гроб тело преподобног и сахранише.

СПОМЕН СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ПАФНУТИЈА ЈЕРУСАЛИМЉАНИНА[11]

Свештеномученик Христов Пафнутије Јерусалимљанин претрпе многа страдања од мача, од зверова и огња. Свете мошти његове точиле миро и чудеса.

НАПОМЕНЕ:

1. Преподобни Харитон подвизавао се крајем трећег и почетком четвртог века у Палестини, где је основао три манастира: Сукијски ("Ветха Лавра"), Фарански и Јерихонски. Спомен његов празнује се 28 септембра.
2. Писидија - област Мале Азије.
3. Преставио се свети Георгије за царовања цара - иконоборца Лава (V) Јерменина (813-820 год.).
4. Царовао од 284 год. до 305.
5. Празнује се 23 априла.

6. Владао Византијском царевином од 917 до 944 год.
7. Свети Стефан II био цариградски патријарх од 925 до 928 год.
8. Свети Трифун управљао Цариградском патријаршијом од 928 до 931 г.
9. Јевтимије се празнује 21 марта, Акакије 1 маја, Игњатије 20 октобра, Онуфрије 4 јануара.
10. Његово житије под 21 мартом.
11. Овај свети Пафнутије по свему судећи није исто лице са преподобномучеником Пафнутијем, који се спомиње 25. септембра. Јер овај је Јерусалимљанин и свештенослужбеник (у служби његовој каже се да је био јерарх), а онај је преподобномученик и Египћанин.

20. АПРИЛ

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТЕОДОРА
ТРИХИНА[1]

Преподобни Теодор Трихин беше цариграђанин, и син богатих родитеља. Као младић Бога ради остави своје родитеље, и дом, и богатство, и славу, оде у један пустињски манастир у Тракији, и замонаши се. Ту себе предаде најтежим подвизима, и толико испосни тело своје, да је у лицу изгледао као мртвац. Све ноћи проводио је стојећи на молитви и борећи се са мразом и ледом; вазда је ишао гологлав, и одевао се само у једну хаљину од кострети, због чега је и прозван Трихин или Кострет. После њега и манастир у коме се подвизавао би прозван Трихин. Због свог великог самомучења ради спасења душе, Бог га обдари великим даром чудотворства и за живота и по смрти. Мирно је скончао око 400 године. Из његових светих моштију потече миомирисно целебно миро, којим се верни исцељиваху од сваковрсних болести и демони се прогоњаху, у слави Христа Бога нашег.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АНАСТАСИЈА СИНАЈСКОГ

Богоносни отац наш Анастасије би рођен половином шестога века. Из малена би васпитан у побожности. О томе он сам сведочи пишући; о себи овако: Они који видеше Христа у телу, држали су Га за пророка; а ми, иако Га не видесмо телесним очима, још у детињству сазнасмо да је Бог, и научисмо се исповедати Га као Господа свемоћног и Творца векова и Блистање славе Очеве. Свето Еванђеље Његово са таквом вером слушамо као да Њега самог видимо где нам говори, и примајући беспрекорни бисер пречистог Тела Његовог ми верујемо да самог Христа примамо. А када само видимо изображење божанског лика Његовог на икони, ми као да видимо Њега самог како гледа с неба на нас, почитујемо Га, клањамо Му се и падамо ничице пред Њим.

Ово неколико речи јасно показују како је преподобни Анастасије још у раном детињству научен да зна Христа истинитог Бога, и да верује у Њега, и да Га се боји, и да Га љуби свим срцем, и да Му на светим иконама одаје богодолично молитвено поклоњење.

У младости он изучи све светске и духовне науке, и беше веома даровит говорник и мудар философ. А када би пунолетан, Анастасије остави свет и све што је у свету и, узевши крст, свим срцем пође за Христом. Јер, отишавши у манастир, он постаде монах. Но желећи да буде упућен у велике подвиге и да подражава најсавршеније у врлинама људе, он оде у Јерусалим. И пошто се тамо поклони чесним и светим местима, отпутова на Синајску Гору. Нашавши тамо многе свете људе, искусне у иначким врлинама, он поче живети међу њима, покоравајући им се и служећи им усрдно, под славним игуманом светим Јованом Лествичником.[2] Због свог великог смиреноумља он доби од Бога дар духовнога знања и велике мудрости, те састави многе поучне књиге и написа житија неких светих Отаца, и би удостојен презвитерског сана. Затим, после светог Јована Лествичника и његовог брата Георгија би игуман Синајске Горе. Водио је жестоку борбу против јеретика акефалита, тојест безглавника, који су порицали Четврти Васељенски Сабор и учили да Христос нема истиниту и потпуну људску природу (монофизитство). Много је писао против њих, водио спорове с њима, изобличавао их, побеђивао и посрамљивао.

Та јерес монофизитска се појави за царовања Зинонова[3] у Александрији међу непријатељима и противницима Четвртог Васељенског Сабора.[4] Тада у Александрији беше лажни патријарх јеретик Петар, звани Монгос Овој акефалитској јереси приступи Север, који се за царовања Анастасијева дочепи патријаршког престола антиохијског. Борећи се против ових јеретика не само списима него и живом речју, блажени Анастасије пропутова сву Сирију, и Арабију, и Египат, свуда искорењујући ову јерес а утврђујући у правоверју Цркву Христову.

Пошто угоди Богу више од других Отаца, он у дубокој старости отиде ка Господу, почетком седмог века.[5] А иза себе остави дивну духовну и богословску књигу звану Одигос (Вођа, Руководиоц), списе против јеретика Монофизита и дивне беседе препуне духовне и спасоносне мудрости.

**СПОМЕН БЛАЖЕНОГ ОЦА НАШЕГ АНАСТАСИЈА
СИНАИТА,
патријарха Антиохијског**

Када тридесетпете године царовања Јустинијанова^[6] сконча патријарх антиохијски Домн III (546-561), за патријарха би изабран (561. године) монах Синајске Горе блажени Анастасије. Он би пореклом из Палестине и рођен би око 520. године. На овај положај патријарха уздигла га је његова врлина, чистота живота, велика духовна мудрост и тврда вера. У то време појави се у Цркви неко непобожно умовање о божанском телу Христовом. По њему, пре голготског страдања тело Христово је било нестрадално и неподложно природним потребама као што су глад, жеђ и друге, и Господ Христос је пре свог страдања и васкрсења примао храну и пиће на исти начин као што је то чинио после васкрсења када се јављао својим Апостолима.^[7]

Ово злочестиво умовање појави се најпре у Цариграду. Заведен од јеретика, уз ово умовање пристаде и цар Јустинијан. И док не дође до сазнања истине он хоћаше да се то учење прогласи за догмат вере. И настаде велика пометња у Цркви. Патријарх цариградски свети Евтихије би прогнан са свога престола зато што се супротстављао овој јереси (види 6. април). И многи су били склони да се преласте овим учењем, но сви упираху очи своје на свјатјешег патријарха антиохијског, Анастасија Синаита, да он каже истину: јер Анастасије беше човек врло искусан у Светом Писму, и тврд у догматима праве вере, и свет по животу. Разним лукавствима јеретици покушаваху да њега придобију за своје учење, јер су се надали да ће, придобивши њега, лако придобити све онамошње покрајине. И наговараху цара против њега, али без успеха. Јер блажени Анастасије отписа цару благоразумно, изобличавајући га смело због заблуде. Исто тако разасла по целој Сирији посланице свештенству и мирјанима, учећи их да се чувају од ове јереси. А у Антиохији проповедајући сваки дан у цркви, понављаше ову апостолску реч: Ако вам ко јави Еванђеље друкчије него што примисте, па макар био анђеол с неба, проклет да буде! (Гал. 1, 8).

Због тога цар Јустинијан беше љут на свјатјејшег патријарха Анастасија , и хтеде га отерати с престола као што то учини са цариградским патријархом светим Евтихијем, али се цару приближи крај. Умирући, цар се покаја због јереси, и написа завештање, да свјатјејши патријарх Евтихије буде враћен из прогонства на свој престо. И умре Јустинијан у покајању, и придружи се благочестивим царевима, и у Цркви настаде мир.

После Јустинијана дође за цара његов нећак Јустин Млађи.[8] Непријатељи блаженог Анастасија успеше код цара клеветама, те овај протера с антиохијског престола невиног архијереја Божјег Анастасија Синаита. Протера га не због вере, већ због других измишљених кривица. Прва кривица: немилице расипа црквено благо; друга кривица: грдио је цара, јер, упитан од неких, зашто не штеди црквено благо, он је одговорио: да га грабљивица Јустин не би отео.

Но неки су казивали и ово: Када Анастасије дође на антиохијски престо, Јустин у то време беше високи царски достојанственик код свога рођака цара Јустинијана. Пошто бејаше веома златољубив, он хоћаше да му Анастасије да поклон у злату. Али Анастасије му ништа не даде, изјављујући да је злочин давати злато за духовни чин, јер се он не продаје за злато већ се даје благодаћу Светога Духа. И од тога доба Јустин беше љут на Анастасија. И кад постаде цар, он тражаше кривицу невином светитељу Анастасију. И нашавши лажне кривице, он га протера с престола.

По изгнанству светог Анастасија, на патријаршки престо би, и против своје воље, узведен игуман Фаранске лавре блажени Григорије[9], човек такође украшен речитошћу, побожношћу и светим животом. Њега спомиње у Лимонару патријарх јерусалимски свети Софроније. А кад блажени Григорије оде из овог живота, блажени Анастасије Синаит би поново враћен на престо антиохијски за време цара Маврикија, пошто проведе двадесет и три године у прогонству.[10]

У то време беше у Риму папа свети Григорије Двојеслов. Између њега и блаженог патријарха Анастасија постојаше велика духовна љубав, и они се дописиваху. Када свети Григорије чу да се патријарх Анастасије вратио на свој престо, одмах му посла писмо, радосно

поздрављајући његов повратак. У писму је писао: Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља, јер она велика река, која некада остави антиохијско поприште сувим, сада се опет вратила и натапа своје долине. А у једном другом писму каже: Твоја премила светост желела би да са мном разговара усмено, а не преко хартије и пера, и тугује што нам то спречава велика раздаљина између Истока и Запада. Но истину говорим: мисао твоја и на хартији говори ми као без хартије, јер је у речима твоје светости очигледна љубав твоја према мени, и места нас не раздељују пошто смо помоћу благодати свемоћног Бога сједињени везом љубави. Зашто онда тражиш позлаћена крила голубија, када их већ имаш? Јер та су крила - љубав према Богу и ближњему. На њима света Црква узлеће; на њима она све земаљско надлеће; да та крила твоја светост није имала, не би с таквом љубављу преко писма к мени долетела. Молим те дакле, моли се за мене слабог, да ме твојим молитвама Господ убрзо избави од толиких бура и невоља, и да приведе у пристаниште вечнога покоја. С благодарношћу примих твоје обилне благослове, које си ми ти, човече Божји, сиромашан духом, послао, а за које се каже: Шта ће дати убоги осим оно што је убогога? Но да ниси себе учинио сиромашним духом, зар би благослови твоји били тако обилни? Свемоћни Бог нека те својим штитом заштити од свакога зла. И пошто је живот твој веома потребан свима добрима, то нека те Господ после много година пресели у вечне радости небеске отаџбине.

Овакво писање светог Григорија Двојеслова блаженом Анастасију сведочи о њиховој међусобној љубави у Духу Светом, и о необичној светости овог светог мужа Анастасија.

По повратку свом на патријаршијски престо антиохијски блажени Анастасије управљаше Црквом Божјом још неколико година и сконча земно путовање своје око 599. године. Иза себе је оставио неколико богомудрих књига против јеретика и о православним догматима.

**СПОМЕН БЛАЖЕНОГ ОЦА НАШЕГ ГРИГОРИЈА,
патријарха Антиохијског**

Овај преподобни отац Григорије бејаше игуман Фарана, који се налазио између Синајске Горе и Раите. За патријаршки положај он би предназначен од Бога раније, као што о томе пише у Лимонару свети Софроније: Ава Георгије, Јерменин по народности, ученик аве Сергија, казиваше нам ово: Много ме тераше ава Григорије, који беше игуман лавре Фаран, да га одведем к ави Сергију. И ја одох с њим к старцу, који се у то време подвизавао у пустињи крај Мртвог Мора. Видевши га, старац га целива и дочека врло љубазно; и доневши воду, уми му ноге. И цео дан проведе у разговору с њим о душекорисним стварима, и сутрадан га отпусти. И кад ава Григорије оде од аве Сергија, ја рекох старцу: Знаш ли, оче, да се саблазних? Јер ја сам ти доводио многе епископе, и свештенике, и друге оце, и ти никоме од њих не уми ноге осим ави Григорију. И одговори ми старац: Не знам ко је Григорије; само знам, да у пештеру моју примих патријарха, јер видех да носи омофор и у руци држи Еванђеље. - То ава Сергије рече пророчким духом о ави Григорију, јер након пет година, по промислу Божјем, ава Григорије би постављен за патријарха у Божјем граду Антиохији (Патријарховао од 571 до 596. године).

Неки од старца говораху за аву Григорија, патријарха антиохијског, да се нарочито одликовао овим врлинама: милосрђем, незлопамтљивошћу, сузама. И имађаше велико милосрђе према грешницима. А стече и многе друге врлине. Он и за патријарха би постављен преко своје воље. И проживе свети живот у Христу Исусу Господу нашем, и упокоји се у Господу 596. године.

СПОМЕН СВЕТИХ ОТАЦА НАШИХ ВЕТРАНА и ТЕОТИМА

Свети Ветран бејаше епископ Скитски у граду Томи, на обали Црнога мора, за царовања Валента (364-378 г.). Цар Валент, ревносан аријанац, допутова у град Томи. Дошавши у цркву, он по своје обичају стаде убеђивати епископа Ветрана да ступи у општење са аријанцима. Свети Ветран мушки и смело изјасни се пред царем за

православну веру светих Никејских отаца Првог Васељенског Сабора, па остави цара и оде у другу цркву. За светим епископом оде и сав народ. Оставши сам са својом свитом, Валент се силно разјари, јер то сматраше као намерну увреду. И нареди Валент те ухапсише епископа Ветрана, па га потом посла на заточење. Но сазнавши касније да Скити негодују због прогонства свога епископа, и бојећи се њихове побуне, цар Валент убрзо дозволи епископу Ветрану да се врати на свој престо.

Свети Ветран је богомудро управљао својом паством, јер се одликовао светошћу живота, и сијао свима врлинама, и био пламени ревнитељ вере Христове. Свети Ветран, који је и у епископском чину носио словенско име, упокојио се око 377 године. Свети Теотим бејаше епископ Скитије крајем четвртог и почетком петог века. По рођењу Скит, Словен, он беше муж велике учености и светог живота. Зато га Бог обдари благодатном силом чудотворства. Његовој светости и чудотворству дивили су се чак и придунавски варвари, Хуни. Видећи његова чудеса, они су га називали "римским богом". Свети Теотим је простирао силу своје вере и љубави и на дивља племена. Путовао је по њиховој земљи, с леве стране Дунава, где су Хуни као скитачки народ били покорили себи тамошње Словене. И проповеђу Еванђеља и молитвом он је побеђивао дивљаштво њихово. Навикнуте на пљачку варваре, он је умекшавао добротворном љубављу. Сила чудеса, која је међу њима чинио именом Господа Исуса, толико је поражавала та сурова племена, да су га они називали "богом римским".

Једном када свети Теотим путоваше по земљи придунавских варвара Хуна, на путу га среташе неколико тих мештана који иђаху у град Томи. Пратиоци светог Теотима стадоше плакати, држећи да ће их варвари побити. Али свети епископ сиђе с коња и стаде се молити Богу, и варвари прођоше мимо њих, не приметивши ни њега, ни његове сапутнике, ни њихове коње са којих беху сјахали.

Један варварин, претпостављајући да је свети Теотим богат, реши се да га на вешт начин ухвати и одведе у ропство. Са тим циљем он спреми замку - омчу. И ослоњен на штит, он згодном приликом разговараше са светим епископом. У току разговора он подиже десну руку, желећи да баци омчу на епископа и одвуче га

међу своје саплеменике, али му се одједном испружена рука укочи у ваздуху. И не ослободи се невидљивих уза све док се свети Теотим, на молбу других, не помоли Богу за њега.

Свети Теотим је водио прост начин живота, узимао је храну не у одређено и исто време него када би осетио глад или жеђ. Пун духовне мудрости и знања, свети Теотим је писао разна дела. Писао је: "О учењу Спаситеља", "Против идола", тумачења на извесна места Светога Писма, и многе "кратке и дивне саставе", како то вели блажени Јероним.

Свети Теотим се у миру упокојио око 412. године.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АТАНАСИЈА МЕТЕОРИТА[11]

Многи људи, немарљиви и лењиви на тегобном путу врлине, имају обичај да говоре: да смо ми живели у дане отаца наших, који су заблистали у подвизима, и ми би се подвизавали као и они. Таквима, међутим, лако се може доказати да узрок доброг живота и врлинског подвизавања није време, него једино чврста вера и намера која воли добро. Ово је очигледно код многих потоњих подвижника, који су пројавили живот раван ранијим оцима и ниучем нису изостали иза њихових подвига и врлина. Такав беше и овај преподобни отац наш Атанасије, чије житије желимо овде да изложимо.

Преподобни и богоносни отац наш Атанасије беше родом из места Новог Патраса у Фтиотидском крају Јеладе (Грчке). Родио се 1305. године од родитеља угледних и богатих. Мајка његова, чим га роди, одмах издахну, а отац га крсти и на крштењу му даде име Андроник. После мало времена и отац му се пресели у други живот, а дете остави рођеном брату на старање. Овај се стараше о њему као о свом рођеном сину и настојаше да се дете научи писмености.

У то време Нови Патрас би заузет од Франака и многи од православних житеља бише одведени у ропство. Заробљен беше и млади Андроник и доведен пред франачког старешину. Видећи дете лепо у лицу, паметно умом. и благородно, од одлучи да га пошаље

своме дому као живи победнички плен. Млади Андроник то чу, и зато се првом приликом даде у бекство, и успе да се спасе. Ослободивши се на тај начин, он отиде своје стрицу, који беше прогнан у неки далеки крај. Са њим он отплови у Солун, где стриц ускоро умре од болести артритис у манастиру Акапнијевом. Младог Андроника тада прихвати у свој дом неки човек, који беше подписник царских одредби. Пошто проживе неко време у његовој кући, младићу се јави жеља за учење световних наука и философије. Немајући за то довољно новаца да би плаћао учитеље, он је одлазио у школе где су се други ученици учили и стојећи напољу слушао оно што су учитељи говорили. Видећи такву његову вољу за учење, неки од учитеља философије учашу га бесплатно. Пошто се тако прилично научи наукама које је желео, јер беше по природи бистар и оштроуман, он реши да пропутује разна места.

Кренувши на пут из Солуна, он стиже најпре у Свету Гору. Тамо сретете неке од преподобних отаца и разговараше са њима, просећи и њихов свети благослов. Они га благословише, али му не дозволише да остане у Светој Гори због тога што беше још врло млад. Зато напусти Свету Гору и дође у Цариград. У Цариграду се поклони црквама и осталим светињама; и живљаше заједно са два монаха. Видећи га, иако младог, али племенитог, монаси тражаху од њега да их он руководи. Младић не хтеде ни да чује за то, и говораше им: Како ја, мирјанин и још млад, да заповедам вама монасима и старцима?

За време свог боравка у Светој Гори и Цариграду преподобни се виђаше и разговараше са многим врлинским оцима и ученим људима, као што су: Преподобни Григорије Синаит[12], Данил Исихаст, Исидор, који касније би и патријарх Цариградски[13], Акиндин, који касније учаше неправославно[14], и још многи други. Од свих њих он, као нека мудра и неуморна пчелица, марљиво сабираше добре и корисне ствари, потребне за врлински живот.

Затим он седе на лађу и дође на острво Крит. Дошавши тамо, он се заустави код једног доброг хришћанина. Видевши врлине и гостопримство и сиротољубље свог домаћина, преподобни га замоли да га прими као помоћника у послу којим се бављаше, што овај човек радо и учини. Јер домаћин овај рачунаше да ће му од тога

бити једна од двеју могућих користи: ако овај млади човек буде делатељ врлине, онда ће и он добити за то плату од Бога; а ако се окрене светском животу, онда ће се оженити његовом ћерком. Ово друго он већма жељаше, јер виде младића веома разумна и озбиљна, коме тек што брада беше почела да избија на лицу. Но блажени Андроник се повуче у једно усамљено место и тамо молитвено самоваше, примајући храну од овог човека. Овај пак човек све га више вољаше, и мољаше га да му што чешће долази кући ради виђења и разговора. Преподобни, схвативши да је то само замка ђавоља да би га на тај начин вратио на љубав према свету, напусти то место и отиде поново у Свету Гору.

Дошавши у Свету Гору, он отиде у скит звани Магула, близу манастира Ивирона. Тамо чу од неког јеромонаха Калиста да у месту званом Милеа живе два савршена монаха, који беху достигли до врхунца врлине. Преподобни оде к њима и замоли их да га приме код себе. Они га дуго одбијаху; али видећи његову добру и упорну вољу и његова преклињања, најзад га приме. Једноме од тих монаха беше име Григорије, а другоме Мојсије. Григорије постриже преподобнога у монашки чин и даде му име Антоније. Њему тада беше око тридесет година. После тога он прими од њих и свету схиму монашку и би назван Атанасије. Његово се срце тада веома загреја љубављу и потпуним поверењем и послушношћу према овим преподобним оцима, и он им се потчињаваше у свему и извршиваше сва послушања. А на месту где се они подвизаваху беше не мало тегоба. Јер то место беше под самим врхом Атоса и доста хладно; воћака није било већ само шума борова и кедрова. Зато преподобни Атанасије, као неко разумно и послушно магаре, ношаше на леђима велику корпу, и обилажаше манастире сакупљајући најнужније ствари за живот, и доношаше их овим оцима. А због висине и хладноће, на том месту падаше често велики и висок снег. Због овога се често дешавало да је преподобни, захваћен снегом на путу, остајао да преноћи крај неке стене или испод жила неке јеле, док се време мало не побољша.

Једнога дана, када зима и снег беху врло велики, преподобни се враћаше у келију својим оцима. На путу гахвати тако велики снег, да он не могаше даље ићи, него се заустави под једним дрветом.

Мало после, снег се следи и беше по врху сав као кристал. Видећи преподобни да ће тако ту и остати, он се реши на један подвиг. Поверивши се молитвама својих отаца, и осенивши себе знаком часнога Крста, он умота ноге своје одећом својом и пусти се низ замрзнути снег као неким чамцем по води. Вођен божанским промислом, он падином упаде у једну келију у којој обитаваху три брата. Изненађени његовим таквим доласком, они га примише, огрејаше и нахранише. А када се време мало пролепша, блажени Атанасије крену ка својим оцима, који га дочекаше са великом радошћу, јер се беху уплашили да није уз пут пропао од велике зиме. Таквим и сличним подвизима подвизаваше се преподобни Атанасије, сежући се увек за оним што је напред, а заборављајући оно што је позади (ср. Фил. 3, 13-15).

У то време Агарјани, обично звани Турци, не престајаху да често досађују Светој Гори, нападајући је с мора и пљачкајући је. Једнога дана они доспеше и до њихове келије, и нашавши у њој старца Мојсија поведоше га са собом везана. Пролазећи успут покрај једне црквице Светог Николаја, Мојсије подиже очи к светоме храму и рече вапајно: Свети Николаје, доста нам је довде овога ропства. И истога часа онај Измаилћанин што га је водио, остави га, те се старац врати у келију. Нашавши у келији свог саподвижника Григорија, он му рече: Бог ми је сада учинио милост и спасао ме молитвама Великог Николаја. Али ја више нећу да кушам Бога, него ћу отићи у манастир и проживети тамо преостало ми време живота. А ти, додаде он, ако хоћеш остани овде, а ако нећеш, пресели се где хоћеш. Тако се братство из ове келије раздвоји. И Мојсије узе једнога од послушника, по имену Стефана, и отиде у манастир Ивирон, у коме потом и сконча. А преподобни Григорије, узевши Атанасија и Гаврила, одлучише да иду у Солун. Из Солуна продужише у град Верију. Многи од богатих грађана хтедоше их примити у свој дом и угостити, али старац то одбијаше, знајући да Атанасију као правом љубитељу самоће нису драга светска дружења и угошћавања.

Старац, дознавши од епископа Сервије Јакова да код места званог Стаге, на граници између Влахије (западна Тесалија) и Јањине, постоје неке велике и врло високе стене, које тако постоје од самог стварања света, рече Атанасију: Ако желиш да обитаваш у

месту суровом и неузнемираваном, онда иди тамо. Ако пак хоћеш, узми и свог брата са собом. Тако они пођоше и дођоше на речено место, на коме заиста нађоше те велике стене. На њима нико не обитаваше, осим гавранова и других птица. Једино на једној од тих стена, која беше ближе граду, говораху, живљаше раније неки чобанин, који на тој стени беше уклесао храм у име Светих Арханђела, и стену назвао Столпом, У том дакле храму они се зауставише и проведоше неко време. У овом храму они нађоше и једног монаха званог Триферос, који беше веома стар и живљаше ту неко време хранећи се просјачењем.

Видећи превелику дивљину и суровост ових стена, старац Григорије хтеде да се врати натраг. Али Атанасије, знајући вољу Божју на овом месту, и желећи да охрабри старца, узе на се улогу јемца, и рече му: Ако желиш, оче, да останеш на овом месту, немој да те узнемирује то што овде недостаје и оно што је најнужније за живот. Јер, надајући се у Бога и у твоје молитве, обећавам ти да никада нећеш бити лишен хлеба, вина и јелеја. На те речи Атанасијеве, старац се одлучи да остане. А Атанасије се стараше да покаже сву своју ревност у служењу своме старцу. Бог пак, који толике хиљаде незахвалног Јеврејског народа храњаше у пустињи четрдесет година, не остави гладне ове Своје благодарне слуте. Он покрену становнике околних места, који чим чуше за долазак преподобних отаца на Метеоре[15], одмах им почеше доносити потребну храну, и окупљаху се код њих да се наслађују духовним поукама и благословом.

Ускоро затим њима дође и друга братија, коју старац радо прими и ослободи блаженог Атанасија од даљег служења њему. И даде му благослов да може пет дана у седмици проводити у молитвеној усамљености. Атанасије се повуче у једну пећину у оним стенама и провођаше у молитвеном тиховању тих пет дана у недељи. Да би избегао униније, мрзовољу и беспосленост, он се бављаше рукоделијем и певаше: Душо, бди и снажи се, да се спасеш; тело, ради да се храниш! Док се тако Атанасије усамљено подвизавао у рупи једне стене, виде старац једне ноћи многе демоне како су опколили пећину Атанасијеву и упињу се да га сруше одозго у бездану провалију испод стене. Дошавши себи од тог виђења,

старац отиде к Атанасију и, изгрдивши га мало, не дозволи му више да самује у тој пећини, него му рече да обитава на другој страни њиховог Столпа. Но та страна стене беше окренута према насељу, откуда долажаше галама и Атанасије због тога не би задовољан тим местом. Зато замоли старца да сиђе са стене и настани се на неком пустијем крају њеном. Старац то благослови, и они пођоше заједно и нађоше једно такво место, где га старац остави да молитвено тихује шест дана у седмици, а да долази уочи недеље за бденије на Столпу. Тако је овај блажени певао и бдио заједно са братијом; па пошто би се причестио Божанским Тајнама враћао се у своју усамљену доњу келију.

Пошто проведе тако неко време, једне ноћи га силно узнемирише лопови, који беху дошли да га покраду мислећи да он има новаца. Међутим они код њега ништа не нађоше, осим мало сувих хлебова у котарици. Преподобни схвативши да таква и слична искушења од врага неће престати, реши се да узиђе на једну високу и пуну стену да би на њој безбрижно проводио своје молитвено самовање. Та стена беше највиша међу стенама Метеорским, и на врху беше широка. Уз то, она с једне стране беше изложена ветровима, док друга страна беше у заклону и имађаше дрвеће и растиње. На њој нико не живљаше, осим што је некада неки светогорски монах, проживевши мало на њој, сишао доле и ту се ускоро упокојио. Видећи ову високу стену, свети Атанасије нађе да је веома погодна за подвиге, па отиде своме старцу и саопшти му своју жељу. Старац с почетка одбијаше, јер имађаше намеру да Атанасија остави за свог наследника на Столпу, али на многе молбе преподобнога он попусти, под условом да Атанасије узме са собом и још неке од братије. Тако и би. Преподобни отиде на ону стену са још некима од братије, и настанише се у једној пећини те стене. Одатле Атанасије посла једнога од сабраће, по имену Јакова, да га архијереј рукоположи за презвитера, да би могли служити свету литургију. Јер у међувремену беху већ подигли цркву у пећини коју посветише Богоматери.

А старац Атанасијев, пошто проведе десет година на оном првом Столпу, би због узнемиравања од неког од тамошњих властодржаца принуђен да напусти то место, и он крену тамо

одакле беше и дошао. Када за то дознаде Атанасије, одмах пожури за својим старцем. И стигавши га у Солуну, паде пред ноге његове молећи га да и он пође за њим. Али му старац то не благослови, него му нареди да се врати у свој камени град, то јест на своју стену коју је толико волео. Још му нареди да на оном Столпу постави за старешину јеромонаха Анастасија, а да са собом узме два рођена брата јеромонаха, који дотле беху са старцем, и да се стара о њиховом спасењу. Старац га затим благослови, и они се растадоше са плачем и многим сузама.

Преподобни Атанасије, вративши се на своју стену звану Платилитос (Широка Стена), коју он назва Метеор (то јест Велики Метеор), к њему стадоше долазити многи послушници, молећи га да их прими. Но он, волећи усамљеност и тишину, прими само неколицину, којима прописа монашка правила и упутства како да живе и како да се снабдевају најнужнијим стварима. Свима, и старцима и младима, он прописа како да се подвизавају, и уопште прописа правило општежића и правилног монашког живљења.

У то време он у братство манастира прими и блаженог царевића Јована Уроша (који се такође данас слави^[16]), са којим заједно он подиже на Метеору храмове Спаситељу Христу (тј. Преображењу Његовом) и Богоматери. Они украсише ове свете храмове и снабдеше их свим потребним стварима. И свети царевић Јован, у монаштву назван Јоасаф, остаде да се подвизава уз свог духовног оца, преподобног Атанасија, као што то већ пише у његовом Житију. А преподобни Атанасије стече подвизима велике благодатне дарове од Бога: дар прозорљивости и дар чудотворства, као што о томе опширно пише у његовом Житију.

Поживевши тако богоугодним животом и показавши велико старање за монашко живљење своје братије, преподобни се у својој седамдесетој години тешко разболе, и ускоро отиде ка Господу, Кога толико за живота љубљаше и свим срцем служаше.

Упокоји се на својој стени Метеору у свом манастиру, где и данас почивају његове свете мошти, заједно са моштима његовог ученика и заједничког ктитора Метеорског, преподобног цара Јоасафа Србина. А по успењу свом преподобни Атанасије учини многа чуда преко својих светих моштију, док се душом наслађује у

царству Христа Бога, коме слава и хвала са Оцем и Светим Духом, сада и увек и кроза све векове. Амин.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈОАСАФА МЕТЕОРИТА[17]

Када српски цар Душан , Силни Немањић (1331 - : 1355 г.) освоји Албанију и грчку покрајину Епир, а његов војсковођа Прељуб освоји област Тесалију (1348 г.). Душан се тада прогласи за "цара Срба, Грка и Албанаца" и за "деспота Арте (Епир) и комита Влахије (Тесалије)". Затим управу над тим крајевима он подели овако: Тесалију даде војсковођи Пре-љубу, а Албанију своје шураку, брату царице Јелене, деспоту Јовану Комнену Асену, који беше ожењен епирском деспотицом Аном. Област пак Епирску он даде своје брату Симеону - Синиши, који се ожени ћерком епирске деспотице Ане (из првог брака) Томаидом, а сестром дотадашњег деспота епирског Никифора II (1335-1340 г.). Синишина мајка беше гркиња Марија, из византијске царске породице Палеолога, због чега се он стаде по мајци и жени називати Палеолог. Симеон - Синиша и Томаида имађаху од Бога двоје деце, Јована и Марију, звану Ангелину.

Када изненада умре цар Душан (1355. г.) тад у владарској кући Немањића остадоше две мушке главе: млади двадесетогодишњи цар Урош и његов стриц Симеон - Синиша. Стриц се не хтеде потчинити младоме цару, него се одвоји од њега и у граду епирском Костуру (Касторија), где је до тада управљао, прогласи се за за "цара и самодршца Грка, Срба и Албанаца".

Назове се цар Симеон Урош Палеолог (1355-1369 г.). Пошто ускоро за Душаном умре и његов војсковођа и управитељ Тесалије Прељуб, цар Симеон Урош преузме власт и над Тесалијом и своју престоницу премести у град Трикалу у центру Тесалије. За Прељубовог сина Тому он удаде своју ћерку Марију - Ангелину, и њима двома предаде Епирску област на управу. А када цар Симеон Урош умре (око 1369. г) он предаде своје царство сину своје Јовану

Урошу Немањићу - Палеологу, то јест овом преподобном чије житије желимо овде да изнесемо.

Преподобни и богоносни отац наш Јован, у монаштву назван Јоасаф, роди се, као што рекосмо, од оца Симеона-Синише и мајке Томаиде око 1350. године. Отац му беше побожан владар епирски и тесалијски, што се види и по томе што је, по угледу на своје претке свете Немањиће, и он подизао цркве и помагао многе манастире. Тако у својој новој престоници, граду Трикали у Тесалији, он подиже цркву Светом Симеону, за време митрополита Лариског Нила.[18] А манастире на оближњим Метеорима, који за његово време почеше да се умножавају, он богато помагаше и све потребе им испуњаваше.[19] Растући у тако побожној кући, блажени Јован, чије име значи благодат Божја, и сам од детињства нагињаше духовном животу и одвраћању од света и светске вреве. Умом својим он жуђаше за Богом и вечним и непролазним добрима на небесима. Зато најчешће посећиваше црквена богослужења и свете манастире, у којима провођаше не мали део свога времена. Особито он посећиваше Свету Гору и тамошње подвижнике, а касније поче похађати и манастире и подвижнике на стенама Метеорским код Каламбаке. Посећујући свете манастире и велике подвижнике у њима, преподобни као мудра пчелица од свих њих сабираше духовне користи за своју душу.

Око године 1369. умре цар Симеон-Синиша а свој престо и власт он предаде овом блаженом Јовану Урошу. Када му дође вест да је постао цар, преподобни беше тада у Светој Гори Он дође у Трикалу. престоницу свога царства, али више гледаше како да се ослободи царске порфире и брига овога света, него што га занимаше сама та царска власт и слава. У то време он се већ беше упознао са преподобним Атанасијем Метеорским, кога је био изабрао за свог духовног оца и вођу на путу спасења Зато сада предаде владавину над својом земљом своме сроднику Алексију Анђелу Филантропину[20]1), а сам се повуче у манастир на Платилитосу (= Широка Стена), то јест на Великом Метеору код преподобног Атанасија и одену се у бедну монашку ризу, добивши на монашењу име Јоасаф.

Иако беше још увек цар, преподобни се у свему смирено и кротко потчињаваше преподобном Атанасију и свој манастирској братији, проводећи строги киновјски (општежитељни) живот, какав беше установио игуман Атанасије. Он се у монашком живљењу и богоугодним подвизима и врлинама толико усаврши, да је преподобни Атанасије умирући њега оставио за свог наследника и игумана у манастиру. Преподобни Јоасаф са светим Атанасијем подиже и украси храмове Спаса Христа и Пресвете Богоматере. Јер свети Атанасије беше подигао једну малу цркву посвећену Преображењу Спасовом (1382 г.), коју сада преподобни Јоасаф веома увећа и прошири и даде да се украси светим иконама и потребним сасудама. Преподобни толико помагаше светом манастиру Метеору својим даровима, прилозима и свим разноврсним служењима да са светим Атанасијем би заједно убројан у ктиторе тога светог манастира, као што се види у манастирским повељама и на светим иконома и фрескама. Осим свога манастира, преподобни помагаше и све друге Метеорске манастире, које штитећи њихова права својим царским повељама, које помажући даровима и разноврсним мудрим старањима о њима. Уопште речено, Метеорски су манастири у време светог Јоасафа процветали већма него икада, јер по смрти преподобног Атанасија (1382 г.), он би мудри игуман Метеорски и велики добротвор њихов. У даривању и снабдевању манастира њему доста помагаше његова сестра Марија Ангелина, деспотица епирска, која добар део свог имања беше ставила своје брату на управљање и располагање. Од тога он подиже многе келије у манастиру, затим манастирску болницу, цистерне за воду и остале потребне грађевине. На тај начин он земаљским добрима куповаше Царство Небеско.

Када Турци заузеше Тесалију, преподобни би принуђен да бежи за неко време у Свету Гору (1394 г.), где проведе неколико година живећи у манастиру Ватопеду. После тих година (око 1401 г) он се поново врати на високе Метеоре, одакле се затим и пресели ка Господу своје Кога толико љубљаше и жељаше. Упокоји се живећи у молитвама и подвизима у једној малој келији на Метеору, 1422-3. године. Мошти му свете почивају и до данас у његовом светом манастиру Преображења Спасовог, заједно са моштима

преподобног Атанасија Метеорског. На овој светој двојници, светом духовном оцу и светом духовном сину, испуни се Спасово Еванђеље да у Христу Исусу нема Јеврејина ни Јелина, нема Грка ни Србина, него су све верне слуге Божје једно у Христу Исусу (ср. Гал. 3, 28).

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ АЛЕКСАНДРА ОШЕВЕНСКОГ

Сељачко дете. Од детињства волео књигу и одликовао се побожношћу. Одбио да се жени, и у својих осамнаест година замонашио се у Кирило-Бјелоозерском манастиру. Усавршивши се у духовном животу, преподобни Александар оде на реку Чурјагу, и тамо основа Ошевенски манастир, у Ољенецкој епархији. Много се трудио, и многе на трудољубље одушевљавао. После двадесет седмогодишњих подвижничких трудова, преподобни Александар се мирно престабио 1479. године. Након неколико година његове свете мошти обретенe нетљене. Оне почивају у његовом манастиру, у Успенској цркви, и чине многа чудеса.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ГАВРИЛА, шестогодишњег детета

Рођен 1684 године у селу Звјерки, у Гродњенској губернији, од побожних православних родитеља. Пострадао као шестогодишње дете од фанатика - Јевреја. Арендатор села Звјерке, Јеврејин Шчутко, украде дете Гаврила у одсуству његових родитеља, и одведе га у месташце Бјели Сток. Ту фанатици Јевреји распеше светог Гаврила и бодоше га разним справама све док му сву крв не испустише, и дете умре. Мртво тело би бачено у поље, али убрзо би пронађено. Након тридесет година мошти светог Гаврила показаше се нетљене, и налазе се у Слуцком манастиру.

НАПОМЕНЕ:

1. Његову икону видети на следећој 230. страни.
2. Празнује се 30. марта. По некима, није искључена могућност да је преп. Анастасије живео на Синају још пре Св. Јована Лествичника.
3. Цар Зион царовао од 474 до 491 г.
4. Четврти Васељенски Сабор одржан 451. године у Халкидону; коначно формулисао догматско учење Цркве о начину сједињења двеју пррода у лицу Господа Исуса Христа.
5. По некима овај преподобни Атанасије пред крај живота постаде патријарх Антиохијски (Анастасије II) и пострада мученички од Јевреја у Антиохији за владавине цара Фоке (око 608-610 г.).
6. Цар Јустинијан Велики царовао од 527 до 565 године.
7. Тако су учили јеретици афтартодокети (од грчких речи: нетрулежан, и мислим, држим).
8. Јустин Млађи царовао од 565 до 578 год.
9. Свети Григорије I управљао антиохијским патријархатом од 571. до 596. године. Спомен његов врши се такође данас.
10. Свети Анастасије Синаит први пут управљао антиохијском патријаршијом од 561. до 571. год., а по други пут - од 596. до 599. године.
11. Његово Житије написао је један монах из његовог манастира на Метеорима, који је и лично познавао преподобнога. Ово Житије се и данас чува у рукописима манастирским (бр. 404, из 1570. г.), а издавано је и штампано у Венецији и у Грчкој.
12. О овом преподобном видети у овој књизи под б. априлом.
13. Патријарховао од 1347. до 1349. године.
14. Григорије Акиндин, противник исихазма и православног учења о божанској благодати као нетварној Божјој енергији, а присталица латинске јереси Варламове. Осуђен је 1351. године.

15. Тим именом преподобни Атанасије назва оне чудновате и огромне стене у Тесалијској равници у подножју плакинског венца Пиндоса. Метеорске стене, које личе на огромну циновску шуму од кула и камених стубова, са њиховим манастирима на врховима и по пећинама, несумњиво престављају јединствену појаву у свету, како са геолошке тако и са духовне стране. (Нешто слично је имала само древна Кападокија у М. Азији, са својим стенама и подвижницима на њима). На Метеорима је било раније преко двадесет манастира. Данас постоје шест живих мушких и женских манастира. То су манастири: Светог Преображења (или Велики Метеор), Варлаамов, Русану, Свете Тројице, Светог Стефана и Светог Николе (Анапавсас). Постоје још и многе келије са црквицама у њима, и запуштена аскитирија (испоснице).
16. Јован Урош Немањић - Палеолог (око 1350-1423) био је син брата цар Душановог Симеона - Синоше, епирског и тесалијског владара, који се по смрти Душановој прогласи За цара. О Јовану Урошу, у монаштву названом преподобном Јоасафу, видети опширније под данашњим датумом (иза овог житија).
17. Податке о животу преподобног Јоасафа, осим напред изложеног Житија преп. Атанасија Метеоритског, дају нам и повеље српских владара (Душана, брата му Симеона - Синоше, овог преподобног Јована - Јоасафа, и др.) даване Метеорским манастирима и сачуване у њима (види: Др. А. Соловјев и Др. В. Мошин, Грчке повеље српских владара, Срп. Краљев. Академија, Београд 1936). Такође и записи и рукописи из тога доба, и хронике историчара, које се чувају у манастирима на Метеорима, или у Атинској и другим светским библиотекама. (Видети и: К. Јиричек, Историја Срба (у прев. Ј. Радонића), књ. I, с. 226-256, Београд 1952. Такође и W. Miller, The Latins in the Levant, A history of Frankish Greece (1204-1566), Лондон 1908, грчки прев. А. Фуриоти, Атина 1960, с. 343-358. - Ср. и радове Г. Острогорског).
18. О томе постоји натпис у цркви у Трикали сачуван до данас (в. Н. Јанопулу, Византини епиграфи Трикалон, V, 191 (1901).

19. За владавине Душанове и његовог брата Симеона - Синише, и још више за владавине светог Јована - Јоасафа, Тесалијски и особито Метеорски манастири достигоше свој највећи процват и уживаху велике привилегије. О томе сведоче очуване повеље тих српских владара, даване овим манастирима, и сама историја тих манастира. Задужбинарство и љубав према манастирима и монаштву беше једна од оних великих православних врлина које украшаваху Светог Немању Српског и његов свети род Немањића.
20. Алексије Филантропинос беше последњи хришћански владар Тесалије (спомиње се у повељама Метеорским и у Јањинској хроници). За његово време дођоше Турци и заузеше Тесалију 1393. године, под Бајазитом I (1389-1402), сином султана Мурата погинулог на Косову.

21. АПРИЛ

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ЈАНУАРИЈА ЕПИСКОПА и других са њим

За време гоњења хришћана под незнабожним царевима Диоклецијаном и Максимијаном^[1] би изведен на суд епископ кампанијски у Италији Јануарије пред кнеза кампанијског Тимотеја. Кнез покуша најпре ласкама а затим претњама да га придобије за идолопоклонство. Али кад виде да је епископ Јануарије непоколебљив у хришћанској вери као стуб, кнез нареди да га вргну у усијану пећ. Но свети мученик, као некада Три Младића у вавилонској пећи, стајаше неповређен посред огња, појући и славећи Бога, јер Анђео Божји сиђе к њему и расхлади огањ невидљивом росом. И кад изиђе из пећи, сви се запрепастише видевши да му огањ ни одећу није додирнуо. А кнез, сматрајући да се епископ хришћански сачувао од огња помоћу неких мађија, још

више се разјари и нареди да мученика растегну на мучилишту тако јако, да му и зглобови пуцају, па онда без милости бију. Пошто мученика тако растегоше, они му гвозденим четкама тело стругаше, док се кости не забелеше, и земља сва натопи крвљу. Међу народом стајаху ђакон Фауст и чтец Дизидерије и посматраху муке свога епископа. И с једне стране, радоваху се духом због јуначког трпљења његовог, а с друге стране - плакаху због љутих мука његових. А када светитељу жиле пререзаше, они гласно заридаше. По томе их познаше да су хришћани. Стога их незнабошци обојицу ухватише, па заједно са светим мучеником Јануаријем везаше, и за кнезом у град Поттиол[2] доведоше, и тамо у тамницу бацише. У истој тамници беху Христа ради и ђакони поттиолски Прокл и Сосије, и два проста човека хришћанина Евтихије и Акутион.

Сутрадан бише свих седам изведени и пред зверове бачени. Али Бог, који прославља себе у светитељима Својим, затвори уста зверовима, као некада Данила ради у јами, и зверови их се и не такнуше, него сви кротки као овце приђоше и падоше пред ноге светоме епископу. - Ово натприродно чудо запрепасти и уплаши све гледаоце. Али кнез и ову божанску силу приписа хришћанским мађијама, и размишљаху како би светитеља Божјег и оне са њим погубио. Док се тако мучаше око тога, он изненада ослепе, и затражи вођа. А незлобиви светитељ и мученик Христов Јануарије помоли се Богу за непријатеља свог кнеза Тимотеја, и овај одмах прогледа. Прогледа телесним очима, али не и душевним.

Од гледалаца који су посматрали ова чуда, њих пет хиљада људи вероваше у Христа. А неблагодарни и тврдога срца кнез, иако молитвама мучениковим исцељен од изненадног слепила, не само не познаде истину, него се још више избезуми. Јер, уместо да узнесе захвалност истинитоме Богу - Христу Господу нашем, он стаде хулити на Њега. И сав бесан што се толики народ обрати Христу, он нареди да свете мученике мачем посеку.

И тако светитељ Божји свештенослужитељ Јануарије и његови састрадалци: ђакони Фауст, Прокл, Сосије, чтец Дизидерије, Евтихије и Акутион, бише мачем посечени изван града Поттиола, и добише венце мученичке.[3] А тела светих мученика узеше оближњи градови, сваки по једно, да би имали своје посреднике

пред Богом. Тело свештеномученика Јануарија узеше хришћани града Неапоља, пренесоше тајно у свој град и чесно положише у цркви. При узимању тела светог Јануарија у граду Поттиолу, хришћани покупише са земље спекнуту крв мученикову у стаклен суд, и чуваху је чесно. И кад год би је стављали поред мученикове главе, она би се одмах раскравила и постајала течна као да је тог часа проливена. До дана данашњег безбројна чудеса пројавише се на гробу овога светитеља. Једно од њих је и ово: Једном када вулкан Везув стаде избацити огањ и лаву силну, тако да запрети и оближњим и даљним насељима, народ прибеже гробу светог свештеномученика Јануарија, и са сузама га призиваше у помоћ. И одмах на његове молитве вулкан престаде да ради, и не нанесе никакве штете.

Треба споменути и ово необично чудо: Некој удовици Максимили умре син јединац, и она плакаше неутешно над њим. У том болу свом она учини ово: сетивши се како у Старом Завету свети пророк Јелисеј чудесно васкрсе сина Соманићанке, она скиде икону светог епископа Јануарија израђену на дрвету, а која је висила изнад црквених врата, положи је на свог мртвог сина, и то очи према очима, уста према устима, тело према телу, и стаде се од свег срца молити светитељу са сузама и јецањем, говорећи: Слуго Божји, смиљуј се на мене и утеши ме уцвељену: васкрсни сина мог, јединца мог! - Кад се она тако помоли, одмах оживе дечко, и устаде здрав. И сви који беху дошли ради погребња удивише се овом преславном чуду, и прославише и благодарише Бога, који твори дивна дела преко светитеља Својих, и захвалност узнесоше светом мученику Јануарију као брзом помоћнику. Његовим светим молитвама нека Господ и на нама покаже милост своју вавек, амин.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА ТЕОДОРА и других са њим

За време цара Антонина^[4] у Перги Памфилијској^[5], где царски намесник бејаше Теодот, скупљаху за царску војску младиће кршне,

снажне и лепе, који се имаху послати на службу у двор царски. Са другим младићима би узет и блажени Теодор, красан лицем. Намесник на њега метну војнички знак, као и на друге. А свети Теодор тог часа баци од себе тај знак, изјављујући: Ја сам од утробе мајке своје означен мојим Небеским Царем, Господом Исусом Христом, и нећу да служим другоме цару. Намесник га упита: А ког си цара постао војник? Светитељ одговори: Цара који створи небо и земљу. По томе намесник познаде да је Теодор хришћанин, па га упита: Нећеш ли да принесеш жртву боговима нашим? Светитељ одговори: Ја никада нечистим демонима не принесох жртву, нити ћу принети.

Тада намесник нареди да га бију. И пошто га силно избише, опет га доведоше пред намесника, и овај га упита. Јеси ли се већ уразумио, и хоћеш ли нам одговарати питомије, и поклонити се боговима? Светитељ му одговори: Када би ти познао Бога Творца, ти би сам зажелио да Му се поклониш.

Онда намесник нареди да се наложи велика ватра, на њу стави велики тигањ, у њега положи го мученик, па растопи много смоле, сумпора и воска, и том врелом смесом полива мученик. Када се то рађаше, изненада Бог учини дивно чудо: настаде силна тутњава и земљотрес, земља се раседе онде где бејаше ватра и тигањ, из земље провре вода те угаси ватру и расхлади тигањ, а свети мученик устаде потпуно читав и здрав, и рече намеснику: Ето видиш, ово није дело моје силе него Христа Бога мог, коме служим; а ако хоћеш да познаш силу твојих богова, наложи ватру и опет ужежи тигањ, положи на њега у име богова твојих једног од војника твојих, па ћеш онда познати силу њихову и свемоћ Бога мог.

Када то чуше присутни војници, рекоше намеснику: Не, господине, не чини то с нама, него учини то са жрецем богова, јер ће тигањ послушати и жреца као што послуша Теодора, и неће га опалити као што не опали овога. - Намесник одмах нареди да му позову жреца, и упита га: Како се зовеш? Жрец одговори: Зовем се Диоскор. Намесник га упита: Каквим се то биљем мажу хришћани, и каквим мађијама служе, те смело иду у огањ, и огањ их не опаљује, као што малочас и Теодор остаде неповређен од огња? Диоскор одговори: Хришћани нису мађионичари, него је име Христово тако

моћно, да где се оно призове, тамо се руше све мађионичарске басне и све биље, и демони дршћу. Намесник га упита: Еда ли је Христос јачи од нашег Зевса? Диоскор одговори: Зевс[6] и остали богови с њим, то су идоли глуви и мртви. Но молим те, немој: стављати мене на тигањ, већ ако хоћеш да познаш Зевсову силу, стави њега самог на огањ. Намесник на то одговори: Ко може то учинити, ко се сме дрзнути да бога метне на огањ? Диоскор му рече: Нареди мени, и ја ћу то учинити. А ако ми се Зевс одупре, онда ћу поверовати да је бог и може да заштити себе од огња. Намесник на то одврати: Ти заиста већ ниси жрец пошто тако говориш о боговима. Диоскор одговори: Бејох жрец, сличан теби у незнабожној вери. Али гледајући данас блаженог Теодора како га не могу савладати муке на које га стављаш, нити огањ опећи, ја познах силу Христову, и увидех немоћ лажних богова. То ме утврди у вери Христовој, и ја данас хоћу да војникујем заједно са Теодором. Намесник му на то рече: Кад тако говориш, Диоскоре, онда стани на тигањ као и Теодор. Тада Диоскор припаде к ногама мученика Христова, говорећи: Слуго Христа Бога истинога, Теодоре, помоли се за мене! - И помоли се светитељ за Диоскора. Тада свукоше Диоскора, и голог га положише на усијани тигањ, а он громко узвикну: Благодарим Ти, Господе Исусе Христе Боже Теодоров, што ме увршћујеш међу слуге Твоје. Молим Те, прими у миру душу моју! - Рекавши то, он испусти дух, и за један тренутак доби венац мученички, као разбојник на крсту - рај.

По скончању блаженог Диоскора свети Теодор би вргнут у тамницу. А другог дана светом Теодору ноге везаше, па га привезаше за двоколице у које беху упрегнути бесни коњи, које војници тераху силно, и они га вукоше по улицама градским. У једном тренутку, бесно гоњени, коњи се сјурише низ градске бедеме, поломише се и погибоше, а мученик свети невидљивом силом Божјом би сачуван, и од веза одрешен, и појави се читав и без икакве повреде. Ово чудо зачуди све. А два војника, Сократ и Дионисије, који привезаше светога за двоколице, имађаху чудесно и дивно виђење: док су коњи јурили, они видеше где огњена кола сиђоше с неба к мученику, вучени мученик седе на њих, и она га одвезоше у судницу здрава и читава.

То сведочаху свима та два војника, Сократ и Дионисије, и викаху: Велики је Бог хришћански! - Чувши то, намесник нареди да и њих затворе у тамницу са светим Теодором. Затим три дана великим огњем загреваху пећ, и намесник баци у њу светог мученика и оба војника што повероваше у Христа, Сократа и Дионисија. И одмах нека божанска роса сиђе одозго, ороси их и пламен расхлади, и тројица светих сеђаху усред пећи као усред неког хлада и разговараху се. А свети Теодор се сети своје блажене мајке, коју пре три године иноплеменици са многим другима у ропство одведоше у Алодапију, и помоли се за њу Богу, говорећи: Господе Исусе Христе, Боже чудеса, Својом божанском силом покажи ми мајку како Ти знаш, јер желим да је видим. Теби је све могуће, покажи ми је, да би и други познали величину Твоју. - Док се светитељ тако мољаше Богу, огањ се постепено гашаше. Усто на мученикове молитве и киша паде, те потпуно угаси огањ и расхлади пећ. А пошто већ беше ноћ, светитељи се у пећи предадоше сну. А у сну стаде Анђео пред светог Теодора и рече му: Не тугуј, Теодоре, за мајком својом, јер ћеш је видети. - Пренувши се из сна, светитељ исприча својим самученицима своје сновиђење. И док он то причаше, одједном стаде усред пећи његова мајка Филипија. И угледавши свог милог сина, она га радосно загрли, као и његове другове. И исприча им, откуда је и како је невидљива рука доведе. А свети мученик Теодор подиже руке к небу и узнесе Богу дужну благодарност.

Сутрадан кад устаде од спавања, намесник рече својима: Мислим да у пећи није остала ни кошчица Теодорова и оних војника. Док он то говораше, дође му један од стражара који су чували пећ, и извести га да су мученици живи у пећи, да се пећ још синоћ потпуно угасила од кише која паде на пећ, да је мајка Теодорова изненада дошла из ропства и седи у пећи као у палати водећи са сином и војницима разговоре о Богу свом.

То запрепасти намесника и он сам лично оде до пећи, изазва блажену Филипију и упита је: Јеси ли ти Теодорова мајка? Блажена одговори: Јесам. Намесник јој рече: Усаветуј свога сина, да се поклони боговима, да не би лудо погинуо и тебе уцвељену оставио. А она му одговори: Син мој, као што ми пре зачећа његовог би

откривено од Бога, биће распет тобом, и тако принети Богу жртву хвале. Намесник јој на то рече: Пошто си сама нарекла сину твом крсну смрт, то нека тако и буде!

И одмах нареди да се свети Теодор распне, светој Филипији отсеке мачем глава, а два војника, Сократ и Дионисије, прободу копљем. И тако свети мученици примише своје венце. А свети Теодор три дана висаше на крсту жив, па отиде ка Господу.[7] Онда неки хришћани узеше тела светих, помазаше их чесно мирисима и увише у плаштанице, и на нарочитом месту чесно положише, славећи Оца и Сина и Светога Духа, једног у Тројици Бога, слављеног вавек, амин.

**СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
АЛЕКСАНДРЕ ЦАРИЦЕ
и слугу њених
АПОЛОСА, ИСАКИЈА и КОДРАТА**

Жена цара Диоклецијана царица Александра, видевши неустрашиво страдање и славна чудеса светог великомученика Георгија, верова у Христа и пострада за Њега заједно са светим Великомучеником, о чему се опширније говори у Житију светог Георгија под 23 априлом. Слуге царице Александре: Аполос, Исакије и Кодрат, вероваше у Христа када видеше чудеса светог великомученика Георгија и своју царицу како се одрече цара и царства, верова у Христа и пострада за Њега. Они изобличише цара, и назваше га злочинцем и звером, јер не поштеде ни жену своју, са којом је децу имао. Силио разгневио тиме цар нареди да их баце у тамницу, и целе ноћи смишљаше каквом смрћу да их умори. Сутра дан их изведе из тамнице, и нареди те Кодрату отсекоше главу. Аполоса пак и Исакија поново врати у тамницу. Они после много дана скончаше у тамници од глади и жеђи и предадоше душе своје свете у руке Божје, и добише од Бога венце мученичке.[8]

**СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ФАУСТА, ПРОКЛА и СОСИЈА, ђакона, чтеца ДИЗИДЕРИЈА,
и ЕВТИХИЈА и АКУТИОНА**

Ови свети мученици пострадаше заједно са светим свештеномучеником Јануаријем (видети напред).

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ ФИЛИПЕ

Мајка светог мученика Теодора (у Перги Памфилијској); мачем посечена.[\[9\]](#)

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА СОКРАТА и ДИОНИСИЈА

Пострадали за Господа Христа копљем прободени.[\[10\]](#)

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
МАКСИМИЈАНА, патријарха Цариградског**

Родом из Рима, син богатих и благородних родитеља. Неким послом дошао из Рима у Цариград. Ту заблиста својим врлинским и подвижничким животом; усто био је даровит и врло учен. Због тога га патријарх цариградски Сисиније (426-427 г-) рукоположи за презвитера. А када би прогнан са патријаршиског престола јеретик Несторије (428-431 г.), који је патријарховао после Сисинија, за патријарха би изабран свети Максимијан. А после њега за патријарха дође Свети Прокло (434-446 г.), ученик Св. Јована Златоуста. Пошто је Црквом мудро управљао две године и пет месеци, свети Максимијан мирно усну у Господу 21. априла 434. године.

НАПОМЕНЕ:

1. Диоклецијан владао Римском царвином од 284 до 305 год., а Максимијан Галерије од 305 до 311 године
2. Потиол - приморски град у Кампанији, недалеко од Неапоља.
3. Пострадали око 305 године.
4. Антонин Пиј царовао од 138 до 161 године.
5. Памфилија - узана приморска покрајина на југу Мале Азије; седамдесет и осме године после Христа постала римском провинцијом.
6. Зевс - главни бог грчкоримске религије, сматран господарем неба и земље.
7. Свети мученици пострадали половином другог века.
8. Пострадали 303 године.
9. Видети о њима под данашњим даном: Страдање светог мученика Теодора и других с њим.
10. По њима видети тамо.

22. АПРИЛ

**ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
ТЕОДОРА СИКЕОТА,
епископа Анастасиупољског**

Преподобни Теодор роди се у селу Сикео у Галатији[1], због чега би прозван Сикеот. Мати његова Марија заче га са службеником цара Јустинијана Великог[2] Козмом. А када га заче, мати његова те ноћи усни овакав сан: огромна светла звезда сиђе с неба у њену утробу. Она исприча свој сан својој мајци Елпидији и сестри Диспенији. Затим оде једном прозорљивом старцу, који је недалеко од села проводио отшелнички живот у Богу, и исприча му своје сновиђење. Старац јој даде духовне савете и поуке о богоугодном животу, па јој рече: Дете што се у теби зачело биће заиста велики човек не само пред људима него и пред Богом, јер светла звезда означава царску славу, како то мудри тумачи снова објашњавају. Али у твом случају, то не претсказује царску власт на земљи, већ звезда коју си видела претсказује славу врлина и благодати Божје, коју Бог изли у зачето тобом. Јер Бог често освећује слуге своје у утроби пре рођења њихова. - Пошто прозорљиви старац изрече ово пророштво Марији, и поучи је како треба, он је отпусти с миром. За овај случај дознаде и епископ Анастасиопољски.[3] Теодосије, и он такође сматраше да то сновиђење значи да ће зачето дете бити светлост свету.

Вративши се кући од старца, Марија по савету његовом живљаше богоугодно у целомудрију безмужном. Живљаше у кући са својом мајком и сестром. А кад дође време да роди, она роди овог слугу Божјег. И по пропису хришћанском би крштен, и наденуше му име Теодор, које значи Божји дар. Ово само име показиваше, да ће дете бити велики дар свету од Бога. А кад детету би шест година мајка намераваше да га пре времена посвети војном звању, и спремаше му златан појас и скупоцено одело што је потребно, и жељаше да иде у Цариград да тамо упише свога сина у царске војнике. Али јој се у сну јави свети великомученик Георгије, и рече јој: Зашто си, жено, такву одлуку донела о твом сину? Не мучи се узалуд, јер је Небески Цар наменио твога сина себи.

Пробудивши се, Марија стаде плакати и говорити: Приближи се смрт моме детету; оно ће скоро умрети. - Сматрала је да то значе речи светог великомученика Георгија. Али дете растијаше и беше напредно. Кад му би осам година, мајка га даде у школу. И благодаћу Божјом он се боље учаше од све деце, и сви га вољаху због

његове добре нарави. За време дечјих игара он се показивао врло паметан: пазио је на сваку своју реч. никада се није клео нити ружне речи говорио, па је то и другој деци забрањивао; све је свађе и зађевице међу децом уклањао.

У кући Марије и њене мајке живљаше неки старац Стефан, човек побожан и богобојажљив, и поштоваху га као оца због његовог врлинског живота. У току свете Четрдесетнице Стефан се сваког дана постио до увече, и увече је јео мало хлеба и пио мало воде. Видећи то, дечко Теодор се распали божанском љубављу, и стаде подражавати његово пошћење: уздржавао се сваког дана све до увече. Када се у подне враћао из школе кући, мајка га нуђаше да једе с њима, али он није хтео. Затим, да би избегао то нуђење, он престаде да у подне долази кући, остајао је у школи све до увече, а увече најпре одлазио са Стефаном у цркву на богослужење, причешћивао се с њим пречистог Тела и Крви Христа Бога нашег, и касно долазио дома, и онда узимао парче хлеба и мало воде. Мајка и остали укућани наваљиваху на њега да једе вариво и остала јела, али он нипошто није хтео. И моли мајка учитеља да га у подне пушта кући, да би га натерали да с њима руча, пошто од неједења беше веома омршао. Али он, пуштен у подне од учитеља, није одлазио дома већ на оближњи брежуљак, на коме беше црква светог великомученика Георгија. Тамо му се свети Великомученик јављаше на јави у обличју дивног младића, увођаше га у цркву, и он се у цркви бављаше читањем све док подне не прође. Чим би подне прошло, он је из цркве, тобож као од куће, опет одлазио у школу. А увече кад би мајка питала, зашто није дошао на ручак, он је одговарао да је био задржан у школи пошто није био научио лекцију. И опет мајка моли учитеља да јој пушта Теодора у подне за ручак, а учитељ јој се закле да га је, после прве њене молбе, сваког дана пуштао у подне са осталом децом. И кад мајка сазнаде да Теодор у подне одлази на брежуљак у цркву, она посла неколико слугу својих да га силом доведу отуда. И прећаше му много, да долази на ручак, али је он не слушао већ и даље упражњаваше уздржање.

Када Теодору беше десет година, на њихово село наиђе нека болештина, од које многи боловаху и умираху, па се и Теодор

смртно разболе од ње. Његови га једва жива однесе у оближњу цркву светог Јована Крститеља и положише пред олтар; а у кубету црквеном беше изображен лик Спаситељев, са њега кануше две капље росе на болесног дечка, и он одмах оздрави, и оде дома благодарећи Бога.

Ноћу, док је Теодор са свима својима спавао дубоким сном, долазио је к њему свети великомученик Георгије, и будио га говорећи му: Устај, Теодоре, Зорњача је изашла, време је за јутарње богослужење, хајдемо у цркву светог Георгија! И дечко је одмах журно и с радошћу устајао. У почетку му се свети Георгије јављао у обличју старца Стефана који је живео у њиховом дому; а затим му се стаде јављати у свом властитом обличју, будећи га сваке ноћи и водећи га својој цркви. На путу пак демони, желећи да уплаше дечака, претвараху се у вукове и у разно звериње, и кидисаху на њега, али свети мученик Георгије који је ишао испред њега са копљем у руци разгоњаше та страшна привиђења и говораше Теодору да се не боји.

Пошто се то дешавало сваке ноћи, мајка и остали укућани, будећи се ноћу, стадоше примећивати како Теодора нема на постељи, и чућаху се. И дознадоше да одлази у цркву. Само нису могле да објасне како се он тако нечујно извуче из постеље и из куће. Усто се мајка његова бојаше да га зверови не растргну, јер се у то време беше пронео глас како неки вук граби не само стоку већ и малу децу. Зато му мајка најстрожије забрани да не излази из куће у цркву пре но што сунце изгреје, пошто је место пусто. Али блажени дечак никако не слушаше мајку, већ у одређено време, буђен светим Георгијем, одлажаше у цркву, и нико није знао.

Но једном пробудише се у зору мајка Теодорова и остали укућани, па кад Теодора не нађоше у постељи, напунише се гнева и отрчаше у цркву, и извукоше га отуда. Мајка га дохвати за косу, и тако га одвуче до куће силно га бијући. И целог дана га не пусти из куће. А кад паде ноћ, она га чврсто привеза за постељу, да не би могао изаћи. И те ноћи свети великомученик Георгије јави се у сну Теодоровој мајци и осталим укућанима, претећи им исуканим мачем и говорећи: Главе ћу вам отсећи, ако дечака још будете били и бранили му да долази код мене.

Престрављене, жене се тргоше из сна и једна другој испричаше о Великомучениковом јављању и претњи. Но нарочито их уплаши то, што све имаћаху исто виђење у сну. И одмах одредише дечака светог, миловаху га и мољаху да се не љути на њих што су га биле. И распитиваху га, како се то он не боји зверова када пре зоре одлази од куће у цркву? А он каза како га сваке ноћи буди један пресветли младић и води у цркву штитећи га уз пут од сваке опасности. Жене онда схватише да му се то јавља и штити га свети великомученик Георгије, кога и оне видеше у сну. И од тога доба ништа не брањаху Теодору већ га препустише Божјем промислу, говорећи: Нека буде воља Господња!

Недалеко од њихове куће беше црква светог мученика Емилија, који у галатијском граду Анкири би за време безаконог цара Јулијана Отступника силно мучен па онда на крст распет. У ту цркву блажени Теодор уђе једном, и остаде сву ноћ на молитви. У поноћи задрема, и имађаше овакво виђење: стајаше он пред неким царем који је седео на престолу у великој слави, окружен мноштвом војника, а с десне стране цареве бејаше једна пресветла жена у порфири. И чу он где му цар говори: Подвизавај се, Теодоре, да би добио савршену награду у царству небеском. А и на земљи ја ћу те прославити пред људима.

Ово виђење имађаше Теодор у својој дванаестој години. И од тога часа Теодора захвати још већа чежња за Богом и љубав према Богу, и он се стаде још више трудити. Тако, он се затвори у једну собу у својој кући, и проведе у добровољном затвору од Богојављења до Цвети, упражњавајући се у пошћењу и молитви и читању, и разговарајући само с Богом. А нарочито за време свете Четрдесетнице, прве и средопосне недеље, не проговори ни с ким ни речи, проводећи време у дубоком ћутању, свим умом удубљен у Богу.

Човекомрзац ђаво, не могући да гледа тако врлинског дечака, смишљаше како да га упропасти. И скова овакав план. Једнога дана преобрази се он у јуношу Геронтија, који је заједно с Теодором учио школу, дође код Теодора и позва га тобож у шетњу. И одведе га на врло висок брег, звани Пидрама. постави га на највишу стену, и стаде, као некада ђаво Господа Христа у пустињи, кушати Теодора,

говорећи: Добри Теодоре, ако хоћеш да покажеш своје јунаштво, скочи доле. А Теодор одговори: Бојим се, јер је огромна висина. Рече му ђаво: Ти си од свију нас у школи био храбрији, зар се сада бојиш да учиниш ово? Ево, ја се не бојим, и одмах ћу скочити доле. Теодор му рече: Немој чинити то, да се не разбијеш. А ђаво се јуначаше и говораше да му ништа неће бити. На то Теодор рече: Ако ти прво скочиш доле, и ја те видим читава и здрава. онда ћу скочити и ја. Ђаво одмах скочи у страшну провалију, и стојећи на њеном дну усправно позиваше Теодора да и он скочи. Видевши то, Теодор се запрепасти, и размишљаше у себи како је Геронтије, који никада раније није био тако храбар, могао остати неповређен скочивши са толике висине. Док он тако размишљаше и ђаво га из провалије дозиваше, појави се свети великомученик Георгије, ухвати Теодора за руку и рече му. Хајде одавде са мном; не слушај кушача који иште душу твоју, јер то није Геронтије већ непријатељ рода људског.

И одведе свети великомученик Теодора у своју цркву. Пошто се Теодор задржа у цркви, дођоше к њему мати његова и баба, молећи га да сиђе кући где га чекају многи рођаци и суседи, који су дошли код њих на част. А он, имајући на уму речи Светога Писма "да је пријатељство овога света непријатељство Богу, јер који хоће свету пријатељ да буде, непријатељ Божји постаје" (Јак. 4, 4), не послуша их, већ скиде са себе златни појас, скупоцену горњу хаљину и гривну, и баци им то говорећи: Знам да се бојите, да не изгубим ове ствари. Ето вам, узмите их, а мене оставите.

И не пође с њима. Но пошто беше чуо да на десет попришта од њиховог села живи у безмолвном месту врлински човек, преподобни отац Гликерије, он оде к њему да узме благослов од њега и да се поучи. А Гликерије, муж прозорљив, познавши да је на дечку Дух Божји, дочека га радосно и љубазно, и осмехујући се упита га: Чедо, волиш ли монашки образ? Теодор одговори: Веома волим, оче, и свим срцем желим да га се удостојим. - Пошто тада у том крају беше велика суша, они обојица изиђоше из келије и идоше пред цркву светог Јована Крститеља. И преподобни Гликерије рече блаженом дечаку Теодору: Чедо, преклонимо колена и помолимо се Господу, да се смилује и да кишу, и напоји сасушену земљу. Тако ћемо сазнати, јесмо ли у броју праведних.

А ово старац зажеле учинити, не као кушајући Господа него надајући се да ће молитве светог дечака Теодара бити благопријатне Господу и да ће много моћи код Бога. Преклонивши дакле колена, они се молише. И одмах се наоблачи. И чим они устадоше са молитве, паде врло велика киша и напоји сву земљу колико треба. А старац, испунивши се радости због благодати Господње, љупко рече Теодору: Отсада, чедо, све што будеш тражио од Господа даће ти, јер ће Он бити с тобом, укрепљујући те да и телесним узрастом и духовним животом у Богу растеш из силе у силу. Жељу пак своју оствари када за то дође време. - Затим узевши благослов од старца, он се врати својој кући.

Када Теодор напуни четрнаест година, он намисли да потпуно остави кућу и да живи при цркви светог Георгија на брегу. Зато моли мајку и укућане да му не ометају остварење намере, и да га не узнемиравају посетама. А оне му не смедоше забранити, знајући да је Бог с њим. И он оде, ископа себи пећину под црквеним олтаром, и тамо живљаше, одлазећи свагда у цркву и молећи се. Мајка му је слала пшенични хлеб и кувану или печену пилеж. Он је све то стављао на камење крај црквеног пута, да би то или људи узимали, или птице и звери појеле. Сам се пак храћаше просфорама што су доносили у цркву: сваки дан је увече јео по једну.

На осам попришта одатле налазило се место Ареа. Причало се да тамо борави паганска богиња Дијана са мноштвом демона, и нико не може тамо да прође без опасности, нарочито у подне у месецу јулу и августу, и многи људи су добијали смртоносне повреде од тамошњих демона. Чувши то, блажени дечак Теодор одлазио је тамо сваког дана у месецу јулу и августу, и по цео дан проводио тамо, а увече се враћао читав и здрав, не доживевши никакву непријатност од демона- Јер чим би га угледали где иде, они су бежали оданде, прогоњени Божјом силом.

У месецу јануару на Богојављење Теодор је са свештенством и народом одлазио на реку ради освећења воде, улазио бос у воду и за све време водоосвећења стајао непомично. После Богојављења он се затварао у пећину, и безизлазно проводио у ћутању све до Цвети. Баба његова Елпидија вољаше га више него своје обе кћери, и радоваше се таквом животу његовом, и доношаше му воћа и

јечменог хлеба. И он то јеђаше сваке суботе и недеље. И сви се дивљаху таквој благодати Божјој у таком младом дечку, и слављаху Бога говорећи: Господе, сакрио си од премудрих и разумних а открио си детету (Мт. 11, 25). Иста тако и епископ анастасиопољски Теодосије, који становаше у граду Анастасиопољу на дванаест стадија од Теодоровог села, радоваше се гласовима о Теодору, и хвалећи га пред свима, говораше: Тога дечка Бог упућује на такав живот.

Једно време Теодор се разболе од грознице. И када задрема, јави му се свети великомученик Георгије, и упита га: Какав је узрок твојој болести, чедо? А он погледавши, виде духа нечистог где издалека стоји, и показујући светом Великомученику на њега, говораше: Тај прљавко и гад наведе на мене ову болест. Свети Георгије дохвати демона, силно га намучи, па одагна. А Теодора ухвативши за руку, рече му: Устани и буди здрав! и више неће изаћи пред лице твоје тај гад и злотвор. - И пробудивши се одмах, Теодор устаде и осети се потпуно здрав.

Човекољубиви Бог, који својим светим Апостолима даде власт над нечистим дусима да их изгоне и да исцељују сваку болест по људима, дарова и овом возљубљеном детету ту исту власт и благодат. И стаде Теодор чинити чудеса у славу Божју. Тако, човек неки доведе к њему у цркви свог лудог сина, молећи га да га исцели. А Теодор, још дете, не знађаше шта да ради, и отказиваше се од таквог дела. Човек пак плачући нуђаше му бич са речима: Слуго Божји, узми овај бич, и претећи биј сина мог и говори: у име Господа мог изиђи, душе нечисти, из овог дечка! - Блажени Теодор поступи тако. И стаде демон у дечаку викати: Изаћи ћу, изаћи ћу, само причекај мало! Пошто се свети Теодор уклони од олтара, демон запомагаше у дечаку: О невоље! о да велике силе Назарећанинове! јер откако дође на земљу, Он наоружа људе против нас, и сада овом досадном деришту даде власт над нама. О тешко мени какво ме дерле изгони! јер не могу да подносим благодат која му је дата с неба. Велика ће беда снаћи род наш од овога малишана, јер ће многе од нас изгонити из тела људских. Ево љуте невоље моје, јер на мени почиње показивати власт која му је дана, те ја изгнан малим дериштем не смем ни да изађем на очи оцу

моме, ђаволу. Када би ми се то догодило од неког старог човека, то не би било за мене тако срамно и прекорно. Проклет дан у који се роди ово опако по нас дериште!

Док је демон тако запомагао, свети Теодор узе уље из кандила, помаза главу бесомучноме дечаку, осени га крсним знаком, и запрети бесу говорећи: Изиђи већ, зли душе, и не булазни више! Бес громко завапи и, бацивши дечка пред ноге Теодорове, изиђе, а дечак оздрави благодаћу Божјом. - Глас о овом чуду брзо се пронесе по целом оном крају, и сви који чуше слављаху Бога.

Желећи да својим пустињачким животом подражава светог Јована Крститеља и светок пророка Илију, Теодор размишљао где би се могао удаљити од људи. И попевши се на највиши врх горе, он тражаше такво пустињачко место, и нађе га под једном високом стеном. Ту ископа себи пештеру, и замоли једног врлинског ђакона да му с времена на време доноси по мало хлеба и воде. И закле га именом Божјим да никоме не говори за њега. И доби од тог ђакона оштри кострет, јер је дотле носио меке хаљине што му је мајка давала. И затвори се у оној пештери, а ђакон му испуни молбу: засу земљом улаз у пештеру, само остави мали отвор кроз који му се могло пружити парче хлеба и крчаг воде. Тако затворен, светитељ проведе две године као жи-ви мртвац у земљи. И нико није знао за њега осим ђакона. Житељи тога села, долазећи у цркву и не видећи Теодора, чудили су се и били у недоумици где се он то денуо. Мислили су најпре да га је одвела са собом војска која је ту недавно прошла. И они молише кнеза те области, и он посла потеру за војском, али Теодора не нађоше међу војницима. Онда мишљаху да су га зверови појели. Мајка и укућани плакаху неутешно за њим као за покојником, и сви житељи села жаљаху за њим. А кад прођоше две године, онај ђакон, побуђен кукњавом Теодорове мајке и страхом да Теодор не умре у оној тескобној земљаници, каза где се налази. Мајка његова с укућанима радосно отрчаше тамо, отворише пештеру и извукоше га отуда као мртва. А он чим угледа светлост дана, изгуби се и дуго остаде без гласа: а ране на његовој глави провреше црвима. И плакаху његови гледајући га, па га одведоше у цркву светог Георгија. Мајка је хтела да га носи дома, да га лековима лечи, али он одлучно одби, и као и раније живљао при цркви

светог великомученика Георгија. И за неколико дана глава му оздрави.

Чувши за све то, епископ анастасиопољски Теодосије дође са свештенством у село Сикео, да види слугу Божјег Теодора. И видевши га удиви се његовом животу; па покренут Духом Божјим он га најпре проведе кроз ниже клиричке степене, а затим рукоположи за презвитера. Тада је Теодор имао осамнаест година. И говораше за њега епископ: Такав је достојан да буде рукоположен пре прописаног времена, пошто у њему живи благодат Божја која надокнађује узраст, јер свети апостол Павле удостоји епископског чина свог Тимотеја иако је био млад. А Теодору рече: Господ који те је удостојио свештенства, удостојиће те и епископства, да пасеш словесно стадо његово. Но прво да се замонашиш. А расти вером и врлинама, и моли се за мене.

Рекавши то, и давши Теодору благослов, епископ отиде у свој град. А блажени Теодор стаде приносити Бескрвну Жртву, достојно стојећи пред олтаром Божјим. Затим зајеле да види света места у Јерусалиму, и нађе себи неког доброг сапутника, и отпутова тамо. Дошавши у Јерусалим, он се са великим усрђем и побожношћу поклони животворном дрвету Крста и светом гробу Господњем, и обиђе и остала света места клањајући им се и молећи се. А посети и тамошње свете Оце који су живели у пустињачком затвореништву и отшелништву, и удостојивши се њиховог благослова и молитвама дође у Хозевитску лавру близу реке Јордана. Архимандриту ове лавре би од Бога откривено о Теодору. По Божјем наређењу Теодор би у овој лаври обучен у монашки образ, па се с благословом врати своме ранијем обиталишту - цркви светог великомученика Георгија.

Ту при цркви стаде живети блажени Теодор, служећи Богу у светости и као Мојсије сијајући благодаћу Господњом, коју имађаше у изобиљу. И исцељиваше сваку болест по људима, и изгоњаше духове нечисте. јер имађаше власт над њима. А његова баба Елпидија, и тетка Диспенија, и мала сестра Влата, нису хтеле да се одвоје од њега. Гледајући његово богоугодно живљење, оне се труђаху да га по својим моћима подражавају, постећи се и молећи се и творећи милостињу убогама од труда руку својих. Али после не много времена његова тетка Диспенија у добром вероисповедању

престави се Господу. Пошто је сахранише, блажени Теодор одведе своју дванаестогодишњу сестру Влату у девички манастир, и уневести је Христу, а блажену Елпидију остави да живи у једној оближњој кући- Девица Христова Влата живљаше светим животом, и после три године отиде непорочна у дворе Бесмртног Женика свог. Чувши за њено престављење, блажени Теодор с радошћу принесе благодарност Богу. Потом Елпидија, по савету светитељевом, оде у оближњи женски манастир при цркви светог мученика Христифора. И преподобни шиљаше Елпидији девојке које су му доводили ради исцељења од разноврсних болести, да их она упућује како да се моле и посте, и да их учи сваком добру.

По одласку блажене Елпидије у манастир преподобни Теодор немаше ко да га служи, зато најми једног слугу. А промисао Божји, хотећи да га учини ловцем људи, стаде му слати неке људе да живе заједно са њим. Најпре дође к њему неки младић Епифаније, покренут богољубивом жељом. И обрадова се блажени Теодор што га Бог не остави сама. И прими Епифанија, и обуче га у монашки лик. И тако га упути у свети живот, да он доби власт над ђаволима, и изгоњаше их из људи. Затим нека побожна жена, коју преподобни Теодор беше исцелио од болести својим молитвама, доведе к њему свог малог сина Филумена, врло паметног и школованог. И ове три слуге Христове, као некада Три Младића у Вавилону, имаћаху к Богу једну љубав и усрђе. А међу њима беше сам Господ Христос који је рекао: Где су два или три сабрана у име моје, онде сам ја међу њима (Мт. 18, 20). После извесног времена сконча у Господу блажени Епифаније, а на његово место дође Јован, врло ревностан у врлинама.

У то време дођоше к преподобноме житељи села Протомарије, молећи га да посети њихово село, јер у близини села беше једно место са мноштвом нечистих духова, тако да нико није могао на миру проћи онуда, ни људи ни стока, нарочито у подне и по заласку сунца. Слуга Божји оде на то место, нареди да му се ископа мала пећина, изтвори се у њој на сву зиму. И све до Ускрса проведе ту у својим уобичајеним пошћењима и молитвама. А демони, не подносећи његов боравак, побегоше одатле,прогоњени молитвама светитељевим као оружјем. И много пута су многи људи чули како

демони цвиле гоњени Теодором. А житељи тога села имали су толику веру у преподобног, да су долазили и узимали земљу из пећине у којој он поживе, па су ту земљу растварали у јелу или пићу, давали је као сигуран лек болесним људима и стоци, и они су се исцељивали.

У том селу Протомарији беше један побожан човек, по занату ковач- Њему преподобни наручи, да му направи од гвожђа келију без крова, тесну тек да човек може стајати у њој. Јер преподобни беше смислио неко необично мучење за своје тело. Када сељаци сазнадоше за наруџбину преподобнога, донеше ковачу много гвожђа, и он направи келију. Сељаци је онда са литијом однесоше преподобноме у село Сикео, и он је намести изнад своје пештере. У њој се он често затварао на дуго време, и стајао као непомични стуб, трпећи сваку временску непогоду, јер, пошто је келија била без крова, то га је лети пекла жега, а зими су га тукли снег и киша, ветрови и олује, и он се смрзавао од хладноће и леда. Но за све то он је био као камен неосетљив и као дијамант тврд. Свемоћни Бог му даде такво трпљење, које је превазилазило природу и ум људски, да се људи диве и славе пресвето име Божје. И он не само ту гвоздену келију изабра за своју добровољну тамницу, него и цело тело своје облагаше тешким гвожђем: на ноге је обувао тешке гвоздене чизме, по мери израђене за њега; на руке је навлачио гвоздене рукавице; на се-бе је облачио тежак гвоздени оклоп, и као појасом опасивао се дебелим веригама; усто носио је тежак гвоздени штап, на чијем је врху био крст.

Распоред његовог живљења био је овакав: о Богојављењу је улазио у пештеру, обложен споменути тешким гвожђем, и безизлазно проводио у њој до Ускрса; а по Ускрсу се затварао у оној гвозденој келији. Он је таквим тешким гвожђем и добровољним тескобним тамновањем мучио тело своје, морећи га и кажњавајући га као заробљеника и роба, да не би изазивало унутрашња искушења. У току свете Четрдесетнице није уопште јео хлеба, већ по мало воћа и неког тврдог двопека, и то само суботом и недељом. А Бог му потчини дивље звери: један страшан медвед долазио је три године к њему и из његових руку узимао храну; тако исто долазио је к њему и вук, и он га је хранио-И ове звери никада нису нападе

никога, иако су долазећи к преподобноме и одлазећи сретале и људе и стоку. То је чудо чинио Бог, прослављајући свога угодника који је Њега прослављао.

Једном, када је преподобни боравио затворен у безкровној гвозденој келији, дође к њему неки човек сав губав, молећи га да га својим светим молитвама исцели. Он нареди губавцу да се свуче, узе воду, и помоли се Богу говорећи: Господе Исусе Христе Боже наш, Ти си пророком твојим Јелисејем очистио од губе Неемана Сирјанина, и сам си, милосрдно сишавши к нама и поставши човек, речју исцељивао губаве, - погледај и сада на нас и на ову воду, благослови је и подај јој целебну силу, да могне очистити од губе овог човека на прослављење светог имена Твог. - Пошто се помоли тако, и воду осени крсним знаком, он је изли човеку на главу и на цело тело, и одмах се човек очисти од губе, и отиде здрав хвалећи Бога. - Исто тако презвитер неки Колирије, који беше губав, дође к светитељу, и само метну на себе светитељеву одећу, и одмах се исцели.

Гледајући таква чудеса и такво житије Теодорово, баба његова блажена Елпидија весељаше се духом. А и она много женскиња упути на богоугодни живот и замонаши, јер бејаше веома добродетељна и подражаваше унука свог у духовним подвизима. Затим се приближи кончини својој, о којој претходно би обавештена откривењем Божјим. И дошавши у последњу посету преподобном унуку свом, и да се опрости с њим, она му исприча своје виђење, говорећи: Чедо моје, и видело очију мојих, видех у откривењу необично дивног младића, златасте косе, одевена у светлу одећу, слична светом великомученику Георгију, како га видимо на икони његовој изображена. Он ми приђе и распитиваше ме за тебе, хотећи да сазна од мене начин твога живота и псалмопјенија. Ја му све подробно изложих. И он ми рече: Када појете псалме, говорите ово: Благословите Господа горе и брежуљци! Затим продужи: Велику си благодат добила, жено, удостојивши се да видиш унука свога у таквом подвижништву. И мени, његовом помоћнику, много дугујеш, а нарочито дугујеш сву благодарност Господу и Богу Творцу, који унука твог учини достојна да буде у броју светих слугу Његових. Ти дакле уђи у покој, јер си се све до сада трудила. - Испричавши ово

виђење преподобном Теодору, блажена Елпидија му даде последњи целив, и оде у своју келију. И разболевши се мало, престаји се ка Господу, и би чесно погребена од преподобног Теодора.

После погребла блажене Елпидије, дође неко из града Анкире и донесе светом Теодору вест да је његова мајка Марија умрла, и саветоваше му да пошаље и узме њено имање, пошто је умрла без наследника. Светитељ му на то рече: Не говориш истину, јер мајка моја није умрла. Али овај одлучно то тврђаше, изјављујући: Својим сам је очима видео мртву. Светитељ опет на то рече: То није истина, јер моја мајка није умрла, нити ће умрети, него и сада живи, и живеће вавек. - И никакву бригу не показа за имање што беше остало иза његове мајке, него се пости целу недељу узносећи Богу усрдне молитве за њену душу.

Док је преподобни Теодор боравио у пештери, к њему дође црквени економ из Илиопоља Галатијског, и са сузама га мољаше говорећи: Смилуј се на мене, слуго Божји, велика ме је невоља снашла: послах слугу мога да скупи црквене приходе; но он, пошто покупи све приходе, побеже не знам куда; трчао сам на све стране и тражио га али га не могах пронаћи- Молим те, помоли се Господу да ми Господ открије где је мој слуга, јер цело имање моје неће бити доста да надокнадим цркви суму коју слуга мој однесе. Светитељ му на то рече: Ако ми обећаш да слугу свога нећеш бити, и да од њега нећеш тражити ништа више осим црквеног новца што је узео, онда ће те Господ утешити и даће ти га у руке. Не обећаш ли пак то, онда га нећеш пронаћи. Економ обећа не само да га неће бити и више од њега узети, него и да ће му од свога дати, само да врати црквено. И говораше економ светитељу: Ја могу само онда мирно својој кући отићи, ако будем цркви надокнадио украдени новац. Тада му светитељ рече: Иди дакле с миром дому свом, и буди без бриге, јер се у Бога надам да ће те Он скоро утешити. - И економ радостан оде дома, чврсто верујући речима преподобнога. А бегунац са црквеним новцем, свезан молитвама преподобнога, стаде на путу у близини села Никеје, и не могаше ни корак даље маћи, а чинило му се да трчи. Уствари, он је стајао на месту као укопан. А људи који су ишли тим путем познадоше га, па га ухватише и одведоше економу. И тако он врати све црквено што беше узео. А економ учини као што је

обећао: пусти га некажњена. И опет оде к преподобноме и заблагодари му.

Потом човек неки о Духовима доведе к преподобноме своју луду жену, коју је ђаво мучио. И кад преподобни запрети духу нечистом, он стаде викати: О муке! Зашто се љутиш на мене, железодерче? Еда ли сам ја крив? Ушао сам у њу против своје воље, јер ме посла мађионичар Теодор Карапос, који живи у селу Мазамији. - А угодник Божји, запретивши ђаволу именом Христовим, истера га из жене.

Исте године у месецу јуну дођоше к преподобноме житељи споменутог села Мазамије, и са сузама га мољаху да пође до њиховог села и отера скакавце, који као облак наиђоше на њихове њиве и градине. Преподобни оде с њима, уђе у њихову цркву, и ноћ проведе у молитви. Сутрадан оде с литијом у поље и, узевши у руку три скакавца, мољаше се Господу за људе. И за време његове молитве поцркаше скакавци у његовој руци. Он онда заблагодари Богу, и рече народу: Децо, хајдмо натраг у цркву, јер ће нам Господ убрзо показати милост своју. - У цркви свети Теодор одслужи божанствену литургију, и другог дана изјутра народ виде где су сви скакавци поцркали у пољу.

Када то виде гореспоменути мађионичар Теодор Карапос, испуни се завишћу према светитељу. Он се и раније љутио на њега што истера из оне жене ђавола кога он беше послао у њу. Љут на светитеља, и завидећи му на чудотворној сили, он призна подручне му ђаволе и нареди им да иду и намртво изударају Теодора Сикеота. А кад ови одоше, не могаху му се приближити, пошто му молитва беше стално у устима, и чекаху да заспи. Али и кад светитељ заспа, благодат Божја излажаше од њега као огањ, те опаљиваше и прогоњаше ђаволе. Но они се опет враћаху и наваљиваху на њега, али опет опаљивани и одгоњени, они се постиђени вратише ономе што их посла. А он их стаде грдити, говорећи им: Заиста је ваша сила ништавна, јер када му се не могосте приближити док он спава, како бисте му ишта учинили будноме? И увераваху га ђаволи: Када му се приближимо, пламен огњени излази из уста његових, и опаљује нас, и ми не можемо да подносимо. - Тада мађионичар, бесан од гнева и киван од зависти и злобе, метну у рибу смртоносни

отров, и посла је преподобноме на поклон. А угодник Божји, када му дође уобичајено време да узме храну, једе од те рибе, али, чуван благодаћу Христовом, остаде неповређен. То веома задиви мађионичара Теодора Карапоса, и он позна Божју силу и ђаволску немоћ. Потресен тиме, он дође к преподобноме, и паде пред свете ноге његове, исповедајући са сузама своје грехе. Затим, спаливши своје мађионичарске књиге и одрекавши се сатанских дела, он прими свето крштење и би веран слуга Исуса Христа. Када се преподобни врати у своју обитељ, тешко се разболе, и очекиваше да ће умрети, пошто виде свете Анђеле где су му дошли, и мишљаше да већ хоће да му узму душу. И плакаше и ридаше, говорећи да још није спреман за одлазак. А изнад њега висаше икона светих бесплатних лекара, Козме и Дамјана. Они му се јавише у виђењу, и по лекарском обичају опипаше му жиле на рукама, и говораху међу собом као да му нема лека, пошто га је снага издала. А њега упиташе: Брате, зашто плачеш и тугујеш? Он им одговори: Зато што се нисам покајао, господо моја, и што остављам своје мало стадо, које још није изведено на пут савршенства и још му је потребно дуго руководство. На то му свети врачеве рекоше: Хоћеш ли да умолимо за тебе Бога да ти продужи време живота? Болесник одговори: Ако то учините, и измолите ми време за покајање, много ћете ми добра учинити, и добићете награду за моје покајање. Онда се свети лекари обратише Анђелима и замолише их да причекају мало. Док они отиду к Цару и Богу и умоле Га за Теодора. Анђели обећаше да ће их причекати. И свети бесребреници Козма и Дамјан одоше к свемоћном Цару, Христу Богу нашем, који је некад продужио живот Језекији за петнаест година, и умоливши Га да Теодору продужи живот, брзо се вратише. Али не сами већ са једним младићем, који је личио на оне Анђеле, само са још светлијом славом. И он рече Анђелима: Оставите Теодора у животу јер је општи Господар и Цар свију умољен, и Он наређује да Теодор остане у телу. - И одмах свети Анђели са оним пресветлим младићем одоше на небо. А свети Козма и Дамјан рекоше Теодору: Устани, брате, и мотри на себе и на своје стадо, јер благи и милостиви Господ наш прими наше молитве за тебе и дарова ти живот, да набављаш непропадљиву храну, која остаје за живот вечни, и да многим душама устројиш спасење. - Рекавши то, свети Врачеве постадоше невидљиви.

Дошавши к себи и осетивши се потпуно здрав, блажени Теодор устаде одмах и захвали Богу. И отада са још већим усрђем приону на псалмопјеније и пошћење. А датом му благодаћу Божјом чињаше чудеса, исцељујући од разних болести и изгонећи ђаволе речју. Глас о његовим чудесима брујао је на све стране, те су многи захваћени дивљењем и умилењем, остављали куће своје и долазили код њега на монаховање. И многи од оних које је он исцељивао од болести, остајали су код њега и служили манастиру. И пошто се накупи много братије, образова се изванредан манастир, и преподобни Теодор постаде архимандрит свога манастира. Но како црква светог великомученика Георгија бејаше мала, те не могаху сви да стану при богослужењу, преподобни се постара и недалеко подиже нову већу цркву у име светог Архистратига Михаила. Поред цркве подиже и конаке за братију. Ученика пак свога Филумена посла к епископу анастасио-пољском, да га рукоположи за јеромонаха, па га постави за игумана новоподигнутог манастира, а сам се повуче у безмолвије, усамљеничко молитвено тиховање. Но пошто се у манастиру употребљавао мермерни путир, појави се потреба да се купи сребрни. Зато преподобни посла свог ђакон у Цариград да купи сребрни путир. Овај оде и купи један блистав, изванредно израђен путир. Но светитељ га одбаци и не хте да литургише са њим, јер својим очима виде да је црн и смрдљив. Ђакон пак хваљаше путир како је од чистог сребра и добро израђен. Преподобни му на то говораше: И ја видим, чедо, да је путир од доброг сребра и лепо израђен, али је оскрвњен неком невидљивом нечистоћом. Ако ми не верујеш, хајде да се коленопреклоно помолимо да ти Господ отвори душевне очи, па ћеш видети. И када се колено-преклоно помолише, не само ђакон него и сва присутна братија видеше да је путир заиста црн као угаљ, и удивише се. Но чим ђакон узе путир у руке, он се опет показа чист и блистав као раније. Ђакон га онда однесе у Цариград кујунцији од кога га беше купио, и каза му због чега преподобни одбацује овај путир. Присећајући се, кујунција се сети да је то сребро купио од једне блуднице, и дивљаше се прозорљивости преподобног оца, и мољаше за опроштај. Он дакле прими натраг путир, а даде други диван за манастир бесплатно, просећи за себе свете молитве. Ђакон донесе овај други путир у манастир и исприча братији од каквог је

сребра био онај први путир. И дивећи се прозорљивости старца, они слављаху Бога.

У то време сељани села Вузије, што је испод Грацианопоља, дођоше к преподобном због ове ствари: они су зидали у своме селу камени мост преко реке; када вађаху камен испод земље на једном оближњем брежуљку, из рупе изиђоше многобројни демони и стадоше нападати и мучити и људе и стоку, а неки као разбојници прављаху заседе крај путева и бијаху пролазнике. Стога сељаци мољаху преподобног, да пође у њихово село и одагна од њих демонску напаст. Преподобни пође с њима, уздајући се у Бога. И кад се приближи селу, демони што беху у људима осетише светитељев долазак, излажаху к њему вапијући: О невоље! о беде! зашто си оставио Галатију и долазиш овамо, железно-ждерачу? Знамо ради чега долазиш, али те нећемо послушати као што те слушају дуси што су у Галатији, јер смо ми свирепији и јачи од њих. - Преподобни им запрети и нареди да уђуте. И сутрадан сабра народ, обиђе с литијом и крстовима село, и попевши се на брежуљак, дуго се мољаше Богу узносећи Му усрдне молбе. И сви демони који беху одатле изишли, силом Божјом опет бише сабрани тамо у облику мува, мишева и зечева. Светитељ их све сатера у ону рупу и запечативши их крсним знаком, нареди да их камењем и земљом зазидају. И тако ослободи од демонске напасти село Вузију. Но он на сличан начин избави и друга села и крајеве и куће које демони нападаху, и из безброј људи изгна зле духове. И од имена његовог демони дршћаху.

Многи ученици преподобнога беху истакнути и велики људи у врлинама: блажени Арсин, затворивши се у тесној келији, провођаше живот у ћутању; трећег дана узимаше храну, и то мало хлеба и дивљег зеља или сочива, и воде под меру; у току свете Четрдесетнице јео је само суботом и недељом, и то суву храну. Сличан живот провођаху и друга двојица Евагрије и Андреј, чији затвори беху у близини Арсина. Ова тројица договорише се да се поклоне светим местима у Јерусалиму; молише оца да им да благослов, и пошто добише, отпутоваше. И бавећи се у Јерусалиму они посетише све лавре и манастире отшелничке у околини. Евагрију се допаде у лаври светог Саве Освећеног^[4], и он остаде у

њој; и поживе свето, делима показујући да је ученик преподобног Теодора. А Арсин и Андреј вратише се у Галатију к свом духовном оцу, и молише га да им да благослов да се раздвоје и иду у посебна места на подвиг молчанија. Тако се Андреј, с благословом оца Теодора, настани на брду Вриана, удаљеном од манастира осам потркалишта. Арсин пак оде у планински крај Потамије, изабра једно место далеко од људских насеља, за које говораху да је обиталиште демона. Ту се помоли Богу, говорећи: Боже, молитвама оца мога Теодора сачувај ме грешног, и заштити од заседа демонских, и помози ми да на овом месту угодим Теби. Онда направи себи најпре келијицу од дрвета, и презими у њој. Затим начини висок стуб и, пошто проведе на њему четрдесет година у великом трпљењу, отиде ка Господу.

Исто тако и Елпидије, руковођен преподобним Теодором, немало успе у врлини. Пошто проведе неколико година поред свог духовног оца, он с његовим благословом оде на исток, настани се близу Синајске Горе и, пошто дуго поживе у молчанију, он преподобнички сконча. А то место после њега синајски оци назваше Елпидијево молчаније.

Но и Леонтије, ученик оца нашег Теодора, беше муж диван у отшелништву. Он је безмолствовао, усамљенички молитвено тиховао у близини места Перматије. Удостојивши се пророчког дара, он је унапред објављивао будуће догађаје. Тако прорече о најезди Персијанаца, и да ће он погинути од њих, што и би. Јер пошто није хтео да изађе из своје безмолвне келије, он би убијен у њој од Персијанаца.

Још и Теодор који се подвизавао на гори Дракону, и Стефан крај реке Псилије, и многи други ученици блаженог оца нашег заблисташе добрим делима. Једни су од њих живели поред њега, а други се подвизавали по разним пустињским местима.

У преподобном Теодору се појави жеља да опет посети света места у Јерусалиму. И узевши са собом два ученика, он отпутова. У то време у Палестини, и у самом Јерусалиму, настаде велика суша; и људи и стока беху у великој невољи без воде; пресахнуше сви ровови и базени, у којима се скупљала вода. Људи много молепствоваху. молећи Бога за кишу, али кишу не добијаху, јер ту благодат Господ

чуваше за угодника свог Теодора, због чега га и доведе у Палестину. А беху тамо неки Галаћани, који су познавали преподобног Теодора и његова чудеса. Они често говораху људима: Ми знамо једног светог оца у нашој земљи, који једном молитвом може сав свет испунити кишом, као некада пророк Илија. - А кад преподобни стиже у Јерусалим, и дође те се поклони животворном дрвету Крста и живоносном гробу Христовом, познаше га они Галаћани, и одмах се пронесе глас о њему у целом Светом Граду и по околним лаврама и манастирима. Радосни због његовог доласка, сабраше се врло многи иноци и целокупно свештенство велике цркве, опколише светитеља и молише га у име патријарха да измоли од Бога кишу сувој земљи. А светитељ одбијаше, изјављујући да је недостојан и грешан. Но они говораху: Надамо се, оче, да ако ти молитве своје придружиш молитвама других отаца, Бог ће се смиловати на нас и послаће нам кишу. На то им светитељ одговори: Ако тако верујете, нека вам буде по вери вашој! - Онда направише литију, и кад људи иђаху с крстовима, светитељ им рече: Децо, промените одело, јер ћете покиснути, пошто ће Господ због вере ваше брзо показати милост своју. А кад беху изван града на једном месту преподобни нареди да литија стане. И он, подигавши руке своје к небу, стаде се усрдније молити, и одмах се појави са запада мали облак, који за један сат покри цело небо. А кад светитељ заврши своју молитву, рече да се литија брзо враћа, да не би покисли. И изненада удари силна киша, просто се облаци провалише, и сви трчаху у град к цркви, пошто веома покиснуше. И киша не престаде док не напоји сву земљу како треба, и напунише се водом сви ровови и базени и долине. А преподобни Теодор, бојећи се да га због овог чуда не стану славити људи, потајно напусти град са своја два ученика, и журно се врати у свој сикеотски манастир у Галатији. Но он и у својој земљи по многим местима чињаше слична чуда на молбу људи: низвођаше кишу, ствараше благопријатне промене у ваздуху, умножаваше плодове у пољу, обуздаваше поплаве и бујице, и претсказиваше будуће догађаје.

На повратку из рата са Персијанцима у Цариград преко Галатије, војвода Маврикије сврати код преподобног оца Теодора ради благослова и молитве. Он му онда прорече да ће ускоро

постати цар. И када се то зби, цар Маврикије[5] написа писмо своје пророку, светом оцу Теодору, просећи молитве за себе и за цело своје царство. А додаде у писму и ово: да иште од њега што хоће. Преподобни Теодор онда посла цару писмо по блаженом Филумену, у коме му писаше да пошаље нешто жита манастиру како би помогли сиротињу која им сваки дан долази. Поводом тога цар нареди својим настојницима у Галатији, да Теодоровом манастиру сваке године дају по шест стоина гомора пшенице. Усто цар поклони цркви и скупоцене сасуде.

Пошто се стадо преподобног оца Теодора из дана у дан множаше и мноштво народа све више долазаше ради његове молитве и исцељења, он растури цркву светог великомученика Георгија, пошто је била веома мала, и на чудесан начин сагради велику. Јер огромном и непокретном камену он нареди да са свог лежишта пређе на друго место. А када су из оближњег села Еварзије возили на колима негашен креч за грађење цркве, изненада наиђе облак; рабације се уплашише да се од кише не упали креч те оштети кола и нашкоди стоци, онда светитељ. молитвом својом раздвоји облак надвоје, те велика киша падаше с обе стране пута, а на креч не паде ни кап; и тако дођоше до места где се црква градила и стоварише сав креч.

Када се црква довршавала, премину епископ анастасиопољски Тимотеј, који беше дошао после епископа Теодосија, и грађани одоше код анкирског архиепископа Павла и молише га да им постави за епископа преподобног Теодора, архимандрита Сикеотске лавре. Архиепископ се обрадова томе, и посла по блаженог Теодора да га са чешћу доведу к њему. У то време преподобни безмолствоваше усамљенички и молитвено тиховаше у своје добровољном затвору пештерском, проводећи време свим срцем у молитви. И када анастасиопољско свештенство и грађани дођоше к њему и мољаху га свесрдно да пристане да им буде епископ, он не хтеде ни да чује. Али они силом отворише затвор, изведоше га и против његове воље, метнуше га у архијерејска кола, и пуни радости и весеља одвезоше у Анкиру. А братија остадоше да плачу и кукају за оцем својим. Преподобни пак посла им ову поруку: Не тугујте, браћо, него ми верујте, да вас нећу оставити, јер

на земљи не постоји ништа што би ме могло одвојити од вас. - А митрополит анкирски Павле постави преподобног Теодора за епископа анастасиопољског, ма да он није хтео да прими такав чин. Када ступи на епископски престо преподобни Теодор, један угледни човек имаде овакво виђење: једна огромна и необично сјајна звезда сиђе с неба на цркву, и својом светлошћу обасја не само град Анастасиопољ и његов крај, него и све оближње градове и покрајине.

И заиста преподобни Теодор би постављен на архијерејски престо као свећа на свећњак, и показа се светлост свету, просветљујући и задивљујући поднебесје својим безбројним чудесима и предивним животом својим. А често посећиваше своју Сикеотску лавру, и утешаваше братију, и освети цркву светог великомученика Георгија коју подиже својим трудом. А каква и колика чудеса сатвори он за време свога епископовања, немогуће је подробно испричати, јер он удвајаше своје трудове и најусрдније се стараше око поверене му пастве. Али је много туговао што му безмолвије би пресечено. А стално га је морила у души неодољива жеља да остави епископство и опет се врати у свој манастир на безмолвије, на усамљеничко молитвено тиховање.

После неколико година он опет зажеље да се поклони светим местима у Јерусалиму. И узевши двојицу од братије из свог манастира, архиђакон Јована и Мартина, он отпутова с њима у Јерусалим. И обилазећи света места јерусалимска, он се не показиваше као епископ већ свуда хођаше као обичан старац. А донесе одлуку да се не враћа у своју епископију, него да остане у неком палестинском манастиру, јер сматраше да је због епископског чина напустио монашке подвиге. И отишавши у лавру светог Саве Освећеног, измоли келију за себе, и остаде у њој безмолствујући од Божића до Ускрса. А после Ускрса она два брата што беху с њим, Јован и Мартин, непрестано наваљиваху на њега, да се врати у своју земљу, али их он не хте послушати. Но једне ноћи јави му се у сну свети великомученик Георгије, и дајући му жезал рече му: Брзо иди одавде у своју домовину, јер не треба да напушташ домовину и живиш овде. Теодор му на то одговори: Не могу да идем у домовину, пошто не желим епископство. Мученик му онда рече: Ја

ћу те ускоро ослободити епископства, само се ти врати, јер многи тугују за тобом.

Пошто овим виђењем би убеђен, преподобни Теодор узе оба ученика и отпутова у своју земљу. А кад се приближише Галатији свратише успут у Друјниски манастир, само претходно преподобни нареди својим сапутницима да не казују за њега које. Монаси пак тог манастира одавно беху чули за преподобног Теодора и желели су да га виде. Пошто га монаси нису познавали, он одседе у манастирској гостопримници, дочекан од гостопримца Аниките. Када монаси распитиваху ученике за старца ко је, они рекоше да је из далеке земље и иностранствује. За вечером, видевши ученике како усрдно једу пошто беху гладни, преподобни им рече: Заиста, децо, једемо као Галаћани. - После кратког времена опет понови то исто. Чувши то, Аникита помисли у себи, да није овај старац из Галатије. После вечере старац по обичају свом леже на земљу да се одмори, а Аникита позва к себи оба његова ученика, и многим молбама наваљиваше на њих да му кажу ко је овај старац. Они му онда казаше да је то Теодор Сикеотски чудотворац, епископ анастасиопољски. Аникита одмах отрча и извести игумана Стефана и братију И сви се веома обрадоваше, јер су одавно желели да га виде. А кад настаде време за јутарња богослужења, и старац пође у цркву, на вратима цркве сrete га игуман са братијом и, павши пред његове свете ноге, поклонише му се као епископу и чудотворцу, и искаху богослов. Затим га умолише да остане код њих неки дан, да би се наслађивали гледањем ангелоликог лица његовог и науживали слушањем медених поука његових. И светитељ остаде код њих доста дана. Док се он бавио у овом манастиру, пронесе се глас о њему у целој тој покрајини, и силан свет стаде долазити у манастир доносећи к преподобном своје болеснике, и он их благодаћу Христовом исцељиваше све.

Одатле преподобни отпутова у своју епископију. Упражњавајући своје уобичајене пастирске трудове, он непрестано размишљаше о томе како да напусти епископство. Још му то саветова и пустиножитељ блажени Антиох, који сврати код њега при повратку из Цариграда. Блажени Антиох беше послат из источних покрајина к цару Маврикију, да га моли да заштити од

варвара град Синофрин. Антиоху беше око сто година, шездесет година он не окуси вина ни уља, а тридесет година не једе хлеба већ само сирово зеље са сољу и оцтом, и пиће му беше вода. Овог блаженог оца, на његовом пролазу кроз Галатију и Анастасиопољ, преподобни Теодор дочека радосно и чесно, и одмори га, и међусобно се утешише многим духовним разговорима. Потом блажени Антиох говорио је ученицима својим о Теодору: Таквог светог човека нити видех нити чух до сада, јер ми Господ откри житије његово. Такође и блажени Теодор говорио је братији својој о Антиоху: У целој источној пустињи не видех и не чух за таквог слугу Божјег. Овог преподобног Антиоха преподобни Теодор упита за савет поводом своје намере о напуштању епископства. Преподобни Антиох похвали његову намеру и саветова му да то учини што пре.

По Антиоховом одласку велика жалост снађе угодника Божјег због неправедног отимања црквених имања. Усто и у епископији својој међу својима имађаше неке потајне непријатеље који, покренути од непријатеља душе на завист и мржњу, дадоше преподобноме отров, и он три дана лежаše без гласа и непокретан као мртвац. И већ градом прође глас о смрти светитељевој. Но после три дана преподобноме се јави пресвета Владарка наша Богородица и обавести га да је узрок његове болести отров који му је кришом дат, и каза му који то учинише; затим извади из своје марамице нека три зрнца и даде му их говорећи: Поједи ово, и никакво те зло неће снаћи. Појевши та зрна, преподобни дође к себи и осети се потпуно здрав. Одмах устаде и принесе благодарност Христу Богу и Његовој Пречистој Богомајци. А злобне непријатеље своје не укори, нити икоме рече реч о њима, него сатвори молитву Богу да им ово не постави у грех. Светом пак великомученику Георгију стално се мољаше да га што пре ослободи епископства, као што му је то обећао у Палестини.

Не треба прећутати ни ово: У Анастасиопољу је постојао одређен разрез, по коме се од црквене имовине архијереју давало сваке године по триста шездесет и пет златника за издржавање- Од те суме преподобни Теодор је трошио само четрдесет златника, а остало је враћао светој Цркви. А поклоне што је добијао са других страна раздавао је као милостињу.

Желећи да коначно напусти епископски чин, он се најпре прилежно и дуго у току многих дана молио Богу, да му се тај поступак не упише у грех. И би му откривено од Бога да му Бог допушта да то учини. И он сабра сав свој клир и све грађане, и рече им: Браћо, знате да ме ви силом отргосте од манастира и приморасте да примим овај епископски јарам. Ја сам вам и онда говорио да нисам способан управљати епархијом, али ме не послушасте и своју жељу испунисте. И ево једанаест година како вам наносим тугу а и ви мени. Стога вас молим, потражите себи пастира који вам може угодити, јер вам одсада ја не могу више бити епископ, него ћу се као бедни црноризац повући у свој манастир, у коме сам обећао да служим Богу у све дане живота свог.

Пошто им то саопшти, он узе свог архиђакона Јована, који бејаше из његовог манастира, оде митрополиту анкирском архиепископу Павлу и моли га да место њега постави другог епископа у Анастасиопољу. И настаде велико расправљање међу њима. Митрополит је несумњиво хтео да блаженог Теодора ослободи епископства, али је говорио да не може наћи човека тако достојнога за тај положај. Преподобни пак Теодор одлучно остајаше при својој намери, изјављујући да је епископски положај за њега бремене које премаша његове моћи и силе. Тада митрополит достави ово питање у Цариград свјатјејшем патријарху Киријаку^[6] и благочестивом цару Маврикију. А они, Богом упућени, написаше митрополиту анкирском да не спречава угодника Божјег који чезне за безмолвијем, за усамљеничким молитвеним тиховањем, већ да му учини по жељи.

И тако, ослобођен епископског терета и многобројних брига и узнемиравања, преподобни Теодор сав радостан оде у свој манастир и настави у својој келији свој безмолвни живот у испосничким подвизима. Често је служио божанствену службу, приносећи Бескрвну Жртву Богу. И удостојаваше се овај угодник Божји да за време литургисања очигледно види благодат Духа Светога како у облику пресветле црвене плаштанице силази одозго на Свете Даре и покрива их. То он каза једноме од саслужитеља својих, јеромонаху Јулијану, мужу духовном и врлинском, када га овај свесрдно мољаше. И кад год је то виђао, преподобни се испуњавао

неисказаног весеља духовног, и чесно лице његово се мењало и просветљавало, и јереји и ђакони који су са њим служили, биваху запрепашћени видећи на лицу његовом неко божанствено сијање. А једном се догоди и ово: у храму светог мученика Антиоха на сам празник овог мученика, шеснаестог јула, светитељ Божји Теодор служаше божанствену литургију, и када наста време узношења Светих Дарова и он по пропису подиже свети Агнец увис и возгласи: Светиње светима! божански Агнец на дискосу подиже се сам од себе у ваздух, уздигнут невидљивом руком, па се опет спусти на дискос на своје место. Ово чудо испуни великим дивљењем и страхом све саслужитеље који окружаваху свету Трпезу. А преподобни Теодор, лијући сузе потоцима и уједно се неисказано радујући, прослављаше Христа Бога, који је истински у својим Пречистим Тајнама.

Желећи да виде преподобног Теодора о коме су много слушали, благочестиви цар Маврикије и свјатјејши патријарх Киријак написаше писмо да дође код њих у Цариград, да се удостоје његових молитава и благослова. Пошто се не могаде оглушити о њихов позив, преподобни отпутова у Цариград и од свих би примљен са великим поштовањем.

У Цариграду се задржа нешто мало времена, али силом Божјом сатвори многа чудеса: слепом дечаку отвори очи, ослабљену жену подиже са одра, многе бесомучнике ослободи од насиља ђавољег, крвоточиву жену излечи молитвом, губавог сина царевог, од лекара напуштеног, очисти и исцели од губе, бездетним супругама својим благословом дарова пород. И учинивши још и многа друга славна дела, и обрадовавши све благодаћу Господњом, врати се у свој манастир.

Потом би касније по други пут, и то већ у време цара Фоке[7] насилника, позван у Цариград од стране свјатјејшег патријарха Томе[8], који после Кирјака дође на патријаршијски престо. А разлог због кога би позван беше овај: У Галатији се догоди необична ствар: у неким тамошњим градовима за време ношења литија са великим дрвеним крстовима, крстови, колебани неком чудесном и неодољивом силом, удараху један од други, бијаху се и ломљаху. То чудо пронесе се свуда; о њему се чу и у Цариграду, и свјатјејши

патријарх посла по преподобног Теодора, молећи га да што пре дође до њега. И кад допутова у Цариград, преподобни би и овога пута чесно дочекан од свију као и први пут. У разговору насамо са њим свјатјејши патријарх питаше за то чудо, и шта би оно значило. Свети Теодор каза да се чудо стварно догодило, али одбијаше да говори шта оно значи, изговарајући се како не зна те непознате тајне Божје. Тада му свјатјејши патријарх паде пред ноге много га молећи. И овим својим смирењем убеди старца да претскаже те будуће догађаје. Старац онда рече: Колебање крстова самих од себе, ударање и ломљење, означава велике беде и разорења који ће наићи на Цркву Божју и на царство грчко, и од спољашњих и од унутрашњих непријатеља; споља ће бити тешка најезда варвара, а унутра ће се хришћани поделити по вери, и почеће један другог гонити, сатирати и уништавати, због чега ће многи храмови Божји опустети и бити разорени; и све ће се то догодити ускоро.

Чувши то, патријарх се силно потресе, и моли преподобнога да се помоли Господу за њега, да му узме душу пре но што се то стане догађати, да не гледа те беде које ће наићи на Цркву. - Преподобни Теодор се задржа у Цариграду још мало времена у цркви светога Стефана; утом се разболе патријарх, и посла к преподобноме, који се беше затворио и упражњавао пошћење, вест о својој болести, молећи га да му испуни молбу. Патријарх му онда поново посла усрдну молбу са жељом да се разреши од тела и отиде ка Господу пре но што се претеће невоље сруче на Цркву. Тада преподобни, и против своје воље, испуни жељу свјатјејшега: помоли се Богу за његово скончање. И посла му овако питање: Заповедаш ли да дођем до тебе, или да се видимо онамо пред Господом нашим? Патријарх му преко изасланика одговори: Не прекидај, оче, своје молчаније; доста ми је што си рекао: видећемо се онамо пред Господом нашим. - И тог дана предвече свјатјејши патријарх Тома с радошћу се разлучи од тела и ка Господу отиде.

По престављењу патријарховом преподобни Теодор се врати у свој манастир, и ускоро се и сам приближи блаженој кончини својој, пошто учини многа и преславна чудеса и изрече многа пророштва о будућности. А пред кончину своју двапут виде светог великомученика Георгија који му се у сну јави. Прво му се јави,

дајући му путнички штап и позивајући га на далеки пут са њима. Затим му се јави јашући на коњу и водећи другог коња, и рече му: Седни, Теодоре, на овог коња, и хајде за мном.

По овоме блажени Теодор закључи, да му претстоји скори одлазак са земље. О томе с радошћу обавести своје ученике, и изјави да ће после Ускрса скончати. И када умираше, виде свете Анђеле где су дошли да га узму, и осмехујући се радосно, предаде у руке њихове своју свету душу. Скончао је у почетку царовања цара Ираклија, око 613 године. Житије његово и чудеса описа ученик његов Елевсије, коме у монаштву преподобни даде име Георгије. Овај Георгије казује за себе да су му родитељи дуго у браку били без деце. Зато су дошли код преподобног Теодора и молили га да им својим молитвама и благословом учини да добију пород. Он узме њихове појасе, благослови их, и дајући им их прорече им да ће имати порода. И роди им се овај Елевсије. Пошто га одгајише, они га доведоше код преподобног и дадоше на службу Богу. И он проведе дванаест година поред преподобнога, и би очевидац неисказаних чудеса његових. Све то он описа веома опширно, а ми овде укратко од њега узесмо. Али и толико је довољно, да бисмо славили чудеснога Бога, прослављаног у његовим чудотворцима, Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и кроза све векове, амин.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ВИТАЛИЈА МОНАХА[9]

У дане свјатјејшег патријарха александријског Јована Милостивог[10] дође у Александрију[11] неки инок Виталије, из манастира преподобног Серида. У својој шездесетој години он изабра себи такво житије, да је људима који суде по спољашности његово житије изгледало зло и развратно, а Богу који гледа и испитује срца - богоугодно и благо-пријатно. А његово житије беше у овоме: жудан да потајно обраћа грешнике и безаконике на покајање, он се сам показиваше пред људима као грешник и безаконик, јер он направи за себе списак свих блудница у Александрији, и за сваку посебно твораше приљежне молитве Богу,

да их одврати од грешног живота њиховог. Сваки дан он је у граду одлазио у надницу као аргатин и радио од јутра до мрака. За свој дневни труд добијао је надницу дванаест новчића; за један новчић куповао је себи боб, и јео га на заласку сунца, јер је цео дан радио постећи се. А увече он је одлазио у блудилиште, давао осталих једанаест новчића једној блудници, говорећи јој: Молим те, ево ти овај новац, ову ноћ сачувај себе у чистоти, и не примај никога на грех. - И онда се затварао с њом у соби. Она би легла и спавала на својој постељи, а он се у једном углу сву ноћ тихо молио Богу за њу све до сванућа. Онда је одлазио од ње заклевши је да никоме не говори о овоме. И тако је стално радио сваки дан: дању је аргатовао као надничар постећи се, а ноћу одлазио код блуднице, и без сна проводио ноћ у молитви. Сваке друге ноћи одлазио је код друге, док тако не би обишао све блуднице, и онда је поново почињао од прве.

А Бог, видећи такво страдање слуге свога, поможе му у намери његовој: јер неке од блудница, постиђене оваквом врлином Виталијевом, устајаху на молитву и, заједно с њим преклонивши колена, мољаху се. Он их онда побуђиваше саветима на покајање, претећи им Страшним судом али и соколећи их надом на милосрђе Божје и наслађивањем вечним добрима на небу. Оне онда, обузете страхом Божјим, дохођаху у умилење и обећаваху да ће исправити свој живот. И многе од њих, одбацивши греховну бестидност, законито ступаху у брак; а друге, желећи да живе у потпуној чистоти, одлажаху у женске манастире, и провођаху своје дане у посту и сузама; треће пак, живљаху у свету безмужно и чисто, издржавајући се трудом руку својих.

И ни једна од блудница није смела никоме објавити целомудрено живљење Виталијево. А кад једна стаде говорити људима да Виталије не долази код њих ради греха већ ради њиховог спасења, чу то Виталије и ожалости се што се обелодањује његово чисто живљење, па се помоли Богу да казни ту жену, како би се остале заплашиле. И одмах по Божјем попуштењу, у ту жену уђе бес и она полуде. Када то видеше остале блуднице, веома се уплашише, и не усуђиваху се више да икоме говоре о светости Виталијевој. А полуделој жени људи говораху: Видиш како те Бог наказа, зато што си слагала, говорећи да тај црноризац не долази код вас ради блуда.

Ето, сад се обелодани да је он блудник. - И саблажњаваху се о њега сви, и свакодневно га укораваху говорећи му: Иди, бедниче, чекају те блуднице! - И пљуваху на њега. А он све кротко подношаше, и с радошћу слушаше прекоре и грдње од људи, тешећи себе тиме што га људи сматрају за таквог грешника.

Када га једном грђаху, он одговори: Нисам ли и ја од тела као и сви људи? Еда ли Бог саздаде црнорисце бестелеснима? Ваистину, и црнорисци су људи. - А други му говораху: Оче, узми себи за жену једну од блудница, и баци монаштво, да га не би брукао. Он пак, тобож љутећи се, одговараше им: Нећу да вас послушам! Какво ми је то добро: узети жену, и старати се о њој, и о деци, и о кући, и зле дане проводити у бригама и труду? А зашто ми ви судите? Еда ли ћете ви одговарати за мене пред Богом? Гледајте ви сваки себе, а мене оставите, јер је свима један судија - Бог, који ће свакоме дати по делима његовим. - Тако преподобни скриваше своју врлину пред људима.

Неки од клирика оклеветаше преподобног Виталија код свјатјејшег патријарха александријског Јована Милостивог, како он, старац, саблажљава цео град одлазећи сваке ноћи у јавне куће код блудница. Али свјатјејши не поверова клеветницима, имајући на уму један ранији сличан случај, када једног целомудреног и светог инока, који беше крстио неку Јеврејку, невино наказа, поверовавши клеветницима, као што о томе пише у његовом Житију (види 12 новембар). Сећајући се тога случаја, свјатјејши подвикну клеветницима Виталијевим, и говораше им: Престаните са осуђивањем; нарочито, не осуђујте монахе. Не знате ли шта се догодило на Првом Васељенском Сабору у Никеји када неки епископи и клирици предадоше међусобне оптужбе цару Константину Великом? Блажене успомене цар нареди да се донесе свећа и све то оптужбе, не прочитавши их, спале. И том приликом рече: Када бих епископа или монаха својим властитим очима видео на греховном делу, ја бих га својом одећом покрио, да га нико други не би видео где греши. - Тако свјатјејши патријарх постиде клеветнике. А слуга Божји Виталије не престајаше старати се око спасења грешних душа.

Једнога дана, када је преподобни Виталије у свитање излазио из јавне куће, срете га неки младић блудник, који је ишао к блудницама ради греха. И овај младић потеже и руком снажно удари старца по образу, вичући: Бедниче и покварењаче, кад ћеш се покајати и престати са својим нечистим живљењем, да не срамотиш више име Христово? Старац му одговори: Веруј ми, човече, да ћеш и ти због мене ништавног добити такав шамар по образу, да ће се сва Александрија слегнути на твоје запомагање.

И после неколико дана преподобни Виталије, затворивши се у својој врло малој келији коју беше направио крај Сунчаних Врата, пресели се ка Господу, и нико није знао о томе. И у то време ономе блуднику што удари шамар преподобном старцу, појави се демон у облику страшног црнца, и снажно га удари по образу, говорећи му: Прими овај ударац што ти га посла монах Виталије.- И одмах човек онај побесне веома и, павши на земљу, ваљаше се, и пену бацаше, и одећу на себи кидаше, и страшно викаше, да се сва Александрија слеже на његово ужасно запомагање. Пошто неколико сати би мучен од беса, он мало дође к себи, и отрча ка Виталијевој келији вапијући: Смилуј се на мене, слуго Божји, јер сагрехих пред тобом, пошто те силно увредих ударивши те по образу, али и ја, по пророштву твом, добих заслужену одмазду. - Вапијући тако, он трчаше брзо, праћен од народа. А кад се приближи старчевој келији, бес га тресну о земљу и побеже. И човек, дошавши потпуно к себи, стаде причати народу како удари старца по образу, и како му старац прорече одмазду. И куцаху на врата старчеве келије, али одговора не би. Тада развалише врата и уђоше, и угледаше старца усред келије где клечи на коленима и као моли се, а света душа његова беше отишла к Богу. У рукама пак његовим беше хартија, на којој стајаше написано ово: Људи Александријци, не осуђујте пре времена, док не дође Господ - Судија Праведни.

Утом стиже и она бесомучна жена, што некада стаде објављивати људима Виталијеву чистоту. Обавештена од Анђела о кончини преподобнога, она дотрча, дотаче се чесних моштију његових, и одмах се ослободи од беса. Усто и хроми и слепи стадоше се исцељивати, дотичући се преподобног. Чувши за престављење преподобнога, све оне жене што се по његовим саветима покајањем

обратише Богу, слегаше се код њега са воштаницама и кандилима, плачући за својим оцем и учитељем. И тада свему народу јавно објавише врлину старчеву, како се ни руком својом не дотаче ниједне од њих, и како је долазио к њима не на грех него на спасење њихово. А народ се срђаше на њих, и говораше: Зашто скривасте од нас светост овога оца, те се ми, не знајући, много огрешисмо о њега, осуђујући га и корећи га? А жене одговараху: Бојале смо се, пошто нам под силним заклетвама забрањиваше да никоме не казујемо ту тајну његову. И ка-да једна од нас стаде казивати људима његову тајну, одмах побесне. И ми ћутасмо, јер се свака од нас бојала такве казне. И дивљаше се народ таквом слози Божјем, који је на тако диван начин скривао светост живота свог пред људима: и док су га сви сматрали за развратног грешника, он је уствари био пријатељ Божји и чисти сасуд Светога Духа. И, стидећи се своје неразумности, људи осуђиваху себе што су осуђивали таквог угодника Божјег и вређали невиног и чистог срцем.

Када о свему томе подробно чу свјатјејши патријарх Јован Милостиви, он са целокупним клиром својим дође к старчевој келији, и угледавши гореспоменуту записку о неосуђивању, и видевши чудеса што се збиваху, рече оним клирицима који клеветаху преподобнога пред њим: Знајте, да сам вам поверовао и безразложно увредио светог старца, онда би ја добио од црног демона онај ударац што га доби онај човек. Но благодарим Бога ја ништавни, што не поверовах вашој клевети, те се избавих од греха и одмазде. - А клеветници, и сви који су осуђивали преподобнога, стиђаху се веома.

Тада свјатјејши патријарх узе мошти преподобног Виталија и, праћен целокупним грађанством и свим покајаним женама које су плакале и нарицале, сахрани их чесно, славећи Бога који има многе тајне слуге Своје. А онај човек што беше настрадао од демоновог шамара, одрече се света и постаде монах. И многи Александријци исправише се примером таквог врлинског живота Виталијевог, и заветоваше се да не осуђују никога. И ми треба да се угледамо на њих молитвама преподобног оца нашег Виталија а благодаћу Господа нашег Исуса Христа, коме слава вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЛЕОНИДА

Отац Оригенов.[12] Пострадао за Христа у Александрији 202. године. Најпре му царским указом све имање одузето, а по том на смрт осуђен. Ориген писао оцу у тамницу: "Оче, ни брини за нас, и не избегавај мучеништва због нас", тојест због деце.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА НЕАРХА

Пострадао за Христа Господа сагорен у огњу.[13]

.

СПОМЕН СУСРЕТА СВЕТОГ АПОСТОЛА НАТАНАИЛА са ГОСПОДОМ ХРИСТОМ

Свети апостол и јеванђелист Јован говори нам у свом Јеванђељу о сусрету светог Натанаила са Сином Божјим јављеним у телу. Натанаило беше из Кане Галилејске (Јн. 21, 2). И када Господ дође у Галилеју Он нађе Филипа и позва га за Собом. А Филип после тога нађе Натанаила и рече му: "Онај о коме писаше Мојсије у Закону и Пророци, нађосмо Га - Исуса сина Јосифова из Назарета". А када Натанаило питаше да ли може бити нешто добро из Назарета, доби одговор од Филипа: "Дођи и види!" Прилазећи да види Господа, Натанаило би од Њега дочекан овим речима: "Ево правог Израиљца, у коме нема лукавства". И том приликом Господ откри Натанаилу да као Бог зна сву његову тајну и оно што је он под смоквом чинио. А он се пре тога под смоквом молио Богу. На то му Натанаило, чисте душе и срца, одговори: "Учитељу, Ти си Син Божји, Ти си Цар Израиљев" (Јн. 1, 44-50).

По страдању и васкрсењу Господа Христа, свети апостол Натанаило беше међу апостолима (Јн. 21, 2) који проповедаху Васкрслог Господа и Његово Јеванђеље, за које на крају и пострада.

НАПОМЕНЕ:

1. Галатија - покрајина у Малој Азији.
2. Грчки цар Јустинијан Велики царовао од 527 до 565 године.
3. Анастасиопољ - главни град Анкирске области у Малој Азији.
4. Свети Сава Освећени подвизавао се у Палестини у другој половини петог и првој половини шестог века, где је и основао овоју славну обитељ. Празнује се 5 децембра.
5. Маврикије царовао од 582 до 602 године.
6. Патрњарховао од 595 до 606 године.
7. Цар Фока царовао од 602 до 610 године.
8. Патријарховао од 607 до 610 године.
9. Овај преподобни Виталије негде се спомиње и 11. јануара.
10. Свети Јован Милостиви патријарховао од 609 до 620 год.; празнује се 12 новембра.
11. Александрија - град у Египту, на обали Средоземног Мора; чувен у старини као средиште трговине, науке и уметности.
12. Ориген - учени александријски богослов и писац (185-254 г.).
13. Изгледа да је овај Св. мученик онај друг и пријатељ. Св. мученика Полијевкта, који се слави 9. јануара.

23. АПРИЛ

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СЛАВНОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА ПОБЕДНОСЦА

Засевши на престо римскога царства безбожни Диоклецијан^[1] се веома стараше за погано идолослужење. Нарочито је много поштовао Аполона^[2] као неког тобожњег предсказивача, јер је у мртвом кипу Аполоновом обитовао демон, који је давао одговоре питачима, лажно пророкујући о будућности, пошто се пророштва његова не збиваху. Једном Диоклецијан упита Аполона поводом

неке ствари[3], и доби овакав одговор од демона: Не могу истински да претскажуем будућност, јер ми сметају праведни људи на земљи, и због њих лажу гатарски трonoшци[4] у идолиштима; ти праведници уништавају нашу силу. - Онда Диоклецијан распитиваше жречеве: Ко су ти праведници на земљи, због којих бог Аполон не може да прориче? Жречеви одговорише: Хришћани су праведници у поднебесју.

Чувши то, Диоклецијан се испуни гнева и јарости на хришћане, и обнови гоњење против њих које већ беше престало. И одмах разасла на све стране царства свог наређење да се убијају праведни, невини и непорочни људи Божји. Тада пустише из тамница прељубочинце, разбојнике и развратнике, а напунише их исповедницима истинитога Бога. Било је страшних призора широм целoга царства: хришћани су стављани на најстрашније муке, и то сваки дан. А када са свих страна, нарочито из источних провинција, стадоше стизати цару извештаји, пуни клевета на хришћане, и у којима су јављали да хришћани низашта не сматрају царско наређење, и да их је бескрајно много, и да их стога или треба оставити на миру у њиховој вери или их ис-требити, тада цар сазва код себе у Никомидију[5] на савет са свих страна ангипате и игемоне, намеснике своје, Кнезове и велможе, и цео сенат. На том скупу цар даде израза својој јарости против хришћана, и нареди да сваки изрази своје мишљење по овој ствари. Пошто су многи говорили много, напослетку цар изригну овакав отров: "Ништа није чесније и потребније него - поштовати древне отачке богове". Пошто ову његову изјаву сви прихватише, он продужи: "Ако се сви са овим слажете и хоћете ревносно то да испуњујете, и ако љубав моју цените, онда се потрудите на све могуће начине да хришћанску веру, која је противна боговима нашим, потпуно истребите широм целoга царства нашег. А да бисте то што успешније обавили, ја вам свим силама стојим на располагању". -Ову цареву реч сви усвојише и похвалише. Но Диоклецијан је још двапут сазивао сенат и саветовао се по овој ствари. И одлука би непоколебљиво утврђена, и народ обавештен о њој.

У то време беше у римској војсци чудесни војник Христов свети Георгије, рођен у Кападокији[6] као син угледних и благочестивих

родитеља. Он измалена би научен побожности. Као дете он остаде сироче, пошто му отац мученички пострада за Христа, а мајка се са њим пресели у Палестину, јер она беше родом из Палестине и имађаше тамо огромна имања и наслеђе. Када порасте Ћорђе, он беше веома леп, кршан и храбар. Стога би узет у војску, где доспе у двадесетој својој години до чина трибуна[7] и доби за старешину једног нарочитог пука. Због показане храбрости у биткама, цар Диоклецијан га произведе за комита[8], за војводу, пре но што се знало да је хришћанин. Тада му је било двадесет година, и мајка му се већ беше упокојила у Господу. И кад се по оном царевом крвничком наређењу стаде вршити истребљење хришћана, Ћорђе беше на служби при цару Диоклецијану. Видевши још првог дана како незнабошци страховито муче хришћане, и дознавши да се неправедно наређење царско не може нипошто променити, он изведе закључак да је ово време врло погодно за спасење. И он одмах раздаде убогима све што имађаше код себе: злато, сребро и одећа; и робовима што беху код њега дарова слободу; за имања у Палестини написа завештање, да се раздаду невољнима, и да се тамошњи робови његови пусте на слободу.

Трећег дана незнабожни цар држаше веће са својим поганим кнезовима о даљем крвничком убијању невиних хришћана. Тада храбри војник Христов свети Ћорђе одбаци сваки људски страх, и, утврђен Богом у страху Божјем, он ступи пред цара усред тог безбожног и безаконог већа, и светла лица и јуначне душе стаде им овако говорити: "Докле ћете, о царе, и ви кнезови и сенатори, који сте одређени да управљате по добрим и праведним законима, искаљивати на хришћанима јарост своју, и умножавати бес свој, и доносити безаконе законе, и изрицати неправедне пресуде над невинима који никога нису увредили? Докле ћете гонити и мучити те невинне људе и приморавати их на ваше безумно безбожје, њих који су добро утврђени у побожности? Идоли ваши нису богови, нису! Не обмањујте себе лажима! Христос је једини Бог! И он је једини Господ у слави Бога Оца, све Њиме постаде, и све се Светим Духом Његовим држи. Стога, или сами познајте истину и научите се побожности, или не узнемирујте безумљем вашим оне који имају и знају истину и побожни су.

Оваквим речима Борђевим и неочекиваној смелости његовој сви се зачудише и на цара погледаше, желећи да чују шта ће он на то рећи. А он, као избеzumљен или громом ошамућен, сеђаше ћутећи; и задржавајући у себи лавину гнева, даде руком знак своме пријатељу, антипату Магнецију, да одговори Ђорђу. Магнеције позва ближе к себи Ђорђа, и упита га: Ко те побуди на таку смелост и велеречивост? Светитељ одговори: Истина. Магнеције га упита: А шта је истина? Георгије одговори: Истина је сам Христос кога ви гоните. Упита га Магнеције: Дакле, и ти си хришћанин? Одговори свети Георгије: Слуга сам Христа Бога мог и, уздајући се у Њега, добровољно ступих пред вас да сведочим о истини.

На ове речи светитељеве настаде граја и комешање и вика у већу. Онда Диоклецијан нареди преко бирова да ућуте, и загледавши се у светитеља познаде га, па му овако говораше: Ја сам се и раније дивио твојој благородности, Георгије! Оценивши те по заслуги за твоју храброст, ја сам те одликовао не малим чиновима. И сада, ма да не говориш у своју корист, ипак ти због твоје памети и храбрости као отац саветујем и препоручујем оно што је корисно по тебе: не лишавај себе војничке славе и части чина твога, и непокорношћу својом не излажи мукама цвет младости своје, већ принеси боговима жртву, па ћеш добити од нас велика одликовања.

На то свети Ђорђе одговори цару: О царе, боље је да ти мноме познаш истинитог Бога и Њему принесеш милу жртву хвале! Он би те удостојио бољег, бесмртног царства, јер је ово царство које сада уживаш - непостојано, ништавно и брзо пропада, те и све што од њега долази - краткотрајно је и ништа не користи примаоцима. Ништа што припада твоме царству не може раслабити моју побожност к Богу моме; и никакав вид мука не може уплашити душу моју нити поколебати ум мој.

Док је светитељ говорио то, цар се сав запали гневом и, не допуштајући му да своју реч доврши, он нареди војницима да Георгија копљима отерају из већнице и вргну у тамницу. Војници се одмах дадоше на посао да то изврше; и када се једно копље дотаче тела светитељева, одмах гвожђе постаде као олово, јер се сави као олово, а уста мученикова беху пуна хвале Богу.

Увевши мученика у тамницу, војници га прострше по земљи лицем горе, ноге му у кладе забише, и камен велики на груди му положише, јер тако нареди мучитељ. Трпећи то, светитељ непрестано узношаше благодарност Богу све до идућег дана. И када се раздани, цар опет изведе мученика на суд. И угледавши како га је тешки камен био пригњечио, упита га: Јеси ли се раскајао, Георгије, или си још непокоран? А светитељ, пошто му груди беху пригњечене, једва могоше говорити, и рече: Зар ти мислиш, царе, да сам ја већ толико изнемогао, те ћу се због тако малог мучења одрећи своје вере? Пре ћеш ти изнемоћи мучећи ме, него ли ја мучен.

Тада Диоклецијан нареди да се донесе велики точак за мучење, под којим беху даске са великим ексерима у облику мачева, рогова, ножева; и беху ти ексери неки прави, неки искривљени, неки повијени као удице. Потом нареди да мученика нага вежу на точак, па точак окрећу, да би оштри ексери, начичкани на даскама под точком, скидали цело тело. Тако мучен, и на парчад кидан, и као трска ломљен, светитељ трпљаше јуначки, и у тој муци он се најпре громко мољаше Богу, затим тихо у себи благодараше Бога, и не пусти ни уздаха, неко као да спаваше и не осећаше.

Мислећи да је мученик умро, цар радосно похвали богове своје, и повика: Где је Бог твој, Георгије? Зашто те не избави од такве муке? - И онда нареди да га као мртва одвежу од точка, а сам оде код жртвеника Аполоновог. И изненада се наоблачи, и настаде страховита грмљавина, и многи чуше глас одозго који говораше: Не бој се, Георгије, ја сам с тобом! - И мало после тога сину велика и необична светлост, и светлоносни Анђео Господњи, блистава лица, појави се у облику прекрасног младића крај точка и, ставивши руку на мученика, рече му: Радуј се! - И нико не смејаше прићи точку и мученику док се Анђео виђаше. А кад он постаде невидљив, мученик сам сиђе с точка, пошто га Анђео Божји беше одрешио и од рана исцелио, и стаде телом потпуно здрав, благодарећи Бога и призивајући Га.

Видевши то, војници се страховито уплашите и запрепастише, па отрчаше и обавестише цара који се још бавио у идолишту око приношења жртава идолима. А за војницима иђаше и свети Ћорђе,

и он иступи пред цара у идолишту. Кад га угледа, цар прво не вероваше да је то Ђорђе, већ сматраше да је то неко сличан Ђорђу. Онда пратиоци цареви, пажљиво посматрајући мученика, познадоше да је то главом Ђорђе. Још и сам мученик велегласно викаше: Ја сам Ђорђе! - И бише сви запрепашћени, и у недоумици ћутаху дуго. А двојица од присутних, претори[9] Анатолије и Протолеон, који беху раније оглашени у хришћанској вери, видећи ово необично чудо, потпуно се утврдише у Христовој вери, и повикаше: Један је Бог велики и истинит - Бог хришћански! И одмах цар нареди да ове ухвате, и без икаквог суда изведу ван града и мачем посеку. И многи други вероваше тада у Христа, али скриваху у себи веру, не смејући је исповедати од страха. И царица Александра, која се такође налазила у том идолишту и видеда мученика чудесно исцељеног, познаде истину. И кад хтеде да јавно исповеди Христа, епарх је задржа, и пре но што цар дозна, нареди да је одведу дома.

Злотворни пак Диоклецијан, који није могао творити никакво добро, нареди да светог Георгија вргну у ров негашеног креча, да га затрпају, и тако оставе три дана. Вођен тамо, светитељ се велегласно мољаше Богу, говорећи: Господе Боже мој, услиши молитву слуге Твога, и погледај на ме, и смилуј се на ме, и избави ме од замки непријатеља, и дај ми да до краја непроменљиво сачувам исповедање светог имена Твог. Господе, не остави ме због грехова мојих, да не би некад рекли непријатељи моји: Где је Бог његов? Покажи силу Твоју и прослави име Твоје у мени непотребном слуги Твом. Мени недостојном пошљи Анђела Твог чувара. Господе, који си пећ вавилонску у росу претворио и света Три младића неповређене сачувао, јер си благословен вавек, амин.

Тако се помоливши и све тело своје крсним знаком оградивши, он се спусти у ров радујући се и славећи Бога. Слуге га онда везана затрпаше у негашеном кречу, па одоше. Трећег дана нареди цар да се кости мученикове изваде из рова са негашеним кречом, јер је сматрао да је мученик сагорео у кречу. И кад слуге разгрнуше креч, нађоше светитеља преко очекивања читава, жива и здрава, и одвезана како стоји, светла лица, са рукама подигнутим к небу, и благодари Бога за сва Његова добротинства. А слуге и присутни

беху избезумљени од ужаса и запрепашћења, и једногласно стадоше величати Георгијевог Бога, називајући Га великим.

Сазнавши за то Диоклецијан нареди да му се одмах доведе мученик. И гледајући га, силно се дивљаше, и упита га: Реци нам, Ђорђе, откуда у теби таква сила, и каквим то мађијама изводиш такве ствари? Сматрам да си веру Распетотога у мађионичарску вештину претворио, да би својим чинима све задивио и себе као велика показао. Светитељ одговори: Ја сам очекивао, царе, да нећеш моћи ни уста отворити да хулиш свемоћног Бога, коме је све могуће, и чудесно избавља од опасности оне који се у Њега надају. А ти, прелашћен ђаволом, отиснуо си се у такву дубину заблуде и погибао, да чудеса Бога мог, која својим очима гледате, називаш мађијама и чинима. Стога плачем због вашег слепила, и називам вас бедницима, и сматрам да сте недостојни мога одговора.

Тада Диоклецијан нареди да донесу гвоздене чизме, начичкане изнутра дугачким клинцима, да их усијају на ватри, обују мученика, па да га онда бијући гоне све до тамнице. У таквој обући гоњеном, мучитељ се ругаше мученику, говорећи: Како је Георгије брз тркач! Георгије, ти трчиш веома брзо - А мученик, тако љуто гоњен и жестоко бијен, говораше у себи: Трчи, Георгије, да би стигао, јер трчиш не као на непоуздано. Затим, призивајући Бога говораше: Господе, погледај с неба и види труд мој, и услиши уздисање окованог слуге Твог, јер се умножише непријатељи моји, и неправедном мржњом омрзнуше ме ради светог имена Твог. Но Господе, Ти сам исцели ме, јер се пометоше кости моје, и дај ми трпљење до краја, да не би некада рекао непријатељ мој: учврстих се на њему! - Тако се мученик мољаше на путу за тамницу. И би бачен у тамницу, изнемогао телом од рана и силно изранављених ногу, али духом бејаше јак, јер целог тог дана и целе ноћи он не престајаше узносити Богу благодарност и молитве. И те ноћи Божјом помоћу он би исцељен од рана, и оздравише му ноге као и цело тело.

Сутрадан свети великомученик би изведен пред цара у позоришту. Са царем беше и цео сенат. Када цар угледа мученика како добро иде и не рамље ногама, као да уопште није био изранављен, веома зачуђен упита га: Шта је, Георгије, јесу ти чизме

биле угодне? - Да, угодне, одговори светитељ. Онда цар рече: Одбаци дрскост, смири се, буди покоран, одреци се мађиоништва, па приступи и принеси жртву милостивим боговима, да те не би многим мукама лишили овог слатког живота. Свети Георгије одговори: Како сте безумни кад силу Божју називате мађиоништром и бестидно се гордите обманом ђаволском! - Диоклецијан бесно погледа, и јаросно рикнувши прекиде мученикову реч, и нареди да светитеља бију по устима да би се научио не вређати цара. Затим заповеди да га воловским жилама бију све дотле док парчад тела његовог и крв његова не покрише земљу.

Иако тако свирепо мучен, свети великомученик Георгије се ни најмање не измени у лицу које беше светло. Дивећи се томе веома много, цар рече својим присутним велможама: Ово код Георгија није ни јунаштво ни сила већ дело мађиоништва. На то Магненције рече цару: Овде има један вешт мађионичар; ако га позовеш, он ће брзо победити Георгија, и Георгије ће се покорити твојој наредби.- Мађионичар би одмах позван, и кад изиђе пред цара овај му рече: Очи свих овде присутних видеше шта учини овај погани човек Георгије. А како он то учини, знате само ви који сте вични мађијама. Стога ти: или Георгијево мађиоништво победи и сатри, и учини да нам се Георгије покори, или га мађионичким отровима уклони из овог живота, те нека он мађионичар умре од мађија. Ја сам му због тога и допустио да живи до сада. - Мађионичар коме беше име Атанасије обећа да ће све то привести у дело идућег дана. Цар онда нареди да мученика држе у тамници, и оде са судишта. А светитељ, одведен у тамницу, призиваше Бога говорећи: Покажи, Господе, милост Своју на мени, управи стопе моје исповедништву Твоме и доврши течење моје у вери Твојој, да се у свима прослави пресвето име Твоје.

Сутрадан цар опет дође на судиште и седе, гледан од свију. А дође мађионичар Атанасије, гордећи се својом мудрошћу, носећи и показујући цару и свима присутнима меке мађионичарске напитке у разним судовима, и рече цару: Нека се сада доведе овде онај осуђеник, па ће видети разноврсну делатност наших богова и силу мојих враџбина. - И узевши један суд, он рече: Ако хоћеш, о царе, да тај безумник послуша тебе у свему, онда нека попије овај напиток. -

Затим узе други суд и рече: Ако је по вољи суду твој да онај осуђеник види горку смрт, нека попије ово.

Цар нареди, и свети Георгије одмах би доведен преда њ на суд. И рече цар светитељу: Георгије, сада ће све твоје мађије бити уништене и престаће. - И нареди да светитеља силом напоје мађионичарским напитком. Светитељ са поуздањем испи отров, и стајаше неповређен радујући се, и ругајући се демонској обмани. Бесан од јада, цар нареди да светитеља силом напоје и другим напитком, пуним смртоносног отрова. А светитељ, не чекајући да га приморавају, сам добровољно узе суд и испи смртоносни отров. И отров му нимало не нашкоди, јер помоћу благодати Божје би сачуван од смрти.

То зачуди цара и цео сенат, а и мађионичар Атанасије стајаше запањен, чудећи се и двоумећи. Затим, после неког времена цар рече мученику: Георгије, докле ћеш нас зачуђивати својим делима? Докле нам нећеш изрећи истину? Какве су то мађионичарске ујдурме које чине те ниподаштаваш муке које ти се причињују, нити ти нашкођују смртоносни напитци? Кажи нам све отворено, јер желимо да те кротко саслушамо.

Тада блажени Георгије одговори: Не мисли, о царе, да људска довијања чине те ми ниподаштавамо муке, већ то чинимо призивањем Христа и силом Његовом, јер уздајући се у Њега ми, тајно поучавани од Њега, ништа не сматрамо најразноврсније муке. Диоклецијан упита: А какво је то тајно поучење Христа Твог? Свети Георгије одговори: Знајући унапред вашу злотворну злоћу, Господ Христос научи слуге Своје да се не боје оних који убијају тело а душе не могу убити, и још рече: Длака с главе ваше неће поганути, и ако што смртно попијете, неће вам наудити (Мт. 10, 28; Лк. 21, 18; Мк. 16, 18). И још чуј, о царе, Његово нелажно обећање нама које Он сажето изрази овим својим речима: Који верује у мене, дела која ја творим и он ће творити (Јн. 14, 12). Диоклецијан упита: А која то дела ви називате његовим? Светитељ одговори: Слепе просвећивати, губаве очишћавати, хромима ход давати, глувима слух отварати, нечисте духове изгонити, мртве васкрсавати. Ова дела, и дела слична овима, јесу Христова дела.

Цар се онда обрати Атанасију мађионичару са питањем: Шта ти велиш на ово? Атанасије одговори: Чудим се како се овај руга твојој кротости говорећи лажу, и нада се да се извуче из моћне руке твоје. Јер ми који сваког дана уживамо у многобројним доброделима бесмртних богова наших, још никада не видесмо да мртвога васкрсоше, а овај човек, уздајући се у мртваца и сматрајући Распетог за Бога, бестидно тврди да је Распети творац великих дела. Но пошто он пред свима нама тврди да је његов Бог творац таквих чудеса и да они који верују у Њега добише од Њега нелажно обећање да и они творе дела која је и Он творио, нека онда овај васкрсне мртваца пред тобом, царе, и пред свима нама, па ћемо се и ми покорити његовом Богу као многомоћном. Ето, недалеко одавде налази се гроб у који је пре неколико дана сахрањен мртвац кога сам ја за живота познавао. Ако Георгије васкрсне њега, онда ће нас истински победити.

Зачуди се цар таквом предлогу Атанасијевом. Гроб пак тај бејаше велик, и налазио се пола стадије далеко. Суд над Георгијем вршио се у позоришту крај градске капије, и из позоришта се видео тај гроб ван града, пошто је у јелина био обичај да своје мртваце сахрањују не у граду него ван града. Цар онда нареди мученику да васкрсне мртваца, и на тај начин покаже силу Бога свог. А антипат Магненције моли цара да Георгија ослободе окова. Пошто скинуше окове са светитеља, Магненције му рече: Сада, Георгије, покажи чудесна дела Бога твог, па ћеш нас привести вери у Њега. - Светитељ му одговори: Бог мој који је из ничега створио све, моћан је да мноме слугом Својим васкрсне тог мртваца, али ви, пошто вам је ум помрачен обманом, не можете да схватите истину. Но ради овог присутног народа учиниће Бог мој то што ви кушачки тражите. Само немојте то приписати мађијама. Ето, мађионичар кога позвасте поуздано тврди да никаква мађија, нити сила икаквог бога, није никада могла васкрснути мртваца. А ја ћу на очиглед свих присутних и чујно за све призвати Бога мог.

Рекавши то, он преклони колена своја, и дуго се са сузама мољаше Богу. Затим устаде и громко се опет помоли Богу говорећи: Боже векова, Боже милости, Боже свих сила, Боже све-могући, Господе Исусе Христе. Ти не посрамљујеш оне који се у Тебе уздају, -

услиши у овај час мене смиреног слугу Твог Ти који си услишавао Своје свете Апостоле на сваком месту у свима чудесима и знамењима: дај овом злом нараштају знамење које тражи, и васкрсни мртваца из гроба, на посрамљење оних који Те одбацују, а на славу Твоју и Твога Оца и Пресветога Духа. О Господе, покажи присутнима да си Ти једини Бог на васцелој земљи, да би познали Тебе, свемоћног Господа, и увидели да се све покорава Твоме мигу. Јер је Твоја слава вавек, амин.

А кад изговори "амин", настаде огромна хука и земља се затресе, те се сви силно препадоше. И надгробни споменик паде на земљу, гроб се отвори, мртвац устаде жив и изађе из гроба, док су сви присутни посматрали то премрли од страха. Затим настаде велика граја у народу: многи се радоваху и хваљаху Христа као великог Бога. А цар и они са њим, испуњени ужасом и неверјем, најпре говораху да је Георгије, велики мађионичар, васкрсао из гроба не мртваца већ неког духа и привиђење, да би обмануо гледаоце. А кад затим увидеше да то није привиђење него човек који је стварно васкрсао из гроба и призива име Христово, они притекоше Георгију и прибише се уз њега, веома збуњени и избезумљени. И не знајући шта да раде, они ћутаху. Атанасије пак притрча и припаде к ногама светитељевим, исповедајући да је Христос свемоћни Бог. И мољаше мученика да му опрости грехе које учини у незнању. :

Но пошто прође прилично времена, Диоклецијан нареди да народ ућути, и стаде говорити овако: Људи, видите ли превару? Видите ли поквареност и лукавство ових мађионичара? Овај најбезбожнији Атанасије, помажући себи сличног мађионичара, даде овоме не отров већ неки чаробњачки напиток који поможе овоме да нас обмане, јер они живог човека својим чинима преставише као мртваца, и својим враџбинама тобож га васкрсоше из мртвих на наше очи. - Рекавши то, цар нареди да се без икаквог ислеђења и суда одрубе главе Атанасију и човеку васкрслом из мртвих, а да светог мученика Христовог Георгија држе у тамници и оковима док он посвршава државне послове и смисли шта ће радити с мучеником. Свети пак Георгије, обревши се у тамници, радоваше се духом и благодарима Бога говорећи: Хвала Ти, Господе, Ти не посрамљујеш оне што се у Тебе уздају. Благодарим Ти што ми

свуда помажеш, и што ми свакодневно чиниш велика добра и моју недостојност украшаваш благодаћу Својом. Но удостоји ме, Боже, Боже мој, да ускоро созерцавам славу Твоју пошто потпуно посрамим ђавола.

Док је свети великомученик био у тамници, к њему су долазили они што због његових чудеса беху поверовали у Христа. Они су златом потплаћивали тамничке стражаре. Долазећи к светом великомученику они су припадали к ногама његовим и учили се у њега светој вери. А болесници међу њима исцељиваху се од својих болести, јер их свети Георгије исцељиваше призивањем имена Христова и крсним знамењем. Тако многи долажаху к њему у тамницу. Међу долазницима беше неки човек по имену Гликерије, прост земљорадник. Њему се догоди те му во паде са брега у провалију, и црче. Чувши за светитеља, Гликерије отрча к њему плачући за својим волом. А светитељ, осмехнувши се тихо, рече: Брате, иди с радошћу, јер Христос мој оживе вола твог. - И он, искрено поверовавши мучениковој речи, оде и затече вола живог, као што му каза светитељ. Па не часећи ни часа, он крену натраг к мученику. И хитајући кроз град, он громко викаше: Заиста је велик Бог хришћански! - Но војници га ухватише и цара о њему обавестише. Цар Диоклецијан, испунивши се гнева, не хтеде ни да види Гликерија, већ нареди да му се без суда одмах отсече глава ван града. А Гликерије радосно као на пир хиташе у смрт за Христа, и престижући војнике он великим гласом призиваше Христа Бога молећи Га да му проливање крви његове урачуна уместо крштења. И тако Гликерије сконча.

Утом неки сенатори обавестише цара како Георгије, седећи у тамници, буни народ, јер многе одвраћа од богова и приводи Распетоме, и чудотвори мађиоништвом, те сви трче к њему. И предложише цару да Георгија опет изведе на суд, па ако се не покаје и не обрати боговима, онда да брзо буде осуђен на смрт. Цар дозвола антипата Магненција па му нареди да за сутра спреми судиште код Аполоновог идолишта, да би јавно судио мученику. Но те ноћи, молећи се у тамници, свети Георгије задрема мало и виде у сну Господа који га Својом руком прихваташе, и загрливши целиваше, и венац му на главу стављаше, говорећи: Не бој се, него буди храбар,

јер ћеш се удостојити да царујеш са мном! Не малаксавај, већ што пре дођи к мени да примиш што ти је уготовљено.

Пробудивши се и радосно заблагодари Богу, светитељ позва к себи тамничког стражара и упути му ову молбу: Једну милост молим од тебе, брате: допусти да слуга мој дође до мене, јер му имам нешто казати. - Стражар допусти, и уђе слуга који је неотступно стајао пред тамницом и веома пажљиво записивао светитељева дела и речи. Ушавши, он се до земље поклони господару свом који је био у оковима, и распрострт крај ногу његових на земљи, плакаше. Но светитељ, подигавши га, наређиваше му да буде весео, и исприча му своје виђење рекавши: Чедо, Господ ће ме скоро позвати к себи. Но ти по одласку мом из овог живота, узми ово моје смирено тело са мојим завештањем, које написах пре мога подвига, с помоћу Божјом однеси га нашем дому у Палестини, и изврши све што сам завештао. Притом имај страх Божји и непоколебљиву веру у Христа. - Слуга обећа да ће све извршити, и пошто се много исплака, светитељ га с љубављу загрли и, давши му последњи целив, он га отпусти с миром.

Сутрадан при изгревању сунца цар седе на судишту и пред њега изведоше светог мученика. Прикривајући свој гнев, цар му стаде говорити кротко: Не изгледа ли ти, о Георгије, да сам пун човекољубља и милости, када имам толико саучешћа за тебе? Сведоци су ми сви богови да веома штедим младост твоју због цветајуће у теби лепоте и памети и храбрости. Ја желим да заједно са мном царујеш и будеш други по части, ако би хтео да се обратиш боговима. Реци нам дакле, шта ти о томе мислиш. - Свети Георгије одговори: Требало је, о царе, да толику милост твоју према мени покажеш раније, а не да тако страшно будеш свиреп према мени. - Саслушавши с уживањем овакве мученикове речи, цар одмах изјави: Ако хоћеш да ми се као оцу с љубављу покориш, ја ћу те узвратити великим почастима за све муке што си поднео. Свети Георгије одговори: Ако пристајеш, о царе, онда хајдмо у храм да видимо богове које ви поштујете.

На то цар устаде хитно и с радошћу, и са целим сенатом и многим народом оде у Аполонов храм, водећи чесно са собом и светог Георгија. А народ клицаше цару хвалећи га што боговима

својим прибавља силу и победу. Кад уђоше у храм и жртва би спремљена, настаде тајац, и сви гледаху у мученика непоколебљиво убеђени да ће он принети боговима жртву. Светитељ приђе Аполоновом кипу, и пруживши руку према њему, њега бездахног упита као живог: Ти ли хоћеш да ти принесем жртву као Богу? Говорећи то, светитељ начини крсни знак према идолу. Тада демон који је живео у идолу овакав глас даде од себе: Нисам Бог, нисам! И ниједан од сличних мени није Бог-Само је један Бог, и то онај кога ти проповедаш. Ми пак од Анђела што служашу Њему постадосмо отпадници и, овладани завишћу, ми варамо људе. Светитељ му на то рече: Како се онда усуђујете да остајете овде, када сам овде дошао ја, служитељ истинитог Бога? - Када светитељ то рече, стаде из идола излазити некакав шум, и звук, и плачни глас. Затим изненада попадале сви идоли на земљу и разбише се. Тада жреци и многи од народа као луди бесно навалише на светитеља, и бијући га и везујући га они довикиваху цару: Погуби овог мађионичара, царе, погуби, док нас он није погубио!

Док су вика и метеж трајали и глас о томе брујао по целом граду, царица Александра, која је дотле била потајна хришћанка, не могаше више то да крије, већ похита тамо где бејаше свети великомученик Георгије. Када чу народну вреву и издалека угледа окованог мученика, она стаде викати велегласно: Боже Георгијев, помози ми, јер си једино Ти свемоћан. - А када се народна врева утиша мало, Диоклецијан нареди да мученика доведу пред њега. Од силне јарости он као луд викну на светитеља: Таквом ли ми благодарношћу узвраћаш за моју милост према теби, о најпоганија главо? Свети Георгије му одговори: Тако сам навикао поштовати твоје богове, о безумни царе! Та застиди се једном да спасење своје приписујеш таквим боговима, који ни себи не могу помоћи, нити присуство Христових слугу поднети.

Док је светитељ говорио то, где, стиже царица Александра, исповедајући смело пред свима Христа Бога. Усто и к ногама мучениковим припадале, и мучитељево безумље пљуваше, грдећи богове и проклињући оне који им се клањају. А цар, избезумљен од великог запрепашћења што види своју супругу како неустрашиво слави Христа и ниподаштава идоле и припада к ногама

мучениковим, упита је: Шта ти би, Александро, те си се прилепила уз овог мађионичара и чаробњака, и тако се бестидно одричеш богова? - Но она се окрену од њега и не даде му оговора. Због тога се Диоклецијан још више разјари и не хтеде даље да испитује ни Георгија ни царицу, него одмах изрече обојима овакву смртну пресуду:

Наређујем да се мачем посече свезли Георгије који је изјавио да је галилејанин и који је много хулио на богове и на мене, заједно са царицом Александром коју је Георгије упропастио мађијама и која је као и он безумно грдила богове.

Тада војници нарочито за то одређени зграбише окованог мученика и поведоше ван града, вукући са њим и благородну царицу. Усрдно му следећи, царица се у себи мољаше Богу шапћући и често у небо погледујући. Но кад дођоше до једног места, царица малакса телом и замоли да мало седне. А кад седе, она наслони главу на зид, и предаде дух свој Господу.

Видевши то, мученик Христов Георгије прослави Бога, и с великом радошћу иђаше молећи се Господу да се и његово течење заврши добро. А кад стигоше на губилиште, он подиже глас свој и мољаше се овако: Благословен си, Господе Боже мој, што ниси дао да ме зубима растргну они који су ме тражили, и што ниси обрадовао непријатеље моје због мене, и што си душу моју избавио као птицу из замке ловачке. Услиши ме и сада, Господе, и буди крај мене слуге Твога у овом последњем часу, и избави душу моју од лукавства ваздушнога кнеза, великога ратника, и од његових нечистих духова. Онима што у незнању свом сагресише против мене не упиши им као грех, него им подај опроштај и љубав Твоју, да би Те и они познали, и тако добили удео у царству Твом са избраницима Твојим. Прими и моју душу са онима који су Ти угодили од памтивека, не узевши у обзир оно што сагресих свесно и несвесно. Сети се, Господе, оних, што призивају величанствено име Твоје, јер си благословен и свепрослављен вавек, амин.

Помоливши се тако, свети Георгије радосно преклони под мач главу своју, и би посечен двадесет и трећег априла 303 године, добро завршивши исповедање, окончавши течење и сачувавши веру чисту. Зато и доби венац правде.

Таква су славља великих подвига храброга војника; такве су његове борбе и славне победе над непријатељима; подвизавајући се тако, он се удостоји непропадљивог и вечног венца. Нека се његовим молитвама и ми удостојимо удела праведних и стајања с десне стране у дан другог доласка Господа нашег Исуса Христа, коме приличи свака слава, част и обожавање кроза све векове, амин.

ЧУДЕСА СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА

У сиријском граду Рамелу зидала се црква од камена у име светог великомученика Георгија. Али пошто у том крају не беше камена од кога би се могли правити црквени стубови, то се такав камен довозио морем из далеких прекоморских земаља. Зато многи богољубиви грађани рамелски одоше у прекоморске земље, да купе камене стубове за цркву. А оде и једна благочестива удовица, пуна усрђа и вере према светом великомученику Георгију, желећи да од своје сиротиње купи један стуб светитељу. И у једној прекоморској земљи она купи изврстан стуб, Довезе га на морску обалу, где рамелски градоначелник, богат човек, утовариваше у лађу неколико стубова које беше купио, и срдечно мољаше градоначелника да и њен стуб прими на лађу и одвезе цркви светог мученика. Али он не услиши њену молбу и не прими њен стуб, већ само своје стубове утовари у лађу и отплови. Тада жена паде ничице на земљу плачући од жалости, и призиваше у помоћ светог великомученика да он како зна учини да њен стуб буде однесен у Рамел у цркву његову. Тако тугујући и плачући жена заспа, и јави јој се у сну свети великомученик Георгије као војвода на коњу, подиже је са земље и рече јој: Што тугујеш, жено, кажи ми. Она му исприча разлог своје туге, и виде како светитељ сиђе с коња и упита је: Где желиш да поставиш стуб? Она му одговори: На десној страни цркве. И светитељ тог часа написа својим прстом на стубу ово: Овај удовичин стуб да буде постављен на десној страни цркве иза првог стуба, да би био други. Написавши то, он рече жени: Помози ми ти сама. И кад

се обоје ухватише за стуб, камен постаде лак, и они га бацише у море.

Такав сан виде жена. И кад се пробуди од сна, не нађе стуб на оном месту. И положивши наду на Бога и на његовог слугу светог Георгија она крену на пут дому свом. Но пре њеног доласка у град Рамел, и пре него што доплови лађа, њен стуб се одмах сутрадан по њеном сновиђењу обрете на обали пристаништа у Рамелу. И када градоначелник са својим стубовима стиже лађом и искрца се на обалу, он угледа удовичин стуб и на њему речи које светитељ прстом својим исписа, а које се беху урезале у тврдом камену као да су у иловачу уписане, и веома се зачуди. И схвативши чудо које учини свети великомученик, и познавши свој грех, он се кајаше што одбаци удовичину молбу и многим молитвама просаше од светитеља опроштај. И доби опроштај од светог Георгија који му се јави у виђењу. И стуб удовичин би постављен на оном месту које беше одредио светитељ по жељи жениној.

После много година Сиријом завладаше Сарацени, и у граду Рамелу, у споменутој цркви светог великомученика Георгија догоди се следеће чудо. Један угледни Сарацен уђе са другим Сараценима у цркву за време богослужења и видевши икону светог Георгија и свештеника како се пред њом моли и чита молитве, рече пријатељима својим на сараценском језику: Видите ли шта овај безумник ради? Моли се дасци. Хајде, донесите ми лук и стрелу да прострелим ту даску. И донесоше му одмах. Стојећи иза свију осталих он затеже лук и пусти стрелу на мученикову икону. Но стрела полете не према икони већ увис, па се онда спусти и зари у руку тог Сарацена и рани је. Он одмах напусти цркву и оде својој кући. Рука га је све јаче и јаче болела, и тако силно отече да је личила на мех. А он горко кукаше од смртоносних болова. Но како у кући имађаше неке робиње које беху хришћанске вере, дозво их и рече им: Бејах у цркви вашег бога Георгија и хтедох да прострелим његову икону, али пошто нисам добро стрељао, стрела се поврати и зари ми се у руку, и ето умирем од неподношљивих болова. А оне га упиташе: Сматраш ли да си добро урадио дрзнувши се да пустиш стрелу на икону светог мученика. Сарацен одговори: Еда ли она икона има силу да учини да се ја овако разболим? Робиње

одговорише: Ми нисмо учене и не знамо шта да ти одговоримо, него дозови свештеника па ће ти он казати о томе што нас питаш.

Варварин послуша савет својих робиња и посла по свештеника. Кад овај дође, он га упита: Хоћу да знам, какву силу има она даска или икона којој си се молио и клањао? Свештеник одговори: Ја се нисам клањао дасци већ Богу моме, Саздатељу свих, а молио сам светог великомученика Георгија, изображеног на дасци, да буде мој посредник пред Богом. Варварин га упита: А шта је тај Георгије ако није ваш Бог? Свештеник одговори: Свети Георгије није Бог већ слуга Бога и Господа нашег Исуса Христа. Он је био човек као и ми, само је претрпео многе муке од незнабожаца који су га приморавали да се одрекне Христа. Пошто је све те муке јуначки претрпео и славно исповедао име Христово, он доби од Бога благодат да чини чудеса и знамења. Ми пак волећи га, поштујемо његову икону, и као у њега самог гледајући ми јој се клањамо, грлимо је и целивамо. Тако и ти радиш после смрти својих родитеља и миле браће; износиш њихово одело преда се, плачеш, целиваш га, као да њих саме пред очима својим имаш. И ми дакле поштујемо свете иконе, не као богове, - не било тога! -, већ као изображења слугу Божјих који преко икона својих чудотворе. Ето, и теби се догодило те си познао силу светог мученика када си се дрзнуо да стрелу пустиш на његову икону. А то се догодило за поуку другима.

Чувши то, Сарацен рече: Шта да радим? Видиш моју отечену руку, имам неподношљиве болове, и већ сам близу смрти. Свештеник му рече: Ако желиш да оздравиш и останеш жив, реци да ти се донесе икона светог великомученика Георгија, постави је изнад свога одра, намести кандило пред њом, припали га, па нека сву ноћ гори, а изјутра узми јелеј из кандила, помажи болесну руку своју, притом веруј да ћеш оздравити, и биће ти тако. - Сарацен одмах замоли свештеника да му донесе икону светог Георгија. Свештеник је донесе; Сарацен је с радошћу прими и учини све онако како га свештеник научи. И када сутрадан изјутра помаза руку своју јелејем из кандила, одмах престадоше болови и рука му оздрави.

Задивљен и обрадован оваквим чудом, овај Сарацен упита свештеника, да ли у његовим књигама има што писано о светом Георгију. Свештеник донесе Житије и страдање светог великомученика Георгија, и читаше му. А он, слушајући пажљиво, држаше у рукама мученикову икону, и светитељу изображеном на икони говораше са сузама као живоме: О свети Георгије! ти си млад, али си био паметан; ја сам стар, али сам безуман. Ти млад - мио си Богу, а ја стар - лишен сам Бога. Молим те, моли за мене Бога твог, да и ја postanем слуга његов. - Затим, грлећи колена свештенику, мољаше га да га удостоји светог крштења. А свештеник не хоћаше, јер се бојаше Сарацена. Али кад виде његову веру и искрену молбу, он га тајно крсти ноћу из страха од Сарацена. А кад свану, новокрштени Сарацен изађе из своје куће, оде усред града, и на очиглед свима стаде са великом слободом велегласно проповедати Христа, истинитог Бога, а сараценску веру проклињати. И одмах се слеже око њега мноштво Сарацена. Но пошто се испунише гнева и јарости, они као дивље звери навалише на њега и ножевима га на комаде исекоше. И тако, овај Сарацен за кратко време изврши добри подвиг исповедништва и доби мученички венац, помаган молитвама светог великомученика Георгија.

На острву Митилини бејаше славна и огромна црква светог великомученика Георгија. У житеља тога острва беше обичај да се сваке године о празнику светог Георгија скупљају у ту цркву и свечано прослављају светитељев празник. За то дознаше Агарјани на острву Криту, и једне године нападоше увече на цркву: они људи који беху око цркве разбегоше се и умакоше од Агарјана, а оне што затекоше у цркви, Агарјани похваташе, везаше, и у ропство одведоше. Међу заробљенима бејаше и један младић. Њега поклатише кнезу агарјанском на Криту.

Када прође година и настаде празник светог Георгија, родитељи овог младића, иако лишени сина, ипак не напустише обичај: сваке године о празнику светитељевом одлазити у његову цркву, и у дому свом приређивати изобилан обед у част и спомен светог Георгија. И када званице стадоше долазити на обед, мајка заробљеног младића опет тркну до цркве која није била далеко, и паде ничице на земљу

плачући и молећи светитеља да јој како зна спасе сина из ропства. И би услишена од брзог помоћника, Јер после завршене молитве она се врати дому свом; званице беху за трпезом; њен муж најпре призва име светог великомученика Георгија, величајући његову помоћ и заступништво пред Богом; затим стаде гостити званице, и послуга са вином стајаше готова; у том тренутку и син њихов, спасен из ропства светим Георгијем, појави се пред њима, држећи у руци чашу са вином и пружајући је мајци. Јер тог тренутка он је на Криту дворио кнеза агарјанског за трпезом; и таман беше налио вино у чашу, и био готов да је пружи господару свом, он се, пренесен, тог часа обрете у Митилини у дому свом са чашом пуном вина. А кад га угледаше званице што беху за трпезом, запрепастише се, и питаху га, где је био, и откуда је дошао, и како се обрете међу њима. Он им одговори: ову чашу напуних вином, да је пружим кнезу, али ме у том часу дохвати један пресветли човек који је био на коњу, посади ме поред себе на коња, и ја једном руком држах чашу а другом се држах за његов појас, и обретох се овде, као што видите.

Чувши то, сви се пренеразише дивећи се овом преславном чуду. И уставши, одадоше благодарност Богу и његовом угоднику, светом великомученику Георгију. Чудо, слично горњем чуду, казује монах Козма. У дане грчког цара Василија, вели монах Козма, кад ја бејех млад, цар одреди војводу, мога господара код кога сам службовао, да иде на острво Кипар. Када стигосмо на Кипар, чусмо за чудо светог великомученика Георгија, које се о његовом празнику догодило у његовој цркви. Тамошњи житељи испричаше нам како је син свештеника, који је служио при цркви светог Георгија, био од Сарацена одведен у ропство, па се сада, на сам празник светог Георгија, обрео поред свога оца у цркви за време литургије. Војвода онда позва к себи свештеника и његовог сина, и распитиваше сина на који је начин дошао од Сарацена. Јуноша онда стаде причати овако: Како је Бог хтео, тако ме је свети Георгије ослободио. Ја пак не знам на који начин дођох; само знам да сам био у ропству ево трећа година. А заробљен сам био на овај начин: отац мој посла ме ради неке куповине лађом, на којој су били и други људи, но на нас нападоше Сарацени и све нас заробише. Мене онда одведоше у Палестину, која је у то време била сва под Сараценима. Тамо служих

господару мом, Сарацену, три године. И ево данас је осамнаести дан откако ми господар мој нареди да му однесем купаћи прибор у опште купатило, пошто је желео да се тако окупа. Окупавши се он ме упита: Ниси ли ми донео опсим[10] да пијем? Ја му одговорих: Нисам, донео, господару. - Он онда полете да ме бије, а ја умакох, дотрчях дома код госпође, узех опсим од госпође, и похитах у купатило код господара. Пут је водио поред хришћанске цркве, у којој се у то време служила света литургија. Ја чух где се у цркви пева после Входа кондак светом Георгију: Воздјелан од Бога показалсја јеси... А беше празник светог Георгија. Чувши то појање, ја горко заплаках: Свети великомучениче Георгије, зар не би пријатан Богу и теби ниједан уздах слуге твога, оца мога? Зашто си презрео његове сузе и молитве, које ти он приноси у твојој цркви за мене, да ме спасеш овог заробљеништва и робовања?

Говорећи тако, ја дотрчях у купатило. А кад ме господар мој виде уплакана, стаде ме љутито тући, и рече ми: Налиј! И ја налих опсим у чашу. А господар нареди: Долиј топле воде! И кад узех суд са топлом водом да долијем у чашу, ја престадох видети господара мог, и повиках: Господару, не видим! - И нека ме сила подиже са земље, и ја више не чух шта говори мој господар, већ чух где се пева песма: Једин свјат, једин Господ Исус Христос, во славу Бога Отца, амин. И угледах себе у олтару, и оца мог како држи свети путир и говори црквењацима: Дајте теплоту (тојест топлу воду). И где ја, стојећи пред њим са сасудом топле воде, хтедох да налијем топлу воду у свети путир. Јер се ја изненада обретох у олтару стојећи пред оцем који је литургисао као што стајох у купатилу пред Сараценом, држећи у једној руци чашу са опсимумом а у другој сасуд са топлом водом. А мој отац, угледавши ме, упита црквењаке: Ко је овај младић? Они му зачуђени одговорише: Не знамо ко је то и откуда је. - А ја бејох ошишан и у сараценском оделу, и рекох оцу: Не познајеш ли ме, оче? Ја сам твој син Филотеј. На то ми отац рече: А зашто је чаша и тај сасуд у твојим рукама, и шта се налази у њима? Ја му одговорих: У чаши је опсим а у сасуду топла вода. Јер ја се налажах са господарем мојим у купатилу близу Јерусалима, и кад хтедох да му пружим ово пиће, ја се тог тренутка обретох крај тебе у цркви.

Отац мој уздрхта од запрепашћења, и замало не испусти из руке свети путир, толико се беше заборавио. А ја испустих на земљу чашу и сасуд с топлом водом, па ухватих оца за руку и рекох: Не узнемиравај се, оче, већ заврши службу. Онда отац мој метну путир на свету трпезу, и подигавши к небу руке узнесе благодарност Богу и одаде хвалу светом Георгију. А чаша коју испустих на мермер не разби се нити се проли; исто тако и суд са топлом водом. И пошто отац заврши службу, загрли ме и целива са сузама, па одосмо дома. А кад се чу да сам дошао, сабраше се у нашем дому сви наши рођаци и суседи, и видевши ме радоваху се и прослављаху Бога и Његовог слугу светог Георгија, који ме у трен ока избави од Сарацена.

Чувши овакву повест свештениковог сина, војвода и сви што беху с њим прославише Бога и светог Георгија, и пошто дадоше њему и његовом оцу велике дарове отпустише их.

Слично предњим чудима постоји још једно чудо светог великомученика Георгија. И то ово. У Пафлагонији[11], у граду Амастриди, живљаше човек по имену Леонтије, са својом супругом Теофаном. Обоје су имали велику веру и усрђе према светом великомученику Георгију. Стално су одлазили у његову цркву, која је била недалеко крај реке зване Партениос, због чега и црква светог мученика би прозвана партенија. Ту цркву они украшаваху сваковрсним украсима од своје имовине из своје љубави према светом Георгију, кога су сматрали за свог покровитеља, хранитеља и заштитника. Сваке године они су чесно и побожно прослављали спомен мучеников: давали су многе милостиње, приређивали богате обеде ништима и убогима и странцима, а и сродницима и суседима. Па су и свог јединца сина назвали Георгијем, јер су стално с љубављу имали на уму и на језику име светог великомученика.

У то време цароваше код Грка Константин Седми[12], син Лава Мудрог. И настаде рат између Бугара и Грка. Бугари са Маџарима и Скитима навалише на грчке земље, пустошаху их и плењаху. То би разлог да се грчка војска мобилише. И пошто Леонтије, житељ града Амастриде, бејаше официр, то и њему би наређено да крене у рат. Но Леонтије беше већ стар, а Георгије син његов беше младић у најбољим годинама и храбар. Зато он намисли да уместо себе

пошаље у војску свог сина. Али најпре он и Теофана одведоше њега у гореспоменуту цркву, и молећи се пред иконом светог великомученика Георгија они говораху: Теби, о свети великомучениче Георгије, препоручујемо нашег милог јединца, кога из љубави према теби назвасмо твојим именом. Ти му буди путовођ, и чувар у рату, и врати нам га читава и здрава, да би, имајући твоје добротинство као плод вере наше према теби, свагда многим добротинствима прослављали твоје старање о нама и твоју заштиту.

Помоливши се тако, они послаше сина у рат. А кад поче борба, Грци најпре победише Бугаре, потом се Бугари прибрасе и стадоше побеђивати Грке, пошто Бог допусти то због грехова. И би страховита сеча, и сила грчка подлеже оштрици противничког мача, да једва ко умаче из те битке. Тада један Бугарин ухвати жива Леонтијевог сина Георгија, и молитвама светог Георгија он би сачуван од смрти. Јер тај Бугарин, видећи да је Георгије млад и диван, поштеде га и одведе у своју земљу. Тамо му Георгије служаше као заробљеник.

Леонтије и Теофана, када чуше да је грчка војска побеђена и када видеше да им се син не враћа, плакаху и кукаху неутешно, држећи да им је син погинуо у рату. И падајући пред иконом светог великомученика у његовој цркви они вапијаху: Зар са таквом надом, мучениче Христов, ми поверисмо теби наше премило јединче, да га разнесу птице небеске и звери земаљске? Зар си тако услишио наше свакодневне молитве и уздахе? Ако за нас старе ниси имао милосрђе, могао си се бар смиловати на његову расцветану младост. Зашто си, угодниче Божји, презрео нашу кукавност?

Тако наричући са потресном кукњавом и јаукањем, они су расплакивали све присутне. Нарочито је мајка непрестано сваки дан горко плакала и нарицала.

Та победа над Грцима догодила се у месецу августу. Пошто прође јесен и зима, настаде април и приближаваше се спомен и празник светог великомученика Георгија. Леонтије и његова супруга, иако беху очајни због свог сина, јер су сматрали да је погинуо у рату, ипак не напустише своје усрђе према светом мученику Георгију, већ по свом обичају припремише богату трпезу. И после службе Божје у цркви, они позваше к себи многе госте: ближње и даљне, странце и

ниште. Сви они бише посађени за трпезу, и за време обеда разговарало се само о Георгију који се није вратио из рата. Родитељи често удараху у плач, а гости их тешаху, нарочито ојађену мајку која је много ридала. Син пак њихов Георгије у ропству вршио је дужност куvara код свог господара. И тог дана кувајући јела он се сећаше родитеља својих на дому, и њиховог празновања; сећаше се сродника, пријатеља и суседа, и говораше у себи: Какве су сада трпезе у дому родитеља мојих? Ко је све за трпезом? Какво ли је сећање на мене? Сматрају ли ме за живог или погинулог?

Помишљајући то у себи, он ридаше горко. А кад дође време обеда, требало је да сам Георгије однесе пред господара неко јело са грнцем. Обрисавши сузе, он узе са ватре врео грнац и понесе. И тог тренутка он се обрете у дому родитеља својих стојећи пред лицем свих званица. О чуда. Сви се запрепастише гледајући изненада пред собом Леонтијевог сина Георгија са врелим грнцем у рукама. А родитељи помислише да виде привиђење. Но кад увидеше да је то стварност а не привиђење, радосно полетеше к сину, и стадоше га грлити и љубити, плачући од неизмерне и неочекиване радости. Тако исто и сви присутни плакаху од радости. И распитиваху Георгија, како остаде жив у рату, и где је био, и како изненада дође дома. А он подробно исприча све о себи; а о своме изненадном избављењу из ропства каза ово: Овога часа рађах у кујни мога господара, и би ми наређено да однесем са грнцем ово јело господару. Ја га узех и понесох, и кад уђох у собу у којој господар мој обедаше и учиних неколико корака, изненада угледах једног војника на коњу; сав је блистао неком неисказаном светлошћу; и он ме узе са овим грнцем, и не знам како ме постави овде пред вама. Кад то чуше, сви, а нарочито родитељи, узношаху велику благодарност Богу и светом великомученику Георгију. А сви једоше и од тог јела. И догоди се друго чудо: јер уколико јеђаху из оног грнца, утолико се умножаваше јело у њему; а грнац беше мали, таман за један оброк једноме човеку; званица пак бејаше врло много, и сви једоше довоље, хвалећи Бога и говорећи: Ето, свети великомученик Георгије посла нам о свом празнику из Бугарске изврсно јело. Затим онај грнац дадоше цркви светог великомученика Георгија са многим благодарношћу и приносима. И чуваше се грнац тај међу

свештеним сасудима црквеним, као успомена на то преславно чудо светог великомученика Георгија.

Та стародревна црква светог великомученика Георгија беше од почетка веома мала, и са временом толико орону, да је била склона паду. И не беше никога ко би је оправио и обновио или нову сазидао. Јер тамошњи житељи беху веома сиромашни. И тако та црква опусте. Но у њој се догоди следеће чудо. Тамо су се скупљала деца и играла се, а међу њима беше једно дете, које су остала деца стално побеђивала у играма и исмевала. Додија то малишану и он погледа према цркви светог Георгија и рече: Свети Георгије, помози ми да и ја победим у играма, па ћу ти донети у цркву добар колач. - И одмах тај малишан победи осталу децу у играма; и то не једанпут, већ и други пут, па и много пута. Затим оде својој мајци и каза јој да је светом Георгију обећао као дар колач, и мољаше је да спреми колач, како би испунио своје обећање светом Георгију. А мајка чедољубива, и још више мученикољубива, ускоро спреми диван колач и даде га сину. Он га онако врућ однесе у цркву, положи пред олтаром, и поклонивши се оде.

У то време четири трговца, пролазећи поред цркве, свратише у цркву да се поклоне светом Георгију, и угледаше изванредан колач, који се онако врућ још пријатно пушио. Тада трговци рекоше између себе: Ово светитељ не требају, поједимо ми то, а место тога приложићемо тамјан. - И кад колач поједоше и пођоше да изађу из цркве, не могаху наћи црквена врата, јер им врата изгледаху као зид, и не могаху изаћи. Онда приложише по један сребрник, али опет не могаху изаћи. Затим приложише један златник, и помолише се светитељу да им допусти да изађу, али не могаху изаћи, јер их још држаше слепило. Тада сва четворица приложише по златник, и усрдно се помолише. И допусти им се излазак, јер нађоше црквена врата отворена, те изиђоше несметано. А ти златници и сребро послужише као почетни прилог за обнову те цркве, јер се глас о том чуду пронесе широм целе земље оне, и многи благочестиви људи приложише потребно злато и сребро, те се сазида нова велика црква од камена, и украси сваком лепотом, и снабде потребним стварима- И збиваху се у тој цркви преславна чудеса у славу Христа Бога, а на похвалу светог великомученика Георгија.

Записано је још и оно чудо светог великомученика Георгија које учини над младићем, смртоносно уједеним од змије. То чудо саопштио је богоугодни монах, ава Георгије. Он је казивао: Када сам једном ишао путем у гору и носио крст у руци, сретете ме један стари монах. И пошто узме од мене крст, он пође испред мене, и после кратког времена он сврну с пута на једну путању, а ја иђах за њим. И гле, показа се стадо оваца, а младић који их је пасео лежаше на самрти од уједа змије. У близини пак беше извор, и старац ми рече: Захвати воду да омијемо крст. - Пошто то урадисмо, ми отворисмо уста младићу и сипасмо му воду којом омисмо крст, и старац рече: У име пресвете Тројице исцељује те слуга Божји свети великомученик Георгије. - И подигнувши се, младић поврати из себе смртоносни отров, и устаде.

Старац упита младића: Испричај ми, како си се јуче клео убогој удовици, чију си овцу, коју ти је она дала да је пасеш, продао за три сребрника? А њој си рекао да је вук појео овцу. Младић одговори: Да, оче, тако је. Него, како си ти то дознао? Старац рече: Док сам седео у својој келији, дојезди к мени човек на белом коњу и рече ми: Софроније, устани и иди брзо до извора што је одавде с десне стране на југ. Тамо ћеш наћи младића кога је змија ујела. А сретћеш тамо монаха који носи дрвени крст. Узми тај крст, омиј га водом, па ту воду дај младићу да пије, и притом говори овако: У име Оца и Сина и Светога Духа исцељује те слуга Божји мученик Георгије. И реци: отсада се не куни именом Божјим, ни светима његовим, нити чини коме кривду, и врати овцу убогој удовици, да ти се што горе не деси.

Када младић чу то од старца, паде му пред ноге, говорећи: Опрости ми, оче, јер је тако; ја сам продао овцу оне жене за три сребрника, и јуче сам је слагао да ју је појео вук. А та жена ме упита: Је ли то истина или лаж? Ја јој се на то заклек: Тако ми Бога истинитог! - И рече ми жена: Не знаш ли да сам убога, и како можеш тако да чиниш? Али тражиће од тебе Бог и свети Георгије, јер ту овцу обећах светом Георгију за убоге о његовом празнику. Ја се дакле, настави јуноша, преварих и сагреших, него молим твоје богољубље, оче, помоли се за мене Богу и светом Георгију, да ми се опрости тај грех. А ја ћу сада дати оној жени три овна за празник

светог Георгија. И до краја свога живота даваћу убогима о празнику тога светитеља десетак од мога стада.

И тако исцељени јуноша, пошто измоли од тог блаженог старца опроштај и молитву, отиде на свој посао, благодарећи Бога и његовог угодника светог великомученика Георгија.

Не треба прећутати оно знаменито чудо које учини свети великомученик Георгије убивши аждају у Сирофиникији крај града Вирита, покрај мора, недалеко од града Лиде, где би погребено тело овог светог великомученика. То чудо изображено је разним иконома старим. А путницима који путују у Палестину показују место где се то чудо догодило. А оно се догодило на следећи начин. Крај града Вирита бејаше врло велико језеро, у коме живљаше огромна аждаја, страشان погубитељ. Излазећи из језера, она је многе људе грабила, у језеро одвлачила, и тамо их прождирала. И народ који је много пута ишао у хајку на њу, она је разгонила и побеђивала. Јер прилазећи градским зидинама она је дисањем својим испуњавала ваздух смртоносним отровом, од кога су се многи разбољевали и умирали. И беше невоља и туга и вапај и плач велики непрестано у том граду, у коме су живели незнабошци. Сви житељи, и сам цар, беху идолопоклоници.

Једнога дана сабраше се житељи града Вирита, одоше код свога цара и упиташе га: Шта ћемо чинити, јер гинемо од оне аждаје? А он им одговори: Оно што ми открију богови, то ћу вам препоручити. - И он путем откривења доби од живећих у идиолима демона, тих убица душа људских, савет који саопшти житељима града. Савет овај: Да не би сви изгинули, треба сваки дан да редом дају своју децу, сина или кћер, оној аждаји за храну. Притом изјави: А кад дође ред на мене, онда ћу и ја дати своју кћер, иако ми је јединица.

Грађани прихватише овај царев савет, или боље савет демона, и одлучише да сви, и старешине и обични грађани, сваког дана дају децу своју за храну аждаји. И то на овај начин: сваки дан се имао остављати на обали језера нечији син или кћер, красно окићени. - И тако су радили, иако су много жалили и плакали за децом својом. А аждаја је излазила и јела децу. Пошто се обредише сви грађани у давању деце, дође ред и на цара. Грађани дођоше код цара и рекоше

му: Ето, царе, ми смо сви по твојем савету и одлуци дали децу своју аждаји, шта сада наређујеш да чинимо? Цар им одговори: И ја ћу дати своју једину кћер, а потом ћу вам јавити што нам богови буду опет открили.

Онда цар дозвољава своју кћер и нареди јој да се најлепше украси. И жаљаше за њом и плакаше силно са целим домом својим, али није могао да наруши одлуку, тобож божанску, а уствари демонску, о приношењу деце на жртву. И он даде своју кћер да је одведу аждаји, као жртву богу адског бездана. А он сам са својима сузним очима посматраше из палате како је воде. И одведоше девојку на одређено место на обали језера, на коме се приносила жртва аждаји. И она стајаше ридајући и очекујући смртни час, у који је аждаја имала изаћи из језера и појести је.

И гле, по промислу Божјем, који хоће да се сви спасу и да се град тај избави и од телесне и од душевне погибљи, наиђе тамо свети великомученик Георгије, војник Небеског Цара, јездећи на коњу и држећи у руци копље. И видевши девојку где стоји крај језера и силно плаче, он је упита због чега ту стоји и тако плаче. Она му одговори: Добри младићу, бежи брзо одавде са коњем својим, да не би заједно са мном погинуо. Светитељ јој на то рече: Не бој се, девојко, већ ми кажи шта ишчекујеш, док те народ издалека посматра? Девојка му одговори: О изврсни младићу, видим да си јуначан и храбар, но зашто желиш да умреш са мном? Бежи брзо са овог места. Светитељ јој онда рече: Нећу отићи док ми не кажеш истину, због чега овде стојиш и плачеш, и кога очекујеш.

Девојка му онда исприча све редом о аждаји и о себи. На то јој свети Георгије рече: Не бој се, девојко, јер ћу те ја у име Господа мог, Бога истинитог, избавити од аждаје. Она одговори: Добри војниче, не жели да погинеш са мном него бежи, и избави себе од горке смрти; доста је да ја сама овде погинем, јер и мене нећеш избавити од аждаје, и сам ћеш погинути.

Док девојка говораше то светитељу, гле, појави се из језера она страшна аждаја, и стаде се приближавати својој уобичајеној жртви. Видевши аждају, девојка крикну силно: Бежи, човече, ево аждаја долази! - Свети Георгије се прекрсти, и призивајући Господа рекавши: У име Оца и Сина и Светога Духа, полете са коњем на

аждају, снажно јој зари копље у грло, пригњечи је уз земљу, а коњ је ногама гажаше. Затим свети Георгије нареди девојци да својим појасем веже аждају и води је у град као кротког пса. А народ са запрепашћењем посматрајући где девојка води аждају, стаде бежати од страха- Онда им свети Георгије рече: Не бојте се, него се уздајте у Господа Исуса Христа, и верујте у Њега који ме посла к вама да вас избавим од аждаје.

И свети Георгије уби аждају мачем усред града, а људи извукоше њен труп изван града и огњем спалише. Тада цар тога града и сав народ повероваше у Христа и примише свето крштење. И би крштено тада двадесет и пет хиљада људи осим жена и деце. И на том месту потом би подигнута велика и прекрасна црква у име Пречисте Дјеве Богородице, кћери Небеског Цара Бога Оца, и мајке Сина Његовог, а невесте Духа Светог, у име светог победоносца Георгија, пошто је избавио ону девојку од видљиве аждаје. Он исто тако чува непорочну цркву Христову, и сваку душу православну помоћу својом од невидљивог прождиратеља у бездану ада, и од греха као од змије смртоносне.

Но овде се додаде и друго чудо: када се потом освећивала та црква, подигнута у име Пречисте Дјеве Богородице, и у част светог победоносца Георгија, онда у знак изливане благодати божанске, потече из олтара извор воде живе, исцељујући сваку болест код свих који с вером прибегавају, у славу Онога који је извор Живота, самог Цара славе, Бога у Тројици, Оца и Сина и Светога Духа, хваљеног вавек у светима Његовим, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА

**АНАТОЛИЈА, ПРОТОЛЕОНА, царице АЛЕКСАНДРЕ,
ГЛИКЕРИЈА, АТАНАСИЈА, ВАЛЕРИЈА,
ДОНАТА и ТЕРИНА**

Ови сви свети мученици, сем царице Александре, повероваше у Господа и пострадаше видевши чудеса и мучења светог великомученика Георгија. Царица пак Александра супруга Диоклецијанова, и раније је била хришћанка. Само видећи течење,

чврстину и чудеса светог великомученика, она јавно изјави да је хришћанка. Зато и пострада.[13]

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА

Новомученик Христов Георгије беше са Кипра: млад по годинама, леп по спољашњости, мудар по уму, целомудрен по владању. Оставивши свој завичај, он оде у Птолемаиду (у Палестини), и тамо ступи на службу као слуга код једног европског конзула. За кућу свога господара Георгије је купио јаја код једне сиромашне Туркиње, која имаше одраслу кћер. На томе позавидеше њене комшинице Туркиње. И једнога дана када Георгије по обичају свом оде код те Туркиње да купи јаја, он затече њену кћер саму код куће. Комшинице Туркиње искористише ту прилику, дотрчаше и нададоше вику, оптужујући Георгија како је тобож обећао да се потурчи и узме за жену себи ту девојку. На њихову вику слеже се много агарјана, дохватише младог Георгија и одведоше у судницу, вичући што и жене и лажно оптужујући светог младића. Упитан од судије је ли истина то што на њега говоре, Георгије одговори слободно и јасно: Ја никада тако нешто не само нисам рекао него ни помислио; а ови ме из пакости клеветају; ја сам се родио хришћанин, и хришћанин хоћу да умрем.

Тада му стадоше обећавати огромне дарове, и почести, и славу, али им све беше узалуд. Онда употребише разна мучења, али ни тиме не могаху придобити младог хришћанина, јер он беше чврст у вери Христовој. Због тога судија изрече против Георгија смртну пресуду. Тај дан беше петак. А из џамије што је крај мора, многи Турци беху изашли и стајашу разговарајући међу собом. Утом наиђоше са окованим у синцире светим мучеником, и прочиташе смртну пресуду пред овим Турцима. Они стадоше ласкама и обећањима наговарати младог мученика да се потурчи. Но млади мученик их храбро изобличи. А Турци, увидевши да је Георгије непоколебљив у својој хришћанској вери, окружише га, и многи са откоченим пиштољима у рукама, викаху сложно: или да их послуша или ће на лицу места бити убијен. Међутим, храбри мученик

Христов, подигнувши к небу усинцирене руке своје, узвикну громким гласом: Господе Исусе Христе, прими дух мој и удостоји ме Царства Твога!

Чувши то, Турци опалише пиштоље на мученика, и он се сруши на земљу. Онда Турци потегоше ножеве и сво тело мучениково избодоше. Утом изненада настаде страховита бура на мору и олуја; огромни таласи запљуснуше бедеме на којима лежаше тело светог мученика, и спраше свету крв његову; а престрављени Турци отрчаше и позваше хришћане, те ови дођоше и с побожношћу узеше свето тело мучениково, однесоше у цркву и тамо чесно погребеше. И бура престаде, пошто као слушкиња послужи светом мученику. А после погребња чесног тела мученикова, Господ прослави светог мученика, и због његове божанствене вере учини и ово чудо: у току три ноћи појављиваше се огњени стуб који се пружаше од неба до светитељева гроба, и сав се град сијаше од преслатке светлости што се лила из тог огњеног стуба. И многа чудеса збиваху се, и збивају се, на гробу светог новомученика Георгија, у славу Оца и Сина и Светога Духа, једног Божанства и Царства, коме приличи свака слава, част и поклоњење, сада и увек и кроза све векове. Амин.[\[14\]](#)

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЛАЗАРА НОВОГ

Овај новомученик, Лазар, беше родом Бугарин из Габрова. Као младић остави своје место рођења и оде у Анадолију, то јест на Исток. У неком селу близу Пергама, званом Сома, чуваше Лазар овце. Но као хришћанин изазове гнев Турака против себе, и би бачен у тамницу од некога аге 7. априла 1802. године. После дугих мучења и паљења коже, удова и језика, и разних других нечовечних истјазана, која Лазар јуначки поднесе из љубави према Христу, овај млади мученик би обешен, 23. априла 1802. године, у својој 28.. години. Господ га прими у вечне дворе Своје, и прослави га на небу и на земљи. Над моштима св. Лазара, које хришћани побожно погребеше, догодише се многобројна чудеса, која описа преподобни јеромонах Никифор Хијоски, који му и службу написа.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ БЛАЖЕНОГ ГЕОРГИЈА ШЕНКУРСКОГ

Христа ради сулудог

Подвизавао се подвигом јуродства Христа ради у граду Шенкуру, у петнаестом веку. Преставио се 1462. године.

НАПОМЕНЕ:

1. Цар Диоклецијан царовао од 284 до 305 године.
2. Аполон - један од најомиљенијих грчкоримских незнабожачких богова. Сматран богом сунца, просвете, уметности, друштвеног благостања и предсказивања будућности.
3. У свима већим тешкоћама незнабожачки цареви су се обично обраћали за савет жрецима - служитељима идола, који су им тобож откривали вољу богова. Овај обичај је нарочито био развијен у старој Грчкој. Тамо се изузетно славило Делфинско Прорицалиште (Оракул), где су постојале нарочите жене - прорицачице (питије).
4. На трножне столице седали су незнабожачки жреци, када су постављали питања својим боговима.
5. Никомидија - у старини велики малоазијски град у североисточном углу залива на Мраморном Мору. Основан у трећем веку пре Христа од витиниског цара Никомеда I, од кога је и име своје добио. Данас се на месту некада славне Никомидије налази малено насеље Исмид.
6. Кападокија - област у Малој Азији.
7. Висок чин у војсци, отприлике пуковник.

8. Комит - код старих Римљана најстарији војни старешина, који је пратио цара на његовим путовањима. Пошто су комити сачињавали свиту цареви и уједно са тим били цареви саветници, њихово се звање веома ценило.
9. Претор - градски судија.
10. Опсим је пиће које Сарацени пију пошто га разблаже топлом водом.
11. Пафлагонија - малоазијска покрајина.
12. Константин (VII) Порфирородни царовао од 912 до 959 год.
13. Видети о њима под данашњим даном: Страдање светог славног великомученика Георгија.
14. Свети Георгије пострада у Птолемаиди 1752 године.

24. АПРИЛ

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА

САВЕ СТРАТИЛАТА[1] и с њим седамдесет војника

Христов мученик Сава живљаше у Риму у време цара римског Аврелијана[2], и имаше стратилатски, тојест војводски чин. Пореклом беше од Готског племена.[3] Усрдан и веран слуга Небеског Цара, Господа нашег Исуса Христа, он посећиваше хришћане по тамницама, служећи им својим имањем, и учвршћујући их у трпљењу, и побуђујући их на неустрашиве подвиге. Он беше тако узвишен врлинским живљењем, да због велике чистоте и подвижништва доби од Бога власт на духовима нечистим, и изгоњаше их из људи. Када би оптужен код цара као хришћанин, и доведен преда њ на суд, он смело исповеди Господа Христа, и баци пред цара свој војнички појас одричући се уједно и војводског чина. И показа се готов на све муке за Христа Господа.

Онда неустрашиви мученик би обешен и бијен, и свећама опаљиван, и у казан пун кипеће смоле бачен; али чуван невидљивом силом Божјом он изађе из казана читав и неповређен. Када такво чудо видеше, седамдесет војника примише веру Христову и велегласно исповедише Христа. По наредби царевој они одмах бише посечени, и примише од Христа венце мученичке. А свети Сава, бачен у тамницу, удостоји се виђења и окрепљења: јер кад се у поноћи мољаше, јави му се Господ Христос у великој светлости и слави, крепећи га да се не боји него да буде храбар. И кад по други пут би изведен на суд, најпре покушаше да га разним ласкама придобију за идолопоклонство, па га затим претњама и љутим мукама примораваху на идолопоклонство. Али он остаде непоколебљив у вери. Зато би осуђен на смрт потопљењем у воду. И

бачен у реку дубоку, где предаде душу Богу, 272. године. И душа му оде ка Господу, коме је веран остао у мукама многим.

**СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА
ЕВСЕВИЈА, НЕОНА, ЛЕОНТИЈА, ЛОНГИНА
и осталих с њима**

Након кончине славног великомученика Георгија цар Диоклецијан (284-305 г.) нареди да сви хришћани широм царства, а нарочито они који се налазе по тамницама због мучеништва и чудеса светог Георгија, принесу жртве боговима, па они који то учине да се пусте на слободу, а оне који се не покоре, немилосрдно мучити и онда поубијати.

У то време беху у тамници ови свети мученици: Евсевије, Неон, Леонтије, Лонгин и остали с њима до четрдесет. Јер они, видевши чудеса светог Георгија, повероваше у Христа и смело Га пред свима исповедише као Бога и Господа. Због тога бише похватани, оковани и у тамницу затворени. А кад их изведоше на суд пред мучитеља, они се не одрекоше Господа Христа, и богове незнабожачке изружише. Зато их обнажише, растегоше, бише, о дрво обесише и стругаше док им месо не попада на земљу и утроба им се не просу. Најзад им отсекоше свете главе; и скончавши тако, добише царство небеско.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАЈКЕ НАШЕ ЈЕЛИСАВЕТЕ
ЧУДОТВОРКЕ**

Блажена Јелисавета би од утробе материне изабрана за службу Христу Богу. Јер њено рођење би по божанском откривењу њеној матери, којим је унапред обавештена да ће родити девојчицу која ће бити изабрани сасуд Светога Духа. У раној младости ступи Јелисавета у монаштво у манастиру светог Козме и Дамјана у Цариграду, кога подиже побожни цар Јустин (518-527 г.) и сва се предаде на службу Богу. Сматрајући себе невестом бесмртног женика Христа, она Му је служила у анђелском чину са девојкама инокињама, постом и трудовима морећи тело своје. Због тога доби од Господа дар да исцељује не само телесне болести већ и душевне: јер молитвом она исцељиваше сваку телесну болест по људима, а речима и богонадахнутим поукама лечаше душе људске, упућујући их на покајање и на сваку врлину. Носила је само једну хаљину од оштре длаке, и тело јој се смрзаваше од мраза, али јој дух свагда гораше пламеном божанске љубави.

Када би постављена за игуманију, преподобна Јелисавета показа велике подвиге бринући се о спасењу сестара; уздржање њено беше неизмерно; многе године проведе не једући хлеба већ само зеље и воће; за живота свог никада не окуси ни јелеја ни вина; много пута постила је, као велики Мојсије, по четрдесет дана, не једући ништа. Подражавајући цариниково смирење, она три године не подиже к небу своје телесне очи, док је душевним очима стално гледала ка живом Богу на висинама, созерцавајући богомислијем Њега на престолу високом и преузвишеном, опкољеног Серафимима. Ум се њен није бавио земаљским стварима. А када је по обичају свом узносила насамо поноћне молитве, њу је сву обасјавала и просветљавала небеска светлост.

Преподобна Јелисавета чинила је и чуда: Молитвом својом она умртви огромну и страшну змију; исцели жену једну која је много година боловала од течења крви; изгонила је из људи нечисте духове; и многа друга чудеса творила, не само за живота већ и после смрти, јер по блаженој кончини њеној (у 6. веку) чудотвораше гроб њен, исцељујући од разних болести. "Усто и прах узет од моштију њених, дарова слепима прозрење, да би се славио због ње Христос Бог наш, прослављен у светитељима Својим.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ТОМЕ ЈУРОДИВОГ

Свети Тома је иноковао у једном манастиру у Келесирији. Послом манастирским одлазио је у Антиохију, јер је тамо било манастирско имање, а и набављао је потребне ствари за манастир. Кад год је долазио у град, Тома се правио луд Христа ради. Неки Анастасије не хте му дати тражену милостињу за манастир него му удари шамар. Присутни људи стадоше с гневом негодовати на Анастасија што ошамари старца. А блажени Тома пророчки им рече: Отсад нити ћу ја што примити од Анастасија, нити ће ми Анастасије моћи што дати.

И зби се пророштво светог инока: Анастасије умре после једног дана, а блажени Тома враћајући се у манастир сврну на починак у болницу крај цркве свете Ефимије и предграђу Дафна, и ту се разболе и пређе у бесмртни живот. И би погребен на месту где се странци погребују. Сутрадан пак у два часа по подне погребеше изнад старца Томе неку жену странкињу која беше умрла. Но у шест сати по подне земља избаци жену. И сви се веома зачудише томе. Али опет исте вечери погребеше ту исту жену у исти гроб, но другог дана нађоше је опет избачену из гроба, па је онда узеше и погребеше на другом месту. А када прође неколико дана, опет би погребена нека друга жена изнад аве Томе, јер житељи тога места не разумеше, да свети старац који почива у Господу не трпи да жена буде погребена изнад њега. Но кад земља избаци и ту жену, онда разумеше да свети старац не жели да ма ко буде сахрањен изнад његових моштију.

Тада известише о томе патријарха Домна.^[4] Он нареди да сви грађани изађу у Дафну са свећама и песмама, да одатле пренесу у град мошти светитељеве, и положи их у гробници у којој су лежала многа тела светих мученика. И над светитељевим моштима подигоше црквицу. И биваху многа исцељења од моштију преподобнога. И молитвама његовим престаде помор у Антиохији, због чега Антиохијани одредише да сваке године његов празник свечано прослављају, хвалећи Христа Бога, коме слава вавек, амин.

Престави се свети Тома у Дафни, предграђу Антиохије, у време патријарха Домна.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ПАСИКРАТА И ВАЛЕНТИОНА

Ови свети мученици беху пореклом Словени, из Доростола у Мизији (на Балкану). Беху војници за време владавине игемона Авзалана. Не хотећи да принесу жртве мртвим идолима, јер беху хришћани, бише мучени за Христа и најзад погубљени у трећем веку.

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ДУКЕ

Свети Дука беше родом са острва Митилене (у Јегејском мору). Беше млад, врло леп, целомудрен, и непријатељ телесних наслада. Пошто беше одличан кројач, многе аге и велможе позиваху Дуку да им шије одело. Због тога он одлажаше у многе великашке куће. Но догоди се да се у њега заљуби једна велика госпођа, високог порекла и достојанства. Да би придобила Дуку, она му стаде најпре давати поклоне, затим му говораше речи љубавне, заводничке, демонске. Али Дука, чист душом и телом, запрепасти се од оваквих непристојних речи, јер се није надао да од такве госпође чује тако нешто. Он се на све то само прекрсти, и побеже, и више није одлазио у ту кућу, угледајући се на дивног целомудреног Јосифа. А та госпођа, видећи да Дука више не долази њиховој кући, посла по њега и позва га, али Дука не оде. Тада она сама оде у његову радњу, и рече му: Чуј ме, младићу, дођи у мој сарај, и никога се не бој. Мој муж је на путу. А ако хоћеш да се одрекнеш своје вере, ја ћу те узети за мужа. Ако пак не желиш да ми будеш муж, ја ћу те начинити првим у мојој палати. Нећеш ли да се потурчиш. ти остани хришћанин, само дођи код мене.

То и многе друге сличне ствари рече Дуки ова нова Египћанка. Најзад му каза: Ако ме не послушаш, онда знај, изгубићеш живот. - Рекавши то она оде. А млади Дука, имајући у срцу свом божанску љубав Господа нашег Исуса Христа, ни у шта не урачуна ни ласке ни застрашивања ове разблуднице, н више не оде у њену палату. Међутим она поново посла по њега, позивајући га да јој дође. И кад најзад увиде да Дука неће да се одазове њеној жељи, она се страховито разјари, и реши да га погуби, да га не би гледала више и жудела за њим. Зато проклетница оде к везиру, и престави му ствар сасвим обрнуто Имам, говораше она везиру, једног кројача који шије хаљине за моју палату, и ја га позвах да му дам да сашије неке хаљине. Он дође, и рече ми непристојне и безобразне речи, које од стида не смем да изговорим. Зато га ја избих, и он побеже. Сада се он налази у својој радњи; и ја желим да га погубиш. - Везир јој обећа да ће јој испунити жељу, макар он био и високог рода. И одмах посла субашу, те доведоше Дуку. Везир упита госпођу: Шта предлагеш да му урадим? Она одговори: Ако се потурчи, остави га у животу. Ако пак неће, ти га обеси.

Везир најпре благо и кротко наговараше Дуку да се потурчи, обећавајући му многа блага и велике почести. Но кад виде да Дука за све то неће ни да чује, он нареди те Дуку жестоко и дуго мучише. Међутим Дука остаде чврст и непоколебљив. Увидевши да Дука нипошто неће да се потурчи, везир нареди те Дуку живог одераше, па му кожу у море бацише, а њега обесише. И тако блажени Дука сконча, и доби венац мучеништва, и узиђе на небо међу свете Мученике, да заједно са њима вечито слави Господа нашег Исуса Христа, коме част и слава и поклоњење, сада и увек и кроза све векове. Амин.[5]

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА НИКОЛАЈА[6]

Новомученик Христов беше на служби код једног аге, у кога отац његов беше надзорник имања. Једном Николај оде у Магнезију, носећи на ногама турску обућу. У Магнезији га због тога изведоше на суд. Судија захтеваше од њега да се потурчи, пошто носи турску

обућу. Николај не хте ни да чује. Зато га судија изби, што мученик с радошћу отрпе. После тога судија му по други пут стаде предлагати, и то благо и кротко, да се потурчи, ако жели да га више не ставља на муке. А мученик, храбрије него први пут, одговори судији: Знај, судијо, немогуће је да се ја одрекнем вере своје, па ме ти не само моткама тукао, него ме и на најужаснију смрт предао.

Тада судија, бесан од гњева, нареди те мученика још страховитије тукоше. И после тога му стаде обећавати велика звања и многе дарове. Но мученик Христов, иако врло млад, не жалећи што ће оставити родитеље, браћу и вереницу, поступи као да је изнад тела и крви, и неустрашиво рече судији: Пред мојим очима је смрт, судијо, али се ја нећу одрећи вере своје, и нема муке којом ме ти можеш приморати да се ја икада одрекнем своје вере.

Чувши то, судија по трећи пут нареди да мученика бездушном бију. После тога судија опет покуша на разне веште и лукаве начине да мученика приволи да се потурчи. На то мученик што је могао гласније узвикну: Немогуће је да се ја икада одрекнем Христа Господа мог.

Видећи чврсту и непоколебљиву веру мученикову, звероподобни судија нареди те по четврти пут жестоко бише мученика, најпре по леђима; затим га окренуше, и немилосрдно тукоше по стомаку, тако да блажени страдалник беше полумртав. И таквог га бацише у једну тескобну и мрачну тамницу. У тамници, када дође к себи, свети мученик од све душе благодараше Господу што га удостоји страдати за свето име Његово. И после три дана блажени христољубац предаде свету душу своју у руке Богу, од кога доби неувенљиви и блистави венац мучеништва. И сада са светим Мученицима вечито слави јединог истинитог Бога и Господа Исуса Христа, који молитвама светог новомученика Николаја нека и нас удостоји свог Царства небеског. Амин.[Z]

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ
САВЕ ПЕЧЕРСКОГ**

Преподобни отац Сава подвизавао се у Печерском манастиру, по свој вероватности, у почетку тринаестог века. Мошти му почивају у Антонијевим пештерама у Кијеву.[8]

НАПОМЕНЕ:

1. Овај свети мученик Сава Стратилат, пореклом Гот, није исто лице са св. мучеником Савом Готским, који се спомиње 15. априла, и који се у Синаксарима такође назива Стратилат. - Страдање св. Саве Стратилата издали су у грчком оригиналу Боландисти, по Патмоском рукопису 254 из 10. века (Analecta Bollandiana, 72, 1954).
2. Аврелијан царовао од 270 до 275 године.
3. Готи су германско племе, које се од реке Висле спустило преко Кар-пата на Дунав. Готи су се поделили на Остроготе и Визиготе.
4. Патријарх Домн II управљао Антиохијском патријаршијом од 546. до 561. године.
5. Свети Дука пострада у Цариграду 1564. године.
6. У неким Синаксарима се нетачно наводи име овог новомученика: Георгије. Као што показује и сам св. Никодим Светогорац, који му и описа живот и страдање (у "Неон Мартирологион"), он се звао Николај.
7. Свети Георгије пострада у Магнезији 1776 године.
8. Овај преподобни се негде још спомиње и 27. августа и 21. септембра.

25. АПРИЛ

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ СВЕТОГ АПОСТОЛА И ЕВАНЂЕЛИСТА МАРКА

Свети еванђелист Марко беше пореклом Јеврејин, из племена Левијева, ученик светог апостола Петра и његов љубљени син у Духу Светом. Свети Петар га спомиње у својој посланици, говорећи: Поздравља вас црква с вама избрана у Вавилону, и Марко син мој (1. Петр. 5, 13). Син не по телу него по духу, рођен благовешћем и бањом светог крштења. Свети Марко беше уврштен у лик светих Седамдесет апостола Христових. Најпре је пратио светог Петра, и био постављен од њега за епископа. А кад је с њим био у Риму, он на молбу верних написа Свето Еванђеље. Јер хришћани у Риму молише га да им напише оно што им је са светим Петром усмено казивао о Господу Христу. Он се одазва њиховој молби и написа Свето Еванђеље, и прво га показа самом апостолу Петру. Свети Петар га прочита и посведочи као истинито, и препоручи га свима

да га читају и да верују ономе што је написано у њему. Затим од светог апостола Петра би свети Марко послат најпре у Аквилеју на проповед Божје речи, а потом у Египат. И тако у Александрији свети Марко би и први проповедник Еванђеља и први епископ. Египат сав беше притиснут густим мраком незнабоштва, и идолопоклонства, гатарства и злоће. Но с помоћу Божјом свети Марко успе да посеје семе науке Христове по Либији, Амоникији и Пентапољу, и да их просветли светлошћу свете вере и Христу приведе. Чудотворећи свуда, он црквама постави епископе, свештенике и ђаконе, и многе људе научи тако врлинском животу, да су се и неверници томе дивили и хвалу одавали. Достоверни црквени историчари, Јевсевије Кесаријски и Никифор Ксантопул, бележе како знаменити јеврејски философ Филон, који се добро упознао са светим Петром у Риму, пишући многе похвале о александријским и уопште египатским хришћанима, које је свети Марко упутио, каже и ово: Ови хришћани остављају привремена богатства и сва своја имања, и не желе да ишта своје имају на земљи. И на ком год се месту они налазе, свуда имају за молитву своје посебне и освећене храмове. У тим храмовима они побожно и чисто врше своје тајне, не бавећи се у њима никаквим световним пословима. Они тамо само читају Свете Књиге, и по свом обичају славе Бога појањем. Неки од њих напуштају градове и, одбацивши све световне бриге, живе у пољима, у градовима, у пустињама, чувајући себе од заједничког борављења с људима, јер знају да је дружење с људима друкчијег живота сметња за врлину. У њих је уздржање и умртвљење тела темељ, на коме зидају остала добра дела. Ниједан од њих не једе пре сутона, нити пије; а неки тек четвртога дана узимају храну. Најискуснији пак међу њима у тумачењу и разумевању Светог Писма, не могући да се засите том духовном храном богоразмишљања у Божанском Писму, по читавих шест дана се и не сете за телесну храну. Нико од њих не пије уопште вина, нити једе меса, нити ишта од живих створова. За њих је наслада хлеб са сољу и водом. Има и хришћанских жена које су навикле на такав живот. Много је њих већ остарелих у девству. Чувајући добровољно и побожно чистоту тела, и учећи се оној мудрости, освећују се не само срцем него и телом, и сматрају да је непристојно да сладострашћу служи сасуд, уготовљен за примање мудрости, и да служи телесном рађању оно лице, које жели

нетрулежно и бесмртно семе Божје речи, од кога се рађа плод који никада не умире. Тумачење Светог Писма они добијају од својих најстаријих. У Светом Писму они траже духовни смисао и сакривене тајне, јер сматрају да је само Свето Писмо као видљиво тело, а његов тајни смисао као невидљива душа. Они рано устају на славословље Божје и молитву, на појање и слушање Божје речи, посебно мушкарци, а посебно жене. Неки од њих проводе по седам недеља у непрекидном пошћењу. Код њих је седми дан у великом поштовању. Припремајући се за овај дан и остале своје празнике, они спавају на земљи. Божју службу врше свештеници и ђакони; а над свима њима је старешина епископ (Цркв. Историја II, 17).

Тако пише Филон Јеврејин о ученицима светог Марка и о светим обичајима Цркве Божје, првенствујуће у Духу Светом и у предањима апостолским. Тако свети Марко многострадалним трудовима својим обради у Египту виноград Христов, имајући свој епископски престо у Александрији, где мученички сконча.

О страдању светог еванђелиста Марка блажени Симеон Метафраст пише ово: У време када се свети апостоли разиђоше по свету ради проповеди Еванђеља, свети Марко по Божјој вољи дође у Египат. А божанствени канони свете апостолске Цркве назваше га еванђелистом, јер он беше први проповедник Еванђеља Господа и Спаса нашег Исуса Христа у целом Египту, у Либији, Мармарикији, Амоникији и Пентапољу. Сви житељи тих земаља беху необрезана срца и окорели идолопоклоници, испуњени сваке нечистоте и служитељи нечистих духова. По свима градовима, и селима, и раскршћима они подизаху идолишта и постављаху идоле; и у њих беху чарања, гатања, враџбине, и сва демонска сила, коју Господ наш Исус Христос разруши и уништи доласком Својим. Када божанствени еванђелист Марко проповедаше небеско царство Христово у пентапољском граду Киринаеји, он сатвори велика чудеса: речју божанске благодати болесне исцељиваше, губаве очишћаваше, нечисте и зле духове изгоњаше. Просвећени том апостолском проповеђу и чудотворством, многи повероваше у Господа нашег Исуса Христа, поразбијаше своје идоле, порушише идолишта, и крстише се у име Оца и Сина и Светога Ауха.

Тамо му би наређено Духом Светим да иде у Александрију и сеје добро семе Божје речи. Као силан и сјајан подвижник, свети Марко се свесрдно припреми да крене на тај подвиг. Пошто се опрости са братијом, он им рече: Господ мој нареди ми да идем у град Александрију. Братија га испратише све до лађе, и пошто једоше хлеб са њим, они га отпустише говорећи: Нека ти Господ Исус Христос устроји добро путовање!

Отпловивши одатле, свети Марко стиже другог дана у Александрију. Пошто се искрца из лађе, он дође у место звано Мендион. И кад уђе на градску капију, њему се распаде сандала. Видевши то, апостол рече себи: Заиста ми је овај пут срећан. И угледавши обућара који је крпио стару обућу, даде му своју сандалу. Шијући сандалу обућар случајно прободe шилом своју леву руку и, јаукнувши, призва Бога, као што то бива у таквим случајевима. Чувши име Божје, апостол се обрадова духом, и рече у себи: Мој пут Господ учини срећним. - А рана на руци обућаревој беше велика, и силна крв иђаше из ње. Свети Марко пљуну на земљу, начини кал од пљувачке, и помаза обућареву рану, говорећи: У име вечито живог Исуса Христа буди здрав! - И одмах се излечи рана, и рука постаде здрава.

Кад обућар виде такву силу овога човека и дејство његових речи, и кад по лицу познаде чисто и врлинско житије његово, рече му: Молим те, човече Божји, хајде мојој кући и проведи дан код мене слуге твога, да заједно хлеб једемо, пошто си ми указао ову милост. Апостола то би мило, и одговори: Господ нека да теби небески хлеб живота!

Обућар сав радостан, одведе апостола дому своме. А свети Марко, ушавши у његов дом, рече: Нека благослов Господњи буде овде! Помолимо се, брате, Богу! - И сатворише молитву заједно. По молитви седоше да једу, и стадоше с љубављу разговарати међу собом. У разговору обућар упита светитеља: Оче, ко си ти, и откуда твоја реч има толику силу? Свети Марко му одговори: Ја сам слуга Господа Исуса Христа, Сина Божјег. Човек на то рече: Желео бих да видим тог Сина Божјег. Свети Марко му одговори: Ја ћу ти Га показати.

И стаде му казивати Еванђеље Исуса Христа, и показивати из Пророка што је о Господу нашем било претсказано. Обућар на то рече: Ја никад нисам чуо за Свето Писмо о коме ти говориш, већ за Илијаду и Одисеју, и што мудрују египатски младићи. - Свети Марко му онда изложи учење о Христу, и доказиваше му да је мудрост овога света лудост пред Богом.

И верова обућар речима светога Марка, видећи његова знамења и чудеса, и крсти се сав дом његов и велико мноштво житеља тога места. Име пак обућару беше Аниан. А пошто из дана у дан растијаше и увећаваше се број верних, чуше старешине града да је к њима дошао неки галилејанин и хули богове њихове, и забрањује да им се приноси жртва. Стога тражаху да га убију; и прављаху заседе, не би ли га како ухватили.

Сазнавши за ову заверу, свети Марко постави вернима за епископа Аниана, и три презвитера: Малеона, Савина и Кердона, и седам ђакона, и других једанаест клирика, да служе Цркви. А сам побеже одатле, и дође опет у Пентапољ. И проведе у Пентапољу две године, где продужи утврђивати своје раније дело. И постави у околним покрајинама и градовима епископе, презвитере и клирике, па се поново врати у Александрију. И нађе да се братија умножила у благодати и вери Господњој, па беху и цркву саградили у приморју, у месту Вукула. И праведник се веома обрадова томе и, преклонивши колена, прослави Бога. И проведе у тој цркви дуго време. А хришћани се умножаваху, и потсмеваху се незнабошцима, и идоле њихове ружаху.

А кад незнабожни градоначелници дознадоше да је свети Марко дошао у њихов град, и живи у њему, испунише се љубоморе и зависти пошто чуше да он твори многа чудеса: исцељује болесне, глувима даје слух а слепима прозрење. И стадоше га тражити, и не налазећи га они шкргутаху зубима, и по идолиштима својим поганим и пировима идолопоклоничким они љутито викаху: Велику нам муку задаје онај мађионичар и чаробњак!

Уто настаде пресветли празник Ускрс, дан Христова Васкрсења, двадесет четвртог априла. У исти дан паде и нечестиви празник незнабожачког поганог бога Сераписа. На Ускрс свети Марко служаше у цркви божанствену службу. Огромна руља незнабожаца

нападе изненада на цркву, ухватише светитеља, везаше га чврсто око врата, и почеше вући по кадрми вичући: Повуцимо овог вола у обор! А свети Марко благодараше Христа Бога говорећи: Благодарим Ти, Господе Исусе Христе што си ме удостојио да страдам за име Твоје! - А вучен би светитељ по земљи пуној оштрог камења, и из изранављеног тела његовог лијаше се крв целим путем.

Кад паде вече, незнабожни идолопоклоници вргоше у тамницу светог апостола, док се договоре којом смрћу да га уморе. А у поноћи, док врата беху закључана и стражари спаваху пред њима, настаде велики земљотрес, јер Анђео Господњи, сишавши с неба, косну се апостола говорећи: Слуго Божји Марко, врховни међу светима у Египту, ето уписано је име твоје у књизи живота на небесима, и увршћен си међу свете апостоле, и спомен твој на земљи неће се заборавити никада, и ти ћеш ликовати с Вишњим Силама, Архангели ће примити на небу дух твој, а мошти твоје биће сачуване на земљи.

Видевши ово виђење, свети Марко пружи к небу руке своје говорећи: Благодарим Ти, Господе мој Исусе Христе, што ме ниси оставио него си ме уврстио међу светитеље Своје. Молим Ти се, Господе, прими у миру душу моју, и не лиши ме благодати Твоје! - Када он то изговори, Господ Исус Христос дође к њему у оном обличју у ком је био са ученицима својим пре Крста и погребења, и рече му: Мир теби, Марко, еванђелисте мој!

- Свети Марко му одговори: Мир и Теби, Господе мој Исусе Христе! - И отиде Господ од њега.

Сутрадан дођоше к тамници мноштво грађана, извукоше светитеља из тамнице, поново га конопцем везаше за врат, и опет га вукоше по улицама са истом виком: Повуцимо вола у обор!

- А свети Марко вучен, благодарећи Бога и молећи се, рече: У руке Твоје, Господе, предајем дух мој! - И рекавши то, предаде дух свој Богу. А руља поганих незнабожаца, желећи да спали тело светитељево, наложи огањ. на месту које потом би названо: Анђелско. И тог часа силом Господа нашег Исуса Христа спусти се мрки мрак, јер сунце сакри своје зраке, и би страшна грмљавина, и велики земљотрес, и киша са силним градом падаше све до вечера. И народ побеже од страха, оставивши светитељево

тело. Од кише пак угаси се огањ, а од земљотреса срушише се многе зграде и побише многе. А неки од незнабожаца дрзнуше се рећи да преблажени бог њихов Серапис посетом својом почини те страхоте.

Побожни хришћани онда дођоше, спремише за укоп тело светитељево, и однесоше на место, где су они творили своје молитве и псалмопјенија, и сахранише чесно свете мошти на источној страни у каменој гробници. И спомен његов вршаху ревносно и побожно, почитујући првог александријског светитеља; и за њих ништа не беше чесније и скупоченије од његових светих моштију.

Свети апостол и еванђелист и мученик Христов Марко сконча у Египту, у граду Александрији[1], двадесет и петог априла, за Неронова царовања у Риму, око 68 године, а за царовања међу нама Господа нашег Исуса Христа, коме част, слава и моћ са Оцем и Светим Духом вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ АНИАНА, другог епископа Александријског

Кад је свети Марко ступио из лађе на суву земљу у Александрији, расцепи му се обућа на једној нози- Тада виде он једног обућара, коме даде обућу на поправку. Шијући обућар прободје шилом себи леву руку, и поче крв тећи, и јаукаше обућар од бола. Тада апостол Божји замеси прашину с пљувачком својом и помаза рањаву руку, и одједном поста рука здрава. Удиви се обућар првome чуду, и позва Марка у свој дом. Чувши Маркову проповед Аниан - тако му беше име - крсти се и он и сав његов дом. Толико благочешће и толику ревност показа Аниан на делу Божјем, да га свети Марко рукоположи за епископа. И би овај свети човек другим епископом у цркви Александријској.

СПОМЕН СВЕТЕ МУЧЕНИЦЕ НИКЕ (ПОБЕДЕ)

Пострадала за Господа мачем посечена.

**СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ
МАКЕДОНИЈА,
патријарха Цариградског**

Ревносни поборник Православља у борби против Евтихијевес монофизитске јереси, свети патријарх Македоније живљаше у време јеретичког цара Анастасија (491-518г). Беше патријарх Цариградски од 495 до 511. године. Због супротстављања јереси царевој цар јеретик Анастасије лиши га патријаршијског престола и удаљи у Пафлагонију, где се овај богоугодник преставио 516. године. Због његовог прогоњења народ се веома бунио против цара. Зато свето тела његово би сахрањено у Цариграду. По предању, свети Македрније се прекрстио за време опела које су држали над њим - покојником.

**СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ СИЛВЕСТРА
ОБНОРСКОГ**

Место и порекло рођења преподобног Силвестра не зна се добро. Само се зна да је монашки постриг добио од преподобног Сергија Радонешког[2], и да се спочетка подвизавао у његовом манастиру. Са благословом знаменитог Радонешког подвижника Силвестар је, жељан усамљености, отпутовао на далеки североисток и зауставио се на обалама реке Обноре.[3] У то време тамо беху непролазне шуме, и у близини не беше никаквих насеља. Начинивши себи убогу тесну келију, преподобни Силвестар се стаде подвизавати у најпотпунијем усамљеништву, подносећи сваковрсне невоље, сав предан непрекидној молитви и бдењу.

Дуго није знао нико да се у непроходној шуми подвизава пустињак. Али једном приликом један житељ тога краја залута с пута и у непроходној шуми неочекивано набаса на пустињакову

келију. Пред запрепашћеног путника изађе пустињак, одевен у рубину и збуњен појавом човека у тако пустом месту, где никога до тада он није виђао, а и није хтео да види. Путник исприча преподобноме о себи, ко је и како је доспео ту. Још му каза како је над местом где живи пустињак он често издалека виђао понекад светле зраке, понекад облачни стуб. Преподобни заплака од туге што се сазнало за место његовог усамљеништва. Путник замоли пустињака да му каже, како се зове и како ту живи. Силвестар му каза да он ту живи дуже време, и храни се кором од дрвета и корењем. Спочетка је без хлеба изнемогавао од глади и од изнурености, падао на земљу, али му се потом једанпут јави један необичан муж, додирну га својом руком, и од то доба он више не осећа беду.

Путник који случајно откри пустињака, брзо се намерно врати к њему и даде му хлеба и брашна. Овај један сусрет беше довољан да пребивалиште и подвизи пустињака постану познати у околним, иако удаљеним насељима. Сељаци почеше долазити к подвижнику за душеспасоносне разговоре и духовне савете; при томе доношаху му и храну. Неки су остајали поред њега ради спасоносног подвига под његовим руководством. Видећи код тих људи искрену љубав према њему и добровољну жељу за подвигом, преподобни Силвестар их није спречавао да праве нове келије. Тако се око њега сабра не мало нових подвижника, и појави се неодложна потреба да се подигне храм Божји. Онда се сам Силвестар упути у Москву, и од митрополита Алексија^[4] замоли благослов за подизање храма, доби антиминос, и би постављен за игумана прве монашке обитељи у Обнорском крају.

Трудом преподобнога и његове братије би подигнут храм у славу Васкрсења Христа Спаситеља. Онда стадоше још више долазити к преподобном Силвестру, како прости људи тако и кнезови и бојари. Једни су желели да виде преподобнога, да добију благослов од њега и да чују поуке његове; други - да се покају за своје грехе и добију опроштај и утеху; трећи - да на сав живот посвете себе иночком подвигу под руководством опитног подвижника.

Предајући се неуморним трудовима око устројства манастира, преподобни Силвестар је користио свако слободно и подесно време,

да се удаљи из манастира у шумску усамљеност ради усамљеничке молитве и бдења, тако милих и уобичајених његовој души. Но када се он враћао из такве усамљености, већ га је око манастира чекала гомила народа, који је желео да га види и добије од њега благослов и поуку. Доносили су децу и болеснике, просећи његов благослов и исцелитељне молитве. Тако у непролазној шуми пониче бујан живот, сав саткан од труда и бдења, поста и молитве, телесних невоља и духовних радости.

Остаревши, преподобни паде у предсмртну болест. Братија се сабраше око болесникове постеље у његовој келији, и кроз сузе изражаваху свој бол што се лишавају свога руководиоца и староца и свој страх за судбину обитељи. "Не тугујте због тога, браћо моја мила", - тешаше их преподобни; - "у свему је воља Божја; држите заповести Господње, и не бојте се што ћете у овом животу претрпети невоље, да бисте добили награду на небесима. Ако пак добијем слободу пред Богом и моје дело буде Њему угодно, онда ово свето место неће оскудевати ни по мом одласку. Молите се само Господу Богу и Пречистој Матери Његовој, да бисте се избавили од искушења ђавољих".

Кончина преподобнога уследи на дан светог апостола и еванђелисте Марка, 25 априла 1379 године. Тело преподобнога би погребено поред храма Васкрсења, с десне стране.

Манастир, основан преподобним Силвестром, не престаде постојати са смрћу свога оснивача: више од четири стотине година текао је ту манастирски живот, једни су монаси смењивали друге, служећи просвећењу овог забаченог краја.

По смрти преподобног Силвестра стадоше се на његовом гробу дешавати чуда, те се са током времена преподобни Силвестар стаде у оближњим и удаљеним местима славити као чудотворац. На гробу преподобнога исцељење добијаху: бесомучни, умоболни, слепи, глуви, ослабљени, неми. Постоје древни описи тих чуда. Ево једнога од њих. Године 1645 јеромонах Јов, сабрат манастира преподобнога Силвестра позва сељаке да секу шумицу поред манастира, у којој се некада преподобни Силвестар усамљивао на молитву. Сељаци приступише послу. Но овака Јовова наредба беше грешна, јер он самовољно посеже на шумицу преподобног Силвестра. Јов би

поражен слепилом и престаде видети. Кроз четири недеље Јов увиде свој грех и стаде се кајати пред Господом Богом, Пречистом Мајком Његовом и преподобним Силвестром, и даде обећање да неће поступати по својој вољи него ће све радити по савету братије. При томе Јов отслужи у цркви молепствије, молећи се са сузама за опроштај грехова и за повратак вида. Пошто целива свете иконе, слепи Јов приђе раки преподобног Силвестра, целива је са вером и .-прогледа. После тако чудесног исцељења он узнесе благодарност Господу Богу и Његовом светом угоднику - преподобном Силвестру.

СПОМЕН СВЕТИХ ОСАМ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА ОТШЕЛНИКА

Ови свети испосници за Христа Господа мачем посечени.

НАПОМЕНЕ:

1. Икону страдан.а Св. апостола и еванђелиста Марка видети на истој икони где је страдање Св. ап. Јасона и Сосипатра, под 28. априлом (стр. 438).
2. Преподобни Сергије, рођен 1315 године, а престабио се 1391 год. 25 септембра. Празнује се 5 јула и 25 септембра.
3. На 105 врста од Јарослава, и на 16 врста од данашњег среског места Љубиша.
4. Свети Алексије био митрополитом од 1354 до 1378 године.

26. АПРИЛ

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ВАСИЛИЈА, епископа Амасијског^[1]

После погибије незнабожног и гадног цара римског Максенција^[2] мучитеља, кога десница Божја као непријатеља свог порази крсним оружјем, које се Константину Великом јави на небу, римска царевина на Западу беше у миру, док на истоку беху немири због гоњења. Јер на Истоку владаше други непријатељ Божји Максимин^[3] мучитељ, који неистину говораше о истинитом Богу и свирепим мукама тамањаше побожне хришћане. Благоверни цар Константин Велики посла против Максиминова свога зета Ликинија^[4], коме повери управу над целим Истоком. С помоћу Господа нашег Исуса Христа, у кога тад вероваше, Ликиније победи Максиминову силу тако да сам Максимин једва утече са малом дружином. Али иако утече од руке Ликинијеве, не утече од руке Божје, јер док се скривао у Тарсу Киликијском изненада му цело тело покрише ране неизлечиве: муке његове беху неисказане, нека невидљива ватра пекла му је тело, и оно се топило као восак, сви су удови отпадали, и бедна душа његова држала се само у костима; затим се и наге кости његове стадоше одвајати једна од друге, причињавајући му неописане болове; и не умре док не исповеди и не признаде да је гонио, мучио и убијао невинне слуге Христове, ратујући против Христа - истинитог Бога. Пошто то исповеди и своје богове прокле, он умре. А Ликиније, заузевши цео Исток, веома

свечано уђе у Никомидију са својом супругом, сестром Константина Великог.

Спочетка завлада мир и тишина по црквама свуда и радост и весеље међу вернима, јер одахнуше од љутог гоњења Максиминовог. Али дејством ненавидника добра ђавола, опет настаде олуја патњи. Јер сацар Константина Великог Ликиније, пошто се учврсти у источном делу царства, одступи од Христа Бога и поврати се опет поганом идолопоклонству, у коме беше одрастао. Због сацаровања Константину, и због брака са сестром Константиновом која је била хришћанка, Ликиније прими хришћанску веру и закле се Константину да никада неће отступити од хришћанства и да ће га штитити на све могуће начине. Но зацаривши се потом на Истоку, он заборави добротинство Христа Бога који му је помогао против Максимиана и подарио му источно царство, заборави добротинства и цара Константина, јер се одметну од њега и постаде непријатељ и противник како Христу Господу тако и цару хришћанском Константину. И он се у Никомидији јавно одрече Христа и поклони идолима, и нареди да се свуда опет приносе жртве демонима, и обнови гоњење на хришћане. А најпре отера из царских палата и из свога двора све хришћане: великодостојнике, велможе, слуге и оруженосце. Пошто на тај начин лиши себе окриља и заштите Христове, он се поврати незнабожачким баснама и рђавом животу: стаде бестидно живети развратним животом, постаде ненасит телесног греха, и силом примораваше сенаторске жене и кћери на нечисто општење, а нарочито хришћанке скрнављаше да би се наругао светима и наружио самог Христа Бога.

Гледајући то царица супруга његова, побожна хришћанка, којој беше име Констанција, силно је патила и тајно писмима обавештавала свога брата Константина о свему што Ликиније ради. У својој палати царица имађаше на служби девицу Глафиру, која беше врло лепа и целомудрена, хришћанка по вери, родом из Италије, рода угледног и благоверног. Видевши ову девицу, Ликиније се распали нечистом страшћу на њу, и нареди свом најстаријем евнуху, Венигну, да јој говори о томе. Венигн јој као неки велики дар достави ову цареву жељу, и заповеди јој да буде готова на блуд са царем. А света девица Глафира, пуна страха Божјег, згади се

на такав грех и отера Венигна с поругом, ругајући се бестидности и изобличавајући безакоње. Усто бојећи се царичиног подозрења и љубоморе, она је обавести о овој ствари, и мољаше је говорећи: Ради Бога који је створио небо и земљу, кога се ти бојиш, и коме верно служи твој брат цар Константин, не дај да моје девство буде упропашћено незаконим поганим браком.

Чувши то, царица је веома заволе за њену такву целомудреност и страх Божји, и размишљаше у себи како да је сакрије. А кад цар потражи Глафиру, царица учини те по царским палатама пуче глас како је Глафира кобајаги сишла с ума и лежи болесна, па је и на самрти. Када цар то чу, престаде да мисли на Глафиру. Царица пак у згодно време потајно отпусти Глафиру, давши јој много злата, и сребра, и драгог камења, и скупоцених накита, и раскошних хаљина, и осталих потребних ствари. А даде јој још и потребан број робова и робиња да јој служе. И пошто је повери неким честитим и побожним настојницима својих слугу, она им нареди да је тајно отправе у Јерменију не говорећи никоме ништа о њој, и да тамо остане док Господ не устроји нешто боље. Они дадоше царици реч да ће тачно испунити све што им је наредила.

Настојници онда обукоше у мушка одела блажену Глафиру и њене робиње, и отпутоваше из Никомидије. После дугог путовања стигоше у град Амасију који беше главни град Понта. Видевши лепоту града, Глафира рече својим службеницима: Ако у овом граду нађемо хришћане, остаћемо у њему. - И нареди им да се распитивају за хришћане. При том распитивању срете их један младић, из куће честитог грађанина амасијског Квинтија. Он одмах распознаде да су то хришћани који траже своје истовернике, и отрча те извести господара свог Квинтија. Квинтије одмах хитно оде овим страницима, и моли их да пођу са њим његовом дому, и остану код њега док им је воља. Каза им да је хришћанин и да у граду има много хришћана, и да имају изврсног епископа, сличног апостолима. Чувши све то, путници се обрадоваше, и одоше код господина Квинтија, и остадоше у дому његовом, јер им стави на расположење посебне зграде. А посети их и епископ града Амасије Василије. Беше то човек учен и пун духовних дарова. На његово питање, ко су и одакле су, целомудрена Глафира му каза сву своју

тајну, како је родом из Италије, хришћанка по вери, слушкиња сестре цара Константина а супруге цара Ликинија. А повери му и тајну свога странствовања.

Чувши то од ње, свети епископ Василије и господин Квинтијан забранише јој да ни она ни њени службеници не излазе из дома и не разговарају ни с ким, да не би градски игемон сазнао за њу, што би све хришћане амасијске довело у опасност. Том приликом слуга Божји Василије рече и то, да ће ово њено бекство и странствовање бити на славу Божју.

У то време свети епископ Василије зидаше у граду цркву, јер хришћани не имањаху цркву у граду већ један мали храм изван града. Тада блажена девица Глафира даде епископу много злата и сребра на подизање цркве. И све што јој царица беше подарила она потроши на грађење те цркве у част Христа Бога, не остављајући ништа себи. А посла писмо и царици госпођи својој, извештавајући је о себи где је и код кога живи; писа јој и о грађењу цркве, молећи је да пошаље што више злата за довршење и украшење цркве. Царица то учини с радошћу и усрђем: посла јој много блага, и поклоне цркви и епископу, коме и писмо упути препоручујући му слушкињу своју целомудрену девицу Глафиру. Али после дуже времена, по дејству ђаволском, Глафирина писма упућена царици пронађе негде гореспоменути коморник царев Венигн. Прочита их, и из њих сазнаде да је Глафира жива, за коју они мишљаху да је умрла; и дознаде где се налази; и извести о томе цара Ликинија.

Цар се прекомерно разјари и одмах написа наређење игемону амасијском, да му што пре пошаље у Никомидију оковане ланцима Василија епископа хришћанског и Глафиру слушкињу. Али по промислу Божјем, пре но што то наређење цареве стиже у Амасију игемону, блажена и света девица отиде ка Господу. Игемон онда окова само епископа Василија и посла га цару, а о Глафири га извести да је већ умрла. Из Амасије у Никомидију светог Василија су пратили два ђакон, Паргеније и Теотим; и сва тројица много пропатише на путу од безбожних и звероподобних војника. И када стигоше у Никомидију, слуга Божји Василије би затворен у тамници, а Партеније и Теотим настанише се код једног хришћанина Елпидифора, који је становао у близини тамнице и

био гостопримац. Сазнавши све о светом Василију, Елпидифор умоли помоћу злата тамничког стражара да он и оба ђакона несметано посећују епископа у тамници. И долажаху к светитељу кад год су хтели, и заједно с њим обављали у тамници свакодневна богослужења, а нарочито ноћне молитве.

Уочи дана у који је имао предстати цару на истјазане, свети Василије у поноћи позва стражара и упита га за своје ђаконе и за Елпидифора. Стражар их одмах дозвола к њему. Тада светитељ стаде по обичају свом појати псалме Давидове, почињући од онога: Опомени се, Господе, Давида и све кротости његове (Пс. 131, 1). И када. појући остале псалме, дође до оних речи: Да се преселим крај мора, и онда ће ме рука Твоја водити, и држати ме десница Твоја, Господе! (Пс. 138, 9). Ове речи он три пута са сузама изговори са рукама уздигнутим к небу. Видећи светитеља ожалосћена и где плаче на молитви, ђакони се поколебаше, јер помислише да се епископ њихов уплашио мука које му предстоје. А епископ је знао шта говори, као што крај његов показа, када га посекоше и тело му у море бацише.

По завршетку псалмопјенија на освитку дана, епископ рече ђаконима: Браћо, искушења која ђаво шаље на нас преко људи близу су. Не бојте се нити малаксавајте од будућих невоља, већ останите храбри и непоколебљиви у вери, да се не би нашли посрамљени при доласку Господњем. Будно око душе управите ка Ономе који нас може спасти од смрти. Нетремице гледајте у Њега, моћан је да претвори жалост у радост, плач у весеље, сузе у смех, труд у одмор. Све лепоте и сласти овога света сматрајте за ђубре ради Сина Божјег Исуса Христа, да бисте са свима светима постали наследници Његови, хранећи се до сита сладостима Његовог царства. Но знајте, чеда моја, да ми се ове ноћи јави Господ и обавести ме какав ће бити крај одласка мог, и каза ми колико ће велика дела Своја учинити на мени слуги Својем. Ви дакле не тугујте, него се вратите у Христу и утврдите браћу. Уместо мене кзберите себи за епископа Евтихија, сина Калистова, јер тако ми откри Господ, који ће вам благодаћу Својом предати и ово ништавно тело моје.

Док ђакони плакаху горко, он им даде уобичајену поуку, саветујући их да се врате у Амасију. А Елпидифору рече: Ти си, брате, изабран од Бога да служиш браћи гостопримством, и због те љубави добићеш вечну награду на небесима. Препоручујем ти ова два чеда моја; не остављај их, него заједно с њима тугуј, и потруди се онде где те Господ позове на службу Своју.

Пошто светитељ отпусти Елпидифора и оба ученика своја, цар нареди да пред њега изведу сужња на истјазање. Најпре га окриви због Глафире, како је њу примио и скривао је код себе, а није га известио о њој. Светитељ му одмах даде достојан одговор, и смелим речима покрену цара на гнев. Цар нареди да светитеља опет одведу у тамницу. Затим посла к њему трибуна са оваквом поруком: Све ћу ти опростити односно Глафире, и још ћу те великим почастима обасути, ако ми се покориш и боговима мојим жртву принесеш, јер ћу те поставити за старешину над свима овдашњим жрецима. А Божји угодник Василије одговори на то трибуну: Ово реци цару: Када би ми хтео дати и целу царевину своју, и тада ми ни на који начин не би могао дати онолико колико хоћеш да узмеш од мене. Јер се ти паштиш да ме одвојиш од Бога живог и да ме удаљиш од бесконачне славе бесмртне, а да ме обаспеш краткотрајним и пролазним почастима, чија је лепота одвратна, и чија светлост - тама убитачна. Но ако хоћеш да послушаш мој добри савет: покори се ти мени, и врати се онамо одакле си спао, и са смирењем падни пред Христа кога си се одрекао, јер је благ Бог наш, и нема милостивијег бића од Њега, праведног и свесветог Спаситеља. Покај се дакле и одступи од сујетних дела, да не би због безумља твог наишла на тебе зла од праведног Судије, кога си се одрекао и за кога си рекао да није Бог.

Ове речи светитељеве трибун достави цару. Цар онда рече трибуну: Иди и посаветуј му опет да се покори нашој вери, еда би се некако уразумио. Ако пак неће, онда му одрубите главу и баците у море да видимо може ли га онај Галилејац избавити.

Трибун поново дође к светитељу и рече му: Човече, сада се налазиш између живота и смрти- Изабери једно од двога: или учини цару по вољи, поклонивши се боговима његовим, или знај да ћеш бити мачем посечен и у море бачен. - Чувши то, светитељ се

обрадова и одговори: Ја се трудим да чиним по вољи Бесмртном Богу мом и цару, и да заповести Његове одржим. Они које ви називате боговима, то су ђаволи, са којима ћете и ви који верујете у њих бити бачени у неугасиви огањ паклени од истинитог и јединог Бога мог у дан праведног суда Његовог. Тамо, у тами најкрајњој, биће плач и шкргут зуба. Чините дакле са мношћем што хоћете, јер сам ја за Христа мог готов не само на посечење и бацање у море него и на безбројне муке. И док је даха у мени ја се нећу одрећи Бога Саздатеља мог, јер би ме одрицање од Њега одвело у огањ свепрождирући.

Из ових речи светитељевих трибун увиде да га је немогуће наговорити и склонити на њихову веру, па нареди најпре да га убију, затим да му главу отсеку, и баце у море. На исти начин су врло многе хришћане, а нарочито пастире Божје убијали, и давали рибама да их поједу. Мученик пак Христов Василије, подносећи с радошћу бијење, говораше: Ни невоља, ни туга, ни многе муке, ни огањ, ни мач, ни смрт, неће бити у стању да ме одвоје од љубави Христове, јер је Он моћан да ме избави од свега тога.

Вођен на смрт, свети епископ појаше Давидове псалме, а Елпидифор иђаше за њим заједно са ђаконима и са неким хришћанима. И кад стигосе на одређено место Елпидифор даде војницима неколико сребрника молећи их да допусте епископу Василију да поразговара мало са својим познаницима- Али они не допустише. Тада божанствени служитељ Христов на обали морској преклони своја колена и, подигнувши руке к небу, помоли се Богу, овако говорећи:

Господе Боже мој, Ти си створио небеске Бестелесне Силе, распростро небо као кожу, засновао земљу на водама, саздао море и све што је у њему; Ти си свуда и у свему увек боравиш; Ти твориш вољу оних који Те се боје и држе заповести Твоје, - услиши молитве моје и сачувај верно стадо Твоје, над којим си мене непотребног слугу Твог поставио за пастира: избави га од незнабожачке таштине и напасти, и од сваке охолости и злохуле многобожаца који хуле на Тебе. Ти Свемоћни, истреби идолодемонију, разори ђаволову делатност, а сабор Цркве Твоје увећај и умножи; људе овога града и ове покрајине уједини, да би били једнодушни и једномислени у

исповедању Тебе, истинитога Бога; учини да буду ревнитељи у добрим делима и да угађају Теби, како би се у свима прославило име Оца и Сина и Светога Духа сада и увек и кроза све векове.

Рекавши амин, он Елпидифора и оба ђакона своја целива целивом светим, као некада велики апостол Павле презвитере ефеске, говорећи: Благословен Бог који нас не даде непријатељима нашим да нас зубима својим самељу, већ покида замке њихове и избави нас, те нас непријатељи наши не могу више искушавати. Поздравите браћу и децу моју коју родих у Духу Светом. Благодат Господа нашег Исуса Христа нека је са свима вама, амин! - Затим се обрати целату речима: Пријатељу, изврши што ти је наређено. - И преклонивши колена, подметну свој врат радујући се и веселећи се. Тако посечен, он доврши добри подвиг свој.

После посечења светитељева Елпидифор моли војнике, дајући им злато, да не баце тело мучениково у море него да му га даду ради сахране. Али они не хтедоше, говорећи: Бојимо се да некако не дозна цар, и отишле би нам главе. Онда их Елпидифор замоли да му даду само главу светитељеву, али ни то не доби. И тако, војници узеше рибарску лађицу, утоварише у њу мучениково тело и главу, отпловише далеко од обале, и на пучини морској бацише на једном месту тело а на другом главу. А хришћани све то посматраху са обале и плакаху. Међу њима беше и никомидијски презвитер Јован, који је сав подвиг светитељев посматрао и потом описао сва његова страдања.

Верни слуга Христов Елпидифор узне оба ђакона и врати се кући својој, и тешаше их у њиховој тузи. Те ноћи он имађаше у сну божанствено виђење, јер му се Анђео Господњи јави и рече: Епископ Василије приспе у Синоп, и тамо вас очекује. Стога устани, узми ђаконе његове, укрцајте се на лађу, и иди к њему. - То се виђење Елпидифору трипут понови те ноћи. Елпидифор исприча ђаконима своје виђење, и упита их, да ли су чули за неко место или град звани Синоп. Партеније му одговори: Синоп је град у Понту, где се свети апостол Андреј потруди у благовешћу Христовом. Но и ја видех у сну светог Василија, и пружих му руку и ми заједно уђосмо у цркву Господњу, и он ми рече: Као што видиш, биће ти.

Тада Елпидифор узме доста злата и остало што треба за пут, укрца се са ђаконима у лађу, и отпловише у приморски град Синои, молећи се Богу да им јасније открије оно што раније видеше у сну. И кад се приближише граду, те ноћи Елпидифор виде у сну Анђела који му говораше: На десну страну од града баците мрежу у море, и наћи ћете тражени бисер. И рекавши то, Анђео прстом показа место и нека знамења, и виђаше се дом веома осветљен, и у њему свети Василије са мноштвом светих војника. И рече Анђео Елпидифору: Ето видиш онога кога тражиш; ујутру дакле иди и узми га.

Пробудивши се, Елпидифор исприча своје виђење пријатељима својим. А када се раздани, они одоше на десну страну од града и нађоше место и знамења што Анђео показа у сну, и угледаше рибаре који спремаху мреже своје за риболов. И рече им Елпидифор: Даћемо вам што хоћете, да у име свакога од нас баците мреже своје и што ухватите буде наше. Рибари пристадоше, и погодише се. Онда Елпидифор и ђакони бацише коцку на чије ће име најпре вргнути мрежу. И паде коцка најпре на Теотима. И рибари бацише мрежу у Теотимово име, и ништа не уловише; затим бацише у Партенијево име, но и онда ништа не ухватише. Тада Елпидифор рече: Наређујем да се мрежа баци не у моје име већ у име Бога мог, и надам се у Њега да ово бацање неће бити узалуд. - И кад бацише мрежу и вучаху је, рибари осетише тежину у мрежи, и осмехујући се рекоше један другоме: Бог овога човека је срећнији од оне двојице. И извукавши мрежу на земљу, угледаше тело мртвога човека, и рибари променише мишљење и стадоше говорити како је Елпидифоров лов несрећнији од оне двојице, и хтедоше да тело опет баце у море. Али Елпидифор, и они с њим, повикаше рибарима да то не чине него да им даду то тело да га по обичају људском сахране, а да уговорену суму узму себи. Но они не пристајаху да узму ту суму, пошто беху уловили не рибу већ леш. Али их Елпидифор примора, те узеше.

А кад изнесоше тело на обалу, они га стадоше побожно с радошћу и сузама грлити и целивати, и дивљаху се чуду: јер глава, која беше отсечена и далеко од тела у море бачена, сада беше са телом сједињена на своме месту и само се ожиљак виђаше од

посечења, а велики мирис излажаше из тела. Затим увише тело у чисте плаштанице, најмише кола и одвезоше у Амасију, и тамо чесно сахранише у новој цркви коју свети Василије беше подигао. И сав хришћански народ плакаше много за њим.

Тако се заврши страдање светог свештеноченика Василија, епископа амасијског. После његове кончине, цар Константин Велики, извештен од своје сестре тајно писмима о Ликинијевом разврату, отступништву и насилништву, убрзо сабра војну силу, и призвавши помоћ Христову, оде против Ликинија, победи га и ухвати жива, па посла у Галију на заточење, где бедник и зло умре. А Исток, пошто се избави од насиља насилникова, слободно служаше Христу Богу и шираше се по васељени слава Оца и Сина и Светога Духа, једног у Тројици Бога, коме нека је од свију част и поклоњење вавек, амин.

Свети Василије пострада 322 године.

СПОМЕН СВЕТЕ ПРАВЕДНЕ ГЛАФИРЕ

Целомудрена и пуна страха Божијег девица Глафира, бејаше на служби код царице Констанције, супруге цара Ликинија.[5] Сазнавши за нечисте намере развратног Ликинија, она се уклони из Никомидије у Амасију[6], и ту живљаше под заштитом и окриљем епископа Василија.[7] Када је Ликиније позва к себи ради казне, она пође к њему заједно са епископом Василијем. Али путем сконча[8] и оде у небеске обитељи.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ И БОГОНОСНОГ ОЦА НАШЕГ ЈОАНИКИЈА ДЕВИЧКОГ, ЧУДОТВОРЦА[9]

Преподобни богоносни , отац наш Јоаникије беше родом из старе Дукље (или Зете), из Приморја. Живео је и подвизавао се у време деспота српског Ђурђа Бранковића (1427-1456 г.). Његови родитељи нису познати, али се зна да су били Срби и да су били

православне вере. Преподобни је из детињства волео усамљеност и побожну повученост. Стога остави дом родитеља својих, крете у источне крајеве српске земље и дође на реку Ибар. На месту пустом и дивљачном, званом Црна Река, он се заустави и у једној тесној пештери провођаше строги пустињачки живот. У тој се пећини по предању раније подвизавао и Петар Коришки, српски подвижник из 14. века (слави се 5. јуна). Долазак његов у Црну Реку привукао је себи многе монахе, који су се од њега учили светом подвижничком животу. А и многи је народ почео долазити к њему ради поуке и молитава његових. Када се око њега сакупи довољно братства, он на том месту подиже цркву. Но када се слава његова поче гласити међу људима, он одбеже у Дреницу (западно од Косовске Митровице), и сакри се у пуну шуму Девичку. Године је провео свети Јоаникије ту у самоћи, у ћутању и у молитви. Имао је велике духовне борбе са демонима, али својим молитвама, потоцима суза и благодаћу Божјом победио је сва њихова искушења. Зато је од Бога добио власт над њима и молитвама их својим изгонио. Чувши за његове подвиге и велику светост, деспот српски Ђурђе Бранковић доведе к њему своју болесну полуделу ћерку, и светитељ је молитвама својим исцели. Из захвалности и благодарности за то деспот Ђурађ подиже на том месту цркву Ваведења Пресвете Богородице, а затим и читав манастир, познат и до данас под именом Девич.

Преподобни Јоаникије доживе у својим богоугодним подвизима до дубоке старости. Упокоји се у манастиру Девичу 2. децембра 1430. године.^[10] Његове свете мошти сахрањене су у гробници у његовом манастиру, три лакта у дубини земље. Одмах по његовом уснућу, његове свете мошти почеше пројављивати знаке и дејства чудотворна. Народ тога краја, и српски и арбанашки, стаде прибегавати његовом гробу и просити исцељења од разноврсних болести. А светитељ исцељиваше све болести и немоћи оних који му са вером прибегавашу. Особито исцељиваше, и до данас исцељује, умоболне и бесомучне болеснике. За многобројна исцељења, људи из захвалности даривашу гроб и обитељ преподобнога разним прилозима и даровима.^[11] А насупрот њима, непријатељи Божји, који ратоваху против православних, хтедоше да умање поштовање светог Јоаникија чудотворца, и покушаше (у I и II Светском рату) да

разруше гробницу преподобнога. Свети чудотворац то не дозволи, а невернике стиже страшна казна Божја.

У манастиру преподобног Јоаникија подвизавала се скоро до у наше дане једна чувена и богоугодна испосница, монахиња Ефимија, боље позната у. косовском крају под именом: Блажена Стојна.[12]

* * *

Од најновијих чуда преподобног оца нашег Јоаникија навешћемо само нека (која овде износимо по тачно провереним податцима који се чувају у самом манастиру Девичу). Године 1947. месеца маја, исцели се на гробу светог Јоаникија од једне тешке болести Крста Дончић из села Бинче са Метохије. Две године касније исцели се и његов сусед Радован Крстић из истог села. - Јула месеца 1957. године преподобни исцели Наду Бебић из Приштине од болести парализе. - 10. и 18. октобра 1964. године исцелише се Божана Нектаревевић из Крагујевца и Добривој Стевић из Чубре код Неготина. - Десимир Милановић из села Мирнице код Прокупља беше тешко болестан од неизлечиве болести падавице. Али он прибеже молитвама и светом гробу светог Јоаникија и би потпуно исцељен 18. маја 1959. године. Исто тако од падавице би исцељена светим Јоаникијем и Славица Грбић из Приштине на други дан Успенија Пресвете Богородице, 29. августа 1964. године - Христов чудотворац Јоаникије исцели и многе Шиптаре и муслимане. Тако он исцели Рамика Аљимета из села Мужевине код Истока (15. септембра 1955 г.) и Исинаји Куфа из села Драгољевца (30. маја 1956 г.), а такође и Рамадана Назитраја из села Коша код Клине у априлу прошле 1972. године. - Петковић Милорад из села Вича код Урошевца исцели се на гробу светог Јоаникија од тешке главобоље 1963. године, месеца марта.

Преподобни Јоаникије и до данас непрекидно исцељује од различитих болести све оне који му са вером прилазе и моле се на његовом гробу. Тако се у најскорије време (јуна месеца ове 1973. године) на његовом гробу исцели Мира Ковић из Ст. Трстеника.

Молитвама светог оца нашег Јоаникија Девичког Чудотворца нека Господ и нас исцели од сваке страсти и греха, и удостоји нас Царства Небеског. Амин.

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ СТЕФАНА, епископа Пермског

Преподобни Стефан родио се у граду Устјугу, највероватније 1340 године. Његов благочестиви отац Симеон, пореклом Рус, беше чтец при саборној цркви Пресвете Богородице. Исто тако и мајка његова Марија бејаше примерна хришћанка, такође Рускиња. Још као мало дете родитељи дадоше Стефана да учи књигу. Бистар и вредан, Стефан напредоваше у учењу и показиваше одличан успех. Не прође ни година дана његовог школовања, а он већ постаде канонарх и чтец при саборној цркви, где и отац његов службоваше. Превазилазећи многе вршњаке своје бистрином и умом, он напредоваше боље од свију у разуму и благодати; избегаваше игре и забаве, и све време провођаше у изучавању Светога Писма и у читању књига. Растући у девствености, чистоти и целомудрију, он осети и увиде таштину овог краткотрајног живота и пролазност овога света. Упоредо с тим његово срце се све више и више разгореваше љубављу према Богу, љубављу која никад не престаје. Понесен том љубављу, он прими монаштво од игумана Максима у Ростовском манастиру светог Григорија Богослова. У манастиру том беше много књига, и Стефан их с љубављу и жудњом читаше. Нови пострижник се истински труђаше у монашком животу, подвизавајући се постом, молитвом, сузама, чистотом, смиривањем, уздржањем, трпљењем, незлобивошћу, послушањем, љубављу и другим врлинама и многи се угледаху на његов богоугодни живот. Поучавајући се у закону Господњем дан и ноћ, и црпући из књига духовне користи, он и сам написа многе књиге, које и данас сведоче о његовом богомислију и трудољубљу.

Због такво врлинског живота свог блажени Стефан би произведен за ђакона од стране епископа ростовског Арсенија.[13] А кроз неколико година он би рукоположен за презвитера од стране епископа коломенског Герасима.

Новорукоположени јеромонах чу да Пермска земља, која се одавно налази у границама Московске државе, није просвећена светим крштењем него да је сва огрезла у незнабожачком

идолопоклонству. И сазнаде да је та земља сва зарасла у трње и коров идоломаније и да нико тамо није сејао семе речи Божје, јер тамо не допре ни проповед апостолска, нити светлост истине засија тим људима, који беху у тами незнања истинитог Бога и у сенци смрти вечне погибли. Сазнавши то, блажени Стефан се испуни ревности по Господу Богу, и њега обузе неизмерна жеља да отпутује у Пермску земљу, и да тамо проповеда Христа и спасава душе људске од погибли, изводећи их из таме на светлост познања истинитог Бога Творца. Али, да би успео у томе како ваља, новом апостолу је било потребно да преведе на пермски језик најважније свете књиге. Стога преподобни Стефан темељно изучи пермски језик и састави пермску азбуку. А ради што бољег разумевања Светог Писма и што тачнијег превода на пермски језик, ревносни монах изучи добро грчки језик. На тај начин он доби могућност да лако чита књиге на три језика: руском, грчком и пермском. И уколико више из дана у дан растијаше у њему и јачаше божанствена жеља да иде на проповед у Пермију, утолико се више он с пошћењем и сузама мољаше о томе Богу да Он по Својем благоволењу удеси тај пут. А као послушан син Цркве, он није хтео да се подухвати такога посла без одобрења и благослова црквених власти. Ради тога он оде тадашњем намеснику Руске митрополије гореспоменутом Герасиму, епископу коломенском, и откри му своју намеру и пламену жељу срца свог: да проповеда Еванђеље невернима, па или да их обрати Христу Богу, или да сам пострада од њих полагајући главу своју за Спаситеља нашег, по речи светог апостола: Вама се дарова Христа ради не само да верујете у Њега него и да страдате за Њега (Флб. 1. 29). И блажени Стефан мољаше од епископа благослов за намеравани пут. Епископ се удиви такво љубави за Христа и таквој жудњи за спасење душа људских. И разумевши да је то у њему Божје призвање и дејство Светог Духа, епископ прослави Господа Христа и благослови блаженог Стефана на претстојећи подвиг. Усто му даде честице светих моштију, антиминос, свето миро и остало што је потребно за освећење цркве, па га отпусти с миром. Преподобни онда оде великом кнезу Московском, те и од њега доби потребно писмено одобрење ради грађанских власти.

Пошто се свестрано припреми, нови апостол отпутова у Пермску земљу. Тамо не беше допрла проповед светих апостола тамо не беше ни трага богопознања и побожности, нити се им Божје спомињаше; тамо све беше безбожно, и тамом крајње безумља и ослепљености помрачено. Стигавши у Пермију, преподобни Стефан узнесе свесрдне молитве Господу, и поче, као овца усред вукова, ходити усред рода непослушног и поквареног, и проповедати Христа истинитог Бога, и учити га хришћанској вери. Неки онда, слушајући његову проповед, испрва се чуђаху том новом учењу. А затим, мало по мало они стадоше познавати истину; и примаху свету веру, и крштаваху се, и држаху се слуге Божјег, учени и упућивани од њега на пут спасења. Велика пак већина нису хтели не само ни да га чују, него му и многе непријатности приређиваху. Јер, једни му се ругаху, други га грђаху, трећи га моткама нападаху, да га убију; а неки хођаху да га спале. Но рука Божија покриваше и заштићиваше слугу свог од убилачких руку и смрти ради превеликог прослављења Свог светог имена.

Научивши хришћанским истинама и крстивши неколико душа, преподобни Стефан подиже за мало стадо словесних оваца Христових дивну цркву близу ушћа реке Виме у велику реку Вичегду. Касније ту би подигнут његов манастир. Новоподигнуту цркву он посвети чесним и славним Благовестима Пресвете Богородице. Тим посвећењем он изрази мисао: да, као што Благовсети беху почетак нашег спасења, тако и прва црква пермска би почетак просвећења земље Пермске. И у тој цркви он се дан и ноћ са сузама мољаше Богу за обраћење неверних, говорећи: "Сабери, Господе, расејане људе Твоје и заблуделе овце, уведи их у свету Цркву Твоју и присједини избраном стаду Твом". И не престајаше учити их апостолски, свагда их саветујући и молећи, одвраћајући их од заблуде и упућујући на пут истине. Али помрачени људи не вероваху његовим речима, него се гневљаху на њега, и ненавиђаху њега који се свом душом стараше да чини добро душама њиховим.

Једнога дана слуга Божји Стефан, помоливши се Господу, оде у чувено идолиште и запали га. Пошто се тада код идолишта не деси нико од идолопоклоника, то идолиште изгоре до темеља са свима

идолима. А светитељ сеђаше крај изгорелог здања, очекујући шта ће га снаћи од неверника, идолопоклоника. Када они угледаше где им идолиште гори, појурише к њему са секирама и моткама. Дотрчавши до њега, они видеше да оно већ догорева, и крај њега седи свети Стефан. Бесни од јарости, они са силном виком навалише на њега, опколише га са свих страна, и хоћаху га убити. Светитељ им се ни једном речју не успротиви, већ подиже руке своје на молитву, и, спремајући се да умре, са сузама вапијаше к Богу: "У руке Твоје, Господе, предајем дух свој; заклони ме крилима доброте Твоје".

И неочекивано, зверска разјареност раздраженог народа измени се у овчију кротост, и угодник Божји остаде нетакнут, нити га ко удари, јер народ донекле би побеђен кротошћу светитељевом и донекле се бојаше Московске власти да убије човека који им је дошао са писменом званичном дозволом из Москве, но највише ови незнабошци беху спречени и задржани силом Бога који не да маха жезлу грешника против Његових праведника. Тада блажени Стефан стаде на видно место и обрати се неверујућем народу овим речима:

"Када ћете, о људи!- отступити од демонске преваре, да бисте избегли осуду и огањ вечни? Зашто се клањате идолима и називате их својим боговима? Та они су дело руку ваших! Иако имају уста, они ипак не говоре; имају уши, и ништа не чују; имају очи, и не виде; они носом не миришу, рукама не пипају, ногама не ходе, грлом не узглашавају; они не узимају жртве које им приносите, нити једу, нити пију; они никоме не помажу, јер ето ни себи не могоше помоћи када их огањ сагореваше и у пепео претвараше. Ако стварно беху богови, зашто онда не угасише огањ, не избеглоше пламен, не успротивише се ни једном речју ономе који их спаљиваше, и не казнише га ничим? Та може ли што учинити мртво дрво? А ви се клањате њима немима, слепима, глувима, бездахнима, - делу ваших руку. Освестите се, увидите своју заблуду и превареност, и оставите ту пагубну бесмислицу. Познајте јединог истинитог Бога, у кога хришћани верују; приступите к Њему и просветите се. Јер је Он утврдио небо, основао земљу, држи сву твар и управља целим светом. Он све види, све чује, зна свачију потребу, промишља о свима. Он је Помоћник и Хранитељ, и нема другог Бога осим Њега. Стога, о Пермски људи, браћо, оцеви и децо! послушајте мене који

вам добра желим, и верујте у Господа нашег Исуса Христа кога вам ја проповедам. Истину вам говорим: ако узве-рујете и крстите се, бићете спасени и добићете царство небеско; ако пак не узверујете и не крстите се, бићете осуђени на вечну муку".

Говорећи то, и много других ствари, и учећи их, светитељ многе убеђиваше, и они почеше веровати, и приступаху крштењу, и из дана у дан увећаваше се број верних, и растијаше Црква Христова у Пермији.

Преподобни Стефан, где год би видео гомилу незнабожаца, одмах им је прилазио, ступао међу њих, и проповедао им Христа Господа. Понекад су пак сами они са својим старцима, жрецима и најугледнијим пермским људима, долазили к преподобноме, расправљали са њим о вери, и бивали у свему побеђивани речима побожности које излажаху из богоговорних уста његових. Нарочито су незнабожни Пермјани често долазили к новоподигнутој цркви, не ради молитве нити ради спасења, него из жеље да посматрају лепоту црквене грађевине и њено унутрашње благољепије; и дивљаху се украшености светога храма. И одлазећи, они говораху међу собом: "Као што видимо, велики је Бог хришћански, много већи од наших богова"- Понекад пак сабравши се, незнабошци се саветоваху међу собом, говорећи: "Ако не избијемо Стефана и не прогнамо га од нас, он ће сву нашу земљу напунити својим учењем и разорити древне храмове и жртвенике богова наших; ми га не можемо речима савладати, једино нам остаје да га протерамо одавде". Други одвраћаху: "Како да њега бијемо и прогнамо, када он има писмену дозволу из Москве?" Неки додаваху: "Када би он први почео борбу, онда би нам било лако да га у то време избијемо, али он се држи вештог обичаја: не отвара борбу, него чека да је ми отворимо, како би имао разлога да се жали на нас у Москви. А када би се он усудио да удари кога од нас, ми бисмо га тог часа растргли, и имали бисмо извињење, јер нас је први напао. Али пошто он нама, када му увреде наносимо, не упућује ниједну гневљиву реч, нити нас прекорева, нити нас вређа, него све подноси кротко, то не знамо шта да радимо с њим". - Тако се они много пута договараху; али пошто не могаху доћи ни до какве сагласности, они се разилажаху, те се

извршиваше реч светог пророка: Договарајте се, договор ће ваш разбити Господ (Ис. 8, 10).

И тако се пермски људи поделише: једни беху новопросвећени хришћани, а други - идолопоклоници; и идолопоклоници ненавиђаху хришћане, грђаху, исмеваху, задиркиваху, неправду им наносаху, и не даваху им да мирно живе. Због тога преподобни Стефан силно паћаше душом, и често дању и ноћу са сузама мољаше човекољубивог Бога, да Он Својом божанском заштитом заштити ново стадо, а да свемоћном десницом Својом избави незнабошце из ђавоље мреже и приведе познању истине.

Слушајући ове непрестане сузне молитве Свога угодника и видећи његов труд и трпљење, човекољубиви Бог, који хоће да се сви спасу и дођу у познање истине, благоизволе да Пермска земља буде просвећена светлошћу свете вере, и посла том народу дух умилења, као некада онима који чуше проповед апостола Петра, о чему пише у Делима Апостолским: А кад чуше, срце им се испуни умилењем, и рекоше Петру и осталим апостолима: шта ћемо чинити, људи браћо? (Д. А. 2, 37). И сабра се мноштво Пермског народа, стари и млади, велики и мали, и говораху међу собом: "Видите ли, браћо, овога човека што је дошао из Русије! Јесте ли чули његове речи? Примећујете ли његово трпљење? Јесте ли схватили његову превелику љубав према нама? Ето, у каквим све тескобама он живи, па ипак не одлази одавде! Колико увреда, понижења и неправди он доживе од нас, па се ипак не наљути на нас и ниједноме од нас не рече рђаву реч, нити има неку мржњу на нас, него све трпи кротко и незлобиво, па се чак радује увредама које му наносимо, и у исто време не престаје нам говорити о царству небеском, о вечним мукама и о давању свакоме по делима његовим, свагда нас поучавајући како да се избавимо вечних мука и добијемо царство небеско. Када не би било истина то што он говори, онда он не би трпео и не би се трудио толико. Заиста је он слуга њиме проповеданог великог и живог Бога, који је створио небо и земљу и припремио за добре царство а за зле муку. И све су речи његове истините. Стога, хајдемо к њему и замолимо га, да нас потпуно научи својој вери и начини нас хришћанима".

И велико мноштво људи, жене и деца кренуше к светом проповеднику. Угледавши толики народ где иде ка Христу Богу, преподобни Стефан се неисказано обрадова, и од радости лијући сузе он узношаше неизрециву благодарност човекољубивом Владици који не жели смрти грешника. И срете их с љубављу као отац децу, и отворивши богонадахнута уста своја, поучаваше их дуго свима тајнама свете вере. Њима пак Бог откри ум да разумеју учење светог учитеља, и они с љубављу примаху речи његове, и искаху крштење; и он их крсти у име Оца и Сина и Светога Духа.

На тај начин земља Пермска би просвећена благодаћу Божјом и трудом и молитвама преподобног Стефана. Новопросвећени пак људи уништаваху своје пређашње идоле по својим кућама, по трговима, по путевима, по шумама и дубравама, и разораваху идолишта. Нарочито се у томе труђаше сам блажени Стефан: он хоћаше свуда, секиром секући идоле и спаљујући их заједно са даровима које им приношаху незнабошци.

Треба приметити да су пермски незнабошци имали обичај приносити идолима својим уловљено звериње, као: самуре, куне, веверице, ласице, даброве, лисице, медведе, рисове, и друго; и то вешаху на идоле или поред идола. Поред тога они своје идоле покриваху одозго изврским платнима и обавијаху их покривачима. И од тих дарова, приношених идолима, нико се не усуђиваше да што узме, јер, ако би се ко усудио да дарне ма који од тих дарова, такав је одмах, по дејству ђавола, падао у тешку болест, и патио грчен и ломљен од демонске силе. А ревнитељ Божји Стефан, не бојећи се демонске силе, сабираше све идолима принесене дарове, слагаше их на једну гомилу заједно са исеченим на комаде идолима, па их огњем спаљиваше и у пепео претвараше. При томе он од тих дарова ништа не узимаше себи, нити коме од верних допушташе да узима, говорећи да су ти дарови удео демона. Само служитељу свом, новопросвећеном Пермјанину Матеју, нареди да од платна и покривача идолских направи себи обојке, на срамоту и потсмех незабожачким боговима. А Пермјани се веома дивљаху двома стварима: прво, што преподобни ништа не узима себи од тих скупочених ствари, него их све предаје огњу; и друго, што му демонска сила не може ништа. То их још више убеђиваше у

Христову силу, која надвлађује демонску силу, и утврђиваше их у светој побожности.

Пошто уништи мноштво идола по разним местима, свети Стефан подиже још две цркве, јер се с дана на дан верни умножаваху, а незнабошци се сваког часа смањиваху. При црквама пермски просветитељ устроји училишта. Сабирајући туда младе људе, дечаке и малу децу, он их учаше пермској азбуци, читању, Часловцу, Псалтиру и другим књигама, које он беше превео на пермски језик, да би Пермјанима из њихова рода и језика спремио јереје, ђаконе и остале клирике, и учитеље. И тако у Перми стаде цветати и сијати света хришћанска вера.

У то време када свети Стефан утврђиваше у вери новопросвећене људе, дође неки волхв или чаробњак, старешина чаробњака и врача, кога Пермјани до свога крштења уважаваху више од свих волхова, сматрајући га као оца, учитеља и наставника, и вероваху да чаробњачком силом својом он управља целом Пермском земљом. Дошавши, овај волхв стаде смућивати новокрштене људе, говорећи: "Људи и браћо Пермјани, зашто остављате богове и веру отаца? Зашто престајете приносити боговима жртве, као што приношаху оци наши? Кога ви слушате? Човека ли који је из Москве дошао? А може ли за нас бити ишта добро из Москве? Зар се отуда не намећу тешке порезе, и чине насиља, и постављају судије и начелници? Не слушајте тог Руса, и притом Московљанина, човека туђег, него послушајте мене, свога човека, који вам жели добра. Та ја сам род ваш, из једног племена с вама, з једне земље, једног сам језика с вама, и вама више доликује да слушате мене, старца и оца вашег, него оног младог који ми по својим годинама може бити син или унук". А новопросвећени му људи на то рекоше: "Иди, па се с њим препири, а не с нама".

Овај волхв показа се као најљући противник преподобнога, и међу њима настаде велика борба. Волхв покушаваше да својим мађијама погуби преподобнога, призиваше ђаволе против њега и прављаше чини, али без икаквог успеха, јер се његове мађије распрштаваху и ђаволи се не могаху ни приближити Божјем угоднику. Но и поред свега тога зловни волхв сваког дана чињаше пакости преподобноме: он јавно хуљаше свету веру хришћанску,

смућујући тиме неутврђене у вери и понова их привлачећи к пређашњем незнабожју; неке пак завођаше лукавим речима, а неке поклонима придобијаше, те напуштаху пут истине и следоваху његовом богомрском учењу. Понекад је викао на преподобног, сиктао на њега, вређао га, ружио га, покушавајући на све могуће начине да победи непобедивог војника Христовог. Једном приликом он рече светом Стефану:

"Богови наши, иако их ти ружиш, не погубише те само зато што су милостиви. Јер, да нису милостиви, они би те давно сатрли или згрчили. Но они те као незлобиви штеде, да би ти, познавши њихову доброту, престао да их ниподаштаваш. А да је наша вера боља од ваше хришћанске, ја ћу ти јасно доказати: у вас је један Бог, а у нас - многи богови, многи помоћници, многи заштитници, и они нам дају све: све што је у води - рибе, све што је у ваздуху - птице, и све што је по шумама и дубравама - самуре, куне, рисове и остало звериње, који од нашег лова стижу и до вас, те се њима обогаћују ваши кнезови, бојари и велможе, облаче се у њих и ходе горди са њих, поклањају их један другоме, тргују, шаљу их у суседне и даљне земље, у Орду, у Грчку, у Немачку, у Литву; и све то од нашег лова који нам дају многи богови наши. Но наша је вера боља од ваше ево још чиме: у нас један човек или два иду у борбу на медведа, и убијају га помоћу богова наших, којима они за то обећавају кожу; а у вас на једнога медведа излазе многи, до сто или до двеста и више људи, и тако многи једва могу да савладају једнога звера, а понекад и не могу, него звер по неколицину изуједа и растргне, и враћају се празни из лова. Још је наша вера боља од ваше зато што ми од наших богова добијамо одмах вести о свему што се сваког дана догађа, чак и у далеким земљама; а у вас није тако, него вам после много дана једва која вест стигне. Ето, са тих разлога је наша вера боља од ваше".

На све то слуга Божји Стефан одговараше: Један истинити Бог хришћански јачи је од многих незнабожачких богова, јер нису богови већ ђаволи, збачени с неба у бездан, и варају безумне људе у бездахним идолима. Они не само не помажу људима, него им, напротив, наносе штету и желе да им свагда чине зло. Будући зли, немилосрдни, гневљиви, завидљиви, ненавидљиви, они би зачас збрисали са земље род људски, да их сила Божија не везује и не

задржава. Сваки лов пак даје се људима не од идола који непокретно стоје на једном месту, нити од демона који никакве власти немају над створењима Божјим, него од тог самог Даваоца свих добара - Бога, који дарове Своје раздаје свакоме по труду његовом. А борба са зверињем бива не само у Пермији, него и у свима земљама и крајевима. Победа пак човека над зверињем бива не од помоћи тобожњих богова ваших, него или од телесне снаге или од искуства борца, а највише отуда што небески Бог покори под ноге човеку све звериње, стоку, птице и рибе. И међу хришћанима било је много таквих који именован Христовим љуте звери укротише, лавовима уста затворише, медведе и пантере речју свезаше, на аспиде и гује наступише, змијегазише.

А односно вести које волхви брзо добијају од демона, светитељ говораше ово: У хришћанској Цркви било је много тако прозорљивих мужава, који својим духовним очима виђаху не само што се у њихове дане на даљини дешава као да се пред њима дешава, него пророчки претсказиваху шта ће се након много година по њиховом престављењу догодити. Тако и свети пророци у Старом Завету, на много година раније претсказиваше оно што се затим у новозаветној Цркви хришћанској збило.

После дугих и многократних препирки о вери, свети Стефан и волхв одлучише да делом испитају чија је вера боља. На предлог самога волхва они уговорише ово: да прођу кроз огањ и воду, па ко у огњу не сагори и у води не потоне, његова је вера боља, и њему има следовати народ. Ово би по вољи свему народу пермском, који се беше слегао на препирку.

Свети Стефан рече волхву: "Теби се прохтела ствар која превазилази моју смирену моћ; али се ја надам у доброту и милост свемоћног Бога који хоће да се сви спасу. Ради славе светог имена Свог Он ме може на чудесан начин сачувати живим и читавим и у огњу и у води, да би се тим чудом присутни народ утврдио у вери, а ти био посрамљен са твојим демонима у које се уздаш".

Рекавши то волхву, свети Стефан се обрати народу овим речима: "Благословен Господ! узмите огањ, донесите овамо и запалите ову пуну, са отвореним улазом, колибу, па ћу ја, ухватити се за руке са волхвом, ући у њу".

Огањ би одмах донесен, и колиба запаљена, А преподобни Стефан, подигнувши руке к небу, помоли се Богу говорећи: "Господе свемилостиви и свемогући, дај нам помоћ у тескоби, пошљи милост Своју, пројави човекољубље Своје, покажи силу Своју, да би присутни људи разумели истиниту веру и познали да си Ти једини истинити Бог, и ја слуга Твој. Ево, непријатељи Твоји узавреше, и који Те ненавиде подигоше главу; уста своја пренеше на небо, и језик њихов пролази земљу. Тога ради учини са мношћу чуда добротe; и нека виде они који ме ненавиде, и нека се постиде, што си ми, Господе, помогао и утешио ме. Јер Ти си Бог који нас у свакој невољи нашој теши Утешитељем Твојим, Духом Светим, са којим си благословен вавек, амин".

Завршивши молитву, свети Стефан рече народу: "Мир вам, браћо! спасавајте се, опростите и молите се за мене, јер сам ради свете вере готов умрети. Ево хитам на претстојећи ми подвиг, уздајући се у начелника вере и свршитеља Исуса". А обраћајући се волхву, он му рече: "Хајдмо заједно, ухвативши се за руке, као што обећасмо". Но волхв, уплашивши се огња који је силно буктао, не хте да иде. Тада га преподобни чврсто ухвати за хаљину, па га стаде насилом вући са собом у огањ. Волхв се брањаше и отимаше и, ваљајући се по земљи, викаше да не жели ићи у огањ, и изјављиваше да ће одмах изгорети у огњу као сено и сухо грање. Тада народ стаде викати на њега и грдити га да иде у огањ, као што је сам предложио. Али он преклињаше народ да га оставе. Онда га преподобни Стефан упита: "Ниси ли ти сам ово изабрао, и хтео да кушаш Бога живог, зашто се сада одричеш?" А волхв, клањајући се до земље, мољаше, и падајући пред ноге светитељу изјављиваше да је крив, признаваше своју слабост, осуђиваше своју заблуду и прелест. и објави да је учинио предлог о пролажењу кроз огањ сматрајући да ће се Стефан уплашити па неће ући у огањ.

Тако се лукавство волхово сручи на његову главу. Исто тако старешина пермских волхова не пође ни у воду. А на реци би спремљено ово: просекоше лед на два места, један просек више а други ниже низ воду, кроз горњи просек имали су обоје, ухвативши се за руке, ући у воду, и идући испод леда изаћи на доњи просек. Када свети Стефан позва волхва да заједно уђу у воду, овај и то одби.

Тако се обелодани немоћ свих његових чини и лаж свих његових учења. Онда га свети Стефан упита: "Хоћеш ли веровати и крстити се, пошто си побеђен". Али он одби да прими хришћанску веру и да се крсти. Светитељ се онда обрати народу, говорећи: "Ви сте сведоци како овај бедник сам предложи да се права вера провери огњем и водом, али не испуни своју реч, јер не хте да уђе ни у огањ ни у воду. И сада ипак неће нити да верује, нити да се крсти. Шта дакле мислите о њему? Реците". А народ повика: "Заслужио је смртну казну!" И дохвативши га, они га предадоше у руке светом Стефану, да га он казни каквом хоће смртном казном. Притом говораху: "Ако га пустиш живог он ће ти још веће пакости чинити". А светитељ им одговори: "Не! нека рука наша не буде на непријатељу нашем: јер ме Христос не посла да бијем, него да блавестим; и не нареди ми да мучим, него да кротко учим и да тихо саветујем; и не заповеди ми Господ мој да смрћу кажњавам, него да милостивно поучавам, по реченоме: Праведник ће ме наказати милошћу, и изобличити ме (Псал. 140, 5). А пошто он не жели да верује, јер је тврда срца и ослепљен злбом, то му претстоји вечна осуда. Јер Господ наш каже: Који узверује и крсти се, биће спасен; а ко не верује, биће осуђен (Мк. 16, 16). Доста је строго му запретити да не квари људе Божје својим лажним учењем. Осим тога, нека грабљиви вук не живи усред стада Христовога; нека тама нема удела са светлошћу, него нека се избаци зло између вас; нека се мачем духовним отсече трули уд; нека се из ових крајева одагна овај вук. А ако се дрзне понова се јавити овде и учити, онда неће избећи смртну казну".

Са таквом забраном изагнаше волхва из граница Пермије. И Црква Христова борављаше у миру, и свуда се подизаху храмови Божји а уништаваху идолишта. И Црква се у Пермској земљи толико повећа, да се појави потреба за епископом. Утолико пре што је због велике удаљености било тешко слати митрополиту у Москву људе ради рукоположења за свештенике. Јер Перма је удаљена од Москве, колико Москва од Цариграда.

Пошто се посаветова са својом паством, преподобни Стефан отпутова у Москву к великоме кнезу Димитрију Јовановичу и к митрополиту Пимену. Он их обавести о свему што се благодаћу Божјом учини у Пермској земљи, и мољаше да се тој земљи да

епископ, јер "жетва је велика, а посленика је мало". Велики кнез, и митрополит са епископима, и сав свештени сабор, размотрише ту ствар, и донеше одлуку да Светог Стефана поставе тамо за епископа, као уистини достојног те части. И говораху: "Ко је најдостојнији и најподеснији за епископску службу у Пермској земљи, ако не онај који ту земљу просвети благодаћу Христовом, и поднесе при томе тако велике подвиге и трудове, и преведе свештене књиге на пермски језик, и уништи идоле, и подиже свете храмове, и показа се као апостол Пермије?"

И свети Стефан би постављен за епископа пермског 1383 године. Ово постављење беше веома по вољи великоме кнезу, који је одавна познавао блаженог Стефана и љубио га. Пошто велики кнез и митрополит обдарише новопостављеног епископа многим даровима, отпустише га у Пермију.

Вративши се као епископ у своју новоосновану епархију, свети Стефан причини велику радост својој пастви. Он се у епископском чину труђаше као и пре: верне утврђиваше у вери, неверне обрађаше у веру и крштаваше, цркве свете подизаше, свештенике постављаше, и сав поредак црквени мудро извођаше. Исто тако он и манастире подизаше, милостиње велике даваше, ниште и убоге храњаше, наге одеваше, ожалосћене тешаше, путнике збрињаваше. И свима беше милостиви отац и велики добротвор, и ревносни пастир који се усрдно стара не само о спасењу душа своје пастве него и о њиховим телесним потребама, јер за време глади у Пермији он много пута на лађама довожаше мноштво жита из Вологде и бесплатно га раздаваше сиромашним људима.

Када угодник Божји епископ Стефан приведе к Богу сву Пермску земљу и све како ваља уреди, и пошто богомудро управљаше светом Црквом, он се приближи својој кончини. А већ беше достигао дубоку старост, и изнемогаваше телом од дугогодишњих трудова око спасења тако многих душа људских.

При крају живота свог свети Стефан је морао да путује у Москву к митрополиту Кипријану[14] ради неких црквених послова. Пред свој одлазак у престоницу он сазва своје стадо, и поучи их из Светога Писма да пребивају у вери и нелицемерној љубави међу собом. А на крају своје архипастирске поуке он додаде и ово: "Близу је време

моје кончине, као што ми откри Господ наш Исус Христос, коме вас уручујем".

Сатворивши затим молитву, он крену на пут. По доласку у Москву светитељ занеможе и, пошто одболова неколико дана, он се 26 априла 1396 године престави у Господу, кога измалена заволе.

На светитељевом погребу беху: митрополит Кипријан са целокупним свештенством, кнезови и бојари, и врло много света. Сви они чесно испратише тело његово у Свето-Спаски манастир, и положише га у каменој цркви на левој страни.

Тако преподобни отац наш Стефан, епископ и просветитељ Пермске земље, заврши ток свог богоугодног и многим веома корисног живота. Пермска паства оплака горко смрт свога епископа, који и анђелима Божјим причини велику радост обративши к Богу тако много грешника. Због тога његову свету душу анђели с радошћу узеше и на својим рукама ликујући однесоше к Богу. Предстојећи заједно са ликом светих јерараха престолу благодати, свети Стефан не само за Пермску земљу него и за цео свет моли Оца и Сина и Светога Духа, Једног у Тројици Бога, коме слава вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ КАЛАНДИОНА КИПАРСКОГ

Свети Каландион (или Каландије) дође на острво Кипар из Палестине заједно са осталих три стотине клирика, монаха, и лаика, званих Аламани. Ови свети побегоше из Палестине испред агарјанске (арапске или турске) најезде (у 7-8. веку) и дођоше на Кипар, где живљаху свето подвизавајући се по разним местима Кипра. По некима. свети Каландион би и епископ Кипарски[15].

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ГЕОРГИЈА

Преподобни Георгије беше ктитор и први игуман манастира Светог Златоуста на Кипру. Овај манастир би подигнут

преподобним Георгијем 1091. године на гори Куцувинти, и
преподобни би први игуман његов.[16]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ ЈУСТЕ

У миру се упокојила у Господу.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ НЕСТОРА

Оставио родитеље, и монахујући у миру се упокојио.

НАПОМЕНЕ:

1. Амасија - невелики град у Малој Азији, на обали Црнога Мора.
2. Цар Максенције - син Максимијанов, царовао од 306 до 312 године; разбијен Константином Великим и потонуо у Тибру; познат за своје свирепости.
3. Цар римски, управљао Сиријом и Египтом од 305 до 313 године.
4. Цар од 312 до 324 године.
5. Римски цар Ликиније царовао од 311. до 324. године.
6. Град Амасија налазио се у северном крају Мале Азије, на обали Црнога Мора.
7. Његово житије видети напред, под данашњим 26. априлом.
8. Света Глафира скончала око 322. године.
9. Житије и служба св. Јоаникија написани су доста рано, а штампани у Римничком (1761 г.) и Московском (1765 г.) Србљаку, а затим и у Београдском од митрополита Михаила.

10. Зато се његов спомен врши и 2. децембра.
11. Тако је, на пример, према једном запису, 1765. године, неки човек завештао из захвалности светом чудотворцу Јоаникију своје воденице на реци Исток.
12. Блажена Стојна се упокојила 1895. г. и сахрањена је покрај Петрове цркве код Новог Пазара.
13. Арсеније I био на Ростовском престолу од 1374 до 1380 године.
14. Био митрополитом од 1375. до 1381. године, и од 1383. до 1390 г.
15. О овим светима говори Леонтије Махерас у својој "Кипарској Хроници". Види Constantin Sathas: *Vies des Saints Alemands de l'Eglise de Chypre*, Genes 1884.
16. О овом преподобном Георгију Синаксари не говоре ништа. Ови податци се налазе у рукописном Типику Златоустовог манастира са Кипра, који се налази у Париској Националној библиотеци (Coislin. 402). Ср. и А. Dmitrijevskij, *Opisanije Liturgitseskih rukopisej*, t. III, Tipika II, Petrograd 1917, с. 123.

27. АПРИЛ

СПОМЕН СВЕТОГ АПОСТОЛА СИМЕОНА, СРОДНИКА ГОСПОДЊЕГ, епископа Јерусалимског

Свети Симеон, сродник (тј. рођак, братанац) Господа нашег Исуса Христа, један је од Седамдесет апостола. Он беше син Клеопин, а Клеопа опет беше брат Јосифа, обручника Пресвете Богородице. Стари веродостојни историчари црквени^[1] сложено сведоче: Обручник Пресвете Богородице и Клеопа беху рођена браћа, од једног оца и мајке. Јосиф беше старији а Клеопа млађи. По Јосифовом повратку из Египта, овај Клеопа узео жену по имену Марију, и роди са њом овог светог Симеона. Када Симеон одрасте, видевши чудеса Господа нашег Исуса Христа, он поверова у Њега. А после Господњег страдања, васкрсења и вазнесења он би убројан у Седамдесет апостола, и ревностно као и остали апостоли проповедаше Еванђеље Христово, проходећи градове и земље, учећи и чудотворећи, просвећујући народе светлошћу свете вере а уништавајући таму идолодемоније.

У то време на епископском престолу цркве јерусалимске бејаше свети Јаков, брат Божји, син светог Јосифа Обручника, први епископ Јерусалимски. Њега, који је сведочио за Христа, неверни Јевреји убише гурнувши га са крова храма и ударивши га мотком по глави. Ускоро после убиства светог Јакова Јерусалим би разорен од Веспасијана, као што сам Господ беше претсказао. По разорењу Јерусалима стадоше се прикупљати ученици Господњи који беху у животу и сродници по телу Христа Господа, и поставише за епископа у Јерусалиму овог светог Симеона, рођака Господњег као што о томе говоре древни историчари Игисип и Јевсевије.^[2] Као други епископ у Светоме Граду, свети Симеон, будући храмом Светога Духа, украшаваше собом престо Јерусалимски, приводећи заблуделе Христу Богу.

Затим после много година, за царовања Трајанова (98 - 117 г), он би од завидљивих јеретика оптужен антипату римском Атику за две ствари: прво, што је од колена Давидова; и друго, што је хришћанин. Јер у време цара Трајана беше подигнуто двојакo гоњење у Палестини, на потомке Давидове и на хришћане. И свуда су тражили Давидове потомке и убијали их, да не би међу Јеврејима остало ни трага од царског рода, еда би Јудејом вечито владали римски цареви. Исто тако су и хришћани били мучени и убијани, еда би у целој васељени били поштовани само незнабожачки богови. Тада свети Симеон, и као Давидов потомак и као хришћанин и рођак Господњи, би по наређењу антипата Атика ухваћен када му је било око сто година.[3] И пошто претрпе велике муке, свети Симеон најзад би распет на крсту (око 107 г.), као и Господ Христос, и предаде душу своју у руке Божје.[4]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ЈОВАНА ИСПОВЕДНИКА

Овај блажени Јован бејаше из Иринопоља у Сирији. Син хришћанских и богољубивих родитеља, Теодора и Григорије, живео у време царева Константина и Ирине (780-802 г.). Распаљен љубављу према Богу, он у деветој години својој оде у манастир и замонаши се. Пошто беше ревностан у послушањима, смирен и кротак, заволе га његов учитељ и старац. Са својим старцем ишао је на Седми Васељенски Сабор, одржан у Никеји 787. године. Из Никеје отпутовали су у Цариград. Ту старац постаде игуман и архимандрит манастира Далматског, а преподобни Јован- великосхимник и јереј. Цар Никифор, који дође после царице Ирине[5], и посла га 802. године за игумана обитељи чистих (Катари). И он је богоугодно и апостолски пасео стадо Христово преко десет година. И сви га љубљаху.

Пре но што иконоборска јерес поново стаде потресати Цркву Христову, блаженом Јовану би откривено од Бога о тој напасти. И он, сабравши братство свога манастира, даде им потребне савете и поуке, па им затим рече: Оци и браћо, бдите и пазите да вас ђаво не

намами те се одречете молитвеног поштовања светих икона, јер ме ви нећете видети у овом животу.

Док он то говораше, дођоше војници послани од иконоборног цара Лава V Јерменина (813-820 г.), разјурише све монахе, манастир опљачкаше, а светог Јована у ланце оковаше и у Цариград одведоше. Изведен пред цара, он назва цара зликовцем и безбожником и разним другим погрдним именима. Тако грмећи у палати, цар насилник нареди да га немилосрдно бију воловским жилама. А светитељ се радоваше што га бију за Христа. Затим би затворен у једном метоху манастирском, где проведе три месеца. Одатле би прогнан на заточење у Ламписки Пентадактилос. Тамо му ноге оковаше у гвоздене ланце, и држаше га осамнаест месеци у тамници. После тога га поново одведоше у Цариград, и наог изведоше пред цара насилника. И пошто светитељ изговори многе ствари насилнику препирући се о светим иконама, би предат тадашњем недостојном патријарху, који је страшно поступао са светитељем и дуго га мучио тешком глађу и жеђу.

Затим блажени Јован би опет изведен пред цара, а цар га посла у тврђаву звану Криотаврион Букелариски. И тамо га држаше у тескобној и мрачној ћелији две пуне године. Ту се свети исповедник силно злопатио, али све то он подношаше благодарећи Бога. А када се после погибије Лава V Јерменина зацари Михајло Травлос (820-829), такође иконоборац, отац цара Теофила, он у почетку пусти из заточења све заточенике. Том приликом би пуштен на слободу и свети Јован, али му не допустише да се врати у Цариград већ га задржаше у Халкидону. Али када се зацари син цара Михајла Теофил (829-842 г.), он заједно са својим сајеретиком патријархом Јованом Седмим (836-843 г.), стави на тешке муке блаженог Јована, да би га приморали да се одрекне поштовања светих икона. Напоследку би прогнан на острво Афусија, где проведе две ипо године. Ту му пред смрт би откривено од Бога да ће кроз три дана скончати. Он то исприча онима што беху с њим. И после три дана упокоји се, и отиде ка Господу. То би око 832. године.

СПАЉИВАЊЕ МОШТИЈУ

СВЕТОГ САВЕ, првог архиепископа Српског

Пошто свето тело Светог Саве би пренето из Трнова из Бугарске у Србију, оно би сахрањено у манастиру Милешеви, задужбини краља Владислава (1234-1243 г.), синовца Светога Саве.[6]

У време турске тираније народ српски скупљаше се код моштију свога Светитеља, да траже утехе и лека. Јер мошти Светога Саве заиста беху за Србе непресушни извор сваког племенитог надахнућа, сваког еванђелског прегнућа, сваке еванђелске ревности, еванђелске вере, љубави, наде, утехе, радости, окрепљења. Ако је српској души био потребан лек од ма какве бољке, налазила га је у чудотворним моштима свога највећег Светитеља и свебрижног утешитеља. Ако је српској души била потребна света сила, која насигурно спасава од сваког греха, од сваке муке, од сваког злодуха, она је ту силу црпла из светог гроба и светих моштију Светога Саве. Ако је Србима, као народној целини, била потребна ма каква помоћ, они су је тражили и налазили у Милешеви код свога бесмртног Светитеља и чудотварног Просветитеља. Сваком правом Србину он је био у свима невољама утеха, у свима тугама радост, у свима патња-ма сапатник, у свима гресима избавитељ, у свима смртима спаситељ и васкрситељ.

Све то Свети Сава је био Србима у највећој мери, особито за време ропства под Турцима, после пропасти српског царства на Косову 1389. године. У то мрачно и свирепо доба Свети Сава чудотворним телом својим у Милешеви би најубедљивији благовесник и сведок истине и правде Христове, која се толико беше пројавила у славној прошлости српској. У њему српски народ гледаше своју душу, своју савест, своју веру, своју истину, своју правду, своју наду, своју слободу. Безбројним чудесима, која се самилосно лијаху из светих моштију Светога Саве, он исцељиваше не само телесне већ и све душевне недуге и болести ојаћених српских душа, и српског народа као целине. Срби су у њему имали непоколебљиву и бесмртну наду, да ће их кад тад свети Бесмртник Милешевски ослободити агарјанског ропства. Зато су са свих страна српске земље хитали к њему, к светом гробу његовом на поклоњење,

на охрабрење, на исцељење од сваковрсних невоља. И чудо за чудом васкрсавало је српске душе из очајања, из малаксалости, из смрти. Све је хитало своје свемилосном утешитељу и свепобедном васкрситељу, хитало молитвама, сузама, уздасима, посећивањем његовог светог гроба и окупљањем око његових чудотворних моштију. И добијало помоћи стварне, истинске, свеутешне.

Све то завојевачи Турци пратили су будно. На њихове очи дешавала су се необична чудеса од светих моштију Светога Саве. Штавише, чудотворном Светитељу прибегавали су у болестима својим и многи муслимани, и добијали чудесна исцељења. Све је то потстакло Турке да уклоне овог чудотворног будитеља и храбритеља верске и националне свести српске, слободарске душе српске. Као непосредни повод за то Турцима послужи устанак Срба у Банату 1594. године. У овом устајању поробљеног народа против тирана Турака узели су учешћа и патријарх Пећки Јован Кантул (1592-1614 г.), херцеговачки митрополит Висарион, и нарочито вршачки епископ Теодор. Епископ Теодор је предводио устанак Срба у Банату. Устаници су на својим заставама имали лик Светога Саве. Главни комадант турске војске против устаника био је Синан паша београдски, способан војник, али необразован, сујеверан, страшно суров и свиреп, а усто је и зверски мрзео хришћане. По његовој наредби би велико "истребљење и беда црквама и свештеницима и хришћанима од Исмаилћана у српској земљи и по другим крајевима, и безбројна убиства и запустошења светих обитељи".^[7] Бојећи се да се из Милешеве, где почиваху мошти духовног оца и душеводитеља целокупног рода српског, не дигне буна на Турке, Синан паша Београдски нареди да се тело Светог Саве пренесе из Милешеве у Београд и спали.

На челу турске војске која је отишла по тело Светог Саве био је Ахмет бег Ођуз. Војска упадне у Милешеву на Велики Петак 1594. године, начини покор, узме из кивота тело Светога Саве и пренесе у Београд Синан паши. И у суботу, 27. априла 1594. године, Синан паша спали тело Светог Саве у Београду, на Врачару. Плачем и лелеком би пропраћен широм целе српске земље овај језовити догађај. А један непознати монах записа: "Да се зна када сажегоше Турци Светога Саву, архиепископа српске и поморске земље, у

Београду; и начелник беше везир Синан паша, који бејаше пред војском..".[8]

Но са спаљивањем моштију Светитељевих обесни паша агарјански не спали Светитеља, који оста жив пред престолом Божјим на небесима и у срцу и души свога народа на земљи-"Синан паша ватру пали, тело Светог Саве спали; ал' не спали славе, нити спомен Саве!" - Богоносни отац наш Сава, апостол и светитељ Божји, постаде после смрти и мученик Христов.

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ СТЕФАНА, епископа Владимирско-Волинског

Ко је стекао трпљење, вели богонадахнути Јефрем Сирин, додирује сваку врлину, радује се у невољама, издржљив је у опасностима, весео је у напастима". Такав беше овај преподобни отац наш Стефан, који много пострада од своје манастирске братије. Но ако се и измучи, али Бог му дарова велику радост. Сећајући се речи пророка и цара Давида: "у многим напастима Ти си ме утешио и обрадовао" (Пс. 93, 19), преподобни с радошћу примаше све невоље као од Бога послане. Он изврсно пролажаше упражњавање сваке врлине, јер од детињства свог налажаше се под руководством славног игумана, преподобног оца нашег Теодосија Печерског[9], и беше његов присни ученик, свагда се наслађујући и хранећи богонадахнутим речима из медоточивих уста његових, као одојче из мајчиних груди. Он се у свакој врлини уподоби њему, као добар син оцу. Због тога га сва братија искрено завољаше, и изабраше за редитеља црквеног правила. Тада и он, заједно са самим игуманом преподобним Теодосијем, достојно поучаваше у цркви братију својим духовним поукама.

Када се преподобни Теодосије приближи крају овог временског живота, сва га братија молише, једногласно говорећи: "Стефан је достојан да после тебе прими игуманство; нека нам он буде игуман". Преподобни Теодосије испуни молбу братији, позва свог љубљеног ученика, блаженог Стефана, повери му стадо богонадахнутих

словесних оваца, и замоли га да доврши цркву, започету при чудесним знамењима. Затим му изговори многе поуке: да држи манастирски устав, да љуби братију од чиста срца, да му очи душе неуспављиво буду уперене к Богу, и да не заборавља гостољубље. И тако преподобни оде у вечне обитељи небеске, обећавши да ће увек помагати своју Печерску обитељ, поверену овом блаженом Стефану.

По престављењу преподобног Теодосија примивши игуманство свете чудотворне Лавре Печерске, блажени Стефан се веома подвизаваше, и нарочито приону на зидање цркве, отпочете преподобним Теодосијем и већ прослављене Божјим благоволењем. А зидаше и друге манастирске зграде. И благодаћу Божјом, и молитвама преподобних отаца наших Антонија и Теодосија, игуман Стефан и цркву заврши, и нови манастир сагради, и у њега пресели братију из старог манастира. У старом пак манастиру остави неколико монаха, пошто је био обичај да тамо сахрањују преминулу братију. Преподобни отац наш Стефан заведе правило: да се у манастиру свакодневно врши света литургија за преминулу братију и блажене осниваче. А све што је потребно Бог изобилно даваше, и благодат се Божија све више на том месту показиваше. Али ненавидник сваког добра и непријатељ слугу Божјих, ђаво, омрзну блаженог игумана због толиког старања његовог о светој обитељи, и својим злим сплеткама учини те неки од братије подигоше буну, и Преподобног Стефана не само са игуманства свргоше, кога раније сами једногласно изабраше, него га без икакве кривице из манастира отераше.

Незлюбив, преподобни Стефан све то од братије јуначки поднесе, и љубављу се својом никако не удаљаваше од њих, иако беше удаљен од њих телом. И свесрдно се мољаше за њих, угледајући се у томе на свог истоименог светог првомученика Стефана, и говорећи: "Господе, не стави им ово у грех!" Као железно ка магнету, тако преподобни Стефан љубављу стремљаше ка светом Теодосију у његовој обитељи. А када дознадоше за ову невољу преподобног Стефана многи бољари и велможе, духовна деца његова, поверена му преподобним Теодосијем, веома се ожалостише што њихов духовни отац невинно пострада, и с љубављу му доношаху све потребно. У то време преподобни Стефан се

опомену оних преславних чудеса, чији очевидац беше он сам: како мајстори из Цариграда дођоше к преподобним оцима нашим Антонију и Теодосију Печерским, донеше икону Пресвете Богородице, и испричаше о виђењу Царице Небеске које се догоди у цркви Влахерни. И помоћу Божјом, и молитвама преподобних отаца Антонија и Теодосија, блажени Стефан подиже манастир недалеко од Печерске Лавре на Клови: сагради у њему и цркву у име Пресвете Богородице, у спомен полагања чесне ризе Њене, по угледу на Влахернску цркву у Цариграду. И сваке године преподобни свечано прослављаше другога јула празник Полагања ризе Пресвете Богородице. И сабравши много братије у манастир преподобни вођаше богоугодни живот. А црквени устав и целокупни манастирски ред, како прими од преподобног Теодосија у Печерском манастиру, тако и у свом манастиру заведе, и нареди да се држи.

Трудећи се много на свом духовном усавршавању, блажени Стефан иђаше из силе у силу, те надалеко постаде чувен и славан због врлинског живота свог. Стога, када се престави епископ славнога града Владимира, основаног великим кнезом Владимиром, тада преподобни Стефан би изабран на архијерејски престо тога града, и хиротонисан за епископа кијевским митрополитом Јованом. И свети Стефан би добри пастир поверених му Богом оваца, показујући пример својој пастви речју, животом, љубављу, духом, вером, чистотом.

Када по благоволењу Божјем и по замисли блаженог Јована игумана печерског, имађаху да се пренесу чесне мошти преподобног оца нашег Теодосија из пештере у цркву подигнуту по указању Божјем, тада достојни хвале епископ Стефан дође из Владимира у свој Кловски манастир. И ноћу он виде за пољем велику светлост где сија над пештером, па помисли да пренесе чесне мошти преподобног Теодосија (а знао је за ту намеру), и би му веома жао што их пренесе без њега. И он одмах уседо на коња и одјури ка пештери заједно са Климентом, кога постави после себе за игумана у Кловској обитељи. Јурећи тако он издалека опет виде ону светлост над пештером, но кад се приближи пештери он угледа тамо многе свеће, а кад стиже до пештере, од свега тога не виде ништа. И

разумеде да се стварно удостоји видети светлост божанствене славе која је излазила из чесних моштију преподобног Теодосија. А већ беху откопали земљу над чесним моштима преподобнога и изнели их до излаза из пештере. Другога дана после овог виђења, са осталим епископима узе учешћа и блажени Стефан у преношењу чесних моштију свога оца и учитеља, преподобног Теодосија.

Затим, вративши се на свој владимирски престо, преподобни Стефан својим великим врлинама сатвори много духовне користи својој пастви, и тиме заслужи неувенљиви венац славе. И да би примио тај венац, ознамењен његовим именом[10] и заслужен његовим добрим делима, он оде ка Христу, Начелнику свих пастира, двадесет и седмог априла 1094 године. Молитвама преподобног венценосца Стефана удостоји, Христе Боже, и нас венца славе, на славу Теби самоме, са беспочетним Твојим Оцем и једносушним Духом, сада и увек и кроза све векове, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ ЕВЛОГИЈА СТРАНОПРИМЦА

Овај преподобни отац наш Евлогије живљаше и подвизаваше се богоподобном врлином милостивог гостопримства у Тиваиди Египатској, у време цветања тамо хришћанског живота и подвижништва (у време царева Јустина и Јустинијана, у 6. веку). Он не беше монах, него живљаше у насељеним местима, и чињаше свима и свакоме аврамовско гостопримство. Али, пошто за то не имађаше ни имања ни новаца, он по цео дан рађаше тешке послове у неком суровом каменолому, и са зарађеним новцима увече угошћаваше у дому свом сваког бедника и невољника, и сваког пролазника и намерника. О њему ава Данил из Скита Тиваидског казиваше да је једном имао једно тешко искушење са новцем, али да га је Бог због његове милостиње и странопримства (гостопримства) избавио, и на исте подвиге ове богоподобне врлине повратио. Од тада је преподобни говорио да је боље сиромах у рај, него богаташ у пакао.

Спомен овог светог Евлогија свршавала се у Цариграду у цркви Светог Мокија.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ПОПЛИОНА

Пострадао за Господа мачем посечен.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЛОЛИОНА НОВОГ

За веру у Христа треснут о земљу и вучен по њој преминуо.

НАПОМЕНЕ:

1. То су: св. Епифаније Кшгарски, и пре њега Игисип и Јевсевије Кесаријски (в. Епифаније, Против јереси, 27, 8; 28, 7-8; 51, 10; 78, 1-24 итд.. и Похвала Св. Богородици, РС 42, 57-60. - Видети и Јевсевијеву Црквену Историју, књ. II, 1, 2.23, 4; IV, 22, 4; III, 19. 32, 1-6, - где он наводи и сведочанство Игисипово). Из ових древних сведочанстава јасно произилази, да је овај Св. Симеон, друга епископ Јерусалимски, био сродник (рођак, братанац) Господа Христа, а не брат, те према томе њега треба разликовати од Симона (или Симеона) брата Господњег, тј. рођеног брата Јаковљевог, а сина Св. Јосифа Заручника из његовог првог брака. Али, одмах треба рећи да ни ова "браћа Господња" како се спомињу у Еванђељу: Јаков, Симон, Јосија и

Јуда (Мт. 13, 55; Мр. 6, 3) нису рођена браћа Христова, јер Пресвета Богородица није била жена него само заручница Јосифова. То су били синови Јосифови из његовог ранијег брака, па је он обудовео и онда му је поверена Св. Дјева Марија на чување. Пресвета Богородица је била и остала Дјева, девојка, и пре и после рођења Господа Христа.

2. Код Јевсевија Кесаријског, Црквена Историја III, 11.
3. Ово такође сведоче Игисип и Јевсевије (Цркв. Историја, III 19, 20 и 32).
4. Св. Симеон се још спомиње и 4. јануара, а негде и 18. септембра.
5. Никифор I царовао од 802-811. године.
6. О животу светог оца нашег Саве I Српског, о његовој смрти и погребу, као и о почивању његовог светог тела у манастиру Милешеви видети опширно у његовом Житију под 14. јануаром.
7. Љ. Стојановић, Стари српски записи и натписи, књ. I, ст. 251, бр. 868.
8. Љ. Стојановић, Стари српски записи и натписи, књ. I, ст. 252, бр. 876.
9. Св. Теодосије, игуман печерски, подвизавао се у XI веку. Празнује се 3. маја.
10. Стефан на грчком значи венац.

28. АПРИЛ

СПОМЕН СВЕТИХ АПОСТОЛА

ЈАСОНА и СОСИПАТРА, и мученице КЕРКИРЕ девице и осталих светих мученика с њима[1]

Апостоли Јасон и Сосипатар беху од Седамдесеторице апостола. Јасон је био родом из Тарса као и сам апостол Павле, а Сосипатар из Ахаје.[2] Пошто примише свету веру Христову, они беху ученици светог апостола Павла који их у посланици Римљанима назива рођацима својим (Рм. 16, 21). Јасон беше постављен од апостола за епископа Тарсиског, а Сосипатар за епископа Иконијског. Они напасаху цркве своје добро, и умножише их. Путујући и проповедајући Еванђеље ова два апостола стигоше на острво Крф[3], где успеше да саграде цркву у име светог Стефана Првомученика. Служећи ту Богу, они привукоше вери Христовој многе незнабошце. Оклеветани пред царем тога острва, који се зваше Керкилин, они бише бачени од цара у тамницу, где се налажаху затворени седам разбојника: Саторније, Јакисхол, Фаустијан, Јануарије, Марсалије, Ефрасије и Мамије. Ову седморицу свети апостоли својим богонадахнутим разговором преведоше у свету веру Христову и крстише, и од вукова направшпе јагањце. Чувши цар за то, нареди да се та седморица баце у казан вреле смоле, сумпора и воска- И тако они примише од Господа венац мученички. У Христа поверова и тамнички стражар Антоније. Њему најпре отсекоше леву руку, затим обе ноге. И док он призиваше име Христово, отсекоше му главу, и тако би увршћен међу свете мученике. Свете пак апостоле, Јасона и Сосипатра, по царевом наређењу изведоше из тамнице, и цар их предаде кнезу Карпијану на мучење. Овај их чврсто окува и поново посла у тамницу.

Такво страдање светих виде из царске палате царева кћи Керкира, па сазнавши због чега их муче, и сама се огласи хришћанком и раздаде све своје наките сиромасима. Када то чу њен отац, веома се ожалости, и стараше се на све могуће начине да је одврати од вере Христове. Но пошто не успе у томе он је затвори у нарочиту тамницу. И од силне јарости нареди да је напаствује неки Црнац блудник. А када се Црнац приближи вратима тамнице, изненада дотрча један медвед, зграби Црнца и стаде га газити. То

осети царева кћи у тамници, погледа кроз прозорче, и именован Христовим одагна зверу и исцели Црнца од рана, и научи га познању Христа, и начини га хришћанином и даде му име Христовул, и увојничу Христа, и Црнац велегласно викаше: Велики је Бог хришћански! - Због тога би мучен без милости. И пошто мученички сконча, предстаде Господу у хору мученика.

Тада цар нареди војницима да запале тамницу, да би са тамницом изгорела кћи његова. Војници запалише тамницу, и тамница изгори, но девица оста жива, читава и неопалена. Видећи то чудо многи се народ крсти. Разјарени цар тада нареди те му кћер привезаше за дрво, па је онда густим димом гушише и стрелама стрељаше док душу своју не даде у руке Божје.

После тога цар стаде гонити оне који повероваше у Христа, а они побегоше од тиранског цара на оближње острво и скрише се. Цар пође у лађу да их похвата и стави на љуте муче. Но када би на пучини, Бог учини те потону лађа, и тако нечестиви цар погибе као негда Фараон. А хришћани, избавивши се из насилникових руку, принесоше Богу благодарне песме. Свети пак апостоли Јасон и Сосипатар, пуштени из тамнице, несметано учуху народ речи Божјој.

Затим настаде други цар који се зваше Датијан и, сазнавши за свете апостоле, ухапси их, и нареди да се велико гвоздено буре напуни смолом, сумпором и воском, стави на ватру, и све то силно прокључа, па у буре баце свети апостоли. Када то би учињено, светитељи благодаћу Христовом остадоше неопалени у бурету, а ватра захвати и опали многе присутне незнабошце.

Видевши то необично чудо, многи повероваше у Христа. А верова и сам цар, и обесивши камен о свој врат он ридаше говорећи: Боже Јасонов и Сосипатров, смилуј се на мене!

Тада свети апостоли сабраше све који вероваше, научише их речи истине, и поучивши цара, крстише га у име Оца и Сина и Светога Духа, и дадоше му име Севастијан. Но после неколико дана разболе се царев син и умре. Свети се апостоли онда помолише Богу и васкресоше га из мртвих. И многа друга чудеса они учинише, и заједно са царем дивне цркве сазидаше, и све добро и свето уредише, и Христово стадо умножише. И доживевши дубоку

старост они отидоше жељеноме Господу Христу.[4] Њихове свете мошти и данас почивају у њиховом храму који би подигнут на острву Керкири (= Крфу).

СТРАДАЊЕ СВЕТИХ МУЧЕНИКА МАКСИМА, ДАДЕ и КВИНТИЛИЈАНА

За време незнабожних царева Диоклецијана и Максимијана[5], и антипата Тарквинија и Гавинија[6], ђаволски гнев насрну на хришћане. Ови цареви и антипати издадоше по целом свету овакву наредбу: "Ма да знамо да сви ви поданици побожно поштујете богове, ипак ми, бринући се о добром управљању целим царством, молимо и саветујемо све житеље Римске државе да на све могуће начине ревнујете у поштовању богова и у љубави према њима. Нађе ли се пак на ма ком месту неко који спомиње име Христово, на њега ће се подићи наш гнев",

Чувши ово наређење, силни људи се одазваше да га испуне, приносећи жртве боговима. И поздрављајући своје кнезове, они говораху: Радовали се и дуго живели владари наши, који се толико старају о поштовању богова! А антипат Тарквиније рече им: Пошто код вас видимо толико усрђе, то вас молимо да се сутра сакупите и заједно принесемо жртве боговима. А сада се одморите пошто издалека дођосте, па ћете се онда провеселити с нама. После приношења жртава сваки ће се вратити у свој град.

Сутрадан се сви сакупише и, устројивши богомрски празник, принесеше погане жртве идолима својим, па их Тарквиније отпусти. А идућег дана дође к Тарквинију један безбожни идолопоклоник и рече му: Овде има три човека који јуче не хтедоше испунити ваше наређење и принети боговима жртве, а говоре за себе да се клањају јединоме Богу који је на небу. Тада Тарквиније одмах посла своје

слуге да ухвате те људе. Слуге их пронађоше у њиховом селу Озовији када беху на молитви, оковаше их у ланце и одведоше у град Доростол где се тада налажаху антипати. У град стигоше увече и обавестише Тарквинија о доведеним хришћанима. Он нареди војницима да их чувају до сутрадан. А светитељи се сву ноћ мољаху, говорећи: Господе Исусе Христе, дај нам с неба у помоћ силу Твоју, да узмогнемо савладати противнике наше, и удостоји нас благодаћу Твојом да добијемо победне венце.

Сутрадан Тарквиније и Гавиније седоше на судишту и наредише да пред њих изведу ухапшене хришћане. А кад их изведоше, Тарквиније упита: Јесу ли то ти што презиру нашу наредбу и самовољно држе своју веру? Затим обраћајући се светима рече: Кажите нам најпре своја имена. Одговори свети Максим: По вери Христовој ја сам хришћанин, као и ова браћа моја, а по људском обичају зovem се Максим. На то игемон рече: Одговором својим одмах паказујеш да не служиш боговима нашим већ неком другом. А овај до тебе како се зове? Он сам одговори: Зovem се Дада, а такође сам хришћанин као и први брат наш. Онда Тарквиније упита: А трећи како се зове? А он сам одговори: Зovem се Квинтилијан, а хришћанин сам. Магнилијан пак писар записиваше њихове одговоре. Антипат Гавиније онда упита писара: Јеси ли записао њихова имена? Писар одговори: Ако власт ваша наређује, прочитаћу. Гавиније рече: Прочитај. И писар прочита: Имена хришћана која су они сада казали пред свима јесу ова: Максим, Дада, Квинтилијан.

Тада Тарквиније рече светима: Ето, живот ваш је у рукама нашим. Ако пак хоћете да останете у животу, онда идите и принесите жртву мајци богова, и будите њени жреци, јер умре жрец њен и оде к небеском цару, великоме Јупитеру, да му тамо служи. Одговори свети Максим: Најбезбожнији и најбестиднији човече, зар се не бојиш Господа, називајући богом поганог прељубочинца и именујући га царем? Знајте, о безумни људи, да је Христос - Небески Цар који промишља о свима и све држи у Својој руци. Знајте и ово, да ми, створења истинитог Бога, нећемо извршити ваше пагубно наређење.

Антипат пак Гавиније дозва к себи Даду и Квинтилијана, наприча им много таштих речи желећи да их придобије за своје одвратно безбожје. На то му светитељи одговорише: Ми држимо оно што изрече брат наш Максим, јер је он чтец васељенске Цркве, и добро разуме Божанско Писмо, и зна шта нам је корисно, а ти, прелашћен демонским безумљем, не знаш шта је корисно за тебе. Но када би хтео да нас послушаш, ти би угледао небеску светлост. На то Гавиније и Тарквиније рекоше: Ето, ми вас на толико начина саветујемо предлажући вам што је најбоље по вас, а ви нећете да се покорите већ остајете при своме лудилу. Свети Максим одговори: Ви сами лудујете, желећи да привучете демонској вери људе који честито живе и служе јединоме Богу. Но хајде, чините с нама што вам је воља, јер нас никада нећете одвратити од нашег доброверја.

Тада се антипати Гавиније и Тарквиније стадоше договарати шта да раде с њима, па наредише да светитеље одведу у тамницу. А они иђаху радујући се и разговарајући о своме спасењу. И седећи у тамници они вођаху духовне разговоре, јер свети Максим много поучаваше у Светом Писму Даду и Квинтилијана. А кад у поноћи заспаше, видеше у сну ђавола наоружаног како удара на њих. Но тргнувши се из сна, угледаше Анђела Господња који им говораше: Не бојте се, јер ће вас примити Бог коме се предадoste, и није далеко од вас Помоћник ваш. - Окрепљени овом појавом Анђела и његовим речима, мученици благосиљаху Бога славословећи до разданка.

Антипати пак поново седoше на судишту и наредише да им доведу сужње. И кад их доведoше, Гавиније им рече: Ето ви стојите пред нама, и ми вам сада саветујемо да принесете жртву боговима, па ћемо вас обасути великим почастима. Не послушате ли нас, онда ћете сами бити криви за своју смрт. То нам прошле ноћи богови наши у сну наредише односно вас Свети мученици одговорише: И нама Бог наш објави у виђењу да за име Његово претрпимо све муке.

Тада Тарквиније рече Гавинију: Ови нас никада послушати неће, ако их не предамо на муке. Гавиније одговори: Пошто сами то изабраше, сами су криви за то. - И антипати наредише слугама да с мученика скину хаљине. И кад им скинуше хаљине, Гавиније рече: Свежите их и распрострите на земљи, па их бијте. - Слуге одмах то

учинише, и стадоше их бити. Тарквиније пак рече слугама: Упитајте их, хоће ли да нас послушају и принесу боговима жртву. Не буду ли хтели, онда ћемо им друге муке приредити, да бисмо их погубили. - А када слуге питаху свете мученике, они једним устима одговараху: Укрепљавани Богом нашим, ми не маримо од ваших мука, нити ћемо послушати ваш зли савет, нити принети боговима жртве. Тада Тарквиније рече слугама: Водите их поново у тамницу, пошто је време обеда. - И одведоше светитеље у тамницу. А кад прође време обеда, оба антипата опет дођоше на судиште, и свети мученици бише изведени пред њих. И Гавиније упита: Максиме, ниси ли се решио да послушаш, наш савет и принесеш боговима жртву? Свети Максим одговори: Ми такав савет не примамо. Но као што раније рекосмо, тако и сада изјављујемо: ми се поклонити нећемо никоме другоме осим Господу нашем Исусу Христу са Оцем и Светим Духом.

То разгневи Тарквинија и он рече мученицима: Ако не желите да се опаметите и поклоните боговима, ми ћемо вас побити, јер ћемо вас послати у варварска места и тамо вам главе отсећи. Свети мученици му на то рекоше: Заклињемо вас да те речи приведете у дело.

Тада антипати наредише да светитеље одведу у њихово село и тамо им отсеку главе. А светитељи, саслушавши смртну пресуду, прославише Бога, и говораху молећи се: Господе Исусе Христе, Ти си нас избавио од овог злог века, прими нас у покој Свој и удостоји небеског царства Твог. - Док се свети мученици тако мољаху путем, доведоше их у њихово родно место, село Озовију, и тамо им отсекоше главе. И свети мученици: Максим, Дада и Максимилијан, предадоше душе своје у руке Божје двадесет осмог априла 296 године, за царовања Диоклецијана и Максимијана, док у нама над свим влада Господ наш Исус Христос, коме слава и моћ и царство кроза све векове, амин.

**СПОМЕН СВЕТИХ СЕДАМ МУЧЕНИКА
САТОРНИЈА, ЈАКИСХОЛА, ФАУСТИЈАНА, ЈАНУАРИЈА,
МАРСАЛИЈА, ЕФРАСИЈА и МАМИЈА**

Разбојници које свети апостоли Јасон и Сосипатар затекоше у тамници, обратише их у веру Христову. Због тога сви бише бачени у казан вреле смоле, где и скончаше.[7]

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ЗИНОИА, ЈЕВСЕВИЈА, НЕОНА и ВИТАЛИЈА

Ови свети мученици беху са острва Керкире (= Крфа). Приведени Христовој вери од светих апостола Јасона и Сосипатра, који тамо проповедаху, ови мученици храбро исповедише Христа. Због тога бише много бијени и мучени од тамошњег цара Керкилина, али се Христа не одрекоше. Најзад скончаше у огњу сажежени.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ КИРИЛА, епископа Туровског

Блажени Кирил беше син богатих родитеља роди се и би васпитан у граду Турову.[8] Не волећи богатство и славу овог трудежног света, он се са нарочитом љубављу бављаше изучавањем божанствених књига и савршено изучи Свето Писмо. Када дође време, он оде у манастир.[9] Примивши иночки постриг, он стаде служити Богу више од свих инока, постом и бдењем изнуравајући своје тело, и тиме начини себе чистим обиталиштем Светога Духа. У то време он многим донесе користи тиме што учаше и примером својим потстицаше монахе да пребивају у покорности и послушности игуману, да га поштују као Бога, и да га у свему слушају. И говораше да се не може спасти монах који нема послушања према свом игуману сагласно датом завету.

Затим, жудећи за савршенијим подвизима, блажени Кирил затвори себе у кулу, где проведе неко време подвизавајући се у посту

и молитви. Ту он састави многе побожне списе, чиме постаде познат у целој околини. На усрдну молбу кнеза[10] и грађана митрополит га посвети за епископа града Турова.

Као епископ, блажени Кирил се јуначки подвизаваше у управљању Црквом Божјом. Он на основу Светога Писма изобличи јерес Теодорца и предаде га проклетству. Много посланица, заснованих на речима Еванђеља и пророчких књига, он написа и кнезу Андреју Богољубском; исто тако слао му је и своје поуке, састављене за Господње празнике, и многе друге душекорисне саставе своје. Све те и многе друге саставе своје блажени Кирил рашири међу паству своју. Његовим делима и сада се користе православни Руси, просвећујући и тешећи себе.[11] Провевши живот у таквим побожним подвизима и достојно руководивши поверену му паству, блажени Кирил оде у вечни покој бесконачног живота.[12]

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ КИРИЈАКА

Оснивач Сиринског Каргопољског Успенског манастира, у Оленецкој губернији. Упокојио се 1402 године. Свете мошти његове почивају у цркви овог његовог манастира.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА ТИБАЛА

Сљовенин из Паноније. У време Диоклецијана (284-305 г.) беше страшно мучен за веру Христову, и пострада у месту Цибалу.

НАПОМЕНЕ:

1. Њихов живот и страдање описа најпре неки презвитер Теодосије, а затим га изложи опширније ов. Арсеније, епископ Крфски (у 9. веку), који се спомиње 19. јануара. Службу овим св. Апостолима написа Јосиф Песмописац. - Ови св. Апостоли спомињу се још и 4. јануара, заједно са Светом Седамдесеторицом Апостола, а Св. Сосипатар још и 10. новембра.
2. Ахаја - област у Грчкој, у северном делу Пелопонеза.
3. Острво у Јонском Мору, близу Грчке.
4. По једном Житију ових светих, апостол Сосипатар је преминуо (и то мученички) пре светог Јасона.
5. Диоклецијан царовао од 284-305. године, а Максимијан (Галерије) од 305 до 311 године.
6. Антипати - царски намесници.
7. Видети о њима под данашњим даном: Спомен светих апостола Јасона и Сосипатра.
8. Град Туров, сада мало место у Минској губернији, у Русији, налазио се на реци Припети.
9. Блажени Кирил подвизавао се у Борисогљебском манастиру, у близини Турова.
10. Ту се разуме кнез Јарослав Георгијевич или Јарославич, који је кнезовао у Турову од 1146 године.
11. Од списка блаженога Кирила дошло је до нас: девет Речи, изговорених у храму пред народом; три расправе, изложене у облику посланица и поука иноцима, и преко двадесет молитава и Канон молебни.
12. Блажени Кирил упокојио се око 1183 године, пошто годину дана раније беше напустио епископски престо из љубави за усамљеничким животом.

29. АПРИЛ

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ И БОГОНОСНОГ ОЦА НАШЕГ ВАСИЛИЈА, ОСТРОШКОГ ЧУДОТВОРЦА, митрополита Захумског

У сваком народу и у сваком времену Свечовекољубиви Господ даје Црквом Своје светитеље, који ће његов верни народ просвећивати и освећивати и на земаљском путу његовом ка Царству Небеском руководити. И у Српском народу, од како он постаде Христов, Господ непрекидно даваше Своје светитеље, у којима се Бог прослављаше и посведочаваше, а православни људи кроз њих спасаваше и богоугодно просветљиваше. Многе и велике светитеље Господ даде сваком крају земље Српске у сваком времену његове историје, и у прво доба слободе и у касније доба ропства. Тако и Захумској земљи Српској, а кроз њу и свему роду светосавском, даде Бог у тешко доба Турског ропства овог светог и богоносног оца нашег Василија, новојављеног чудотворца Острошког и Захумског.

Свети отац наш Василије, назван Острошки, роди се у Хумској земљи, данашњој Херцеговини, којом раније владаше Свети Сава пре свог одласка у Свету Гору. А по повратку из Свете Горе, када установи Српску Архиепископију, Свети Сава у тој земљи основа Захумску епископију, којом касније управљаше и овај свети отац

наш Василије као митрополит њен. Али треба прво изложити по реду његово свето житије.

Свети Василије роди се у селу Мркоњић у Поповом Пољу 28. децембра 1610. године, од побожних и благочестивих православних родитеља Петра Јовановића и супруге му Анастасије. Родитељи на крштењу дадоше детету име Стојан, а затим га научише страху Божјем и свакој доброј мудрости. Блажени Стојан од детињства беше бистрог ума и врло паметан, а душом беше сав окренут ка Богу врлином побожности. Прву школу врлине и побожности Стојан изучи у својој кући, јер се у његовој породици више мислило о Богу и души, него о земаљским и пролазним стварима. Друга школа његове побожности беше му пост, молитва и стално похађање богослужења у цркви. Иако млад, преподобни је редовно ишао на света црквена богослужења. Ступајући на праг храма Божјег, он је правио метанија и побожно целивао најпре црквени под, а онда и свети Крст и свете иконе у храму. На светој Литургији је стајао са страхом Божјим, вером и љубављу, као да стоји пред престолом Божјим. Одликовао се свагда смиреношћу и озбиљношћу, а такође и милостивошћу срца и душе. Његова породица беше сиромашна и је-два да хлеба имађаше колико треба. Но он, ни оно мало хлеба што је јео, није никада јео сам, него је увек делио са другима, особито када је као чобанин чувао овце заједно са другим чобанима.

Његове родитеље мржаху неки зли суседи, отпадници од вере и потурчењаци, па ту мржњу своју окренуше и против младог Стојана због његове побожности и мудрости. То беху прва искушења за младу душу његову, која ће касније имати да трпи још многа таква искушења. Да би дете склонили од непријатеља, а уједно желећи да се он и књизи и писмености научи, родитељи га одведоше у најближи у том крају манастир звани Завала, који беше посвећен Вавдењу Пресвете Богородице, и у којем игуман беше Стојанов стриц Серафим.^[1] Манастир беше познат у херцеговачком крају и имађаше повеће братство. У манастиру беше и учених монаха, а имађаху тамо и доста књига. Овде се благоразумни младић Стојан научи мудрости Светога Писма и Светих Отаца, а такође и корисним светским наукама. Читајући књиге и речи Светих Отаца

душа му се распали љубављу према Богу и светом подвижничком живљењу, те зато жељаше да се замонаши.

У манастиру Завали преподобни остаде неко време, па онда пређе у манастир Успења Пресвете Богородице, звани Тврдош, у Требињском крају, у коме беше и седиште Требињске епархије.^[2] Живећи у овом манастиру, блажени још више заволе монашки живот и зато увећа своје подвиге, јер сада коначно одлучи да овде прими свети и анђеоски чин монашки. Сво време он овде провођаше у посту, бдењу и молитвама, и у телесним трудовима. Када затим би замонашен, на монашењу доби име Василије. Ово му име беше знак да се у будућем подвижништву и епископству свом угледа на светог и великој јерарха Цркве Божје Василија Великог. После неког времена преподобни би удостојен и ђаконског и свештеничког чина. И служаше од тада пред престолом и жртвеником Божјим са сваком побожношћу и чистотом. Пошто проведе још неко време у овом манастиру, он отиде у Црну Гору код тадашњег митрополита Цетињског Мардарија, који га задржа код себе на Цетињу. Али ускоро између њих двојице дође до неслагања око једне веома важне ствари, о којој ћемо сада проговорити.

У то време беше се проширила у западним православним крајевима усиљена латинска пропаганда. Клирици римски звани језуити, послани из Рима од римског папе да користе тешко стање робовања и страдања православних еда би их обратили у своју Латинску јерес и потчинили папској власти, беху насрнули у то време на крајеве Приморске, Црногорске и Херцеговачке. На њихов подмукли рад против православних скрену пажњу митрополиту Мардарију ревнитељ Православља блажени Василије, али митрополит не хајаше за то и беше попустљив према унијатској пропаганди. Благодаревши својој вери и привржености Православљу, а такође и ревносном деловању преподобног Василија против уније, православни народ и свештенство не подлегоше латинској пропаганди. А преподобни саветоваше митрополиту да борбено иступи против непријатеља Цркве и да се ничега не плаши кад је у питању одбрана вере и истине Христове, али то митрополит не послуша. Шта више, он поче да сплеткари против светог Василија и да га лажно окривљује пред народом. Народ није поверовао тим

клеветама митрополитовим, јер је добро знао за свето и богоугодно живљење Василијево, и много га је поштовао и волео. Али, желећи да се удаљи од злобе и сплеткарења, преподобни се врати натраг у свој манастир Тврдош. Но ни тамо он не престаде да се бори за очување Православне вере и за заштиту свога народа од опаке туђинштине. Зато и би од народа назван ревнитељем Православља.[3]

Живећи у Тврдошу, светитељ настави своје подвиге, али не само на спасењу своје душе, него још више на спасењу свог православног народа Божјег. Из своје молитвене келије у манастиру он је сагледавао све невоље и беде које подноси његов народ, грцајући у претешком ропству агарјанском, у немаштини и сиротињи, у страху од турских зулума и безакоња, у опасности и кињењу од унијатске пропаганде. И зато је непрестано узносио Богу топле молитве за спасење свога народа. Иако у то време већ беше архимандрит, он се не заустави само у манастиру, него крете на еванђелску службу у народ, да као духовник и пастир обилази херцеговачка села и куће и тако проповеда Еванђеље Христово. Идући по народу као некада његов праотац Свети Сава, он свршаваше сва света богослужења и свете тајне по народу, и храбраше људе у вери и трпљењу, и помагаше невољнима и уцвелењима. Под именом "рајина богомољца", како су га Турци звали, он служаше као пастир народа Божјег и његов еванђелск просветитељ.

Овакав његов апостолски рад изазва против њега тамошње потурчењаке, и они гледаху да га убију. Да би се уклонио од те опасности, и да би свом народу више помогао, свети крете на пут у православну земљу Русију. Вративши се после неког времена из Русије, са собом донесе многе и богате црквене дарове, свете одежде и црквене књиге, а такође и нешто новаца за свој народ. Овим даровима он снабдеваше осиромашене цркве по Херцеговини, а такође и помагаше и невољнике и потребите. Такође се даде на поправљање многих запустелих и оронулих храмова, и отварање народних школа у Тврдошу и при парохијским црквама. За овај немањићски ктиторски и просветитељски рад он призиваше у помоћ и тврдошку сабраћу јеромонахе и парохијске свештенике. Али лукави враг рода људског ни овога пута не остави га на миру.

Ранија мржња његових непријатеља и сада се опет разбуктаваше. С једне стране, то беху потурчењаци, а с друге агенти латинске уније. Његово неустрашиво ревновање и неуморно апостолско пастирствовање само повећаваше мржњу и насиље богопротивника, тако да светитељ би поново принуђен да се уклони из тога краја.

Овога пута он одлучи да отпутује у Свету Гору, у тај светионик Православне вере и врлинског живота. Зато крете из Тврдоша преко Оногошта (Никшића) и Жупе никшићке и стиже у манастир Морачу. Из Мораче пређе преко Васојевића и Будимља и дође у манастир Ђурђево Ступове, па одатле продужи све до Пећи. У Пећи се јави свјатјејшем патријарху пећком Паисију Јањевцу (1614-1647 г.) и исприча му подробно о тужном и чемерном стању православних Срба у Херцеговини, о њиховом страдању под насиљима и зулумима турским о лукавој пропаганди латинској. Затим изложи светом патријарху своју жељу да отпутује у Свету Гору, и затражи за то његов благослов. Мудри патријарх Паисије одмах увиде да архимандрит Василије има велике духовне врлине и способности, и дивећи се његовом дотадашњем пастирском раду, одмах намисли да га произведе за архијереја. Али га најпре пусти у Свету Гору и саветова му да тамо не остане, него да се врати њему у Пећ. Патријарх је оценио Божјег човека Василија и извео закључак да само такав човек може помоћи тешко угроженом православном народу у Захумским крајевима.

Василије допутова мирно у Свету Гору и задржа се у њој годину дана. Обишао је тамо многе манастире и скитове. и поучио се од многих подвижника и пустињака атонских. Но највише је времена провео у српском манастиру Хиландару, међу српским монасима. По повратку из Свете Горе он сврати опет у Пећ и јави се патријарху. Свјатјејши патријарх тада сазва отачаствене архијереје и на Свето Преображење Господње 1638. године хиротониса Василија за епископа, и постави га за митрополита Требињског са седиштем у манастиру Тврдошу.[4] Иако беше још млад, са непуних тридесет година, он би удостојен епископског чина због светости свога живота и због велике потребе Цркве у тим тешким и претешким временима.

Из Пећи он отпутова истим путем натраг у Тврдош, где са радошћу буде примљен од свега православног народа. Одмах по доласку у своју епископију он настави свој од раније започети пастирски рад. Без обзира на све опасности, које му понова одасвуд почињу претити, он путује свуда по епархији и неуступно врши своју архипастирску службу. Главно оружје у његовом раду беше реч Божја и молитва. Моћ његових молитава беше тако велика, да је већ тада почео чинити чудесна исцељења и уопште пројављивати знаке и дејства чудотворства. Народ га већ тада сматраше за светитеља, јер се много пута беше уверио у његов свети живот и молитве и у дар прозорљивости који беше добио од Бога. При томе, не само да он иђаше у народ, него и народ стаде долазити к њему, тражећи од њега себи помоћи и утехе у различитим невољама и искушељима сваке врсте. И светитељ милостиво помагаше свакоме својим светим молитвама и духовним поукама, а често пута и милостињом. На милостињу он побуђиваше и друге људе, а такође и на обнављање светих богомоља и манастира. Тако он покрену богатог народног добротвора Стефана Владиславића и са тадашњим игуманом тврдошким Венијамином они поправише и доведоше у ред манастир Тврдош у коме борављаше.

У то време, Турци убише митрополита источно-херцеговачког Паисија Требјешанина, чије седиште беше у околини Оногшта (Никшића). Тадашњи српски патријарх у Пећи беше свјатјејши Гаврило Рајић (1648-1656 г), који касније пострада као свештеномученик. Он тада постави светог Василија, дотадашњег митрополита Захумског, за митрополита ове упражњене епархије, и о томе написа своју патријарашку грамату (писмо).^[5] У тој грамати он писаше: "Смерност моја пише у богоспасену епархију, која се зове Никшић, Плана, Колашиновиће и Морача, то јест кадилук пријепољски, вама преподобним игуманима, свештеноиноцима и иноцима, благоверним протопопима, и чесним свештеницима, и свима у Христу Богу благоверним хришћанима. Благодат Божја и помоћ Светих Српских Просветитеља нека је са свима вама! Овим да знате како дадох и благослових вишеречену епархију Владици Захумском, кир Василију, што је држао покојни Владика Максим и светопочивши Владика Паисије, нека им је вечан спомен. Примите

са у срђем вишереченог Владику и одајите му част онако како треба своме законитом Митрополиту, да би добили благослов и благодат Господа Бога и покров Пречисте Богородице на вас и на децу и домове ваше православне".

Митрополија источно-херцеговачка, која се још називаше и Милешевска или Петровска[6], на коју сада би постављен светитељ Божји Василије, уствари је источни део древне Захумске епархије, јер је патријарх Макарије Соколовић (1557-1574 г.) при обнови Пећске патријаршије, Захумску епархију поделио на источну Милешевску, и западну Требињску, са седиштем у Тврдошу. Свети дакле Василије преузе сада источну, такозвану Оногошку, митрополију, али не пређе одмах у Оногошт (Никшић), него за неко време управљао из манастира Тврдоша, где је до тада живео. После тога он отиде сасвим у своју митрополију и продужи тамо свој архипастирски рад.

У то време Турци још више отпочеше мучити српски народ и пљачкати домове по селима, а људе одводити у ропство. У томе су нарочито предњачили зли војници Али-аге. Они опљачкаше цркве и манастире, и сву земљу опустошише, јер народ у страху побеже у збегове, и све притиште таква беда да ни Израиљцима у Египту није било горе од тога.[7] Обесни пак херцеговачки санџак-бег похвата тих година све народне прваке и погуби их све по реду. Иако љубљаше да живи у манастиру Светог Апостола Луке у Жупи никшићкој, а уз то беше већ обновио и манастир Светог великомученика Димитрија у селу Попе крај Оногошта где такође обитавао, светитељ би принуђен да се удаљи из овог новог свог седишта, јер беше притешњен овим и другим турским зулумима. Зато он нађе једно скровито место, у које намеравао да се повуче. То место беше једна пећина у Пјешивцима под планином Загарачом. Тамо он уреди себи келију и хтеде остати дуже у њој. Дознавши за то, дођоше к њему старији људи из околине и усаветоваоше му да је боље да пређе одатле у манастир Острог, што светитељ одмах и послуша.

О Острогу је светитељ већ био чуо и за његове подвижнике знао, особито за врлинског игумана острошког, преподобног старца Исаију. Овај врлинасти старац подвизавао се веома строго и

богоугодно у једној пећини изнад Горњег манастира Острога. Када се престави из овог живота, Бог прослави његове свете мошти, али их Турци убрзо пронађоше и на огњу спалише. Дошавши у свети манастир Острог, свети Василије се најпре заустави у подножју Острошке планине, затим оде у Горњи Острог и настани се у пећини овог преподобног подвижника Исаије. Од тада он са тога места управљаше својом митрополијом, и то пуних петнаест година.

У Острогу он поче окупљати око себе и друге монахе и подвижнике, и са њима обнови цркву Ваведења Пресвете Богородице, коју раније беху саградили претходни острошки подвижници. Нешто касније он подиже и украси и црквицу Часног и Животворног Крста у Острошкој стени, која се затим и живописа и сачува се до данашњег дана.^[8] Једном речју, он настојаше да се његова Острошка пећина претвори у прави манастир, те да по угледу на остале православне манастире буде расадник духовног живота за народ. Када се братство у манастиру увећа, он тада постави за игумана Исаију, унука оног преподобног Исаије из села Попа код Оногоста. Сам пак светитељ одаде се овде најстрожијим подвизима, јер налагаше на себе подвиг за подвигом, све тежи од тежега. Иако зидаше цркве и келије, и сопственим рукама ношаше камење за грађење, он уз то брињаше и о својој епархији и о повереној му пастви, при том никако не умањујући свој подвиг непрестаног богомислија, молитвеног бдења и испосништва. Храњаше се само воћем и поврћем, и свршаваше метанија и остале подвиге монашког живота. Телом бејаше сув, а лицем жут као восак, и сав беше храм Пресветога Духа.

Ипак, светитељ није боравио само у испосници. Са својих острошких духовних висина силазио је и у народ и делио са њим многоврсна страдања његова као прави пастир његов. К њему стадоше долазити људи са свих страна, и то у великим масама, и тражити његову помоћ и духовну и телесну утеху. Још за живота народ га сматраше светим, и зато му са свих страна притицаху. Многи тада осетише чудесну моћ његове молитве и прославише за то Бога. Прогањана и злопаћена херцеговачка раја склањаше се испред турских злочина к светитељу у Острог, и многа старци, жене и деца остајаху дуже времена код свог владике.^[9] А блажени

духовни отац њихов, и пред Богом молитвеник, брињао о њима и храњао их благодарећи и помоћи околних села.

Из острошке испоснице он одржаваше редовне везе са српским патријарсима у Пећи, и са њима се дописиваше, а кад могаше и посећиваше их. Њима се жаљаше свети владика митрополит на велику злобу људску, која га окруживаше. Наиме, у близини манастира Острога живео је неки кнез Раич са својих шест синова, који светитељу и манастиру чињаху многе и велике неправде. О томе је овако писао свети Василије у свом завештајном писму^[10]: "Пишем ради потврде истини да знају хришћани да бејаш неко време у Острогу у пустињи, и приложих тамо сав свој труд усрдно и све своје имање, и ништа не поштедох Бога ради и милости ради Свете Богородице. И са неком братијом уз помоћ Божју обнових тамо оно што се и на самом делу види. И многи ми пакост чинише, али ми Бог би помоћник у сваком добром делу. А ово пишем да знају црквени служитељи који ће после мене служити Богу и Светој Богородици у Острогу, у студеној стени топлоте ради Божије, да знате и ви и хришћани који после мене будете"

Због насиља кнеза Раича и због силне злобе људске, светитељ помишљао да се пресели из Острога на неко друго место, где би наставио своје подвиге. Помишљао је том приликом да отиде на свагда у Свету Гору. Али у себи осећао да је та злоба дело демона, еда би га омели у његовом врлинском подвигу. Уз то га умолише и суседни Бјелопавлићи, предвођени својим духовником, свештеником Михаилом Бошковићем, да их не оставља саме без његове благодатне помоћи и молитвене заштите. Светитељ одлучи да не напушта Острог, и да до краја трпи неправде. Али ипак пође (1667 г.) блаженом патријарху Максиму у Пећ и исприча му своје тадашње и народно стање. Свјатјејши патријарх написа писмо кнезу Раичу и народу Бјелопавлићком, и у њему опомињао народ да чувају и помажу манастир Острог, а прећаше проклетством свакоме ономе ко би се дрзнуо да и даље пакости светитељу и монасима.

Овоме кнезу Раичу и сам Свети Василије прорече, да због насиља које чине манастиру, сви ће му синови погинути. Ово пророштво светитељево убрзо се и испуни. Ожалошћен, кнез Раич пође тада светом оцу Василију и исприча му несрећну погибију

својих синова. Светитељ утеши кнеза, и саветоваше му да се каје за грехе своје и грехе своје деце. Том приликом он му прорече да, ако се буде искрено покајао, Господ ће га утешити и опет ће га благословити великим мушким потомством. Ово претсказање Светитељево ускоро се и испуни, и кнез опет доби неколико мушке деце. Још многа друга претсказања Светитељева обистинише се за време његовог живота, а такође и многа се чуда молитвама његовим догодише.

Неуморан у подвизима молитве, поста, физичког труда и рада, као и многобројних брига за земаљска и небеска добра своје пастве, Светитељ Острошки достиже полако и до краја свог овоземаљског живота. Упокоји се мирно без болова и патње, лако предавши душу своју у руке Господа свог, 29. априла 1671. године у својој келији изнад острошке испоснице. Из стене поред које се упокојио, доцније је израсла једна винова лоза, иако у стени нема ни мало земље. У часу Светитељевог блаженог престављења келија се његова заблиста необичном и надземаљском светлошћу. Тело Светог Василија острошки монаси сахранише у гроб испод црквице Светог Ваведења Мајке Божје.

Одмах по престављењу Свечевом народ поче долазити на његов гроб и молити му се, као што му долажаше и за време његовог земног живота. А на гробу се почеше дешавати многобројна чуда, која ни до данас у Острогу не престају. Седам година после упокојења (1678. године) Светитељ се јави у сну настојатељу манастира Светог Луке у Жупи код Никшића, игуману Рафаилу Косијеревцу, и нареди му да дође у Острог и отвори гроб његов. Игуман не придаде овоме сну посебан значај, и не отиде. Исти сан се понови и други пут, и игуман поново не отиде. Трећи пут се јави Свети Василије игуману обучен у владичанске одежде и са кадионицом у рукама. И док Светитељ кађаше кадионицом испаде жар из кадионице и опече игумана по лицу и рукама. Игуман се тада пробуди и са страхом великим исприча то виђење свој братији. Онда се договорише и кретоше у манастир Острог. Дошавши у Острог и све по реду испричавши острошким монасима, ударише најпре сви у строги пост, свакодневно држећи сво молитвено правило и служећи свете литургије. А седмога дана окадивши

Свечев гроб, отворише га. И пред њима се указао Светитељ у прослављеном телу, које беше жуто као восак и сво мирисаше као босиљак. Онда монаси узеше његово свето тело, положише у ковчег и пренесоше у храм Ваведења Пресвете Богородице, где оно и до данас почива.

Глас о прослављењу тела Светог Василија брзо се пронео на далеко, и народ у све већем и већем броју поче долазити његовим светим моштима. Од тада до данас не престају, милошћу Божјом и светошћу Светог Василија, дешавати се многа преславна чуда над његовим светим и чудотворним моштима. Ка великој и многоценој острошкој светињи стадоше долазити не само православни, него и остали хришћани, па чак и муслимани. И, по вери њиховој и милости Божјој и Светог Василија, налажаху утеху и добијаху благодатну помоћ. Међу многим поклоницима који дођоше Светитељу у Острог на поклоњење беше и последњи патријарх српски у Пећи[11] Василије Бркић - Јовановић (1763-1765 г., умро 1772 г.), који, прогањан од Турака, нађе себи склониште у Црној Гори. Он у Острогу проведе крај моштију Светог Василија шест месеци у молитви и посту, и том приликом састави Службу и Житије овом светитељу.[12] А у тешким ратним и поратним годинама, боравећи крај Свечевог кивота и ту налазећи себи утеху и заштиту, презвитер Василије написа (1947 г.) Акатист Светом Василију, који се налази у рукопису у манастиру Острогу.[13]

Поклоници и данас долазе у великом броју из свих наших крајева Острошком Чудотворцу, без обзира на вероисповест и националну припадност. Долазе, штавише, и из иностранства. Крај кивота Светитељевог узносе се молитве и на нашем и на страним језицима. Многи доносе децу да крсте баш испред моштију Свечевих, и многи називају децу именом Василијевим, а многи ту склапају брак, или се исповедају и причешћују, или траже да им се читају молитве за здравље, за исцељење, за спасење. Многе се жртве и прилози доносе Светом Оцу под Острог, али су највеће оне жртве искреног покајања и очишћења срца пред Богом и Светим Василијем. Њега чак и безбожници поштују, и са страхом његово име спомињу. Јер сви знају да се са Светим Василијем није могло шалити, ни за живота ни после смрти. Пред милостивим

Светитељем Острошким сав српски светосавски род излива све своје туге и боли, и приноси топле молитве за живе и умрле своје сроднике. Празником и радним даном, из близа и из далека, ка Светитељу хрле поклоници, припремани претходно постом и молитвама, да би се пред светим ковчегом његовим изјадали, исплакали, исповедили и благослов измолили. Поред редовних црквених постова народ узима и посебне заветне постове, и тај пост зове "недјеља Светог оца Василија". Ово особито бива пред његов празник Васиљевдан. У крајевима Црне Горе људи се куну именом Светога Василија да би доказали истинитост својих речи и поступака. Пред Свечевим моштима некада су полагали заклетву и заветовали се. Поклоничка путовања народна у Острог почела су још за земаљског живота Светог Василија, и по прослављењу његових светих моштију никако не престају до данас. Поред празника Светог Василија, дани сабора у Острогу су Тројичин-дан, Петров-дан, Илин-дан и дан Успења Пресвете Богородице. У те дане у Острог се окупља и по десет и двадесет хиљада побожних поклоника.

Као што Светитељ не имађаше мира за земаљског живота, гоњен од многих непријатеља Божјих и од главног непријатеља људског спасења - ђавола, тако ни његове свете мошти не остадоше у Острогу поштеђене од нечастивога. Тако, први пут су острошки калуђери морали да скривају мошти Светог Василија 1714. године, када је Нуман-паша Ћуприлић харао по Црној Гори. Монаси су тада закопали Светитељеве мошти ниже манастира крај реке Зете. Остале су ту закопане читаву годину. Река је плавила ово почивалиште, али се вода на чудесан начин није дотакла ни ковчега ни моштију његових. Други пут то беше у време опсаде манастира Острога од стране Омер-паше у зиму 1852. године. Омер-паша је тада опколио Црногорце у Горњем манастиру и опсада је трајала девет дана. Свега тридесет Црногораца, на челу са великим војводом Мирком Петровићем, оцем црногорског краља Николе, бранили су храбро манастир од Турака. Када су најзад, с помоћју Светог Василија, одбили Турке, отслужили су благодарење Богу, Пресветој Богородици и Светом Василију у цркви Светог Ваведења. А онда Црногорци узеше са собом Светитеља и понеше га са собом на Цетиње, и положише га у цркву Рождества Пресвете Богородице,

покрај моштију Светог Петра Цетињског.[14] Мошти Светог Василија остадоше на Цетињу до пролећа 1853. године, када су опет враћене у Острог. У том рату манастир Острог би опљачкан и попаљен од Турака, а многе драгоцености острошке, као и документа из доба Светитељевог, нестадоше и пропадоше. Трећи пут бише ношене мошти Свечеве из Острога у рату 1876-7. године, и то опет на Цетиње, где остадоше око годину дана. Са великом свечаношћу враћене су у Острог 1878. године.[15] Фебруара 1942. године, приликом бомбардовања Острога непријатељским гранатама, монаси су из страха да гранате не поруше цркву Светог Ваведења, где Светитељ почива, пренели његово свето тело у малу пећину у стени иза манастирских конака. Ово страховање показало се излишним. Јер су гранате долетале, падале око манастира и распрскавале се, али манастиру никакву штету нису нанеле, нити кога од братије повредиле. Светитељ је и тада, као и раније, а и данас, бдио над својом обитељи.

Поштовање нашег народа према овом Божјем Угоднику огледа се и у подизању у његову част многобројних храмова у земљи и иностранству. Особито је диван храм подигнут њему у његовом граду Оногшту - Никшићу. Године 1935. отворена је у Београду болница под именом Светог Василија Острошког, а у цркви Св. цара Константина и Јелене на Вождовцу чува се данас његов свети омофор. Највише пак прославља се Свети Василије у самом манастиру Острогу, где се, као што рекосмо, окупљају многобројни поклоници са свих страна наше земље. У Острог се иде са страхом и побожношћу, пешачећи, а често и на коленима идући од Доњег до горњег манастира. Из Острога се носи освећена водица, уље и тамјан, нафора, или вата са кивота Светитељевог, да се онда тиме намажу и пошкропе они који нису могли доћи Свцу на поклоњење. Пред кивот Светитељев доносе се болесници, болесни од разних и неизлечивих болести, и Светитељ их милостиво исцељује и оздрављује и од душевних и од телесних болести. О томе сведоче многобројне штаци, и ланци, и вериге, и носила, и скупоцени дарови остављени Светитељу у Острогу у знак захвалности за чудесно исцељење и оздрављење. О тим многобројним исцељењима, и о онима од душевних болести, лудила

и ђавоиманости, сведоче многи записи у манастирским књигама, и још више неизбрисиви записи у срцима верних. Многа од тих чуда Светог Василија народ препричава и казује широм наше земље. Нека само од тих чуда, и то оних најновијих, споменућемо и ми овде.[\[16\]](#)

У фебруару 1942. године, за време бомбардовања манастира Острога, једна граната из брдског топа немачког удари у камени зид изнад Горњег манастира, разби врата на црквици Часног Крста, али, за чудо, том приликом не експлодира. Граната се од пада разбила на двоје, упаљач је пао на једну, а барутно пуњење на другу страну црквеног каменог пода. Стручним испитивањем доцније утврђено је да је граната била сасвим исправна и као таква требала је да експлодира. Очигледно је свима да Светитељ то није допустио, јер би тиме била нанета велика штета светој цркви и његовој испосници. Ова граната се и данас чува цела у Горњем манастиру.

Један занатлија из околине Никшића беше се тешко разболео. Лекари на прегледу установише да је парализа у пуном стадијуму. Од тога није било лека. Човек се био сав склупчао. Родбина га саветоваше да пође у Острог Светом Василију, али је он то одмах одбио, јер беше атеиста, неверник. После извесног времена, јави му се Свети Василије у сну и позва га да дође к њему у Острог па ће га он исцелити. Пошто дуго поразмисли, овај човек најзад одлучи, и пристаде да га понесу у манастир. Дошавши у манастир он се исповеди и ону ноћ преноћи под кивотом Светитељевим, где су му читали молитве. После краћег времена сасвим је оздравио, и из захвалности према Светом Василију своје најстаријем сину дао је име Василије.

Месеца септембра 1956. године дође на поклоњење Св. Василију Драго Цабаркапа из села Вруље, код Пљеваља, и исприча: "Пре две године био сам много болестан од стомака. Обраћао сам се

лекарима у Пљевљима, Пријеполу и Сарајеву- Лекари су били у недоумици у погледу моје болести. На крају су открили да је по среди чир у стомаку. После свега, лекари су ми предложили да дођем у болницу и да тамо одлежим 20 дана, а потом ће ме, по писменој сагласности мојој и мојих родитеља, оперисати. Упркос тешким боловима који су сваког часа бивали неподношљивији, на операцију нисам пристао. Отишао сам кући. Чим сам дошао кући легао сам у постељу, од које се нисам никуд могао макнути. Исте године, у марту месецу, налазећи се у болесничкој постељи, уснио сам један необичан сан. Наиме, сањам да путујем једним путем, мени уопште непознатим. Због непознатости пута беше ме ухватио велики страх, који се удвостручи, када са тог пута скренух ка једној малој пећини, која беше испуњена мраком. Изненада, у њој се појави један, мени непознат човек, и запита ме: Зашто плачеш? Ја му одговорих да ме је страх, јер немам никога са мном. Тада ми он рече да пођем с њим. И ја пођем. Путујући с њим, дођох до једних малих врата, која беху затворена. Непознати човек их отвори и ми обојица уђосмо унутра. Просторија беше лепа и врло светла, мада нигде лампу нисам видео. Тада ми он рече: "Овде ћеш ти ноћити. Ово је дом Светог Василија". После ових речи ја се пре-нем из сна, дубоко потресен оним што сам снио. Сан сам одмах испричао својим родитељима, који се сагласише да одмах пођем у Острог. Тако се ја са мајком, мада тешко болестан и исцрпљен, упутим по први пут у Острог. У Острогу сам преноћио код Свеца две ноћи, уз свакодневно читање молитава. Мени одмах буде боље и после два дана, ја готово потпуно здрав, пођем весео, и здрав, својој кући. А радост мојих родитеља била је безгранична. Из захвалности светом оцу Василију на исцељењу, дошао сам и ове године са својим ујаком Дашом Цмиљанићем и мајком Миљом. Увек се молим Богу и Светом Василију да ме и даље чува, мене и све моје, од сваке напасти".

Месеца августа 1957. године, доведоше у Горњи манастир тешко болесну невесту, која боловаше дуже времена, по имену Лену Јунчај, из села Друме (Тузи). Довео ју је њен муж Лека и девер Нуа. Толико је била болесна, да су је са жељезничке станице Острог њен муж и девер са много тешкоћа и напора изнели до манастира. По доласку

у Горњи манастир, одмах су ушли у цркву и приступили Ћивоту Светог Василија. Замолили су да се болесници прочита молитва за оздрављење, што им је одмах и удовољено. По прочитаној молитви, замолили су да њихова болесница остане мало и да одлежи код светог кивота. И то им је било допуштено. Болесница је заспала код светог Ћивота и спавала је близу два сата. Затим су је пробудили и пошли своме дому. Болесница се очигледно осећала боље. По доласку својој кући, болесница је нагло почела осећати придолазак здравља и ускоро потпуно оздравила. После неколико дана, од њеног девера, који је био писменији од мужа болеснице, стигло је писмо у коме Нуа извештава да је његова снаха потпуно оздравила. Сви они благодаре Богу и Светом Василију.

Вера Ј., млада девојка из околине Бара, по занимању службеница, изненадно се разболела 1950. године, од неког тешког нервног растројства и као таква није била способна низакакав посао. Забринути родитељи водили су је лекарима на све стране и тражили помоћ од најбољих специјалиста-неуролога - на клиникама у Београду и Загребу, али, нажалост, без успеха. Њено здравствено стање из дана у дан нагло се погоршавало. Када је већ била изгубљена свака нада да ће девојка икада оздравити, мајка је одлучила да је, кријући од комшија, доведе у Острог, и да тамо потражи лека. На пут је кренула почетком зиме исте године. Са великом муком су изашли од Доњег до Горњег манастира. Девојку је захватила нека изнемоглост и трзала се као бесомучна, у намери да се врати натраг. Уз велике напоре довели су је до Горњег манастира, где јој је чувар Ћивота прочитао молитву, намењену за оздрављење оваквих болесника. Ту ноћ преноћили су у Горњем манастиру. Сутрадан, девојка је осванула потпуно здрава, на велико изненађење и радост своје мајке и свих присутних. Вратила се весела и лака својој кући, и кроз неколико дана наставила је свој ранији службенички посао.

Радомир Пантовић из села Градца, 13. јула 1961. године, у Горњем манастиру, исприча овакав свој случај. "Године 1929. био сам тешко оболео. Услед те болести изгубио сам и моћ говора. Сви

напори да се излечим и да ми се говор поврати, били су узалудни. Тада се мој отац реши да ме води у Острог. Уз велики труд мога оца и уз моје невоље, стигли смо у Горњи манастир, где смо приступили Свецу. Ту ми је калуђер читао молитву. После молитве остао сам да мало заспим у цркви. Легао сам и заспао. Када сам се пробудио, био сам потпуно здрав. Ништа нисам осећао да ме боли и, на моју велику радост, могао сам да говорим. Не мало били су изненађени калуђер и мој отац, као и други који су ту били присутни. После тога, сви заједнички заблагодарисмо Богу и Светом Василију, који ми подари исцељење. Са својим оцем, вратих се кући здрав и весео. Следеће године дошао сам да се захвалим Светитељу, што и сада, после тридесет година, чиним, и чинићу док сам год у животу и будем у могућности. Долазићу у Острог, на поклоњење и захвалност великом чудотворцу, Светом Василију".

У летњим месецима, много побожног народа долази у манастир Острог на поклоњење Светом Василију. А 4. августа 1961. године дошао је на поклоњење и Славко Јовановић из Сарајева, те исприча истинити догађај исцељења његовог брата. - "Мој брат, прича Славко, по имену Радивоје, бјеше тежак умни болесник. Стварно и формално био је луд. Болест га је снашла негде 1948. године. У сарајевској болници провео је око 5-6 мјесеци, али без икаквог побољшања и наде за оздрављење. Моји родитељи намисле да га изведу из болнице и да га доведу овдје у Острог, код Светог Василија. Иако тамошњим лекарима то није било по вољи, ипак су га отпустили. Можда им је било и драго што ће се, ма и за краће вријеме, ослободити једног тешког болесника. Моји родитељи, болесног брата везана поведу у Острог, вјерујући да ће ту наћи исцјељења. Када су га довели овдје у Горњи манастир, крај ћивота Светог Василија, прочитано му је масло, послвије којег му је одмах било боље. Са руку су му скинули конопце и сљедећег дана вратили су се кући радосни, благодарећи Светом Василију који му подари здравље и исцјељење. Када су стигли кући, у наше мјесто Зубач (код Сарајева), сви мјештани и својте били су не мало изненађени видећи Радивоја здрава и свјесна. Радивоје се послвије и оженио и сада има своју породицу. Он сада ради столарски посао. Непрекидно слави и

хвали Бога и Његовог угодника, Светог Василија Острошког". Тако, и сада задивљен тим чудним делом Божјим, заврши своју повест Славко Јовановић.

Сваке године, бар једанпут годишње, у Острогу се може видети један млад човек, високо образован, запослен као правник у једном великом предузећу, где журно хита Горњем манастиру, да заблагодари Светом Василију за своје исцељење. Ево шта прича он, Божидар Челебић, из Београда. - "Почетком 1961. године тешко сам оболео од једне тешке болести. Лечен сам у болници пуна 4 месеца, али без успеха и са мало наде на оздрављење. У време док сам лежао у болници и борио се са тешком болешћу, мој друг Александар Џ. по жељи моје дубоко верујуће мајке, дошао је у манастир Острог и ту, за моје оздрављење, свршио освећење масла. У исто време када је свршавао освећење масла за мене, осетио сам неку чудну лакоћу и побољшање здравља. Ускоро сам, на опште изненађење лекара, затражио отпуштање из болнице. У своме захтеву био сам врло упоран тако да су лекари морали удовољити мојој жељи, мада су веровали да нећу дуго живети. Данас сам са мојим колегом Александром дошао у Острог да се помолим Богу и захвалим Светом Василију што сам потпуно здрав", заврши Божидар Челебић.

Многи поклоници који нису у могућности да доведу своје болеснике ћивоту Светитеља, доносе њихову одећу и остављају је под ћивот Светитеља, да ту преноћи бар једну ноћ. Поред одеће, доносе и храну, најчешће шећер, и поступају на исти начин. Том приликом, чувар ћивота прочита молитву над дотичним предметима. Приликом повратка, освећене ствари узимају са ообом и носе их болесницима, верујући да ће им и на овај начин Свети Василије помоћи. И заиста помаже, што ће се видети из следећег случаја. Дана 15. августа 1962. године, у Горњем манастиру, Божидар Шијаковић са својом женом, Славком, исприча следеће: - "Наш син Видомир, био је тешко болестан од неке болести главе, од које је страховито патио пуне две године. За то време тражили смо лека код многих лекара и обишли многе болнице. Лекари су му давали

разне лекове и инјекције, али све је било без користи. Главобоље није нестајало. Претпрошле године, мајка моје жене, Илинка Новаковић, пође за Острог да се поклони и помоли Светом Василију. Том приликом дали смо јој килограм шећера у коцкама да стави под ћивот Светога Василија и да се на истоме прочита молитва за здравље Видомирово, што је она и учинила. Када се вратила кући донела нам је поменути шећер. Тај шећер ми смо неколико дана давали Видомиру, верујући да ће му, као ствар освећена у Острогу, помоћи. Не знамо како и на који начин, али знамо: када је тај шећер појео, он је потпуно оздравио и од тада до данас глава га никада више није заболела. Дошли смо да благодаримо Богу и Светом Василију што нам је исцелио сина".

Месеца децембра 1962. године, ћивоту Светог Василија приступи Н. Н. из Бара са својом старом мајком. Н. Н. замоли свештеномонаха, чувара светог ћивота, да му прочита молитву за здравље. По завршеној молитви, човек, чије је лице изражавало унутрашњу патњу и неко чудно узнемирење. са приметним сузама на лицу, обрати се свештеномонаху, речима: "Оче, ја сам древна пијаница. Све што зарадим потрошим за пиће. Поред тога живим неуредним, прљавим животом. Ничије савете нити уважавам нити прихватам. Прекјуче сам са таквог пута дошао кући, пред сам мрак и одмах сам легао да спавам. У току ноћи, да ли је то био сан или јава, то вам не могу објаснити, пред очи ми изађе лик, за који разумедох да је Свети Василије, па ми прекорним речима рече: "Зашто то радиш? Зашто живиш таквим животом? Зашто се не поправиш?" Затим ми рече: "Поћи у манастир Острог и код мог ћивота дај обећање да више нећеш пити и неуредно живети!" Потом прилика ишчезе. Од тада до данас тај лик и те речи не скидају ми се са ума, нити имам мира. Нешто ме непрекидно гони и непрекидно шапће: иди, изврши што ти је наређено. Више нисам могао издржати, и ево, дошао сам да се помолим Богу и поклоним Светом Василију и да овде дам обећање да се више никада нећу опијанити и да ћу живети честитим животом. Дозволите ми оче, да вам још нешто кажем, додаде Н. Н.: Када сам у своме дому донео одлуку да пођем у Острог и дам овај свечани завет, осетио сам неку

радост и неку снагу да то не могу ни сада исказати. И још нешто да вам кажем оче: Мојој одлуци, да пођем у Острог, највише се изненадила и обрадовала моја мајка, која је са сузама у очима клекнула на колена и говорила: "Слава Ти и хвала, велики Острошки Свече, када си се смиловао и погледао на мој дом". - Одлазећи из Острога Н- Н. је отишао као други човек. Радост је заменила тугу, а душевни мир, узнемирење. Приликом поздрава при расстанку Н. Н. је рекао: "Од данас, ја и мој дом, славићемо Бога и Светога Василија, како будемо знали и умели, молићемо се да нам Господ буде у помоћи и да нас чува од свакога зла".

6. маја 1964. године, муслимани Асиб Гушо и Шевка Зајко, доведоше тешко болесну, такође муслиманку, Фатиму. Фатима је била тежак болесник. Од неких страховитих грчева у целом телу патила је пуних пет година. Болови су је бацали у несвест те је у тим мукама викала, ружила и своје најмилије. За тих пет година тешке болести, која је прелазила у лудило, са болесницом су обишли све лекаре, врачаре и траваре, али лека и помоћи није било. Чули су за исцељења од таквих болести у Острогу, па су болесну Фатиму њен рођак Асиб и комшиница Шевка довели у Горњи манастир. Када су је довели пред цркву, у којој лежи тело Светог Василија, болесница је из гласа викала: "Нећу тамо да улазим". То је поновила неколико пута, уз лудачке трзаје да се врати назад. Чувар ћивота отворио им је цркву, мало касније и ћивот Светог Василија, и помогао да болесницу приведу Светитељу. Са великом муком у томе се на крају и успело. Родбини болеснице пошло је за руком да је убеди и да целива Светитеља, што је она и учинила. У том тренутку њу снађе неко ужасно грчење и дрхтање, да је то било страшно и гледати. Пошто се мало смирила, болесници је прочитана молитва. По свршеној молитви њу тек тада ухвати нека језива мука и трзаји, од којих је спаде такво знојење, да је за кратко време била сва мокра. То стање не потраја дуго. Неочекивано, на очиглед свих нас, њу изненадно обузе неки мир и спокојство, које се јасно одражаваше на њеном лицу. Она се потпуно смири, клече код ћивота Светитеља и отпоче да се моли. Не потраја дуго, она устаде сва озарена и рече свима нама: "Хвала Богу и Светом Василију, ја оздравих. Ништа ме

не боли". То изговори па припаде целивати ђивот Светитеља. Присутни, задивљени оваквој милости Божијој, захвалише Богу и Његовом Угоднику за ово чудно исцељење. Ту ноћ болесница је сасвим мирно провела у Острогу, а када је свануло прва је дошла на јутрењу, да још једанпут заблагодари Богу, који је молитвама Светог Василија исцели.

Месеца јула 1964. године, приступи моштима Светог Василија викарни епископ Варнава. После поклоњења Светитељу, испричао нам је случај свог исцељења водицом из Острога. Када је испричао овај истинити догађај, умолили смо га да нам свој случај исцељења и писмено изложи. То је он и учинио. Ево тога писма. - "Био сам у четвртном разреду гимназије. Било је то у зиму 1929. г. У Сарајеву је владала епидемија шарлаха. А било је и на пар дана пред Св. оца Николаја, наше Крсне славе. У кући се ужурбано спремало за Славу. Мајка је месила посне колаче и спремала бакалар. Наша кућа држала се светих правила и закона и мој отац био је спреман пре и да не слави, него да се омрси на Св. Николаја. И тада је гром ударио из ведра неба. Ја сам се тога дана једва вратио из школе. Одмах сам легао у постељу. Али већ сутра у јутру, кола за хитну помоћ одвезла су ме у болницу. Шарлах. Кућа је нагло изменила цео изглед. Из градског физиката дошли су људи и на кућна врата ставили цедуљу са натписом: "Заразна болест". На плакату је била насликана мртвачка глава, знак смртне опасности за посетиоце. Свети отац Никола те године дошао је нашој кући тужно. Кућа је била закључана. Једина брига укућана била је моје здравље, мој живот. Био сам најтежи болесник у целом заразном одељењу. Већ су ме морали и везати. У врућини и бунилу хтео сам да скачем кроз прозор. Кад је докторима изгледало да је све свршено и изгубљено, допустили су да мајка дође да буде са мном у последњим часовима мога земаљског живота. Кад је мајка дошла нисам је препознао. Већ сам био примио камфор инјекцију. Последњу помоћ. И тада, кад су се сестре и болничари разишли, кад је мајка остала сама са мном, извадила је из своје ташне једну малу бочицу. У њој је била света водица острошка. Дубоко, жарко и потресно, како само мајка може, моја мила мајка молила се Богу и Светој Мајци Божијој и светоме

Чудотворцу Острошком. Ја се нисам могао сам подићи Мајка ме је три пута запојила светом водицом, даром Светог Василија Острошког. Ја сам отворио очи. Препознао сам своју драгу родитељку и молитељку, своју сузну молитвеницу. Помогла ми је да се придигнем и прекрстим; заједно са њом читао сам Оче наш, и пао у слатки, окрепљујући сан, који ми је донео здравље и живот до данашњег дана. Тако је свети Чудотворац Василије Острошки учинио оно што сва медицина није могла".

Домаћица из Бара Р. З. исприча: "У јуну 1953. године, дошла је у госте мојој познаници и комшиници, њена пријатељица из Београда, супруга љекара опште праксе др М. Н. Са собом је довела свога тринаестогодишњег сина, ученика основне школе, који је боловао од дечје парализе. Сва средства савремене медицине родитељи су примијенили у лијечењу свога дјетета, али све то није ништа помогло. Дјечак се једва кретао уз помоћ нарочитих штака и без истих није могао ни корак крочити. Родитељи су били очајни због болести свога дјетета. По савјету неких својих познаница и пријатељица, које су припадале хришћанској заједници, мајка се са својим болесним сином упутила Острогу, да још ту потражи лијека свом парализованом сину. Почетком мјесеца јула 1953. стигли су у Острог, гдје су се задржали два дана. За то вријеме надлежни свештеномонах неколико пута је прочитао молитву над дјечаком пред ђивотом Св. Василија. Када су ријешили да се врате своме дому, младић је осјетио лакоћу у ногама, о чему је на велику радост саопштио и мајци. Побољшање је било очигледно, јер се до тада тешко болесни младић, без много напора спустио у Доњи манастир. Када су дошли у Доњи манастир литургија је била у току. По свршетку службе Божје дјечко је пред манастиром, на очиглед присутних ходочасника, оставио штаке и без икаквих тешкоћа упутио се према жељезничкој станици. Доцније су из Београда писали да је дечак сасвим оздравио и да је наставио школовање.

Осамнаестогодишња девојка Даница С. из села П. у околини Зрењанина, изненадно је умно оболела. Одмах по појави болести затражили су помоћ од лекара. Но, сваки труд лекара да јој помогну био је узалудан. Њено је стање из дана у дан било горе и

неподношљивије, не само за родитеље већ и за суседе. Да не би узнемиравала околину, једини излаз био је да се девојка смести у душевну болницу. Али пре него што ће је сместити у душевну болницу, отац девојке се одлучи да употреби једино преостало средство, а то је, да је доведе у манастир Острог, без обзира на то што је пут дуг и напоран, а и скопчан са великим трошковима. У јуну 1958. намери се отац са ћерком, чије су руке биле везане јаким конопцем, у манастир Острог. Труд и трошак није жалио само да му болесна кћер нађе исцељење. После напорног путовања са тешком болесницом, стигли су у Доњи манастир, а одатле пешице наставише пут за Горњи манастир. Када су се приближили Горњем манастиру, на велико изненађење оца, девојка је сасвим нормално рекла оцу да се осећа лакше, замоливши га да јој ослободи руке од веза. Отац је то и учинио, јер је приметио да му кћи нормално говори и да има нормалан изглед. Пун хвале и благодарности Богу и Светом Василију, отац је привео исцељену ћерку ћивоту Светитеља. Замолио је духовника, чувара ћивота, да болесници очита молитву за оздрављење. По свршеној молитви, девојка изјави оцу, на његову неисказану радост, да се осећа сасвим здрава и замолила је оца да стави прилог на свети ћивот за своје чудесно и брзо оздрављење.

Сваке године, уочи Лучиндана у светом Острогу, у Горњем манастиру, може се видети један старији човек, поодмаклих година, али који се још увек одлично држи и својим корпулентним стасом успешно носи на својим плећима скоро осам деценија живота. Овај осамдесетогодишњак, кад год је у могућности дође у Острог да се помоли Богу. Међутим, дан уочи Светог Луке никада не пропушта, а да са великим страхопоштовањем и молитвеном усрдношћу не приступи ћивоту Светога Василија, да му заблагодари што га је у младости исцелио од тешке болести згрчености тела, и кроз то га привео познању Бога. То је, у крају у коме живи, добро познати човек и домаћин, Петар Копривица.

Ове године, уочи Св. Луке, пред само вече, уђе у канцеларију Доњег манастира чика Петар, и пошто се са свима присутнима поздрави, рече, да долази из Горњег манастира. Пошто седе изусти: "Данас је, оче игумане, тачно 50 година, од дана када сам тешко

болестан донијет код ћивота Св. Василија". Чувши ове речи у мени се распламти нека радозналост да из уста чика Петра чујем о ономе што сам негде прочитао, те га замолих да нам подробно исприча о свом чудесном исцељењу, посредством Св. Василија. Удовољавајући жељи свих присутних, чика Петар исприча, и ништа не затаји: "У својој младости припадао сам напредној струји, како се тада сматрало, те нисам ниушта вјеровао. Одбацивао сам сваку вјеру у Бога. У неку моћ Свеца такође нисам вјеровао. При свем том био сам познати хулитељ имена Божијег. Све сам псовао и светиње исмијавао. Али свеблаг Биг није допустио да дуго останем у таквом тешком безакоњу. У јануару 1920- године тешко се разболим. Моја болест је била неподношљива, не само за мене него и за моју фамилију. У тим невољама умјесто да се обратим Богу, ја сам све више и више хулио на Бога. Узалуд су ме родитељи, браћа и сестре, одвраћали од псовке и безвјерија. Болест се сваким даном погоршавала, и на крају почео сам се грчити. Узалуд сам се мучио и трошио новац од љекара до љекара, од травара до травара, помоћи није било. Напротив, муке су биле тешке и неподношљиве. Моји су били изгубили сваку наду да ћу икада оздравити.

У току ових неиздржљивих мука, често су ми говорили и савјетовали да пођем у Острог, код Св. Василија. Док сам невоље могао трпјети, такве савјете нисам прихватао, јер у то нисам вјеровао. Но, притијешњен боловима и дугом везаношћу за постељу, пристанем да пођем у Острог. Са тешком муком. баш на данашњи дан, мој млађи брат Лука ме доведе у Горњи манастир. Приступих Светитељу, а потом изађох напоље, да се мало одморим. Млади јеромонах Борис Кажанегра (сада игуман манастира Прасквице), сазнавши потанко о мојој болести, утјеши ме ријечима да ће ми Господ и Свети Василије повратити здравље, ако будем чврсто вјеровао и искрено се молио. Потом ми је код ћивота Светитеља прочитао врачевске молитве и свршио бденије. Ноћ сам преноћио у цркви и на моју радост, баш ту ноћ осјетим велику олакшицу. Сјутрадан, сиђем у Доњи манастир и овдје ми - показа руком на цркву, - сврше освећење масла. После овога вратим се кући, у Никшић, са смањеним и подношљивим боловима. Такво стање трајало је неколико дана све док једнога дана нисам ушао у

радионицу и видио да један посао није добро урадио мој млађи брат Ђорђије. Тада сам, по мојој злој навици, љутећи се на брата, почео да вријеђам име Божије и Његових Светитеља. И гле чуда! Истог часа наступе болови неупоредиво тежи, него они прије одласка у Острог.- Тада сам се увјерио, чврсто и непоколебљиво, да постоји Бог, који кажњава и награђује. Кајао сам се са сузама у очима што увриједих милосрђе Божије. Сузе не бјеху довољне да оперу мој гријех и моју дрскост. Стање моје болести сваким даном се погоршавало и бивало све очајније. У таквом стању сам провео пуна четири мјесеца. Живци су ми просто горјели. Имао сам осјећање да се нешто запалило у мени и на мени. Осим тога, запаљење живаца потпуно ме је згрчило, тако да главу нисам могао одвојити од кољена. У тим неизрецивим мукама дочеках прољеће. Нешто ме је неодољиво вукло у Острог. То је била жеља и мојих домаћих. И чим попусти зима, мој намлађи брат Филип, посади ме на коња, и на Теодорову суботу, ноћу, приспијем у Горњи манастир. Ту ми је опет прочитана молитва и свршено бденије. Како је освитала Прва недјеља Великог поста то сиђем у Доњи манастир на св. литургију, гдје се и причестих. Послије овога, захваљујући милосрђу Божијем, оних тешких и несносних болова је нестало. Могао сам се полако кретати. То ми даде снаге и подгрија жељу да пођем и у манастир Ждребаоник, да се поклоним и Св Арсенију. Бог ми даде снаге те и ту жељу испуних. Из манастира Ждребаоника сам се вратио кући. Болови не бјеху потпуно нестали, али бјеху подношљиви. Но, сада сам се обазриво чувао да не би опет нечим разгњевио Бога. У милост и казну Божију више никада нисам посумњао. Трудио сам се да живим по закону Божијем. Посте сам постио, Цркву посјећивао и често молио свештенике да ми читају молитву за потпуно оздрављење. И уколико сам побожније живио, утолико се моје здравствено стање побољшавало, али се исправити нисам могао за дуже вријеме.

Тих дана зажелим да још једанпут пођем у свети Острог. Овог пута са мном је пошла моја сестра. И овом приликом пред њивотом Св. Василија прочитана ми је молитва. Послије ове мо-литве ја се осјетим потпуно здравим. Топло се захвалим Богу и Светитељу на исцјељењу, и својим ногама вратим се кући као наново рођен душом

и тијелом. Од тада до данас, та болест ми се никада више није повратила. Ова истинита повјест збила се 1922. године. Увијек сам благодаран Св. Василију за своје исцјељење, а исто тако неирекидно му благодарим што ме је кроз болест привикао покајању" - заврши истиниту повјест о себи чика Петар. - А она капија од гвожђа, у Горњем манастиру, кажу да је Ваш прилог манастиру Св. Василија, у знак захвалности за исцјељење, додадох чика Петру. "Да, када је стари манастир изгорио, рече чика Петар, дуго сам молио тадашњег старешину манастира, оца Леонтија, да ми дозволи да за потребе. Горњег манастира урадим нешто својом руком, за уздарје Светом Василију, за своје исцјељење. Он ми дозволи те направих ону гвоздену капију, која и данас постоји".

Ћерка једне старије госпође Гркиње из Ниша била је тешко оболела на плућима. Лекарске интервенције почеле су доста касно. Једне вечери, док је жалосна мајка седела крај тешко болесне ћерке која је издисала под високом температуром, од умора паде у краткотрајан сан. У сну јој се јави Свети Василије Острошки и рече јој да не плаче, јер ће он исцелити њену ћерку. И заиста, ујутро је болесници било нагло лакше. После новог прегледа, лекари су на опште чуђење установили да је болесница потпуно оздравила. Мајка Гркиња добро је упамтила лик који јој се јавио у сну, и када је затим у цркви видеала икону Светог Василија Острошког, препознала је да је то био он. Она и ћерка одале су дубоку захвалност великом Острошком Чудотворцу.

Молитвама Светог оца нашег Василија, новојављеног Чудотворца Острошког, нека Господ помилује и спасе све православне хришћане и све људе Своје. Амин!

СПОМЕН СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА СТАНКА ЧОБАНИНА

Дечка Станка, који чуваше овце у никшићком крају Црне Горе, убише Турци код оваца за веру хришћанску 15. септембра 1712. године. Његове свете и нетљене мошти - две посвећене дечје ручице, почивају у Горњем манастиру Острогу у црквици Часног Крста, где

се подвизавао Свети Василије Острошки. О мученичкој кончини Станковој постоји запис у Горњем Острогу (у кивотићу где му почивају свете и нетљене руке).

**СПОМЕН СВЕТИХ ДЕВЕТ МУЧЕНИКА
ТЕОГНИЈА, РУФА, АНТИПАТРА, ТЕОСТИХА, АРТЕМА,
МАГНА, ТЕОДОТА, ТАВМАСИЈА, и ФИЛИМОНА,
пострадалих у Кизику**

Древни и славни град Кизик, у Малој Азији, близу Троаде коју прохођаху красне ноге божанственог апостола Павла, прими семе речи Божје од истог изабраног сасуда Светога Павла, Но иако беше озарен светлошћу свете вере, град Кизик није у почетку имао много хришћана због насиља страшних гонитеља Цркве Христове. Нарочито за време римских царева пре Константина Великог. Јер ти цареви издаваху наређење широм царства и шиљаху на све стране свирепе војводе, игемоне, да на идолопоклонство приморавају све који исповедају име Христово, а да непокорне кажњавају сваковрсним мукама и разним смртима. Тада су се многи од верних скривали бежећи у горе и пустиње, а други су живели међу идолопоклоницима тајећи у себи своју побожну веру у јединог Господа. Они пак који имађаху велику љубав за Христа Бога свог и ревноваху, јавно исповедаху пресвето име Његово, добровољно се предаваху мучитељима у руке, и душе своје полагаху за Христа. Такви се у то време показаше девет храбрих људи, непоколебљиви као гора Сион у светој вери, пламтећи као Илија ревношћу за Богом. Имена су њихова: Теогније, Руф, Антипатар, Теостих, Артем, Магн, Теодот, Тавмасије и Филимон. Они беху из разних места и покрајина, али у Кизику постадоше једнодушни вером. Презревши грозне наредбе царске и страх од мука, они прослављаху Христа, проповедајући са сваком смелошћу да је Христос једини Бог, Творац и Сведржитељ, а ружаху безбожно многобоштво идолопоклоничко и изобличаваху заблуду јелинску што уместо Бога поштују демоне, и што се уместо сведејствујућем Творцу клањају недејственој твари, уместо Живоме - мртвом и неосетљивом, уместо Истинитом -

лажном, и што уместо свемилосрдном Добродавцу усрдно служе немилосрдним насилницима, ђаволима. И саветопаху људе ослепљене неверјем да одбаце густу таму помраченог ума свог и угледају Истину, и да, просветивши се светлошћу познања, верују у јединог истинитог Бога који је на небесима и држи васељену.

Видевши овакву храброст њихову, ђавољи служитељи их као вукови овце зграбише свирепо и нечовечно, и као злочинце одведоше их оковане на суд градскоме кнезу у Кизику. Храбри војници Христови ступише мушки пред незнабожног кнеза, срца су им горела огњем љубави према Богу и пламтела огромним пламеном ревности за Богом. Они ступише пред кнеза обучени у свеоружје Божје, да би се могли одупрети мучитељу, или боље, самом невидљивом кнезу таме и свој његовој сили ђаволској, с којим су нарочито желели да се боре. И бише стављени на разне муке, и у тамницу бацани, и поново извођени и мучени, да би се одрекли Христа и принели жртве идолима. Али Христови војници никако не отступише од Господа свог, већ изобличише обману и ништавност идолопоклонства, и тако наружише и посрамише кнеза. Због тога их на разне начине мучише, па им најзад главе отсекоше. И тамо им тела бише сахрањена. Ово би за време злог цара римског Диоклецијана (284-305 г.).

Када се после неколико година зацари Константин Велики (306-337 г.), и када се просвети светим крштењем, преста гоњење на хришћане, и светлост вере обасја сав свет. Тада побожни хришћани у Кизику извадише из земље тела светих мученика и нађоше их неиструлела. Онда их ставише у нови сандук, и подигоше храм у њихово име, па у њега свечано унесе ово скупоцено благо. И безбројна чудеса и исцељења догодише се од светих моштију њихових: демони се изгоњаху, грбави се исправљаху, сваковрсне грознице се потпуно исцељиваху. Тако се један угледан човек избави од водене болести чим се дотаче чесне раке ових светих мученика. И сваки болесник, ма каква болест да је на њему, одмах је добијао исцељење чим би се само дотакао кивота светих страдалника. Због тога се многи незнабошци, видећи таква разна исцељења од светих моштију мученика обратише Христу, и за кратко време скоро читав град прими свету веру Христову. И порушише идоле и идолске

храмове, и место тих храмова подигоше храмове Божје. И процвета свето благочешће у граду Кизику чудесима и молитвама свете Деветорице мученика који тамо почивају.

Када се после Константиновог сина Констанција[17] зацари безбожни Јулијан Отступник[18], неки од преосталих незнабожаца у Кизику одоше к цару и оптужише хришћане да су у њиховом граду разрушили све храмове и богове. Цар нареди да се обнове храмови и богови, али не издаде наређење да муче и тлаче хришћане којих је било врло много у Кизику, бојећи се да не настане буна. Само дозвољава к себи епископа Елевсија и предаде га у тамницу, па оде на Персију. А кад тамо он бедник погибе злом смрћу, епископ би пуштен на слободу и град Кизик сијаше светлошћу свете вере, утврђиван и ограђиван као неразрушивим зидом усрдним за њега пред Богом заузимањем ових светих мученика, чијим молитвама нека и ми добијемо исцељење наших душевних и телесних болести, и нека се удостојимо благодати и милости од Господа нашег Исуса Христа.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ МЕМНОНА ЧУДОТВОРЦА

Мемнон, преподобни отац наш, од младости се предаде Богу и постаде чисто обиталиште Светога Духа, јер потчини тело духу умртвивши страсти проводећи суров живот у многим подвизима. И постаде старешина монасима. Због равноангелног живота свог он доби од Бога изобилни дар чудотворства, те исцељиваше неисцељиве болеснике, и чињаше многа друга чудеса. Он на безводном месту молитвом својом изведе извор воде; много пута јазљао се на морским бурама и спасавао бродове од пропасти; он одагна скакавце који уништаваху усеве и траву; и многа друга славна чудеса чињаше, због чега би назван чудотворцем.

И пошто проведе у подвижништву много година и врлинским житијем угоди Богу, он с радошћу отиде ка Господу кога је љубио. Он је не само за живота већ и по престављењу свом чинио чудеса: од гроба његовог даваху се исцељења сваковрсним болесницима, и само призивањем имена његовог прогоњаху се скакавци и свака демонска

невоља. Тако прославља угодника Свог Бог, који се слави у светима Својим вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ

ЈОВАНА КАЛОКТЕНИСА, митрополита град Тиве (Тебе[19])

Овај свети отац наш Јован роди се у Цариграду половином дванаестог века, у време цара Манојла I Комнена (1143-1180 г.). Благородни и богати родитељи његови Константин Калоктенис и Марија, не имајући деце, измолише га од Пресвете Богородице, обећавајући Јој да ће дете посветити Цркви Божјој. Пошто им се роди овај блажени Јован, они га крстише, а кад поодрасте дадоше га у школу. И он изучи школу на најбољи начин. Од младости он имађаше велику побожност према Пресветој Богоматери, често Јој се мољаше. Једном приликом када он појаше Акатист Пресветој Богородици би удостојен од ње једног виђења којим му би проречено да ће постати епископ града Тиве (Тебе) у Грчкој. Пошто Јован жељаше духовни и монашки живот, отац његов, посаветовавши се и са великим доместиком цариградским, допусти му те се замонаши, и живљаше у једном манастиру у Цариграду. У то време, дивљи Нормани са Запада беху преплавили Грчку, град Тиву опљачкали и опустошили, а многи народ тога града одвели са собом у ропство. Од великог нереда и жалости умре епископ тога града. На место његово тражаше се сада вредан и способан човек, који ће као епископ поправити тамошње стање, настало после најезде. Као такав би изабран овај блажени Јован, и од Цариградског патријарха рукоположен за митрополита града Тиве и егзарха целе Виотије (Беотије, југоисточне Грчке).

Дошавши у Тиву за епископа, светитељ се одмах даде на богоугодна дела и подвиге. Свим силама стараше се да поправи оно рђаво духовно и морално стање, настало у тим крајевима услед споменуте најезде и пљачке норманске. Прво што учини када дође, беше обнова из темеља старог и опустошеног храма Пресвете Богородице. Када обнова храма би готова, он украси Цркву светим иконама и дивним фрескама. А беше светитељ и веома милостив, и

чињаше многа добротина мноштва. Због тога од народа би прозван Јован Нови Милостиви, по светом Јовану Милостивом, патријарху Александријском (који се слави 12. новембра).

Чињаше свети Јован и многа дела милости телесне, која беху од велике свенародне користи- Тако се постара те у град Тиву доведе каналима воду из једне реке, те се и сав град и околна земљишта могаху довољно напајати водом. Тако исто он учини да се засаде многе корисне воћке и друго дрвеће по граду и околини. Основа и дом за старе и изнемогле, и сиротилиште за напуштену сирочад, и болницу за болеснике и паћенике. Уза све то, он основа у Тиви и велико училиште за девојке, због чега га спомиње и хвали знаменити византијски канониста Теодор Валсамон, каснији патријарх Антиохијски (1185-1199 г.)- Из овог девојачког васпитавањашта (школе) једне девојке одлажаху у манастир, ако их је срце привлачило за монашки живот, а друге, научивши се Светом Писму и врлинском раду, ступаху у хришћанске бракове. Још многа друга добра дела учини овај свети пастир, од којих ми споменусмо овде само нека.

Пошто тако мудро и богоугодно поживе, добро руководећи своју паству ка спасењу, свети Јован се у миру престаи, и пресели се ка Господу. Побожна паства његова, по одобрењу и црквених власти, ускоро у Тиви подиже храм у његов спомен, где бише затим положене његове свете мошти.

СПОМЕН СВЕТИХ МУЧЕНИКА ДИОДОРА и РОДОПИАНА

Пострадали у Каријском граду Афродисији. У време Диоклецијана (284-305 г.) њихови суграђани их ради њихове вере у Христа много мучили и на крају камењем затрпали за Христа Богочовека.

НАПОМЕНЕ:

1. О њему је сачуван запис на манастирском Еванђељу. У том истом Еванђељу стоји записана и вест о мученичкој смрти тадашњег патријарха српског Јована (1592-1613 г.), кога су Турци одвели у Цариград и 14. октобра 1613 г. уморили.
2. Ова епархија би основана у време обнове Пећке патријаршије од стране патријарха Макарија Соколовића (1557-1574 г.). - У манастиру Тврдошу крајем 16. века беше средиште српског ослободилачког покрета против Турака на челу са митрополитом Херцеговачким Висарионом. Манастир је порушен крајем 17. века од Млечића. На рушевинама старог манастира, подиже у наше дане нову цркву Никола Руњевац из села Пољица код Требиња, - дивну себи задужбину пред Богом и својим родом!
3. Пропаганда неких од гореспоменутих језуита или унијата измислила је касније нека два писма (из 1660. и 1671 г.) у којима се тобоже Св. Василије обраћао римском папи Александру VII и Клименту X и, наводно, признао их, тражећи у накнаду за то, ни мање ни више, новац од папе!? - Ова писма уствари су фалсификована, лажно написана и неистинито потписана од самих језуита, који су на тај начин хтели да се похвале својим "успесима" пред својим старешинама у Риму. (О лажности тих докумената видети код Еп. Н. Милаш, Св. Василије Острошки. Разјашњења једног питања из Светитељевог живота, Дубровник 1913).
4. О томе је патријарх издао и грамату (патријаршијско писмо), која се чувала у манастиру Острогу, и, изгледа, нестала приликом турске пљачке 1852. г. - Свети Василије је за митрополита Требињског дошао после херцеговачког митрополита Симеона. Из тога времена сачувао се један запис Светог Василија на књизи Летопис Јована Зонаре, коју Тврдошу поклони велики добротвор Стефан Владиславић из Гацка. Светитељ се на књизи потписао на дан Св. Симеона Мироточивог 13. фебруара 1639. г. кратким записом: "Аз

смјеони митрополит Захолмски Василије". Ово је изгледа најстарији потпис Св. Василија у коме се он назива Захумски митрополит и на тај начин обнавља старо име ове светосавске епархије.

5. Ова патријарашка грамата или синђелија писана је 27. новембра 1651. године у манастиру Грачаница.
6. По манастиру Св. апостола Петра и Павла на Лиму, где је неко време било седиште ове епархије. Турци су почетком 17. века овај манастир насилно претворили у џамију, и тада је седиште епархије пренето у околину Оногошта (Никшића), те се епархија звала Оногошка. - Свети Василије био је митрополит Требињске епархије од 1638-1651. године, када је прешао на Оногошку епархију.
7. О томе је остао запис монаха Гаврила из манастира Свете Тројице код Плеваља, забележен на једном минеју преписаном у овом манастиру 1649. године.
8. Прилозима Св. Василија обновљена је у то време и црквица Св. великомученика Георгија у пиргу манастира Хиландара на Светој Гори.
9. Острог је био у време Св. Василија и стециште српских родољубивих хајдука, бораца против турског зулума. Ту је често долазио и познати харамбаша Бајо Николић - Пивљанин.
10. Ово писмо потиче из 1666. године и чува се до данас у манастиру Острогу.
11. Пећка Патријаршија укинута је турским бератом од 1766. године. Обновљена је у Срем. Карловцима, а затим у Београду као Српска Патријаршија (1920. године).
12. Штампано 1861. године у Београдском Србљаку митрополита Михаила.
13. Тај презвитер је прота Васо Ивошевић, из Боке Которске, професор у Карловачкој богословији. Сакупљање највећег броја података за ово Житије Св. Василија његова је заслуга. - Интересантно је забележити да је прву икону Светог Василија израдио иконописац Гаврило Димпријевић у манастиру Морачи, тридесет година после проглашења за Свеца.

14. Свети Петар I, митрополит Цетињски (1782-1830 г.), слави се 18. октобра.
15. Том приликом, ковчег са телом Св. Василија носили су од манастира до изласка из града црногорски кнез Никола, четири војводе и српски књижевник Љуба Ненадовић.
16. Преко стотину чуда забележили су острошки монаси само у последње време и она се чувају у рукописној збирци манастира Острога, а нека су и објављена. Нека од ових објављених чуда, која је средио јеромонах Иринеј Гавриловић, и ми овде објављујемо, а остала доставио нам је прота Васо Ивошевић.
17. Констанције управљао источном половином Римске империје од 337 до 353 године; а целом Римском империјом управљао од 353-361 г.
18. Јулијан Отступник управљао Римском империјом од 361 до 363 г.
1. О овом светом у многим Синаксарима нема спомена. - Његово Житије и Служба бише издани у Халкиди у Грчкој 1903. године.

19.

30. АПРИЛ

СПОМЕН СВЕТОГ АПОСТОЛА ЈАКОВА ЗАВЕДЕЈЕВА, брата апостола Јована Богослова

Свети Јаков, син Заведејев и брат светог еванђелиста Јована Богослова, беше један од Дванаесторице апостола. На позив Господа Исуса оставио је рибарске мреже и оца свога, па заједно са својим братом Јованом одмах пошао за Господом (Мт. 4, 21-22). Обојица су слушали проповед Спаситељеву из пречистих уста Његових и гледали чудеса Његова. И Господ их толико заволе, да Јовану допусти да легне на прси Његове, а Јакову обећа чашу коју сам испи (Јн. 13, 23-25; Мт. 20.23). Но и они толико Господа свог завољеше и толику ревност за Њега показаше, да хтедоше низвести огањ с неба на неверујуће Самарјане да их истребе. И они би то учинили, да им дуготрпљиви Господ није забранио (Лк. 9, 54-56). Овој двојници и апостоли Петру Господ је откривао највеће тајне; пред њима се преобразио на Тавору и показао им славу Свога Божанства; пред њима је туговао пред Своје страдање у врту Гетсиманском.

После пријема Духа Светога свети апостол Јаков проповедао је Еванђеље по разним земљама, и ишао је до Шпаније. По повратку из Шпаније у Јерусалим, он постаде Јеврејима страшан као гром, јер је неустрашиво проповедао о Христу Исусу да је истинити Месија, Спаситељ света. И препираше се с фарисејима и законцима о Светом Писму, изобличавајући њихову тврдоглавост и неверје. А они, не могући му никако одолети, најмише неког мађионичара Хермогена, да се он препире с Јаковом и посрами проповед његову. Но овај охоли мађионичар не хтеде сам разговарати с Јаковом, већ

посла ученика свог Филита, изјављујући: Не само мене лично, него ни ученика мог неће моћи Јаков победити у препирци.

У препирци са светим Јаковом Филит не могаде противстати премудрости Духа Светога у апостоу, већ као нем умуче и не отвори уста своја да противречи апостоу. И познавши истину, умилење се разли по души Филитовој. И Филит се врати к своме учитељу мађионичару, и обавести га да је наука Јаковљева неодољива и да је он чудесима потврђује. И саветова Филит учитељу, да се одрекне своје науке и постане ученик Јаковљев. А охоли Хермоген помоћу мађија дозвола демоне и нареди им да Филита држе на једном месту као окованог и укопаног да се не може маћи, и рече Филиту: Видећу да ли ће те тај Јаков избавити. Тада Филит посла тајно једног човека к апостоу и извести га да је помоћу Хермогенових мађија свезан од демона. А апостол му посла свој убрушчић, наређујући му да тај убрус узме и изговори ове речи: Господ дреси свезане, Господ подиже оборене (Пс. 145, 7. 8). - Чим то Филит изговори, одмах се ослободи невидљиве свезаности, јер демони, уплашени од апостоловог убрушчића и силе изговорених речи, оставише Филита и побегоше. Филит се наруга Хермогену, па отрча к светоме Јакову који га поучи светој вери и крсти.

Хермоген пак, бесан од јарости и гнева, закле демоне који му служе, да му Јакова и Филита доведу везане. И када се демони приближише дому у коме беху свети Јаков и Филит, Анђео Господњи, по наређењу Божјем, одмах ухвати те демоне, свеза их, и стаде их мучити. И невидљиви демони, мучени силом Божјом, викаху на сав глас свима, говорећи: Апостоле Христов Јакове, смиљуј се на нас, јер смо ми по наређењу Хермогеновом свезали тебе и Филита, и ето сада смо сами чврсто везани и љуто мучени. На то свети Јаков рече: Анђео Божји који вас је свезао нека вас одреси, па идите и доведите овамо Хермогена не учинивши му ништа нажао.

Демони тог тренутка бише одрешени, па одјурише Хермогену, шчепаше га и за трен ока поставише свезана пред апостолом. И мољаху апостола да им допусти да своје муке искале на Хермогену. А апостол упита демоне, зашто не везаше Филита као што им Хермоген беше наредио. Демони одговорише: Ми не можемо ни мушицу покренути из твога дома. - И рече апостол Филиту: Господ

наш заповеда да за зло узвраћамо добром. Зато одреши Хермогена, и ослободи га од демона. И би тако. Апостол онда рече Хермогену, ослобођеном од уза демонских: Господ наш не жели да има невољне слуге, који Му под морањем служе, већ оне који Му добровољно служе. Стога иди куда хоћеш. На то му Хермоген рече: Чим изађем из дома твог, мене ће демони убити, јер знам колико је страشان њихов бес. И ја се не могу избавити од њих, ако ме ти не заштитиш.

Тада му апостол даде свој путнички штап. Са тим штапом Хермоген оде својој кући, а демони га не нападаше нити уплашише. И тако познавши силу Христову, и видевши немоћ демона, он покупи све своје мађионичарске књиге, па их однесе светоме Јакову, и припавши к ногама његовим, вапијаше: Истинити слуго истинитога Бога, ти спасаваш од погибли душе људске, смилуј се на мене, и прими непријатеља свог за ученика. - И пошто Хермоген би научен светој вери, прими крштење, и по апостоловом наређењу спали све мађионичарске књиге. И би служитељ Христов, и чињаше чудеса именом Христовим.

Видевши то, Јевреји се силно разјарише, и наговорише цара Ирода[1] да дигне гоњење на Цркву Христову и да убије Јакова. И цар Ирод подиже руке да мучи неке од Цркве; и погуби Јакова брата Јованова мачем. И видевши да је то по вољи Јеврејима настаде да ухвати и Петра, кога и баци у тамницу (Д.А. 12, 1-4). А Јевсавије, епископ Кесарије Палестинске, пише о светом Јакову ово: Када Ирод осуди Јакова на смрт, неки Јосија који беше један од клеветника на апостола пред Иродом, видећи јунаштво, храброст, светост и невиност светога Јакова, и познавши истину његове проповеди, покаја се и поверова у Христа, и изненада се показа исповедник Христов. Јер одмах и он заједно са светим апостолом Јаковом би осуђен на смрт. И када заједно иђаху на губилиште, свети апостол исцели једног узетог који лежаше крај пута. И припремајући се за посечење, Јосија моли светог Јакова да му опрости грех клевете који учини у незнању. А Јаков га загрли и целива и рече му: "Мир теби и опроштај! И обојица погнуше главу под мач и бише посечени за Господа. То би 45. године у Јерусалиму. И тако Свети апостол Јаков Заведејев постаде други мученик Христов, после Светог првомученика Стефана. А ученици Светог апостола Јакова, научени

Богом, узеше тело свога учитеља и чесно га погребеше. Свете мошти његове почивају у Шпанији, где му се на гробу и до данас догађају исцељења и збивају чудеса у славу Христа Бога, са Оцем и Светим Духом слављеног од целокупне твари вавек, амин[2].

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ ДОНАТА ЕПИСКОПА

За време владања благочестивог цара Теодосија Великог[3] овај свети Донат беше епископ у Еврији Албанској (Епир). Близу града Еврије беше место звано Сорија, и у њему извор воде, од које је умирао сваки који је пио. Сазнавши за то, свети епископ Донат пође са свештенством ка том извору. И када се приближи извору, чу се силна хука, и из извора изађе огромна и страшна змија, која се устреми на угодника Божјег, трудећи се да му репом саплете мазгу на којој је јахао. Епископ Донат је удари бичем, и змија тог часа издахну. А свештеници и народ који беху са епископом, видевши ово чудо, набраше дрва и наложише ватру, на којој спалише змију, да не би, остављена да иструли, затровала ваздух својим отровним смрадом. Воду пак са извора нису се усуђивали да пију-Тада свети Донат сатвори молитву и благослови извор, па се најпре сам напи изворске воде, а затим нареди свима да без бојазни пију. И сви пише до воље, и вода им не нашкоди. И славећи Бога вратише се домовима својим.

А када свети епископ једном приликом беше у једном сувом и безводном месту и виде како се тамошњи житељи муче и злопате од жеђи на великој врућини, помоли се Богу и изведе извор воде из кога стално тече обилна вода. Но он и с неба низведе дажд изобилни, јер када се за време безкишија и велике суше помоли Господу, одмах паде велика киша која напоји земљу добро, и молитвама његовим година би веома родна.

У његово време кћи цара Теодосија бејаше веома болесна, мучена од духа нечиста. Цар и царица беху веома ожалосћени због болести своје јединице. И кад чуше за чудотворца епископа Доната, цар одмах позва код себе све епископе из Епира, да добије њихов

благослов. Када епископи епирски дођоше у Цари град, цар их прими чесно и с љубављу, па упита: Ко је међу вама епископ Донат, који бичем уби змију, и воду изведе из суве земље, и дажд с неба испроси од Бога? - И показаше му светог Доната. Цар га целива и одведе к царици- Онда и цар и царица заједно припадоше к светитељу грлећи му ноге, и мољаху га говорећи: Слуго Божји, смилуј се на нас! Ми имамо јединицу кћер; она страховито пати мучена од демона; срце нам се због тога пара од силне туге; доводили смо многе лекаре и јереје, али ништа не могоше помоћи. Пошто чусмо за велику благодат Божју што је у теби, ми намучисмо твоју светост да дођеш овамо, да би својим силним молитвама к Богу истерао демона из наше кћери. Исцелиш ли је, даћемо ти половину њеног имања. Светитељ их упита: Где је девојка да је видим? - И доведоше је к њему. А демон, не подносећи долазак угодника Божјег, одмах повика и, оборивши девојку, побеже из ње, и девојка постаде здрава. Цар и царица се обрадоваше, и многе дарове нуђаху светитељу, али он ништа не хтеде примити. Но видећи њихово добронаравије и доброверје, моли их да му у његовој епархији даду оближње имање, звано Омфалија, да на њему подигне цркву. Цар му одмах поклони то имање, и то потврди царском граматом.

Док се свети Донат бављаше у Цариграду, умре неки човек. Кад спровод крену да сахране овог покојника, његов зајмодавац заустави спровод и не даваше да га сахране док му не исплати дуг од двеста златника. А свети Донат, који је становао близу куће овог покојника, чувши плач и вреву и видевши како се силан свет слеже, рече епископима: Хајдмо да умолимо зајмодавца да допусти да се сахрани његов дужник. Али епископи не пристадоше. Тада свети Донат оде сам, и кад га покојникова удовица угледа, припаде к ногама његовим говорећи: Смилуј се на мене, човече Божји, јер ме двострука невоља снађе: изгубих мужа, и зајмодавац не допушта да га сахраним. Молим те, праведниче, усаветуј зајмодавца да дозволи да слободно сахранимо покојника, да не би на одру иструлео и распао се. - Знаш ли сигурно да је твој муж дужан томе човеку? Жена одговори: Господине мој, пре неколико дана рече ми муж да је дуг већ вратио, али да је признаница остала код зајмодавца. Тада се светитељ обрати с молбом зајмодавцу, говорећи му: Допусти, чедо,

да се покојниково тело сахрани, а теби се дуг може потом вратити. - А зајмодавац, неосетљив и неправедан, не послуша светитеља већ га и изгрди. Онда свети епископ приђе одру на коме покојник лежаше и, додирнувши руком покојника, викну: Чуј, човече! - И покојник одмах оживе и, отворивши очи, рече: Ево ме, владико! Светитељ му онда рече: Устани и види шта ћеш чинити са твојим зајмодавцем, јер не допушта да те сахране говорећи да му ниси вратио дуг на који он има твоју личну признаницу. - Мртвац уставши седе, док све присутне спопаде ужас од овог призора. И погледавши љутито на свога зајмодавца укори га што лаже, и изобличи његову неправду, казујући када му је и на ком месту вратио дуг од двеста златника. Ухваћен у лажи, зајмодавац стајаше дрхћући и ћутећи као нем, а оживели човек тражаше од њега своју признаницу. И кад му је овај даде, он је поцепа. Затим седе на одар, и погледавши у светитеља рече му: Праведниче, добро си урадио што си ме пробудио ради изобличења овога грешника. Молим те, нареди ми да поново заспим. И светитељ му рече: Иди у покој, чедо, јер си се ослободио своје признанице. - И човек онај одмах поново заспа сном смрти. А сви који видеше ово страшно чудо, и који чуше за њега, слављаху Бога с великим дивљењем, и дивљаху се врлинској сили угодника Божјег.

За време бављења светог Доната у Цариграду деси се безкишије и суша. Умољен од цара, светитељ изађе са литијом изван престонице, молећи Бога да пошаље кишу сасушеној земљи-И одмах лину тако велика киша да људи говораху: Ево другог потопа! Цару пак беше жао да свети епископ не прокисне сав од неизмерне кише, пошто имађаше на себи једну ризу. Али када се литија врати у царски дворцац, видеше да су на светитељу потпуно суви и риза и одјејање, и не беше на њима ни трага од кише, пошто ниједна капља не паде на њега. И сви се веома удивише. А цар се силно радоваше због таквог угодника Божјег, благодарећи Бога што за време његовог царовања посла Господ такво светило свету и изванредног чудотворца. После многих разговора са светим Донатом, и пошто доби благослов од њега, цар га отпусти да се врати у своју епархију. Притом му подари много средстава за зидање и украшење нове цркве, коју је светитељ желео подићи на гореспоменутом месту.

Дошавши у своју епархију, блажени Донат подиже од царских дарова дивну цркву, и у њој припреми за себе гробницу. И пошто доживе дубоку старост, оде ка Господу, 387. године, да стоји пред Њим у хору светих јерараха и да слави Оца и Сина и Светога Духа, једног у Тројици Бога, слављеног од свих светих вавек, амин.

СПОМЕН СВЕТЕ НОВОМУЧЕНИЦЕ АРГИРЕ

Новомученица Христова Аргира беше родом из Бруссе, рођена од благочестивих родитеља 1688. године. Беше веома лепа у лицу и богобојажљива. Тек што се беше удала за једног хришћанина, загледа се у њу неки Турчин из комшилука, и позиваше је на сажиће са њим. Христољубива Аргира одбијаше такве прљаве предлоге Турчина.

Но овај се разбесни и оптужи је суду, како је хтела примити ислам, па после одрекла. Од судије до судије, из тамнице у тамницу, света Аргира проведе пуних 15 година страдајући за Христа и исповедајући Га као свог јединог Бога и Господа. Јер љубљаше Христа изнад свега у свету. Најзад сконча у тамници у Цариграду, 5. априла 1721. године.^[4] Њене свете мошти пренете су 1725. године на данашњи дан.

СПОМЕН СВЕТОГ МУЧЕНИКА МАКСИМА

За Христа мачем прободен кроз стомак свети Максим сконча.

**СПОМЕН ПРОНАЛАСКА МОШТИЈУ
СВЕТОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ВАСИЛИЈА,
епископа Амасијског^[5]**

По откривењу Божјем његове свете мошти бише ускоро по потопљењу у Црно Море извађене из мора близу Синопе, и пренесене у Амасију.

СПОМЕН ПРЕПОДОБНОГ ОЦА НАШЕГ КЛИМЕНТА

Овај преподобни беше црквени песник и писац канона. Био је студитски монах и ученик светог Теодора Студита (759-826. г.). По смрти свог учитеља он постаде игуман Студитског манастира. Подвижник високих врлина; много је пострадао због молитвеног поштовања светих икона. Умро је у прогонству као исповедник вере, али непознато где. Писао је каноне Божјој Матери и многим Светитељима.

Молитвама Светих Твојих и Пресвете Богородице, Господе Исусе Христе, Боже наш, помилуј нас! Амин.

На Св. великомученицу Ирину

1947. г.

Београд

НАПОМЕНЕ:

1. Реч је о Ироду Агрипи I, сину Аристовула и унуку Ирода Великог, који је управљао Јудејом од 40. до 44. године.
2. Св. апостол Јаков Заведеев спомиње се још 30. јуна, заједно са Св. Дванаестицом Апостола.
3. Теодосије I Велики, римски цар, царовао од 378. до 395. год.

4. По другима то би 1725. године. Страдање Св. Аргире записао је Кесарије Дапонте и налази се у "Неон Мартирологаон". Издања јој је и посебна Служба (у Цариграду 1912. године).
5. О овом Св. Василију видети под 26. априлом када се слави његов спомен.